การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชน ในการป้องกันการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา

ปริญญานิพนธ์

ของ

ณภัทรรัตน์ ไชยอัครกัลป์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์

ธันวาคม 2559

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชน ในการป้องกันการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา

ปริญญานิพนธ์

ของ

ณภัทรรัตน์ ไชยอัครกัลป์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์

ธันวาคม 2559

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชน ในการป้องกันการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา

บทคัดย่อ

ของ

ณภัทรรัตน์ ไชยอัครกัลป์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์
ธันวาคม 2559

ณภัทรรัตน์ ไชยอัครกัลป์. (2559). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา.* ปริญญานิพนธ์ วท.ด. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์: อาจารย์ ดร.ฐาศุกร์ จันประเสริฐ, รองศาสตราจารย์ ดร.ดุษฎี โยเหลา.

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้มีความมุ่งหมายในการวิจัย คือ 1)เพื่อทำความเข้าใจรูปแบบของปัญหาการทะเลาะวิวาท ในนักเรียนอาชีวศึกษา 2)เพื่อสร้างและสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาท ทั้งในระดับภายในสถานศึกษา และระหว่างสถานศึกษาของนักเรียนอาชีวศึกษาและ 3)เพื่อสร้างคู่มือการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนภายใน และระหว่างสถานศึกษา ในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา โดยมีผู้ร่วมวิจัยได้แก่ กลุ่มนักวิจัยร่วม กลุ่มผู้ร่วมวิจัย และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ผลจากการวิจัยพบว่า รูปแบบในการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา มี 5 รูปแบบ อันแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุ ผลที่เกิดขึ้น และวิธีการแก้ไขปัญหา ได้แก่ รูปแบบทำตามรุ่นพี่ รูปแบบภักดีในสถานศึกษา รูปแบบท้าทายในศักดิ์ศรี รูปแบบอวดดีในโลกออนไลน์ และรูปแบบเพื่อนไปไหนไปตามกัน และผลการสร้างและสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษาพบว่า มี 3 รูปแบบ เป็นรูปแบบที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา คือ รูปแบบริเริ่มสร้างเครือข่ายเป็นรูปแบบที่เน้นการให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการทะเลาะวิวาท และฝึกทักษะการทำงานร่วมกัน ระหว่างสมาชิกในเครือข่าย ทำให้เกิดความกล้า และสัมพันธภาพอันดีระหว่างรุ่น และระหว่างสาขา ในขณะที่อีก 2 รูปแบบ เป็นรูปแบบที่เกิดขึ้นระหว่างสถานศึกษา คือรูปแบบทลายกำแพงกั้น เป็นรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายที่เน้น การฝึกทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการสื่อสาร โดยใช้กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เป็นตัวเชื่อมในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายกลุ่มเยาวชนที่อยู่ระหว่างสถานศึกษา ทำให้เกิดการเห็นคุณค่าในตนเอง เกิดสัมพันธภาพอันดีระหว่างนักเรียนอาชีวศึกษาที่อยู่ต่างสถานศึกษา และสุดท้ายรูปแบบสานสัมพันธ์ร่วมกันพัฒนา ที่เน้น การพัฒนาความสัมพันธ์ผ่านระบบออนไลน์ ทำให้เกิดเครือข่ายทางสังคมออนไลน์ที่สามารถแลกเปลี่ยนสิ่งต่างๆ ระหว่างกันได้อย่างรวดเร็ว โดยรายละเอียดในแต่ละรูปแบบจะแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่าง ลักษณะกิจกรรม ขั้นตอนการดำเนินการ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และผลลัพธ์ และผลการสร้างคู่มือการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา พบว่าคู่มือที่สร้างนั้น ได้นำเนื้อหามาจากประสบการณ์การมีส่วนร่วมในการวิจัยของกลุ่มผู้ร่วมวิจัย โดยคู่มือมีส่วนประกอบที่สำคัญได้แก่ ชื่อคู่มือ วัตถุประสงค์ ขอบเขต คำชี้แจง คำจำกัดความ กิจกรรมที่เหมาะสม ขั้นตอนในการดำเนินการ และผู้รับผิดชอบ

PARTICIPATORY ACTION RESEARCH TO CREATE A NETWORK FOR YOUTH DEVELOPMENT IN ORDER TO PREVENT BRAWLS AMONG VOCATIONAL STUDENTS.

AN ABSTRACT

BY

NAPATTARARAT CHAIAKKARAKAN

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the

Doctor of Philosophy in Applied Behavioral Science Research

at Srinakharinwirot University

December 2016

NapattararatChaiakkarakan. (2016). *Participatory action research to create a network for youth development in order to prevent brawls among vocational students*. Dissertation Ph.D. (Applied Behavioral Science Research). Bangkok: Graduated School, SrinakharinwirotUniversity. Advisor committee: Dr.ThasukJunprasert, Assoc. Prof. DusadeeYoelao.

There were three objectives of this Participatory Action Research (PAR) 1) to understand the patterns of brawls among vocational students in Bangkok; 2) to create and synthesize a network for youth development in order to prevent brawls among vocational students; and 3) to create a manual for network for youth development in order to prevent brawls among vocational students.

The findings revealed that most violent incidents happened outside of school, with the majority of rivals being vocational students from other educational institutions. The findings categorized violent acts into 5 patterns, all reflecting the structured connections between the causes, rivals, observed behaviors and solutions. There included, 1) following seniors' footsteps, 2) loyalty towards educational institution, 3) diminished pride, 4) online defamation, and 5) peer pressure. The cause of each incident varied from students' participation in hazing activity, to verbal abuse and posting provocative messages online. The observed violent behaviors comprised physical brawls, both with and without weapons. In many cases, the place and time of a fight were planed, while the consequences could be both physical and mental. Results also discuss preventive measures including communicating with companies, escape from brawls situations, and notifying teachers and seniors.

In this PAR, there were three groups, which were the local researcher, research participants, and the stakeholders. This study was completed using three loops of PAR. Each loop comprised 3 steps: planning, taking action and observation, and reflection. Content analysis was employed for synthesis of data. The research found that there were 3 forms of associating connections for preventing brawls among vocational students. The first form occurred inside the educational institute, defined as the initial network. It focused on educating or informing about brawl prevention and also providing an opportunity to work in teams. For the second form, it was about development of cooperation between the different vocational institutes. These institute worked to break down the barriers between and to develop connections by focusing on team work and developing communication skills through community service activities which had strong potential to reconcile the relationships among students studying in different vocational institutions. Finally the third form was focused on developing positive relationships via online media. Apparently, each form indicated the relationship, activities, stages of manipulation, related persons, and results.

The manual for creating networks for youth development were derived from focus group discussion and its substantial content were title, objectives, aspects, direction, definition, related activities, embarking process, and stake holders.

Keywords: network, prevention against the brawls among vocational students, participatory action research

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชน

ในการป้องกันการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา

ของ

ณภัทรรัตน์ ไชยอัครกัลป์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2559

อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

.....ที่ปรึกษาหลัก

(อาจารย์ ดร.ฐาศุกร์ จันประเสริฐ)

.....ที่ปรึกษาร่วม

(รองศาสตราจารย์ ดร.ดุษฎี โยเหลา)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุณีย์ กัลยะจิตร)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.ฐาศุกร์ จันประเสริฐ)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ดุษฎี โยเหลา)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชุดา กิจธรธรรม)

ปริญญานิพนธ์นี้
ได้รับทุนอุดหนุนจาก
ทุนสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ และ
ทุน “อาจารย์ ดร.พรรณี และ อาจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.มนัส บุญประกอบ”

ประกาศคุณูปการ

"จุดหมายปลายทางอาจไม่สำคัญเท่าผู้ร่วมเคียงข้างและเรื่องราวที่น่าประทับใจ อันเกิดจากสิ่งที่ได้เรียนรู้ระหว่างทาง" เป็นความจริงที่ข้าพเจ้าได้สัมผัส และอยากขอบคุณผู้ร่วมในการเดินทางที่แสนพิเศษครั้งนี้

ขอบคุณอาจารย์ ดร.ฐาศุกร์ จันประเสริฐ อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ที่อยู่กับข้าพเจ้ามาตั้งแต่ก้าวแรกบนเส้นทางแห่งความฝัน คอยแนะนำให้ข้าพเจ้ากล้าที่จะสัมผัสกับสิ่งต่าง ๆ ข้างทาง และทำให้ได้เรียนรู้ว่าแม้จะทำให้ถึงจุดหมายช้าไปกว่าที่ตั้งใจ แต่ก็คุ้มค่ากับประสบการณ์ที่ไม่สามารถหาได้ หากไม่ได้แวะระหว่างทางนั้นทั้งยังเป็นต้นแบบ แห่งการให้อันยิ่งใหญ่ ที่ข้าพเจ้าสามารถสัมผัสได้ในทุกเวลาที่ได้อยู่ใกล้ชิด เป็นผู้ที่ช่วยเติมเต็มความรู้ ทักษะของการเป็นนักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ให้กับข้าพเจ้า ที่สำคัญยังเป็นผู้ที่ให้ความรัก และกำลังใจให้ข้าพเจ้า เพื่อให้ได้ก้าวต่อไปในวันที่ข้าพเจ้ารู้สึกท้อ หากมีคำใดที่มาแทนได้มากกว่าคำว่า ขอบคุณ ข้าพเจ้าก็ขอมอบให้กับอาจารย์ที่ปรึกษาที่รักและผูกพันท่านนี้

ขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ดุษฎี โยเหลา ผู้ที่ทำให้ข้าพเจ้าเห็นว่า "ตัวอย่างที่ดีมีค่ากว่าคำสอน" เป็นเช่นไร ทำให้เข้าใจคำว่า วิชาการ และทักษะการใช้ชีวิต ผู้ที่ให้ความเมตตา เหมือนดังเป็นญาติ คอยชี้แนะแนวทางให้ข้าพเจ้าได้รับโอกาสดีดีในการเก็บเกี่ยวสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นการฝึกประสบการณ์ ของการเป็นนักวิจัย และการเตรียมตัวที่จะก้าวเข้าสู่โลกแห่งความเป็นนักวิชาการต่อไปตามที่ข้าพเจ้าตั้งใจไว้

ขอบคุณ อาจารย์ ดร.นำชัย ศุภกษ์ชัยสกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชุดา กิจธรธรรม อาจารย์ ดร.ฐิติมา เวชพงศ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.สุณีย์ กัลยะจิตร ผู้ร่วมเป็นกรรมการสอบเค้าโครงปริญญานิพนธ์ และกรรมการสอบปากเปล่า ที่ได้ช่วยชี้แนะเส้นทางในการวิจัยกับข้าพเจ้าในครั้งนี้

ขอบคุณ อาจารย์ ดร.พรรณี บุญประกอบ และอาจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.มนัส บุญประกอบ และสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ ที่ได้สนับสนุนทุนในการทำปริญญานิพนธ์ให้กับข้าพเจ้า

ขอบคุณ ผศ.ดร.อ้อมเดือน สดมณี "ครูโอ๋" นางฟ้าบนสวรรค์ และพลเอกเรวัต สดมณี (ลุงอ้วน) ที่ทำให้ข้าพเจ้าได้เห็นว่า การเดินทางสำหรับครูของนักวิจัย ต้องเสียสละ แต่มีความสุขกับทุกสิ่งที่พบ และการเก็บเกี่ยวทุกสิ่งที่อยู่ระหว่างทางมีค่ามากขนาดไหน ถึงจะเป็นเพียงช่วงเวลาไม่นาน แต่ก็ยังประทับอยู่ในใจของข้าพเจ้าเสมอมาและตลอดไป

ขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นริสรา พึ่งโพธิ์สภ (อ.ตา) ที่มอบความเมตตาและความเป็นห่วงให้ข้าพเจ้าเสมอมา

ขอบคุณอาจารย์ ดร.อมราพร สุรการ (เจ๋โส) ที่มอบความรักให้ข้าพเจ้าเหมือนเป็นน้องสาว ดูแลข้าพเจ้าทั้งยามสุข และยามไม่สบายใจ ให้คำปรึกษา พร้อมทั้งให้ความเมตตากับข้าพเจ้า สอนข้าพเจ้าให้เห็นความสำคัญกับ Work life balance และการใช้ชีวิต

ขอบคุณคณาจารย์ที่ไม่สามารถเอ่ยนามได้หมดทุกท่าน ที่ให้ความเมตตากับข้าพเจ้าในทุกช่วงของการเดินทาง ตั้งแต่เริ่มต้น จนถึงจุดหมายในวันนี้

ขอบคุณพี่ๆ เจ้าหน้าที่ของสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ทุกท่าน ที่มอบความเมตตา กำลังใจ และอำนวยความสะดวกให้ข้าพเจ้าในทุกเรื่อง

ขอบคุณกลุ่มผู้ร่วมวิจัยในปริญญานิพนธ์ครั้งนี้ ที่เป็นครูในทุกขณะเวลาลงภาคสนาม ทำให้ข้าพเจ้าได้ค้นพบว่า บางอย่างเราไม่สามารถเชื่อจากคำบอกเล่าแล้วนั่งรถผ่านเลยไป แต่ต้องลงไปสัมผัสอย่างใกล้ชิด ก็จะได้พบว่าบางสิ่งที่เขาเล่ามานั้นอาจไม่ใช่ความจริงเสมอไป ทุกอย่างเปลี่ยนแปลงได้ด้วยความตั้งใจ และร่วมมือกัน ทั้งในเรื่องความรู้ เจตคติ และทักษะ แม้ใครจะมองว่าไม่สมบูรณ์แบบ แต่ก็เกิดขึ้น และมีอยู่จริง

ขอบคุณรุ่นพี่รุ่นน้องในสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ ที่คอยช่วยเหลือ ให้กำลังใจ ทั้งในเรื่องการเรียน และการทำกิจกรรมเพื่อสถาบันของพวกเรา ทำให้ข้าพเจ้าได้มีเรื่องราวความประทับใจในระหว่างทางบนถนนเส้นนี้อีกมากมาย

ขอบคุณเพื่อนป.เอกรุ่นที่ 8 (โทต่อเนื่องรหัส 52 และป.เอกรหัส 53) ที่เริ่มเดินจากจุดเริ่มต้นพร้อมกัน และไม่ว่าจะต้องแวะพักกี่แห่ง ก็ยังคอยกระตุ้น และจับมือก้าวเดินไปด้วยกันเสมอมา โดยเฉพาะเพื่อนรักของข้าพเจ้าที่เป็นกำลังใจให้กันในทุกเรื่อง (ซายน์ ครูพีช โอ) พี่ๆ ที่มอบความรักและความเมตตาให้ข้าพเจ้าอยู่เสมอ (พี่หมู พี่ปุ้น พี่เกด พี่โส พี่ตี้) น้องชายจากแก๊ง 4 กุมารที่คอยสร้างเสียงหัวเราะให้กับข้าพเจ้า (จ๊อบ ป่าน ป๋อม ต๋า) และคนอื่นๆ ที่ไม่ได้เอ่ยนามที่ได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหลายเรื่องราวร่วมกันตลอดมา

ขอบคุณ พี่วีรวัฒน์ ก่อเกียรติสกุล (พี่ไช้) ผู้ที่มอบกำลังใจ พลังใจ ความช่วยเหลือในทุกรูปแบบที่สามารถช่วยได้ และพร้อมอยู่กับผู้วิจัยในทุกช่วงเวลา ตั้งแต่เริ่มต้น จนถึงจุดหมายปลายทาง

ขอบคุณป้าสนิทใจ (ป้าต๋อย) ป้าวิไลวรรณ (ป้าเล็ก) ปู่ ย่า และญาติทุกคน ที่เป็นแหล่งเติมพลังทั้งทางกาย และทางใจให้กับข้าพเจ้า ไม่ว่าจะก้าวเดินไปถึงจุดไหน หรือจะแวะข้างทางเพื่อเก็บเกี่ยวประสบการณ์อยู่ไกลเท่าใด ก็ส่งความรัก ความหวังดี เป็นพลังใจชั้นดีมาถึงข้าพเจ้าในทุกที่ตลอดเวลา

ขอบคุณครอบครัวไชยอัครกัลป์ พ่อจ๋า แม่จ๋า และนนนี่ ที่ได้มอบกำลังใจที่ไม่มีวันหมดให้กับข้าพเจ้าในทุกช่วงเวลา เป็นแรงบันดาลใจให้ข้าพเจ้ากล้าทำในทุกสิ่งและสนับสนุนให้เก็บเกี่ยวทุกเรื่องราวระหว่างทาง ที่จะช่วยเพิ่มพูนกำลังทางปัญญาให้กับข้าพเจ้าได้ ท่านบอกว่า ความรู้เป็นสิ่งที่มีค่ามากกว่าทรัพย์สมบัติใดใดที่ท่านจะมอบให้ได้ นอกจากคอยช่วยให้ข้าพเจ้าอยู่บนโลกใบนี้ได้อย่างมีความสุขแล้ว ก็ยังเป็นเข็มทิศที่จะทำให้ข้าพเจ้าก้าวเดินไปในทางที่ดี ได้ทำความดีเพื่อสังคมในอนาคตต่อไป

ในวันนี้ เมื่อข้าพเจ้าได้เดินทางมาจนถึงปลายทางของถนนเส้นนี้ ที่คิดว่าเป็นจุดหมายปลายทางแล้วนั้น กลับพบว่า เป็นเพียงจุดเริ่มต้นของเส้นทางสายใหม่อีกครั้ง ที่ข้าพเจ้าจะได้ใช้ประสบการณ์ และกำลังทางปัญญา มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

ณภัทรรัตน์ ไชยอัครกัลป์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
แนวคิดเรื่องอาชีวศึกษา	10
แนวคิดเรื่องการทะเลาะวิวาท	14
แนวคิดเรื่องกระบวนการกลุ่ม	18
แนวคิดเรื่องความร่วมมือ	23
แนวคิดเรื่องเครือข่าย	26
แนวคิดเรื่องอัตลักษณ์	47
แนวคิดเรื่องการพัฒนาคู่มือ	51
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสังคมวิทยาและจิตวิทยาที่เกี่ยวข้อง	54
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการทะเลาะวิวาทของเด็กและเยาวชน	54
ทฤษฎีปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์	62
ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม	64
ทฤษฎีรูปแบบชีวนิเวศวิทยาของการพัฒนามนุษย์	65
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	69
กรอบแนวคิดในการวิจัย	73
3 วิธีดำเนินการวิจัย	76
บทบาทและการเตรียมความพร้อมของนักวิจัย	77
พื้นที่ในการวิจัย	82
กลุ่มผู้ร่วมวิจัย	83
ขั้นตอนในการวิจัย	84
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	87
การเก็บรวบรวมข้อมูล	92

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 (ต่อ)	
การวิเคราะห์ข้อมูล	93
การตรวจสอบความถูกต้องและความเชื่อถือได้ของข้อมูล	94
จรรยาบรรณในการวิจัย	96
การพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล	97
4 ผลการศึกษา	98
ข้อมูลทั่วไปของผู้ร่วมวิจัย	98
รูปแบบของปัญหาการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา	102
การสร้างและสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชน ในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา	146
การสร้างรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกัน การทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา	147
การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชน ในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา	207
การสร้างคู่มือการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกัน การทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา	216
ขั้นตอนการสร้างคู่มือการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชน ในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา	217
คู่มือการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาท ในนักเรียนอาชีวศึกษา	223
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	238
สรุปผลและอภิปรายผลรูปแบบการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา	240
สรุปผลและอภิปรายผลการสร้างและสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาเครือข่าย กลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา	247
ข้อจำกัด	258
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	258

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม	261
ภาคผนวก	272
ภาคผนวก ก	273
ภาคผนวก ข	293
ประวัติย่อผู้วิจัย	334

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	สรุปความหมายของการทะเลาะวิวาท แยกตามรายละเอียดที่เกี่ยวข้อง	15
2	รูปแบบพฤติกรรมการทะเลาะวิวาท แยกตามพฤติกรรมการทะเลาะ สถานที่เกิดเหตุและระดับความรุนแรง	16
3	สรุปความหมายของคำว่า “เครือข่าย” แยกตามนักวิชาการ รูปแบบความสัมพันธ์ และประโยชน์	28
4	สรุปประเภทของเครือข่าย แยกตามรายละเอียดที่เกี่ยวข้อง	36
5	สรุปแนวคิดที่ใช้อธิบายสาเหตุของการทะเลาะวิวาท	60
6	การนำรูปแบบชีวนิเวศวิทยาของการพัฒนาการมนุษย์มาใช้เป็นแนวทาง ในการศึกษาการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาท	67
7	สรุปประสบการณ์ของผู้วิจัย เทคนิคที่ได้เรียนรู้ และทักษะที่ได้ฝึกปฏิบัติ	79
8	แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก (สำหรับการตอบความมุ่งหมายของ การวิจัยข้อ 1)	88
9	ตัวอย่างแนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ (ในขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบ มีส่วนร่วม)	89
10	ตัวอย่างประเด็นการสนทนากลุ่ม	90
11	ความมุ่งหมายการวิจัย กลุ่มเป้าหมาย เทคนิค และเครื่องมือที่ใช้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	92
12	ข้อมูลทั่วไปของผู้ร่วมวิจัย (Participant) สำหรับการตอบความมุ่งหมายการวิจัย ข้อ 1	99
13	ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ร่วมวิจัย (Participant) กลุ่มนักวิจัยร่วม (Local Researcher) สำหรับการตอบความมุ่งหมายการวิจัยข้อ 2-3	100
14	ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มผู้ร่วมวิจัย (Participant) กลุ่มนักเรียนสำหรับการตอบ ความมุ่งหมายการวิจัยข้อ 2-3	101
15	ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ร่วมวิจัย (Participant) กลุ่มอาจารย์สำหรับการตอบ ความมุ่งหมายการวิจัยข้อ 2-3	102
16	ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม กิจกรรมการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการป้องกัน การทะเลาะวิวาทและการทำงานร่วมกัน	152
17	กิจกรรมการพัฒนาทักษะในการทำงานร่วมกัน (สถานศึกษาภาครัฐ)	160
18	กิจกรรมพัฒนาทักษะที่เกี่ยวกับการทำงานร่วมกัน (สำหรับสถานศึกษาภาคเอกชน)	167

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
19	ผลการทำกิจกรรมในการสร้างรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชน ในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา	201
20	ฝ่ายต่างๆ และบทบาทของสมาชิก เครือข่ายภายในสถานศึกษาของรัฐ	205
21	ฝ่ายต่างๆ และบทบาทของสมาชิก เครือข่ายภายในสถานศึกษาเอกชน	206
22	ฝ่ายต่างๆ และบทบาทของสมาชิก เครือข่ายระหว่างสถานศึกษา	207
23	สรุปขั้นตอนการสร้างคู่มือการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชน ในการป้องกันการทะเลาะวิวาท	221
24	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และการปฏิบัติในการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชน ในขั้นตอนการปฏิบัติ	225
25	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และการปฏิบัติในการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชน ในขั้นการสร้างข้อตกลง และวางแผนกิจกรรมร่วมกัน	226
26	ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมและผู้รับผิดชอบ: รูปแบบริเริ่มสร้างเครือข่าย	227
27	ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมและผู้รับผิดชอบ: รูปแบบทลายกำแพงกั้น	228
28	ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมและผู้รับผิดชอบ: รูปแบบสานสัมพันธ์ร่วมกันพัฒนา	229
29	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และการปฏิบัติในการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชน ในขั้นทบทวนผลการดำเนินการ	230
30	รูปแบบการทะเลาะวิวาท แยกตามสาเหตุ พฤติกรรม ผลที่เกิดขึ้น และวิธีการแก้ปัญหา	243
31	แสดงความเชื่อมโยงระหว่างรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกับการแก้ปัญหา การทะเลาะวิวาท	256

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ **หน้า**

1 วงจรแห่งวัฒนธรรมกับการสร้างอัตลักษณ์ (ที่มา Hall, S. 1997) 49

2 กรอบคิดทฤษฎีวัฒนธรรมรองของโคเฮน 60

3 วงจรการสร้างรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกัน
การทะเลาะวิวาท 200

บทที่ 1
บทนำ

ภูมิหลัง

การทะเลาะวิวาทของกลุ่มวัยรุ่น โดยเฉพาะในนักเรียนอาชีวศึกษา เป็นปรากฏการณ์ที่มีความซับซ้อนและมีสาเหตุจากปัจจัยหลายด้าน ซึ่งปัจจัยที่มีอิทธิพล ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งมักพบว่าเป็นคนที่มีบุคลิกภาพเชิงลบ (negative traits) เช่น เป็นคนโกรธง่าย มีเจตคติด้านความรุนแรง ถูกกระตุ้นต่อสิ่งเร้าได้ง่าย ปัจจัยด้านอิทธิพลทางสังคม โดยเฉพาะกลุ่มเพื่อนและคนใกล้ชิด ปัจจัยเหล่านี้ล้วนนำไปสู่การทะเลาะวิวาท ที่มีความรุนแรงของกลุ่มวัยรุ่นเกิดขึ้น (Reza. 2001) สอดคล้องกับที่ อุมาพร ตรังสมบัติ (2559) ที่ได้ พบว่าสาเหตุการเกิดความรุนแรงเกี่ยวข้องกับปัจจัยส่วนตัวของวัยรุ่น เช่น ค่านิยม และทัศนคติที่นิยมใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา ร่วมไปกับค่านิยมเรื่องศักดิ์ศรี เมื่อมีเหตุการณ์ที่ทำให้รู้สึกถูกท้าทายศักดิ์ศรี ก็ทำให้เกิดพฤติกรรมความรุนแรงขึ้นมา มักเป็นความโกรธ การควบคุมอารมณ์ตนไม่ได้ และถูกเพื่อนชักชวนให้กระทำผิด สอดคล้องกับการทบทวนงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับสาเหตุการทะเลาะวิวาท โดยพบผลว่ามาจากสาเหตุภายในตัวบุคคล เช่น การล้างแค้น เกิดจากเรื่องผู้หญิง เมื่อมองหน้ากันแล้วหมั่นไส้ และต้องการอวดเพื่อนฝูงว่าตัวเองเก่ง (วิสิทธิ์ คลังสิน. 2539; อุษารัศม์ นิติยารมย์. 2548) ค่านิยม ความเชื่อ เรื่องศักดิ์ศรี (อุมาพร ตรังคสมบัติ. 2549) สาเหตุจากสภาพแวดล้อม เช่น อิทธิพลจากรุ่นพี่ การชักนำจากเพื่อน (วิสิทธิ์ คลังสิน. 2539; เสน่ห์ เสถียรพงศ์. 2539; จิรพัฒน์ พรหมสิทธิการ. 2540) บรรยากาศภายในโรงเรียน สื่อมวลชน เช่น โทรทัศน์ อินเตอร์เนท (เสรี ภัทรพิศาล. 2546)

จากสถิติตั้งแต่ในปีพ.ศ. 2551 มีสถิติการแจ้งเหตุนักเรียนทะเลาะวิวาทรวม 639 ครั้ง โดยหนึ่งในเหยื่อความรุนแรงของปีนั้น ถูกกระสุนปืนลูกหลงที่ยิงขึ้นมาบนรถโดยสารสองแถวจนกลายเป็นเจ้าหญิงนิทราและเสียชีวิตลงในเวลาต่อมาเช่นเดียวกับในปีพ.ศ. 2552 ปัญหาเด็กอาชีวศึกษาตีกันก็มีเหตุการณ์การทะลาะวิวาทที่มีความรุนแรงมากขึ้นมีตัวเลขรับแจ้งเหตุพุ่งสูงถึง 2,619 ครั้ง ในปี พ.ศ.2553 เท่าที่ปรากฏตัวเลขพบว่าเพียงครึ่งปี มีการแจ้งเหตุวิวาทของนักเรียนเข้ามาถึง 881 ครั้ง และเหตุการณ์หนึ่งที่สร้างความเศร้าสลดให้กับผู้คนในสังคมเป็นอย่างมาก เมื่อเหยื่อที่ถูกลูกหลงคือเด็กนักเรียนชั้นป.3 อายุ 9 ขวบ โดยถูกกระสุนปืนลูกซองเข้าที่ใบหน้าและลำคอเสียชีวิต ปีพ.ศ. 2554 จากเหตุการณ์นักเรียนตีกัน 106 ครั้ง เจ้าหน้าที่บาดเจ็บ 2 คน มีสถิติตลอดทั้งปีไว้ว่ามีคนตายถึง 26 ศพ พ.ศ. 2555 มีสถิติของการนักเรียน/นักศึกษาก่อเหตุทะเลาะวิวาท จำนวน 1,122 ครั้ง (คณะกรรมาธิการการศึกษา สภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 24. 2557)

การป้องกันการทะเลาะวิวาท ส่วนใหญ่จะมีมาตรการมาจากนโยบายของรัฐมีการฝึกทักษะและจิตลักษณะต่างๆ ให้กับนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อป้องกันการทะเลาะวิวาท ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยที่พบคล้ายคลึงกันคือ การเสริมสร้างจิตลักษณะที่สำคัญเช่น ทัศนคติต่อการทะเลาะวิวาท ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน (แสวง ทวีคูณ. 2538) รวมทั้งมีการฝึกการแสดงออกที่เหมาะสมใน

การเผชิญความขัดแย้ง เน้นการพัฒนาคุณธรรม ความสัมพันธ์กับเพื่อน (พิชัย ผลพันธิน. 2550) ในส่วนของมาตรการป้องกันการทะเลาะวิวาทของหน่วยงานอื่นๆ ก็ยังไม่พบงานวิจัยที่ศึกษาหาแนวทางป้องกันที่มาจากผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง หากพบแต่แนวทางแก้ไขและป้องกันที่มาจากส่วนอื่นๆ เช่น เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2559 เว็บไซต์ราชกิจจานุเบกษา ได้เผยแพร่คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติคสช. ที่ 30/2559 เรื่องมาตรการในการป้องกัน และแก้ไข ปัญหาการทะเลาะวิวาทของนักเรียนและนักศึกษา เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการทะเลาะวิวาทของนักเรียน จำเป็นต้องกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพิ่มเติม อันจะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิรูปและการจัดระเบียบในสังคม จึงขออาศัยอำนาจตามความใน ม.44 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 หัวหน้าคสช. โดยความเห็นชอบของคสช. ในคำสั่งสรุปได้ว่า ให้พ่อแม่ หรือผู้ปกครอง ดูแลและยับยั้งพฤติกรรมที่ไม่ดีของเยาวชน สถานศึกษามีหน้าที่จัดให้มีกิจกรรม รวมทั้งกวดขันและเร่งรัดจัดทำมาตรการป้องกัน และแก้ไขปัญหาเพื่อเป็นการลดปัญหาสังคมโดยด่วน และผู้ใดกระทำการอันเป็นการยุยง ส่งเสริม ช่วยเหลือ ฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุก และปรับ ทำให้เห็นได้ว่า การแก้ไข หรือป้องกันการทะเลาะวิวาทนั้น อาจต้องเกิดมาจากความร่วมมือที่อาจได้จากการสร้างและพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนระหว่างสถานศึกษาให้เกิดขึ้นมา เนื่องจากว่าเครือข่าย น่าจะเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้เพราะสมาชิกของเครือข่ายจะมีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานร่วมกัน (เสรี พงศ์พิศ. 2548)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การแก้ไข หรือป้องกันการทะเลาะวิวาทนั้น บุคคลที่สำคัญที่สุด คือ นักเรียนและนักศึกษาเอง ที่ส่วนใหญ่เรื่องทะเลาะวิวาทจะเกิดระหว่างนักเรียนที่อยู่สถานศึกษาต่างกัน การป้องกันที่ดี จึงอาจต้องเกิดมาจากความร่วมมือที่อาจได้จากการสร้างและพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนระหว่างสถานศึกษาให้เกิดขึ้นมา เนื่องจากว่าเครือข่าย น่าจะเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้เพราะสมาชิกของเครือข่ายจะมีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานร่วมกัน (เสรี พงศ์พิศ. 2548)

ทั้งนี้จากรายงานของสถานีตำรวจท้องที่ต่างๆ มีข้อมูลว่า พบเหตุการณ์การทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษาบ่อยที่สุด 4 จุดที่สำคัญ โดยจุดแรกคือ ย่านดอนเมือง เส้นวิภาวดีรังสิตไปถึงเขตติดต่อ จ.ปทุมธานี ซึ่งเส้นนี้เป็นจุดที่นักเรียนต้องใช้เดินทางไปกลับบ้านตลอดเวลา จุดที่ 2 แยกบางนา เพราะเป็นเส้นทางที่มาจากสำโรง บางนา-ตราด สรรพาวุธ สุขุมวิท จุดที่ 3 แยกมีนบุรี เป็นเส้นทางที่นักเรียน นักศึกษาอาชีวะ ในย่านนี้ ตั้งแต่มีนบุรี สายไหม ค้นนายาว มักรวมตัวกันก่อเหตุกระทบกระทั่งกันตลอดเวลา จุดที่ 4 ย่านบางแค ซึ่งเป็นศูนย์รวมของกลุ่มนักศึกษาแถบฝั่งธนบุรี (คณะกรรมาธิการการศึกษา สภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 24. 2557) แต่ทั้งนี้ก็มิได้หมายความว่าพื้นที่เหล่านี้เป็นพื้นที่ที่มีปัญหามากกว่าพื้นที่อื่นๆ เนื่องจากการติดตามสถานการณ์จากแหล่งต่างๆ นั้นทำให้ผู้วิจัยเชื่อว่าการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษาในกรุงเทพฯ และปริมณฑล เกิดขึ้นในทุกพื้นที่

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ปัญหาการทะเลาะวิวาท ที่เกิดขึ้นในกลุ่มของนักเรียนอาชีวศึกษานั้นเป็นเรื่องสำคัญ ที่จำเป็นต้องได้รับการป้องกัน โดยอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วนด้วยกัน ทั้งในส่วนของผู้บริหารสถานศึกษา คณาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ตลอดทั้งนักเรียนอาชีวศึกษาเอง โดยในการศึกษาครั้งนี้ เน้นไปที่กลุ่มตัวแทนนักเรียนอาชีวศึกษาเป็นหลัก เพื่อให้เป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายที่ดี โดยคาดว่าจะขยายผลต่อไปยังกลุ่มอื่นๆ ต่อไปได้ ประกอบกับงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการศึกษาในลักษณะของการร่วมมือกันเพื่อให้เกิดผลในเชิงปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมนั้น ยังมีไม่มากนัก ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้นำรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา โดยให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจรูปแบบของปัญหาการทะเลาะวิวาท โดยจะศึกษาสถานการณ์ สาเหตุ ผลที่เกิดขึ้น และวิธีการแก้ไขที่เกิดขึ้นจริงในสถานศึกษานั้นๆ เพื่อให้เกิดการรับรู้ที่ตรงกัน ไม่ผ่านมุมมองสังคมวัฒนธรรม หรือนโยบายจากแหล่งต่างๆ พร้อมทั้งให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมกันสร้างรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา จากนั้นจะมีการสร้างคู่มือการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษาด้วย ซึ่งถือว่าเป็นความพยายามในการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นโดยมุ่งเน้นการป้องกันมากกว่าการแก้ไขหรือเยียวยาปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งจะก่อให้เกิดผลที่ยั่งยืนในระยะยาวต่อไปได้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งความมุ่งหมายของการวิจัย เป็น 3 ข้อ ดังนี้

1. เพื่อทำความเข้าใจรูปแบบของปัญหาการทะเลาะวิวาท ในนักเรียนอาชีวศึกษา
2. เพื่อสร้างและสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชน ในการป้องกันการทะเลาะวิวาท ทั้งในระดับภายในสถานศึกษา และระหว่างสถานศึกษาของนักเรียนอาชีวศึกษา
3. เพื่อสร้างคู่มือการพัฒนาเครือข่ายภายใน และระหว่างสถานศึกษา ในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหาและแนวทางการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา และสามารถนำไปต่อยอดในเชิงวิชาการ เชิงวิจัยในอนาคตได้
2. ได้รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา ที่สามารถนำไปใช้ในการสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาที่เข้าร่วมการวิจัย ที่เป็นรากฐานในการป้องกันปัญหาการทะเลาะวิวาท ความขัดแย้ง และความรุนแรงที่อาจเกิดขึ้นในนักเรียนอาชีวศึกษาที่อาจเกิดขึ้นในสถานศึกษาได้ ทั้งนี้เครือข่ายกลุ่มเยาวชนจะสามารถดำเนินได้อย่างต่อเนื่องต่อไป เมื่อผู้วิจัยได้เสร็จสิ้นการวิจัยแล้ว

3. ได้คู่มือการพัฒนาเครือข่ายภายใน และระหว่างสถานศึกษา ในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา ที่สถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางทั้งระดับบุคคล ระดับกลุ่ม และระดับเครือข่ายต่อไปได้

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งขอบเขตการวิจัยออกเป็น ขอบเขตด้านเนื้อหา ขอบเขตด้านพื้นที่ และขอบเขตด้านกลุ่มผู้ร่วมวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา ครอบคลุมใน 3 ประเด็นด้วยกัน คือ

1. ทำความเข้าใจรูปแบบของปัญหาการทะเลาะวิวาท ในนักเรียนอาชีวศึกษาที่เกิดขึ้นตามสภาพการณ์จริงในสถานศึกษาเพื่อให้เข้าใจสถานการณ์ สาเหตุ ผลที่เกิดขึ้น และวิธีการแก้ไขที่ทำให้เกิดสถานการณ์การทะเลาะวิวาทที่เกิดขึ้นผ่านการทำการระบุปัญหา (Problem Identification) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)

2. การสร้างรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา โดยวิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผนร่วมกันของกลุ่มผู้ร่วมวิจัย และกลุ่มนักวิจัยร่วม มีการจัดประชุมเพื่อวางแผนอนาคตร่วมกัน โดยใช้เทคนิคการแสวงหาอนาคตร่วมกัน (Future Search Conference: FSC) จากนั้นเป็น ขั้นปฏิบัติและสังเกต ที่มีการจัดกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชน ใน 3 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับบุคคล ที่เน้นการเสริมสร้างความรู้ เจตคติ พฤติกรรม 2) ระดับกลุ่มในสถานศึกษา ที่เน้นการสร้างกลุ่ม และกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม จากนั้นสังเกตผลการจัดกิจกรรม หลังจากนั้นไปสู่ขั้นการสะท้อนผลการปฏิบัติ ที่จัดเวทีสะท้อนผลหลังการปฏิบัติด้วยเทคการทบทวนผลหลังการปฏิบัติงาน (After Action Review) เมื่อได้ข้อมูลแล้ว ก็จะนำไปปรับปรุงแผนโดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องประชุมเพื่อปรับกิจกรรมร่วมกันด้วยเทคนิคการระดมความคิดเห็น จากนั้นนำไปสู่การปฏิบัติและสังเกตอีกครั้ง โดยการจัดกิจกรรมการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในระดับเครือข่าย ที่เน้นการสร้างความร่วมมือ และความรับผิดชอบต่อสังคม ตามความคิดเห็นในการปรับกิจกรรม จากนั้นสังเกตผลการจัดกิจกรรมกระทั่งไปสู่ขั้นตอนการสะท้อนผลการปฏิบัติอีกครั้ง โดยการจัดเวทีสะท้อนผลการปฏิบัติโดยผลจากการสะท้อนการปฏิบัตินี้จะถือว่า เป็นการสิ้นสุดกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งจะทำให้ได้รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาท ในนักเรียนอาชีวศึกษา และสุดท้ายนำไปสร้างคู่มือการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษาต่อไป

3. สร้างคู่มือการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา โดยคู่มือดังกล่าวจะครอบคลุมวัตถุประสงค์ กิจกรรม รูปแบบการพัฒนาเครือข่าย หน้าที่ความรับผิดชอบ และการปฏิบัติซึ่งเป็นคู่มือที่ร่วมกันสร้างโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาเครือข่ายครั้งนี้

ขอบเขตด้านพื้นที่

ในการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ในการวิจัย โดยในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกสถานศึกษา โดยพิจารณาจากเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. เป็นสถานศึกษาที่อยู่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร

2. เป็นสถานศึกษาที่ยังคงมีเหตุการณ์การทะเลาะวิวาทภายใน และระหว่างสถานศึกษาเกิดขึ้น

3. เป็นสถานศึกษาที่ผู้บริหารมีความตระหนักที่จะหาวิธีในการป้องกัน และแก้ไขปัญหา การทะเลาะวิวาทที่เกิดขึ้น

4. เป็นสถานศึกษาที่ผู้บริหาร และกลุ่มเยาวชน สมัครใจเข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้

เมื่อพิจารณาจากเกณฑ์การคัดเลือกทั้ง 4 ข้อแล้ว ทำให้ผู้วิจัยได้พื้นที่ในการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมครั้งนี้จำนวน2 สถานศึกษา ได้แก่ สถานศึกษาภาครัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร และ สถานศึกษาภาคเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ทั้งนี้มิได้หมายความว่าพื้นที่ที่เลือกทำวิจัยในครั้งนี้ เป็นพื้นที่ที่มีปัญหามากกว่าพื้นที่อื่นๆ เนื่องจากการติดตามสถานการณ์จากหลายแหล่งทำให้ผู้วิจัยเชื่อว่า การทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษาในกรุงเทพฯ เกิดขึ้นในทุกพื้นที่

ขอบเขตด้านกลุ่มผู้ร่วมวิจัย

1. ผู้ร่วมวิจัย (Participants) ในการตอบความมุ่งหมายการวิจัยข้อที่ 1

มีผู้ร่วมวิจัย (Participants)เป็นกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษาที่ผ่านเหตุการณ์การทะเลาะวิวาททั้งในสถานศึกษาและระหว่างสถานศึกษา จำนวน 20 คนที่มีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

1. เป็นนักเรียนอาชีวศึกษาของสถานศึกษาภาครัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร และสถานศึกษาภาคเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร

2. เป็นผู้เข้าร่วมในเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทในสถานศึกษาและระหว่างสถานศึกษาในระหว่างที่กำลังศึกษาอยู่

3. เป็นผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ทะเลาะวิวาททางร่างกาย ตั้งแต่ ฟกช้ำถลอก บาดเจ็บและพิการ และทางจิตใจ ตั้งแต่หวาดกลัว เสียใจ

2. ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย ในการตอบความมุ่งหมายการวิจัยข้อที่ 2-3

ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยเพื่อตอบความมุ่งหมายการวิจัยข้อที่ 2 และข้อที่ 3 มี 3 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มนักวิจัยร่วม(Local Researcher) ได้แก่ กลุ่มอาจารย์จากสถานศึกษา จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ รวม 2 คน มีคุณสมบัติ เป็นผู้มีประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา และมีแนวคิดที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น และยินดีที่จะเข้าร่วมในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้ตั้งแต่ต้นจนจบโครงการ

2. กลุ่มผู้ร่วมวิจัย (Participants) ได้แก่ ตัวแทนนักเรียนอาชีวศึกษา และตัวแทนอาจารย์ มีคุณสมบัติ ดังนี้

2.1 กลุ่มตัวแทนนักเรียน (กลุ่มเยาวชน) ได้แก่นักเรียนอาชีวศึกษาที่มีความสมัครใจในการร่วมพัฒนาเครือข่ายในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษาจากสถานศึกษาของรัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครจำนวน 30 คน และจากสถานศึกษาของเอกชนแห่งหนึ่ง จำนวน 15 คน รวม 45 คนโดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้

1) มีบทบาทเป็นหัวหน้าชุดในการทำกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา เช่น กิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมการแข่งขันต่างๆ และได้รับการยอมรับจากนักเรียนอาชีวศึกษา ว่าเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ และสามารถให้คำปรึกษากับเพื่อนได้

2) ยินดีเข้าร่วมในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้ตลอดตั้งแต่ต้นจนจบโครงการ

2.2 กลุ่มตัวแทนอาจารย์ ได้แก่ อาจารย์ที่มีความสมัครใจในการร่วมพัฒนาเครือข่ายในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา จากสถานศึกษาของรัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครจำนวน 2 คน และจากสถานศึกษาของเอกชนแห่งหนึ่ง จำนวน 2 คน มีคุณสมบัติที่สำคัญ ได้แก่ เป็นอาจารย์ฝ่ายปกครอง หรือ ฝ่ายพัฒนาศักยภาพนักเรียนอาชีวศึกษา มีประสบการณ์การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา และยินดีเข้าร่วมการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้ตลอดตั้งแต่ต้นจนจบโครงการ

3. กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stake holder) ได้แก่ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มนักเรียนทั่วไปที่สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมที่กลุ่มผู้ร่วมวิจัยจัดขึ้น

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

นักเรียนอาชีวศึกษา หมายถึง บุคคลที่ได้รับการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ของสถานศึกษาภาครัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครและสถานศึกษาภาคเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

กลุ่มเยาวชน หมายถึง ผู้นำนักเรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพขั้นสูง (ปวส.) ซึ่งเป็นบุคคลที่มีอายุระหว่าง 14-25 ปี เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินกิจกรรมการป้องกันการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา โดยเป็นกลุ่มที่มีความสมัครใจ และมีเป้าหมายในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารความรู้ และดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทะเลาะวิวาท บนพื้นฐานของความร่วมมือ และความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม

เครือข่ายกลุ่มเยาวชน หมายถึง กลุ่มนักเรียนในสถานศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพขั้นสูง (ปวส.) ที่ได้ตกลงจะประสานเชื่อมโยงการดำเนินงาน และดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายใต้เป้าหมายเดียวกัน คือ การป้องกันการทะเลาะวิวาททั้งในสถานศึกษาและระหว่างสถานศึกษา โดยจะมีการพัฒนาสมาชิกของเครือข่าย มีพื้นที่ ลักษณะกิจกรรม และผู้ที่เป็นสมาชิกในเครือข่ายที่ชัดเจน

การทะเลาะวิวาท หมายถึง การที่นักเรียนอาชีวศึกษา ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปทั้งภายในสถานศึกษาเดียวกัน และระหว่างสถานศึกษา เกิดการใช้วาจายั่วยุ ดูหมิ่น ประชดประชัน โต้เถียงกันจนอาจถึงขั้นใช้กำลังหรืออาวุธเข้าทำร้ายกัน อันส่งผลให้ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่าย ได้รับอันตราย หรือความสูญเสีย ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ทั้งนี้เกิดขึ้นทั้งระหว่างนักเรียนอาชีวศึกษาในสถาบันเดียวกัน และระหว่างสถาบันการศึกษา โดยเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทที่เกิดขึ้นมีทั้งที่ยังคงดำเนินอยู่ และเหตุการณ์ได้สิ้นสุดลงแล้ว

รูปแบบการทะเลาะวิวาท หมายถึง ประเภทของลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุ ผลที่เกิดขึ้น และวิธีการแก้ปัญหาจากการทะเลาะวิวาทที่เกิดขึ้น ทั้งในสถานศึกษาเดียวกันและระหว่างสถานศึกษา ซึ่งเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทที่เกิดขึ้นมีทั้งที่ยังคงดำเนินอยู่ และเหตุการณ์ได้สิ้นสุดลงแล้ว

การป้องกันการทะเลาะวิวาทหมายถึง ความพยายามในการไม่ให้เกิดการทะเลาะวิวาทในลักษณะใด ลักษณะหนึ่งทั้งทางด้านวาจา และทางด้านการใช้กำลัง โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ระดับแรก การป้องกันก่อนที่จะเกิดพฤติกรรมการทะเลาะวิวาท ซึ่งจะมุ่งเน้นที่เยาวชน ที่ไม่เคยทะเลาะวิวาท และไม่มีปัจจัยเสียงใดๆ ที่จะนำไปสู่พฤติกรรมการก่อเหตุทะเลาะวิวาท ระดับที่ 2 เป็นความพยายามที่จะลดโอกาส การเกิดพฤติกรรมการก่อเหตุทะเลาะวิวาท ในกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษาที่มุ่งลดปัจจัยเสี่ยงหรือโอกาสเสี่ยงต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น ระดับที่ 3 เป็นการป้องกันไม่ให้เกิดพฤติกรรมการทะเลาะวิวาทซ้ำอีก หรือ ทวีความรุนแรงมากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งในระดับนี้จะมุ่งไปยังเยาวชนหรือนักเรียนอาชีวที่เคยก่อเหตุทะเลาะวิวาทมาแล้ว

รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาท หมายถึง ประเภทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หน่วยงาน กิจกรรมที่จะดำเนินการเพื่อให้เกิดเครือข่ายกลุ่มเยาวชน โดยเป็นไปอย่างมีขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่เริ่มคิดกิจกรรม ออกแบบกิจกรรมในการพัฒนาเครือข่าย กำหนดขอบเขตของพื้นที่ มีการมอบหมายความรับผิดชอบระหว่างสมาชิก มีทั้งรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนภายในสถานศึกษา และรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนระหว่างสถานศึกษา

นักวิจัยร่วม หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยของผู้วิจัย ซึ่งเป็นผู้ที่ทำงานอยู่ในสนามวิจัย และเข้าใจบริบทของสนามวิจัยมาเป็นเวลานาน มีบทบาทในการเก็บรวบรวมข้อมูล การสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มผู้ร่วมวิจัย

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา มีวัตถุประสงค์ เพื่อทำความเข้าใจรูปแบบของปัญหาการทะเลาะวิวาท ในนักเรียนอาชีวศึกษา เพื่อสร้างและสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา และเพื่อสร้างคู่มือการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ทบทวน และรวบรวมเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในภาพกว้าง ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดแนวคิดและทฤษฎีเพื่อเป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเท่านั้น โดยผู้วิจัยพยายามไม่นำทฤษฎีมาเป็นกรอบหรือนำมาครอบงำปรากฏการณ์ในการศึกษา และจะให้ความสำคัญกับข้อมูลที่ได้กลุ่มผู้เข้าร่วมการวิจัย ตลอดจนบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของผู้ให้ข้อมูลเป็นสำคัญ ซึ่งผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิดทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้

ส่วนที่ 1 แนวคิดเรื่องอาชีวศึกษา

ส่วนที่ 2 แนวคิดเรื่องการทะเลาะวิวาท

ส่วนที่ 3 แนวคิดเรื่องกระบวนการกลุ่ม

ส่วนที่ 4 แนวคิดเรื่องความร่วมมือ

ส่วนที่ 5 แนวคิดเรื่องเครือข่าย

ส่วนที่ 6 แนวคิดเรื่องอัตลักษณ์

ส่วนที่ 7 แนวคิดการพัฒนาคู่มือ

ส่วนที่ 8 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสังคมวิทยาและจิตวิทยาที่เกี่ยวข้อง

8.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการทะเลาะวิวาทของเด็กและเยาวชน

8.2 ทฤษฎีปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์

8.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม

8.4 ทฤษฎีรูปแบบชีวนิเวศวิทยาของการพัฒนามนุษย์

ส่วนที่ 9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ 10 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ส่วนที่ 1 แนวคิดเรื่องอาชีวศึกษา

1.1 ความหมายของการอาชีวศึกษา

จากการจัดการ การอาชีวศึกษาของไทยนั้น มีหลักฐานพบว่ามีพัฒนาการตั้งแต่ในอดีต ด้วยประเทศไทยนั้นเป็นสังคมเกษตรกรรม ครอบครัวและชุมชนได้ทำหน้าที่เป็นฐานของการฝึกอาชีพด้านเกษตร นอกจากนี้แล้วมีการเรียนรู้ ถ่ายทอดความรู้ด้านช่างต่างๆ เช่น การทอผ้า การจักสาน การก่อสร้าง ช่างโลหะ ฯลฯ มาก่อนต่อมาเมื่อมีการจัดตั้งการศึกษาแบบระบบโรงเรียนขึ้นมาในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชการที่ 5 การเรียนรู้เกี่ยวอาชีพจึงได้จัดไว้ในส่วนของการอาชีวศึกษาที่เปิดโอกาสได้งานทำเมื่อจบการศึกษาไปแล้ว ซึ่งตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน ที่ไม่ประสงค์จะเรียนต่อในสายสามัญ หรือมีผลการเรียนที่ไม่ค่อยดี และผู้ปกครองที่ต้องการให้บุตรหลานได้เรียนต่อระยะเวลาไม่นานเกินไป และใช้ค่าใช้จ่ายในการเรียนไม่สูงเกินไปหรือเป็นภาระของครอบครัว เมื่อนักเรียนจบแล้วสามารถมีงานทำ (เพ็ชชี รูปะวิเชตร์. 2550)

อย่างไรก็ตามเมื่อประเทศไทยได้มีการปฏิรูปการศึกษาทั้งประเทศขึ้นในปี พ.ศ. 2525 มีการจัดรวมการศึกษา ทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา การอุดมศึกษาไว้ด้วยกันในกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2546 และโครงสร้างใหม่นี้ได้แยกการอาชีวศึกษาและให้ความชัดเจนออกเป็นหนึ่งหน่วยงานจากทั้งหมด 5 หน่วยงานหรือที่เรียกกันว่า “แท่งอาชีวศึกษา” (เพ็ชชี รูปะวิเชตร์. 2550)

การอาชีวศึกษาเป็นการศึกษาวิชาชีพสาขาต่างๆ ที่อาศัยความรู้ระดับต่ำกว่าปริญญา เพื่อผลิตกำลังคน ตั้งแต่ระดับชั้นแรงงานทั่วไป จนถึงแรงงานฝีมือ และความหมายของการอาชีวศึกษาอยู่ที่การมองของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอาชีวศึกษาด้วย ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542) ได้แก่

นักบริหารอาชีวศึกษา ให้ความหมายของการอาชีวศึกษาในด้านการจัดการการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านอาชีพและการทำงาน

ผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษา ให้ความหมายว่าการอาชีวศึกษาในด้านมุ่งผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพ ในการประกอบอาชีพในสาขาวิชาต่างๆ

ครูอาชีวศึกษา มองการอาชีวศึกษาในการให้การศึกษาแก่ผู้เรียน โดยมุ่งความรู้และทักษะที่จะนำไปประกอบอาชีพ รวมทั้งการพัฒนาเจตคติที่ดีต่อการทำงาน

ผู้เรียนหรือนักเรียนอาชีวศึกษามองการอาชีวศึกษาในด้านการศึกษาวิชาชีพในสาขาวิชาการต่างๆ ตามความต้องการและความถนัดของตนเอง เพื่อที่จะนำความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพและการทำงานได้

สรุปได้ว่า การอาชีวศึกษา หมายถึง กระบวนการจัดการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน ให้แก่บุคคลทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติผสมผสานกันอย่างเหมาะสมเพื่อให้มีวิชาความรู้นำไปใช้ในการประกอบอาชีพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ และพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคคลให้สูงขึ้นเป็นระดับ ตามความต้องการของสังคมและตลาดแรงงาน

1.2 ปรัชญา และเป้าหมายการศึกษาอาชีวศึกษา

ปรัชญาและเป้าหมายการศึกษาอาชีวศึกษา คือ การผลิตกำลังคนที่มีทักษะระดับกลางเพื่อตอบสนองตลาดแรงงาน (พิมพร ศิระจันทร์. 2545) ประเทศไทยได้มีการจัดโครงสร้างระบบบริหารใหม่ของการอาชีวศึกษา ในปีพ.ศ. 2549 พร้อมกับกำหนดวิสัยทัศน์ และภารกิจที่ถูกต้องและเด่นชัด นั้นเป็นยุทธศาสตร์ของการเปลี่ยนแปลงการอาชีวศึกษา เป็นการอาชีวศึกษา และกำหนดยุทธศาสตร์ที่จะต้องมีสถาบันอาชีวศึกษาขึ้น เพื่อให้สามารถทำให้วิทยาลัยอาชีวศึกษาที่อ่อนแอนั้นเข้มแข็งเป็นยุทธศาสตร์แรกที่มีหลักการ มีวิสัยทัศน์ พันธะกิจที่ชัดเจน ซึ่งสังคมไม่สามารถที่โต้เถียงและทำให้เกิดความเข้มแข็งในสถาบัน จากการที่มีวิทยาลัยอาชีวศึกษาที่มีความแตกต่าง มีความอ่อนแอและเข้มแข็งมาประมวลกันเข้าเป็นสถาบัน เกิดการยอมรับ ทั้งภารกิจ หน้าที่ วิสัยทัศน์ จนกระทั่งการบริหารร่วมกัน เรื่องที่สอง คือสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา มีทิศทางชัดเจนเป็นการจัดการศึกษาเพื่อสร้างสมรรถนะของคน สามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิดการประกอบอาชีพได้ ในแง่บทบาทของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาต้องชัดเจนว่าต้องไปในทิศทางใด และงบประมาณต่างๆ ที่ดำเนินการในเรื่องนี้ทำให้เกิดความเข้าใจกับประชาชนในระดับหนึ่งในการที่จัดการเรียนการสอนในระบบทวิภาคี เพื่อจัดการเรียนการสอนเพื่อคนยากจนจุดมุ่งหมายที่เน้นการเพิ่มสมรรถภาพและความมีคุณภาพทางวิชาชีพ

เรื่องที่สามมุ่งเน้นสมรรถนะ ไม่ใช่เฉพาะนักเรียน อาจารย์อาชีวศึกษาต้องแยกจากอาจารย์อาชีวศึกษาที่สอนวิชาสามัญที่ได้ใบประกอบวิชาชีพครู ส่วนอาจารย์มหาวิทยาลัยไม่สามารถสอนได้ถ้าไม่มีใบประกอบครูวิชาชีพ

1.3 แนวคิดการจัดการอาชีวศึกษา

จากการบริหารของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่จากเดิมเป็นกรมอาชีวศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงหลังจากรัฐบาลมีการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งส่งผลให้มีแนวคิดการจัดการอาชีวศึกษา ดังนี้

1.3.1 ด้านการบริหารการจัดการที่ต้องมีการปรับบทบาทที่จากเดิมที่เคยสังกัดกองสถานศึกษาต้องปรับเปลี่ยนเป็นการบริหารในรูปแบบสถาบัน ซึ่งการบริหารในรูปแบบสถาบันเป็นการบริหารแบบการจัดการระบบและดูแลด้วยตนเอง โดยมีรัฐบาลและกระทรวงศึกษาธการเป็นผู้ควบคุมอีกครั้ง เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการปฏิบิติและการตัดสินใจในพื้นที่ของตนเอง ซึ่งรวมถึงการจัดการเรียนการสอนอย่างไรให้ครอบคลุมศาสตร์ด้านต่างๆ ที่ยืนอยู่บนความสนใจและเป็นที่ต้องการของประชาชน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี

1.3.2 ด้านการเรียนรู้ ซึ่งแกนนำทุกคนจะต้องช่วยการสร้างให้เกิดมรรคผลที่เป็นไปตามปรัชญาของการอาชีวศึกษาที่เน้นความเป็นเลิศทางด้านวิชาชีพโดยมีความรู้ในศาสตร์นั้นๆ มีทักษะในการปฏิบัติงานที่เชี่ยวชาญและสามารถดำรงชีวิต แก้ไขปัญหาอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นได้ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. 2551)

จะเห็นได้ว่า แนวคิดการจัดการอาชีวศึกษา แบ่งได้เป็น 2 ด้านหลักๆ คือ ด้านการบริหารการจัดการและด้านการเรียนรู้ ที่จะเน้นรูปแบบสถาบันเป็นการบริหารแบบการจัดการระบบและดูแลด้วยตนเอง โดยมีรัฐบาลและกระทรวงศึกษาธการเป็นผู้ควบคุมอีกครั้ง เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการปฏิบิติและการตัดสินใจในพื้อที่ของตนเอง แกนนำทุกคนจะต้องช่วยการสร้างให้เกิดมรรคผลที่เป็นไปตามปรัชญาของการอาชีวศึกษาที่เน้นความเป็นเลิศทางด้านวิชาชีพโดยมีความรู้ในศาสตร์นั้นๆ มีทักษะในการปฏิบัติงานที่เชี่ยวชาญและสามารถดำรงชีวิต แก้ไขปัญหาอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นได้

สรุป จากข้อมูลเกี่ยวกับอาชีวศึกษาดังกล่าวข้างต้น พบว่า การอาชีวศึกษา หมายถึง กระบวนการจัดการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน ให้แก่บุคคลทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติผสมผสานกันอย่างเหมาะสมเพื่อให้มีวิชาความรู้นำไปใช้ในการประกอบอาชีพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ และพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคคลให้สูงขึ้นเป็นระดับ ตามความต้องการของสังคมและตลาดแรงงาน โดยแนวคิดการจัดการอาชีวศึกษา แบ่งได้เป็น 2 ด้านหลักๆ คือ ด้านการบริหารการจัดการและด้านการเรียนรู้ ที่จะเน้นรูปแบบสถาบันเป็นการบริหารแบบการจัดการระบบและดูแลด้วยตนเอง โดยมีรัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้ควบคุมอีกครั้ง เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการปฏิบิติและการตัดสินใจในพื้อที่ของตนเอง แกนนำทุกคนจะต้องช่วยการสร้างให้เกิดมรรคผลที่เป็นไปตามปรัชญาของการอาชีวศึกษาที่เน้นความเป็นเลิศทางด้านวิชาชีพโดยมีความรู้ในศาสตร์นั้นๆ มีทักษะในการปฏิบัติงานที่เชี่ยวชาญและสามารถดำรงชีวิต แก้ไขปัญหาอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นได้ ซึ่งการผลิตกำลังคนที่มีทักษะระดับกลางเพื่อตอบสนองตลาดแรงงาน (พิมพร ศิระจันทร์. 2545) ประเทศไทยได้มีการจัดโครงสร้างระบบบริหารใหม่ของการอาชีวศึกษา ในปี พ.ศ. 2549 พร้อมกับกำหนดวิสัยทัศน์ และภารกิจที่ถูกต้องและเด่นชัด นั้นเป็นยุทธศาสตร์ของการเปลี่ยนแปลงการอาชีวศึกษา เป็นการอาชีวศึกษา และกำหนดยุทธศาสตร์ที่จะต้องมีสถาบันอาชีวศึกษาขึ้น เพื่อให้สามารถทำให้วิทยาลัยอาชีวศึกษาที่อ่อนแอนั้นเข้มแข็งเป็นยุทธศาสตร์แรกที่มีหลักการ มีวิสัยทัศน์ พันธะกิจที่ชัดเจน ซึ่งสังคมไม่สามารถที่โต้เถียงและทำให้เกิดความเข้มแข็งในสถาบัน จากการที่มีวิทยาลัยอาชีวศึกษาที่มีความแตกต่าง มีความอ่อนแอและเข้มแข็งมาประมวลกันเข้าเป็นสถาบัน เกิดการยอมรับ ทั้งภารกิจ หน้าที่ วิสัยทัศน์ จนกระทั่งการบริหารร่วมกัน

1.4 ยุทธศาสตร์ / แผนงานการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559)

1.4.1 ส่งเสริมการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ ในด้านคุณภาพครู หลักสูตร ห้องเรียนและการใช้ เทคโนโลยีด้านการศึกษา รวมทั้งบูรณาการนโยบายการศึกษาในแต่ละระดับ เพิ่มผลสัมฤทธิ์ของการจัด การศึกษาตั้งแต่วัยเด็กจนมีความพร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงาน

1.4.2 สร้างวัฒนธรรมและสังคมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้คนทุกกลุ่มวัยควบคู่กับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในทุกประเภทและในระดับพื้นที่ ส่งเสริมรักการอ่าน เพิ่มทักษะการใช้ภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

1.4.3 พัฒนาเด็กวัยเรียนทุกระดับให้มีความรู้ทางวิชาการ และความฉลาดทางอารมณ์ เรียนรู้ และภูมิใจในประวัติศาสตร์ไทย ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความเป็นพลเมืองที่ดี ตระหนักในสิทธิ หน้าที่ ความเสมอภาค การทำประโยชน์ต่อสังคม มีจิตอาสา และจิตสำนึกที่ดีผ่านกระบวนการอบรมเยาวชนที่เหมาะสมกับวัย

1.4.4 พัฒนากระบวนการเรียนการสอนโดยมีนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการคิด วิเคราะห์ และแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ

1.4.5 ส่งเสริมการผลิตและการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพและมาตรฐาน เชื่อมโยงกับกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย สอดคล้องตามความต้องการของตลาดแรงงานและทิศทางการพัฒนาประเทศ

1.4.6 พัฒนาครูให้มีคุณภาพ มีจิตวิญญาณความเป็นครู สนับสนุนการผลิตบุคลากรทางการศึกษาในสาขาที่ขาดแคลน

1.4.7 เพิ่มโอกาสในการเข้าถึงบริการทางการศึกษาอย่างเท่าเทียม เสริมสร้างโอกาสการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น รวมทั้งสนับสนุนภาครัฐ ภาคเอกชน และสื่อมวลชนในการผลิตและเผยแพร่สื่อที่ปลอดภัย และสร้างสรรค์

1.4.8 สนับสนุนการดำเนินภารกิจพื้นฐานของหน่วยงาน

1.5 นโยบายเร่งด่วนในปีงบประมาณ 2558 มีดังนี้

1.5.1 เร่งสำรวจและให้ความช่วยเหลือเยียวยา รวมทั้งฟื้นฟูโรงเรียน สถานศึกษา นักเรียน นักศึกษา ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์อุทกภัยโดยเร็ว

1.5.2 เร่งแก้ไขปัญหาความรุนแรง และเหตุทะเลาะวิวาทของนักศึกษาอาชีวศึกษาอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง มีเป้าหมายในการดำเนินนโยบาย ได้แก่ มีการดำเนินการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดมาตรการในการแก้ไขปัญหาที่ชัดเจนและมีการปฏิบัติอย่างจริงจัง รวมทั้งไม่มีเหตุทะเลาะวิวาทของนักศึกษาอาชีวศึกษาจนส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนทั่วไป

1.5.3 เร่งสร้างค่านิยมอาชีวศึกษา ปรับภาพลักษณ์ และกำหนดมาตรการเพื่อจูงใจให้นักเรียนนักศึกษา พ่อแม่ผู้ปกครอง มีความยินดีและส่งเสริมให้บุตรหลานเข้ารับการศึกษาในสายอาชีพอาชีวศึกษาเพิ่มมากขึ้น

1.5.4 ทบทวนหลักสูตร การเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์มีเวลาทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ รวมทั้งปลูกฝังในเรื่องค่านิยมหลัก มีคุณธรรม จริยธรรม สร้างวินัย จิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคม การยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และความภาคภูมิใจในการเป็นไทย

1.5.5 เร่งพิจารณาทบทวนการอุดหนุนรายหัวแก่นักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งของภาครัฐและเอกชน

1.5.6 เร่งขยายบทบาทของภาคเอกชนในการมีส่วนร่วมในระบบการศึกษา

1.5.7 เร่งปรับระบบการบรรจุครูละการรับรองมาตรฐานวิชาชีพครูให้เอื้อต่อการเพิ่มโอกาสให้มีบุคลากรที่มีความมู้และประสบการณ์ที่เหมาะสมเข้ามาในระบบการศึกษาเพิ่มมากขึ้น

1.5.8 เร่งทบทวนมาตรการการจัดกิจกรรมรับน้องของนักเรียนนักศึกษาในสถาบันการศึกษาต่างๆ และมาตรการติดตาม ควบคุม การลักลอบการจัดกิจกรรมรับน้องทั้งภายในและภายนอกสถาบันการศึกษา ให้เป็นไปในแนวทางที่สร้างสรรค์

1.5.9 เร่งทบทวนมาตรการความปลอดภัยสำหรับสถาบันการศึกษาต่างๆ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมทัศนศึกษานอกสถานศึกษา

1.5.10 เร่งดำเนินการตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับด้าการศึกษาทั้งที่เป็นหน่วยรับผิดชอบหลักและหน่วยสนับสนุน ให้เป็นผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า นโยบายเร่งด่วนที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาโดยตรง มีหลายข้อ แต่หนึ่งในนั้นได้แก่ การเร่งแก้ไขปัญหาความรุนแรงและเหตุทะเลาะวิวาทของนักศึกษาอาชีวศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง จึงเห็นได้ว่า เป็นเรื่องที่มีความสำคัญในระดับประเทศเลยทีเดียว รวมทั้งเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2559 มีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่ 8/2559 เรื่องการบริหารจัดการรวมสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาครัฐและภาคเอกชน ที่ได้ประกาศในราชกิจจนุเบกษา มีผลทำให้โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในระบบจำนวน 460 กว่าแห่ง มีนักเรียน และนักศึกษาประมาณ 3 แสนกว่าคน มาอยู่ภายใต้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ที่ปัจจุบันกำกับดูแลสถานศึกษาในสังกัด เช่น วิทยาลัยอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี วิทยาลัยการอาชีพ เป็นต้น แต่ทั้งนี้ในทางปฏิบัติก็ยังให้ผู้รับใบอนุญาตมีสิทธิดำเนินการต่อไปตามที่ได้รับอนุญาต

ส่วนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการทะเลาะวิวาท

แนวคิดเกี่ยวกับการทะเลาะวิวาทได้กล่าวถึง ความหมายของการทะเลาะวิวาท รูปแบบของการทะเลาะวิวาท ผลกระทบจากการทะเลาะวิวาท และการป้องกันการทะเลาะวิวาทในวัยรุ่น โดยมีการเรียงลำดับการนำเสนอข้อมูล ดังต่อไปนี้

2.1 ความหมายของการทะเลาะวิวาท

2.2 รูปแบบของการทะเลาะวิวาท

2.3 การป้องกันการทะเลาะวิวาทในวัยรุ่น

2.1 ความหมายของการทะเลาะวิวาท

นักวิชาการหลายท่าน ได้ให้ความหมายของการทะเลาะวิวาท ที่มาจากการทำวิจัย โดยความหมายของการทะเลาะวิวาทจะกล่าวถึง คู่กรณี วิธีการ และผลที่เกิดขึ้นจากการทะเลาะวิวาท นั้นหมายถึง พฤติกรรม หรือ การกระทำที่นักเรียน นักศึกษา หรือบุคคลทั่วไปตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีการใช้วาจายั่วยุ ประชดประชัน โต้เถียง หรือมีการใช้แรงกาย กำลัง อาวุธ เข้าประทุษร้าย ทำร้าย คู่กรณี ทำให้มีผลกระทบต่อทรัพย์สิน ร่างกาย และจิตใจของผู้ถูกกระทำ และผู้กระทำเอง (สุภาวดี มั่นจีระ. 2547; พิชญา สมทรง. 2550; เพิ่มพูน แพนศรี. 2551; ณัฐวุฒิ รอดสการ. 2553) โดยผู้วิจัยสามารถสรุปรายละเอียดที่สำคัญได้ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 สรุปความหมายของ การทะเลาะวิวาท แยกตามรายละเอียดที่เกี่ยวข้อง

ประเด็น	รายละเอียด	สุภาวดี (2547)	พิชญา (2550)	เพิ่มพูน (2551)	ณัฐวุฒิ (2553)
คู่กรณี	นักเรียน	/	/	-	/
	บุคคลทั่วไป	-	-	/	-
จำนวน	>2 คน	/	-	/	-
	ไม่ระบุ	-	/	-	/
วิธีการ	ใช้วาจา	/	/	-	/
	ใช้กำลัง	/	/	/	/
	ใช้อาวุธ	/	/	-	/
ผลที่เกิดขึ้น	ต่อร่างกาย	/	/	/	/
	ต่อจิตใจ	-	/	/	/
	ต่อทรัพย์สิน	/	/	/	/

จากตารางสามารถสรุปได้ว่า การทะเลาะวิวาทส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นกับนักเรียนนักศึกษา การให้ความหมาย จึงหมายถึง การที่บุคคลทั่วไป หรือ นักเรียน นักศึกษา ใช้วาจายั่วยุ ดูหมิ่น ประชดประชัน โต้เถียงกันจนถึงขั้นใช้กำลัง หรืออาวุธเข้าทำร้ายกันระหว่างบุคคล ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ส่งผลทรัพย์สินเสียหาย และฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือทั้งสองฝ่ายได้รับอันตรายแก่ร่างกายและจิตใจ โดยผู้วิจัยได้นำความหมายของการทะเลาะวิวาทเพื่อไปทำความเข้าใจรูปแบบการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา

2.2 รูปแบบของการทะเลาะวิวาท

จากการทบทวนวรรกรรม เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า พฤติกรรมการทะเลาะวิวาทของนักเรียน นักศึกษาระดับอาชีวศึกษา มีรูปแบบดังต่อไปนี้ (ทิวา วงศ์ธนาภา. 2539)

ตาราง 2 รูปแบบพฤติกรรมการทะเลาะวิวาท แยกตามพฤติกรรมการทะเลาะ สถานที่เกิดเหตุ และระดับความรุนแรง

ลักษณะการเกิดเหตุ	พฤติกรรมการทะเลาะวิวาท	สถานที่เกิดเหตุ	ระดับความรุนแรงของการทะเลาะวิวาท
เกิดขึ้นโดยบังเอิญ	การทะเลาะวิวาทเกิดขึ้นโดยบังเอิญ เป็นเหตุที่เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ ส่วนใหญ่จะเป็นระหว่างสถาบัน	ทุกสถานที่ เช่น ขณะมาโรงเรียน บนรถโดยสารประทำทาง	ส่วนใหญ่จะเป็นระดับเล็กน้อยกล่าวคือ มีการกระทบกระทั่งกันเพียงเล็กน้อย แค่ฟกช้ำ ถลอกเท่านั้น
แบบตั้งใจหรือจงใจ	เกิดขึ้นเฉพาะวันพิเศษ เช่นวันไหว้ครู วันกีฬาสี เนื่องจากรู้สึกคึกคะนอง มีการเตรียมคน เตรียมอาวุธ เตรียมเส้นทางหลบหนีไว้ล่วงหน้า มักเป็นการทะเลาะระหว่างสถาบัน	หน้าสถาบันการศึกษา	ระดับกลาง นั่นคือ มีระดับความบาดเจ็บถึงขึ้นเลือดออก หรืออาจต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล ถึง ระดับมาก นั่นคือ อาจทำให้เกิดความพิการทางร่างกาย หรือจิตใจ และเสียชีวิตได้

จากตารางจะเห็นได้ว่า การทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา มีรูปแบบใหญ่ๆ 2 รูปแบบ นั่นคือ เกิดขึ้นโดยบังเอิญ และ แบบตั้งใจ หรือจงใจ ซึ่งจะเห็นได้ว่าพฤติกรรมการทะเลาะวิวาทก็จะแตกต่างกันไปทั้งสาเหตุ และสถานที่ โดยมีระดับความรุนแรงตั้งแต่ระดับน้อย ไปจนถึงระดับมากที่อาจก่อให้เกิดอันตรายจนถึงแก่ชีวิต แสดงให้เห็นว่า การทะเลาะวิวาท นำไปสู่การเกิดความรุนแรงได้ ดังนั้นจึงควรมีการค้นหาแนวทางในการป้องกันการก่อเหตุทะเลาะวิวาทไม่ให้เกิดขึ้น รวมทั้งควรมีการป้องกันความรุนแรงที่จะเกิดขึ้นด้วย

2.3 การป้องกันการทะเลาะวิวาทในวัยรุ่น

จากการทบทวนวรรณกรรม ที่เกี่ยวข้องกับการทะเลาะวิวาท จะเห็นได้ว่า เมื่อเกิดสถานการณ์ทะเลาะวิวาทแล้ว จะส่งผลให้เกิดความรุนแรงตามมา ทั้งในระดับเล็กน้อย ระดับปานกลาง จนถึงระดับรุนแรงมาก โดยการทะเลาะวิวาทในวัยรุ่นเป็นผลมาจาก ปัจจัยเสี่ยงต่างๆ จะค่อยๆ ก่อตัว และสะสมเป็นเวลานานนับปีก่อนที่จะแสดงออกมาและส่งผลให้เกิดความรุนแรงขึ้น ดังนั้น วิธีแก้ปัญหาการทะเลาะวิวาทและความรุนแรงในวัยรุ่นที่ดีที่สุดก็คือ การป้องกัน ซึ่งสามารถแบ่งมาตรการได้เป็น 3 แบบ (Group for the Advancement of Psychiatry. 1999; US Surgeon General. 2001; อุมาพร ตรังคสมบัติ. ม.ป.ป.: ออนไลน์)

1. Universal Prevention เป็นการป้องกันก่อนที่จะเกิดปัญหาพฤติกรรมทะเลาะวิวาทและรุนแรง มาตรการข้อนี้จะมุ่งที่เด็กและวัยรุ่นทั่วไปที่ยังไม่เคยมาพฤติกรรมทะเลาะวิวาทและรุนแรง หรือยังไม่เคยมีปัจจัยเสี่ยงใดๆ อันจะนำไปสู่พฤติกรรมทะเลาะวิวาทและรุนแรง

2. Selective Prevention เป็นการพยายามลดโอกาสที่จะเกิดพฤติกรรมทะเลาะวิวาทและรุนแรง ในกลุ่มเด็กและวัยรุ่นที่มีความเสี่ยง มาตรการในข้อนี่จะมุ่งไปในการลดปัจจัยเสี่ยงหรือโอกาสเสี่ยงต่างๆ ที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมการทะเลาะวิวาทและความรุนแรงขึ้นมา

3. Indicated Prevention เป็นการป้องกันไม่ให้เกิดพฤติกรรมทะเลาะวิวาทและรุนแรงซ้ำอีก หรือเลวร้ายมากขึ้นกว่าเดิม มาตรการนี้จะมุ่งไปในยังเด็กและวัยรุ่นที่ก่อความรุนแรงมาแล้ว เช่น เด็กและวัยรุ่นที่ถูกจับเพราะการกระทำผิดกฎหมาย กำลังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาล หรือถูกตัดสินให้เข้ารับการอบรมในสถานพินิจ

การป้องกันทั้งสามแบบแม้จะมุ่งไปที่ตัวเด็ก แต่จะมีการดำเนินงานในหลายระดับ คือ ระดับตัวเด็ก ระดับครอบครัว ระดับโรงเรียน และระดับสังคม การป้องกันความรุนแรงในวัยรุ่น สามารถแบ่งได้เป็นสามแบบแม้จะมุ่งไปที่ตัวเด็กก็จริง แต่จะมีการดำเนินงานในหลายระดับ คือ ระดับตัวเด็ก ระดับโรงเรียน และระดับสังคม โดยการป้องกันแบ่งได้ 3 แบบ คือ 1) Universal Prevention กลยุทธ์ ที่สำคัญในการป้องกันก่อนจะเกิดเหตุ โดยในระดับตัวเด็กเองนั้นทำได้โดยการช่วยให้เด็กเติบโตไปได้ดี มีสุขภาพแข็งแรง ลดอุบัติเหตุ ช่วยให้เด็กมีการพัฒนาทางอารมณ์และสังคมเหมาะสมกับวัย และในระดับสังคม คือ ให้สังคมมีระเบียบที่ดีพอที่จะเอื้อให้เด็กและวัยรุ่นเติบโตขึ้นไปอย่างปลอดภัย เช่น มีกฎหมายที่ดี เป็นต้น 2) Selective Prevention เป็นการป้องกันโดยมุ่งไปยังกลุ่มเสี่ยง หลักการที่สำคัญคือ ลดจำนวนของปัจจัยเสี่ยง และเพิ่มจำนวนความเข้มข้นของปัจจัยปกป้อง กลยุทธ์ที่สำคัญคือ การเข้าถึงกลุ่มเสี่ยงและช่วยให้กลุ่มเสี่ยงมีการพัฒนาความเข้มแข็งในด้านต่างๆด้วยการช่วยให้เด็กและวัยรุ่นรู้สึกว่าตนเองสามารถทำสิ่งที่ดีและประสบความสำเร็จได้ เช่น ประสบความสำเร็จในการเรียน และในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น เป็นต้น3) Indicated Prevention การป้องกันระดับนี้มุ่งที่วัยรุ่นที่เคยก่อพฤติกรรมทะเลาะวิวาทมาแล้ว เพื่อไม่ให้เกิดพฤติกรรมทะเลาะวิวาทและรุนแรงซ้ำหรือรุนแรงขึ้นกว่าเดิม หลักการสำคัญคือต้องเป็นการผสมผสานระหว่างการบำบัดรักษา (Treatment) กับการฟื้นฟู (Rehabilitation) และการป้องกันไม่ให้กระทำผิดซ้ำ เช่น การป้องกันไม่ให้วัยรุ่นเข้าไปร่วมแก๊ง เป็นต้น กลยุทธ์สำคัญของการป้องกันในระดับนี้คือการเอาเด็กและวัยรุ่นที่เป็นอันตราย

กลับเข้าสู่หนทางที่เหมาะสมและปลอดภัย เช่น กลับเข้าสู่โรงเรียนหรือให้มีงานทำโดยจากแนวทางการป้องกันความรุนแรงในวัยรุ่นทั้ง 3 แบบนี้ ผู้วิจัยคาดว่าจะเป็นข้อมูล ที่สามารถนำมาช่วยในการออกแบบกิจกรรมในการพัฒนารูปแบบและเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการก่อเหตุการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา ได้อย่างละเอียด ครบทุกภาคส่วน ตั้งแต่ระดับบุคคล ระดับโรงเรียน และระดับสังคม

ส่วนที่ 3 แนวคิดเรื่องกระบวนการกลุ่ม

3.1 ความหมายของกลุ่ม

วินิจ เกตุขำ และคมเพชร ฉัตรศุภกุล (2522) ได้สรุปความหมายของคำว่ากลุ่มในทางจิตวิทยาไว้ว่า กลุ่ม หมายถึง การที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมารวมกัน โดยมีการติดต่อสัมพันธ์กันหรือปฏิสัมพันธ์กัน และมีจุดมุ่งหมายที่จะกระทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน และความสัมพันธ์นี้จะช่วยให้สมาชิกกลุ่มอยู่ร่วมกันได้ในระดับที่พอดี ในขณะที่นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2544) ได้ให้ความหมายของกลุ่ม ไว้ว่า การที่คนสองคนหรือมากกว่านั้น เข้ามาเกี่ยวข้องกัน และมีการกระทำต่อกันทางสังคมภายในชั่วระยะหนึ่ง ด้วยความมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งรวมกัน ความมุ่งหมายนั้นอาจจะเป็นการร่วมมือช่วยเหลือกันก็ได้ หรืออาจจะเป็นศัตรูต่อกันก็ได้ แต่สิ่งที่จะทำให้เกิดกลุ่มได้คือ การกระทำต่อกันทางสังคม สอดคล้อกับ สิริอร วิชชาวุธ (2544) ที่ให้ความหมาย กลุ่ม ว่า คือ บุคคลคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มาร่วมกันปฏิบัติภารกิจ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายเดียวกัน เช่นเดียวกับ สร้อยตระกูล อรรถมานะ (2545) กล่าวว่า กลุ่มคือ บุคคลสองคน หรือมากกว่ามารวมกันโดยใช้คำพูดหรือไม่ก็ตาม เขาเหล่านั้นจะทำหน้าที่ซึ่งมีลักษณะต้องขึ้นต่อกันและกัน ทั้งนี้เพื่อเป้าหมายหรือผลประโยชน์ที่มีร่วมกันบางประการ

สรุปได้ว่า กลุ่ม หมายถึง บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมารวมกัน มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน เพื่อให้กิจกรรมนั้น บรรลุจุดหมายปลายทาง ที่กลุ่มกำหนดไว้ โดยที่ทุกคนอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขด้วย

3.2 ความสำคัญของกลุ่ม

การทำงานเป็นกลุ่มนั้น มีความสำคัญในการพัฒนาสมาชิกของกลุ่ม ในด้านการพัฒนาบุคคล ด้านการวินิจฉัย และด้านการปฏิบัติงาน วินิจ เกตุขำ และคมเพชร ฉัตรศุภกุล (2522) มีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 ด้านการพัฒนาบุคคล กลุ่มสามารถพัฒนาบุคคลที่เป็นสมาชิกได้เป็นอย่างดี การดำเนินงานในกลุ่มหลายอย่างจะสนองความพึงพอใจของบุคคลแตกต่างกันไป เป็นต้นว่า สนองความต้องการด้านร่างกาย จิตใจ ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ความรู้สึกปลอดภัย ความต้องการการยอมรับของกลุ่ม รวมทั้งการพัฒนาทางด้านอารมณ์ สังคม สติปัญญา ความสนใจ และความสามารถอีกด้วย

3.2.2 ด้านการวินิจฉัย ผู้นำกลุ่มจะสามารถสังเกตพฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่มได้ ทำให้เข้าใจแล้วมองเห็นลักษณะแบบต่างๆ ของสมาชิก บางคนไม่สามารถติดต่อกับคนอื่นได้ บางคนก้าวร้าว บางคนยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ลักษณะดังกล่าวถ้าบุคคลไม่เข้ากลุ่มจะไม่มีโอกาสสังเกตเห็นได้เลย ดังนั้น ผู้นำกลุ่ม และสมาชิกสามารถวินิจฉัยหรือประเมินลักษณะและพฤติกรรมเหล่านั้นได้ และจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจบุคคลในกลุ่มได้ดีขึ้น

3.2.3 ด้านการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานเป็นกลุ่ม สมาชิกกลุ่มจะมีโอกาสคิดร่วมกัน วางแผนร่วม กันประสานงานกัน และทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ ผลผลิตทั้งหลายทั้งปวงในโลกปัจจุบันนี้เป็นผลงานของกลุ่มคนแทบทั้งสิ้น กลุ่มจึงมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานอย่างมาก

3.3 ประเภทของกลุ่ม

การจัดประเภทของกลุ่ม แบ่งได้ตามความสัมพันธ์ ตามด้านสังคมวิทยาจิตวิทยา และเป้าหมายในการรวมกลุ่ม (วินิจ เกตุขำ; และคมเพชร ฉัตรศุภกุล. 2522) มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

3.3.1 กลุ่มปฐมภูมิและกลุ่มทุติยภูมิ (Primary and Secondary Group) การแบ่งกลุ่มแบบนี้ยึดถือความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกลุ่มเป็นหลัก นั่นคือ พิจารณาความเกี่ยวข้องมาก-น้อย ชิด-ห่าง ของสมาชิกเป็นสำคัญ กลุ่มปฐมภูมิ (Primary Group) เป็นกลุ่มที่สมาชิกมีความใกล้ชิดสนิทสนมกันมาก มีการพบปะสังสรรค์ หรือพบหน้าค่าตากันอยู่เสมอ มีการร่วมมือกันทำงานโดยไม่หวังประโยชน์ตอบแทน ส่วนกลุ่มทุติยภูมิ (Secondary Group) เป็นกลุ่มที่สมาชิกมีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นทางการหรือโดยหน้าที่ ไม่มีความสัมพันธ์ส่วนตัว

3.3.2 กลุ่มทางด้านสังคมและกลุ่มทางจิตวิทยา (Socio-group and Psycho-group) การแบ่งกลุ่มแบบนี้มีรากฐานมาจากจุดมุ่งหมายของการจัดกลุ่มที่แตกต่างกันคือ กลุ่มทางด้านสังคม (Socio-group) กลุ่มประเภทนี้มีจุดมุ่งหมายที่ไม่เกี่ยวข้องกับสมาชิกเป็นรายบุคคล แต่จะมีจุดมุ่งหมายเพื่อทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งหรือแก้ปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่ง ส่วนกลุ่มทางจิตวิทยา (Psycho-group) เป็นกลุ่มที่สมาชิกมารวมกันตามความพอใจของสมาชิกเอง หรือมีจุดมุ่งหมายเพื่อพบปะกันระหว่างเพื่อนสนิท

3.3.3 กลุ่มที่สมาชิกรู้สึกว่าตนเองอยู่ในกลุ่มกับกลุ่มที่สมาชิกรู้สึกว่าตนเองอยู่นอกกลุ่ม (In-Group and Out-Group) กลุ่มประเภทนี้แบ่งตามความรู้สึกและเจตคติของสมาชิกกลุ่มเป็นสำคัญ กลุ่มที่สมาชิกรู้สึกว่าตนเองอยู่ในกลุ่ม (In-Group) กลุ่มประเภทนี้สมาชิกมีความรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม มีความรู้สึกเป็นเจ้าของกลุ่ม และมีความสุขที่จะได้ทำงานกับบุคคลในกลุ่ม เมื่อมีการทำงานทุกคนจะมีเจตคติแบบเห็นอกเห็นใจ มีมิตรภาพต่อเพื่อนร่วมงาน ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการดำเนินงานกลุ่ม ส่วนกลุ่มที่สมาชิกรู้สึกว่าตนเองอยู่นอกกลุ่ม (Out-Group) กลุ่มประเภทนี้สมาชิกไม่มีความภาคภูมิใจในกลุ่ม ไม่อยากเป็นสมาชิก ไม่มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ เมื่อมีการทำงานร่วมกันสมาชิกจะไม่รู้สึกเห็นอกเห็นใจ ไม่ชอบกลุ่ม รู้สึกสงสัยอยู่ตลอดเวลา การทำงานกลุ่มจะไม่ได้ผลดี

3.3.4 กลุ่มเป็นทางการและกลุ่มไม่เป็นทางการ (Formal and Informal Groups) กลุ่มประเภทนี้แบ่งตามโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของ สมาชิกเป็นหลัก กลุ่มเป็นทางการ (Formal Group) คือ กลุ่มที่ตั้งขึ้นมาโดยกฎหมายมีสายการบังคับบัญชาที่แน่นอน เป้าหมายชัดเจน มีระเบียบวินัยของสมาชิก สมาชิกมีความสัมพันธ์กันตามบทบาทหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้ ส่วนกลุ่มไม่เป็นทางการ (Informal Group) เป็นกลุ่มที่ตั้งขึ้นมาโดยสมาชิกจำนวนไม่มากนัก ไม่มีระเบียบหรือกฎเกณฑ์ หรือกฎหมายรองรับที่ชัดเจน ไม่มีการระบุเป้าหมายที่เด่นชัด เกิดขึ้นง่าย สลายตัวง่าย และอาจจะเกิดขึ้นอีกก็ได้ข้อเปรียบเทียบการตัดสินใจโดยกลุ่มกับการตัดสินใจโดยบุคคล

3.4 ขั้นตอนการพัฒนาของกลุ่ม

การพัฒนาของกลุ่มตามแนวคิดเรื่อง Cog's Ladder (วินิจ เกตุขำ; และคมเพชร ฉัตรศุภกุล. 2522) ซึ่งเป็นรูปแบบการพัฒนากลุ่มที่จำแนกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ขั้นที่ 1 ทำความรู้จักกันด้วยความสุภาพ (Polite) ขั้นที่ 2 หาความหมายให้กับกลุ่มว่าทำไมต้องมาอยู่ร่วมกัน (Why we're here) ขั้นที่ 3 เสนอความคิดและหาแนวร่วม (Bid for power)ขั้นที่ 4 ร่วมเป็นโครงสร้างของทีม (Constructive) ขั้นที่ 5 มีความรักในหมู่คณะ (Esprit) โดยแต่ละขั้น มีรายละเอียด ดังนี้

3.4.1 ขั้นที่ 1 ทำความรู้จักกันด้วยความสุภาพ (Polite)

กลุ่มที่ถูกจัดให้รวมตัวกันในระยะแรกทีเดียว จะต้องทำความรู้จักกันก่อนอย่างสุภาพ เปิดเผยตนเองเฉพาะส่วนที่ต้องการเปิดเพราะเห็นว่า เป็นประโยชน์ต่อตนเองก่อน แต่ละคนจะจำแนกสมาชิกคนอื่นๆ ตามภาพในใจของตน (Stereotype) แล้ว รวมกลุ่มตามความพอใจ ความสนใจ เกิดกลุ่มเล็กๆ ขึ้นในกลุ่มใหญ่ สมาชิกกระตือรือร้นที่จะให้ความร่วมมือ และเปลี่ยนข้อมูล แลกเปลี่ยนทัศนคติ เพื่อหาค่านิยมร่วมกัน หลีกเลี่ยงประเด็นปัญหา การโต้แย้ง และการให้ข้อมูลย้อนกลับ เนื่องจากทุกคนต้องการ การยอมรับ หรืออย่างน้อยไม่ให้ถูกกลุ่มปฏิเสธ ในระยะนี้ผู้บริหาร หรือผู้นำกลุ่มควรจะอำนวย ความสะดวกในการแนะนำสมาชิกให้ได้รู้จักกัน โดยการจัดสรรเวลาให้ และกระตุ้นให้สมาชิกกลุ่มทั้งหมดได้มีส่วนร่วม ในการปฏิสัมพันธ์เพื่อสร้างความรู้จักคุ้นเคยกัน

3.4.2 ขั้นที่ 2 หาความหมายให้กับกลุ่มว่าทำไมต้องมาอยู่ร่วมกัน (Why we're here)

หลังจากรู้จักกันพอสมควร สมาชิกกลุ่มจะต้องการรู้ว่า เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่มแท้จริงแล้วคืออะไร บางคนอาจจะต้องการวัตถุประสงค์ที่เป็นลายอักษร โดยเฉพาะกลุ่มที่ถูกกำหนดโดยงาน จะใช้เวลาในขั้นนี้มากกว่ากลุ่มที่สมาชิกมารวมตัวกันเอง ในขั้นนี้กลุ่มพยายามอภิปรายกันถึงการตั้งวัตถุประสงค์ของการทำงาน กลุ่มจะไม่ยอมรับแนวคิดของใครคนใดคนหนึ่ง แต่จะหาความหมายร่วมกัน และยอมรับเป้าหมายที่เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ ถ้าวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายนั้นมาจากนอกกลุ่ม ในขั้นนี้สมาชิกจะถกเถียงกัน เพื่อให้เข้าใจและสร้างข้อตกลงร่วมกันในระยะนี้กลุ่มจะเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง มีการรวมกันเป็นกลุ่มย่อยๆ ก่อน แต่ละคนเริ่มมองหาเป้าหมายเบื้องต้น มีการเปิดเผยความต้องการมากขึ้น สมาชิกมักจะกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม อาจจะมีความขัดแย้งบ้างแต่จะไม่มากมายนัก ภาพลักษณ์ของกลุ่ม

ยังไม่ชัดเจน ระยะเวลาของขั้นตอนนี้ไม่แน่นอน การสร้างกลุ่มโดยการกำหนดวัตถุประสงค์หรือหาความหมายของกลุ่มร่วมกันนี้ อาจจะเร็วขึ้นได้อีกถ้ากำหนดวัตถุประสงค์ได้ชัดเจนแล้ว การส่งเสริมกลุ่มในระยะนี้ ผู้นำกลุ่มจะต้องจัดโครงสร้างทีมให้สามารถทำงานได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ และต้องกำหนดวาระการประชุมหรือหัวข้อการพูดคุยให้ชัดเจน นอกจากนั้นควรจัดแบ่งมอบหน้าที่เฉพาะให้สมาชิก และจูงใจให้ทุกคนมีส่วนร่วมในงานกลุ่ม

3.4.3 ขั้นที่ 3 เสนอความคิดและหาแนวร่วม (Bid for power)

ขั้นตอนแยกจากขั้นที่ 2 ได้โดยสังเกตจากการแข่งขันของสมาชิกกลุ่ม โดยแต่ละคนจะหาเหตุผลให้กับงานในตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย พยายามเสนอความคิดเห็นให้กลุ่มทำตามสิ่งที่เขาเห็นว่าเหมาะสม และมีการกล่าวหาสมาชิกที่ไม่แสดงความคิดเห็นว่าไม่ฟังเพื่อน ดังนั้นความขัดแย้งในกลุ่มจะสูงกว่าระยะอื่นๆ ความพยายามที่จะใช้บทบาทความเป็นผู้นำเกิดขึ้นในลักษณะการเข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มย่อย เพื่อแก้ปัญหาอาจจะใช้ การโหวต การประนีประนอม และการหาแนวร่วมจากนอกกลุ่มสมาชิกยังไม่รู้สึกในความเป็นกลุ่มมากนัก สมาชิกบางคนอาจจะอึดอัดคนที่ยังไม่ผ่าน 2 ขั้นตอนแรกอาจจะนั่งเงียบ ขณะที่บางคนอาจจะแสดงอิทธิพลคุมกลุ่มได้ ขั้นตอนนี้หากสมาชิกเปิดเผยความในใจ อาจได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธก็ได้ แต่หากปกปิดไว้จะรู้สึกว่าถูกสมาชิกอื่นระแวง ช่วงนี้กลุ่มจะยังไม่มีเอกลักษณ์ จะเป็นช่วงของการเปลี่ยนตำแหน่งในกลุ่ม เช่นอาจจะมีการคัดเลือกประธานกันใหม่ คนที่ไม่ประสบความสำเร็จในขั้นนี้อาจจะออกจากกลุ่มไปก็ได้

ในขั้นตอนนี้ การพยายามดำรงรักษา บทบาทหน้าที่ตามโครงสร้างของกลุ่มเป็นเรื่องสำคัญมาก จะพบว่ากลุ่มมีสมาชิกที่ประนีประนอม (Compromise) ให้กลุ่มเข้ากันได้ (Harmonize) และผู้อนุรักษ์กฎของกลุ่มพยายามคงสภาพสมดุลที่ยอมรับได้ในกลุ่ม โดยคนเหล่านี้จะทำหน้าที่ลดความขัดแย้ง สมาชิกบางคนจะไม่ผ่านขั้นตอนนี้ คือไม่สามารถเข้าเป็นส่วนหนึ่งในโครงสร้างของกลุ่มอย่างเหนียวแน่น แต่เขาสามารถทำงานหรือร่วมกลุ่มต่อไปได้ ส่วนผลงานจะไม่ดีที่สุด เพราะการยอมตามสมาชิกคนอื่นๆ เป็นการประนีประนอมไม่ใช่การยอมรับอย่างแท้จริง

3.4.4 ขั้น 4 ร่วมเป็นโครงสร้างของทีม (Constructive)

ระยะนี้สังเกตได้จากทัศนคติของสมาชิกกลุ่มที่เปลี่ยนไปจากการพยายามควบคุมให้กลุ่มเป็นไปตามที่เขาคิด กลายเป็นยอมรับฟังความคิดเห็นของกลุ่มมากขึ้น มีการสร้างจิตสำนึกของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในกลุ่ม (Team Spirit) ขึ้นมา ความรู้สึกแยกกลุ่มย่อยจะจางไป การพัฒนาเป้าหมายของกลุ่มจะเป็นรูปร่างขึ้น มีชื่อและเอกลักษณ์ต่างๆ ของกลุ่มชัดเจน สำหรับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มจะไม่แตกต่างกันมาก คือทำก็ทำด้วยกัน ไม่ทำก็ไม่ทำด้วยกันทั้งกลุ่ม การตัดสินใจจะช่วยกันแก้ปัญหาของกลุ่มมากกว่า การเอาชนะกันเองผลิตภาพของกลุ่ม (Productivity) ที่มาจากความคิดสร้างสรรค์จะสูงในขั้นนี้ เพราะเป็นช่วงที่กลุ่มรับฟังความเห็นของคนในกลุ่มมากขึ้น สมาชิกได้ใช้พลังและความสามารถของตนในการร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างได้ผลดีกว่าขั้นอื่นๆ เพราะกลุ่มจะรับฟังความคิดที่สร้างสรรค์น่าสนใจ แล้วช่วยกันทำให้สำเร็จจนได้ กิจกรรมเสริมสร้างกลุ่มหรือทีมงานในขั้นนี้ ควรเป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์และการยอมรับฟัง แต่กิจกรรมที่มีการแข่งขันกันเองในกลุ่ม อาจจะทำลายพัฒนาการกลุ่มให้กลับไปอยู่ในขั้นตอนที่ 3 อีกได้

ถ้ามีสมาชิกใหม่เข้ามาในกลุ่มช่วงนี้ก็จะเข้ากับกลุ่มได้ลำบาก และทำให้การพัฒนาของกลุ่มชะงักไป ผู้นำกลุ่มควรกำหนดการทำงานกลุ่มให้ชัดเจน สรุปแนวคิดให้เข้าใจตรงกัน สร้างความเชื่อมั่นให้กลุ่ม เพื่อที่สมาชิกจะได้ร่วมมือกันพัฒนากลุ่มให้มี ศักยภาพสูงสุด

3.4.5 ขั้นที่ 5 มีความรักในหมู่คณะ (Esprit)

ในขั้นนี้กลุ่มจะมีขวัญ มีความจงรักภักดี และมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ความคิดเห็นเป็นไปตามธรรมชาติ ไม่มีความรู้สึกว่าต้องการแยกกลุ่ม สมาชิกแต่ละคนเข้าใจชัดเจนในบทบาทตามตำแหน่งหน้าที่ของตนว่าแยกจากคนอื่นอย่างไร และยอมรับคนอื่นๆ เหมือนกับที่ยอมรับตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์และความเป็นตัวของตัวเองสูงมาก การยอมรับในเรื่องใดๆ มาจากความพอใจของสมาชิกทุกคน สมาชิกจะรู้สึกอิสระมากขึ้น การแบ่งก๊ก แบ่งเหล่าเป็นกลุ่มย่อยจะหายไป กลุ่มจะพัฒนาเอกลักษณ์ของกลุ่มขึ้นมาและปิดรับสมาชิกใหม่ หากมีสมาชิกใหม่เพิ่มเข้ามาเอกลักษณ์ของกลุ่มจะเสียไป พัฒนาการของกลุ่มจะย้อนกลับไปขั้นแรกๆ อีก จนสมาชิกรู้สึกได้ ผลิตผลของกลุ่มในขั้นนี้มาจากความคิดสร้างสรรค์ของคนในกลุ่มถึงแม้จะมีสิ่งที่แอบแฝงอยู่ในใจ (Hidden Agenda) กลุ่มเห็นว่าเป็นเรื่องสิทธิที่ทุกคนจะคิดและกลุ่มยอมรับได้ เพราะมีความไว้วางใจกันสูง และสมาชิกแต่ละคนมีความจงรักภักดีต่อกลุ่ม ในขั้นนี้ผู้นำกลุ่มใช้วิธีส่งเสริมกลุ่มเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ 4 และเพิ่มการกระตุ้น จูงใจ ให้สมาชิกมุ่งมั่นในงานและร่วมมือกันยิ่งขึ้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างขั้นตอนการพัฒนาของกลุ่ม

การพัฒนาของกลุ่ม จากขั้นแรกที่ทำความรู้จักกันด้วยความสุภาพ ไปสู่ขั้นของการหาความหมายว่า “ทำไมเราอยู่ที่นี่” จะเกิดขึ้นเมื่อสมาชิกกลุ่มคนใดคนหนึ่ง เริ่มต้องการหาความหมาย เช่นถามขึ้นว่ามีอะไรที่เราจะต้องเกี่ยวข้อง ความสามารถในการรับฟังของบุคคลเป็นลักษณะสำคัญที่จะช่วยให้กลุ่มพัฒนา จากขั้นที่ 2 เข้าสู่ขั้นที่ 3 และขั้นที่ 4 ในบางกลุ่มขณะที่สมาชิกหลายคนเข้าสู่ขั้นที่ 4 คือ รู้จักคุ้นเคยเข้ากันได้ดีกับสมาชิกคนอื่นๆ เข้าใจวัตถุประสงค์ของกลุ่ม และชัดเจนในบทบาทหน้าที่จนทำตัวเป็นหน่วยหนึ่งในโครงสร้างของกลุ่มได้แล้ว อาจจะมีสมาชิกบางคนยังไม่ผ่านขั้นตอนต้นๆ เช่น ไม่สนใจวัตถุประสงค์ของกลุ่ม ไม่พยายามพูดหรือรับฟังทำความเข้าใจกับสมาชิกคนอื่นๆ ได้ การพัฒนาของกลุ่มเข้าสู่ขั้นที่ 4 ก็ จะไม่สมบูรณ์หรือเป็นไปไม่ได้ บางครั้งสมาชิกคนนั้นอาจต้องออกจากกลุ่มไป ส่วนการพัฒนาจากขั้นที่ 4 ไปสู่ขั้นที่ 5 ต้องการความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในการตกลงใจระหว่างสมาชิกของกลุ่มความเป็นหมู่คณะของกลุ่มชนิดที่เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันนั้นส่วนหนึ่งขึ้นกับว่าสมาชิกกลุ่มจะสามารถปรับตัวเข้าสู่ขั้นตอนแต่ละขั้นในระยะเวลาเดียวกันหรือไม่ กลุ่มจะดำเนินไปตามขั้นตอนทั้ง 5 ขั้นนี้ตามแต่ความต้องการของสมาชิกในกลุ่ม การที่สมาชิกแต่ละคนเข้าใจขั้นตอนก็จะช่วยให้กลุ่มพัฒนาได้เร็วขึ้นและเป็นไปในทางที่ต้องการ เช่น จากขั้น 1 จะพัฒนาไปขั้น 2 สมาชิกอาจจะต้องเสียสละความสบายใจส่วนตัวบ้าง และก็ต้องรู้ตัวว่าเป็นช่วงที่เสี่ยงต่อความขัดแย้ง จากขั้น 2 ไปขั้น 3 สมาชิกก็ควรจะยึดหลักการหรือยืนอยู่บนเหตุผลที่เป็นเป้าหมายรวมของกลุ่มเข้าไว้ และก็ยอมรับว่าข้อคิดเห็นต่างๆ อาจจะไม่ได้รับการยอมรับอย่างเต็มที่นักกับจะต้องตระหนักว่า ระยะนี้เสี่ยงต่อการกระทบกระทั่งระหว่างบุคคล ซึ่งมักจะเกิดขึ้นเป็นธรรมชาติของขั้นตอนที่ 3

จากขั้น 3 ไปขั้น 4 เป็นขั้นที่บุคคลหรือกลุ่มย่อยเริ่มก่อตัวรวมเป็นโครงสร้างของกลุ่มใหญ่ แต่ขั้นที่ 3 จะถูกขัดขวางไม่ให้พัฒนาการไปถึงขั้นที่ 4 จากการที่สมาชิกพยายามแข่งขันกันเอง ยึดมั่นความคิดของตนมากเกินไป ถ้าสมาชิกเรียนรู้การยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน กลุ่มจะพัฒนาเป็นขั้นที่ 4 และจะพัฒนาไปสู่ขั้นที่ 5 ได้นั้น ต้องอาศัยความเข้าใจกันระหว่างสมาชิกทุกคนอย่างแท้จริง กระบวนการกลุ่ม 5 ขั้นตอนแบบ Cog's Ladder นี้ ทั้งผู้นำกลุ่มและสมาชิกทุกคนมีความสำคัญในการใช้ความสามารถวิเคราะห์สภาพกลุ่ม และมีเจตนาที่จะสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน ร่วมมือกันสนับสนุนกลุ่มให้ประสบความสำเร็จ มีทัศนคติที่ดีต่อกลุ่มและงานของกลุ่ม จนทำให้เกิดแรงจูงใจมุ่งมั่นในงาน และ สร้างผลงานที่มีคุณภาพ

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเรื่องกลุ่ม ไปใช้ในการสร้างกลุ่มเยาวชนภายในสถานศึกษาและระหว่างสถานศึกษา ในการป้องกันการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา เพื่อให้เกิดกลุ่มที่สามารถทำงานร่วมกัน ก่อนเป็นเครือข่ายกลุ่มเยาวชนต่อไปได้

ส่วนที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือ

4.1 ความหมายของความร่วมมือ

ความร่วมมือ (Collaboration) เป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่ทำให้การทำงานร่วมกัน หรือการทำงานเป็นทีมประสบความสำเร็จ ความร่วมมือจึงเป็นคุณลักษณะที่กลุ่ม ทีม หรือองค์กรพึงปรารถนา ซึ่งหมายถึงการทำงานร่วมกับผู้อื่น การร่วมมือกัน การร่วมรู้ร่วมคิด การทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อสร้างบางสิ่งบางอย่างร่วมกัน (Croewther. 1996)

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า "ความร่วมมือ" เป็นพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของบุคคล กลุ่มบุคคล และอาจมีความหมายครอบคลุมไปถึงความร่วมมือขององค์กร ซึ่งประกอบด้วยการออกแบบและการจัดลำดับความสำคัญของเป้าหมาย เพื่อนำมาทำแผนปฏิบัติการตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมทั้งมีการประเมินศักยภาพผลการปฏิบัติงานเพื่อนำผลมาใช้ในการปรับปรุงงาน สมาชิกทุกคนต้องมีจิตสำนึกด้านความรับผิดชอบที่จะแสวงหาวิธีการ เพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานของตน และแสวงหาวิธีการที่จะพัฒนาความสัมพันธ์ในการทำงานของตน (Cramer. 1998) ส่วน Lucas (1998) ให้ความหมายความร่วมมือ ในการทำงานขององค์กร ว่าเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างบุคคลที่เกิดขึ้นเนื่องจากความต้องการของบุคคล หรือความต้องการขององค์กรในการร่วมกันรับผิดชอบงาน มีการร่วมมือกันของบุคคล มีการสร้างเครือข่ายการทำงาน มีกลุ่มร่วมมือ สมาชิกมีการวิเคราะห์วิจารณ์ตนเอง และรู้สึกว่าตนได้รับความไว้วางใจจากผู้อื่น โดยมาร์ติน (Martin. 1999) เสนอว่า ความร่วมมือในการทำงานไม่ใช่กระบวนการทำงาน แต่เป็นการสร้างความสัมพันธ์ของบุคคลในการทำงานร่วมกันของบุคคล

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ความร่วมมือในการทำงาน หมายถึง การที่กลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมาปฏิบัติการทำงานร่วมกัน อาจร่วมมือกันอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ โดยการทำงานร่วมกัน จะประกอบด้วย การวางแผนกำหนดเป้าหมาย ทำแผนปฏิบัติการ ดำเนินการตามที่กำหนด โดยสมาชิกทุกคนต้องมีจิตสำนึกด้านความรับผิดชอบ ที่จะแสวงหาวิธีการเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานของตน ร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น สร้างพลังและการช่วยเหลือกัน

4.2 องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของความร่วมมือ

Graham and Wright (1999) ได้ศึกษาความหมายของความร่วมมือจากการสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยการศึกษาว่าจะนำความร่วมมือสู่การปฏิบัติได้อย่างไร รวมทั้งได้นำผลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาใช้ในการสร้างตัวบ่งชี้ของความร่วมมือ สร้างแบบวัดความร่วมมือ ผลการวิจัยสรุปว่า ความร่วมมือหมายถึง การทำงานร่วมกันและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการวางแผน แบ่งปัน และการบรรลุเป้าหมายของกิจกรรม ส่วนตัวบ่งชี้ของความร่วมมือประกอบด้วย 1) การวางแผน 2) การแบ่งปัน 3) การดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

Qelth and Tulbert (2000) ได้ทำการวิจัยและสรุปว่า องค์ประกอบของความร่วมมือมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การประนีประนอมเพื่อให้เกิดการเคารพความคิดใหม่และการเปลี่ยนแปลง 2) การสื่อสารที่ประกอบด้วยการฟังและการเสนอความคิด ความรู้สึก 3) การแก้ปัญหาที่มีการระบุความต้องการ ความจำเป็น การระดมสมอง การปรับสิ่งที่ได้เพื่อใช้ในการสร้างแผนปฏิบัติการ และการประเมิน 4) การพัฒนาแผนปฏิบัติการและการประเมินการปฏิบัติการ

Mesa Public School (2003) เสนอว่า ตัวบ่งชี้ของความร่วมมือ ประกอบด้วย 1) การค้นคว้าและรวบรวมสารสนเทศ 2) การตรงต่อเวลา 3) การปฏิบัติตามหน้าที่ 4) การมีส่วนร่วมในการประชุมกลุ่ม และ 5) การร่วมมือกับทีม

4.3 การสร้างความร่วมมือ

ความร่วมมือ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาองค์การสู่ความสำเร็จ เป็นสิ่งที่สามารถประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการสร้างความสัมพันธ์อย่างยั่งยืน ตลอดจการใช้ทรัพยากรร่วมกันทั้งในระหว่างบุคคล ครอบครัวและเพื่อนบ้าน การสร้างความร่วมมืออาจมีทั้งในระดับหุ้นส่วนแบบไม่เป็นทางการ ไปจนถึงระดับการวางแผนสร้างความสัมพันธ์เชิงการร่วมมืออย่างจริงจังเป็นแบบแผน กล่าวได้ว่า ความร่วมมือเป็นการเปิดโอกาสในการสร้างความสัมพันธ์ส่งเสริมความเป็นเพื่อนบ้าน ความเป็นชุมชน เพิ่มความตระหนักในการยอมรับประโยชน์ในการขยายขอบเขตการใช้ทรัพยากรร่วมกันด้วยการลดทอนความซ้ำซ้อน (กนกอร สมปราชญ์; และคณะ. 2548)

4.3.1 ลำดับขั้นเพื่อความสำเร็จในการสร้างความร่วมมือ

1) ระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ความร่วมมือจะประสบผลสำเร็จได้จะต้องมีการระบุถึงกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อจะได้ร่วมประชุมวางแผนกำหนดความต้องการ นิยาม เป้าหมาย และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งจะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดจากความเป็นผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้านของผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียของแต่ละคน ซึ่งถือได้ว่าเป็นทรัพยากรที่มีคุณประโยชน์ต่อการสร้างความร่วมมือ

2) การสนองเหตุผลและความต้องการในการมีส่วนร่วม หลังจากการกำหนดผู้เป็นหุ้นส่วนความร่วมมือ ซึ่งอาจอยู่ในรูปตัวแทนองค์การ หรือครอบครัว ชุมชนแล้ว ต้องทบทวนอยู่เสมอว่า ความร่วมมือที่ดำเนินการอยู่ได้สนองความต้องการ โดยทำให้เกิดการแบ่งปันทรัพยากรและแลกเปลี่ยนความเชี่ยวชาญเพื่อสนองตอบความต้องการและเป้าหมาย ของชุมชนแล้วหรือยัง

3) สร้างพันธะสัญญาสู่เป้าหมายร่วมกัน ความร่วมมือที่เกิดจากการสั่งการจะไม่ทำให้เกิดจิตสำนึกและการแลกเปลี่ยนความคิด และหากปราศจากการแลกเปลี่ยนความคิดในการกำหนดเป้าหมาย จะทำให้โอกาสที่จะประสบความสำเร็จในการสร้างความร่วมมือมีน้อย

4) การกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม การสร้างความร่วมมือจะประสบความสำเร็จจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีภูมิหลัง และมุมมองที่ต่างกัน โดยผู้มีส่วนร่วมทุกคนต้องช่วยกันตัดสินใจในการกำหนดบทบาทของสมาชิก และสร้างเป้าหมายร่วมกัน โดยมีการกำหนดวิธีการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการ หรือไม่เป็นทางการ มีการเปิดโอกาสให้ทุกคนแลกเปลี่ยนข่าวสาร เลือกประเด็นที่แต่ละคนเสนอมาสื่อสารและพูดคุยร่วมกัน

5) การพัฒนาแผนกลยุทธความร่วมมือ เป็นการกำหนดเป้าหมายเพื่อให้เกิดความสำเร็จระยะยาวภายใน 2-4 ปี ในที่ประชุมผู้มีส่วนร่วมทุกคน ต้องร่วมแลกเปลี่ยนความเชี่ยวชาญ ความหวัง สิ่งที่เป็นความวิตกกังวล และร่วมกันร่างแผนกลยุทธ์ โดยคำนึงถึงความใส่ใจต่อทรัพยากรที่ขาดแคลน เน้นมุมมองที่หลากหลาย อธิบายถึงรายละเอียดขององค์ประกอบต่างๆ ที่จะเกิดผลต่อองค์การและเพื่อนบ้าน ส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการชี้แจงเหตุผล

6) การกำหนดข้อปฏิบัติในการประชุม ผู้มีส่วนร่วมทุกคน สามารถร่วมกำหนดข้อปฏิบัติบางส่วนในการประชุม ซึ่งอาจเป็นเพียงเรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติหรือเรื่องที่จำเป็น ได้แก่ กำหนดเรื่อ และเวลาในแต่ละประเด็น กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ เป็นต้น

7) การสร้างข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับการตัดสินใจ ในการสร้างข้อตกลงร่วมกันนั้นความไว้วางใจ เป็นสิ่งที่มีความสำคัญ โดยการสร้างความสัมพันธ์ด้วยการกำหนดให้มีช่วงเวลาแลกเปลี่ยนความคับข้องใจ หรือการยกย่องชมเชย มีการดำเนินการเกี่ยวกับเป้าหมายทั่วๆ ไป และมีการกำหนดวาระที่จะสะท้อนผลของการปฏิบัติตามจุดประสงค์นั้น รวมทั้งมีการสื่อสารข้อมูลอย่างทั่วถึงเพื่อให้ทุกคนได้ร่วมกันตัดสินใจ และได้ข้อสรุปในที่ประชุม เมื่อสิ้นสุดการทำงานมักมีการแสดงความยินดีกับความสำเร็จ

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเรื่องความร่วมมือในการทำงาน ไปทำความเข้าใจในการที่กลุ่มเยาวชนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมาปฏิบัติการทำงานร่วมกัน อาจร่วมมือกันอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ โดยการทำงานร่วมกัน จะประกอบด้วย การวางแผนกำหนดเป้าหมาย ทำแผนปฏิบัติการดำเนินการตามที่กำหนด โดยสมาชิกทุกคนต้องมีจิตสำนึกด้านความรับผิดชอบ ที่จะแสวงหาวิธีการเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานของตน ร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น สร้างพลังและการช่วยเหลือกันสำหรับการพัฒนาเครือข่ายในการป้องกันการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา

ส่วนที่ 5 แนวคิดเรื่องเครือข่าย

ในส่วนนี้จะนำเสนอความหมายของเครือข่าย ประเภทของเครือข่าย การสร้างและพัฒนาเครือข่าย รูปแบบของเครือข่าย องค์ประกอบของเครือข่าย และประโยชน์ของเครือข่าย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1 ความหมายของเครือข่าย

แวดวงการพัฒนาในปัจจุบันมีการพูดถึง “เครือข่าย” กันอย่างกว้างขวาง เนื่องจากว่าเครือข่าย น่าจะเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้เพราะสมาชิกของเครือข่ายจะมีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานร่วมกัน (เสรี พงศ์พิศ. 2548) นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมาย “เครือข่าย” ในมุมมองที่หลากหลายคล้ายๆ กันดังต่อไปนี้

มิทเชล (Mitchell. 1968) ได้ให้ความหมายของเครือข่ายว่า เป็นความสัมพันธ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมระหว่างบุคคลหนึ่งกับบุคคลอื่นๆ ที่อยู่รอบข้าง ลักษณะของความสัมพันธ์นี้สามารถนำมาอธิบายถึงพฤติกรรมของบุคคลที่อยู่ในเครือข่ายนั้นได้ เครือข่ายจึงเป็นกรอบแนวความคิดที่ใช้ในการศึกษาถึงความสัมพันธ์ตลอดจนพฤติกรรมของบุคคลต่างๆ ที่อยู่ในสังคมในขณะที่ สตาร์กี้ (Starkey. 1997) ให้ความหมายของ "เครือข่าย" แตกต่างไปว่า คือ กลุ่มของคนหรือองค์กรที่สมัครใจแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน ในลักษณะที่บุคคลหรือองค์กรสมาชิกยังคงมีความเป็นอิสระในการดำเนินกิจกรรมของตน การสร้างเครือข่ายเป็นการทำให้บุคคลและองค์กรที่กระจัดกระจายได้ติดต่อและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และการร่วมมือกันด้วยความสมัครใจ อีกทั้งให้สมาชิกในเครือข่ายมีความสัมพันธ์กันฉันท์เพื่อนที่ต่างก็มีความเป็นอิสระมากกว่าสร้างการคบค้าสมาคมแบบพึ่งพิง สอดคล้องกับ กาญจนา แก้วเทพ (2538) ให้ความหมายว่า “เครือข่าย” หมายถึง รูปแบบหนึ่งของการประสานงานของบุคคล กลุ่ม หรือ หลายองค์กร ที่ต่างก็มีทรัพยากรของตน เป้าหมาย วิธีการทำงานและ มีกลุ่มเป้าหมายของตนเอง บุคคลหรือกลุ่มเหล่านี้ได้เข้ามาประสานงานกัน อย่างมีระยะเวลานานพอสมควร แม้อาจจะไม่มีกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอก็ตาม แต่ก็จะมีการวางรากฐานเอาไว้ เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีความต้องการที่จะขอความช่วยเหลือหรือขอความร่วมมือจากกลุ่มอื่นๆ เพื่อแก้ปัญหา เพื่อแก้ปัญหาก็สามารถติดต่อไปได้ เป็นการเข้าร่วมเป็นองค์กรเครือข่าย แม้ว่าองค์กรเหล่านี้จะมีบางสิ่งบางอย่างร่วมกัน เช่น มีเป้าหมายร่วมกัน มีประโยชน์ร่วมกัน องค์กรเหล่านี้ก็ยังคมความเป็นเอกเทศอยู่เพราะการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายเป็นการเข้าร่วมเพียงบางส่วนขององค์กรเท่านั้นเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543) กล่าวว่า เครือข่าย หมายถึง การที่ปัจเจก บุคคล องค์กร หน่วยงาน หรือสถาบันใดๆ ได้ตกลงที่จะประสานเชื่อมโยงเข้าหากัน ภายใต้วัตถุประสงค์

หรือข้อตกลงอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันอย่างเป็นระบบ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ สอดคล้องกับ ขนิฏฐา กาญจนรังสีนนท์ (2549) ได้กล่าวว่า เครือข่ายคือ กลุ่มของคน หรือองค์กรที่สมัครใจแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน หรือ ทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดรูปแบบ หรือจัดระเบียบโครงสร้าง โดยสมาชิกยังมีความเป็นอิสระซึ่งในความหมายนี้สาระสำคัญ คือ ความสัมพันธ์ของสมาชิกในเครือข่ายต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ กิจกรรมที่ทำในเครือข่ายต้องมีลักษณะเท่าเทียมกัน หรือแลกเปลี่ยนซึ่งกันและการเป็นสมาชิกเครือข่าย ไม่มีผลกระทบต่อความเป็นอิสระ หรือความเป็นตัวของตัวเองของคน หรือองค์กรนั้นๆ และสอดคล้องกับ สมชัย จิรโรจน์วัฒน (2551) ได้ให้ความหมายของเครือข่าย หมายถึง การประสานงานรูปแบบหนึ่งที่โยงใยในการทำงานของกลุ่มบุคคล หรือองค์กรหลาบองค์กร ซึ่งมีทรัพยากร มีเป้าหมาย มีกลุ่มสมาชิกของตนเอง ที่มีความคิด มีปัญหา มีความต้องการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเหมือนหรือใกล้เคียงกัน มาติดต่อประสานงาน หรือร่วมกันทำกิจกรรม อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง เพื่อแก้ไขปัญหาหรือสนองความต้องการในเรื่องนั้นโดยยึดหลักการทำงานรวมกันบนพื้นฐานของความเท่าเทียมกัน เคารพซึ่งกันและกัน มากกว่าการเชื่อฟังและปฏิบัติตามผู้มีอำนวจสั่งการ ทั้งนี้ ประเวศ วะสี (2541) ได้ให้ ความหมายของ เครือข่ายว่าเกี่ยวข้องกับทางสังคมที่มีการขยายตัวออกไปว่า เครือข่ายทางสังคมจะคล้ายเครือข่ายในสมอง โดยโครงสร้างของสมองนั้นจะทำให้เกิดการเรียนรู้ในระดับที่สูงเพื่อการมีชีวิตรอด และโครงสร้างทางสังคมจะมีวิวัฒนาการไปเหมือนโครงสร้างทางสมองมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมของสังคม จากสังคมใช้อำนาจ ไปเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และการที่จะเกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ได้นั้น จะต้องปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางสังคมจากแนวดิ่งไปเป็นเครือข่ายสังคมที่มีการโยงใยความสัมพันธ์ในทุกทิศทาง เป็นเครือข่ายทางสังคมแห่งกัลยาณมิตร หรือเครือข่ายสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยที่เครือข่ายสังคมจะต้องมีความสามารถในการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องหรือมีการขยายแนวคิด กระบวนการ ออกไปจึงจะสามารถปรับตัวให้อยู่ในดุลยภาพได้

โดยผู้วิจัยได้นำสาระสำคัญเกี่ยวกับความหมาย ที่ช่วยแสดงให้เห็นความหมายในแง่มุมต่างๆ ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 3 สรุปความหมายของคำว่า “เครือข่าย” แยกตามนักวิชาการ รูปแบบความสัมพันธ์ และประโยชน์

นักวิชาการ	รูปแบบความสัมพันธ์	ประโยชน์ที่เกิดขึ้น
สตาร์กี้ (Starkey.1997)	กลุ่มคนหรือองค์กรที่สมัครใจ แลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างกัน มีการทำกิจกรรมร่วมกัน ในลักษณะที่สมาชิกมีความเป็นอิสระในการดำเนินกิจกรรมของตน	ไม่ระบุ
มิทเชล (Mitchell. 1968)	เป็นความสัมพันธ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมระหว่างบุคคลหนึ่งกับบุคคลอื่นๆที่อยู่รอบข้าง	เป็นกรอบแนวความคิดที่ใช้ในการศึกษาถึงความสัมพันธ์ตลอดจนพฤติกรรมของบุคคลต่างๆ ที่อยู่ในสังคม
สมชัย จิรโรจน์วัฒน (2551)	การประสานงานรูปแบบหนึ่งที่โยงใยในการทำงานของกลุ่มบุคคล หรือองค์กรหลายองค์กร ซึ่งมีทรัพยากร มีเป้าหมาย มีกลุ่มสมาชิกของตนเอง ที่มีความคิด มีปัญหา มีความต้องการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเหมือนหรือใกล้เคียงกัน มาติดต่อประสานงาน หรือร่วมกันทำกิจกรรม อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง	แก้ไขปัญหาหรือสนองความต้องการในเรื่องนั้นโดยยึดหลักการทำงานรวมกันบนพื้นฐานของความเท่าเทียมกัน เคารพซึ่งกันและกันมากกว่าการเชื่อฟังและปฏิบัติตามผู้มีอำนวจสั่งการ
กาญจนา แก้วเทพ (2538)	รูปแบบหนึ่งของการประสานงานของบุคคล กลุ่ม หรือ หลายองค์กร ที่ต่างก็มีทรัพยากรของตน เป้าหมาย วิธีการทำงานและ มีกลุ่มเป้าหมายของตนเอง บุคคลหรือกลุ่มเหล่านี้ได้เข้ามาประสานงานกัน อย่างมีระยะเวลานานพอสมควร แม้อาจจะไม่มีกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอก็ตาม	เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีความต้องการที่จะขอความช่วยเหลือหรือขอความร่วมมือ จากกลุ่มอื่นๆ เพื่อแก้ปัญหาก็สามารถติดต่อกันได้
เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543)	การที่ปัจเจก บุคคล องค์กร หน่วยงาน หรือสถาบันใดๆ ได้ตกลงที่จะประสานเชื่อมโยงเข้าหากัน ภายใต้วัตถุประสงค์ หรือข้อตกลงอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันอย่างเป็นระบบ	เพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆร่วมกัน

ตาราง 3 (ต่อ)

นักวิชาการ	รูปแบบความสัมพันธ์	ประโยชน์ที่เกิดขึ้น
ขนิฏฐา กาญจนรังสีนนท์ (2549)	กลุ่มของคน หรือองค์กรที่สมัครใจแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดรูปแบบหรือจัดระเบียบโครงสร้าง โดยสมาชิกยังมีความเป็นอิสระ	ไม่ระบุ

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น จึงสรุปได้ว่า เครือข่าย หมายถึง ระบบการติดต่อสื่อสารประสานงานเชื่อมโยงของบุคคล กลุ่มบุคคล ชุมชน หรือองค์กรที่มีความสมัครใจเพื่อเป้าหมายในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารความรู้ และดำเนินกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน เป็นการเชื่อมโยงของกลุ่มของคนหรือกลุ่มองค์กรที่สมัครใจ ที่จะแลกเปลี่ยนข่าวสารร่วมกันหรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดระเบียบโครงสร้างของคนในเครือข่ายด้วยความเป็นอิสระ เท่าเทียมกันภายใต้พื้นฐานของความเคารพสิทธิ เชื่อถือ เอื้ออาทรซึ่งกันและกันดังนั้นการจะสร้างรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทควรเป็นการร่วมมือกัน การเชื่อมโยงของสถานศึกษาที่เป็นเครือข่ายในลักษณะที่มีความสัมพันธ์ของสมาชิกในเครือข่ายต้องเป็นไปโดยสมัครใจกิจกรรมที่ทำในเครือข่ายต้องมีลักษณะเท่าเทียมหรือแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันการเป็นสมาชิกเครือข่ายต้องไม่มีผลกระทบต่อความเป็นอิสระหรือความเป็นตัวของตัวเองเพื่อจะช่วยให้เกิดพลังทางสังคมที่ โดยเฉพาะการป้องกันการก่อเหตุทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา น่าจะช่วยให้สังคมเข้มแข็ง เกิดการพัฒนาอย่างแท้จริงและยั่งยืน

5.2 องค์ประกอบของเครือข่าย

การทำความเข้าใจกับองค์ประกอบของเครือข่ายมีความสำคัญเป็นอย่างมากที่จะช่วยให้สมาชิกสามารถสร้างเครือข่ายแท้แทนการสร้างเครือข่ายเทียม (ขนิฏฐา กาญจนรังสีนนท์. 2549) โดยองค์ ประกอบสำคัญอยู่อย่างน้อย 7 อย่างด้วยกัน คือ1) มีการรับรู้และมุมมองที่เหมือนกัน (common perception) 2) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (common vision) 3) มีความสนใจหรือมีผลประโยชน์ร่วมกัน (mutual interests/benefits) 4) การมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนในเครือข่าย (stakeholders participation) 5) มีการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน (complementary relationship) 6) มีการเกื้อหนุนพึ่งพากัน (interdependent) 7) มีปฏิสัมพันธ์กันในเชิงแลกเปลี่ยน (interaction)

โดยแต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียดที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

5.2.1 มีการรับรู้มุมมองที่เหมือนกัน (common perception) สมาชิกในเครือข่ายต้องมีความรู้สึกนึกคิดและการรับรู้เหมือนกันถึงเหตุผลในการเข้ามาร่วมกันเป็นเครือข่ายอาทิเช่น มีความเข้าใจในตัวปัญหาและมีจิตสำนึกในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน ประสบกับปัญหาอย่างเดียวกัน หรือต้องการความช่วยเหลือในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งจะส่งผลให้สมาชิกของเครือข่ายเกิดความรู้สึกผูกพันในการดำเนินกิจกรรมร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาหรือลดความเดือดร้อนที่เกิดขึ้น การรับรู้ร่วมกันถือเป็นหัวใจของเครือข่ายที่ทำให้เครือข่ายดำเนินไปอย่างต่อเนื่องเพราะถ้าเริ่มต้นด้วยการรับรู้ที่ต่างกัน มีมุมมองหรือแนวคิดที่ไม่เหมือนกันแล้ว จะประสานงานและขอความร่วมมือยาก เพราะแต่ละคนจะติดอยู่ในกรอบความคิดของตัวเอง มองปัญหาหรือความต้องการไปคนละทิศละทาง แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่าสมาชิกของเครือข่ายจะมีความเห็นที่ต่างกันไม่ได้ เพราะมุมมองที่แตกต่างช่วยให้เกิดการสร้างสรรค์ในการทำงานแต่ความแตกต่างนั้นต้องอยู่ในส่วนของกระบวนการ (process) ภายใต้การรับรู้ถึงปัญหาที่สมาชิกทุกคนยอมรับแล้ว มิฉะนั้นความเห็นที่ต่างกันจะนำไปสู่ความแตกแยกและแตกหักในที่สุด

5.2.2 การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (common vision) วิสัยทัศน์ร่วมกัน หมายถึงการที่สมาชิกมองเห็นจุดมุ่งหมายในอนาคตที่เป็นภาพเดียวกัน มีการรับรู้และเข้าใจไปในทิศทางเดียวกันและมีเป้าหมายที่จะเดินทางไปด้วยกัน การมีวิสัยทัศน์ร่วมกันจะทำให้กระบวนการขับเคลื่อนเกิดพลังมีความเป็นเอกภาพ และช่วยผ่อนคลายความขัดแย้งอันเนื่องมาจากความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ในทางตรงกันข้ามถ้าวิสัยทัศน์หรือเป้าหมายของสมาชิกบางกลุ่มขัดแย้งกับวิสัยทัศน์หรือเป้าหมายของเครือข่าย พฤติกรรมของสมาชิกกลุ่มนั้นก็จะเริ่มแตกต่างจากแนวปฏิบัติที่สมาชิกเครือข่ายกระทำร่วมกัน ดังนั้นแม้ว่าจะต้องเสียเวลามากกับความพยายามในการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน แต่ก็จำเป็นจะต้องทำให้เกิดขึ้น หรือถ้าสมาชิกมีวิสัยทัศน์ส่วนตัวอยู่แล้ว ก็ต้องปรับให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของเครือข่ายให้มากที่สุดแม้จะไม่ซ้อนทับกันแนบสนิทจนเป็นภาพเดียวกันแต่อย่างน้อยก็ควรสอดรับไปในทิศทางเดียวกัน

5.2.3 มีความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน (mutual interests/benefits) คำว่าผลประโยชน์ในที่นี้ครอบคลุมทั้งผลประโยชน์ที่เป็นตัวเงินและผลประโยชน์ไม่ใช่ตัวเงิน เป็นความต้องการ (need) ของมนุษย์ในเชิงปัจเจก (อ่านเรื่องแรงจูงใจในตอนท้าย) อาทิเช่นเกียรติยศ ชื่อเสียง การยอมรับ โอกาสในความก้าวหน้า ความสุข ความพึงพอใจฯลฯ สมาชิกของเครือข่ายเป็นมนุษย์ปุถุชนธรรมดาที่ต่างก็มีความต้องการเป็นของตัวเอง (human needs) ถ้าการเข้าร่วมในเครือข่ายสามารถตอบสนองต่อความต้องการของเขาหรือมีผลประโยชน์ร่วมกัน ก็จะเป็นแรงจูงใจให้เข้ามามีส่วนร่วมในเครือข่ายมากขึ้น

ดังนั้น ในการที่จะดึงใครสักคนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของเครือข่าย จำเป็นต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ที่เขาจะได้รับจากการเข้าร่วม ถ้าจะให้ดีต้องพิจารณาล่วงหน้าก่อนที่เขาจะร้องขอ ลักษณะของผลประโยชน์ที่สมาชิกแต่ละคนจะได้รับอาจแตกต่างกันแต่ควรต้องให้ทุกคนและต้องเพียงพอที่จะเป็นแรงจูงใจให้เขาเข้ามีส่วนร่วมในทางปฏิบัติได้จริง ไม่ใช่เป็นเข้ามาเป็นเพียงไม้ประดับเนื่องจากมีตำแหน่งในเครือข่าย แต่ไม่ได้ร่วมปฏิบัติภาระกิจ เมื่อใดก็ตามที่สมาชิกเห็นว่าเขาเสียประโยชน์มากกว่าได้ หรือเมื่อเขาได้ในสิ่งที่ต้องการเพียงพอแล้ว สมาชิกเหล่านั้นก็จะออกจากเครือข่ายไปในที่สุด

5.2.4 การมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนในเครือข่าย (stakeholdersparticipation) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในเครือข่ายเป็นกระบวนการที่สำคัญมากในการพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่ายเป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจและร่วมลงมือกระทำอย่างเข้มแข็ง ดังนั้น สถานะของสมาชิกในเครือข่ายควรมีความเท่าเทียมกัน ทุกคนอยู่ในฐานะ “หุ้นส่วน (partner)” ของเครือข่าย เป็นความสัมพันธ์ในแนวราบ (horizontal relationship) คือความสัมพันธ์ฉันท์เพื่อนมากกว่าความสัมพันธ์ในแนวดิ่ง (vertical relationship) ในลักษณะเจ้านายลูกน้อง ซึ่งบางครั้งก็ทำได้ยากในทางปฏิบัติเพราะต้องเปลี่ยนกรอบความคิดของสมาชิกในเครือข่ายโดยการสร้างบริบทแวดล้อมอื่นๆ เข้ามาประกอบ แต่ถ้าทำได้จะสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายมาก

5.2.5 มีการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน (complementary relationship) องค์ประกอบที่จะทำให้เครือข่ายดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง คือการที่สมาชิกของเครือข่ายต่างก็สร้างความเข้มแข็งให้กันและกัน โดยนำจุดแข็งของฝ่ายหนึ่งไปช่วยแก้ไขจุดอ่อนของอีกฝ่ายหนึ่งแล้วทำให้ได้ผลลัพธ์เพิ่มขึ้นในลักษณะพลังทวีคูณ (1+1 > 2) มากกว่าผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นเมื่อต่างคนต่างอยู่

5.2.6 การเกื้อหนุนพึ่งพากัน (interdependence) เป็นองค์ประกอบที่ทำให้เครือข่ายดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกัน การที่สมาชิกเครือข่ายตกอยู่ในสภาวะจำกัดทั้งด้านทรัพยากร ความรู้ เงินทุน กำลังคน ฯลฯ ไม่สามารถทำงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างสมบูรณ์ได้ด้วยตนเองโดยปราศจากเครือข่าย จำเป็นต้องพึ่งพาซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกในเครือข่าย การทำให้หุ้นส่วนของเครือข่ายยึดโยงกันอย่างเหนียวแน่นจำเป็นต้องทำให้หุ้นส่วนแต่ละคนรู้สึกว่าหากเอาหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งออกไปจะทำให้เครือข่ายล้มลงได้ การดำรงอยู่ของหุ้นส่วนแต่ละคนจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำรงอยู่ของเครือข่าย การเกื้อหนุนพึ่งพากันในลักษณะนี้จะส่งผลให้สมาชิกมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันโดยอัตโนมัติ

5.2.7 มีปฏิสัมพันธ์ในเชิงแลกเปลี่ยน (interaction) หากสมาชิกในเครือข่ายไม่มีการปฏิสัมพันธ์กันแล้วก็ไม่ต่างอะไรกับก้อนหินแต่ละก้อนที่รวมกันอยู่ในถุง แต่ละก้อนก็อยู่ในถุงอย่างเป็นอิสระ ดังนั้นสมาชิกในเครือข่ายต้องทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันเช่นมีการติดต่อกันผ่านทางการเขียน การพบปะพูดคุยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน หรือมีกิจกรรมประชุมสัมมนาร่วมกันโดยที่ผลของการปฏิสัมพันธ์นี้ต้องก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเครือข่ายตามมาด้วยลักษณะของปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกควรเป็นการแลกเปลี่ยนกัน (reciprocal exchange) มากกว่าที่จะเป็นผู้ให้หรือเป็นผู้รับฝ่ายเดียว (unilateral exchange) ยิ่งสมาชิกมีปฏิสัมพันธ์กันมากเท่าใดก็จะเกิดความผูกพันระหว่างกันมากขึ้นเท่านั้นทำให้การเชื่อมโยงแน่นแฟ้นมากขึ้น มีการเรียนรู้ระหว่างกันมากขึ้น สร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่าย

องค์ประกอบข้างต้นไม่เพียงแต่จะเป็นประโยชน์ในการนำไปช่วยจำแนกระหว่างเครือข่ายแท้กับเครือข่ายเทียมเท่านั้น แต่ยังแสดงให้เห็นถึงปัจจัยที่จะมีผลต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายด้วย

นอกจากนี้เครือข่ายแท้ที่เกิดจากการจัดตั้ง ที่เกิดจากวิวัฒนาการ และที่เกิดโดยธรรมชาติต่างต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ 7 ประการ ดังนี้ (ธนา ประมุขกุล. 2544) ได้แก่ 1)กรอบความคิดของบุคคลที่เกี่ยวข้องในเครือข่ายที่ใกล้เคียงกันทั้งในด้านความรู้ ความสามารถ ความต้องการ และมุมมอง 2)วิสัยทัศน์ร่วมกัน 3)ความสนใจ และผลประโยชน์ร่วมกัน4)การมีส่วนร่วมของสมาชิก ในลักษณะของการประสานความร่วมมือ เพื่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกระบวนการจัดการเรียนรู้ 5)การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน โดยที่สมาชิกในเครือข่ายจะดึงความสามารถที่ต่างกันมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งจะนำมาซึ่งความเข้มแข็งโดยรวมของเครือข่าย การพัฒนาสมาชิกเครือข่ายจึงเป็นสิ่งสำคัญ 6) การเกื้อหนุ่นพึ่งพาซึ่งกันและกัน เพื่อให้จุดมุ่งหมายของบุคคลบรรลุผลได้ภายใต้เงื่อนไขที่จำกัดของทรัพยากร ที่มีทั้งด้านความรู้ เงินทุน กำลังคน จำเป็นต้องพึ่งพากัน 7) การปฏิสัมพันธ์ในเชิงแลกเปลี่ยน การที่สมาชิกมาร่วมเป็นเครือข่าย เพราะคาดหวังการพึ่งพิงแลกเปลี่ยนความสามารถระหว่างกัน การแบ่งงานกันทำ ดังนั้นหากสมาชิกใดไม่สามารถแสดงความสามารถให้เป็นที่ประจักษ์ก็อาจหลุดออกจากเครือข่ายได้ ตรงกันข้ามหากได้แสดงความสามารถก็จะนำไปสู่การพึ่งพิงและขึ้นต่อกัน

เครือข่ายตามแนวคิดของ Starkey (2006) และ Chetley (2000) มีองค์ประกอบสำคัญได้แก่ 1) การเชื่อมโยง ระหว่างองค์กร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายๆ หน่วยที่มีการประสานงานการทำงานแบบรวมพลังทางสังคม 2)มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการเชื่อมโยงไว้อย่างชัดเจน 3) มีการจัดตั้งกลุ่มปวารณาตนเป็นหลัก ระดับองค์กร หรือบุคคล 4)มีกิจกรรมกระตุ้น การมีปฏิสัมพันธ์

การมีส่วนร่วม การแบ่งปันของสมาชิก 5)มีการสำรวจขอบเขตเพื่อการเติมเต็มความสมบูรณ์แบบให้กับเครือข่ายการทำงาน และการเชื่อมโยง 6)มีทรัพยากรสนับสนุนที่เพียงพอต่อการปฏิบัติกิจกรรมและการประสานงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์ (2549) 7) การได้รับชื่อเสียงจากกิจกรรม การชนะแข่งขัน และการเปิดเผยต่อสาธารณะที่เกี่ยวข้อง 8) มีการติดตามและประเมินความก้าวหน้าของเครือข่ายอย่างสม่ำเสมอ

5.3 การก่อตัวของเครือข่าย

เครือข่ายแต่ละเครือข่าย ต่างมีจุดเริ่มต้น หรือถูกสร้างมาด้วยวิธีการต่างๆ กัน แบ่งชนิดของเครือข่ายออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1) เครือข่ายที่เกิดโดยธรรมชาติ เครือข่ายชนิดนี้มักเกิดจากการที่ผู้คนมีใจตรงกันทำงานคล้ายคลึงกันหรือประสบกับสภาพปัญหาเดียวกันมาก่อน เข้ามารวมตัวกันเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ ร่วมกันแสวงหาทางเลือกใหม่ที่ดีกว่า การดำรงอยู่ของกลุ่มสมาชิกในเครือข่ายเป็นแรงกระตุ้นที่เกิดขึ้นภายในตัวสมาชิกเอง (ฉันทะ) เครือข่ายเช่นนี้มักเกิดขึ้นในพื้นที่อาศัยความเป็นเครือญาติ เป็นคนในชุมชนหรือมาจากภูมิลำเนาเดียวกันที่มีวัฒนธรรมความเป็นอยู่คล้ายคลึงกัน มาอยู่รวมกันเป็นกลุ่มโดยจัดตั้งเป็นชมรมที่มีกิจกรรมร่วมกันก่อนเมื่อมีสมาชิกเพิ่มขึ้นจึงขยายพื้นที่ดำเนินการออกไปหรือมีการขยายเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ ของกลุ่มมากขึ้นในที่สุดก็พัฒนาขึ้นเป็นเครือข่ายเพื่อให้ครอบคลุมต่อความต้องการของสมาชิกได้กว้างขวางขึ้นเครือข่ายประเภทนี้มักใช้เวลาก่อร่างสร้างตัวที่ยาวนาน แต่เมื่อเกิดขึ้นแล้ว มักจะเข้มแข็ง ยั่งยืนและมีแนวโน้มที่จะขยายตัวเพิ่มขึ้น

2) เครือข่ายจัดตั้ง เครือข่ายจัดตั้งมักจะมีความเกี่ยวพันกับนโยบายหรือการดำเนินงานของภาครัฐเป็นส่วนใหญ่ การจัดตั้งอยู่ในกรอบความคิดเดิมที่ใช้กลไกของรัฐผลักดันให้เกิดงานที่เป็นรูปธรรมโดยเร็ว และส่วนมากภาคีหรือสมาชิกที่เข้าร่วมเครือข่ายมักจะไม่ได้มีพื้นฐาน ความต้องการความคิดความเข้าใจ หรือมุมมองในการจัดตั้งเครือข่ายที่ตรงกันมาก่อนที่จะเข้ามารวมตัวกัน เป็นการทำงานเฉพาะกิจชั่วคราวที่ไม่มีความต่อเนื่อง และมักจะจางหายไปในที่สุด เว้นแต่ว่าเครือข่ายจะได้รับการชี้แนะที่ดี ดำเนินงานเป็นขั้นตอนจนสามารถสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง เกิดเป็นความผูกพันระหว่างสมาชิกจนนำไปสู่การพัฒนาเป็นเครือข่ายที่แท้จริง อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากลุ่มสมาชิกจะยังคงรักษาสถานภาพของเครือข่ายไว้ได้แต่มีแนวโน้มที่จะลดขนาดของเครือข่ายลงเมื่อเปรียบเทียบระยะก่อตั้ง

3) เครือข่ายวิวัฒนาการ เป็นการถือกำเนิดโดยไม่ได้เป็นไปตามธรรมชาติตั้งแต่แรก และไม่ได้เกิดจากการจัดตั้งโดยตรงแต่มีกระบวนการพัฒนาผสมผสานอยู่ โดยเริ่มที่กลุ่มบุคคล/องค์กรมารวมกันด้วยวัตถุประสงค์กว้างๆ ในการสนับสนุนกันและเรียนรู้ไปด้วยกัน โดยยังไม่ได้สร้างเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์เฉพาะที่ชัดเจนนัก หรืออีกลักษณะหนึ่งคือถูกจุดประกายความคิดจากภายนอก ไม่ว่าจะเป็นการได้รับฟัง หรือการไปได้เห็นการดำเนินงานของเครือข่ายอื่นๆ มา แล้วเกิดความคิดที่จะรวมตัวกัน สร้างพันธสัญญาเป็นเครือข่ายช่วยเหลือและพัฒนาตนเอง เครือข่ายที่ว่านี้แม้จะไม่ได้เกิดจากแรงกระตุ้นภายในโดยตรงตั้งแต่แรก แต่ถ้าสมาชิกมีความตั้งใจจริงที่เกิดจากจิตสำนึกที่ดี เมื่อได้รับการกระตุ้นและสนับสนุน ก็จะสามารถพัฒนาต่อไปจนกลายเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็งทำนองเดียวกันกับเครือข่ายที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ เครือข่ายในลักษณะนี้พบเห็นอยู่มากมาย เช่น เครือข่ายผู้สูงอายุ เครือข่ายโรงเรียนสร้างเสริมสุขภาพ เป็นต้น

ได้จำแนกการก่อตัวของเครือข่ายออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1) เครือข่ายที่เกิดจากการจัดตั้งและสนับสนุนของภาคส่วนต่างๆ ส่วนใหญ่เป็นเครือข่ายที่ภาครัฐ หรือหน่วยงานบางแห่งต้องการส่งเสริมหรือเข้าไปจัดตั้ง เพื่อให้สอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาตามแนวนโยบายของรัฐ และเพื่อเพิ่มศักยภาพให้กับชุมชนในการพึ่งพาตนเอง เช่น เครือข่ายพัฒนาชุมชน เครือข่ายกองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น จะต้องมีโครงสร้างความสัมพันธ์ในแนวดิ่งซึ่งเป็นไปตามกระแสของแหล่งทุน และนโยบายของหน่วยงานนั้น

2) เครือข่ายที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ได้แก่ เครือข่ายที่เกิดขึ้นจากความสมานฉันท์การร่วมแรงร่วมใจของฝ่ายต่างๆ ทีมองเห็นความจำเป็นในการเรียนรู้ และการแก้ปัญหาร่วมกัน แล้วมาร่วมตัวกันเป็นเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ ตลอดจนการพึ่งพาอาศัย โดยเป็นเครือข่ายที่มีการสื่อสารและความผูกพันมีชีวิตชีว มีกระบวนการที่ประสานสอดคล้องกับความสนใจและความต้องการอย่างแท้จริงของสมาชิก มีแนวทางการดำเนินการที่เป็นอิสระจากการครอบงำของฝ่ายต่างๆ และโครงสร้างความสัมพันธ์ในแนวราบ

3) เครือข่ายที่เกิดขึ้น โดยสถานการณ์เป็นตัวกำหนด ได้แก่ เครือข่ายที่เกิดจากสถานการณ์และประเด็นปัญหาที่ทุกฝ่ายเห็นว่า จำเป็นต้องใช้ความเป็นเครือข่ายในการแก้ปัญหาและสร้างพลังในการเรียนรู้หรือต่อรอง เพื่อให้เกิดการพัฒนากิจกรรมใด กิจกรรมหนึ่ง และมีผู้ประสานงานเพื่อให้เครือข่ายมีความต่อเนื่อง

5.4 ประเภทและรูปแบบของเครือข่าย

เครือข่ายสามารถแบ่งได้หลายประเภทขึ้นอยู่กับสมาชิก พื้นที่กิจกรรมหลัก วัตถุประสงค์และโครงสร้างการดำเนินงานในลักษณะองค์กรของเครือข่ายเอง (เสรี พงศ์พิศ. 2548) หรือขึ้นอยู่กับนิยามและกิจกรรมที่แต่ละกลุ่มกำหนดขึ้น (พระมหาสุทิตย์ อาภากโร. 2547) นักวิชาการและผู้รู้กล่าวถึงการแบ่งประเภทของเครือข่ายไว้ดังนี้

นฤมล นิราทร (2543) จำแนกประเภทของเครือข่ายว่ากระทำได้ ในหลายมิติ ได้แก่

1) จำแนกตามพื้นที่ดำเนินงาน เช่น เครือข่ายระดับหมู่บ้าน ตำบล จังหวัด ภาค และระดับประเทศ

2) จำแนกตามประเภทกิจกรรม หรือประเด็นปัญหา เช่น เครือข่ายทำงานด้านเด็กและสตรี ด้านสาธารณสุข ด้านเศรษฐกิจ ด้านพัฒนาชุมชน ด้านสิทธิมนุษยชน และด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

3) จำแนกตามอาชีพ หรือสถานภาพทางสังคม เช่น เครือข่ายแรงงาน เครือข่ายครูพิทักษ์สิทธิเด็ก เครือข่ายสารวัตรนักเรียน เป็นต้น

4) จำแนกตามรูปแบบโครงสร้างหรือความสัมพันธ์ จำแนกโดยใช้เกณฑ์นี้ จะทำให้เกิดเครือข่ายขึ้นใน 2 ลักษณะ คือ เครือข่ายตามแนวดิ่งและเครือข่ายแนวนอน

4.1) เครือข่ายตามแนวดิ่งหมายถึง เครือข่ายที่มีโครงสร้างลักษณะเป็นช่วงชั้นความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรภายในเครือข่ายไม่เท่ากัน มีองค์กรที่มีสถานภาพสูงกว่าและอยู่ในฐานะเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือแก่องค์กร ที่เป็นลูกข่าย เครือข่ายตามแนวตั้งจะพบมากในองค์กรธุรกิจ เช่น เครือข่ายเฟรนไชส์ต่างๆ ซึ่งลูกข่ายต้องพึ่งพาบริษัทแม่ในเรื่องเครื่องหมายการค้า ในขณะที่ลูกข่ายจะต้องเสียค่าใช้จ่ายสำหรับประโยชน์ที่จะได้จากแม่ข่าย

4.2) เครือข่ายตามแนวนอน เป็นเครือข่ายที่ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรต่างๆ ภายในเครือข่ายมีความเท่าเทียมกัน ลักษณะการแลกเปลี่ยนเป็นไปโดยช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การติดต่อภายในเครือข่าย เป็นการติดต่อระหว่างบุคคล หรือองค์กร หรืออาจจะมีองค์กรทำหน้าที่ประสานงานระหว่างเครือข่าย เช่น จัดการประชุมกระจายข้อมูลข่าวสาร หรือเป็นแกนกลางเมื่อต้องการให้มีการปฏิบัติการร่วมกันองค์กรประสานงานนี้ ยังมีสถานภาพเท่าเทียมกันหรือองค์กรอื่นภายในเครือข่าย ซึ่งเครือข่ายในงานพัฒนาส่วนใหญ่จะเป็นเครือข่ายตามแนวนอน

สหัทยา วิเศษ (2547) ได้แบ่งประเภทของเครือข่ายออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่

1) เครือข่ายที่แบ่งตามลักษณะการเกิดของเครือข่าย โดยเครือข่ายประเภทนี้ อาจแบ่งเป็นเครือข่ายในด้านต่างๆ คือ

1.1) เครือข่ายที่เกิดขึ้นจากการจัดตั้งของภาครัฐ เป็นเครือข่ายที่มีกระบวนการทำงานและโครงสร้างค่อนข้างเป็นทางการ มีระเบียบกฎเกณฑ์ที่กำหนดมาจากภาครัฐ และได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในด้านต่างๆ

1.2) เครือข่ายที่เกิดจากการสนับสนุนขององค์การพัฒนาเอกชน มีการรวมกลุ่มเครือข่ายตามประเด็นปัญหาสาธารณะที่เกิดขึ้น โดยลักษณะเครือข่ายประเภทนี้จะเป็กลุ่มเครือข่ายที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ มีลักษณะไม่เป็นทางการ มีการจัดโครงสร้างที่ง่ายไม่ซับซ้อน ซึ่งอยู่ในลักษณะแนวราบ ไม่มีประธาน มีการเปลี่ยนแปลงบทบาทในการนำเพื่อพัฒนาศักยภาพของตน

1.3) เครือข่ายที่เกิดจากการก่อตัวของภาคประชาชน หรือเครือข่ายภาคประชาชน เป็นเครือข่ายที่เกิดจากการเรียนรู้ การสั่งสมประสบการณ์ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต และเชื่อมโยงกระบวนการนั้นเป็นเครือข่าย

2) เครือข่ายที่แบ่งตามลักษณะของกิจกรรม ได้แก่ เครือข่ายที่ดำเนินการโดยยึดภารกิจหรือกิจกรรมที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลาเป็นเกณฑ์ในการแบ่งเครือข่าย โดยการรวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมเป็นครั้งคราวตามสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น

โดยผู้วิจัยได้สรุปสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับประเภทของเครือข่าย ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 4 สรุปประเภทของเครือข่าย แยกตามรายละเอียดที่เกี่ยวข้อง

นักวิชาการ	สิ่งที่ใช้แบ่งประเภท	สมาชิก	พื้นที่กิจกรรมหลัก	วัตถุประสงค์
นฤมล นิราทร (2543)	พื้นที่การดำเนินการ	ตัวแทนจากระดับตำบล จังหวัด ภาค และประเทศ	ตำบล จังหวัด ภาค ประเทศ	ไม่ระบุ
	ประเภทกิจกรรม	เครือข่ายผู้ทำงานด้านเด็ก ด้านสิทธิมนุษยชน ด้านพัฒนาชุมชน	ทั่วประเทศ	เพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหา
	อาชีพ หรือสถานภาพทางสังคม	เครือข่ายแรงงาน เครือข่ายครู เครือข่ายสารวัตรนักเรียน	ตามที่สมาชิกในเครือข่ายทำงานอยู่ เช่นโรงเรียน โรงงาน	พัฒนาอาชีพ พัฒนาความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น

ตาราง 4 (ต่อ)

นักวิชาการ	สิ่งที่ใช้แบ่งประเภท	สมาชิก	พื้นที่กิจกรรมหลัก	วัตถุประสงค์
	รูปแบบโครงสร้าง หรือ ความสัมพันธ์	พนักงานภายในองค์กรเดียวกัน	ภายในองค์กร หรือ ระหว่างองค์กร	เพื่อประโยชน์ทางด้านธุรกิจ ลูกข่ายต้องพึ่งพาบริษัทแม่ บริษทแม่ได้ประโยชน์จากลูกข่าย
สหัทยา (2546)	ตามลักษณะการเกิดของเครือข่าย	พนักงานในองค์กร หมู่บ้าน ชุมชน	ในองค์กรเดียวกัน	มีลักษณะและกระบวนการทำงานโครงสร้างเป็นทางการ และมีกฎระเบียบที่ชัดเจน
		ประชาชนทั่วไป	ตามพื้นที่ ที่เกิดปัญหา	เพื่อแก้ไขปัญหาสาธารณะที่เกิดขึ้น
	ตามลักษณะของกิจกรรม	ประชาชนทั่วไป	ตามสถานที่การจัดกิจรรม	เพื่อทำกิจกรรมเป็นครั้งคราว เช่น เครือข่ายการเรียนรู้

จากตารางสรุปได้ว่าเครือข่ายในปัจจุบัน สามารถแบ่งได้หลายประเภท โดยส่วนใหญ่วัตถุประสงค์ของเครือข่ายในทุกประเภท จะตั้งขึ้นเพื่อช่วยแก้ปัญหา พัฒนาสมาชิกของครือข่าย และช่วยแก้ปัญหาในแต่ละพื้นที่ ที่ได้ร่วมมือกัน เช่น เครือข่ายการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม การจัดการปัญหาสุขภาพ เป็นต้น สิ่งที่ใช้แบ่งประเภท จึงมีทั้งอาชีพ พื้นที่ในการดำเนินการ ลักษณะกิจกรรม ความสัมพันธ์ โดยผู้ที่เป็นสมาชิกในเครือข่าย โดยส่วนใหญ่ก็จะเป็นประชาชนทั่วไปที่มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน หรือพนักงานในองค์กรเดียวกัน ในงานวิจัยนี้ จะทำการสร้างและพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชน โดยรูปแบบจะเป็นไปเพื่อการป้องกันการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา โดยจะมีการพัฒนาสมาชิกของเครือข่าย มีพื้นที่ ลักษณะกิจกรรม และผู้ที่เป็นสมาชิกในเครือข่ายที่ชัดเจน

5.5 แนวทางในการสร้างเครือข่าย

5.5.1 ปรัชญาการสร้างเครือข่าย

การสร้างเครือข่ายต้องคำนึงถึงเสมอว่า “เครือข่าย” เป็นกระบวนการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ การนำเครือข่ายต้องมี LINK หมายถึง “การเชื่อมโยง” ขนิฏฐา กาญจนรังสีนนท์ (2549) **L** – Learning การเรียนรู้ **I** – Investment การลงทุน **N** – Nature การฟูมฟักบำรุง **G (K)** – Give การรักษาสัมพันธภาพซึ่งรวมกันเป็นคำว่า LINK หมายถึงการเชื่อมโยง

การสร้างเครือข่าย (Networking) ได้มีผู้ให้ความหมายของการสร้างเครือข่ายไว้ดังนี้

อาภรณ์ ภู่วิทยพันธุ์ (2551) กล่าวว่า การสร้างเครือข่าย จึงเป็นรูปแบบ การพัฒนาตนเองอีกรูปแบบหนึ่ง ทั้งนี้การสร้างเครือข่าย หมายถึง การแสวงหาโอกาสเพื่อรู้จักกับ บุคคลใหม่ๆ และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลที่พึ่งรู้จัก รวมทั้งการรักษาความสัมพันธ์อันดี กับบุคคลต่างๆ ทั้งที่เกี่ยวข้อง และไม่เกี่ยวข้องในสายอาชีพหรือแวดวงเดียวกัน

ขนิฏฐา กาญจนรังสีนนท์ (2549) ให้ความหมายไว้ว่า การสร้างเครือข่าย หมายถึง การทำให้มีการติดต่อและการสนับสนุน ให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร และการร่วมมือด้วยกันด้วยความสมัครใจ ในทัศนะของ สตาร์กี้ (Starkey) การสร้างเครือข่ายควรสนับสนุน และอำนวยความสะดวก ให้สมาชิกในเครือข่ายมีความสัมพันธ์ฉันท์เพื่อนที่ต่างก็มีความเป็นอิสระ มากกว่าทำให้เกิดการคับค้าสมาคมแบบพึ่งพิง

เสรี พงศ์พิศ (2548) กล่าวถึงขั้นตอน 8 ขั้นตอน ในการสร้างเครือข่ายว่า มีขั้นตอนดังนี้

1. ร่างเป้าประสงค์ให้ชัดเจน เพื่อให้รู้ว่าสาเหตุความเป็นมาของการก่อตั้งเครือข่าย คือ อะไร ทำไมจะต้องมีเครือข่ายนี้ ตั้งแล้วจะทำอะไร
2. บอกเป้าหมายและวัตถุประสงค์
3. กำหนดแผนการดำเนินงาน
4. กำหนดกฎระเบียบ กฎเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน
5. กำหนดกระบวนการในการตัดสินใจ
6. เตรียมแผนการสื่อสารระหว่างสมาชิก
7. เลือกโครงสร้างการจัดการองค์กร
8. จัดหาทุนในการดำเนินงาน

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และคณะ (2545) แนวทางในการสร้างเครือข่าย อาศัยแนวคิดเกี่ยวกับการจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ตามมาตรา 9 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ดังนี้

1. มีเอกภาพในด้านนโยบาย มีความหลากหลายในการปฏิบัติ
2. กระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่ การศึกษา
3. กำหนดมาตรฐานการศึกษา
4. ส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง
5. ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ
6. การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

นอกจากนั้น กัญญา กำศิริพิมาณ (2545) ได้ศึกษาแนวทางในการสร้าง เครือข่ายความร่วมมือ ทางอาชีวศึกษาระหว่างสถานประกอบการ และองค์กรทางการศึกษา ดังนี้

1. ควรให้องค์กรทางการศึกษาประสานงานความร่วมมือกับสถานประกอบการ
2. ร่วมมือกันสร้างหลักสูตร ควรเชิญสถานประกอบการมาร่วมประชุมบ่อยๆ
3. การดูงานร่วมกันจะก่อให้เกิดการเรียนรู้
4. เชิญสถานประกอบการมาเป็นวิทยากร
5. ควรมีหลักสูตรระยะสั้น เสริมวิชาชีพต่างๆ เพื่อพัฒนาบุคลากรทางอาชีวศึกษาในชุมชน
6. ควรมีความร่วมมือในระดับไตรภาคี ได้แก่ สถานประกอบการ องค์กรทางการศึกษา และจัดหางาน กระทรวงแรงงาน

การสร้างเครือข่าย

ชัยวัฒน์ ถิระพันธุ์ และปาริชาต สถาปิตานนท์ (2549) ได้กล่าวถึงการสร้างเครือข่ายว่าเป็นระบบเชื่อมโยงสัมพันธ์กันของสิ่งมีชีวิต ที่ควรได้รับการสร้างโอกาสในการเชื่อมโยงเครือข่ายต่อไปเรื่อยๆ มีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะการสื่อสารจะเข้ามามีบทบาทสำคัญในการสร้างเครือข่าย ได้แก่ 1) การส่งสารที่เป็นข้อมูลหรือข่าวสารที่ชัดเจนให้ผู้รับเข้าใจง่าย และ 2) การรับสารที่เปิดใจ รับข้อมูลหรือข่าวสารอื่นที่อยู่นอกเหนือจากความคิดที่ตนมีอยู่เดิม

5.5.2 กระบวนการสร้างเครือข่าย

ปาริชาติ วลัยเสถียร (2543) ได้สรุปกระบวนการสร้างเครือข่ายไว้ดังนี้

1) ขั้นตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย เป็นขั้นตอนที่ผู้ปฏิบัติงานตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย เพื่อที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย รวมทั้งพิจารณาองค์กรต่างๆ ที่เห็นว่า เหมาะสมเข้าเป็นเครือข่ายในการทำงาน

2) ขั้นติดต่อกับองค์กรที่จะเป็นเครือข่าย หลังจากตัดสินใจในองค์กรที่เห็นว่าเหมาะสมในการเข้าร่วมเครือข่าย จะเป็นขั้นตอนการติดต่อสัมพันธ์เพื่อชักชวนเข้าร่วมเป็นเครือข่ายในการทำงาน ซึ่งจะเกิดเมื่องค์กรมีความต้องการเหมือนกัน และต้องการกระทำกิจกรรมตอบสนองความต้องการเหมือนกัน ดังนั้นจะต้องสร้างความคุ้นเคย และการยอมรับ รวมทั้งความไว้วางใจระหว่างกัน เป็นขั้นตอนของการปลูกจิตสำนึกโดยการให้รางวัล กระตุ้นให้อยากแก้ปัญหาร่วมกัน อาจเรียกขั้นตอนนี้ว่าเป็นขั้นตอนการเตรียมกลุ่ม หรือเตรียมเครือข่าย

3) ขั้นการสร้างพันธกรณีร่วมกัน เป็นขั้นตอนของการสร้างความผูกพันร่วมกัน การตกลงในความสัมพันธ์ต่อกัน ในขั้นตอนนี้องค์กรจะเข้าสู่การตกลงที่จะทำงานร่วมกัน ซึ่งในการที่จะทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อตอบสนองความต้องการ หรือแก้ปัญหา กลุ่มองค์กรจะต้องมีความรู้ที่จำเป็น ซึ่งอาจจะทำโดยการแลกเปลี่ยนความรู้

4) ขั้นการพัฒนาความสัมพันธ์ เป็นขั้นตอนที่การสร้างเครือข่ายปรากฏผลงานเป็นรูปธรรม เป็นขั้นตอนการเริ่มทำกิจกรรมโดยใช้ทรัพยากรร่วมกัน มีการตกลงในเรื่องการบริหารจัดการกลุ่ม ซึ่งเริ่มต้นด้วยการกำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดกิจกรรม จัดวางข้อตกลงในการทำงาน กำหนดบทบาทของสมาชิก รวมทั้งสิทธิหน้าที่ของหัวหน้ากลุ่ม เป็นต้น

5) ขั้นตอนการขยายกิจกรรม หรือขยายกลุ่ม หลังจากขั้นตอนการพัฒนาความสัมพันธ์จนนำไปสู่การำกิจกรรมร่วมกัน องค์กรเครือข่ายรู้สึกว่า ตนได้รับผลประโยชน์จากการเข้าเป็นเครือข่าย ความสัมพันธ์จะแน่นแฟ้นขึ้น การเรียนรู้ร่วมกันนอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างความสัมพันธ์ด้วยความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น ซึ่งจะนำไปสู่การขยายกิจกรรม หรือขยายกลุ่มตามพื้นที่ หรือตามลักษณะกิจกรรม ในด้านระดับการสร้างเครือข่าย ขั้นตอนนี้ อาจอยู่ในระดับการเข้าลงทุน และการจัดตั้งองค์กรใหม่ร่วมกัน

6) ขั้นติดตามและประเมินผล เป็นขั้นตอนการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนที่เกิดจากเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อไปสู่การปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงแผนการดำเนินงานนั้นอีก

จากความความหมายของการสร้างเครือข่ายที่กล่าวถึงต้น สรุปได้ว่า การสร้างเครือข่าย หมายถึง การที่จะทำให้เกิดความเชื่อมโยงของกลุ่มคน หรือองค์กรที่สมัครใจที่จะแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารร่วมกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีความเป็นอิสระ เท่าเทียมกันภายใต้พื้นฐานของความเคารพสิทธิ เชื่อถือ เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน

ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าที่ผ่านมา การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ทางอาชีวศึกษานั้น เป็นเครือข่ายระหว่างองค์กรทางการศึกษา และสถานประกอบการ เพื่อการฝึกอาชีพ หรือสร้างหลักสูตรเท่านั้น หากมีการสร้างรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการก่อเหตุทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษาด้วย ก็จะเป็นการช่วยให้สถานศึกษาได้มีเครือข่ายในการพัฒนาตนเองของนักเรียนอาชีวศึกษา สร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น และได้ทำกิจกรรมร่วมกัน โดยจะเห็นได้ว่าการสร้างเครือข่าย ควรมีการจัดระบบโครงสร้าง ให้มีการติดต่อและมีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารร่วมกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกันด้วยความสมัครใจ

5.6 การพัฒนาเครือข่าย

การพัฒนางานหรือการแก้ปัญหาใดๆที่ใช้วิธีดำเนินงานในรูปแบบที่สืบทอดกันเป็นวัฒนธรรมภายในกลุ่มคน หน่วยงาน หรือองค์กรเดียวกัน จะมีลักษณะไม่ต่างจากการปิดประเทศที่ไม่มีการติดต่อสื่อสารกับภายนอก การดำเนินงานภายใต้กรอบความคิดเดิม อาศัยข้อมูลข่าวสารที่ไหลเวียนอยู่ภายใน ใช้ทรัพยากรหรือสิ่งอำนวยความสะดวกที่พอจะหาได้ใกล้มือ หรือถ้าจะออกแบบใหม่ก็ต้องใช้เวลานานมาก จะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนางานอย่างยิ่งและไม่อาจแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้

การสร้าง “เครือข่าย”สามารถช่วยแก้ปัญหาข้างต้นได้ด้วยการเปิดโอกาสให้บุคคลและองค์กรได้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารรวมทั้งบทเรียนและประสบการณ์กับบุคคลหรือองค์กรที่อยู่นอกหน่วยงานของตนลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน ให้ความร่วมมือและทำงานในลักษณะที่เอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน เสมือนการเปิดประตูสู่โลกภายนอก

เบิร์ก (Burke. 1999) เสนอ แนวทางการสร้างและพัฒนาเครือข่ายที่มุ่งรักษาความสมดุลระหว่างความต้องการของหน่วยงานสนับสนุนและเครือข่ายดังนี้

1. ปัจจัยนำเข้าจากภายนอก : ประเด็นสำคัญที่สุด คือ อันตรายอันเกิดจากทรัพยากรจากภายนอกที่ให้ผลเสียมากกว่าผลดี การเปิดกว้าง และกระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วมสามารถช่วยได้ การรวมศูนย์จะมีมาก ผ่านการจัดหาเงินอุดหนุน และเป็นการทำลายเครือข่าย จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องให้ตัวแทนกลุ่มมีความรับผิดชอบในการระดมทรัพยากรแทนที่หน่วยงานสนับสนุนจะเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในเรื่องนี้

2. ความเป็นเอกภาพ : รูปแบบที่ถูกออกแบบไว้ยากที่จะเติบโตได้ แต่ละเครือข่ายอาจไม่เหมือนกัน ต้องเปิดโอกาสให้เครือข่ายออกแบบของตัวเอง

3. คำนิยาม : เครือข่ายต้องนิยาม/กำหนดวัตถุประสงค์ และขอบเขตประเด็นหรือขอบเขตพื้นที่ของตัวเอง เครือข่ายจำเป็นต้องแน่ใจว่าไม่ซ้ำซ้อนหรือแข่งขันกับเครือข่ายที่มีอยู่แล้ว แต่จะพัฒนาความสัมพันธ์ไปเชื่อมโยงกับสถาบันที่เกี่ยวข้อง

3. ความเกี่ยวข้องในวงกว้าง : ถ้าจะให้เครือข่ายอยู่รอด เครือข่ายต้องมีสมาชิกที่มีความมุ่งมั่นอยู่เป็นหลักในการดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายมากกว่า 1 คน ต้องมีกลุ่มแกนของเครือข่ายที่คอยผลักดัน คนกลุ่มนี้ควรเป็นคนที่คอยกระตุ้นให้ความสัมพันธ์ภายในเครือข่ายมีอยู่อย่าง ต่อเนื่องและควรติดต่อสื่อสารกับสมาชิกที่ห่างหายไปให้บ่อยครั้ง สม่ำเสมอ มีการแบ่งงานให้กับสมาชิกร่วมรับผิดชอบ

4. การมีส่วนร่วม : ปกติเครือข่ายประกอบด้วย สมาชิกขององค์กรพัฒนาเอกชน นักวิจัย องค์กรชุมชน เป็นต้น ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องมีการส่งเสริมการติดต่อสัมพันธ์กันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียใกล้ชิด เพื่อให้แน่ใจว่าคนเหล่านี้ยังคงติดต่อและเอื้อประโยชน์ให้กันอยู่

5. ความขัดแย้งภายใน : สมาชิกเครือข่ายมักจะสงสัยระแวงกัน หรือมีวาระแฝงแปลกๆ ออกไป การเปิดเผย และการติดต่อสื่อสารที่ดีภายในเครือข่าย จะช่วยลดความตึงเครียดได้ ความเป็นประชาธิปไตย และกระบวนการตัดสินใจแบบใสสะอาด มีความสำคัญสำหรับการจัดการกับเรื่องนี้

6. รางวัล : การรับรู้ถึงความพยายามที่สมาชิกทุ่มเทให้กับเครือข่าย มีความสำคัญต่อการรักษาไว้ซึ่งความกระตือรือร้นของสมาชิก แต่ก็เป็นที่หลีกเลี่ยงไม่พ้นที่เครือข่ายอาจมีการเปลี่ยนแปลงเมื่อเวลาผ่านไป กลุ่มแยกตัวออกไปตั้งใหม่ วาระที่สนใจเปลี่ยนไป สมาชิกลาออกหรือเข้ามาใหม่ คุณค่าของเครือข่ายอาจมาจากสายสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการที่เกิดขึ้นบริเวณรอบๆ เครือข่าย

7. ความยืดหยุ่น : เครือข่ายต้องการกฎและความรับผิดชอบ แต่ต้องไม่ตายตัวมากเกินไป ความสามารถในการปรับมีความสำคัญต่อความยั่งยืนของเครือข่าย ขณะที่วัตถุประสงค์ของเครือข่ายควรจะชัดเจน แต่ก็ต้องมีขอบเขตที่เครือข่ายสามารถเปลี่ยนแปลงได้

8. ทำประสบการณ์ให้เป็นเรื่องเป็นราว : ถ้าเครือข่ายเป็นการใช้ประโยชน์จากประสบการณ์ การเรียนรู้ก็จำเป็นต้องถูกทำให้เป็นเรื่องเป็นราว เพื่อเป็นประโยชน์ต่อสมาชิกให้มากที่สุด เท่าที่จะมากได้

9. การให้เงินอุดหนุน : เครือข่ายไม่อาจดำเนินกิจกรรมได้ด้วยตนเอง จำเป็นต้องใช้เงินและทรัพยากรอื่นที่ไม่ใช่ตัวเงินในการทำงานของเครือข่าย แหล่งอุดหนุนเงินที่หลากหลายเป็นสิ่งจำเป็นในการสร้างความยั่งยืนให้กับเครือข่าย

10. ความถูกต้องตามกฎหมาย : เครือข่ายต้องมีชื่อและมีการติดต่อเพื่อจัดตั้ง ชื่อเสียงเรียงนามของเครือข่าย การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานระดับสูง และการประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่างๆ จะช่วยสร้างความยั่งยืนและพลังอำนาจของเครือข่าย

นอกจากนี้ ขนิฏฐา กาญจนรังสีนนท์ (2543) ยังได้เสนอแนวทางการพัฒนาเครือข่ายเพื่อความยั่งยืน ไว้ดังนี้

1. สมาชิกที่เข้าร่วม ต้องเข้าใจเป้าหมายในการรวมตัวกันว่าจะก่อให้เกิดความสำเร็จในภาพรวม

2. สร้างการยอมรับในความแตกต่างระหว่างสมาชิกยอมรับในรูปแบบและวัฒนธรรมองค์กรของสมาชิก

3. มีกิจกรรมสม่ำเสมอและมากพอที่จะทำให้สมาชิกได้ทำงานร่วมกัน เป็นกิจกรรมที่ต้องแน่ใจว่าทำได้ และกระจายงานได้ทั่วถึงควรเลือกกิจกรรมที่ง่ายและมีแนวโน้มประสบผลสำเร็จอย่าทำกิจกรรมที่ยากโดยเฉพาะครั้งแรกๆ เพราะถ้าทำไม่สำเร็จอาจทำให้เครือข่ายที่เริ่มก่อตัวเกิดการแตกสลายได้

4. จัดให้มีและกระตุ้นให้มีการสื่อสารระหว่างกันอย่างทั่วถึง และสม่ำเสมอ

5. สนับสนุนสมาชิกทุกกลุ่ม และทุกด้านที่ต้องการความช่วยเหลือเน้นการช่วยเหลือกลุ่มสมาชิกที่ยังอ่อนแอให้สามารถช่วยตนเองได้

6. สร้างความสัมพันธ์ของบุคลากรในเครือข่าย

7. สนับสนุนให้สมาชิกได้พัฒนางานอย่างเต็มกำลังตามศักยภาพและความชำนาญที่มีอยู่ โดยร่วมกันตั้งเป้าหมายในการพัฒนางานให้กับสมาชิกแต่ละกลุ่ม ส่งผลให้สมาชิกแต่ละกลุ่มมีความสามารถพิเศษเฉพาะด้าน เป็นพื้นฐานในการสร้างความหลากหลายและเข้มแข็งให้กับเครือข่าย

8. สร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างบุคลากรทุกระดับของสมาชิกในเครือข่ายในลักษณะความสัมพันธ์ฉันท์เพื่อน

9. จัดกิจกรรมให้สมาชิกใหม่ของเครือข่ายเพื่อเชื่อมต่อคนรุ่นเก่ากับคนรุ่นใหม่ในการสืบทอดความเป็นเครือข่ายต่อไป

10. จัดให้มีเวทีระหว่างคนทำงานเพื่อพัฒนาหรือแก้ปัญหาในการทำงานด้านต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งการให้กำลังใจซึ่งกันและกัน

11. จัดให้มีช่องทางการทำงานร่วมกันการสื่อสารที่ง่ายต่อการเข้าถึงที่ทันสมัยและเป็นปัจจุบันเช่นสร้างระบบการส่งต่องาน และสร้างเว็บไซต์เพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายเข้าด้วยกัน

5.7 การรักษาเครือข่าย

ตราบใดที่ภารกิจเครือข่ายยังไม่สำเร็จย่อมมีความจำเป็นที่จะต้องรักษาเครือข่ายไว้ประคับประคองให้เครือข่ายสามารถดำเนินการต่อไปได้ และบางกรณีหลังจากเครือข่ายได้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายแล้ว ก็จำเป็นต้องรักษาความสำเร็จของเครือข่ายไว้ หลักการรักษาความสำเร็จของเครือข่าย (ขนิฏฐากาญจรังสีนนท์. 2543) ได้แก่ 1) มีการจัดกิจกรรมร่วมที่ดำเนินอย่างต่อเนื่อง 2) มีการรักษาสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิกเครือข่าย 3) กำหนดกลไกสร้างระบบจูงใจ 4) จัดหาทรัพยากรสนับสนุนเพียงพอ 5) ให้ความช่วยเหลือและช่วยแก้ไขปัญหา 6) มีการสร้างผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่องโดยแต่ละส่วนมีรายละเอียดที่สำคัญ ดังนี้

5.7.1 การจัดกิจกรรมร่วมที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

เครือข่ายจะก้าวไปสู่ช่วงชีวิตที่ถดถอยหากไม่มีกิจกรรมใด ๆที่สมาชิกของเครือข่ายสามารถกระทำร่วมกัน ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อไม่มีกิจกรรมก็ไม่มีกลไกที่จะดึงสมาชิกเข้าหากัน สมาชิกของเครือข่ายก็จะไม่มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กันเมื่อการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิดลดลงก็ส่งผลให้เครือข่ายเริ่มอ่อนแอสมาชิกจะเริ่มสงสัยในการคงอยู่ของเครือข่าย บางคนอาจพาลคิดไปว่าเครือข่ายล้มเลิกไปแล้ว

ความยั่งยืนของเครือข่ายจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อได้มีการจัดกิจกรรมที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งกิจกรรมดังกล่าวกลายเป็นแบบแผน (pattern) ของการกระทำที่สมาชิกของเครือข่ายยอมรับโดยทั่วกัน ด้วยเหตุนี้การที่จะรักษาเครือข่ายไว้ได้ต้องมีการกำหนดโครงสร้างและตารางกิจกรรมไว้ให้ชัดเจนทั้งในแง่ของเวลา ความถี่ และต้องเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจเพียงพอที่จะดึงดูดสมาชิกให้เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว ไม่จำเป็นต้องเป็นกิจกรรมเดียวที่ใช้สำหรับสมาชิกทุกคน ในสำรวจดูความต้องการเฉพาะของสมาชิกในระดับย่อยลงไปในแต่ละคนและแต่ละกลุ่ม กล่าวคือควรจะมีกิจกรรมย่อยที่หลากหลายเพียงพอที่จะตอบสนองความสนใจของสมาชิกกลุ่มย่อยในเครือข่ายด้วยโดยที่กิจกรรมเหล่านี้ก็ยังต้องอยู่ในทิศทางที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายของเครือข่ายกิจกรรมเหล่านี้อาจจัดในรูปแบบที่เป็นทางการ เช่น การวางแผนงานร่วมกัน การพบปะเพื่อประเมินผลร่วมกันประจำทุกเดือน ฯลฯ หรือจัดในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ เช่น จัดกีฬาสันทนาการระหว่างสมาชิกจัดงานประเพณีท้องถิ่นร่วมกันเป็นต้น ในกรณีที่เครือข่ายครอบคลุมพื้นที่ที่กว้างขวางมากกิจกรรมไม่ควรรวมศูนย์อยู่เฉพาะส่วนกลาง ควรกระจายจุดพบปะสังสรรค์หมุนเวียนกันไปเพื่อให้สมาชิกเข้าร่วมได้โดยสะดวก

5.7.2 การรักษาสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิกเครือข่าย

สัมพันธภาพที่ดีเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งในการรักษาเครือข่ายให้ยั่งยืนต่อไป ความสัมพันธ์ที่ดีเป็นเสมือนน้ำมันที่คอยหล่อลื่นการทำงานร่วมกันให้ดำเนินไปอย่างราบรื่นเมื่อใดที่สมาชิกของเครือข่ายเกิดความรู้สึกบาดหมางไม่เข้าใจกันหรือเกิดความขัดแย้งระหว่างกันโดยหาข้อตกลงไม่ได้ สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกก็จะเริ่มแตกร้าว ซึ่งหากไม่มีการแก้ไขอย่างทันท่วงทีก็จะนำไปสู่ความเสื่อมถอยและความสิ้นสุดลงของเครือข่ายได้ ดังนั้นควรมีการจัดกิจกรรมที่มีจุดประสงค์เพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกโดยเฉพาะ และควรจัดอย่างสม่ำเสมอไม่ใช่จัดในช่วงที่มีปัญหาเกิดขึ้นเท่านั้น

นอกจากนี้สมาชิกของเครือข่ายพึงตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาสัมพันธภาพเพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งหรือความไม่เข้าใจกันที่อาจเกิดขึ้น สมาชิกควรแสดงความเป็นมิตรต่อกัน เมื่อเกิดความขัดแย้งต้องรีบแก้ไขและดำเนินการไกล่เกลี่ยให้เกิดความเข้าใจกันใหม่นอกจากนี้ควรมีมาตรการป้องกันปัญหาก่อนที่จะเกิดความขัดแย้งระหว่างกัน เช่น ในการจัดโครงสร้างองค์กรควรแบ่งอำนาจหน้าที่ให้ชัดเจน และไม่ซ้ำซ้อน การกำหนดเป้าหมายการทำงานที่สมาชิกยอมรับร่วมกัน การจัดสรรทรัพยากรอย่างเพียงพอการกำหนดผู้นำที่เหมาะสม การกำหนดกติกาอันเป็นที่ยอมรับร่วมกัน เป็นต้น

5.7.3 การกำหนดกลไกสร้างระบบจูงใจ

สมาชิกจะยังเข้าร่วมกิจกรรมของเครือข่ายตราบเท่าที่ยังมีสิ่งจูงใจเพียงพอที่จะดึงดูดให้เข้าไปมีส่วนร่วม ดังนั้นจึงจำเป็นต้องกำหนดกลไกบางประการที่จะช่วยจูงใจให้สมาชิกเกิดความสนใจอยากเข้ามีส่วนร่วม ซึ่งตามทฤษฎีแรงจูงใจแล้ว ปัจเจกต่างก็มีสิ่งจูงใจที่ต่างกัน ดังนั้นควรทำการวิเคราะห์เพื่อบ่งชี้ถึงแรงจูงใจที่แตกต่างหลากหลายในแต่ละบุคคลแล้วทำการจัดกลุ่มของสิ่งจูงใจที่ใกล้เคียงกันออกเป็นกลุ่มๆ อาทิ ค่าตอบแทนเกียรติยศชื่อเสียง การยอมรับ ฯลฯอันจะนำไปสู่มาตรการในการสร้างแรงจูงใจสำหรับบุคคลในแต่ละกลุ่มอย่างเฉพาะเจาะจง

ถ้าจำเป็นจะต้องให้ค่าตอบแทนเพื่อเป็นสิ่งจูงใจควรเป็นการแลกเปลี่ยนกับผลงานมากกว่าการให้ผลตอบแทนในลักษณะเหมาจ่าย กล่าวคือผู้ที่รับค่าตอบแทนต้องสร้างผลงานเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนโดยผลงานที่ได้ต้องสนับสนุนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการพัฒนาเครือข่าย และควรมีการทำสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษรให้ชัดเจนเพื่อสร้างทักษะผูกพันระหว่างผู้รับทุนและผู้ใช้ทุนการให้ค่าตอบแทนก็ไม่ควรให้ทั้งหมดในงวดเดียวทั้งนี้เพื่อให้มีการปรับลดค่าตอบแทนได้หากผู้รับทุนไม่ดำเนินการตามสัญญา

ในกรณีที่ต้องการให้เกียรติยศและชื่อเสียงเป็นสิ่งจูงใจโดยเฉพาะในงานพัฒนาสังคมที่มักจะไม่มีค่าตอบแทนการดำเนินงาน จำเป็นต้องหาสิ่งจูงใจอื่นมาชดเชยสิ่งตอบแทนที่เป็นตัวเงินตามทฤษฎีของ Maslow ความต้องการการยกย่องจากผู้อื่น (esteem needs) ที่อยู่ในรูปของอำนาจเกียรติยศชื่อเสียง หรือสถานะทางสังคมเป็นสิ่งที่นำมาใช้จูงใจได้อาจทำเป็นรูป “สัญลักษณ์” บางอย่างที่สื่อถึงการได้รับเกียรติยศ การยกย่องและมีคุณค่าทางสังคมเช่น การประกาศเกียรติยศ เข็มเชิดชูเกียรติโล่เกียรติยศ เป็นต้นโดยสัญลักษณ์เหล่านี้ต้องมีคุณค่าเพียงพอให้เขาปรารถนาอยากที่จะได้และควรมีเกียรติยศหลายระดับที่จูงใจสมาชิกเครือข่ายให้ร่วมมือลงแรงเพื่อไต่เต้าไปสู่ระดับที่สูงขึ้นต่อไปซึ่งจะช่วยให้เกิดความต่อเนื่อง และควรมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่รายชื่อคนกลุ่มนี้อย่างกว้างขวาง

5.7.4 การจัดหาทรัพยากรสนับสนุนอย่างเพียงพอ

หลายเครือข่ายต้องหยุดดำเนินการไปเนื่องจากขาดแคลนทรัพยากรสนับสนุนการดำเนินงานที่เพียงพอทั้งด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และบุคลากร ที่สำคัญคือเงินทุนในการดำเนินงานซึ่งเปรียบเสมือนเลือดที่ไหลเวียนหล่อเลี้ยงเครือข่ายให้สามารถดำเนินการต่อไปได้เมื่อขาดเงินทุนเพียงพอที่จะจุนเจือ เครือข่ายอาจต้องปิดตัวลงในที่สุด หากได้รับการสนับสนุนจะต้องมีระบบตรวจสอบการใช้จ่ายอย่างรัดกุมและมีการรายงานผลเป็นระยะ หากการดำเนินงานไม่คืบหน้าอาจให้ระงับทุนได้

5.7.5 การให้ความช่วยเหลือและช่วยแก้ไขปัญหา

เครือข่ายอาจเกิดปัญหาระหว่างการดำเนินงานได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครือข่ายที่เพิ่งเริ่มดำเนินการใหม่ๆ การมีที่ปรึกษาที่ดีคอยให้คำแนะนำและคอยช่วยเหลือจะช่วยให้เครือข่ายสามารถดำเนินการต่อไปได้ และช่วยหนุนเสริมให้ครือข่ายเกิดความเข้มแข็งยิ่งขึ้น ควรมีที่ปรึกษาเพื่อทำหน้าที่ช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ เป็นแหล่งข้อมูลให้ศึกษาค้นคว้า และช่วยอบรมภาวะการเป็นผู้นำให้กับสมาชิกเครือข่าย

5.7.6 การสร้างผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง

องค์กรหรือเครือข่ายที่เคยประสบความสำเร็จกลับต้องประสบกับความล้มเหลวอย่างรุนแรงเมื่อเวลาผ่านไป เพราะไม่ได้ “สร้างคน” ขึ้นมารับไม้ผลัดต่อจากคนรุ่นก่อนเพื่อสานต่อภาระกิจของเครือข่าย จำเป็นต้องสร้างผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง เครือข่ายต้องคัดเลือกคนที่มีคุณสมบัติเหมาะสมทั้งด้านความรู้ความสามารถ การมีประสบการณ์ร่วมกับเครือข่ายและที่สำคัญคือเป็นที่ยอมรับนับถือและสามารถเป็นศูนย์รวมใจของคนในเครือข่ายได้ดำเนินการให้คนเหล่านี้เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อเพิ่มประสบการณ์ในการทำหน้าที่เป็นสมาชิกแกนหลัก เพื่อสืบสานหน้าที่ต่อไปเมื่อสมาชิกแกนหลักต้องหมดวาระไป

จากแนวทางการพัฒนาเครือข่ายข้างต้น จะพบว่า การสร้างและพัฒนาเครือข่ายนับเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก เป็นการจัดระบบให้กลุ่มบุคคล หรือองค์กรที่เป็นสมาชิกดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน เพื่อนำไปสู่จุดหมายที่เห็นพ้องต้องกัน การรวมตัวเป็นเครือข่ายจึงควรทำในลักษณะการแลกเปลี่ยน ต้องสกัดเอาส่วนดี หรือ จุดแข็งของแต่ละฝ่ายมาเรียนรู้และสนับสนุนกันและกัน เป็นการผนึกกำลัง ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้จากการทำงานเป็นเครือข่ายมักจะมีผลที่ดีกว่า ผลรวมที่เกิดจากการปล่อยให้ต่างคนต่างทำแล้วนำผลลัพธ์ของแต่ละคนมารวมกัน ดังนั้นการสร้างเครือข่ายในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ จะช่วยให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ เป็นไปอย่างมีระบบ และมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ในส่วนของการสร้างรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนเพื่อการป้องกันการ

ทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษานั้น จะเป็นการดำเนินการตั้งแต่การสร้างเครือข่ายของกลุ่มเยาวชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตั้งแต่ ผู้บริหาร ครู นักเรียนอาชีวศึกษาระหว่างสถานศึกษา ตั้งแต่การเริ่มคิดกิจกรรม การปฏิบัติ การสะท้อนผลกิจกรรม เพื่อให้เกิดเครือข่ายกลุ่มเยาวชนที่มีกิจกรรมร่วมกันในการป้องกันการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา

ส่วนที่ 6 แนวคิดอัตลักษณ์ (Identity)

การทบทวนความหมายของอัตลักษณ์ เป็นการบวนการที่สร้างปัญหา(problematic) ในแวดวงวิชาการอยู่ไม่น้อยเพราะความหมายของอัตลักษณ์ได้แปรเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา จากเดิมที่อัตลักษณ์ได้รับการนิยามว่าเป็นคุณสมบัติเฉพาะของคนหรือสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นความหมายเดียวกับคำว่า “เอกลักษณ์” นั้นในปัจจุบันนี้มุมมองทางสังคมศาสตร์ได้รื้อสร้างความหมายเสียใหม่ ให้เหมาะสมกับคำว่า “อัตลักษณ์” มากขึ้น ด้วยการพิจารณาความหมายของอัตลักษณ์ให้สัมพันธ์กับความเข้าใจการเปลี่ยนทางวัฒนธรรมในบริบทของโลกาภิวัฒน์ที่เน้นปรากฏการณ์ของการมีปฏิสัมพันธ์ในมิติของเวลาอันรวดเร็ว และมิติของพื้นที่ที่ไร้ขอบเขตจำกัดรวมทั้งการเคลื่อนไหวในระดับขบวนการที่เป็นผลให้การก่อรูปของอัตลักษณ์เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับทิศทางใหม่ในเชิงสังคม วัฒนธรรม ความเชื่อและปัจจัยๆ มากขึ้น ไม่ใช่เป็นเพียงสิ่งที่กำหนดจากปัจเจกภาพของบุคคลอีกต่อไป

6.1 ความหมายของอัตลักษณ์

ในทัศนะของ Stuart Hall นักทฤษฎีสาย Cultural Study เชื่อว่า อัตลักษณ์เป็นเพียงสิ่งประกอบสร้าง โดยกล่าวว่า ความเป็นตัวตนนั้นเป็นเพียงชิ้นส่วนหลายๆ ชิ้น ที่ถูกประกอบรวมกันขึ้นมาเท่านั้นเอง และภายใต้บริบทของสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งนั้นอาจมีการเชื่อมต่อชิ้นส่วนต่างๆ เข้าด้วยกัน และส่งผลต่อการแสดงออกของบุคคลในลักษณะหนึ่ง แต่เมื่ออยู่ภายใต้บริบทที่แตกต่างออกไป อาจจะมีการเชื่อมต่อชิ้นส่วนต่างๆ และส่งผลกระทบต่อการแสดงออกของบุคคลในอีกรูปแบบหนึ่งก็ได้ (จิรัฏฐ์ ศุภการ. 2545) ฉะนั้น วาทกรรมภายในตัวบุคคลจึงสามารถเคลื่อนย้ายไปมาได้ภายในบริบทสังคมที่แตกต่างกัน มนุษย์คนหนึ่งจึงเป็นเพียงผลรวมของวาทกรรมหลากหลายชุดที่อาจขัดแย้งกันหรือส่งเสริมกัน และลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละคนนั้นก็เกิดจากการผสมผสานวาทกรรมเหล่านั้นไปในทิศทางที่แตกต่างกันออกไป คนเราจึงสามารถสร้างอัตลักษณ์ที่แตกต่างกันและหลากหลายได้ในสถานการณ์ต่างๆ และองค์ประกอบของวาทกรรมนั้นไม่จำเป็นต้องเชื่อมต่อกันเสมอไป จึงเห็นได้ว่า แท้จริงแล้วอัตลักษณ์ต่างๆ เป็นเพียงการเชื่อมร้อย องค์ประกอบของวาทกรรมในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง เมื่อบริบทเปลี่ยนไปคำนิยามของอัตลักษณ์ก็สามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ด้วย (อภิญญา เฟื่องฟูสกุล. 2543)

การที่เราเลือกนิยามความหมายของตนเองและแสดงตนเองต่อบุคคลหรือสังคมว่าเราเป็นใครนั้น เป็นกระบวนการของการเลือกใช้และแสดงออกซึ่งจะทำให้รู้ว่าเราเหมือนหรือแตกต่างจากคนอื่นหรือกลุ่มอื่นอย่างไรโดยผ่านระบบของการใช้สัญลักษณ์ (Symbol) หรือเครื่องหมายอัตลักษณ์ (Identitis Markers) ซึ่งเป็นสิ่งที่ประกอบกันทั้งด้านอารมณ์ความรู้สึกภายในตัวเราและกระบวนการของโลกภายนอกที่เราเกี่ยวพัน เพราะมนุษย์เลือกใช้ความหมายหรือเปลี่ยนแปลงความหมายที่เกี่ยวกับตนเองทั้งในกระบวนการที่เขาสัมพันธ์กับโลกและในส่วนของตัวตนที่มันซ้อนทับกันอยู่ ดังนั้นจึงมีการจัดแบ่งประเภทของอัตลักษณ์เป็น 2 ระดับคือระดับอัตลักษณ์ส่วนบุคคล (personal identity) และระดับอัตลักษณ์ทางสังคม (social identity) เช่นการที่สังคมกำหนดบทบาทหน้าที่และตำแหน่งทางสังคมให้กับเรา บทบาทความเป็นลูก ความเป็นเพื่อน หรือตำแหน่งในที่ทำงาน ระบบคุณค่าที่ติดตัวเรามาตั้งแต่เกิด ทำให้เราเรียนรู้และเลือกที่จะนิยามตนเองให้เหมาะสมในสังคม และมีการเลื่อนไหลปรับเปลี่ยนไปตามบริบท เช่นเมื่ออยู่ในครอบครัวก็จะมีบทบาทเป็นลูก เป็นพี่น้อง บางครั้งบทบาทและตำแหน่งอาจซ้อนทับกัน เช่นเราเป็นนักศึกษาในขณะที่เป็นสมาชิกของกลุ่มเพื่อนในชั้นเรียน เป็นต้น สัญลักษณ์ที่เราเลือกหยิบมาใช้ในการนิยามตนเองทั้งต่อสังคมและต่อตัวเองนั้นเกิดขึ้นได้โดยผ่านระบบการสร้างภาพแทนความจริง (representation) เพราะการแสดงออกซึ่งความสัมพันธ์ต่างๆ จะกระทำโดยผ่านระบบสัญลักษณ์ที่หลายรูปแบบ เช่นบุคคลเลือกแต่งกายเพื่อแสดงความเป็นสมาชิกของสถาบัน หรือแต่ละสถานศึกษามีการเลือกใช้สี สัญลักษณ์หรือเครื่องแบบที่แตกต่างกันออกไป ก็เพื่อแสดงความเป็นตัวตนให้กับบุคคลรับรู้ แต่อย่างไรก็ตาม การที่เรามองตัวเราและพยายามเลือกนิยามความหมายเพื่อแสดงความเป็นตัวตนของแต่ละบุคคล กับสิ่งที่คนอื่นมองเห็นในตัวเราว่าอย่างไรนั้นมันอาจไม่สอดคล้องกันเสมอไป

อัตลักษณ์เกิดขึ้นจากการปฏิสังสรรค์ทั้งระหว่างบุคคลในสังคมและภายในตัวบุคคลเอง ในแต่ละบุคคลอาจมีอัตลักษณ์ที่หลากหลาย แต่จะมีการเลือกเอาเพียงอัตลักษณ์ใดอัตลักษณ์หนึ่งที่ตนยอมรับเพื่อนำมาใช้ภายใต้เงื่อนไขของบริบทในช่วงเวลาและพื้นที่ และอัตลักษณ์นี้อาจถูกกำหนดได้ทั้งจากบุคคลเป็นผู้กำหนดตนเองหรือถูกกำหนดตำแหน่งแห่งที่ของบุคคลโดยสังคมก็ได้ การกำหนดอัตลักษณ์นี้เกิดขึ้นบนกระบวนการคิดเกี่ยวกับระบบของความแตกต่าง ระบบของความหลากหลายและการตั้งคำถามว่าอัตลักษณ์ที่จะสร้างขึ้นนั้นมีความเชื่อมโยงกับสังคมอย่างไรดังนั้นอัตลักษณ์กับสังคมจึงเป็นเรื่องที่แยกกันไม่ออก เนื่องจากการนิยามความเป็นตัวตนของอัตลักษณ์นั้นต้องมีการอ้างอิงกับสังคม แม้จะเป็นในระดับตัวบุคคลก็ยังต้องมีการนิยามตนเองว่ามีตำแหน่งแห่งที่ หรือมีบทบาทอย่างไรในสังคมที่บุคคลอาศัยอยู่

ฮอลล์และดูกาย (Hall, S.; & Du Gay, P. 1996) อธิบายลักษณะของอัตลักษณ์ว่าไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติหรือเกิดขึ้นลอยๆแต่ก่อรูปขึ้นมาภายในวัฒนธรรมณช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งโดยที่วัฒนธรรมก็เป็นสิ่งถูกประกอบสร้างทางสังคม (social construct) และไม่ใช่สิ่งที่หยุดนิ่งตายตัว หากแต่เป็นวงจรซึ่งมีผู้เรียกว่า “วงจรแห่งวัฒนธรรม” (Circuit of Culture)

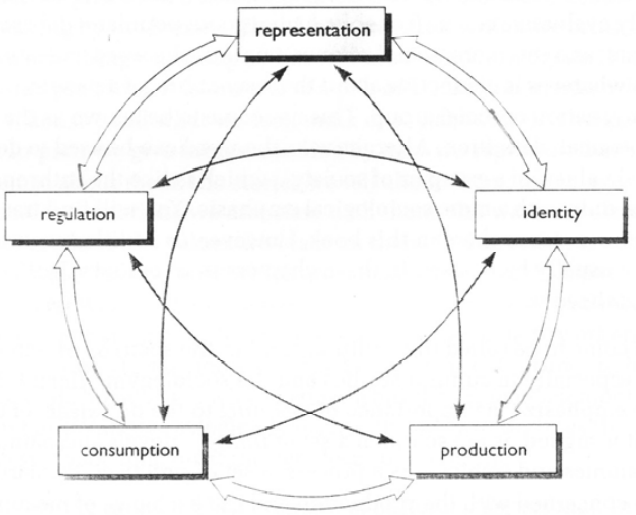

ภาพประกอบ 1 ภาพแสดงวงจรแห่งวัฒนธรรมกับการสร้างอัตลักษณ์ (ที่มา Hall, S. 1997)

จากภาพที่แสดงวงจรวัฒนธรรมกับการสร้างอัตลักษณ์ อธิบายได้ว่า อัตลักษณ์ทั้งหลายมีกระบวนการถูกผลิต (Produced) ให้เกิดขึ้น สามารถถูกบริโภค (Consumed) และถูกควบคุมจัดการ (Regulated) อยู่ในวัฒนธรรมเหล่านั้น และทั้งนี้ยังมีการสร้างความหมายต่างๆ (Creating Meanings) ผ่านทางระบบต่างๆ ของการสร้างภาพตัวแทน (Symbolic Systems of Representation) ที่เกี่ยวกับตำแหน่งแห่งที่ต่างๆ ทางอัตลักษณ์อันหลากหลายที่เราเลือกใช้ หรือนำเอามาสร้างเป็นอัตลักษณ์ของเรา

เอ็ดเวิร์ด ที ฮอลล์ (ศิรินาถ ปิ่นทองพันธุ์. 2546; อ้างอิงจาก Edward T. Hall. n.d.) เสนอว่าวัฒนธรรมก่อให้เกิดอัตลักษณ์ ทำให้เราแตกต่างจากคนกลุ่มอื่นๆ โดยแบ่งวิธีการเรียนรู้ที่ทำให้ทราบถึงความแตกต่างไว้ 10 กลุ่มคือ

1) ระบบการสื่อสารและภาษา
2) ลักษณะท่าทางและการแต่งกาย
3) อาหารและนิสัยการบริโภค
4) เวลาและความสำนึก
5) การตอบแทนและการทักทาย

6) ความสัมพันธ์

7) ค่านิยมและบรรทัดฐาน

8) ความรู้สึกเป็นตัวเองและระยะห่าง

9) การพัฒนาด้านจิตใจและการเรียนรู้

10) ความเชื่อและทัศนคติ

สจ๊วต ฮอลล์ (Stuart Hall. 1997: 258) อธิบายว่า เราสามารถสร้างภาพตัวแทนต้นแบบได้โดยเลือกดึงเอาคุณสมบัติบางอย่างของบุคคลที่เด่นชัด มีชีวิตชีวา เข้าใจง่าย เป็นที่รับรู้ทั่วไปออกมาและลดทอนอัตลักษณ์บุคคลที่มีความน่าสนใจน้อยกว่าลงไป วิธีการลดทอนคือ (1) ทำให้คุณสมบัติเหล่านั้นสุดขั้วเกินจริง เพื่อให้เข้าใจได้ง่าย (2) การสร้างอัตลักษณ์คู่ตรงข้ามออกมา (3) ให้ค่ากับคู่ตรงข้ามที่ถูกสร้างขึ้นมาไม่เท่ากัน เช่น ให้น้ำหนักความสำคัญและเชิงบวกกับด้านพระเอก ผู้ร้ายเป็นคู่ตรงข้าม การสร้างภาพตัวแทนนี้ต้องทำให้สอดคล้องกับรสนิยมทางชนชั้นของกลุ่มเป้าหมายด้วย

ในการศึกษาอัตลักษณ์ของบุคลหรือชุมชนน่าจะศึกษาได้จากภาพตัวแทนที่แสดงออกมาเป็นสัญลักษณ์ หรือเครื่องหมายอัตลักษณ์ซึ่งอาจจะแสดงผ่านสื่อต่างๆ หรือแสดงให้ผู้อื่นรับรู้ เช่น การใช้ภาษาศาสนาเครื่องแต่งกายและการบริโภค เป็นต้น

6.2 ประเภทของอัตลักษณ์

เออร์วิง ก็อฟมัน (Erving Goffman) นักสังคมวิทยา ได้แบ่งอัตลักษณ์ออกเป็น 2 ประเภท และอธิบายลักษณะความแตกต่างและความเหมือนกันไว้ ดังนี้ อภิญญา เฟื่องฟูสกุล (2546: 5-6, 27-28)

1) อัตลักษณ์ส่วนบุคคล (Personal Identity) คือ ภาพของปัจเจกในสายตาคนอื่น ในฐานะที่เป็นบุคคลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยสังคมจะมีวิธีการระบุอัตลักษณ์ส่วนบุคคลแตกต่างกันไป เช่น สังคมสมัยใหม่ใช้บัตรประชาชนหรือการพิมพ์ลายนิ้วมือระบุอัตลักษณ์บุคคล เป็นต้นในขณะที่ลิตเติ้ลจอห์นและฟอสส์ (Littlejohn, S.; & Foss, K. 2008) อธิบายว่าอัตลักษณ์ส่วนบุคคล คือ ลักษณะเฉพาะของบุคคล ที่เกิดขึ้นจากการมองตนเอง และเกิดขึ้นจากเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับคนในครอบครัว ในช่วงเริ่มแรกของชีวิต และจากสังคม

2) อัตลักษณ์ทางสังคม (Social Identity) ของบุคคล คือ สถานภาพทางสังคม เช่น อาชีพ ชนชั้น เพศ ชาติพันธุ์ หรือศาสนาที่ปัจเจกบุคคลนั้นสังกัดอยู่ สังคมจะมีความคาดหวังหรือเรียกร้องว่า ปัจเจกบุคคลในวัย เพศ ชนชั้นนั้นๆ ควรวางตนอย่างไร

จากคำอธิบายดังกล่าวจะเห็นว่าอัตลักษณ์ส่วนบุคคลและอัตลักษณ์ทางสังคมมีส่วนที่ซ้อนทับกันอยู่ เพราะอัตลักษณ์ เป็นการเชื่อมต่อกันระหว่างความเป็นปัจเจก (Individual) และสังคม (Social Aspect) การสังคมกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคคล ทำให้มีระบบคุณค่าติดมากับบทบาทหน้าที่นั้น เช่น ความเป็นพ่อ ความเป็นศิษย์-อาจารย์ เป็นต้น ในมิตินี้อัตลักษณ์จึงเป็นเรื่องของการใช้สัญลักษณ์ (Symbolic Aspect) ด้วย เพราะการแสดงออกที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์แบบต่างๆ กระทำผ่านระบบสัญลักษณ์หลากแบบ

นอกจากนี้จากการค้นคว้าพบว่า มีอัตลักษณ์อีกประเภทหนึ่งเรียกว่า อัตลักษณ์ร่วม (Collective Identity) สารานุกรมสังคมวิทยาแบล็คเวล ได้นิยามไว้ว่า หมายถึงการมีความหมายร่วมกันของกลุ่ม ซึ่งความหมายร่วมเหล่านี้เกิดจากความสนใจและประสบการณ์ร่วมกันของสมาชิกกลุ่ม เป็นการตอบคำถามว่าพวกเราเป็นใคร อัตลักษณ์ร่วมไม่ใช่สิ่งตายตัว เกิดขึ้นผ่านการต่อสู้ทางการเมือง ผ่านการเคลื่อนไหวทางสังคม ปฏิสัมพันธ์ และปฏิกิริยาทางสังคม (George Ritzer. 2007) ในขณะที่ ออลสัน (Olson. 2010) อธิบายว่า หมายถึงชุดของความรู้สึกของบุคคลที่เกิดขึ้นจากการเป็นสมาชิกของกลุ่ม ซึ่งอัตลักษณ์ร่วมนี้จะเป็นส่วนหนึ่งของอัตลักษณ์ในระดับปัจเจกหรืออัตลักษณ์ของบุคคล ตัวอย่างของอัตลักษณ์ร่วม เช่น บุคลิกภาพของกลุ่มโดยรวม เพศสภาพ ชาติพันธุ์ สภาพภาพ อาชีพ เป็นต้น (Richard D. Ashmore, Kay Deaux and Tracy McLaughlin-Volpe. 2004) จากคำอธิบายข้างต้นจะพบว่าอัตลักษณ์ทางสังคม (Social Identity)และอัตลักษณ์ร่วม (Collective Identity) มีลักษณะใกล้เคียงกัน

ส่วนที่ 7 แนวคิดการพัฒนาคู่มือ

คู่มือเป็นสื่อที่ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ หรือเพิ่มความสะดวกสบาย ดังนั้นการผลิตคู่มือจึงต้องมีการพัฒนาอย่างเป็นระบบเพื่อสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ได้ตรงตามความต้องการ และจุดประสงค์ จากการศึกษาเอกสารและแนวคิดของนักวิชาการสามารถประมวลความหมายของคู่มือ ว่าคือ สมุดหรือหนังสือที่แต่งขึ้นใช้ประกอบวิชาหรืออำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง (ราชบัณฑิตยสถาน. 2538) ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้ความหมายของคู่มือไว้ว่า เป็นแนวปฏิบัติที่ดี ที่ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ ขอบเขต คำจำกัดความ ขั้นตอนการปฏิบัติ ของการพัฒนาเครือข่ายแกนนำเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา

7.1 ขั้นตอนการพัฒนาคู่มือ

ในการจัดทำคู่มือต้องคำนึงว่า คู่มือที่สร้างขึ้นมานั้นมีความจำเป็นอย่างไร โดยคู่มือเป็นแหล่งของความรู้ เป็นตัวช่วยให้มีความเข้าใจมากขึ้น และสามารถที่จะนำไปปฏิบัติได้ถูกต้องมากขึ้น ในการเขียนคู่มือนั้น ไม่จำเป็นจะต้องอาศัยเฉพาะผู้เชี่ยวชาญเท่านั้นที่จะเป็นผู้สร้างขึ้นมา และผู้ใช้คู่มือก็ไม่จำเป็นต้องมีความเชี่ยวชาญเช่นกัน เพราะหากเป็นผู้เชี่ยวชาญแล้ว คู่มือก็จะไม่มีความจำเป็นอีกต่อไป (คีรีบูน จงวุฒิเวศย์; และมาเรียม นิลพันธุ์. 2542; อาทิตยา โลห์พัฒนานนท์. 2535; ยุพเรศ วังยายฉิม. 2540; และสกุณา ยวงทอง. 2542) สำหรับขั้นตอนในการพัฒนาคู่มือมี 3 ขั้นตอนใหญ่ๆ ดังนี้

7.1.1 การวางแผนร่างคู่มือ ประกอบด้วย จุดมุ่งหมายของคู่มือ กำหนดผู้ใช้คู่มือ รูปแบบที่ผู้ใช้ต้องการให้จัดทำ การนำข้อมูลมาใช้ในคู่มือให้เหมาะกับความต้องการของผู้ใช้ กำหนดขอบเขต กำหนดข้อมูล และลำดับเนื้อหาในการเขียน

7.1.2 การเตรียมข้อมูลในการพัฒนาคู่มือ ประกอบด้วย การเขียนหัวข้อใหญ่ หัวข้อย่อย การจัดลำดับหัวข้อเหล่านั้น การวางแนวการนำข้อมูลใส่ในแต่ละหัวข้อ และการเริ่มต้นการเขียนเนื้อหาและคำจำกัดความ

7.1.3 การทดสอบคู่มือ ในเรื่อง เนื้อหา รูปแบบ ผลกระทบ

7.2 ลักษณะคู่มือที่ดี

ในการพัฒนาคู่มือนั้น จำเป็นต้องคำนึงถึงลักษณะของคู่มือเป็นสำคัญว่าสร้างความสนใจหรืออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้หรือไม่ ดังนั้นส่วนประกอบของคู่มือจะต้องน่าสนใจตามลักษณะของคู่มือที่ดีซึ่งมีผู้ให้หลักไว้หลายท่าน (คีรีบูน จงวุฒิเวศย์; และมาเรียม นิลพันธุ์. 2542) ดังนี้

7.2.1 ด้านเนื้อหา รายละเอียดของเนื้อหาในคู่มือควรตรงกับเรื่องที่ศึกษา และไม่ยากจนเกินไป เหมาะสมกับพื้นความรู้ของผู้ใช้ สามารถนำไปประยุกต์ได้ ควรมีกรณีตัวอย่างประกอบในบางเรื่องเพื่อจะได้ทำความเข้าใจได้ง่าย และปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัยอยู่เสมอ

7.2.2 ด้านรูปแบบ ตัวอักษะที่ใช้ควรอ่านง่าย เหมาะกับผู้ใช้ มีภาพประกอบ การนำเสนอเป็นระบบ และรูปเล่มมีความน่าสนใจ โดยเทคนิคการจัดทำคู่มือให้น่าสนใจ มีดังนี้

1) การใช้แบบฟอร์ม มีข้อดี คือ มีความชัดเจนในการปฏิบัติงานได้ตามขั้นตอน เก็บรายละเอียดได้ครบ มีความสมบูรณ์ในการพิจารณา มีความยืดหยุ่นในการแก้ไข แต่มีข้อด้อย คือ หากไม่มีการชี้แจงให้เข้าใจ อาจเกิดความผิดพลาดได้ แก้ไขได้ยาก

2) การใช้ภาพการ์ตูน มีข้อดี คือมีสีสัน สะดุดตา น่าสนใจ เข้าใจง่ายทุกระดับ แต่มีข้อจำกัดอยู่ที่ว่า ดูไม่เป็นทางการ ลงรายละเอียดได้ไม่ครบถ้วนและหาคนมีฝีมือทำภาพการ์ตูนได้ค่อนข้างยาก

3) การใช้ภาพถ่าย มีข้อดี คือ เข้าใจง่าย ประหยัดเนื้อที่ ดูเป็นรูปธรรม และจูงใจให้เกิดการปฏิบัติตามได้ง่าย แต่มีข้อด้อย คือ การหาภาพที่เหมาะสม ความสามารถในการถ่ายภาพ ความพร้อมของอุปกรณ์ และเทคนิคถ่ายภาพ

4) การใช้ multi media ข้อดีคือ มีความทันสมัย มีพร้อมทั้งภาพและเสียง น่าสนใจ น่าติดตาม มีประสิทธิภาพในการทำความเข้าใจ สะดวกต่อการเผยแพร่ จัดเก็บ แต่มีข้อจำกัด คือมีค่าใช้จ่ายสูง ความสามารถของผู้ใช้งาน ความพร้อมของเครื่องมือและอุปกรณ์ สถานที่

7.2.3 ด้านการนำไปใช้ ควรระบุขั้นตอน วิธีการใช้คู่มือให้ชัดเจน มีแผนภูมิ ตารางภาพให้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง มีข้อมูลที่สามารถใช้ประสานงานต่างๆ ได้รวดเร็ว

7.3 องค์ประกอบของคู่มือ

โดยส่วนใหญ่โครงสร้าง หรือองค์ประกอบของคู่มือ คีรีบูน จงวุฒิเวศย์ และมาเรียม นิลพันธุ์. 2542) จะประกอบด้วย

7.3.1 วัตถุประสงค์ (Objectives) เป็นการชี้แจงให้ผู้อ่านทราบถึงวัตถุประสงค์ในการจัดทำเอกสารเรื่องนี้ขึ้นมา

7.3.2 ขอบเขต (Scope) เป็นการชี้แจงให้ผู้อ่านทราบถึงขอบเขตของกระบวนการในคู่มือว่า ครอบคลุมตั้งแต่ขั้นตอนใด ถึงขั้นตอนใด หน่วยงานใด กับใคร ที่ใด และเมื่อใด

7.3.3 คำจำกัดความ (Definition) เป็นการชี้แจงให้ผู้อ่านทราบถึงคำศัพท์ หรือคำเฉพาะ อาจเป็นภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คำย่อ ที่กล่าวถึงภายในคู่มือ

7.3.4 หน้าที่ความรับผิดชอบ (Responsibilities) เป็นการชี้แจงให้ผู้อ่านทราบว่ามีใครบ้าง ที่เกี่ยวข้องกับคู่มือนั้น

7.3.5 ขั้นตอนการปฏิบัติ (Procedure) เป็นการอธิบายขั้นตอนการทำงานอย่างละเอียดว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร เมื่อใด โดยสามารถจัดทำได้ในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ การใช้ข้อความอธิบาย การใช้ตาราง การใช้แผนภูมิ และการใช้ Flow Chart

7.3.6 เอกสารอ้างอิง (Reference) เป็นการชี้แจงให้ผู้อ่านทราบถึงเอกสารอื่นใดที่ต้องใช้ประกอบกัน หรือคู่กัน หรืออ้างอิงถึงกัน เพื่อให้การปฏิบัติงานนั้นสมบูรณ์

7.3.7 แบบฟอร์มที่ใช้ (Form) เป็นการชี้แจงให้ผู้อ่านทราบถึงแบบฟอร์มต่างๆ ที่ต้องใช้ในการบันทึกข้อมูลของผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานของกระบวนการนั้นๆ

7.3.8 เอกสารบันทึก (Record) เป็นการชี้แจงให้ผู้อ่านทราบว่าบันทึกใดบ้างที่ต้องจัดเก็บ เพื่อเป็นข้อมูลหรือหลักฐานของการปฏิบัติงานนั้น พร้อมทั้งระบุถึงผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บ สถานที่ ระยะเวลา และวิธีการจัดเก็บ

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับคู่มือ ไปใช้ในการให้ความหมายว่า เป็นแนวปฏิบัติที่ดีที่ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ ขอบเขต คำจำกัดความ ขั้นตอนการปฏิบัติ ของการพัฒนาเครือข่ายแกนนำเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา เป็นไปตามการกำหนดลักษณะของคู่มือ และองค์ประกอบของคู่มือการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา

ส่วนที่ 8 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสังคมวิทยาและจิตวิทยาที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีทางสังคมวิทยา อาชญาวิทยา และจิตวิทยามาเป็นแนวทางในการทำความเข้าใจความรู้ จากความจริงที่ได้จากข้อค้นพบของรูปแบบการทะเลาะวิวาทของนักเรียนและการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษาในระดับปัจเจกบุคคลอันเกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอก รวมทั้งได้นำแนวคิดทฤษฎีทางจิตวิทยาที่มองลักษณะภายในตัวบุคคล เป็นมุมมองคุณลักษณะทางจิตใจที่เกี่ยวข้องกับการอธิบายลักษณะของบุคคลที่จะมาเป็นเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทต่อไป โดยมีรายละเอียดของทฤษฎีต่างๆ ดังนี้

8.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการทะเลาะวิวาทของเด็กและเยาวชน

ในการวิจัยครั้งนี้ มีการนำแนวคิดทฤษฎี ที่จะมาเป็นกรอบในการอธิบายการสาเหตุในเบื้องต้นได้แก่ ทฤษฎีคบค้าสมาคมที่แตกต่าง ทฤษฎีตีตรา และทฤษฎีวัฒนธรรมรอง โดยเป็นทฤษฎีทางอาชญาวิทยา และสังคมวิทยา

เด็กและเยาวชนที่เริ่มเข้าสู่วัยรุ่นจะเป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลงในหลายๆ ด้านจึงต้องการความเข้าใจในตัวตนของวัยรุ่นเป็นพิเศษ มิเช่นนั้นอาจสร้างปัญหาหรือความยุ่งยากในการปฏิบัติตัวของเด็กและเยาวชนในช่วงของวัยรุ่นมาก เพราะเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย อารมณ์ความคิดและจิตใจเป็นอย่างมาก

ผู้วิจัยหลายท่านได้วิจัยถึง สาเหตุของการทะเลาะวิวาทของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น และได้พยายามนำทฤษฎีมาอธิบายสาเหตุต่างๆ เหล่านั้น ดังนี้

8.1.1 ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychology) Freud (1965) เชื่อว่าการประกอบ อาชญากรรมเป็นการแสดงออกของสัญชาตญาณที่ขาดการควบคุม ซึ่งทฤษฎีนี้ได้แบ่งบุคลิกภาพ ออกเป็นสามส่วนได้แก่ Id, Ego และ Super ego ซึ่งการขัดแน้งระหว่างส่วนต่างๆ จะก่อให้เกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือการประกอบอาชญากรรมได้ง่าย (จิรพัฒน์ พรหมสิทธิการ. 2543)

8.1.2 ทฤษฎีการคบค้าสมาคมที่แตกต่างกัน (Differential Association Theory) โดย Edwin Sutherland (1996) อธิบายเหตุผลที่ว่า ทำไมคนเราถึงกล้ากระทำความผิด โดยทฤษฎีนี้กล่าวถึงการพบปะสังสรรค์ทางสังคมของคนเรา จะทำให้ได้รับการเรียนรู้คุณธรรม และพฤติกรรมต่างๆ ของผู้อื่น การที่ผู้ใดจะรับเอาพฤติกรรมใดมาปฏิบัตินั้น อยู่ที่ว่านั้นเลือกหรือมีโอกาสรับเอาพฤติกรรมแบบนั้นมาได้มากกว่ากัน Sutherland ได้อธิบาย กระบวนการของลักษณะพฤติกรรมการกระทำผิดไว้ 9 ประการ ได้แก่

1) พฤติกรรมการกระทำผิด หรือ พฤติกรรมเบี่ยงเบนทุกประเภทเป็นสิ่งที่ได้รับมาจากการเรียนรู้

2) พฤติกรรมการกระทำผิด หรือ พฤติกรรมเบี่ยงเบนที่ได้จากการเรียนรู้เกิดจากการปฏิสังสรรค์ และการติดต่อ

3) หลักสำคัญของการเรียนรู้พฤติกรรมการกระทำผิด หรือพฤติกรรมเบี่ยงเบนบุคคลจะเรียนรู้จากการติดต่ออย่างใกล้ชิด ดังนั้นจึงเรียนรู้จากกลุ่มปฐมภูมิมากกว่ากลุ่มทุติยภูมิ

4) การเรียนรู้พฤติกรรมกระทำ รวมถึงเรียนรู้ทั้งกลวิธีในการประกอบ การกระทำผิดและทิศทางเฉพาะของแรงจูงใจ แรงผลักดัน การใช้เหตุผล และทัศนคติของการกระทำผิด

5) ทิศทางเฉพาะของแรงจูงใจ และแรงผลักดัน แสดงออกมาในรูปความเชื่อที่มีต่อบทบัญญัติของกฎระเบียบหรือไม่มีความเชื่อต่อกฎระเบียบนั้น ในบางสังคมอาจจะพบว่ามีบุคคลหนึ่งอาจอยู่ท่างกลางบุคคลซึ่งมองกฎระเบียบว่า เป็นสิ่งที่ควรเคารพปฏิบัติตาม แต่บางคนก็ถูกห้อมล้อมด้วยบุคคลที่มองว่ากฎระเบียบน่าจะละเมิด เพราะฉะนั้นในสังคมใหญ่ๆ จึงมีบุคคลที่อยู่ท่ามกลางพลเมืองดี และบุคคลที่อยู่ท่ามกลางบุคคลที่กระทำผิดกฎระเบียบของสังคม

6) การที่บุคคลกระทำผิด เพราะได้ยึดถือนิยมต่อต้านการละเมิดกฎหมายมากกว่านิยมส่งเสริมกฎหมาย ส่วนนี้เป็นหลักสำคัญของทฤษฎีการคบค้าสมาคมที่แตกต่าง

7) การคลุกคลีกัน เป็นแบบแผนการละเมิดกฎ ที่แปรผันแตกต่างกัน ในด้านความถี่ ระยะเวลา ความก่อนหลัง และเกียรติภูมิของแหล่งที่มา หมายความว่า ถ้าบุคคลมีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดถี่หรือบ่อย และอยู่ในช่วงเวลานานๆ โอกาสที่บุคคลจะกระทำผิดไปด้วยนั้นจะมีมาก นอกจากนี้ ถ้าบุคคลมีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดใรช่วงต้นๆ ของชีวิต พฤติกรรมการกระทำผิดนั้นเป็นที่ยกย่องมากน้อยเพียงไรต่อบุคคล และถ้าบุคคลมีปฏิกิริยาทางอารมณ์สัมพันธ์กับการสมาคมมาก โอกาสที่บุคคลจะยอมรับและปฏบัติตามแบบแผนที่เกิดขึ้นได้ก็มีมาก

8) พฤติกรรมที่ละเมิดกฎและพฤติกรรมที่ต่อต้านการละเมิดกฎ มีกระบวนการเรียนรู้เหมือนกลไกการเรียนรู้ทั่วๆ ไปแต่แตกต่างกันตรงที่ “เนื้อหา” ความหมายคือ กลไกของกระบวนการเรียนรู้นั้น เหมือนกันหมดเช่น การเรียนรู้การเป็นคนที่มีประสิทธิภาพหรือ ไม่มีประสิทธิภาพ การเรียนรู้ผู้กระทำผิดหรือการเรียนรู้เป็นคนดี ทฤษฎีการเรียนรู้เป็นคนดี ทฤษฎีการเรียนรู้จะเหมือนกันแต่ผลที่ตามคือ เมื่อบุคคลเรียนกระทำผิดและประเมินว่ามันดีก็จะละเมิดบรทัดฐานโดยทั่วๆ ไปของสังคม

9) ในขณะที่พฤติกรรมการกระทำ การแสดงออกของความต้องการหรือค่านิยมทั่วไป แต่พฤติกรรมการถูกกระทำผิดไม่สามารถอธิบายได้จากความต้องการหรือค่านิยมโดยทั่วไปนั้น เพราะพฤติกรรมปกติก็แสดงออกซึ่งความต้องการและค่านิยมอย่างเดียวกัน แต่วิธีการที่จะได้มาตามความต้องการนั้นแตกต่างกัน

กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่า ทฤษฎีคบค้าสมาคมที่แตกต่างกันของ Sutherland พิจารณามุ่งไปที่กลุ่มเพื่อน ประเภทของเพื่อนและลักษณะรวมทั้งพฤติกรรมของกลุ่มเพื่อน สาระที่น่าสนใจ คือ ก่อนที่เด็กและเยาวชนจะคบเพื่อนที่กระทำความผิด ตนเองยังไม่มีความคิดโน้มเอียงที่จะกระทำผิด แต่เมื่อได้คบเพื่อนกระทำความผิดแล้วจึงได้เรียนรู้ค่านิยม ทัศนคติ และกลวิธี เทคนิคที่โน้มน้าวให้กระทำความผิดในที่สุด จะมีพฤติกรรมและบุคลิกภาพเป็นคนที่เห็นวาการกระทำผิดเป็นของธรรมดา

8.1.3 ทฤษฎีตีตรา (Labeling)

ทฤษฎีตีตรา (Labeling Theory) เป็นการอธิบายถึงขบวนการที่มีผลทำให้บุคคลมีพฤติกรรมแปรเปลี่ยนไปเป็นอาชญากรรมหรือเบี่ยงเบนไป ว่าไม่มีพฤติกรรมใดที่เป็นพฤติกรรมอาชญากรได้อย่างแท้จริง แต่ที่มีพฤติกรรมอาชญากรเป็นเพราะสังคมกำหนดหรือตราหน้าให้บุคคลเป็นอาชญากรได้เพราะมีผลพื้นฐานของพฤติกรรมที่กระทำผิด และถูกตีตราในกระบวนการยุติธรรม (Scharg. 1971) โดยการตีตราทางสังคมหรือเกณฑ์ในการตัดสินจากสังคมใดเป็นพฤติกรรมที่รุนแรงก้าวร้าว นั้นมีหลายเกณฑ์ กล่าวโดยทั่วไปมีดังนี้ (Bandura. 1973)

ก. ลักษณะเฉพาะของพฤติกรรม พฤติกรรมเหล่านี้มักเป็นพฤติกรรมที่ให้ผลกรรมที่ไม่น่าพอใจ เช่น การทำร้ายร่างกาย การลบหลู่ดูหมิ่น การปฏิเสธสังคม การทำลายทรัพย์สิน เป็นต้น

ข. ความเข้มในการตอบสนอง พฤติกรรมที่มักถูกตีตราว่าเป็นพฤติกรรมที่รุนแรง ก้าวร้าวมักจะเป็นพฤติกรรมที่มีความเข้มข้นสูง เมื่อเปรียบเทียบกับพฤติกรรมอื่นที่ยอมรับกันได้ทั่วๆ ไป เช่น การพูดจาใส่คนอื่นด้วยเสียงดัง อาการทำอะไรอย่างหุนหันพลันแล่น มีแนวโน้มที่จะถูกตีความว่าเป็นพฤติกรรมก้าวร้าว รุนแรงได้ง่ายกว่าพฤติกรรมธรรมดาที่มีความเข้มข้นน้อย

ค. การแสดงความเจ็บปวดและลักษณะบาดแผลของผู้ถูกรับเคราะห์ พฤติกรรมเดียวกันอาจได้รับการตัดสินต่างกันหากมีผู้รับเคราะห์ เช่น การเล่นหรือชกต่อยกันของเด็กๆ จะได้รับการตีตราว่าเป็นความรุนแรงได้ (แม้จะยังไม่มีการทำร้ายเกิดขึ้น) หากผู้สังเกตสรุปได้ว่าบุคคลนั้นมีเจตนาต้องการทำร้ายผู้อื่น แม้การประเมินเจตนาเป็นสิ่งที่ประเมินยากแต่โดยทั่วไปในสังคมหนึ่งๆ นั้น ต้องมีมาตรฐานที่อ้างอิงได้จากการอธิบายทางสังคมต่อพฤติกรรมนั้นๆ บทบาทสถานภาพของผู้แสดงพฤติกรรม และการดูว่าเกิดขึ้นเป็นเงื่อนไขเฉพาะหน้าที่ เป็นอุบัติเหตุหรือมีการเตรียมการ เป็นต้น

ง. การเจตนากระทำ หากเป็นพฤติกรรมใดได้รับการตีความว่าผู้กระทำทำโดยไม่มีเจตนา ก็จะไม่ได้รับการตัดสินว่าเป็นความรุนแรง พฤติกรรมเดียวกันอาจได้รับการตีความได้ (แม้จะยังไม่มีการทำร้ายเกิดขึ้น) หากผู้สังเกตสรุปได้ว่าบุคคลนั้นมีเจตนาต้องการทำร้ายผู้อื่น แม้การประเมินเจตนาเป็นสิ่งที่ประเมินยาก แต่โดยทั่วไปสังคมหนึ่งๆ นั้นต้องมีมาตรฐานที่อ้างอิงได้จากการอธิบายทางสังคมต่อพฤติกรรมนั้นๆ บทบาทสถานภาพเป็นผู้แสดงพฤติกรรมและการดูว่าเกิดอะไรขึ้นเป็นเงื่อนไขเฉพาะหน้าที่ เป็นอุบัติเหตุ หรือมีการเตรียมการ เป็นต้น

จ. ลักษณะของผู้ตีตราความรุนแรง ก้าวร้าวจะมีอิทธิพลต่อรูปแบบของพฤติกรรมที่เขาตีความ เพราะคนเรามีแนวโน้มที่จะระบุเหตุคนอื่นเช่นเดียวกับที่เขาเป็น เช่น คนที่รุนแรง ก้าวร้าวและรับรู้พฤติกรรมนั้นว่าเป็นพฤติกรรมที่รุนแรง ก้าวร้าว นอกจากนี้คนที่ต่างกันในด้านระดับเศรษฐกิจสังคม เชื้อชาติ การศึกษา อาชีพ มักจะตีตราพฤติกรรมเดียวกันว่าเป็นความรุนแรง ก้าวร้าวในคุณภาพที่แตกต่างกันได้ด้วย ดังนั้นพฤติกรรมที่เหมาะสมในการปฏิสัมพันธ์กับบางกลุ่มอาจถูกมองว่าเป็นพฤติกรรมที่รุนแรง ก้าวร้าวจากคนอีกกลุ่มหนึ่งได้

ฉ. ลักษณะของผู้กระทำพฤติกรรมที่รุนแรงก้าวร้าว ในสังคมหนึ่งๆ นั้น คนในสังคมจะได้รับประสบการณ์และความรู้เกี่ยวกับบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมที่ทำให้เขาสามารถพัฒนารูปแบบพฤติกรรมจำเพาะที่เหมาะสมกับ อายุ เพศ กลุ่มศาสนา เชื้อชาติ อาชีพ ระดับเศรษฐกิจสังคมของเขาได้ ดังนั้นการประเมินผู้กระทำพฤติกรรมรุนแรงก้าวร้าวจึงเกิดการเปรียบเทียบลักษณะของผู้กระทำพฤติกรรมรุนแรง กับบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมนั้นๆ เช่น มาตรฐานพฤติกรรมของผู้หญิงในสังคมทั่วไปจะมีการกล้าแสดงออกทางกายน้อยกว่าผู้ชาย ดังนั้นการแสดงออกทางกายมากๆ ของผู้หญิงจึงมีแนวโน้มจะถูกมองว่าพฤติกรรมนั้นเป็นพฤติกรรมที่รุนแรงได้ง่ายกว่าพฤติกรรมเดียวกันที่กระทำโดยผู้ชาย เป็นต้น

พฤติกรรมอาชญากรเป็นเพราะสังคมกำหนดหรือตราหน้าให้บุคคลเป็นอาชญากรได้เพราะมีผลพื้นฐานของพฤติกรรมที่กระทำผิด จากแนวคิดนี้จะเห็นได้ว่าการกระทำความผิดของนักเรียนอาชีวศึกษามาจากสังคมได้กำหนดหรือตีตราไว้แล้ว ซึ่งภาพที่สังคมรับรู้หากพูดถึงนักเรียนอาชีวศึกษา ก็จะนึกถึงการทะเลาะวิวาทกัน โดยทั้งนี้อาจจะมาจากการที่พฤติกรรมทะเลาะวิวาทเป็นพฤติกรมที่ให้ผลร้าย ความเข้มข้นของพฤติกรรมที่มีมาก มีผู้ได้รับบาดเจ็บจากพฤติกรรมการทะเลาะวิวาท คนในสังคมจะได้รับประสบการณ์และความรู้เกี่ยวกับบรรทัดฐานทางวัฒนธรรม มีการประเมินผู้กระทำพฤติกรรมรุนแรงก้าวร้าว โดยเปรียบเทียบกับลักษณะของผู้กระทำพฤติกรรมรุนแรง กับบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมนั้นๆ อีกด้วย

8.1.4 ทฤษฎีวัฒนธรรมรอง (Subculture Theory)

ทฤษฎีวัฒนธรรมรอง (Subculture Theory) แบ่งออกเป็น 2 แนวคิด คือ ทฤษฎีวัฒนธรรมรองของ Cohen และทฤษฎีรองของ Cloward& Ohlin ซึ่งอธิบายไว้ดังนี้

ทฤษฎีวัฒนธรรมรองของ Cohen

อัตเบิร์ต โคเฮน (Cohen) ได้นำสมมติฐานของทฤษฎีความกดดันทางสังคมที่เน้นกรณีความกดดันที่เกิดขึ้นกับชนชั้นบางกลุ่มของสังคม ทำให้พวกเขาต้องตอบโต้โดยการเป็นอาชญากร โดยได้เสนอไว้ในหนังสือ “เยาวชนผู้กระทำผิด: วัฒนธรรมของแก๊งวัยรุ่น” (Deliquent Boy: The Culture of the Gang) ในปี ค.ศ.1955 ซึ่งโคเฮนได้นำเสนอว่าเยาวชนวัยรุ่น มักจะกระทำผิดกฎหมายในลักษณะเป็นกลุ่ม โดยไม่เป็นส่วนตัว และมีพฤติกรรมดังกล่าวจะมีลักษณะเป็นการกระทำที่ไม่มีจุดมุ่งหมาย แต่โหดร้ายและเป็นการแสดงออกถึงการต่อต้านสังคม ลักษณะของพฤติกรรมเช่นนี้ค่อนข้างจะแตกต่างจากอาชญากรรมทั่วไป เนื่องจากอาชญากรรมอื่นผู้กระทำมักจะมีวัตถุประสงค์ เช่น ต้องการทรัพย์สิน ต้องการแก้แค้น ฯลฯ โคเฮนเชื่อว่า การกระทำผิดเหล่านี้เป็นการโต้ตอบต่อวัฒนธรรมของสังคมที่ยกย่องและยอมรับบรรทัดฐานของชนชั้นกลาง อีกทั้งยังเป็นวิธีการที่จะทำให้เยาวชนได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนฝูง หรือเป็นการเสริมสร้างสถานะของบุคคลในกลุ่มเยาวชนด้วยกัน (Shoemaker. 1990)

ทฤษฎีของโคเฮน (Cohen) ได้เน้นถึงความสำคัญของค่านิยมทางสังคม และชีวิตความเป็นอยู่ของบุคคล ซึ่งชนชั้นในสังคมจะมีค่านิยมและความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน เด็กหรือเยาวชนที่มาจากครอบครัวชนชั้นล่าง ซึ่งโคเฮนเรียกว่า “ชนชั้นทำงาน” (Working Class) จะถูกอบรมเลี้ยงดูให้มีความเป็นอยู่ในลักษณะตามสัญชาตญาณและมีพฤติกรรมก้าวร้าว และถูกปลูกฝังให้มีค่านิยมที่มุ่งเน้นถึงการได้รับการตอบสนองต่อความพึงพอใจในระยะสั้น โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะตามมาภายหลัง อีกทั้งยังเรียนรู้ถึงการปฏิบัติตามคำสั่งตามค่านิยมที่มีอยู่ โดยไม่คำนึงถึงเหตุผล ความรักหรือความรู้สึกนึกคิดของบุคคลอื่นแต่อย่างใด (Shoemaker. 1990) (มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. 2549: 18)

ในทางตรงกันข้ามนี้ เด็กหรือเยาวชนของครอบครัวชนชั้นกลาง จะได้รับการอบรมเลี้ยงดู และปลูกฝังค่านิยมและความเป็นอยู่ ที่มีลักษณะตรงกันข้ามกับเยาวชนของครอบครัวชนชั้นทำงาน ซึ่งโคเฮนได้สรุปว่าค่านิยมของชนชั้นกลาง (Middle-Class Value) มีลักษณะดังต่อไปนี้ (Cohen. 1969) 1) ความอยากและความทะเยอทะยาน 2) ความรับผิดชอบ 3) การประสบความสำเร็จในการศึกษาและหน้าที่การงาน 4) ความรู้จักระงับชั่งใจในความต้องการ 5) ความสามารถในการวางแผนระยะยาว และการงบประมาณ 6) ความมีกริยาวาจา 7) ความสามารถในการควบคุมความก้าวร้าว 8) การรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ 9) ความเคารพในสิทธิของบุคคลอื่น

นอกจากนี้โคเฮนได้อ้างว่า สมาชิกของครอบครัวชนชั้นกลางพยายามที่จะให้ค่านิยมนี้ได้รับการยอมรับในสังคม ซึ่งในขณะที่ค่านิยมที่แตกต่างกันเนื่องจากชนชั้นยังมีอยู่ในสังคม ปรากฏว่าค่านิยมของชนชั้นกลางได้รับการยอมรับมากกว่าในสถานศึกษา เมื่อเยาวชนของครอบครัวชนชั้นทำงานได้เข้ามาในสถานศึกษาจะพบว่า ค่านิยมของชนชั้นกลางจะถูกใช้เป็นเครื่องวัดหรือประเมินผลนักเรียนในสถานศึกษาเยาวชนเหล่านี้ ซึ่งมีค่านิยมและความเป็นอยู่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงจากค่านิยมที่ใช้ประเมินผลก็จะตกอยู่ในสภาพถูกกดดัน และไม่สามารถปรับตัวได้ เนื่องจากไม่สามารถแข่งขันกับเยาวชนที่มาจากครอบครัวชนชั้นกลางได้ ในที่สุดเยาวชนที่มาจากครอบครัวชนชั้นทำงานเหล่านี้ก็จะประสบความล้มเหลวในการศึกษาและจะพัฒนาความรู้สึกต่อต้านสถานศึกษา และค่านิยมของชนชั้นกลาง ซึ่งโคเฮนได้เรียกปรากฏการณ์นี้ว่า “กระบวนการปฏิเสธต่อสิ่งที่ต้องการ แต่ไม่สามารถไขว่คว้าได้” (Reaction Formation) และเยาวชนที่ต่อต้านค่านิยมนี้จะรวมตัวกันมากขึ้นเพื่อสร้างค่านิยมใหม่ ซึ่งกระบวนการเช่นนี้เป็นการพัฒนาตามธรรมชาติที่เยาวชนที่มีปัญหาเดียวกันจะรวมกลุ่มกันเพื่อแก้ไขปัญหาของตนเอง

ความกดดันที่เกิดขึ้นในสถานศึกษานั้นอาจจะมีผลกระทบต่อเยาวชนจากชนชั้นหลายกลุ่ม แต่เยาวชนจากชนชั้นล่างจะได้รับผลกระทบมากที่สุด เนื่องจากไม่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูและปลูกฝังให้มีค่านิยมของชนชั้นกลางจากครอบครัว ประกอบกับเยาวชนเหล่านี้จะมาจากครอบครัวที่มีสถานะภาพทางหน้าที่การงานและเศรษฐกิจที่ต่ำ เป็นเหตุให้เยาวชนเหล่านี้ต้องมารวมตัวกัน และจัดตั้งบรรทัดฐานและค่านิยมใหม่ขึ้นมา ซึ่งพวกเขานั้นสามารถได้รับสถานะภาพทางสังคมได้ โคเฮนโต้แย้งว่าบรรทัดฐานและค่านิยมที่ได้รับการจัดตั้งใหม่นี้จะมีลักษณะตรงกันข้ามกับบรรทัดฐานและค่านิยมของชนชั้นกลาง ซึ่งเป็นเหตุให้พฤติกรรมอาชญากรรมของเยาวชนเหล่านี้มีลักษณะที่ส่อไปในทางที่มีเจตนามุ่งร้าย (Malicious) ดื้อรั้นดันทุรัง (Negativistic) และไม่มุ่งหวังประโยชน์ (Nonutilitarian) ซึ่งชูเมคเกอร์ (Shoemaker. 1990) เชื่อว่าโดยสรุปแล้ววัฒนธรรมรองเหล่านี้จะเป็นวัฒนธรรมที่ต่อต้านกับวัฒนธรรมหลักของชนชั้นกลางจากวัฒนธรรมรองจะกำหนดรูปแบบพฤติกรรมของเยาวชนจากชนชั้นต่ำแล้วยังเป็นการแก้ไขปัญหาในความผิดหวังกับการจะได้รับสถานะภาพในสังคมซึ่งมาตรฐานได้ถูกกำหนดโดยชนชั้นกลาง

จากทฤษฎีของโคเฮน จะเห็นได้ว่า โครงสร้างทางสังคมนั้น เป็นรากฐานของพฤติกรรมอาชญากรรม โดยเป็นตัวกีดกันไม่ให้เยาวชนจากชนชั้นต่ำของสังคมได้รับการยอมรับหรือได้สถานภาพทางสังคม เยาวชนเหล่านี้จึงเกิดอาการที่เรียกว่า “การถูกถอดถอนจากสถานภาพ” (Status Frustration) เมื่อเป็นเช่นนี้ พวกเขาจึงตอบโต้ปรากฏการณ์ทางสังคมนี้โดยไปรวมตัวกันและสร้างวัฒนธรรมขึ้นมาใหม่ซึ่งมีลักษณะตรงข้ามกับวัฒนธรรมหลักของสังคม (Akers. 1994) ซึ่งได้แสดงรูปแบบการอธิบายพฤติกรรมอาชญากรรมตามทฤษฎีวัฒนธรรมของโคเฮน ดังนี้

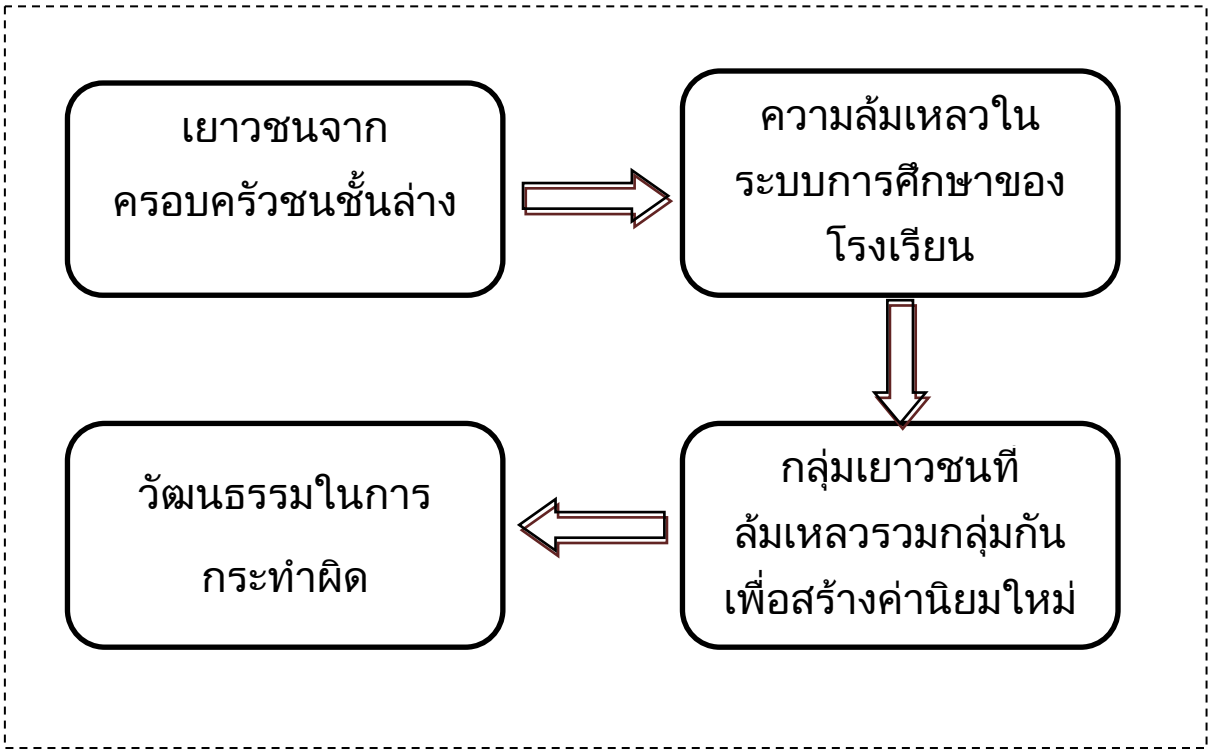

ภาพประกอบ 2 กรอบคิดทฤษฎีวัฒนธรรมรองของโคเฮน

ที่มา: Shoemaker. (1990); อ้างอิงจาก มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. (2549).

โดยรายละเอียดของทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย สามารถสรุปได้ ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 5 สรุปแนวคิดที่ใช้อธิบายสาเหตุของการทะเลาะวิวาท

นักคิด	**ทฤษฎี**		**การอธิบายสาเหตุของการทะเลาะวิวาท**
	จิตวิทยา	สังคมวิทยา	
Sigmund Freud ฟรอยด์ (จิรพัฒน์. 2543)	ทฤษฎีจิตวิเคราะห์	-	เป็นการแสดงออกของสัญชาตญาณที่ขาดการควบคุม

ตาราง 5 (ต่อ)

นักคิด	ทฤษฎี		การอธิบายสาเหตุของการทะเลาะวิวาท
	จิตวิทยา	สังคมวิทยา	
Edwin Sutherland (อ้างใน ปกรณ์ มณีปกรณ์. 2537)	-	ทฤษฎีการคบค้าสมาคมที่แตกต่าง	เกิดจากการพบปะสังสรรค์ทางสังคมของคน ทำให้ได้รับการเรียนรู้พฤติกรรมต่างๆ จากผู้อื่น การที่จะเราเอาพฤติกรรมใดมาปฏิบัตินั้น อยู่ที่ว่าจะเลือกหรือมีโอกาสรับเอาพฤติกรรมแบบไหนมากกว่ากัน โดยจะเน้นที่กลุ่มเพื่อนที่ใกล้ชิด
Scharg (1971)	-	ทฤษฎีตีตรา	พฤติกรรมอาชญากร หรือพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากสังคมกำหนด
โคเฮน (Cohen. 1994)	-	ทฤษฎีวัฒนธรรมรอง	โครงสร้างทางสังคม เป็นตัวกีดกันไม่ให้เยาวชนจากชนชั้นต่ำของสังคม ได้รับการยอมรับ หรือได้สถานภาพทางสังคม เยาวชนกลุ่มนี้จึงตอบโต้สังค ด้วยการรวมตัวกันและสร้างวัฒนธรรมใหม่ มีลักษณะตรงข้ามกับวัฒนธรรมหลักของสังคม

จากตารางสามารถสรุปได้ว่า เด็กและเยาวชนที่เริ่มเข้าสู่วัยรุ่นจะเป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลงในหลายๆ ด้านจึงต้องการความเข้าใจในตัวตนของวัยรุ่นเป็นพิเศษ มิเช่นนั้นอาจสร้างปัญหาหรือความยุ่งยากในการปฏิบัติตัวของเด็กและเยาวชนในช่วงของวัยรุ่นมาก เพราะเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย อารมณ์ ความคิดและจิตใจเป็นอย่างมาก

ผู้วิจัยหลายท่านได้วิจัยถึง สาเหตุของการทะเลาะวิวาทของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น มาจากหลายสาเหตุด้วยกัน คือสาเหตุทางด้านจิตวิทยา และสาเหตุทางด้านสังคมวิทยา

1. ทางด้านจิตวิทยา (Psychology) มีการเสนอ ทฤษฎีที่มาช่วยอธิ บายสาเหตุของการเกิดการทะเลาะวิวาท ได้แก่ ทฤษฎีจิตวิเคราะห์

2. ทางด้านสังคม (Social) มีการเสนอ ทฤษฎีที่มาช่วยอธิ บายสาเหตุของการเกิดการทะเลาะวิวาท ได้แก่ ทฤษฎีคบค้าสมาคมที่แตกต่าง ทฤษฎีตีตรา และทฤษฎีวัฒนธรรมรอง

การที่ผู้วิจัยเลือกทำความเข้าใจสาเหตุของการเกิดการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น นั้น เนื่องจากคาดว่า เมื่อทราบสาเหตุการเกิดการทะเลาะวิวาท จากการอธิบายด้วยทฤษฎีต่างๆ ทั้งทฤษฎีทางด้านจิตวิทยา และทฤษฎีทางด้านสังคมวิทยาแล้วนั้น จะช่วยให้การสร้างรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการก่อเหตุทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา ที่กำลังอยู่ในวัยรุ่นนั้น ดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพได้

8.2 ทฤษฎีปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์ (Symbolic interaction Theory)

การศึกษาครั้งนี้ นอกจากจะนำแนวคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งมาใช้เพื่อมองในระดับโครงสร้างสังคมแล้ว ผู้วิจัยยังใช้มุมมองจากทฤษฎีปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์ที่มองในระดับปัจเจกบุคคล และมองกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมในเชิงการปฏิสังสรรค์ระหว่างบทบาทของการพัฒนาเครือข่ายของกลุ่มเยาวชนที่จะป้องกันการก่อเหตุทะเลาะวิวาท ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาความเป็นตัวตน (Self) ของบุคคล ในการพิจารณาและทำความเข้าใจบทบาทของกลุ่มเยาวชนที่ร่วมพัฒนาเครือข่ายว่าเป็นอย่างไร

ทฤษฎีปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์มองสังคมในระดับจุลภาค (Micro Approach) กล่าวคือให้ความสำคัญกับมนุษย์ในระดับปัจเจกบุคคล มองว่าการดำรงอยู่ของสังคมมนุษย์ต้องมีการแลกเปลี่ยน มีการปฏิสังสรรค์ซึ่งกันและกันโดยใช้การสื่อสารเป็นสัญลักษณ์ในการปฏิสัมพันธ์ และการดำเนินชีวิตในสังคมเป็นกระบวนการที่เป็นพลวัต สังคมไม่สามารถอยู่ได้อย่างโดดเดี่ยว ต้องมีการปฏิสัมพันธ์ของบุคคลในสังคมอย่างต่อเนื่อง มีการกระทำระหว่างกันของบุคคล และมนุษย์มีการให้ความหมายแก่ตนเองจากสิ่งที่บุคคลอื่นมองพัฒนาตัวตนขึ้นมาจากสายตาของบุคคลอื่น โดยใช้จิตใจและความคิดเข้ามาช่วยในการตัดสินใจ (Turner Jonathan H. 2001) ตามแนวคิดของจอร์จ เฮอร์เบิร์ท มีด (George Herbetr Mead) ได้กล่าวถึงเรื่องของจิต (Mind) ตัวตน (Self) และสังคม (Society) ว่าเป็นสิ่งที่เกิดจากกระบวนการทางสังคม เป็นการกระทำพฤติกรรมของมนุษย์ที่ส่งผลต่อบุคคลอื่นๆ มีการให้ความหมายกับตนเองได้จากการพัฒนาปฏิสัมพันธ์ซึ่งเป็นกระบวนการทางสังคมที่เกิดขึ้นโดยผ่านการสื่อสาร (Turner Jonathan H. 2001) ในทัศนะของมีดเห็นว่า จิต (Mind) ของมนุษย์เป็นกระบวนการทางสังคมโดยใช้สัญลักษณ์ในการสื่อความหมาย ซึ่งสัญลักษณ์เดียวกันอาจมีความหมายหลายอย่าง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม และสัญลักษณ์นั้นอาจแสดงออกมาในรูปของลักษณะทางร่างกาย หรือภาษา เป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์ต่างจากสัตว์อื่นๆ ภาษาเป็นผลผลิตทางสังคมที่ทำให้จิตดำรงอยู่ การที่กลุ่มเยาวชน จะร่วมกันพัฒนาเครือข่าย เพื่อป้องกันการทะเลาะวิวาท เป็นการแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการเข้าไปสวมบทบาทจากกระบวนการปฏิสัมพันธ์ ในส่วนของตัวตน (Self) มีด เห็นว่าตัวตนเป็นกระบวนการของความสำนึกเกี่ยวกับ 4 ประเด็น ได้แก่ 1) ความสามารถในการตอบสนองต่อตนเองดังเช่นบุคคลอื่นตอบโต้ 2) ความสามารถในการตอบสนองต่อตนเองโดยรวมหรือการตอบสนองของคนทั่วไป 3) ความสามารถที่ตนเองมีส่วนร่วมในการสนทนากับบุคคลอื่น และ 4) ความสามารถในการตอบสนองต่อการตระหนักในสิ่งที่กำลังพูดและใช้การกระทำนั้นตัดสินในการทำสิ่งต่อไป

มีดได้กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนาความเป็นตัวตนที่สำคัญ ประกอบด้วย

ขั้นการเล่นบท (Play stage) เป็นขั้นที่เด็กเรียนรู้การสวมบทบาทของบุคคลสำคัญ ในขั้นนี้กลุ่มเยาวชน อาจมีโอกาสได้เรียนรู้การสวมบทบาทของบุคคลสำคัญ เช่น ประธานนักเรียน นายกรัฐมนตรีของประเทศไทย อธิบดีกรมการอาชีวศึกษา โดยอาจทำให้เกิดการพัฒนาความสำนึกเกี่ยวกับตนเอง แต่ยังไม่เป็นไปในลักษณะของการบูรณาการและเป็นไปอย่างจำกัด

ขั้นเกมกีฬา (Game Stage) ในขั้นนี้กลุ่มเยาวชน อาจจะเกิดการพัฒนาความสามารถในการมองสถานการณ์ทั่วไป และสถานการณ์เกี่ยวกับตนเองได้มากขึ้น สามารถสวมบทบาทที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

ขั้นสวมบทบาทของบุคคลทั่วไป (Generalized Other) เป็นขั้นที่กลุ่มเยาวชน อาจมีการยึดถือความเชื่อทั่วไป ค่านิยม บรรทัดฐานของสังคมที่มีการกระทำระหว่างกัน (George Ritzer. 1988) แต่อย่างไรก็ตามพัฒนาการของกลุ่มเยาวชน อาจไม่เป็นไปตามขั้นที่กล่าวมา แต่เมื่อมีพัฒนาการในขั้นสุดท้ายแล้วพวกเขายังอาจกลับไปเรียนรู้ในขั้นการเล่นบทบาท หรือขั้นเกมกีฬาอีกก็ได้

นอกจากนี้ มีดยังได้กล่าวถึงการพัฒนาตัวตนผ่านกระบวนการทางสังคมเดียวกันเป็นการมองตนเองสะท้อนจากมุมมองที่ปรากฏในสายตาของคนอื่น และนำมาสู่การให้ความหมายแก่ตนเอง ตัวตนจึงเกิดจากการมีปฏิสังสรรค์ เป็นผลผลิตทางสังคมตามทัศนะของมีด เป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจบทบาทที่สำคัญของตนเองในการทำความเข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์ เขาได้นำเสนอตัวตนเกี่ยวกับตนเองใน 2 ประการ คือ “Me” ที่เป็นการมองตนเองจากมุมมองของผู้อื่น และ “I” เป็นตัวตนที่ตอบสนองความคิดเหล่านั้น พฤติกรรมเป็นผลมาจากการปฏิสังสรรค์ภายใน ซึ่ง I ตอบสนองต่อ Me และกลับมาตอบสนองต่อ I แล้วบุคคลแสดงออกไปซึ่งการที่กลุ่มเยาวชนได้มีการปฏิสังสรรค์กับบุคคลอื่นในสังคมทำให้เกิดการมองตนเองจากมุมมองของบุคคลอื่น (Me) ทั้งก่อนการเข้ามาเป็นเครือข่ายกลุ่มเยาวชน และขณะที่ได้รับเลือกจากกลุ่มให้เป็นตัวแทนในการพัฒนาเครือข่ายแล้วเกิดการตีความและให้ความหมายกับตนเอง (I) และให้ความหมายกับการเป็นกลุ่มผู้ริเริ่มในการพัฒนาเครือข่ายนั้น จะรวมทั้งเงื่อนไขของการเป็นกลุ่มผู้ริเริ่มในการพัฒนาเครือข่ายด้วย ส่วนในประเด็นสังคม (Society) มีดเห็นว่า สังคมเป็นสิ่งที่มีขอบเขตที่กว้าง และมองว่าเป็นแบบแผนของการปฏิสัมพันธ์ และสังคมเป็นสิ่งที่มาก่อนปัจเจกบุคคล กระบวนการทางจิตเป็นสิ่งที่เกิดจากสังคม การที่กลุ่มเยาวชนสมัครใจ และได้รับคัดเลือกให้เป็นตัวแทน จนมาสวมบทบาทเป็นผู้ริเริ่มในการพัฒนเครือข่ายกลุ่มเยาวชนนั้น แบบแผนทางสังคมอาจมีส่วนเกี่ยวข้อง เนื่องจากสังคมมองว่าการเป็นเครือข่ายกลุ่มเยาวชนเป็นสิ่งที่ดี เป็นพฤติกรรมที่ควรส่งเสริมให้มีในสังคมและได้รับการยกย่อง เป็นแบบแผนของการประพฤติปฏิบัติที่ดี รวมทั้งยังสามารถทำประโยชน์ให้กับสถานศึกษา และกลุ่มของตนเองได้อีกด้วย (Turner Jonathan H. 2001)

กล่าวโดยสรุปแล้ว ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์เป็นแนวทางการพัฒนากลุ่มเยาวชน รวมทั้งเงื่อนไขของการตัดสินใจเข้าร่วมเป็นเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา โดยเกี่ยวข้องกับการมองตนเอง (Self) ว่า กลุ่มเยาวชนมีการให้บทบาท และลักษณะของกลุ่มเยาวชนอย่างไร มีเงื่อนไขอะไรบ้างที่ทำให้ตัดสินใจเข้ามาเป็นกลุ่มเยาวชน การตีความหมายของสัญลักษณ์ต่างๆ จึงช่วยให้เกิดการประสานงานกันระหว่างมนุษย์ด้วยกันและสามารถนำมาใช้ประเมินผลตนเองซึ่งขึ้นอยู่กับกระบวนการของจิต

8.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social cognitive learningTheory)

เป็นทฤษฎีของแบนดูรา (Bandura. 1977) ที่ถูกให้ความหมายว่า เป็นการเรียนรู้ของบุคคลผ่านการสังเกตพฤติกรรม ทัศนติ และผลลัพธ์ของพฤติกรรมนั้นจากผู้อื่น พฤติกรรมมนุษย์ส่วนมากได้เรียนรู้จากการสังเกตต้นแบบเพื่อเป็นแบบอย่างในการคิดและการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมใหม่ ๆ โดยข้อมูลที่ได้จากการสังเกตนั้นจะถูกบันทึกในความทรงจำ และสามารถเป็นตัวชี้นำในการแสดงออกในครั้งต่อ ๆไป โดยทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมนี้ กลายมาเป็นทฤษฎีที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการเรียนรู้และพัฒนา โดยแบนดูราเชื่อว่า การที่มนุษย์จะสามารถเรียนรู้ข้อลมูลข่าวสารใหม่ ๆ และลอกเรียนแบบพฤติกรรมได้นั้น ต้องอาศัยการมองหรือจดจำมาจากบุคคลรอบข้าง หรือที่เรียกว่า การเรียนรู้โดยการสังเก (Observational Learningหรือ Modeling)

การเรียนรู้โดยการสังเกต เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถเกิดขึ้นได้เมื่อบุคคลมีการสังเกตและลอกเรียนแบบพฤติกรรมของบุคคลอื่น ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นใส่ใจ (Attention) ขั้นจดจำ (Retention) ขั้นเลียนแบบ (Reproduction) และขั้นจูงใจ (Motivation) โดยขั้นใส่ใจ คือ ขั้นที่บุคคลมีความสนใจหรือใส่ใจต่อพฤติกรรมที่ต้นแบบนั้นแสดงออกมา โดยที่แบนดูรากล่าวถึงขั้นตอนนี้ว่า บุคคลไม่สามารถที่จะเรียนรู้โดยการสังเกตได้โดยหากขาดความสนใจ ขั้นตอนต่อมาคือขั้นการจำ เป็นขั้นตอนที่บุคคลเก็บข้อมูลที่ตนเองสนใจไว้ในความทรงจำในระยะยาว เพื่อสามารถนำกลับคืนมาและใช้ในครั้งต่อไป ซึ่งสามารถเก็บได้ทั้งในรูปของสัญญลักษณ์ การสร้างภาพในใจ หรือด้วยคำพูดที่สามารถเลียนแบบพฤติกรรมได้ดีแม้เวลาผ่านไปนาน ขั้นต่อไปคือ เลียนแบบ ขั้นที่บุคคลนำสิ่งที่ได้บันทึกไว้ในความทรงจำมาเป็นสิ่งที่ชี้นำในการเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบ ซึ่งพฤติกรรมที่แสดงออกเป็นการลอกเลียนแบบที่เกิดจากความรู้ความเข้าใจ ในขั้นตอนนี้เองที่ทำให้พฤติกรรมของบุคคลมีความแตกต่างกัน ถึงแม้จะมีต้นแบบของพฤติกรรมเดียวกัน และขั้นสุดท้ายขั้นจูงใจ เป็นขั้นตอนทีบุคคลได้รับรางวัลหรือคำชมเชย ทำหน้าที่เป็นแรงเสริมให้บุคคลทำการลอกเลียนแบบ โดยแบบดูราได้แบ่งแรงเสริมออกเป็น 3 ลักษณะคือ แรงเสริมโดยตรง แรงเสริมที่ได้รับอิทธิพลจากผู้อื่น และแรงเสริมจากตนเอง

กล่าวโดยสรุป การเรียนรู้ทางสังคม เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากการเรียนแบบบุคคลที่เป็นต้นแบบ และแสดงออกมาเป็นพฤติกรรม โดยผ่านกระบวนการวิเคราะห์ของบุคคลที่เป็นสาเหตุที่ทำให้แต่ละบุคคลมีความหลากหลายในการแสดงพฤติกรรมถึงแม้จะมีต้นแบบเป็นคนเดียวกัน ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นใส่ใจ (Attention) ขั้นจดจำ (Retention) ขั้นเลียนแบบ (Reproduction) และขั้นจูงใจ (Motivation)

8.4 ทฤษฎีรูปแบบชีวนิเวศวิทยาของการพัฒนามนุษย์ (Biological Model of Human DevelopmentTheory)

ยูรี บรอนเฟนเบรนเนอร์ (Urie Bronfenbrenner) เป็นนักจิตวิทยาพัฒนาการ (Developmental psychologist) ผู้พัฒนารูปแบบชีวนิเวศวิทยา โดยเริ่มแรกบรอนเฟนเบรนเนอร์ออกแบบแนวคิดนี้เพื่อใช้ในการอธิบายพัฒนาการของเด็ก ซึ่งถูกนำเสนอครั้งแรกในปี ค.ศ. 1970 ภายใต้ความเชื่อที่ว่าพัฒนาการของมนุษย์นั้น ไม่สามารถถูกอธิบายได้ด้วยแนนวคิดเดียว แต่จะถูกอธิบายด้วยระบบที่ซับซ้อน (Bronfenbrenner. 1974) ซึ่งต่อมาในปี ค.ศ. 1977 แนวคิดดังกล่าวถูกสรุปเป็นรูปแบบที่รู้จักกันในชื่อ นิเวศวิทยาของการพัฒนามนุษย์ (Ecology of Human development) เพื่อใช้ในการยืนยันว่า การพัฒนามนุษย์ เป็นผลจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการเจริญเติบโตของมนุษย์และการเปลี่ยนแปลงของสถานที่ที่บุคคลนั้นอาศัยอยู่รวมถึงสิ่งแวดล้อมที่ซับซ้อน (Nested System) ซึ่งสิ่งแวดล้อมที่ซับซ้อนนั้นถูกแบ่งออกเป็น 4 ระบบ ได้แก่ ระบบเล็ก (Micro-system) ระบบกลาง (Meso-system) ระบบภายนอก (Exo-system) และระบบใหญ่ (Macro-system) โดยรูปแบบนี้ถูกนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาอย่างกว้างขวางทั่วโลกจนปัจจุบัน (Tudge; et al. 2009) ต่อมาในปี ค.ศ. 1980 บรอนเฟนเบรนเนอร์ได้เพิ่มระบบเวลา (Chrono-system) เพื่ออธิบายว่าพัฒนาการของคนสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา จนถึงการพัฒนารูปแบบรุ่นสุดท้ายของบรอนเฟนเบรนเนอร์ที่เกิดขึ้นหลังจากการวิพากษ์รูปแบบเดิมของตนเองว่าให้ความสำคัญเฉพาะสิ่งแวดล้อมเท่านั้น ในขณะที่ลักษณะเฉพาะบุคคลและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมก็มีความสำคัญเช่นกัน จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1995 บรอนเฟนเบรนเนอร์ได้พัฒนารูปแบบโดยบูรณาการองค์ประกอบที่สำคัญของรูปแบบก่อนหน้าแล้วเรียกว่า รูปแบบชีวนิเวศวิทยา (Bioecological model หรือ Precess-Person-Context-Time (PPCT Model) ต่อมาในปี ค.ศ. 2006 ได้มีการปรับปรุงชื่อรูปแบบเป็น รูปแบบชีวนิเวศวิทยาของการพัฒนามนุษย์ (Bioecological Model of Human Development) (Bronfenbrenner; & Marris. 2006) ซึ่งถูกเผยแพร่ภายหลังจากการเสียชีวิตของบรอนเฟนเบรนเนอร์ในปี ค.ศ.2005

รูปแบบชีวนิเวศวิทยาของการพัฒนามนุษย์ (Bioecological Model of Human Development) หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า PPCT Model มี 4 องค์ประกอบที่สำคัญคือ กระบวนการ (Process) บุคคล (Person) บริบท (Context) เวลา (Time) โดยแต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียด ดังนี้

กระบวนการ (Process) หมายถึง การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นศูนย์กลางของระบบกับบริบทแวดล้อม ซึ่งกระบวนการเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อพัฒนาการของมนุษย์และเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา โดยปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบริบทของสิ่งแวดล้อมที่มีความใกล้ชิด จะเป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของบุคคลมากที่สุด โดยกระบวนการนี้ถูกเรียกว่า กระบวนการใกล้ชิด (Proximal Process) (Bronfenbrenner; & Marris. 2006) แต่อย่างไรก็ตาม อิทธิพลของกระบวนการดังกล่าวจะขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของบุคคล บริบทสิ่งแวดล้อม และช่วงเวลา

บุคคล (Person) เป็นศูนย์กลางของระบบที่มีข้อควรพิจารณาคุณลักษณะ เฉพาะ 4 ด้าน (Bronfenbrenner. 2005) ได้แก่ 1) ด้านความต้องการ (Demand Characteristics) เป็นศักยภาพของบุคคลที่สะท้อนว่าต้องการหรือไม่ต้องการการปฏิสัมพันธ์กับบริบทสิ่งแวดล้อม 2) ด้านทรัพยากรภายใน (Bioecological Resources) เป็นปัจจัยทางจิตของบุคคลที่สะท้อนว่า บุคคลจะคงไว้ซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์กับบริบทแวดล้อม 3) ด้านการแสดงออก (Disposition) หมายถึง พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมาและสะท้อนว่าบุคคลจะสร้างและคงไว้ซึ่งปฏิสัมพันธ์กับบริบทสิ่งแวดล้อม และ 4) ด้านประชากร (Demographic Characteristics) เป็นลักษณะทางประชากรของบุคคลที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการ เช่น อายุที่มากขึ้น จะมีผลต่อการ

บริบทแวดล้อม (Context) คือ ระบบของบริบทแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของบุคคล ซึ่งสามารถแบ่งโดยใช้ระดับความใกล้ชิดระหว่างระบบของบริบทแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของบุคคลได้ 4 ระบบ ดังนี้ 1) ระบบเล็ก (Micro-System) เป็นระบบของบริบทแวดล้อมที่มีความใกล้ชิดกับบุคคลมากที่สุด และมีปฏิสัมพันธ์โดยตรง (Direct interaction) กับบุคคล 2) ระบบกลาง (Meso-System) เป็นระบบของปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างบริบทแวดล้อมระบบเล็กด้วยกันเอง 3) ระบบภายนอก (Exo-System) เป็นระบบของบริบทแวดล้อมภายนอกที่มีอิทธิพลต่อระบบกลางและระบบเล็ก แต่จะไม่มีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับบุคคลที่เป็นศูนย์กลางของระบบ และ 4) ระบบใหญ่ (Macro-System) เป็นระบบของบริบทแวดล้อมที่ใหญ่ที่สุด และเป็นระบบที่มีอทธิพลต่อระบบทั้งหมด

เวลา (Time) ถูกใช้เป็นส่วนหนึ่งในปัจจัยที่ทำให้บุคคลเกิดพัฒนาการ เนื่องจากพัฒนาการของบุคคลไม่ได้เกิดจากกระบวนการ ลักษณะเฉพาะของบุคคล หรือบริบทแวดล้อมเพียงเท่านั้น แต่ยังเกิดจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาขณะนั้นด้วย โดยการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาใดๆ ที่ส่งผลต่อพัฒนาการของมนุษย์ แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบคือ การเปลี่ยนแปลงตามวิถีชีวิตปกติ และการเปลี่ยนแปลงนอกเหนือจากวิถีชีวิตปกติหรือการเปลี่ยนแปลงที่ไม่คาดคิด

กล่าวโดยสรุปแล้ว รูปแบบชีวนิเวศวิทยาของพัฒนาการมนุษย์ (Bioecological Model of Human Development) เป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการของมนุษย์ ที่ครอบคลุมทั้งทางด้านคุณลักษณะของบุคคลและสภาพแวดล้อม ซึ่งอยู่ภายใต้แนวคิดที่ว่าคนต้องมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันอย่างต่อเนื่องกับสภาพแวดล้อมรอบตัว เนื่องจากกระบวนการเหล่านั้นมีผลต่อพัฒนาการรวมถึงการปรับตัวของบุคคลนั้นๆ ทั้งในแง่บวกและแง่ลบ โดยในกรอบแนวคิดจะระบุให้บุคคลเป็นศูนย์กลางของระบบที่มีคุณลักษณะเฉพาะตัว และมีปฏิสัมพันธ์กับบริบทแวดล้อมตั้งแต่ระบบเล็กที่มีบริบทแวดล้อมที่มีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับบุคคล จนถึงระบบใหญ่ที่บริบทแวดล้อมมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในทางอ้อม

จากทฤษฎีรูปแบบชีวนิเวศวิทยาของพัฒนาการมนุษย์ที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น มีความสอดคล้องกับลักษณะเชิงกลยุทธ์ของการวิจัยเชิงคุณภาพที่มุงทำความเข้าใจอย่างเป็นองค์รวม มุ่งทำความเข้าใจพลวัตรของปรากฏการณ์ที่ศึกษา และให้ความสำคัญกับบริบทของสิ่งที่ศึกษา (ชาย โพโธสิตา. 2549) นอกจากนั้นแล้ว ระบบนี้ยังมีความเป็นพฤติกรรมศาสตร์จากการใช้บริบทแวดล้อมจากระดับต่างๆ ร่วมกับคุณลักษณะเฉพาะของบุคคลในการอธิบายพัฒนาการหรือพฤติกรรมของมนุษย์ ผู้วิจัยจึงนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาการการสร้างรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการ

ป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา ว่าในการรวมกลุ่มเยาวชน การพัฒนาเครือข่ายนั้นมีคุณลักษณะเฉพาะอย่างไร มีบริบททางสังคมใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนและอยู่ในระดับใดบ้าง และถึงแม้จะมีผู้เชี่ยวชาญที่วิจารณ์ว่ารูปแบบนี้มีขอบเขตการศึกษาที่กว้างและมีตัวแปรที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก ซึ่งจะส่งผลให้การรวบรวมเก็บข้อมูลมีความยากลำบาก (Hook. 2009) แต่ในทางกลับกันก็มีผู้ให้ความเห็นแย้ง (Manitoba Education Reseach Network. 2011) ว่าความกว้างนั้นมีประโยชน์ที่จะช่วยให้ผู้วิจัยเข้าใจสถานการณ์ที่ซับซ้อน ทั้งยังช่วยในการออกแบบการวิจัยให้ครอบคลุมอีกด้วย ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำรูปแบบชีวนิเวศวิทยาของการพัฒนาการมนุษย์มาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาดังรายละเอียดในตารางที่ 6

ตาราง 6 การนำรูปแบบชีวนิเวศวิทยาของการพัฒนาการมนุษย์มาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาท

องค์ประกอบ	การประยุกต์กับการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา
กระบวนการ (Process)	- เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่าง นักเรียนอาชีวศึกษา กับศูนย์กลางของระบบกับบริบทแวดล้อมรอบตัว โดยปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน รุ่นพี่ รุ่นน้อง ที่เป็นคนใกล้ชิด ในสาขาเดียวกัน มีผลต่อการสร้างเครือข่ายทีมผู้นำในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษามากที่สุด
บุคคล (Person)	
- ด้านประชากร	- ลักษณะทางประชากรของบุคคล ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเครือข่าย เช่น เมื่ออายุมากขึ้น การเรียนในระดับที่สูงขึ้นก็จะคำนึงถึงการออกไปทำงานข้างนอก การหาเครือข่ายเพื่อการทำงาน
- ด้านความต้องการ	- การมีปฏิสัมพันธ์กับบริบทแวดล้อม นั่นคือ เพื่อน รุ่นพี่ สถานการณ์การทะเลาะวิวาท กิจกรรมการทำงานร่วมกันเป็นทีม
- ด้านทรัพยากรภายใน	- พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมา และสะท้อนว่านักเรียนอาชีวศึกษาเหล่านี้ สร้างและคงไว้ซึ่งปฏิสัมพันธ์กับบริบทแวดล้อม ได้แก่ พฤติกรรมการตั้งใจ การวางแผนกิจกรรม การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การสื่อสารกับสมาชิกในทีม
- ด้านการแสดงออก	- พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมา และสะท้อนว่าบุคคลจะสร้างและคงไว้ซึ่งปฏิสัมพันธ์กับบริบทสิ่งแวดล้อม ได้แก่ พฤติกรรมการทำงานร่วมกัน การสื่อสารกับผู้อื่นในสถานศึกษา

ตาราง 6 (ต่อ)

องค์ประกอบ	การประยุกต์กับการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา
บริบทแวดล้อม (Context)	
- ระบบเล็ก	- สิ่งแวดล้อมที่ใกล้ชิดและมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับนักเรียนอาชีวศึกษาที่เป็นเครือข่ายทีมผู้นำ ณ ที่สถานศึกษา ที่สาขาวิชา ประกอบไปด้วย อาจารย์ประจำสาขา เพื่อน รุ่นพี่ และรุ่นน้อง
- ระบบกลาง	- ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมระบบเล็กด้วยกันเอง ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา กับสาชาวิชา
- ระบบภายนอก	- สิ่งแวดล้อมที่มีปฏิสัมพันธ์ทางอ้อมกับนักเรียนอาชีวศึกษาที่เป็นเครือข่ายทีมผู้นำ ที่ไม่เป็นทางการ ได้แก่ เพื่อน รุ่นพี่ รุ่นน้อง แบบที่เป็นทางการ ได้แก่ สถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
- ระบบใหญ่	- นโยบายของรัฐบาล ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเครือข่ายในการป้องกันการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา
เวลา (Time)	- เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาต่างๆ ทั้งการเปลี่ยนแปลงตามวิถีชีวิตปกติ เช่น เวลาในการเรียนที่มาขึ้น เวลาที่ได้ไปฝึกงาน

จากแนวคิดทฤษฎีสังคมวิทยา และจิตวิทยาที่ผู้วิจัยนำมาเป็นเพียงแนวทางในการนำไปสู่การค้นหาข้อค้นพบที่ผู้วิจัยทำการศึกษา ทั้งการทำความเข้าใจสถานการณ์การทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา สาเหตุการทะเลาะวิวาท กระบวนการเกิด รูปแบบการเกิดการทะเลาะวิวาท ลักษณะของกลุ่มเยาวชน ที่จะมาเป็นเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษาแล้วนั้น ที่สำคัญที่สุดของการศึกษาคือข้อค้นพบที่ได้จากภาคสนามที่ลงไปศึกษา แนวคิดทฤษฎีเป็นเพียงกรอบกว้างๆ ที่ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางในการทำความเข้าใจสิ่งที่ศึกษาเท่านั้น ไม่ได้นำมาจำกัดความคิดของการศึกษาครั้งนี้

ส่วนที่ 9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น นักเรียนนักศึกษาในระดับอาชีวศึกษาพบว่า ยังไม่พบงานวิจัยที่ศึกษาในเรื่องการพัฒนารูปแบบเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษาโดยตรง แต่พบงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ประการแรก งานวิจัยส่วนใหญ่ จะเป็นงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการหาปัจจัย และสาเหตุของการทะเลาะวิวาท มากกว่า ศึกษาหาแนวทางป้องกัน เช่น วิสิทธิ์ คลังสิน (2539) ได้ทำการศึกษาสาเหตุของการทะเลาะวิวาท โดยเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียน นักศึกษาที่มีประวัติการก่อเหตุทะเลาะวิวาท ครูฝ่ายปกครอง และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ผลของการศึกษาพบว่าบุคคลแต่ละกลุ่มมีความเห็นต่างๆ กันไป เมื่อนำมาจัดอันดับคะแนนพบว่าสาเหตุที่สำคัญได้แก่การกระทำในลักษณะปล้นทรัพย์ในระหว่างนักเรียน นักศึกษา ทำให้เกิดการล้างแค้นซึ่งกันและกัน ต้องการแก้แค้นแทนเพื่อน ได้รับการชักนำจากเพื่อน หรือรุ่นพี่ สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การก่อเหตุทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพหานครและปริมณฑล (เสน่ห์ เสถียรพงศ์. 2540) ได้ทำการศึกษากับกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษาที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการทะเลาะวิวาท โดยดูภูมิหลังและทัศนะของนักเรียนที่มีต่อครอบครัว เพื่อน สถานศึกษา ครู อาจารย์ พบว่า สาเหตุการทะเลาะวิวาทส่วนใหญ่เป็นเรื่องความขัดแย้งในอดีตที่รุ่นพี่ถ่ายทอดมายังรุ่นน้อง สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา : ศึกษากรณีเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครและปริมลฑล (จิรพัฒน์ พรหมสิทธิการ. 2543) ศึกษากับกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา ก่อเหตุทะเลาะวิวาท ผลการศึกษาพบว่า บรรยากาศในโรงเรียน และความประพฤติของเพื่อนที่มีความสัมพันธ์กับความรุนแรงในการทะลาะวิวาท สอดคล้องกับงานวิจัยของ ร.ต.อ.สุชินทร์ ปรีดาสุริยชัย (2543) ที่ศึกษาอิทธพลของค่านิยมและความเชื่อที่มีผลต่อการส่งเสริมการทะเลาะวิวาท และกระบวนการปลูกฝังค่านิยม และทัศนคติในระบบการดูแลน้องใหม่ที่มีผลต่อการส่งเสริมการทะเลาะวิวาท โดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า การได้รับการปลูกฝังค่านิยม ความเชื่อ ทัศนคติมีผล ส่งเสริมการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา งานวิจัยเรื่อง สาเหตุการทะเลาะวิวาทของนักเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร (ธิติมา เก่งถนอมศักดิ์.2546) ได้ศึกษาสาเหตุการทะเลาะวิวาทของนักเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมการทะเลาะวิวาทส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 18-20 ปี กำลังศึกษาอยู่ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพในสถานศึกษาเอกชนทั้งหมด ผลการศึกษาพบว่าบรรยากาศของครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางลบกับความรุนแรงในการทะเลาะวิวาทของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้ นอกจากนี้จากงานวิจัยของ เสรี ภัทรพิศาล (2546) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อที่มีผลต่อพฤติกรรมการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา ผลการศึกษาพบว่า สื่อมวลชน เช่น โทรทัศน์ อินเตอร์เนท ล้วนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา และจากบทความเรื่องพฤติกรรมการใช้ความรุนแรง กรณีศึกษาการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร (ณัฏฐาภรณ์ โสกัณฑัต. 2557) ที่ได้ศึกษาปัจจัยทางด้านจิตวิทยา ครอบครัวและชุมชน การคบเพื่อนและปัจจัยค่านิยมการใช้ความรุนแรงในสถาบัน ก็ได้พบว่ามีความสัมพันธ์กับ

ระดับพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของนักเรียนอาชีวศึกษา ผลการวิจัยยังพบอีกว่า ปัจจัยที่สัมพันธ์และสามารถพยากรณ์ระดับพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงได้แก่ ปัจจัยด้านจิตวิทยา และปัจจัยด้านการคบเพื่อนที่กระทำผิด สอดคล้องกับ อุมาพร ตรังสมบัติ (2549) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับความรุนแรงในวัยรุ่นไทยพบว่าสาเหตุการเกิดความรุนแรง เกี่ยวข้องกับปัจจัยส่วนตัวของวัยรุ่นเอง เช่น ค่านิยมและทัศนคติที่นิยมใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา ร่วมไปกับค่านิยมเรื่องศักดิ์ศรี เมื่อมีเหตุการณ์ที่ทำให้รู้สึกถูกท้าทายศักดิ์ศรี ก็ทำให้เกิดพฤติกรรมความรุนแรงขึ้นมา มักเป็นความโกรธ การควบอารมณ์ตนไม่ได้ และถูกเพื่อนชักชวนให้กระทำผิดนอกจากนี้ อุษารัศม์ นิติยารมย์ (2548) ได้ทำการศึกษาเรื่องการยกพวกวิวาททำร้ายร่างกายกันและพกพาอาวุธ พบว่า ข้อมูลที่มีผู้ให้ความเห็นมากที่สุดว่าเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการทะเลาะวิวาท คือ เพราะถูกทำร้ายก่อน สูงถึงร้อยละ 64.90 และยังได้สำรวจความคิดของเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยพบว่า สาเหตุที่สำคัญในการทะเลาะวิวาท ได้แก่เกิดจากเรื่องผู้หญิง เมื่อมองหน้ากันแล้วหมั่นไส้ และต้องการอวดเพื่อนฝูงว่าตัวเองเก่ง

ประการที่สอง งานวิจัยส่วนใหญ่จะศึกษา แนวทางในการจัดการความขัดแย้งและการทะเลาะวิวาทที่เกิดขึ้นแล้ว มากกว่า ศึกษาแนวทางในการป้องกันการทะเลาะวิวาท เช่น งานวิจัยเรื่อง รูปแบบความผูกพันและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของนักเรียนอาชีวศึกษา (วรัญญา วชิโรดม. 2549) ที่ได้ศึกษารูปแบบความผูกพันและรูปแบบการแก้ไขความขัดแย้งในนักศึกษาอาชีวศึกษา ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีรูปแบบความผูกพันมั่นคงและแบบกังวลใช้รูปแบบการแก้ไขความขัดแย้งแบบบูรณาการในระดับสูงกว่านักศึกษาที่มีรูปแบบความผูกพันแบบทนงตนและแบบหวาดกลัว นอกจากนี้ยังพบว่าในการจัดการความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่นนั้น ขึ้นอยู่กับเชาวน์อารมณ์ รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา(จุฬาลักษณ์ สมภารวงค์.2552) การทำกิจกรรมกลุ่มและโปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์ของวัยรุ่น (มณฑิรา จารุเพ็ง. 2549; และ อัฒณี สุมะนานนท์. 2553) นอกจากนี้ยังมีข้อค้นพบว่า การยึดถือ อภัยทานและพุทธวิธีต่างๆ ในพุทธศาสนา เพื่อการจัดการความขัดแย้งในสังคมไทยปัจจุบัน (กษิรา เทียนส่องใจ. 2550; และ อรปรียา วสุมหันต์. 2553)

ประการที่สามพบงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับ มาตรการป้องกันการทะเลาะวิวาทของหน่วยงานอื่น ๆ ยังไม่พบงานวิจัยที่ศึกษาหาแนวทางป้องกันที่มาจากผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง (กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มครู หรือกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา) เช่นงานวิจัยเรื่อง “การฝึกเพื่อเสริมสร้างจิตลักษณะในการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา (แสวงทวีคูณ. 2538) ได้นำข้อมูลจากการศึกษาของผ่องพรรณ แววิเศษ (2538) ที่ได้ผลว่า จิตลักษณะที่สำคัญที่ควรพัฒนาเพื่อป้องกันการทะเลาะวิวาท มี 2 ด้าน คือ ทัศนคติต่อการทะเลาะวิวาท และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน โดยแสวง ทวีคูณ ได้มาทำการทำการทดลองฝึกเพื่อเสริมาสร้างจิตลักษณะเพื่อป้องกันการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา โดยทดลองกับกลุ่มนักเรียนเข้าใหม่ชั้นปีที่ 1 เพราะนักเรียนเข้าใหม่มีทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาทอยู่แต่เดิม และอาจถูกอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนและสภาพแวดล้อมอื่นๆ ชักจูง หรือกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ดังนั้นการพัฒนาทัศนคตินักเรียนเข้าใหม่ให้มั่นคงถาวร และพัฒนาไปในทางที่เหมาะสมยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้ทำการฝึกเพื่อเสริมสร้างจิตลักษณะ 2 ด้าน

คือ 1) ฝึกสนับสนุน คือ สร้างความมั่นคงให้แก่ทัศนคติเดิมที่ดี ไม่นิยมการทะเลาะวิวาท และสร้างภูมิคุ้มกัน คือ ฝึกเตรียมตัวรับสถานการณ์การปลุกปั่นโจมตีให้เกิดการเปลี่ยนทัศนคติ 2) ฝึกลักษณะมุ่งอนาคต และควบคุมตน ผลการศึกษาพบว่า การฝึกทัศนคติได้ผลกับกลุ่มที่มีความพร้อมสูงมากกว่ากลุ่มที่มีความพร้อมต่ำ การฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนทั้งสองกลุ่มให้ผลไม่แตกต่างกัน และการฝึกทั้งสองด้านให้ผลดีในทั้งสองกลุ่มไม่ต่างกัน และยังพบงานวิจัยเรื่องผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อการแสดงออกที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งระหว่างเพื่อนของนักศึกษาระดับปวช.แผนกพาณิชยการ วิทยาลัยเทคนิคจันทบุรี (สุพัตรา ร่วมโพธิ์รี. 2546) โดยได้ศึกษาเปรียบเทียบการแสดงออกที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งระหว่างเพื่อนของนักศึกษา และสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อชุดกิจกรรมแนะแนว ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษากลุ่มทดลองมีการแสดงออกที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งระหว่างเพื่อนสูงขึ้นหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวอย่างมีนัยสำคัญ และมีความคิดเห็นต่อชุดกิจกรรมแนะแนวอยู่ในเกณฑ์ดีมาก และดี และยังพบงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดฝึกอบรมการแก้ไขปัญหาและป้องกันการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา: กรณีศึกษานักเรียนอาชีวศึกษาประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม โรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ ช่างกล ขส.ทบ. (พิชัย ผลพันธิน. 2550) ที่ได้นำชุดฝึกอบรม สำหรับการแก้ไขปัญหาการก่อเหตุทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนกองทัพบก อุปถัมภ์ช่างกลขส.ทบ. ที่เน้นการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรม ด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ การรับรู้เกี่ยวกับสังคมและด้านความสัมพันธ์กับโรงเรียน

ประการที่สี่ มีการสร้างและพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนภายในโรงเรียน แต่ยังไม่พบเครือข่ายระหว่างโรงเรียน เช่น งานวิจัยที่มีการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนภายในโรงเรียนด้วยการสร้างโปรแกรมกระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาความเข้าใจ และการเข้าถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสร้างเครือข่ายชุมชน พบว่านักเรียนมีความเข้าใจ และมีเครือข่ายของเยาวชนในโรงเรียนได้ดีกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เข้ารับการทดลอง (พรรณวดี พันธุวงษา พิณประดิษฐ์. 2553) สอดคล้องกับงานวิจัยของวัชราพร เชยสุวรรณ (2553) และ ศิราณี และคณะ (2554) ที่พบผลการศึกษาว่า มีการพัฒนารูปแบบเครือข่าย และแกนนำนักศึกษาพยาบาลภายในวิทยาลัย โดยมีการเสริมสร้างภาวะผู้นำในแกนนำนักศึกษาในโรงเรียน ประกอบด้วยการทำงานเป็นทีม การคิดและแก้ปัญหาเฉพาะหน้า โดยการการพัฒนาเครือข่ายแกนนำจิตอาสาป้องกันเอดส์เพื่อนำไปสู่ความยั่งยืน โดยการสร้างแรงจูงใจในการทำงานอาสา เพิ่มกิจกรรมที่ให้แกนนำได้รับประโยชน์ ช่วยแกนนำในการจัดตั้งกลุ่มและชมรม และพัฒนากลุ่มนักเรียนที่อยู่ในม.ต้นให้ขึ้นมาเป็นแกนนำต่อไป สุชีรา มะหิเมือง และคณะ (2554) ที่ได้พัฒนารูปแบบเครือข่ายวิจัยเพื่อพัฒนาทักษะการทำวิจัยในชั้นเรียนแก่ครูประจำการ พบว่า เครือข่างกลาง 1 เครือข่าย มีสมาชิก คือนักวิจัย 3 คน ทำหน้าที่ติดตามงาน จากเครือข่ายย่อย โดยมีงานประชุมย่อยเครือข่าย และงานปฏิบัติการตามขั้นตอนวิจัยในชั้นเรียน และกระบวนการปฏิบัติงานร่วม

ระหว่าง 2 เครือข่าย ส่วนงานวิจัยที่มีการพัฒนาเครือข่ายนอกโรงเรียน เป็นงานวิจัยการสร้างและพัฒนาเครือข่ายเยาวชนจิตอาสา อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ (2557) ที่ศึกษาสถานการณ์ปัญหาเยาวชน ศึกษาการก่อเกิดพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงกลุ่มเยาวชนจากอดีตสู่ปัจจุบัน รวมทั้งศึกษารูปแบบและกระบวนการสร้างและพัฒนากลุ่มเยาวชย โดยผลการวิจัยพบว่า ปัญหาส่วนใหญ่เป็นปัญหาการทะเลาะวิวาท ยาเสพติด เกมออนไลน์ และชู้สาว เป็นต้น ในด้านการก่อเกินพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลง พบว่าในอดีตกลุ่มเยาวชนเกิดในสถานศึกษา ตั้งขึ้นเพื่อด้านการอาสาพัฒนา กิจกรรมของกลุ่ม ประกอบด้วยการจัดรายการวิทยุเผยแพร่คุณธรรม จริยธรรม การจัดกิจกรรมอาสาสมัครต่างๆ เป็นต้น กระบวนการสร้างและพัฒนา มีข้อจำกัดหลายประการ คือ ช่วงเวลาที่สั้น เมื่อระยะเวลาเปลี่ยนแปลงไป บทบาทหน้าที่ก็เปลี่ยนแปลงไป การจะให้เยาวชยรับผิดชอบก็อาจไม่เหมาะสมด้วยสภาพวัย

สรุปได้ว่า การทบทวนวรรณกรรม พบว่า ยังไม่พบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการศึกษาหาแนวทางป้องกันการก่อเหตุทะเลาะวิวาทที่มาจากผู้เกี่ยวข้องโดยตรง อาทิ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มครู หรือกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษาเอง กล่าวคือ ตัวอย่างงานวิจัยส่วนใหญ่ จะเป็นการศึกษาเกี่ยวกับการหาสาเหตุของการทะเลาะวิวาท และการแก้ไขความขัดแย้งและการทะเลาะวิวาทแทบทั้งหมด ยังไม่พบงานวิจัยที่ศึกษาหาแนวทางป้องกันจากผู้บริหาร ไม่พบงานวิจัยที่ศึกษาหาแนวทางป้องกันการก่อเหตุทะเลาะวิวาทที่มาจากกลุ่มครูในสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา ไม่พบงานวิจัยที่ศึกษาหาแนวทางป้องกันการก่อเหตุทะเลาะวิวาทที่มาจากกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา โดยในการสร้างเครือข่ายกลุ่มเยาวชนเพื่อป้องกันการทะเลาะวิวาทนั้น จำเป็นที่จะต้องได้รับความร่วมมือทั้งในเรื่องความสมัครใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรม รายละเอียดของกิจกรรมต่างๆ ที่ต้องได้มาจากความคิด หรือข้อเสนอแนะของคนที่อยู่ในพื้นที่เอง สอดคล้องกับวิธีการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผ่านมาพบว่า ตัวอย่างงานวิจัยทั้งหมดข้างต้น เป็นการศึกษาด้วยวิธีการเชิงปริมาณ โดยมีทั้งการหาความสัมพันธ์ และวิธีการวิจัยเชิงทดลอง แต่ยังไม่การศึกษาด้วยวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม แสดงให้เห็นช่องว่างของงานวิจัยที่ผ่านมานี้ ทำให้การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาหาแนวทางการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา โดยเลือกใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ทั้งนี้รายละเอียดของการวิจัยจะกล่าวถึงในบทที่ 3 ต่อไป

ส่วนที่ 10 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ปัญหาการทะเลาะวิวาท ที่เกิดขึ้นในกลุ่มของนักเรียนอาชีวศึกษานั้นเป็นเรื่องสำคัญที่จำเป็นต้องได้รับการป้องกัน โดยอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วนด้วยกัน ทั้งในส่วนของผู้บริหารสถานศึกษา คณาจารย์ ตลอดทั้งนักเรียนอาชีวศึกษา ในที่นี่จะเน้นไปที่กลุ่มของนักเรียนอาชีวศึกษาเป็นหลัก เพื่อให้เป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างรูปแบบที่ดี โดยคาดว่าจะขยายผลต่อไปยังกลุ่มอื่นๆ ต่อไปได้ จากงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น พบว่า การศึกษาในลักษณะของการร่วมมือกันเพื่อให้เกิดผลในเชิงปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมนั้น ยังมีไม่มากนัก ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้นำรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดของ แนวคิดของ โอเลอรี่ (วรรณดี สุทธินรากร. 2556; อ้างอิงจาก O'Leary. 2004) ที่ได้พัฒนารูปแบบที่ใกล้เคียงกับโมเดลของ Lewin และโมเดลของ Elliott ที่ให้ความสำคัญกับความรู้ที่ก่อรูปขึ้นท่ามกลางการเรียนรู้ตลอดวงจรของการวิจัย โอเลอรี่ (วรรณดี สุทธินรากร. 2556; อ้างอิงจาก O'Leary. 2004) เห็นว่าการวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นเสมือนการสร้างการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อนำสู่การเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป้าหมายของความสำเร็จจะขัดเกลาวิธีการของการปฏิบัติ การเก็บข้อมูล รวมทั้งการตีความข้อมูลจะเป็นแสงสว่างที่นำไปสู่ความเข้าใจเรื่องราวในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย กระบวนการวิจัยเริ่มต้นด้วยขั้นตอนของการสังเกตซึ่งเป็นขั้นตอนที่ใช้วิธีการวิจัยในการเก็บข้อมูลผลการศึกษาที่ได้นำไปสู่การสะท้อนผลเพื่อให้เกิดการตระหนักและความเข้าใจที่ลึกซึ้งในปัญหา จากนั้นสมาชิกช่วยกันทำแผนเชิงกลยุทธ์ เพื่อนำสู่การกำหนดเป้าหมายไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนจะนำไปสู่การค้นคว้าวิธีการและเครื่องมือในการปฏิบัติ แล้วจึงลงมือปฏิบัติตามแผน สมาชิกกลุ่มสามารถนำผลจากการปฏิบัติที่ได้สู่การสำรวจปัญหาอีกครั้งในขั้นตอนของการสังเกตรอบที่ 2 ผลจากการสำรวจจะนำสู่การสะท้อนผลสู่สมาชิกกลุ่มอีกครั้ง และนำสู่การจัดทำแผน รวมทั้งปฏิบัติการตามแผนต่อไป ในการเป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา โดยเริ่มจากการทำความเข้าใจรูปแบบของการทะเลาะวิวาทด้วยการวิเคราะห์สถานการณ์การ สาเหตุ ผลที่เกิดขึ้น และวิธีการแก้ปัญหาที่สถานศึกษานั้นๆ ดำเนินการอยู่ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depthinterview) จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ไปสู่การสร้างรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายแกนนำเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา หลังจากนั้นผู้วิจัย และกลุ่มผู้ร่วมวิจัย ร่วมกันวางแผนอนาคตร่วมกัน โดยใช้เทคนิคการแสวงหาอนาคตร่วมกัน (Future Search Conference: FSC) และลงพื้นที่ในการปฏิบัติและสังเกต กิจกรรมพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชน ในระดับบุคคล ระดับกลุ่มสถานศึกษา และสังเกตผลของการจัดกิจกรรม จากนั้นนำผลที่ได้ไปสะท้อนผลการปฏิบัติ ด้วยการจัดเวทีเพื่อสะท้อนผล ด้วยเทคนิคการทบทวนผล

หลังการปฏิบัติงาน (After Action Review) เมื่อได้ผลแล้วกลุ่มผู้ร่วมวิจัยจะนำข้อมูลไปปรับปรุงแผน (แผน 2) โดยใช้เทคนิคการระดมสมองเพื่อวางแผนปรับปรุงกิจกรรมหลังจากที่ได้ทำไปแล้ว หลังจากนั้นเป็นขั้นปฏิบัติและสังเกตการจัดกิจกรรมการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนตามแผนใหม่ที่ได้วางไว้ และสะท้อนผลในรอบที่ 2 ด้วยเทคนิคการทบทวนผลหลังการปฏิบัติงาน (After Action Review) เมื่อได้ผลแล้วกลุ่มผู้ร่วมวิจัยจะนำข้อมูลไปปรับปรุงแผน (แผน 3) โดยใช้เทคนิคการระดมสมองเพื่อวางแผนปรับปรุงกิจกรรมหลังจากที่ได้ทำไปแล้ว หลังจากนั้นเป็นขั้นปฏิบัติและสังเกตการจัดกิจกรรมการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนตามแผนใหม่ที่ได้วางไว้ และสะท้อนผลในรอบที่ 3 ด้วยเทคนิคการทบทวนผลหลังการปฏิบัติงาน (After Action Review) โดยผลที่ได้จากการสะท้อนผลนั้นจะถือว่าเป็นการสิ้นสุดกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมโดยสิ่งที่ได้จากการสะท้อนผลนั้นจะเป็นเกณฑ์ในการวัดความสำเร็จของการสร้างเครือข่ายกลุ่มเยาวชน ที่จะบอกได้ว่ารูปแบบการพัฒนาเครือข่ายที่ได้ร่วมกันพัฒนาขึ้นมานั้น ประสบความสำเร็จหรือไม่ อย่างไร โดยดูผลจากความคิดเห็นของกลุ่มเยาวชนที่ร่วมพัฒนาเครือข่าย ทั้งในด้านของความรู้ที่ได้มาจากการเข้าร่วมกิจกรรมและความรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติ ที่กลุ่มผู้เข้าร่วมนั้นได้ผลอย่างไร หลังจากที่นำไปปฏิบัติแล้ว เมื่อประมวลรวมผลทั้งหมดแล้วคาดว่าจะได้รูปแบบของการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา หลังจากนั้นคาดว่า เมื่อมีกลุ่มเยาวชนที่เป็นผู้ริเริ่มการพัฒนาเครือข่ายภายในสถานศึกษา และเครือข่ายกลุ่มเยาวชนระหว่างสถานศึกษาเกิดขึ้นแล้วนั้น นักวิจัยและกลุ่มผู้ร่วมวิจัย ได้ร่วมกันนำข้อมูลที่ได้ไปสร้างคู่มือการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา ที่สามารถเข้าใจและนำไปปฏิบัติได้โดยง่าย

โดยในการทำความเข้าใจรูปแบบการทะเลาะวิวาทวาทของนักเรียนอาชีวศึกษาที่เกิดขึ้นนั้น ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการทะเลาะวิวาทของเด็กและเยาวชนในการอธิบายสาเหตุของและผลที่เกิดขึ้นจากการเกิดพฤติกรรมนั้นๆ ได้แก่ ทฤษฎีการคบค้าสมาคมที่แตกต่าง มุ่งพิจารณาไปที่กลุ่มเพื่อน ประเภทของเพื่อนและลักษณะรวมทั้งพฤติกรรมของกลุ่มเพื่อน คือ ก่อนที่เด็กและเยาวชนจะคบเพื่อนที่กระทำความผิด ตนเองยังไม่มีความคิดโน้มเอียงที่จะกระทำผิด แต่เมื่อได้คบเพื่อนกระทำความผิดแล้วจึงได้เรียนรู้ค่านิยม ทัศนคติ และกลวิธี เทคนิคที่โน้มน้าวให้กระทำความผิดในที่สุด จะมีพฤติกรรมและบุคลิกภาพเป็นคนที่เห็นวาการกระทำผิดเป็นของธรรมดาทฤษฎีวัฒนธรรมรองโครงสร้างทางสังคมนั้น เป็นรากฐานของพฤติกรรมอาชญากรรม โดยเป็นตัวกีดกันไม่ใช้เยาวชนจากชนชั้นต่ำของสังคม ได้รับการยอมรับหรือได้สถานภาพทางสังคม เยาวชนเหล่านี้จึงเกิดอาการที่เรียกว่า “การถูกถอดจากสถานภาพ” (Status Frustration) เมื่อเป็นเช่นนี้ พวกเขาจึงตอบโต้ปรากฏการณ์ทางสังคมนี้โดยไปรวมตัวกัน และสร้างวัฒนธรรมขึ้นมาใหม่ซึ่งมีลักษณะตรงข้าม

กับวัฒนธรรมหลักของสังคม (Akers. 1994) ทฤษฎีตีตรา อธิบายถึงขบวนการที่มีผลทำให้บุคคลมีพฤติกรรมแปรเปลี่ยนไปเป็นอาชญากรรมหรือเบี่ยงเบนไป ว่าไม่มีพฤติกรรมใดที่เป็นพฤติกรรมอาชญากรอย่างแท้จริง แต่มีพฤติกรรมอาชญากรเป็นเพราะสังคมกำหนด หรือตีตราหน้าให้บุคคลเป็นอาชญากรได้ เพราะมีผลพื้นฐานของพฤติกรรมที่กระทำผิด และตีตราในกระบวนการยุติธรรม และแนวคิด อัตลักษณ์ (Identity) มาเป็นแนวทางในการทำความเข้าใจในครั้งนี้ด้วย

ในส่วนของการสร้างรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนของนักเรียนอาชีวศึกษา ผู้วิจัยได้นำแนวคิดในเรื่องการรวมกลุ่ม เป็นแนวคิดในการอธิบายการรวมกลุ่มของเยาวชนภายในสถานศึกษาและระหว่างสถานศึกษา ในการป้องกันการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา ที่สามารถทำงานร่วมกัน ก่อนเป็นเครือข่ายกลุ่มเยาวชนต่อไปได้แนวคิดเรื่องเครือข่าย มาเป็นแนวทางในการการจะสร้างรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทควรเป็นการร่วมมือกันการเชื่อมโยงของสถานศึกษาที่เป็นเครือข่าย ในลักษณะที่มีความสัมพันธ์ของสมาชิกในเครือข่ายต้องเป็นไปโดยสมัครใจกิจกรรมที่ทำในเครือข่ายต้องมีลักษณะเท่าเทียมหรือแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันการเป็นสมาชิกเครือข่ายต้องไม่มีผลกระทบต่อความเป็นอิสระหรือความเป็นตัวของตัวเองเพื่อจะช่วยให้เกิดพลังทางสังคมที่ โดยเฉพาะการป้องกันการก่อเหตุทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษาน่าจะช่วยให้สังคมเข้มแข็ง เกิดการพัฒนาอย่างแท้จริงและยั่งยืน ทฤษฎีการปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์ที่มองในระดับปัจเจกบุคคล และมองกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมในเชิงการปฏิสังสรรค์ระหว่างบทบาทของการพัฒนาเครือข่ายของกลุ่มเยาวชนที่จะป้องกันการก่อเหตุทะเลาะวิวาท ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาความเป็นตัวตน (Self) ของบุคคล ในการพิจารณาและทำความเข้าใจบทบาทของกลุ่มเยาวชนที่ร่วมพัฒนาเครือข่ายว่าเป็นอย่างไรและรูปแบบชีววิทยานิเวศวิทยาของบรอนเฟนเบนเนอร์ เป็นแนวทางในการศึกษาการการสร้างรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา ว่าในการรวมกลุ่มเยาวชน การพัฒนาเครือข่ายนั้นมีคุณลักษณะเฉพาะอย่างไร มีบริบททางสังคมใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนและอยู่ในระดับใดบ้าง

ในส่วนของการสร้างคู่มือการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนของนักเรียนอาชีวศึกษา ผู้วิจัยได้นำแนวคิดในเรื่องการการพัฒนาคู่มือ และมุมมองทางพฤติกรรมศาสตร์มาเป็นแนวทางในการทำความเข้าใจในครั้งนี้

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการสร้างรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา” มีวัตถุประสงค์ เพื่อทำความเข้าใจรูปแบบของปัญหาการทะเลาะวิวาท ในนักเรียนอาชีวศึกษา เพื่อสร้างและสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา และเพื่อสร้างคู่มือการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา โดยพื้นที่ศึกษา คือ เขตกรุงเทพมหานคร โดยการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของเครือข่ายในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา โดยมุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้าง ทางสังคม และวัฒนธรรมของนักเรียนและสถานศึกษา ทั้งนี้ได้อาศัยแนวคิดของ โอเลอรี่ (วรรณดี สุทธินรากร. 2556; อ้างอิงจาก O’Leary. 2004) ที่ได้พัฒนารูปแบบที่ใกล้เคียงกับโมเดลของ Lewin และโมเดลของ Elliott ที่ให้ความสำคัญกับความรู้ที่ก่อรูปขึ้นท่ามกลางการเรียนรู้ตลอดวงจรของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ที่เป็นเสมือนการสร้างการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อนำสู่การเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป้าหมายของความสำเร็จจะขัดเกลาวิธีการของการปฏิบัติ การเก็บข้อมูล รวมทั้งการตีความข้อมูลจะเป็นแสงสว่างที่นำไปสู่ความเข้าใจเรื่องราวในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย กระบวนการวิจัยเริ่มต้นด้วยขั้นตอนของการสังเกตซึ่งเป็นขั้นตอนที่ใช้วิธีการวิจัยในการเก็บข้อมูลผลการศึกษาที่ได้นำไปสู่การสะท้อนผลเพื่อให้เกิดการตระหนักและความเข้าใจที่ลึกซึ้งในปัญหา จากนั้นสมาชิกช่วยกันทำแผนเชิงกลยุทธ์ เพื่อนำสู่การกำหนดเป้าหมายไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนจะนำไปสู่การค้นคว้าวิธีการและเครื่องมือในการปฏิบัติ แล้วจึงลงมือปฏิบัติตามแผน สมาชิกกลุ่มสามารถนำผลจากการปฏิบัติที่ได้สู่การสำรวจปัญหาอีกครั้งในขั้นตอนของการสังเกตรอบที่ 2 ผลจากการสำรวจจะนำสู่การสะท้อนผลสู่สมาชิกกลุ่มอีกครั้ง และนำสู่การจัดทำแผน รวมทั้งปฏิบัติการตามแผนต่อไป โดยรายละเอียดของวิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า มีดังต่อไปนี้

1. บทบาทและการเตรียมความพร้อมของนักวิจัย
2. พื้นที่ในการวิจัย
3. ผู้ร่วมวิจัยและกลุ่มผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย
4. ขั้นตอนในการวิจัย
5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
6. การเก็บรวบรวมข้อมูล
7. การวิเคราะห์ข้อมูล
8. การตรวจสอบความถูกต้องและความเชื่อถือได้ของข้อมูล
9. จรรยาบรรณในการวิจัย
10. การพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล

1. บทบาทและการเตรียมความพร้อมของนักวิจัย

1.1 บทบาทของผู้วิจัย

ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ในครั้งนี้ เป็นการสร้างคุณค่าใหม่ให้เกิดขึ้นในกลุ่มเครือข่ายแกนนำนักเรียนอาชีวศึกษา เกี่ยวกับการป้องกันการทะเลาะวิวาทร่วมกัน โดยการเปลี่ยนแปลงนั้น อาศัยบทบาทของผู้วิจัยในการค้นหาความรู้ และนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการขับเคลื่อนการเรียนรู้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย

โดยผู้วิจัยมีบทบาทไปตามสถานการณ์ (วรรณดี สุทธินรากร. 2557) และวิธีการเก็บข้อมูลที่ใช้ ดังต่อไปนี้ ดังนี้

1. การเป็นนักวางแผน (The Planner) ในการนำผลจากการวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา สู่การวางแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชน หลังจากการแสวงหาอนาคตร่วมกัน (Future Search Conference) ระหว่างผู้วิจัยและกลุ่มผู้วิจัยร่วม

2. การเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ตลอดห้วงเวลาในวงจรการวิจัย ทั้งการสำรวจสถานการณ์ปัญหาการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา สู่การวางแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชน การนำแผนสู่การปฏิบัติ และการตรวจสอบผลการปฏิบัติ ในการสร้างรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายแกนนำนักเรียนอาชีวศึกษา เกี่ยวกับการป้องกันการทะเลาะวิวาทร่วมกัน

3. การเป็นผู้ฟังที่ดี (Listener) ในหลายๆ สถานการณ์ของการสำรวจสถานการณ์ปัญหาการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา การสะท้อนผลจากการปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชน ในทุกกระบวนการ ผู้วิจัยต้องทำหน้าที่เป็นผู้ฟังที่ดี เพื่อเข้าถึงปัญหาหรือสภาพการณ์ เพื่อการนำข้อมูลไปใช้ในการแก้ไขปัญหาและสร้างการเปลี่ยนแปลงในการสร้างรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา

4. การเป็นนักสังเกต (Observer) การเป็นนักสังเกตเพื่อพิจารณาปัญหาและผลของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งอยู่ในบริบทของภาษา คำพูด การกระทำและสภาพการณ์ ทั้งยังช่วยในการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลในอีกทางหนึ่ง

นอกจากนี้ในการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ตัวผู้วิจัย เปรียบเสมือนเครื่องมือที่สำคัญที่สุดของการวิจัย (วรรณดี สุทธินรากร. 2556) เช่นเดียวกับการวิจัยเชิงคุณภาพ เนื่องจากกระบวนการขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามวงจรการออกแบบของนักวิจัย ดังนั้นจึงควรมีการเตรียมความพร้อมของผู้วิจัยให้มีทักษะในการแสดงบทบาทต่างๆ ตลอดทั้งกระบวนการวิจัยดังนี้ (ชาย โพธิสิตา. 2549)

1.2 การเตรียมความพร้อมของนักวิจัย

1) การเตรียมความรู้ เนื้อหาและแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานวิจัย

ผู้วิจัยมีการเตรียมความรู้และทฤษฎีทั้งทางด้านสังคมและจิตวิทยาที่นำมาอธิบายในการสร้างรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายแกนนำนักเรียนอาชีวศึกษา เกี่ยวกับการป้องกันการทะเลาะวิวาทร่วมกัน เพื่อใช้เป็นแนวคิดเบื้องต้น (Preconceived notion) ในการสร้างแนวคำถาม (Interview guideline) วางแผนการวิจัย และเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างครบถ้วน โดยตระหนักว่าความรู้และทฤษฎีดังกล่าวเหล่านี้จะไม่ยึดถือเป็นหลักของการศึกษาในครั้งนี้ สอดคล้องกับ การศึกษางานวิจัยเชิงคุณภาพตามแนวทางของ Maxwell (1996) กล่าวว่า กระบวนการวิจัยคุณภาพมิได้เริ่มต้นที่ทฤษฎีเป็นหลัก แต่เป็นการอธิบายข้อมูลไปสู่ข้อสรุป โดยแท้จริงแล้วแนวคิดและทฤษฎีสำหรับงานวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นเพียง “ทฤษฎีชั่วคราว” ที่ว่าชั่วคราวเพราะต้องรอการพิสูจน์ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ สามารถยืนหยุ่นหรือปรับเปลี่ยนได้ ซึ่งทฤษฎีเป็นเพียง การบอกว่าเหตุใดปรากฏการณ์ที่จะศึกษาจะเกิดขึ้นและเป็นอย่างที่เราคิด มิใช่เพื่อการพิสูจน์ทฤษฎีหรือนำทฤษฎีมาสู่การปฏิบัติ และจากที่ วรรณดี สุทธินรากร (2557) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) สร้างขึ้นบน พื้นฐานความรู้ ความเข้าใจ ของสมาชิกในกลุ่มเริ่มต้นด้วยการปฏิบัติ และผลของการปฏิบัติจะถูกนำมาทบทวนด้วยทฤษฎี ทฤษฎีคือชุดของการจัดการที่เกี่ยวข้องกับความคิด ซึ่งถ่ายโยงสู่การปฏิบัติการ ยิ่งกว่านั้นทฤษฎีจะเกิดขึ้นเมื่อคนได้รับประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในระหว่างทางของการปฏิบัติและการสะท้อนผล โดยการปฏิบัติในที่นี่ หมายถึงการขับเคลื่อนทางการปฏิบัติด้วยพลังของความรู้สึกและสติปัญญา ใช้ทฤษฎีเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการปฏิบัติและสะท้อนผลของการปฏิบัติสู่การขัดเกลาทางทฤษฎี

2) การเตรียมความพร้อมด้านระเบียบวิธีการวิจัย

โดยผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการเชิงทฤษฎีของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยผ่านการเรียนในวิชา วป 701 ระเบียบวิธีวิจัย II และการเป็นผู้ช่วยนักวิจัยในงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผ่านการเรียนและฝึกทำวิจัยคุณภาพ ในวิชา วป 703 การวิจัยเชิงคุณภาพ วิชาสัมมนาการวิจัยเชิงคุณภาพ และวิชา วป 804 ปฏิบัติการวิจัย II ณ. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เนื่องจากการกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) และการวิจัยเชิงคุณภาพมีความเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ กล่าวคือ การมีความรู้อย่างเดียวไม่เพียงพอ จะต้องอาศัยประสบการณ์และการฝึกฝน และการเรียนรู้จากการกระทำจริงของตนเอง โดยนอกจากการเรียนแล้วผู้วิจัยยังได้ร่วมเป็นผู้เก็บข้อมูล ผู้ช่วยนักวิจัย และนักวิจัยร่วมในงานวิจัยต่างๆ ของสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 7 สรุปประสบการณ์ของผู้วิจัย เทคนิคที่ได้เรียนรู้ และทักษะที่ได้ฝึกปฏิบัติ

โครงการ / งานวิจัย	หน้าที่	เทคนิคที่ได้เรียนรู้	ทักษะที่ได้ฝึกปฏิบัติ
1. งานวิจัยเรื่อง “การรายงานสถานการณ์ปัญหาความขัดแย้งในสังคมไทย ปี พ.ศ.2557-2558”	นักวิจัยร่วม	- วิธีการวางแผนวิธีการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ - การเลือกกลุ่มตัวอย่าง - การสัมภาษณ์เชิงลึก - การสนทนากลุ่ม - การวางแผนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ - การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ - การเขียนรายงานผลการวิจัย	- ผู้สัมภาษณ์ - ผู้จดบันทึก - ผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) - ฝึกการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ แบบ Case study - ฝึกการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยสถิติเชิงพรรณา - ฝึกการเขียนรายงานผลการวิจัย
2.งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบและกลไกของชุมชนเพื่อการดูแลและป้องกันปัญหาโรคซึมเศร้าและโรควิตกกังวลในผู้สูงอายุ”	ผู้ช่วยนักวิจัย	- เทคนิคการสนทนกลุ่ม - (Focus Group Discussion) - เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) - เทคนิคการวิเคราะหาภาพแวดล้อมภายใน และภายนอกของพื้นที่วิจัย (Environmental scanning) - วิธีการออกแบบกิจกรรมในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม - เทคนิคการเล่าเรื่อง (Storytelling) - วิธีการออกแบบการวิเคราะห์ข้อมูล - วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	- การเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) - การเป็นผู้จดบันทึก (Note taker) - การสร้างประเด็นคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม - การสร้างแนวคำถามสำหรับการตรวจวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน - ฝึกการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม - ฝึกการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเทคนิคการเล่าเรื่อง (Storytelling) - ฝึกการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก - ฝึกการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน

ตาราง 7 (ต่อ)

โครงการ / งานวิจัย	หน้าที่	เทคนิคที่ได้เรียนรู้	ทักษะที่ได้ฝึกปฏิบัติ
3. งานวิจัยเรื่อง “ศึกษาและประเมินผลการดำเนินงานกองทุนคุ้มครองเด็กและค้นหาโครงการต้นแบบ” กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	ผู้ช่วยนักวิจัย	- เทคนิคถอดบทเรียน - เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) - เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)	- การเป็นผู้สัมภาษณ์ - การเป็นผู้จดบันทึก - การเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ในการสนทนากลุ่ม - การเป็น Moderator - ฝึกวิเคราะห์ข้อมูลจากการถอดบทเรียน
4.งานวิจัยเรื่อง “การสำรวจความตระหนักรู้ในเรื่องสิทธิผู้บริโภคในกิจการโทรคมนาคมและวิเคราะห์สภาพปัญหาจากการใช้บริการโทรคมนาคมของผู้บริโภค”	ผู้ช่วยนักวิจัย	- เทคนิคการสนทนากลุ่ม - (Focus Group Discussion) - วิธีการออกแบบกิจกรรมในการเก็บข้อมูล - วิธีการออกแบบการวิเคราะห์ข้อมูล	- การเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) - การเป็นผู้จดบันทึก (Note taker) - การสร้างประเด็นคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม - ฝึกการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม
5. งานวิจัยเรื่อง “ผลการศึกษาสภาพการดำเนินชีวิตของครอบครัวที่มีเด็กติดเกม และบริการทางสังคมสำหรับครอบครัว	ผู้ช่วยนักวิจัย	- เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)	- ผู้สัมภาษณ์ - ผู้จดบันทึก - การนำเสนอผลงาน

ตาราง 7 (ต่อ)

โครงการ / งานวิจัย	หน้าที่	เทคนิคที่ได้เรียนรู้	ทักษะที่ได้ฝึกปฏิบัติ
6.โครงการปฏิรูปการเรียนรู้สู่ผู้เรียน	ผู้ช่วยนักวิจัย	- เทคนิคการเป็นผู้ชี้แนะ (Coaching) และ การเป็นพี่เลี้ยง (Mentoring) - เทคนิคการทบทวนผลหลังการปฏิบัติงาน (After Action Review)	- การเป็นผู้ชี้แนะ (Coaching) และ การเป็นพี่เลี้ยง (Mentoring) - การเป็นผู้จดบันทึก - การเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ในการสนทนากลุ่ม - การสร้างแนวคำถามสำหรับการทบทวนผลหลังการปฏิบัติงาน
7.งานวิจัยเรื่อง “การศึกษาสมรรถนะที่ต้องการและจำเป็นด้านการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารในองค์กรภาครัฐและเอกชน”	ผู้เก็บข้อมูล	- เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)	- การเป็นผู้สัมภาษณ์ - การเป็นผู้จดบันทึก
8.งานวิจัยเรื่อง “การศึกษารูปแบบพื้นที่ใช้สอยภายในบ้านพักอาศัยที่ช่วยลดความขัดแย้งในครอบครัวและเสริมสร้างคุณภาพชีวิต”	ผู้เก็บข้อมูล	- เทคนิคการสนทนกลุ่ม (Focus Group Discussion) - การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)	- การเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) - การเป็นผู้จดบันทึก (Note taker) - การเป็นผู้สัมภาษณ์ - การสร้างประเด็นคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม
9. งานวิจัยเรื่อง “การประมวลและสังเคราะห์ผลงานวิจัยที่สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ให้ความสำคัญ”	ผู้เก็บข้อมูล	- เทคนิคการบันทึกข้อมูล	- ฝึกบันทึกข้อมูล

ตาราง 7 (ต่อ)

โครงการ / งานวิจัย	หน้าที่	เทคนิคที่ได้เรียนรู้	ทักษะที่ได้ฝึกปฏิบัติ
10. โครงการสำรวจความพึงพอใจในการปฏิบัติงานและความผูกพันต่อองค์การของพนักงานการทางพิเศษแห่งประเทศไทย ประจำปี 2558	ผู้เก็บข้อมูล	- เทคนิคการสนทนากลุ่ม	- การเป็นผู้จดบันทึก - การเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ในการสนทนากลุ่ม

จากการได้ฝึกปฏิบัติต่างๆ ทำให้ผู้วิจัยได้ทำความเข้าใจรูปแบบของงานวิจัยเชิงคุณภาพแต่ละรูปแบบเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งได้ฝึกทักษะในการเป็นนักวิจัย ทั้งในส่วนของการตั้งคำถามจากการเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ของการจัดการสนทนากลุ่ม ทักษะของการเป็นผู้สัมภาษณ์ที่ดีจากการร่วมเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ทักษะการสังเกต ตลอดจนกระบวนการถอดบทเรียนในทุกขั้นตอน โอกาสต่างๆ เหล่านี้ ทำให้ผู้วิจัยได้ฝึกฝนการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพทำให้เกิดความรู้ความชำนาญ โดยผู้วิจัยเชื่อว่า จะทำให้ผู้วิจัยเกิดความมั่นใจ และมีทักษะในการเป็นนักวิจัยที่ดีในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการสร้างรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษาครั้งนี้

2. พื้นที่ในการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกสถานศึกษาที่อยู่ในสังกัดของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นพื้นที่ในการวิจัย โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังต่อไปนี้

1. เป็นสถานศึกษาที่อยู่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เป็นสถานศึกษาที่ยังคงมีเหตุการณ์การทะเลาะวิวาทภายใน และระหว่างสถานศึกษาเกิดขึ้น
3. เป็นสถานศึกษาที่ผู้บริหารมีความตระหนักที่จะหาวิธีในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาการทะเลาะวิวาทที่เกิดขึ้น
4. เป็นสถานศึกษาที่ผู้บริหาร และกลุ่มเยาวชน สมัครใจเข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้ และยินดีเข้าร่วมตลอดตั้งแต่ต้นจนจบการวิจัย

จากเกณฑ์ในการคัดเลือกพบว่ามีสถานศึกษา จำนวน 2 สถานศึกษาที่มีคุณลักษณะครบตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในทุกข้อ ดังนั้นพื้นที่วิจัยในการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ครั้งนี้จึงได้แก่ สถานศึกษาภาครัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร และสถานศึกษาภาคเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้มิได้หมายความว่าพื้นที่ที่เลือกทำวิจัยในครั้งนี้ เป็นพื้นที่ที่มีปัญหามากกว่าพื้นที่อื่นๆ เนื่องจากการติดตามสถานการณ์จากข่าว ผู้วิจัยเชื่อว่า การทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษาในกรุงเทพฯ และปริมณฑล เกิดขึ้นในทุกพื้นที่

3. กลุ่มผู้ร่วมวิจัย

การเลือกกลุ่มผู้ร่วมวิจัยครั้งนี้เป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามคุณสมบัติที่กำหนด (Inclusion Criteria) โดยเน้นเลือกบุคคลที่สามารถร่วมเสนอความคิดเห็น ให้ข้อมูล ในการวางแผน การลงมือปฏิบัติ การสะท้อนผลการปฏิบัติ ได้ในทุกขั้นตอนของกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และยังสามารถตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษา สามารถให้ข้อมูลด้านสถานการณ์ปัญหาการทะเลาะวิวาท และแนวทางการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา สามารถร่วมวางแผน และปฏิบัติในการสร้างรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา และสามารถร่วมสร้างคู่มือการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา ในการศึกษาครั้งนี้จึงเน้นการมีส่วนร่วม จากกลุ่มผู้ร่วมวิจัย ซึ่งข้อมูลที่ได้มานั้นนำมาตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้เพื่อประสิทธิภาพของการวิจัยในครั้งนี้อีกด้วย รายละเอียดของผู้ให้ข้อมูลและกลุ่มผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยครั้งนี้ มีดังต่อไปนี้

3.1 ผู้ร่วมวิจัย (Participants) ในการตอบความมุ่งหมายการวิจัยข้อที่ 1

มีผู้ร่วมวิจัย (Participants) เป็นกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษาที่ผ่านเหตุการณ์การทะเลาะวิวาททั้งในสถานศึกษาและระหว่างสถานศึกษา จำนวน 20 คนที่มีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

1. เป็นนักเรียนอาชีวศึกษาของสถานศึกษาภาครัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร และสถานศึกษาภาคเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร
2. เป็นผู้เข้าร่วมในเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทในสถานศึกษาและระหว่างสถานศึกษาในระหว่างที่กำลังศึกษาอยู่
3. เป็นผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ทะเลาะวิวาท ตั้งแต่ ฟกช้ำ ถลอก บาดเจ็บและพิการ

3.2 ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย ในการตอบความมุ่งหมายการวิจัยข้อที่ 2-3

ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยเพื่อตอบความมุ่งหมายการวิจัยข้อที่ 2 และข้อที่ 3 มี 3 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มนักวิจัยร่วม(Local Researcher) ได้แก่ กลุ่มอาจารย์จากสถานศึกษา จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ รวม 2 คน มีคุณสมบัติ เป็นผู้มีประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา และมีแนวคิดที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น และยินดีที่จะเข้าร่วมในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้ตั้งแต่ต้นจนจบโครงการ

2. กลุ่มผู้ร่วมวิจัย (Participants) ได้แก่ ตัวแทนนักเรียนอาชีวศึกษา และตัวแทนอาจารย์ มีคุณสมบัติ ดังนี้

2.1 กลุ่มตัวแทนนักเรียน (กลุ่มเยาวชน) ได้แก่นักเรียนอาชีวศึกษาที่มีความสมัครใจในการร่วมพัฒนาเครือข่ายในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษาจากสถานศึกษาของรัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครจำนวน 30 คน และจากสถานศึกษาของเอกชนแห่งหนึ่ง จำนวน 15 คน รวม 45 คนโดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้

1) มีบทบาทเป็นหัวหน้าชุดในการทำกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา เช่น กิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมการแข่งขันต่างๆ และได้รับการยอมรับจากนักเรียนอาชีวศึกษา ว่าเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ และสามารถให้คำปรึกษากับเพื่อนได้

2) ยินดีเข้าร่วมในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้ตลอดตั้งแต่ต้นจนจบโครงการ

2.2 กลุ่มตัวแทนอาจารย์ ได้แก่ อาจารย์ที่มีความสมัครใจในการร่วมพัฒนาเครือข่ายในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา จากสถานศึกษาของรัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร จำนวน 2 คน และจากสถานศึกษาของเอกชนแห่งหนึ่ง จำนวน 2 คน มีคุณสมบัติที่สำคัญ ได้แก่ เป็นอาจารย์ฝ่ายปกครอง หรือ ฝ่ายพัฒนาศักยภาพนักเรียนอาชีวศึกษา มีประสบการณ์การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา และยินดีเข้าร่วมการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้ตลอดตั้งแต่ต้นจนจบโครงการ

3. กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stake holder) ได้แก่ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มนักเรียนทั่วไปที่สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมที่กลุ่มผู้ร่วมวิจัยจัดขึ้น

4. ขั้นตอนในการวิจัย

ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1) ติดต่อประสานไปยังผู้บริหารของสถานศึกษาที่เป็นพื้นที่ในการวิจัยครั้งนี้ อันได้แก่ สถานศึกษาภาครัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร และสถานศึกษาภาคเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร

2) เข้าไปแนะนำตัว และชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยกับผู้บริหารของสถานศึกษาที่เป็นพื้นที่วิจัยทั้ง 2 แห่ง รวมทั้งขออนุญาตในการใช้พื้นที่ และบุคลากรเพื่อร่วมในการทำวิจัย และเก็บข้อมูล

3) ทำการติดต่อไปยังกลุ่มผู้ร่วมวิจัย โดยผู้วิจัยแจ้งความประสงค์ในการศึกษาและชี้แจงวิธีการดำเนินการศึกษาแก่กลุ่มผู้ร่วมวิจัยให้ทราบในเบื้องต้น รวมทั้งสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มผู้ร่วมวิจัยเพื่อให้เกิดความไว้วางใจในตัวผู้วิจัย

4) ทำความเข้าใจกับกลุ่มนักวิจัยร่วมให้ทราบถึงหน้าที่ บทบาท ที่จะปฏิบัติในฐานะผู้ช่วยนักวิจัย ที่เป็นนักวิจัยในพื้นที่ (Local researcher) เพื่อให้เข้าใจภาพรวมของการวิจัยในครั้งนี้

5) ทำหนังสือขอจริยธรรม เพื่อขออนุญาตทำการวิจัยในมนุษย์ จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และได้รับหนังสือรับรองเลขที่ SWUEC/E-068/2559

6) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างเครื่องมือต่างๆ ในการวิจัยโดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้ตรวจสอบและควบคุมคุณภาพเครื่องมือ

7) ในขั้นก่อนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้ทำความเข้าใจรูปแบบของการทะเลาะวิวาท เพื่อทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสถานการณ์ สาเหตุ ผลที่เกิดขึ้น รวมไปถึงการแก้ไขที่ผ่านมาของการทะเลาะวิวาทที่สถานศึกษานั้นๆ ดำเนินการอยู่ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยในขั้นตอนนี้ถือเป็นขั้นระบุปัญหา เพื่อให้ผู้วิจัยได้ทำความเข้าใจกับข้อมูลก่อนไปสู่ขั้นวางแผน (Plan) ร่วมกับผู้ร่วมวิจัยของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมต่อไป

8) หลังจากนั้น ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมปฐมนิเทศ ให้กับกลุ่มนักวิจัยร่วม และกลุ่มผู้ร่วมวิจัย เพื่อให้มารับฟัง รับรู้ และเข้าใจรูปแบบการทะเลาะวิวาท ที่ถือว่าเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้มาจากขั้นก่อนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

9) ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เริ่มต้นจากวงจรที่ 1 การพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนภายในสถานศึกษา ได้เริ่มจากขั้นวางแผน (Plan1) โดยผู้วิจัย กลุ่มนักวิจัยร่วม และกลุ่มผู้ร่วมวิจัยของสถานศึกษาทั้ง 2 แห่งประชุมเพื่อเตรียมกิจกรรมร่วมและวางแผนอนาคตร่วมกัน โดยใช้เทคนิคการแสวงหาอนาคตร่วมกัน (Future Search Conference: FSC) ในการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษาผลที่ได้คือ กิจกรรมที่เกิดจากความต้องการของกลุ่มผู้ร่วมวิจัย ได้แก่ กิจกรรมการพัฒนาเครือข่ายภายในสถานศึกษา และกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายระหว่างสถานศึกษา ตามลำดับ

10) ขั้นปฏิบัติกิจกรรม (Action1) การพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนภายในสถานศึกษาในขั้นนี้จะแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นปฏิบัติและขั้นการสังเกต

10.1) โดยในขั้นปฏิบัติจะมีผู้วิจัย และกลุ่มผู้ร่วมวิจัย ร่วมกันจัดกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนภายในสถานศึกษา ใน 2 ระดับ ได้แก่

1) ระดับบุคคลเน้นการเสริมสร้างความรู้ เจตคติ พฤติกรรม และภาวะผู้นำของเยาวชน

2) ระดับกลุ่มในสถานศึกษา เน้นการสร้างกลุ่ม กระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม โดยในระดับกลุ่มนี้ จะเปิดให้กลุ่มผู้ส่วนได้ส่วนเสีย (ผู้บริหาร และนักเรียนอาชีวศึกษาในสถานศึกษานั้นๆ เข้าร่วมกิจกรรมด้วย)

10.2) ขั้นการสังเกตผลของการจัดกิจกรรม โดยผู้วิจัย และนักวิจัยร่วม จะทำการสังเกตและการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ร่วมวิจัยในระหว่างที่ทำกิจกรรม

11) ขั้นการสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflect1) ของวงจรที่ 1 โดยผู้วิจัย และกลุ่มผู้ร่วมวิจัยด้วยการจัดเวทีเพื่อสะท้อนผลหลังการปฏิบัติ ด้วยเทคนิคการทบทวนผลหลังการปฏิบัติงาน (After Action Review) ผลที่ได้จากขั้นนี้ จะนำไปสู่การวางแผนใหม่เพื่อพัฒนากิจกรรม โดยผลที่ได้คือ กลุ่มผู้ร่วมวิจัยพอใจในรูปแบบของกิจกรรมที่จัด และต้องการให้เริ่มกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายระหว่างสถานศึกษา ด้วยกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมเผยแพร่ความรู้

12) ขั้นวางแผนใหม่ (Plan2) เป็นการเริ่มวงจรที่ 2 การพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนระหว่างสถานศึกษา โดยเป็นการนำผลที่ได้จากขั้นการสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflect1) ของวงจรที่ 1 มาใช้ในการวางแผนใหม่อีกครั้งเพื่อปรับปรุงกิจกรรม โดยผู้วิจัย และกลุ่มผู้ร่วมวิจัย ประชุมเพื่อวางแผนกิจกรรมร่วมกัน ด้วยเทคนิคการระดมสมอง (Brain storming) ผลที่ได้คือการจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ร่วมกัน ระหว่างสถานศึกษา

13) ขั้นปฏิบัติตามแผนใหม่ที่วางไว้ (Action2) และสังเกต ในขั้นนี้จะแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นปฏิบัติและขั้นการสังเกต

13.1) ขั้นปฏิบัติตามแผนใหม่ที่วางไว้จะมีผู้วิจัย และกลุ่มผู้ร่วมวิจัย จัดกิจกรรมการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนระหว่างสถานศึกษา ตามแผนที่ได้วางไว้ โดยเป็นกิจกรรมระดับเครือข่าย เน้นการสร้างความร่วมมือ และความรับผิดชอบต่อสังคม

13.2) ขั้นการสังเกตผลของการจัดกิจกรรม โดยนักวิจัย และนักวิจัยร่วมทำการสังเกต และการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ร่วมวิจัยในระหว่างที่ทำกิจกรรม

14) ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflect 2) ของวงจรที่ 2 โดยผู้วิจัย และกลุ่มผู้ร่วมวิจัย ด้วยการจัดเวทีสะท้อนผลการปฏิบัติ ด้วยเทคนิคการทบทวนผลหลังการปฏิบัติงาน (After Action Review) ผลที่ได้จากขั้นนี้ จะนำไปสู่การวางแผนใหม่เพื่อพัฒนากิจกรรม โดยผลที่ได้คือ กลุ่มผู้ร่วมวิจัยพอใจในรูปแบบของกิจกรรมที่จัด แต่ต้องการให้เพิ่มการตั้งกลุ่มออนไลน์ เพื่อการประสานงานที่รวดเร็วยิ่งขึ้น และเพิ่มการให้ความรู้กับผู้ที่มาเข้ารับการบริการด้วย

15) ขั้นวางแผนใหม่ (Plan3) เป็นการเริ่มวงจรที่ 3 การพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนระหว่างสถานศึกษาอีกครั้ง โดยเป็นการนำผลที่ได้จากขั้นการสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflect 2) ของวงจรที่ 2 มาใช้ในการวางแผนใหม่อีกครั้งเพื่อปรับปรุงกิจกรรม โดยผู้วิจัย และกลุ่มผู้ร่วมวิจัย ประชุมเพื่อวางแผนกิจกรรมร่วมกัน ด้วยเทคนิคการระดมสมอง (Brain storming) ผลที่ได้คือการจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ร่วมกันระหว่างสถานศึกษาเหมือนเดิม แต่ให้ปรับขั้นตอนการวางแผน เป็นการสร้าง Group line เพื่อการติดต่อที่รวดเร็ว และเพิ่มส่วนของการสาธิตการซ่อม กำหนดผู้ที่ให้ความรู้กับผู้มารับบริการเพิ่มไปในการบำเพ็ญประโยชน์ครั้งนี้ด้วย

16) ขั้นปฏิบัติตามแผนใหม่ที่วางไว้ (Action3) และสังเกตในขั้นนี้จะแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นปฏิบัติและขั้นการสังเกต

16.1) ขั้นปฏิบัติตามแผนใหม่ที่วางไว้จะมีผู้วิจัย และกลุ่มผู้ร่วมวิจัย จัดกิจกรรมการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนระหว่างสถานศึกษา ตามแผนที่ได้วางไว้ โดยเป็นกิจกรรมระดับเครือข่าย เน้นการสร้างความร่วมมือ และความรับผิดชอบต่อสังคม

16.2) ขั้นการสังเกตผลของการจัดกิจกรรม โดยนักวิจัย และนักวิจัยร่วม จะทำการสังเกต และการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ร่วมวิจัยในระหว่างที่ทำกิจกรรม

17) ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflect 3) ของวงจรที่ 3โดยผู้วิจัย และกลุ่มผู้ร่วมวิจัย ด้วยการจัดเวทีสะท้อนผลการปฏิบัติ ด้วยเทคนิคการทบทวนผลหลังการปฏิบัติงาน (After Action Review) ผลที่ได้จากขั้นนี้ กลุ่มผู้ร่วมวิจัยพอใจในรูปแบบของกิจกรรมที่จัด และอยากเพิ่มการ

ประชาสัมพันธ์ให้บุคคลอื่นๆ ในสถานศึกษาที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ และประชาชนทั่วไป ได้รับทราบถึงการบำเพ็ญประโยชน์ในครั้งนี้ด้วย โดยผลที่ได้จากการสะท้อนผลการปฏิบัติจากวงจรที่ 3 นั้น จะถือว่าเป็นการสิ้นสุดกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยสิ่งที่ได้จากการสะท้อนผลนั้นจะเป็นเกณฑ์ในการวัดความสำเร็จของการสร้างรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชน ที่จะบอกได้ว่าการพัฒนาเครือข่ายที่ร่วมกันพัฒนาขึ้นมานั้น ประสบความสำเร็จหรือไม่ อย่างไร โดยดูผลจากการทำงานของเครือข่ายกลุ่มเยาวชน ที่เป็นกิจกรรม และความรู้ที่ได้มาจากการเข้าร่วมกิจกรรม และความรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติ ที่เครือข่ายกลุ่มเยาวชนได้รับ ว่าเป็นอย่างไร หลังจากที่นำไปปฏิบัติแล้ว เมื่อประมวลรวมผลทั้งหมดแล้วคาดว่าจะได้รูปแบบของการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา

18) การจัดทำคู่มือการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา โดยผู้วิจัย กลุ่มนักวิจัยร่วม และกลุ่มผู้ร่วมวิจัย ด้วยเทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) โดยมาร่วมกันสะท้อนความรู้ที่เกิดจากการทำกิจกรรม และเกิดจากการปฏิบัติ เป็นความรู้ที่ได้จากแต่ละบุคคล และความรู้ที่สะท้อนออกมาร่วมกันเป็นของกลุ่มแล้วนั้น นักวิจัยและกลุ่มผู้ร่วมวิจัย ได้ร่วมกันนำข้อมูลที่ได้ไปสร้างคู่มือการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา ที่สามารถเข้าใจและนำไปปฏิบัติได้โดยง่าย

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ตัวผู้วิจัย เปรียบเสมือนเครื่องมือที่สำคัญที่สุดของการวิจัย (วรรณดี สุทธินรากร. 2556) เช่นเดียวกับการวิจัยเชิงคุณภาพ เนื่องจากกระบวนการขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามวงจรการออกแบบของนักวิจัย ผู้วิจัยจะต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้ร่วมวิจัย และต้องมีความเข้าใจในเรื่องที่ตนเองศึกษาเป็นอย่างดี แต่อย่างไรก็ตาม นักวิจัยจำเป็นที่จะต้องมีเครื่องมือเพื่อช่วยในการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือเพื่อช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

5.1 แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต การถอดบทเรียนและประเด็นในการสนทนากลุ่ม

1) **แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (สำหรับการตอบความมุ่งหมายของการวิจัยข้อ 1)**

ผู้วิจัยได้สร้างแนวคำถามเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเงื่อนไขรูปแบบของสถานการณ์ปัญหาการทะเลาะวิวาท ของนักเรียนอาชีวศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลครบตามประเด็นคำถามการวิจัย และป้องกันการขาดตกบกพร่องของประเด็นที่ต้องการศึกษา โดยผู้วิจัยได้สร้างแนวคำถามในประเด็นกว้างๆ แต่ครอบคลุมประเด็นคำถามการวิจัยที่ต้องการค้นหาคำตอบ คำถามที่ใช้ถามจะมีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์ที่ประสบจริงในขณะที่ทำการเก็บข้อมูล ซึ่งก่อนที่ผู้วิจัยจะนำแนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึกนี้ไปใช้จริงผู้วิจัยได้ให้อาจารย์ที่ปรึกษาซึ่งมีความ

เชี่ยวชาญทางด้านการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นผู้ช่วยตรวจสอบแนวคำถาม และได้ทดลองใช้แนวคำถามทำการสัมภาษณ์กับเพื่อนของผู้วิจัยเอง เพื่อเป็นการทำความเข้าใจในแนวคำถามที่สร้างขึ้นก่อนนำไปสัมภาษณ์จริง ในการสร้างแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก ในครั้งนี้ มีตัวอย่าง ดังนี้

ตาราง 8 แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก (สำหรับการตอบความมุ่งหมายของการวิจัยข้อ 1)

วัตถุประสงค์	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ตัวอย่างแนวคำถามหลัก
เพื่อทำความเข้าใจสถานการณ์ปัญหาการทะเลาะวิวาท ในนักเรียนอาชีวศึกษา	นักเรียนอาชีวศึกษาที่มีส่วนร่วมในเหตุการณ์ทะเลาะวิวาท	- สถานการณ์การทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษาในสถานศึกษาเป็นอย่างไร - มีเงื่อนไขใดที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ทะเลาะวิวาท ทั้งเงื่อนไขจากตัวบริบทโครงสร้าง วัฒนธรรมในโรงเรียน และตัวบุคคล เช่น ผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่ เป็นต้น - มีเงื่อนไขใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทะเลาะวิวาท
เพื่อค้นหา <u>รูปแบบ</u> ของสถานการณ์ปัญหาการทะเลาะวิวาท ในนักเรียนอาชีวศึกษา	นักเรียนอาชีวศึกษาที่มีส่วนร่วมในเหตุการณ์ทะเลาะวิวาท	- เหตุการณ์ที่เคยเข้าร่วมมีลักษณะอย่างไรบ้าง - ในขณะที่มีการทะเลาะวิวาทเกิดขึ้น ท่านทำอะไรบ้าง - ผลจากการทะเลาะวิวาทเป็นอย่างไร

**แนวคำถามนี้สามารถยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์*

2) แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ (ในขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม)

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นวิธีการเก็บข้อมูลในขั้นของการสังเกตหลังจากได้ลงมือปฏิบัติแล้ว เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำไปสะท้อนถึงผลของการปฏิบัติได้ โดยในการสัมภาษณ์เชิงลึกนี้ผู้วิจัยได้สร้างแนวคำถามเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการเก็บข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลครบตามประเด็นการจัดกิจกรรมในขั้นปฏิบัติ และป้องกันการขาดตกบกพร่องของประเด็นที่ต้องการศึกษา โดยผู้วิจัยได้สร้างแนวคำถามในประเด็นกว้างๆ แต่ครอบคลุมประเด็นคำถามการวิจัยที่ต้องการค้นหาคำตอบ โดยแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์นี้ผู้วิจัยจะไม่ได้นำออกมาอ่านในขณะทำ

การสัมภาษณ์ และไม่ได้เรียงการถามตามประเด็นที่กำหนดไว้ แต่จะทำการสัมภาษณ์และรับฟังเรื่องราวตามคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลเป็นหลัก คำถามที่ใช้ถามจะมีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์ที่ประสบจริงในขณะที่ทำการเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยได้นำแนวคำถามให้กับ นักวิจัยร่วมในสถานศึกษาได้ตรวจสอบก่อนที่จะนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง

ตาราง 9 ตัวอย่างแนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ (ในขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม)

วัตถุประสงค์	**กลุ่มผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย**	**ตัวอย่างแนวคำถามหลัก /คำถามซัก(Probe)**
เพื่อถามความคิดเห็นของการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนารูปแบบการป้องกันการทะเลาะวิวาท	กลุ่มเยาวชน	- ในการเข้าร่วมกิจกรรม ท่านได้รับบทบาทใด และได้ทำอะไรบ้าง - ท่านได้รับอะไรจากการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นอย่างไรบ้าง - หลังจากได้ทำกิจกรรมแล้ว ท่านรู้สึกอย่างไร - ฯลฯ
เพื่อค้นหาแนวทางในการปรับปรุง และพัฒนากิจกรรมการพัฒนารูปแบบการป้องกันการทะเลาะวิวาท	กลุ่มเยาวชน	- หากต้องกลับไปทำกิจกรรมอีกครั้ง ท่านคิดว่าจะทำอย่างไร - ฯลฯ

หมายเหตุ แนวคำถามนี้เป็นเพียงตัวอย่างเท่านั้น สามารถปรับเปลี่ยนและยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์

3) แนวทางการสังเกต

ผู้วิจัยใช้แนวทางการสังเกตเพื่อทำการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มผู้เข้าร่วมวิจัย รวมทั้งสังเกตบริบทรอบข้างที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการสังเกตนั้นผู้วิจัยได้กระทำร่วมกับการสัมภาษณ์เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำไปสะท้อนถึงผลของการปฏิบัติได้ และเป็นการตรวจสอบความถูกต้อง/เชื่อถือได้ของข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมด้วยวิธีการอื่นด้วยผู้วิจัยไม่ได้ใช้การสังเกตเป็นวิธีการหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล แต่ใช้เป็นวิธีการรองเพื่อเป็นส่วนร่วมและสนับสนุนข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และเป็นแนวทางในการตรวจสอบความถูกต้อง/เชื่อถือได้ของข้อมูล โดยผู้วิจัยได้สร้างกรอบการสังเกตไว้เป็นเครื่องนำทางสำหรับการสังเกต เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องมากที่สุด ดังนี้

ตัวอย่างกรอบการสังเกต

1) บริบทที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้ทำการสังเกตบริบทแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา ทั้งบริบทของเวลา สถานที่ และสถานการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำความเข้าใจว่าหลังจากเข้าร่วมการทำกิจกรรมแล้ว มีบริบทอะไรบ้างที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชน และมีความเกี่ยวข้องอย่างไร

2) พฤติกรรมผู้วิจัยทำการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มเยาวชน ทั้งในขณะทำกิจกรรมและหลังทำกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา

3) ความสัมพันธ์ ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตความสัมพันธ์ของของกลุ่มเยาวชน ทั้งในขณะทำกิจกรรม และหลังทำกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา กับกลุ่มผู้ร่วมวิจัยทุกคน

4) การมีส่วนร่วมผู้วิจัยได้ทำการสังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของของกลุ่มเยาวชน ทั้งในขณะทำกิจกรรม และหลังทำกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา

4) ประเด็นการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้ใช้แนวคำถามในการสนทนากลุ่มในประเด็น “แนวทางในการพัฒนาคู่มือการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา” เพื่อหาข้อสรุปร่วมกันเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาคู่มือการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

ตาราง 10 ตัวอย่างประเด็นการสนทนากลุ่ม

วัตถุประสงค์	ตัวอย่างแนวคำถามหลัก	คำถามซัก(Probe)
เพื่อค้นหาองค์ประกอบในคู่มือการพัฒนาเครือข่าย	- ท่านคิดว่าในคู่มือการพัฒนาเครือข่าย ควรมีข้อมูลอะไรบ้าง	- วัตถุประสงค์ควรเป็นอย่างไร - ควรมีกิจกรรมอะไรบ้าง - คำจำกัดความที่จำเป็นควรมีคำว่าอะไรบ้าง - ระบุหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง - ขั้นตอนการปฏิบัติ - รูปแบบของการพัฒนาเครือข่าย

ตาราง 10 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	ตัวอย่างแนวคำถามหลัก	คำถามซัก(Probe)
เพื่อค้นหารูปแบบของคู่มือการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชน	- ท่านคิดว่า คู่มือการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนแบบใด ที่จะมีผู้สนใจอ่าน และนำไปใช้ประโยชน์ได้ง่ายที่สุด	- ขนาดของเล่มคู่มือ - การนำเสนอข้อความต่างๆ - จำนวนหน้า

5.2 อุปกรณ์ภาคสนาม ได้แก่

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม อุปกรณ์ภาคสนามมีความสำคัญและจำเป็นอย่างมากในการเก็บข้อมูล เนื่องจากเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการเก็บข้อมูลได้สะดวกขึ้น ป้องกันการขาดตกบกพร่องของข้อมูล และช่วยให้ผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลมาสรุป วิเคราะห์ได้อย่างลึกซึ้ง ตามสภาพความเป็นจริงที่ปรากฏ โดยผู้วิจัยใช้อุปกรณ์ภาคสนามในการเก็บข้อมูล ดังนี้

สมุดจดบันทึกภาคสนาม ผู้วิจัยใช้เป็นเครื่องมือช่วยในการเก็บข้อมูล การจดบันทึกภาคสนามมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการวิจัย เนื่องจากช่วยให้ผู้วิจัยสามารถบันทึกเรื่องราวหรือข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สังเกต และการสนทนากลุ่ม รวมทั้งบันทึกอารมณ์ความรู้สึกของผู้วิจัยขณะทำการเก็บข้อมูล อันเป็นการป้องกันความมีอคติในการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลได้อีกด้วย

กล้องถ่ายภาพ ผู้วิจัยใช้กล้องถ่ายภาพเป็นเครื่องมือช่วยในการบันทึกภาพเพื่อเก็บรายละเอียดของการเก็บข้อมูลการวิจัย ทั้งรายละเอียดขณะทำการสัมภาษณ์ สถานที่ในการจัดกิจกรรม ประมวลภาพการเข้าร่วมการจัดกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชน ภาพถ่ายขณะการสนทนากลุ่ม เพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาวิจัย ทั้งนี้ก่อนทำการบันทึกภาพใดๆ ผู้วิจัยจะได้ทำการขออนุญาตจากผู้ให้ข้อมูล และเจ้าของสถานที่ก่อนทุกครั้ง

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียด ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 11 ความมุ่งหมายการวิจัย กลุ่มเป้าหมาย เทคนิค และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ความมุ่งหมายการวิจัย	กลุ่มผู้ร่วมวิจัย	เทคนิค	เครื่องมือที่ใช้
1.เพื่อทำความเข้าใจรูปแบบของปัญหาการทะเลาะวิวาท ในนักเรียนอาชีวศึกษา	นักเรียนอาชีวศึกษา	การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)	แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก
2.เพื่อสร้างและสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชน ในการป้องกันการทะเลาะวิวาทภายในสถานศึกษาและระหว่างสถานศึกษา ของนักเรียนอาชีวศึกษาจากระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ	1.ตัวแทนอาจารย์ 2. กลุ่มเยาวชนในแต่ละสถานศึกษา	1.เทคนิคการแสวงหาอนาคตร่วมกัน (Future Search Conference:FSC) 2.เทคนิคการระดมสมอง (Brain stroming) 3.เทคนิคการทบทวนผลหลังการปฏิบัติงาน(After Action Review) 4.เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)	แบบสังเกต แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก
3.เพื่อสร้างคู่มือการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา	1.ตัวแทนอาจารย์ 2.กลุ่มเยาวชนในแต่ละสถานศึกษา	เทคนิคการสนทนากลุ่ม	1.แนวคำถามในการถอดบทเรียน 2. ประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่ม

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการเชิงปริมาณ ในขั้นตอนของการสังเกต และวิธีการเชิงคุณภาพที่ทำไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล และต้องดำเนินต่อไปภายหลังการเก็บข้อมูลสิ้นสุดลง กล่าวคือ ผู้วิจัยจะไม่แยกกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลออกจากการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำข้อมูลมาพิจารณาว่ายังขาดประเด็นใด ซึ่งถ้าพบว่าขาดประเด็นใด ผู้วิจัยจะทำการขออนุญาตเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ให้ข้อมูลอีกครั้ง เพื่อนำมาสร้างสมมติฐานชั่วคราว (Working Hypothesis) และนำไปสร้างข้อสรุปเทียบเคียงกับแนวคิดทฤษฎีต่อไป โดยผู้วิจัยเลือกใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป ซึ่งภายหลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลและมีการตรวจสอบข้อมูลแล้ว จึงนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งจะเป็นข้อความบรรยายที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกต (ชาย โพธิสิตา. 2548: 335-372; อ้างอิงจาก Mile; & Huberman. 1994)

7.1 วิธีการเชิงคุณภาพ

ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้เทคนิคทางการวิจัยเชิงคุณภาพหลากหลายเทคนิค ทำให้ข้อมูลที่ได้มาส่วนใหญ่เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ เมื่อได้ข้อมูลมาแล้วจะมีการวิเคราะห์ตีความเป็นกระบวนการที่ดำเนินไปด้วยกัน ผู้วิจัยมีหน้าที่สร้างข้อมูลใหม่อย่างเป็นระบบจากการรับรู้และความเข้าใจของตนเอง ในกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล กลุ่มผู้ร่วมวิจัยสามารถมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ได้ ตั้งแต่การคัดเลือกข้อมูลสู่การตีความและการให้ความหมายแก่ข้อมูลรวมถึงการเรียงร้อยความสัมพันธ์ของเรื่องราว โดยมีการอ้างอิง (Quote) คำพูดที่มีความหมายซึ่งเป็นที่มาของการตีความ ตลอดเส้นทางการวิเคราะห์ข้อมูล ในบางแง่มุมของการตีความเป็นการอธิบายความเชื่อในส่วนลึกของนักวิจัยไปพร้อมกัน นักวิจัยต้องพึงระวังไม่ให้ตีความเอนอิงอยู่กับวัฒนธรรมของผู้วิจัย หากแต่ต้องยืนหยัดอยู่บนวัฒนธรรมของกลุ่มผู้ร่วมวิจัยเป็นสำคัญ ผู้วิจัยเตือนตนเองอยู่เสมอในการทำหน้าที่ในการถ่ายทอดเรื่องราวให้ตรงกับสภาพความเป็นจริงบนพื้นฐานวัฒนธรรมของผู้คนในสภาพการณ์นั้นๆ บนเส้นทางของการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยสามารถตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลไปพร้อมกับกระบวนการวิเคราะห์ รวมทั้งสามารถตรวจสอบความถูกต้องของผลการวิจัยหลังสิ้นสุดการวิเคราะห์ได้อีกครั้งหนึ่งด้วย (วรรณดี สุทธินรากร. 2557) โดยในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ (ชาย โพธิสิตา. 2548: 335-372 อ้างอิงจาก Mile; & Huberman. 1994)

1) การจัดระเบียบข้อมูล (Data Organizing) ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมมาจากภาคสนาม มักไม่อยู่ในสภาพที่พร้อมจะนำไปใช้วิเคราะห์ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาจัดทำให้ข้อมูลอยู่ในสภาพที่พร้อมจะนำไปวิเคราะห์ได้โดยสะดวก โดยผู้วิจัยจะจัดระเบียบของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม ที่ถูกจดบันทึกด้วยลายมือและการบันทึกเสียง โดยผู้วิจัยทำการจัดระเบียบโดยการถอดคำให้สัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มออกมาพิมพ์ไว้ในรูปแบบของเอกสารและบันทึกไว้ในคอมพิวเตอร์ เพื่อความปลอดภัยและสะดวกต่อการอ่านและวิเคราะห์ รวมไปถึงการ

เรียกมาใช้ภายหลัง จากนั้นผู้วิจัยทำการอ่านทานข้อมูลที่จัดระเบียบแล้วหลายๆ ครั้งเพ่อให้เกิดการซึมซับในข้อมูล และทำการสรุปข้อมูลไว้เพื่องานต่อการเรียกใช้ข้อมูลอีกครั้ง โดยการจัดระเบียบข้อมูลผู้วิจัยจะทำไปพร้อมๆ กับการเก็บข้อมูลในทุกครั้ง

2) การให้รหัสข้อมูล และการแสดงข้อมูล (Coding & Data Display) หลังจากผู้วิจัยได้อ่านข้อมูลที่จัดระเบียบอย่างละเอียด เพื่อสรรหาข้อความที่มีความหมายตรงประเด็นกับคำถามการวิจัย เมื่อพบข้อความที่มีความหมายตรงประเด็นกับคำถามการวิจัยตามที่ต้องการจะศึกษา ผู้วิจัยจะกำหนดรหัสแทนความหมายของกลุ่มข้อความเหล่านั้น โดยข้อความที่ให้ความหมายในลักษณะเดียวกัน จะให้รหัสเหมือนกัน หลังจากนั้นผู้วิจัยจัดแสดงข้อมูลโดยการนำหน่วยของข้อความที่ให้รหัสเรียบร้อยแล้วนำมาเชื่อมโยงและหาความสัมพันธ์รวมเป็นกลุ่มของประเด็นในการวิเคราะห์ ซึ่งการแสดงข้อมูลจะจัดกลุ่มประเภทของข้อความที่มีความสัมพันธ์กันทางความหมาย โดยจะจัดแสดงข้อมูลในรูปแบบต่างๆ เช่น การแสดงข้อมูลด้วยตาราง แผนภาพ เป็นต้น

3) การหาข้อสรุป การตีความ และการยืนยัน (Conclusion, Interpretation and Verification) หลังจากการลงรหัสข้อมูลและการจัดทำการแสดงข้อมูลแล้ว ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการลงหัวไว้แล้ว ที่มีรหัสเดียวกัน มาทำการวิเคราะห์ สรุป และตีความ ซึ่งในการวิเคราะห์ผู้วิจัยจะใช้แนวคิดทางทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง จากการทบทวนวรรณกรรมในบทที่ 2 มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์และอภิปรายผลการวิจัย โดยผู้วิจัยได้นำรายละเอียดของแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวมาเทียบเคียงกับข้อค้นพบที่ได้ สุดท้ายเมื่อได้ข้อสรุปของผลการวิเคราะห์และอภิปรายผลแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อสรุปนั้น เพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อสรุปจากการวิเคราะห์ข้อมูล

8. การตรวจสอบความถูกต้องและความเชื่อถือได้ของข้อมูล

ในกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจุดมุ่งหมายสำคัญในครั้งนี้ คือ สร้างรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษาการตรวจสอบความถูกต้องและความเชื่อถือได้ของข้อมูล จึงสามารถพิจารณาได้จากผลของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น สามารถตรวจสอบได้ตลอดเส้นทางของการวิจัย นับจากการเริ่มต้นทำความเข้าใจรูปแบบการทะเลาะวิวาท ที่รวมสถานการณ์ปัญหาการทะเลาะวิวาท สาเหตุ ผลที่เกิดขึ้น รวมไปถึงการแก้ไขที่ผ่านมาของนักเรียนอาชีวศึกษา การวางแผนอนาคตร่วมกัน และร่วมสร้างกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนการทำกิจกรรม และการตรวจสอบผลของการดำเนินกิจกรรม ในกระบวนการจะมีการเสริมพลังให้กับกลุ่มตลอดกระบวนการของวงจรการวิจัย นอกจากนี้ผู้วิจัยยังทำวิธีการเชิงคุณภาพมาใช้ คือการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) ด้วยวิธีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Lincoln; & Guba. 1985) 4 ประการ คือ

1) การเก็บข้อมูลหลายวิธีการ (Multiple methods) การใช้หลายวิธีการเป็นรูปแบบหนึ่งของการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกเทคนิคในการเก็บข้อมูลหลายวิธีการ ตั้งแต่ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต ใน

ขั้นตอนการปฏิบัติและการสังเกต เป็นต้น และยังมีการทบทวนเอกสารร่วมด้วยเพื่อช่วยให้ผู้วิจัยได้ทำความเข้าใจกับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา ได้มากขึ้น

2) การสร้างเส้นทางของการตรวจสอบ (Audit) กระบวนการวิจัยทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลบนเส้นทางของการทำงาน การสัมภาษณ์ การบันทึกภาคสนาม ผู้วิจัยได้มีการจัดหน่วยข้อมูลในกระดาษแผ่นเล็ก การจัดหมวดหมู่ลงในกระดาษแผ่นใหญ่ จากนั้นอธิบายการใช้วิธีการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากผู้ร่วมวิจัยในทุกขั้นตอนของการสร้างและพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา กระบวนการดังกล่าวเป็นเหมือนการตรวจสอบไปในตัว

3) การทำงานร่วมกันของกลุ่มผู้ร่วมวิจัย (Research team) ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบไปด้วย กลุ่มตัวแทนอาจารย์ กลุ่มเยาวชนในสถานศึกษา การทำงานร่วมกันจะมีกระบวนการของการคอยตั้งคำถาม ข้อสงสัยในข้อมูลที่เกิดขึ้น แต่หากทำงานคนเดียวการใช้วิธีการของหลายเครื่องมือจะเหมาะสมกว่า กระบวนการนี้เป็นเสมือนการตรวจสอบของข้อมูลโดยใช้กลุ่มเพื่อน โดยที่กลุ่มเพื่อนจะทำหน้าที่เสมือนเป็นคนนอก คอยตรวจสอบคำตอบจากข้อค้นพบโดยใช้มุมมองในหลายด้าน และกันความรู้สึกอคติจากข้อมูลทีได้รับ

4) การตรวจสอบของสมาชิก (Member check) การนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกตหรืออื่นๆ สู่การตีความ รวบรวม และจัดระบบกลับไปให้กลุ่มผู้ร่วมวิจัยให้ความเห็นในมุมมองของ Lincoln and Guba (1985) เห็นว่าเป็นการสร้างความชัดเจน ของความเข้าใจ ซึ่งข้อค้นพบที่เกิดการเบี่ยงเบน ผิดพลาด หรือไม่ตรงกับความเป็นจริงทั้งหมดถูกขัดเกลาสู่ความถูกต้อง ถือเป็นการคืนความเข้าใจ และให้ความรู้ที่เป็นระบบสู่การเรียนรู้ของผู้ให้ข้อมูลไปพร้อมกัน

เนื่องจากงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นงานที่ไม่อาจแยกจากคุณค่า (Non vale free) (วรรณดี สุทธินรากร. 2557) ที่เกิดขึ้นในกระบวนการวิจัยจนถึงผูกกับคุณค่าอย่างเข้มข้น (Value laded) นักวิจัยจะต้อง ให้ความสำคัญกับการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล (Verification) หรือความน่าเชื่อถือของข้อมูล(Trustworthiness) อย่างไรก็ตาม แม้การทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จะมีข้อสงสัยในเรื่องของความเที่ยงตรงมา เรื่องจากกระบวนการวิจัยเป็นเรื่องของการวางแนวทางและปฏิบัติเพื่อให้เกิดการพัฒนา ขณะที่นักวิจัยทำหน้าที่อุทิศตน (Dedicated) เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงและสร้างคุณค่า (Value) ต่างๆ ให้เกิดขึ้น การตรวจสอบความถูกต้องทั้งหลายทั้งปวงจึงสำคัญมาก เพราะเป็นการควบคุมความพลั้งเผลอในการจัดกระทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่เกินเลยความเหมาะสม ทั้งอาจโดยตั้งใจ และไม่ได้ตั้งใจ ซึ่งกระบวนการ การควบคุมของกลุ่มที่เปิดเผยและเป็นสาธารณะจะช่วยขัดเกลาให้เกิดความพอดี พอประมาณ และสมดุล นอกจากนั้นผลของความรู้และการเรียนรู้ของกลุ่มจะเป็นเครื่องพิสูจน์แนวคิดและวิธีการของงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้ และสิ่งสำคัญอันดับสุดท้ายคือ ผู้วิจัยต้องระวังในเรื่องความตรง และความน่าเชื่อถือของงานวิจัย ซึ่งผู้วิจัยต้องเรียนรู้ที่จะจัดการและควบคุมให้อยู่ในมาตรฐานอีกด้วย

9. จรรยาบรรณในการวิจัย

จรรยาบรรณในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับการเคารพสิทธิ และความปลอดภัยของแหล่งข้อมูล หรือกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวมถึงความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเพื่อรักษาจรรยาบรรณในขั้นตอนดังนี้

1) ขั้นตอนในการเลือกหัวเรื่องการทำวิจัย ผู้วิจัยเลือกเรื่องที่น่าจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม โดยหัวข้อการศึกษาในครั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจรูปแบบการทะเลาะวิวาท ที่รวมสถานการณ์ปัญหาการทะเลาะวิวาท สาเหตุ ผลที่เกิดขึ้น รวมไปถึงการแก้ไขที่ผ่านมาของนักเรียนอาชีวศึกษา และยังได้รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา ที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการวิจัย ที่เป็นรากฐานในการป้องกันปัญหาการทะเลาะวิวาทที่นำมาซึ่งความความรุนแรงที่อาจเกิดขึ้นในนักเรียนอาชีวศึกษาที่อาจเกิดขึ้นในสถานศึกษาได้

2) ขั้นตอนออกแบบวิจัย เน้นเรื่องการได้รับการยินยอมในการเข้าร่วมในการศึกษาวิจัย การรักษาความลับ ตลอดจนป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจต่อผู้ให้ข้อมูล โดยคำนึงถึงการพิทักษ์สิทธิ์ของผู้ให้ข้อมูลเป็นสำคัญ

2.1) การขอความยินยอม ผู้วิจัยได้ข้อความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูลโดยการลงชื่อในใบคำยินยอมในการให้ข้อมูล และการแจ้งวัตถุประสงค์ สาระสำคัญของเรื่องที่ทำการศึกษา ความร่วมมือที่ผู้วิจัยคาดหวัง และมาตรการการรักษาความลับ ในการปกปิดชื่อและลักษณะส่วนตัว และหลีกเลี่ยงเปิดเผยชื่อสถานที่ทำการวิจัย

2.2) ผ่านกระบวนการเพื่อพิทักษ์สิทธิ์ผู้ให้ข้อมูล กระบวนการของอนุญาตเพื่อเข้าเก็บข้อมูลในพื้นที่วิจัยโดยผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒก่อนที่จะอนุญาตให้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ โดยได้หนังสือรับรองเลขที่ SWUEC/E-068/2559

2.3) การป้องกันผลกระทบต่อผู้ให้ร่วมวิจัย เป็นการป้องกันผลกระทบอันเนื่องมาจากการให้ความร่วมมือในการศึกษาวิจัยของผู้ให้ข้อมูล คำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้ให้ข้อมูลเป็นสำคัญ โดยการออกแบบการเก็บข้อมูลที่ยืดหยุ่นต้องทำความเข้าใจว่าการศึกษาอาจมีกระทบต่อทางด้านจิตใจของผู้ให้ข้อมูลเป็นสำคัญในที่นี่ผู้วิจัยจะมีการอธิบายและทำความเข้าใจถึงชื่อของงานวิจัยที่อาจมีผลกระทบต่อความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลเกิดความเข้าใจและลดความรู้สึกเสมือนการถูกตีตรา

2.4) การรักษาความลับ ผู้วิจัยต้องตระหนักถึงความเป็นส่วนตัว หรือความลับเฉพาะของผู้ให้ข้อมูล พึงรักษาความลับอย่างดีที่สุด โดยการปกปิดชื่อจริง โดยการใช้ชื่อสมมุติ หลีกเลี่ยงเปิดเผยสถานที่ทำการวิจัย

3) ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บข้อมูลครั้งนี้ใช้หลายเทคนิคในการเก็บข้อมูล แต่ที่สำคัญคือ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ในการสัมภาษณ์จะไม่มีการคาดคั้น ในเรื่องราวที่ผู้ให้ข้อมูลลำบากใจ จะมีการสังเกต สีหน้าท่าทาง แววตา ไปพร้อมๆ กัน เพื่อให้ผู้วิจัยเท่าทันต่อความรู้สึกของผู้ให้ร่วมวิจัย ผู้วิจัยจะหลีกเหลี่ยงคำพูดที่เปรียบเทียบหรือว่ากล่าว ที่จะส่งผลซ้ำเติมให้ผู้ให้ข้อมูลเกิดความวิตกกังวล จะมีการแจ้งวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการศึกษาวิจัย

4) ขั้นตอนการจดบันทึก ผู้วิจัยคำนึงการเก็บรักษาความลับข้อมูล เคารพผู้ให้ข้อมูลโดยไม่ใส่สิ่งที่ไม่ใช่คำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลและในระหว่างการจดบันทึก หากผู้ให้ข้อมูลต้องการที่จะดูสิ่งที่ผู้วิจัยจดไว้ ผู้วิจัยก็ยินดีที่ให้ผู้ให้ข้อมูลได้ตรวจสอบได้ทันที

5) ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยตระหนักถึงการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างละเอียดลึกซึ้ง และ ความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยวิธีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลอย่างเหมาะสม

6) ขั้นการรายงานผล ผู้วิจัยคำนึงการเปิดเผยข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบความน่าเชื่อถือ และคำนึงถึงการนำเสนอเฉพาะข้อมูลที่มิได้เป็นความลับหรือเป็นเรื่องที่จะทำให้ผู้อ่านทราบว่าผู้ให้ข้อมูลเป็นครั้ง ทั้งนี้ผู้วิจัยคำนึงถึงความถูกต้อง และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ให้ข้อมูลเป็นสำคัญ

10. การพิทักษ์สิทธิ์ผู้ให้ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีการพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มผู้ร่วมวิจัย โดยการทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลอย่างเป็นทางการและได้มีกระบวนการของอนุญาตเพื่อเข้าเก็บข้อมูลในพื้นที่วิจัย โดยผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้หนังสือรับรองเลขที่ SWUEC/E-068/2559 ก่อนทำการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ และชี้แจงกระบวนการในการทำวิจัยให้กับกลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้รับทราบ มีการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้วิจัยและกลุ่มผู้ร่วมวิจัย ทำการสอบถามความสมัครใจในการให้ข้อมูลก่อนการเก็บข้อมูล แจ้งผู้ร่วมวิจัยทุกครั้งว่ามีอิสระในการให้ข้อมูล และมีสิทธิตอบหรือไม่ตอบคำถามในประเด็นที่ไม่ต้องการเปิดเผยโดยแจ้งให้ผู้ให้ข้อมูลทราบ ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลนั้นไว้ในที่ปลอดภัย และไม่เปิดเผยแก่ผู้อื่นหากไม่ได้รับความยินยอมหรือได้รับอนุญาตจากกลุ่มผู้ร่วมวิจัย รวมทั้งผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลที่ได้อย่างตรงไปตรงมาตามข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษา และใช้นามสมมติในการกล่าวถึงผู้ให้ข้อมูลแทนการใช้ชื่อจริง

บทที่ 4
ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการสร้างรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา” มีความมุ่งหมาย เพื่อทำความเข้าใจรูปแบบของปัญหาการทะเลาะวิวาท ในนักเรียนอาชีวศึกษาเพื่อสร้างและสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาท ระดับภายในสถานศึกษาและระหว่างสถานศึกษาของนักเรียนอาชีวศึกษา และ เพื่อสร้างคู่มือการพัฒนาเครือข่ายในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา โดยการนำเสนอผลการศึกษาแบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้ร่วมวิจัย
2. รูปแบบของปัญหาการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา
3. การสร้างและสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา
4. การสร้างคู่มือการพัฒนาเครือข่ายในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ร่วมวิจัย (Participants)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการวิจัยเป็น 2 ระยะได้แก่ ระยะก่อนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และระยะการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยในแต่ละระยะมีผู้ร่วมวิจัย (Participants) ที่มีคุณสมบัติเป็นไปตามเกณฑ์ในการคัดเลือกเพื่อตอบความมุ่งหมายของการวิจัยที่ต่างกัน มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ร่วมวิจัย (Participants) ในระยะก่อนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อตอบความมุ่งหมายการวิจัยข้อ 1

ในระยะก่อนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีผู้ร่วมวิจัย (Participants) จำนวน 20 คน จากสถานศึกษา 2 แห่ง โดยผู้ร่วมวิจัย เป็นผู้ที่มีผ่านเกณฑ์ในการคัดเลือกมาแล้ว กล่าวคือ เป็นผู้ที่เข้าร่วมเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทระหว่างสถานศึกษา หรือ เหตุการณ์ทะเลาะวิวาทภายในสถานศึกษา และเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ทะเลาะวิวาท เป็นนักเรียนระดับปวช.ชั้นปีที่ 1-3 หรือ เป็นนักศึกษา ปวส. ที่ศึกษาอยู่ในสถานศึกษานี้มาตั้งแต่ในระดับปวช. โดยผู้ร่วมวิจัย (Participants) มีข้อมูลดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 12 แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ร่วมวิจัย (Participants) สำหรับการตอบความมุ่งหมายการวิจัยข้อ 1

ลำดับที่	ชื่อสมมติ	ระดับชั้น	แผนก		เหตุการณ์ที่เคยเข้าร่วม		บทบาท		ผลที่เกิดขึ้นต่อตนเอง	
			ช่าง	พาณิชย์	ระหว่างสถานศึกษา	ภายในสถานศึกษา	ผู้กระทำ	ผู้ถูกกระทำ	ร่างกาย	จิตใจ
1.	เอกรินทร์	ปวช 3	/	-	/	-	/	/	/	-
2.	เอกบดินทร์	ปวช 3	/	-	/	/	/	/	/	-
3.	เอกอรุณ	ปวช 3	/	-	/	-	/	/	/	-
4.	เอกลักษณ์	ปวส 2	/	-	/	-	/	/	/	/
5.	เอกภพ	ปวส 2	/	-	/	/	/	/	/	-
6.	เอกราช	ปวส 1	/	-	/	-		/	/	/
7.	เอกพล	ปวช 3	/	-	/	-	/	/	/	-
8.	เอกรักษ์	ปวช 1	/	-	/	-	/	/	/	/
9.	รัฐกันต์	ปวช 1	-	/	/	-	-	/	-	/
10.	รัฐกานต์	ปวช 1	-	/	/	/	/	/	-	/
11.	รัฐพล	ปวส 2	/	-	/	-	/	/	/	/
12.	รัฐพันธ์	ปวส 2	/	-	/	/	/	/	/	/
13.	รัฐพร	ปวช 3	/	-	/	/	/	/	/	-
14.	รัฐนนท์	ปวส 1	/	-	/	-	/	/	/	/
15.	รัฐนันท์	ปวช 2	/	-	/	-	/	/	/	/
16.	รัฐธีรา	ปวช 2	/	-	/	-	/	/	/	-
17.	รัฐธารา	ปวช 3	/	-	/	-	/	/	/	/
18.	รัฐนาวา	ปวช 1	/	-	/	-	/	/	/	/
19.	รัฐวัฒน์	ปวช 3	/	-	/	-	/	/	/	-
20.	รัฐวิน	ปวช 3	/	-	/	-	/	/	/	-

จากข้อมูลทั่วไป แสดงให้เห็นว่าผู้ร่วมวิจัย (Participants) เป็นเจ้าของประสบการณ์การทะเลาะวิวาททั้งในส่วนที่เป็นผู้กระทำเอง ผู้ถูกกระทำ และอยู่ในทั้งสองบทบาท รวมทั้งเป็นผู้ที่ได้รับผลที่เกิดขึ้นทั้งทางร่างกาย และจิตใจอีกด้วย แสดงให้เห็นว่า ผู้ร่วมวิจัยในครั้งนี้ เป็นผู้ที่สามารถถ่ายทอดข้อมูลที่เป็นสาเหตุ พฤติกรรม ผลที่เกิดขึ้น รวมทั้งสะท้อนภาพเหตุการณ์การทะเลาะวิวาทที่ผ่านมาได้เป็นอย่างดี

1.2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ร่วมวิจัย (Participants) ในระยะการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อตอบความมุ่งหมายการวิจัยข้อ 2-3

ในระยะการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีผู้ร่วมวิจัย (Participants)3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มนักวิจัยร่วม (Local Researcherer) จำนวน 2 คน 2) กลุ่มผู้ร่วมวิจัยกลุ่มผู้ร่วมวิจัย (Participants) ได้แก่ ตัวแทนนักเรียนอาชีวศึกษาจากสถานศึกษาภาครัฐ 30 คน และจากสถานศึกษาภาคเอกชน 15 คน และตัวแทนอาจารย์จำนวน 4 คน 3) กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stake holder) ได้แก่ ผู้บริหาร และนักเรียนทั่วไป โดยแต่ละกลุ่มมีข้อมูลทั่วไป ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 13 แสดงข้อมูลเบื้องต้นของผู้ร่วมวิจัย (Participants) กลุ่มนักวิจัยร่วม (Local Researcher) สำหรับการตอบความมุ่งหมายการวิจัยข้อ 2-3

ลำดับที่	**ประสบการณ์เกี่ยวกับการทำงานเรื่องการทะเลาะวิวาท (ปี)**	**แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องปัญหาทะเลาะวิวาท**		**ประสบการณ์ในการทำวิจัย**
		ต้องการหาวิธีการป้องกัน	ต้องการแก้ไขปัญหา	
1.	15 ปี	/	/	1 เรื่อง
2.	20 ปี	/	/	2 เรื่อง

จากข้อมูลทั่วไป แสดงให้เห็นว่า**กลุ่มนักวิจัยร่วม (Local Researcher)** เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับเรื่องการทะเลาะวิวาทตั้งแต่ 15 ปีจนถึง 20 ปี และจากการสัมภาษณ์เบื้องต้นทำให้ทราบว่า เป็นผู้มีความต้องการในการหาวิธีการป้องกัน และแก้ไขปัญหาในการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา และมีประสบการณ์ในการทำวิจัยภายในสถานศึกษา มาบ้างแล้ว ทำให้ผู้วิจัยได้ประสานให้มาเป็นนักวิจัยร่วม เพื่อช่วยในการสังเกต และเก็บข้อมูลในบางขณะที่ผู้วิจัยไม่สามารถเข้าไปในพื้นที่ได้ในบางช่วงเวลาที่มีความเสี่ยงเกิดขึ้น

ตาราง 14 แสดงข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มผู้ร่วมวิจัย (Participants) กลุ่มนักเรียนสำหรับการตอบความมุ่งหมายการวิจัยข้อ 2-3

ลำดับที่	หัวหน้าในการทำกิจกรรม	เป็นหัวหน้าสายคณะ	ให้คำปรึกษากับเพื่อน	ลำดับที่	หัวหน้าในการทำกิจกรรม	เป็นหัวหน้าสายคณะ	ให้คำปรึกษากับเพื่อน	ลำดับที่	หัวหน้าในการทำกิจกรรม	เป็นหัวหน้าสายคณะ	ให้คำปรึกษากับเพื่อน
1.	/	-	/	16.	/	-	/	31.	/	-	/
2.	/	-	/	17.	/	-	/	32.	/	-	/
3.	/	/	/	18.	/	/	/	33.	/	-	/
4.	/	-	/	19.	/	/	/	34.	/	-	/
5.	/	/	-	20.	/	/	/	35.	/	-	/
6.	/	-	/	21.	/	-	/	36.	/	-	/
7.	/	-	/	22.	/	-	/	37.	/	-	/
8.	/	/	-	23.	/	-	/	38.	/	-	/
9.	/	-	/	24.	/	-	/	39.	/	-	/
10.	/	-	/	25.	/	-	/	40.	/	-	/
11.	/	/	/	26.	/	-	/	41.	/	-	/
12.	/	-	/	27.	/	/	/	42.	/	-	/
13.	/	-	/	28.	/	-	/	43.	/	-	/
14.	/	/	/	29.	/	-	/	44.	/	-	/
15.	/	/	/	30.	/	-	/	45.	/	-	/

จากข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้ร่วมวิจัย (Participants) ลำดับที่ 1-30 เป็นกลุ่มนักเรียนจากสถานศึกษาภาครัฐ ลำดับที่ 31-45 เป็นกลุ่มนักเรียนจากสถานศึกษาภาคเอกชน แสดงให้เห็นว่าเป็นผู้มีบทบาทเป็นหัวหน้าชุดในการทำกิจกรรมของสถานศึกษา เช่น กิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมการแข่งขัน กิจกรรมวันไหว้ครู รวมทั้งเป็นหัวหน้าสายคณะในการเดินทางไป และกลับบ้าน และได้รับการยอมรับจากนักเรียนอาชีวศึกษา ว่าเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ และสามารถให้คำปรึกษากับเพื่อนได้ และมีความสมัครใจในการเข้าร่วมการวิจัยเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้ รวมทั้งมีความยินดีที่จะเข้าร่วมตั้งแต่ต้นจนจบ

ตาราง 15 แสดงข้อมูลเบื้องต้นของผู้ร่วมวิจัย (Participants) กลุ่มอาจารย์สำหรับการตอบความมุ่งหมายการวิจัยข้อ 2-3

ลำดับที่	ประสบการณ์แก้ปัญหาการทะเลาะวิวาท					
	จำนวนปี	ตักเตือน	ทำทัณฑ์บน	พบผู้ปกครอง	พบตำรวจ	ร่วมค่าย
1.	5	/	/	/	/	/
2.	9	/	/	/	/	/
3.	10	/	/	/	/	/
4.	9	/	/	/	/	/

จากข้อมูลทั่วไป แสดงให้เห็นว่า ผู้ร่วมวิจัย (Participants) กลุ่มอาจารย์เป็นกลุ่มที่มีประสบการณ์ในการร่วมแก้ไขปัญหาการทะเลาะวิวาทกับนักเรียนอาชีวศึกษา ตั้งแต่การตักเตือน ทำทัณฑ์บน พูดคุยกับผู้ปกครอง พบตำรวจ และร่วมค่ายที่จัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนอาชีวศึกษากลุ่มที่มีปัญหาได้ไปเข้าร่วม รวมทั้งยินดีเข้าร่วมการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้ตลอดตั้งแต่ต้นจนจบโครงการ

2. รูปแบบของปัญหาการทะเลาะวิวาท ในนักเรียนอาชีวศึกษา

ในการทำความเข้าใจรูปแบบของปัญหาการทะเลาะวิวาทนั้น ผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ร่วมวิจัย (Participants) ได้แก่นักเรียนอาชีวศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา ภาครัฐ และภาคเอกชน ซึ่งรูปแบบการทะลาะวิวาทในงานวิจัยครั้งนี้ ได้ทำความเข้าใจ สาเหตุของการเกิดการทะเลาะวิวาท ผลที่เกิดขึ้นจากการทะเลาะวิวาท และวิธีการแก้ปัญหาการทะเลาะวาทที่เกิดขึ้นระหว่างนักเรียนอาชีวศึกษา โดยเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทที่เกิดขึ้นมีทั้งที่ยังคงดำเนินอยู่และเหตุการณ์ได้สิ้นสุดลงแล้ว โดยจากผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการทะเลาะวิวาท มี 5 รูปแบบ ซึ่งในแต่ละรูปแบบของปัญหาการทะเลาะวิวาทในแต่ละรูปแบบ ผู้วิจัยแบ่งตามสาเหตุ เป็นหลัก ได้แก่ 1) รูปแบบทำตามรุ่นพี่ 2) รูปแบบภักดีต่อสถานศึกษา 3) รูปแบบท้าทายในศักดิ์ศรี 4) รูปแบบอวดดีในโลกออนไลน์ และ 5) รูปแบบเพื่อนไปไหนไปตามกัน มีรายละเอียดที่สำคัญ ดังนี้

2.1 รูปแบบทำตามรุ่นพี่

รูปแบบแรกที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์การทะเลาะวิวาท ผ่านการสะท้อนจากประสบการณ์ของผู้ร่วมวิจัยส่วนใหญ่พบว่าสาเหตุของการทะเลาะวิวาทมาจาก อิทธิพลจากรุ่นพี่ นั่นคือ พฤติกรรม คำพูด หรือการกระทำของบุคคลที่เข้ามาเรียนก่อน หรือ เรียนในชั้นที่สูงกว่า ที่ส่วนใหญ่จะเรียกกันว่า รุ่นพี่ มีพลังอำนาจที่มีผลต่อการกระทำของนักเรียนอาชีวศึกษา โดยเฉพาะการทะเลาะวิวาทที่เกิดขึ้นนั้น นักเรียนอาชีวศึกษาส่วนใหญ่ ทำไปเพราะ ทำตามคำสั่งรุ่นพี่ กลัวรุ่นพี่ไม่ยอมรับ เชื่อมั่น

ในประสบการณ์เดิมของรุ่นพี่ รวมทั้งไม่กล้าโต้แย้งรุ่นพี่ ผลที่เกิดขึ้นได้แก่ เกิดการทะเลาะวิวาทระหว่างนักเรียนอาชีวศึกษาที่อยู่ต่างสถานศึกษา แบบไม่มีการนัดหมาย นักเรียนอาชีวศึกษาที่เข้าร่วมมีการบาดเจ็บทางกาย และทางใจ รวมทั้งทำให้พ่อแม่เสียใจอีกด้วย ในส่วนของวิธีการแก้ปัญหาที่ผ่านมา พบการแก้ปัญหาไปตามผลที่เกิดขึ้น และมีการใช้วิธีเรียนรู้การแก้ไขจากอดีตสู่การป้องกัน โดยผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอรายละเอียดของรูปแบบการทะเลาะวิวาท แบบทำตามรุ่นพี่ ตามสาเหตุ ผลที่เกิดขึ้น และวิธีการแก้ปัญหา ดังนี้

1) **สาเหตุของการทะเลาะวิวาท**

การทะเลาะวิวาทที่เกิดขึ้นในรูปแบบทำตามรุ่นพี่นี้ มักมีสาเหตุมาจาก อิทธิพลของรุ่นพี่ ที่มีพลังอำนาจต่อการกระทำของนักเรียนอาชีวศึกษาเป็นอย่างมาก ผ่านกิจกรรมการรับน้อง ที่จัดขึ้นในทุกปี หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมรับน้องแล้ว เหตุการณ์ทะเลาะวิวาทระหว่างสถานศึกษามักจะเกิดขึ้นตามมา ส่วนหนึ่งเป็นเพราะ การทำตามคำสั่งรุ่นพี่ กลัวรุ่นพี่ไม่ยอมรับ การเชื่อในประสบการณ์เดิมของรุ่นพี่ รวมทั้งไม่กล้าโต้แย้งกับรุ่นพี่ด้วย เหล่านี้ล้วนเป็นสาเหตุที่ทำให้เห็นว่า อิทธิพลจากรุ่นพี่ เป็นสิ่งสำคัญในการทำให้เกิดการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษานั่นเอง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

การทำตามคำสั่งรุ่นพี่

ในการเข้าร่วมกิจกรรมรับน้อง รุ่นพี่จะมีกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ ที่เรียกว่า “การบรีฟ” คือ การลงโทษในลักษณะของการทำร้ายร่างกาย ไม่ว่าจะเป็นการเตะ ต่อย กระทืบ ทั้งแบบเดี่ยว และแบบกลุ่ม โดยการลงโทษนี้จะเกิดขึ้นต่อเมื่อ นักเรียนอาชีวศึกษารุ่นน้อง ไม่ทำตามคำสั่ง ไม่ว่าคำสั่งนั้นจะเป็นสิ่งที่ดี หรือ ไม่ดีก็ตาม ซึ่งเป็นหนึ่งในสาเหตุที่ทำให้การทะเลาะวิวาทนักเรียนอาชีวศึกษาต่างสถานศึกษาเกิดขึ้น

“เค้าบอกมันตีกันมานานแล้ว ไม่รู้หรอเพราะอะไร รู้แค่ถ้าเราไม่ทำ อย่างพี่เค้าบอก เค้าก็จะบรีฟ มันแรงพี่ บางคนช้ำใน บางคนเข้าโรงพยาบาล กลัวโดนบรีฟ” (เอกรินทร์)

“บรีฟหนักนะพี่ ถ้าเรา ไม่เชื่อเค้า เค้าบรีฟทีนี่ ช้ำไปหลายวันเลยพี่...ตอนใหม่ๆ เราก็รู้นะพี่ ว่ามันไม่ดี แต่ก็ต้องทำ กลัวบรีฟมากกว่า ” (รัฐวัฒน์)

“บรีฟมันแรงนะพี่ เจ็บหนักกันมาหลายคน มันสั่งให้ไปตี ก็ต้องไปถ้าไม่ไปโดนยิ่งเละ” (รัฐพล)

กลัวรุ่นพี่ไม่ยอมรับ

การเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของนักเรียนอาชีวศึกษา หรือที่เรียกติดปาก ว่าเด็กช่าง นั้น สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการใช้ชีวิตในสถานศึกษา คือ การกลัวรุ่นพี่ไม่ยอมรับ เพราะนั่นหมายถึงการที่ไม่ได้รุ่น ซึ่งจะทำให้โดนดูถูกจากรุ่นพี่ และรุ่นอื่นๆ อีกด้วย การกลัวรุ่นพี่ไม่ยอมรับนี้ ก็ส่งผลให้นักเรียนอาชีวซึกษารุ่นน้อง ต้องทำทุกสิ่งโดยเฉพาะการทะเลาะกับนักเรียนอาชีวศึกษาต่างสถานศึกษา เพื่อให้รุ่นพี่ยอมรับว่าสามารถรักษารุ่น และชื่อเสียงไว้ได้ ก่อนที่จะประกาศรับเป็นรุ่นน้องต่อไป

"เค้าบอกให้ไปจัด เราก็ต้องไปพี่ ถ้าไม่ไปเค้าไม่ให้รุ่น ก็แย่"(รัฐนาวา)

"ก็กลัวไม่ได้รุ่นครับ ถ้าเราไม่ทำตาม เค้าก็ไม่ให้รุ่นเรา บอกอะไรก็ต้องทำครับ" (เอกรินทร์)

"เราเข้ามา เราก็อยากให้พี่ๆ รับเรานะ ไม่งั้นจะมีรุ่นได้ไง เค้าก็ไม่ให้" (เอกอรุณ)

ไม่กล้าโต้แย้งกับรุ่นพี่เพราะกลัวถูกทำร้าย

สาเหตุสำคัญที่ทำให้นักเรียนอาชีวศึกษาเกิดการทะเลาะวิวาทระหว่างสถานศึกษา มาจากการที่ไม่กล้าโต้แย้งกับรุ่นพี่เพราะกลัวจะถูกทำร้าย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอะไรก็ตาม เพราะจากประสบการณ์ที่ผ่านมา หากใครโต้แย้ง หรือแสดงความคิดเห็นอื่นๆ กับรุ่นพี่ ก็จะถูกรุ่นพี่ทำร้าย

เค้าสั่งก็ต้องทำตามพี่ พี่แม่งบอก วันนี้ต้องไปลุยนะ ผมจะเถียงว่า ไม่อยากไปก็ไม่ได้ มันก็บรีฟผมดิพี่" (เอกรักษ์)

"เคยนะพี่ เดินไปคุยกับพวกพี่แม่งเลย ไปกับเพื่อนอีกคน วันนั้นมันจะให้พวกผม ไปตีกับพวกไอ้ทุย ผมก็ไม่อยากไป มันเพิ่งยิงกันมาพี่ ผมเจ็บอยู่ พี่มันเตะผมเลย ตรงนั้นแหละพี่ แล้วก็ด่าพวกผมซ้ำ…ผมไม่กล้าอีกเลยพี่ มันให้ไปตีกับใครก็ต้องไป" (รัฐนาวา)

"ใครจะกล้า พวกพี่แม่งน่ากลัว ไม่รู้พี่จริงไม่จริง บางคนมันไม่ได้เรียนนะพี่ แต่มันบอกมันเป็นรุ่นพี่ ....มันบอกวันนี้ต้องไปล่ะ เราก็ต้องไป ถามไรมันก็แม่ง บรีฟอย่างเดียวเลย" (เอกราช)

"ไม่กล้าหรอกพี่ ถึงเราจะรู้จัก บอกเป็นเพื่อนกัน แต่ถ้าเราไปเถียงเค้านะ.... (ทำท่าเอานิ้วปาดคอ)" (รัฐนันท์)

เชื่อในประสบการณ์เดิมของรุ่นพี่

การทะเลาะวิวาทระหว่างนักเรียนอาชีวศึกษานั้น ส่วนหนึ่งมาจากความเชื่อจากคำบอกเล่าต่อๆ กันมา โดยเฉพาะการบอกเล่าประสบการณ์จากนักเรียนอาชีวศึกษารุ่นพี่ด้วยแล้ว จะเพิ่มความน่าเชื่อถือ ให้เห็นตามด้วยความมั่นใจ เพราะมีพื้นฐานมาจากความเคารพนับถือและอำนาจที่รุ่นพี่มีอยู่ จากความเชื่อเหล่านี้ ถึงแม้จะไม่เคยเห็น หรือไม่เคยพิสูจน์ว่าเป็นความจริงตามที่รุ่นพี่บอกเล่ามาหรือไม่ แต่ก็เป็นที่ยอมรับกันในกลุ่ม และสังคมของนักเรียนอาชีวศึกษา

"รุ่นพี่บอก เจอมันที่ไหน ก็จัดเลย ผมก็เชื่อนะพี่ รุ่นพี่ผมเค้าบอก เค้าเจอมาก่อนเรา ไงพี่เราไม่ทำมัน มันก็มาทำเรา" (รัฐนนท์)

"รุ่นพี่บอกครับ ถ้าไม่ทำเราเจ็บแน่ พี่เค้าบอกถ้าใช่ก็เล่นเลย เค้าโดนมาแล้วเค้าก็เตือนเราไงพี่" (รัฐนาวา)

"พี่เค้าบอกแบบนั้น เราก็ต้องทำพี่ เค้าบอก เรียนคนละที่กัน ก็ถือว่าเป็นศัตรูกันแล้ว" (เอกรักษ์)

"เรียนคนละที่ ก็ตีกันได้แล้วพี่ ไม่ต้องรู้จักหรอก พี่เค้าบอกมาไง" (รัฐวัฒน์)

"เรื่องทะเลาะกันเนี่ย พี่เค้าบอกมาพี่ มันมีมานานแล้ว เราก็ต้องทำไป ไม่งั้นเราก็โดนพี" (เอกรินทร์)

2) **ผลที่เกิดขึ้น**

จากสาเหตุต่าง ๆ ที่กล่าวไปข้างต้นแล้วนั้น จะเห็นได้ว่า อิทธิพลจากรุ่นพี่เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้การทะเลาะวิวาทระหว่างนักเรียนอาชีวศึกษาเกิดขึ้น และจากสาเหตุของการทะเลาะวิวาทเหล่านี้ ทำให้มีผลที่เกิดขึ้นตามมาไม่ว่าจะเป็น การทะเลาะวิวาทระหว่างนักเรียนอาชีวศึกษาต่างสถานศึกษา แบบไม่มีการนัดหมาย การได้รับผลกระทบต่อตัวเองทั้งการบาดเจ็บทางร่างกาย จิตใจ และผลกระทบต่อคนรอบข้าง โดยผลที่เกิดขึ้นนั้น มีรายละเอียด ดังนี้

ใช้กำลังทันทีที่พบกัน

หลังจากเข้ากิจกรรมรับน้องแล้ว นักเรียนอาชีวศึกษารุ่นน้องจะมีข้อมูลว่า เมื่อได้พบกับนักเรียนอาชีวศึกษาที่เรียนต่างสถานศึกษากัน ไม่ว่าที่ใดก็ตาม เช่น ป้ายรถเมล์ ทางรถไฟ บนถนน ให้ใช้กำลังได้เลย ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันตัว และทำตามคำสั่งของรุ่นพี่ รวมทั้งแก้แค้นให้กับสิ่งที่นักเรียนในสถานศึกษาเคยได้รับ จากคำบอกเล่าของรุ่นพี่ที่ผ่านมา

"จำกันได้พี่ มันต้องผ่านทางเดียวกัน ที่ป้ายรถเมล์ ถ้าเจอนะ เราก็ต่อยแม่งเลย..."(เอกรินทร์)

"เจอตรงทางรถไฟพี่ แถววัด มันมาคนเดียว ผมไป 2 ก็ดักเลย ทุบแม่ง วิดลัยนี้คู่เราเลย ผมจำได้พี่บอกไว้"(รัฐพล)

"ขับรถสวนกัน ก็ขับไล่มันเลยพี่ ขับไปทันมัน ก็ถีบเลย แล้วลงไปกระทืบ แล้วก็ขับหนีมา แค่นี้ก็สะใจแล้วพี่" (รัฐวัฒน์)

สอบถามให้แน่ใจก่อนใช้กำลังทันที

ในการเดินทางไปกลับจากบ้านไปสถานศึกษานั้น นักเรียนอาชีวศึกษาส่วนใหญ่ถูกปลูกฝังมาจากรุ่นพี่ว่า หากเจอนักเรียนอาชีวศึกษาที่อยู่ต่างสถานศึกษากัน ไม่ว่าจะเป็นที่ป้ายรถเมล์ บนรถโดยสารประจำทาง สถานีรถไฟ ก็ให้ทำการ "เชค" ซึ่งเป็นศัพท์เฉพาะของนักเรียนอาชีวศึกษา หมายถึงการเข้าไปสอบถามผู้อื่นว่าเรียนอยู่ในสถานศึกษาใด หากพบว่าเรียนอยู่ต่างสถานศึกษากัน ก็จะทำการทะเลาะวิวาททันที ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันตัว และทำตามคำสั่งของรุ่นพี่ รวมทั้งแก้แค้นให้กับสิ่งที่นักเรียนในสถานศึกษาเคยได้รับ จากคำบอกเล่าของรุ่นพี่ที่ผ่านมา

"เชคไงพี่ ก็เข้าไปถาม เรียนที่นี่ใช่มั้ย แบบเชคให้แน่ใจ ไม่ให้ผิดที่ ถ้าใช่ก็ซัดป๊าบ ป๊าบ"(เอกรินทร์)

"บนสองแถวไงพี่ ก็ขึ้นไปประกบ แล้วก็เชคมันเลย ใช่ก็ตบหัว ต่อยแม่ง พี่เค้าบอกมางี้ เราก็ทำพี่" (เอกอรุณ)

"เจอที่ป้ายรถเมล์พี่ ก็มันใส่ชุดนอก แต่เราไม่คุ้นหน้าว่าเรียนที่เดียวกับเรา ก็เชคมันเลย ต่อยแม่ง มาทำหลบ" (รัฐนนท์)

"ถ้าเห็นมันมาคนเดียว เราก็เข้าไปเชคพี่ พวกนี้มันชอบใส่ชุดนอก แต่เราจำได้ไงพี่ เราก็ขับไปจอดหน้ามันเลย ไปกัน 3-4 คัน มีพี่ด้วย พี่ก็เชค แล้วกระทืบมันเลย พวกผมก็ซ้ำพี่" (รัฐนาวา)

อวัยวะภายนอกได้รับความเสียหาย

หลังจากเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทแล้ว นักเรียนอาชีวศึกษาทั้ง 2 ฝ่าย มีการใช้อาวุธที่นักเรียนอาชีวศึกษาหาได้ง่าย เช่น มีดดายหญ้า ปืนไทยประดิษฐ์ ไม้ ก้อนหิน โดยผลที่เกิดขึ้นทำให้ได้รับบาดเจ็บทางกาย ที่อวัยวะภายนอก เช่น ศีรษะ ขา แขน หน้าผาก ใบหน้า ทำให้บางรายต้องหยุดพักรักษาตัวเป็นเวลานาน

ผมโดนมาทุกแบบนะพี่ เส้นเอ็นขาดยังเคยเลย เนี่ยตอนนี้ยังขยับไม่ค่อยได้ ผมโดนตอนปี 2 ....พี่ผมโดนมาหมดนะ ตั้งแต่ต่อย มีด ปืน เมื่อก่อนนะ....” (รัฐนนท์)

“นี่ไงพี่ (ชี้ที่แก้ม) รอยที่ผมโดยยิงถากไป ตรงนี้ (ชี้ที่ศีรษะ) ที่ถูกตีมาครับ ไม้เนี่ยแหละพี่ โป๊กมาเลย เลือดมาเต็ม (หัวเราะ) ก็นอนโรงพยาบาลครับ นานเหมือนกันพี่....” (เอกภพ)

“เนี่ยพี่ (ชี้บริเวณหน้าผาก) มีรอยแผลเป็น ก็โดนตีหัวแตก เย็บ 18 เข็มครับ แล้วก็ตรงนี้ (ชี้ที่แขนใกล้ๆศอก) โดนมีดฟันพี่ มีดดายหญ้ายาวๆ มันฟันมา ผมเอาแขนรับ เย็บอีก 10กว่าเข็ม ก็เป็นแผลเป็น ตอนแรกๆ ก็เจ็บพี่ นี่ผ่านมาเป็นปีแล้ว” (รัฐวัฒน์)

“ผมก็ขาหักพี่ ใส่เฝือกเป็นเดือนๆ ไปกายภาพอีก เซงซิบ....” (รัฐนนท์)

อวัยวะใช้งานได้...ไม่เหมือนเดิม

ในบางกรณี ที่มีการทะเลาะวิวาทกันรุนแรง มีการใช้อาวุธ ผลที่เกิดขึ้นนั้น อาจไม่ใช่แค่บาดเจ็บเพียงเล็กน้อย แต่ส่งผลต่อร่างกายไปตลอดชีวิต เช่น การเดิน การวิ่งที่ไม่เหมือนเดิน เนื่องจากขาหักนั่นเอง

“ขาหักครับ ก็ต้องใส่เหล็กดามไว้ วิ่งเร็วๆ ก็ไม่ได้เหมือนเดิม เดินไม่ค่อยถนัดครับ มันรุมผม กระทืบๆ แล้วก็เหยียบซ้ำ ไม้ฟาด เลยเป็นหนักพี่” (รัฐพล)

หวาดกลัวหลังเกิดเหตุการณ์

การทะเลาะวิวาทที่เกิดขึ้นในบางครั้งที่มีความรุนแรง มีการใช้อาวุธ นอกจากเกิดผลโดยตรงต่อร่างกายต่อนักเรียนอาชีวศึกษาที่เข้าร่วมเหตุการณ์แล้ว ยังส่งผลกระทบต่อเนื่องมายังจิตใจ อีกด้วย กล่าวคือ ทำให้เกิดความหวาดกลัวในการเดินทาง ไม่รู้ว่าวันไหนจะมีเหตุการณ์เกิดขึ้นอีก

“หนูกลัวนะคะพี่ ไม่กล้ากลับทางนั้นเลย มันมาขู่ไม่ให้เรากลับ ไม่งั้นมันจะเอาตายเลย” (รัฐพร)

“ไม่กล้าไปทางนั้นพี่ กลัว เดี๋ยวไปเจอพวกมันอีก กลัวค่ะพี่” (รัฐกานต์)

ภาพเหตุการณ์ยังติดในความทรงจำ

หลังการทะเลาะวิวาทที่มีความรุนแรง โดยเห็นผลโดยตรงที่เกิดกับร่างกายแล้ว ยังมีผลต่อจิตใจ ที่เรียกว่าความบาดเจ็บ เกิดขึ้นภายในจิตใจของผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์ ที่ต้องมีภาพความรุนแรงของเหตุการณ์ติดอยู่ในความทรงจำ ทำให้เกิดความหวาดผวาทุกครั้งที่นึกถึงเหตุการณ์ หรือภาพที่ใกล้เคียง เช่น สะดุ้งทุกครั้งที่เห็นคนจับมีด เพราะกลัวจะมาทำร้าย

"ก็กลัวพี่ มันแรง ทั้งมีด ทั้งไม้ ฟาดกันไม่ยั้ง ผมก็สะดุ้งๆ เวลาเห็นใครหยิบมีดมา มันฝังใจพี่" (รัฐวัฒน์)

"ติดตามากพี่ เพื่อนหนูโดนฟันแขน หนูเห็นกับตาเลย เลือดนี่พุ่งเลย หนูต้องแกล้งนอนนิ่งๆ ไม่กล้าขยับเลย ทุกวันนี้เห็นมีด แล้วสะดุ้ง ต้องปิดตาทุกครั้งเลยพี่" (รัฐกานต์)

"ก็จำได้พี่ ที่เรายกแขนไปกันมีด คือมันตั้งใจจะฟันเรา หลับตามันก็ยังนึกถึงตลอด ก็มีผวาๆ บ้างครับ มันเสียวๆ" (เอกรักษ์)

เสียใจที่ทำให้พ่อแม่ต้องลำบากกาย

ผลที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทนั้น อาจไม่ได้เกิดกับนักเรียนอาชีวศึกษาที่เข้าร่วมเหตุการณ์เพียงฝ่ายเดียว แต่เกิดกับคนใกล้ตัวไม่ว่าจะเป็น พ่อ แม่ ครอบครัวของนักเรียนอาชีวศึกษาด้วย ที่ต้องลำบากกาย มาเฝ้าขณะนักเรียนอาชีวศึกษาเข้ารับการรักษาตัว ในระหว่างนั้น มีผลต่อรายได้กับบางครอบครัว เนื่องจากทำอาชีพค้าขายรายวัน บางครั้งต้องนอนที่พื้นของโรงพยาบาล ซึ่งจากเหตุการณ์เหล่านี้ ทำให้นักเรียนอาชีวศึกษา รู้สึกเสียใจ ที่ต้องทำให้คนในครอบครัวลำบากเช่นกัน

"พอทำไปแล้ว เห็นพ่อแม่ต้องมาเสียการเสียงาน ผมก็เสียใจครับพี่ คือเรื่องมันเกิดที่ผม แต่พ่อแม่ต้องมาเดือดร้อนด้วย" (เอกอรุณ)

"พ่อกับแม่ก็ให้กำลังใจพี่ เค้าก็มาส่งนะตอนเกิดเรื่องใหม่ ๆ ที่เรา ข า หั ก เพื่อนก็มันก็คงอยากช่วยอ่ะพี่ แต่มันจะช่วยยังไง ก็ไม่ได้อยู่ดี ก็ครอบครัวเนี่ยแหละที่ช่วยผมตลอด ....มีแต่แม่ที่ต้องหยุดขายของ ตั้งแต่มาเฝ้า ผมอยู่ข้างในแกก็มาบ่อย ผมก็เสียใจนะ" (เอกบดินทร์)

"ตอนอยู่โรงพยาบาล ก็มีแค่แม่อ่ะพี่ มาเฝ้าผม มาดูแล เค้าก็ต้องปิดร้าน ไม่มีเงินไปอีกหลายวัน...ผมก็เสียใจนะพี่ แต่ทำไงได้" (รัฐพันธ์)

"พ่อกับแม่ครับ ผลัดกันมา เค้าขายของพี่ ก็ถ้ามา 2 คนก็ต้องปิดร้าน ก็ขาดรายได้... เค้าก็ต้องมานอนพื้นแข็ง ๆเนี่ยพี่ ผมก็สงสารเค้านะ" (รัฐวัฒน์)

"เสียใจนะพี่ ผมทำตามรุ่นพี่ แต่พอเกิดเรื่อง คนลำบากคือพ่อแม่ผม...แต่ผมก็เถียงมันไม่ได้ไงพี่ มันก็บรีฟอีก ก็ต้องรับสภาพไป.." (รัฐนาวา)

3) **วิธีการแก้ปัญหา**

วิธีการแก้ปัญหา คือ การปฏิบัติภายหลังจากการทะเลาะวิวาทเกิดขึ้น เพื่อช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลที่เกิดขึ้น พบการแก้ปัญหาใน 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การแก้ปัญหาไปตามผลที่เกิดขึ้น นั่นคือ เมื่อเกิดผลกับทางร่างกาย ก็จะมีการรักษาตามอาการที่บาดเจ็บ การทะเลาะวิวาทเป็นการทำผิดกฎของสถานศึกษา ก็ลงโทษด้วยการทำทัณฑ์บน และการเข้าค่ายเพื่อปรับทัศนคติ และลักษณะการแก้ปัญหาแบบที่ 2) การเรียนรู้จากอดีตสู่การแก้ปัญหาด้วยการป้องกัน กล่าวคือ เป็นการหาวิธีการป้องกัน ที่มาจากผลที่เกิดขึ้น นั่นคือ การทะเลาะวิวาทเกิดเพราะอยู่ต่างสถานศึกษา โดยดูจากสัญลักษณ์ต่าง ๆ เช่น การแต่งกาย หัวเข็มขัด รองเท้า วิธีการคือ เปลี่ยนตัวเองให้เป็นคนทั่วไป ด้วยการปิดบังสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่แสดงตนว่าเรียนที่ใดก่อนออกจากสถานศึกษา การเดินทางไปกลับคนเดียว จะเป็นเป้าให้ถูกโจมตีได้ง่าย ก็เลือกที่จะเดินทางไปกลับเป็นกลุ่ม รวมไปถึงเปลี่ยนวิธีการเดินทาง ไม่ว่าจะเป็น เปลี่ยนเส้นทาง เปลี่ยนพาหนะ เป็นต้น โดยในแต่ละลักษณะวิธีการแก้ปัญหา มีรายละเอียด ดังนี้

การแก้ปัญหาไปตามผลที่เกิดขึ้น

รักษาตามอาการที่บาดเจ็บ

จากที่กล่าวไปข้างต้นจะเห็นได้ว่า ผลที่เกิดขึ้นจากการทะเลาะวิวาทนั้น ส่วนใหญ่ที่เห็นได้ชัดคือ จะเกิดกับร่างกาย ไม่ว่าจะเป็นอวัยวะภายนอกได้รับความเสียหาย อวัยวะใช้งานไม่ได้เหมือนเดิม ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ เมื่อเกิดขึ้นแล้วการแก้ปัญหา ก็คงทำได้เพียงรักษาไปตามอาการที่บาดเจ็บเท่านั้น

"ไปทำที่โรงพยาบาลครับ ผมเส้นเอ็น ก็ทำแผล เย็บแผลไป" (รัฐนนท์)

"สนิทกับพยาบาลเลยพี่ เข้ามันทุกห้อง ฉุกเฉิน เอกซเรย์ ผ่าตัด อยู่ยาวเลย เค้าก็ทำแผลให้ผมจนเบื่อเลย" (เอกภพ)

"ก็เย็บที่หัวพี่ แล้วก็ที่แขน ก็ทำแผลปกติพี่" (รัฐวัฒน์)

"ใส่เฝือก ทำกายภาพ ไปบ่อยเหมือนบ้านเลยพี่" (รัฐนนท์)

ทำทัณฑ์บน

การทะเลาะวิวาทเป็นการทำผิดกฎของสถานศึกษา เมื่อมีการทะเลาะวิวาทเกิดขึ้น ทางสถานศึกษาก็แก้ปัญหาด้วยการลงโทษนักเรียนผู้เข้าร่วมเหตุการณ์ ด้วยวิธีการทำทัณฑ์บน กล่าวคือ เป็นการเขียนบันทึกเพื่อให้รับทราบว่ามีการกระทำผิดเกิดขึ้นแล้ว หากกระทำซ้ำก็ต้องได้รับโทษที่มากขึ้นไปอีก เช่น พักการเรียน ไล่ออก เป็นต้น

"เค้าก็เรียกไปทำทัณฑ์บนไงพี่ แต่ก็ไม่ทำจริงหรอก เค้าก็ขู่ไป แต่ก็ไม่เคยเห็นใครต้องออกนะพี่" (เอกรินทร์)

"อาจารย์เค้าก็บอก ถ้าทำอีก โดนไล่ออก เค้าก็ร่ายยาวเลย แค่ทำทัณฑ์บน ผมก็ไม่กลัวหรอกพี่ เค้าไม่เอาผมออกอยู่แล้ว" (รัฐนนท์)

เข้าค่ายปรับทัศนคติ

ในการแก้ปัญหาการทะเลาะวิวาทนั้น มีบางกรณีที่ตำรวจเข้ามาช่วยไกล่เกลี่ยและร่วมกับทหาร ด้วยการส่งไปเข้าค่ายทหาร เป็นเวลา1 เดือน เพื่อปรับทัศนคติ ด้วยการสร้างแนวคิดให้เกิดความสามัคคีกันขึ้น ฝึกการอยู่ร่วมกัน แต่การแก้ปัญหาด้วยวิธีนี้นักเรียนอาชีวศึกษาก็ได้สะท้อนว่าเป็นการแก้ปัญหาที่ไม่ยั่งยืน หลังจากออกมาจากค่าย ก็มีการปะทะกันอีกนั่นเอง เนื่องจากกิจกรรมในค่าย เป็นกิจกรรมที่นักเรียนอาชีวศึกษาไม่ได้ทำในชีวิตประจำวัน เป็นลักษณะของการสร้างสถานการณ์ขึ้นมาทำให้เมื่อออกมาจากค่าย การทะเลาะวิวาทก็ยังคงอยู่

"เค้าก็บอกเรา ว่า เป็นเด็กอาชีวเนี่ยช่วยสร้างชาติได้นะ ให้ดูวีดีโออะไรไป ถ้าสามัคคีไม่ตีกัน มันทำอาชีพอะไรได้บ้าง แต่ไม่ได้ให้ทำไงพี่ แค่ให้นั่งดู" (เอกอรุณ)

"แล้วก็มีส่งไปค่ายพี่ ค่ายทหาร โหดเลย ตอนอยู่ในนั้นมันก็ดีพี่ มันเหนื่อย มันก็ไม่มีเวลาทะเลาะกัน เขม่นกัน มันก็รู้จักกัน ลำบากด้วยกันพี่ ก็ดีครับ แต่มีแค่ไม่กี่ครั้ง มันก็ลืมกันไปล่ะ" (เอกพล)

การเรียนรู้จากอดีตสู่การแก้ปัญหาด้วยการป้องกัน

เปลี่ยนตัวเองให้เป็นคนทั่วไป

การแก้ปัญหาการทะเลาะวิวาทที่เกิดขึ้นของนักเรียนอาชีวศึกษานั้น มีลักษณะที่เกิดจากการเรียนรู้จากอดีตนำมาสู่การแก้ปัญหาด้วยการป้องกัน นั่นคือ จากการทะเลาะเนื่องจาก อยู่สถานศึกษาต่างกัน โดยดูจากเครื่องแต่งกายเป็นหลัก ดังนั้น นักเรียนอาชีวศึกษา จึงได้ทำการเปลี่ยนตัวเองให้เป็นคนทั่วไป ด้วยการเตรียมชุดมาเปลี่ยนก่อนออกจากสถานศึกษา โดยชุดนั้นเป็นชุดปกติที่ไม่ใช่เครื่องแบบของนักเรียนอาชีวศึกษานั่นเอง

"เราก็เตรียมมาพี่ ใส่ในรถมอไซค์เนี่ยแหละ ชุดวิดลัย พอมาถึงเราก็เปลี่ยนก่อนกลับเราก็เปลี่ยนเป็นชุดนอกเหมือนเดิม ไม่งั้นมันก็เสี่ยงพี่...มันก็เหมือนกับที่รุ่นพี่บอก เราไม่ยุ่ง แต่มันก็มาทำเรา" (เอกพล)

ปิดบังสัญลักษณ์ที่แสดงตัวตน

การแก้ปัญหาการทะเลาะวิวาทที่เกิดขึ้น ด้วยการเรียนรู้จากอดีตนำมาสู่การแก้ปัญหาด้วยการป้องกันนั้น ยังมีวิธีการปิดบังสัญลักษณ์ต่างๆ ที่จะแสดงตัวตนว่าเป็นนักเรียนอาชีวศึกษาของสถานศึกษาใด เช่น หัวเข็มขัด รองเท้า พวงกุญแจ เพราะเมื่อมีสัญลักษณ์เหล่านี้อยู่ก็จะทำให้ถูกเพ่งเล็งจากนักเรียนอาชีวศึกษาต่างสถานศึกษาโดยง่าย วิธีการที่นักเรียนอาชีวศึกษาทำก่อนที่จะออกจากสถานศึกษา ด้วยการถอดหัวเข็มขัด เก็บพวงกุญแจ หรือเปลี่ยนรองเท้า เพื่อป้องกันตนเองก่อนจะเกิดเหตุขึ้นนั่นเอง

"เก็บพวกพวงกุญแจ เปลี่ยนรองเท้าพี่ ถ้ามีมันก็เป็นเป้าสายตามัน มันเห็นมันพุ่งมาเชคเลย" (เอกรักษ์)

"เก็บเข็มขัด รองเท้าครับ มันรู้เลยว่าเรียนที่ไหน ยืนเฉยๆ มันก็เข้ามาเชคพี่ บางทีไม่เชคด้วย ซัดเลย" (รัฐนนท์)

เปลี่ยนวิธีการเดินทาง ไป กลับ

จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่จะเกิดเมื่อนักเรียนอาชีวศึกษา การเดินทางไปกลับคนเดียว ทำให้เป็นเป้าให้ถูกโจมตีได้ง่าย วิธีการแก้ปัญหาคือ เลือกที่จะเดินทางไปกลับเป็นกลุ่ม กับเพื่อนและรุ่นพี่ที่กลับทางเดียวกัน มีบ้านอยู่ในเส้นทางเดียวกัน รวมไปถึงเปลี่ยนวิธีการเดินทาง ไม่ว่าจะเป็น เปลี่ยนเส้นทางจากทางตรงที่ไปถึงได้เลย ก็เปลี่ยนไปเส้นทางอื่นเพื่อลดความเสี่ยงที่จะเจอกับนักเรียนอาชีวศึกษาต่างสถานศึกษา เปลี่ยนพาหนะ เช่น จากเดิมขึ้นรถโดยสารสาธารณะ ก็ให้ผู้ปกครองมาส่ง เป็นต้น

"เวลากลับบ้านก็รอคณะ สายคณะมีเยอะก็ปลอดภัย ไม่กลับเอง คอยฟังข่าวจากพี่ ๆในสายคณะเราเนี่ยพี่ ถ้าเค้าบอกเสี่ยงก็รอกลับพร้อมกัน ไปเป็นกลุ่มก็อุ่นใจพี่" (รัฐพันธ์)

"ก็รอสายคณะพี่ สายผมมันเสี่ยงมาก เค้าก็จะรอกัน ไปด้วยกันเยอะๆ มันก็ไม่กล้าพี่....ถ้าเจอมันก็ไม่ต้องกลัวด้วย เพราะคนเราเยอะพี่" (รัฐนนท์)

"กลับพร้อมเพื่อนหลายๆ คันพี่ ขับไปคันเดียวนี่เสี่ยงมาก" (รัฐนาวา)

ทั้งนี้จากวิธีการแก้ปัญหาที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่า แม้จะทราบว่าสาเหตุของปัญหาการทะเลาะวิวาทในรูปแบบทำตามรุ่นพี่นี้ จะมาจาก อิทธิพลของรุ่นพี่ แต่ก็เป็นที่น่าสังเกตว่ายังไม่มีการแก้ปัญหาที่สาเหตุเลย เนื่องมาจากเหตุผลหลักคือ ความไม่กล้าแสดงความคิดเห็น และไม่สามารถที่จะมีมาตรการจัดการกับรุ่นพี่ และกิจกรรมรับน้องได้อย่างเด็ดขาดนั่นเอง

2.2 รูปแบบภักดีในสถานศึกษา

รูปแบบต่อมาที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์การทะเลาะวิวาท ผ่านการสะท้อนจากประสบการณ์ของผู้ร่วมวิจัยส่วนใหญ่พบว่าเป็นรูปแบบที่สาเหตุของการแสดงพฤติกรรมการทะเลาะวิวาทนั้น มาจากการที่นักเรียนอาชีวศึกษามีความภักดีในสถานศึกษา กล่าวคือ มีความรู้สึกผูกใจรัก หลอมรวมทุกสิ่งของสถานศึกษา มาเป็นตัวตนของตัวเอง ผ่านกระบวนการทางสังคม ประสบการณ์ หรือความทรงจำ ทำให้เกิดความรัก ความหวงแหน และต้องการปกป้องสถานศึกษาของตนหากมีบุคคลใดมาแสดงออกด้วยการกระทำ หรือ คำพูด รวมไปถึงหากมีบุคคลใด นับถือสิ่งที่แตกต่างไปจากสถานศึกษาของตน เปรียบเหมือนมาแสดงการลบหลู่ และดูหมิ่นสถานศึกษาของตน ก็สามารถเป็นเหตุให้เกิดการทะเลาะวิวาทกันได้ ทั้งที่ไม่เคยรู้จักกันมาก่อน ผลที่เกิดขึ้นได้แก่ เกิดการทะเลาะวิวาทระหว่างนักเรียนอาชีวศึกษาที่อยู่ต่างสถานศึกษา แบบไม่มีการนัดหมาย และแบบที่มีการนัดหมาย การต้องหมดสิ้นอิสรภาพเมื่อถูกจับได้ขณะร่วมเหตุการณ์ทะเลาะวิวาท มีการบาดเจ็บทางกาย และทางใจ ในส่วนของวิธีการแก้ปัญหาที่ผ่านมา พบการแก้ปัญหาไปตามผลที่เกิดขึ้น และ มีการใช้วิธีเรียนรู้การแก้ไขจากอดีตสู่การป้องกัน โดยผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอรายละเอียดของรูปแบบการทะเลาะวิวาทแบบภักดีในสถานศึกษา ตามสาเหตุ ผลที่เกิดขึ้น และวิธีการแก้ปัญหา ดังนี้

1) สาเหตุของการทะเลาะวิวาท

การทะเลาะวิวาทที่เกิดขึ้นในรูปแบบภักดีในสถานศึกษา มักมีสาเหตุมาจากความรักในสถานศึกษา กล่าวคือ มีความรู้สึกผูกใจรัก หลอมรวมทุกสิ่งของสถานศึกษา มาเป็นตัวตนของตัวเอง ผ่านกระบวนการทางสังคม ประสบการณ์ หรือความทรงจำ ทำให้เกิดความรัก ความหวงแหน และต้องการปกป้องสถานศึกษาของตนหากมีบุคคลใดมาแสดงออกด้วยการกระทำ หรือ คำพูด เช่น การพ่นป้ายสถานศึกษาด้วยคำหยาบ การพ่นข้อความไว้ตามตึกร้าง อันเป็นข้อความที่แสดงถึงการดูถูก เหยียดหยาม หรือคำหยาบคายต่าง ๆ นักเรียนอาชีวศึกษาก็พร้อมที่จะปกป้องทันที นอกจากนี้ความภักดีในสถานศึกษาหมายรวมถึง หากมีบุคคลใด นับถือสิ่งที่แตกต่างไปจากสถานศึกษาของตน ก็ทำให้เกิดความรู้สึกไม่พอใจขึ้น เปรียบเหมือนมาแสดงการลบหลู่ อันแสดงถึงการไม่เคารพ และดูหมิ่นสถานศึกษาของตน ก็สามารถเป็นเหตุให้เกิดการทะเลาะวิวาทกันได้ ทั้งที่ไม่เคยรู้จักกันมาก่อน เช่น การที่มีองค์พ่อที่มีลักษณะต่างกันโดยมีรายละเอียด ดังนี้

ต้องการปกป้องสถานศึกษา

สาเหตุของการทะเลาะวิวาท ที่มาจากความต้องการปกป้องสถานศึกษาของตน เป็นความรู้สึกรัก หวงแหน เนื่องจากคิดว่า สถานศึกษาก็คือ ตัวตนของตัวเอง ทำให้เมื่อมีบุคคลใดมาแสดงออกด้วยการกระทำ หรือคำพูด เช่น การพ้นป้ายของสถานศึกษา ด้วยถ้อยคำหยาบคาย การใช้เสปรย์พ่นสีตามตึกร้างด้วยคำหยาบคาย และถ้อยคำดูถูก เป็นไปในลักษณะที่ลบหลู่ หรือกระทำไม่ดี ก็จะมีความรู้สึกโกรธ ไม่พอใจ และต้องการที่จะปกป้อง ด้วยการทำให้ฝ่ายตรงข้ามเกรงกลัวด้วยการทะเลาะวิวาทกับสถานศึกษานั้น

"มันเป็นความรู้สึกนะพี่ เรารักของเรา ใครมาว่าเนี่ย ยิ่งมาพ่นที่ป้ายเราเลยเนี่ย พี่ โกรธเลย มาก ขึ้นทันทีเลย แม่งเล่นกับใครไม่เล่น..." (รัฐนนท์)

"ตอนผมมาเรียน ผมก็เห็นไงพี่ ตามตึกเก่าๆ มันพ่นด่าวิทลัยผม คำหยาบพี่ เห็นกันหลายคน ก็เลยไม่ยอม....รู้สิพี่ ผมก็รู้ว่ามันเป็นใคร" (เอกราช)

"มันมาพ่นไงพี่ พ่นที่ป้ายเลย คำหยาบทั้งนั้น หยามกันมากพี่ ใครจะไปยอม เราก็ต้องไปลุยให้มันรู้" (รัฐพล)

ความแตกต่างคือการลบหลู่

นอกจากนี้ความภักดีในสถานศึกษา หมายรวมถึง การที่มีบุคคลใด นับถือสิ่งที่แตกต่างไปจากสถานศึกษาของตน ก็ทำให้เกิดความรู้สึกไม่พอใจขึ้น เปรียบเหมือนมาแสดงการลบหลู่ อันแสดงถึงการไม่เคารพ และดูหมิ่นสถานศึกษาของตน ก็สามารถเป็นเหตุให้เกิดการทะเลาะวิวาทกันได้ ทั้งที่ไม่เคยรู้จักกันมาก่อน เช่น การที่มีรูปปั้นพระวิษณุ (องค์พ่อ) ที่มีลักษณะต่างกัน ก็เป็นเหตุให้เกิดการทะเลาะวิวาทระหว่างนักเรียนอาชีวศึกษาต่างสถาบันกันได้

"ก็แค่องค์พ่อคนละท่า มันก็เหมือนคนละพวกแล้วพี่ ก็อยู่ร่วมกันไม่ได้หรอกพี่ .....เหมือนว่ามันคิดลบหลู่กันพี่ มันต้องเคารพเหมือนกันสิ " (รัฐนนท์)

"พี่เห็นองค์พ่อมั้ย เนี่ยพวกผมเคารพ ทุกคนที่เรียนช่างต้องเคารพ เหมือนเป็นศูนย์รวมเลย เคารพยิ่งกว่าอาจารย์อีกพี่ ถ้าองค์ทำท่าพ่อคนละท่า อย่างที่นี่ยืน อีกที่ท่านนั่ง ก็ทำให้ตีกันแล้วพี่ บางคนมันเข้ามาเห็นเนี่ย มันก็จ้องจะเล่นเราล่ะ มันรู้สึกเป็นคนอื่น"(รัฐพล)

"องค์พ่อเนี่ยพี่ เหมือนรวมใจพวกเราไว้ พอไปเจอที่อื่น ท่าทางไม่เหมือนที่เรา มันก็รู้สึก เฮ้ยย !! แม่ง ทำไมวะ นับถือไม่เหมือนกันล่ะวะ แสดงว่าไม่ใช่พวกเราล่ะ เจอที่ไหน ซัดแม่งเลย" (รัฐวัฒน์)

2) ผลที่เกิดขึ้น

จากสาเหตุต่างๆ ที่กล่าวไปข้างต้นแล้วนั้น จะเห็นได้ว่า ความภักดีต่อสถานศึกษา เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้การทะเลาะวิวาทระหว่างนักเรียนอาชีวศึกษาเกิดขึ้น และจากสาเหตุของการทะเลาะวิวาทเหล่านี้ ทำให้มีผลที่เกิดขึ้นตามมาไม่ว่าจะเป็น การทะเลาะวิวาทระหว่างนักเรียนอาชีวศึกษาต่างสถานศึกษา แบบไม่มีการนัดหมาย และแบบมีการนัดหมาย การได้รับผลกระทบต่อตัวเองตั้งแต่ การหมดสิ้นอิสรภาพ การบาดเจ็บทางร่างกาย จิตใจ และผลกระทบต่อคนรอบข้าง โดยผลที่เกิดขึ้นนั้น มีรายละเอียด ดังนี้

เกิดการทะเลาะวิวาทแบบไม่ได้นัดหมาย

ใช้กำลังทันทีที่พบกัน

จากการกระทำของนักเรียนอาชีวศึกษาต่างสถานศึกษา ที่ได้แสดงถึงการลบหลู่สถานศึกษาอื่น รวมทั้งสถานศึกษาที่มีองค์พ่อลักษณะต่างกัน โดยในข้อความที่มีการลบหลู่นั้น บางครั้งจะมีการระบุสัญลักษณ์ หรือ โค้ดลับ ที่เป็นการแสดงตนไว้ ก็ทำให้นักเรียนอาชีวศึกษาในสถานศึกษาที่ถูกกระทำ เลือกวิธีการใช้กำลังเข้าทะเลาะวิวาทกับสถานศึกษานั้นทันทีที่เจอ รวมไปถึงไม่ว่าสถานที่นั้นจะเป็นที่ใดก็ตาม เช่น ป้ายรถเมล์ บนถนน บนรถโดยสารประจำทาง

"บางทีเจอบนสองแถวพี่ จำเสื้อมันได้ ว่ามันเรียนที่เดียวกับไอ้พวกมาพ่น ผมก็จัดเลย ตู้ม ! เปรี้ยง !" (เอกอรุณ)

"เรารู้ว่ามันเรียนที่องค์พ่อไม่เหมือนเราใช่ป่ะพี่...จำชุดมันได้ ก็เข้าไปอยู่แม่งเลย มีด ก็มีพี่ ถ้ามันมาหลายคนก็ดึงออกมาขู่ ผมก็เก็บไว้ตรงกางเกงไงพี่ ดึงมาใช้ได้เลย.." (รัฐวัฒน์)

"เจอที่ไหน ก็ซัดแม่งเลยพี่ มันนับถือไม่เหมือนเรา เราจะเอาไว้ทำไม เหมือนคนละพวกกัน ไม่เคารพเหมือนเราอ่ะพี่ ผมซัดหมด พวกนี้" (รัฐพล)

"มันลงชื่อไว้พี่ มันมีสัญลักษณ์ เราก็รู้ว่าใคร พอเจอก็จัดมันเลย ทั้งด่า ต่อย เตะแม่งมาหมดอ่ะพี่ มันแค้น มาด่าวิทลัยผม" (เอกราช)

"รู้พี่ มันรู้กัน เจอที่ป้ายรถเมล์นะ ผมบิดเลย มันวิ่งหนี ผมบิดรถตามเลย มันมาพ่นด่าขนาดนั้น ใครไปยอมอ่ะพี่ เกลียดแม่ง ก็ซัดเลย" (รัฐนนท์)

สอบถามให้แน่ใจก่อนใช้กำลังทันที

ในการเดินทางไปกลับจากบ้านไปสถานศึกษาด้วยเส้นทางต่างๆ เช่น รถประจำทาง รถไฟ หรือรถมอเตอร์ไซต์ เมื่อเจอนักเรียนอาชีวศึกษาที่อยู่สถานศึกษาต่างกัน จากการสังเกตเครื่องแต่งกาย หรือสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ปรากฏอยู่บนตัว ก็จะทำการเข้าไป "เชค" ซึ่งเป็นศัพท์เฉพาะของนักเรียนอาชีวศึกษา หมายถึงการเข้าไปสอบถามผู้อื่นว่าเรียนอยู่ในสถานศึกษาใด หากพบว่าเรียนอยู่ในสถานศึกษาที่กระทำการลบหลู่สถานศึกษาของตนจากข้อความที่พ่นไว้ตามตึก หรือ พ่นที่ป้าย ก็จะทำการทะเลาะวิวาททันที

"เห็นมันตรงป้ายรถเมล์พี่ ทางมาวิดลัยเนี่ยแหละ ผมเห็นพวงกุญแจมัน แต่มันใส่ชุดนอกนะ ผมก็เข้าไปเชค มันบอกไม่ใช่ ผมก็ด่า แม่ง....อย่ามาหลอกกู กูรู้ แล้วก็ต่อยมันเลยพี่ เพื่อนมันจะเข้ามาช่วย แต่มันสู้ผมไม่ได้ ผมตัวใหญ่ มีมีดด้วย ผมพกตลอด" (เอกราช)

"ก็นั่งรถไปพี่ มันก็เดินขึ้นรถมา ไม่เห็นเราหรอก เรานั่งข้างหลัง แต่เราเห็นมัน พอรถออก เราก็เดินไปเชคมันเลย มึงเด็ก_ใช่มั้ย แล้วกระทืบมันเลย คนบนรถก็ไม่กล้าหรอกพี่ เค้ากลัวกัน พอจอดป้าย ผมก็ลงเลย เพื่อนๆ ผมก็ลงกันหมด" (รัฐพล)

เกิดการทะเลาะวิวาทแบบมีการนัดหมาย

ส่งสารท้ารบ

จากการกระทำของนักเรียนอาชีวศึกษาต่างสถานศึกษา ที่ได้แสดงถึงการลบหลู่สถานศึกษาอื่น รวมทั้งสถานศึกษาที่มีองค์พ่อลักษณะต่างกัน โดยในข้อความที่มีการลบหลู่นั้น บางครั้งจะมีการระบุสัญลักษณ์ หรือ โค้ดลับ ที่เป็นการแสดงตนไว้ ทำให้ทราบว่าสถานศึกษานั้นคือสถานศึกษาใด ทำให้มีการนัดหมายกันก่อนจะทำการทะเลาะวิวาท เริ่มจากการส่งสารท้ารบเพราะเปรียบกับตนเองเป็นนักรบ ไม่ใช่นักเลงที่จะต่อสู่แบไม่มีศักดิ์ศรี นั่นคือ การส่งข้อความไปบอกเพื่อให้รู้ตัว และท้าให้มาจัดการกับสิ่งที่เกิดขึ้น ด้วยการเผชิญหน้ากันตามที่นัดหมาย

"*มันลงชื่อไว้พี่ แบบตั้งใจแหละพี่ เราก็ไม่ยอมไง ส่งสายไปบอกมันเลย ให้มาเจอกันที่ไหนก็ว่าไป ถ้าตกลงให้มาเลย ไม่มาถือว่าหมา...***"** (รัฐวัฒน์)

"ก็ไปพ่นต่อมันเลยพี่ บอกทำแบบนี้มึงมาเจอกันเลยดีกว่า" (เอกราช)

"ส่งสายไปพี่ มันมีสายกันอยู่ ถ้ามึงทำขนาดนี้ มึงมาเจอกันเลย พวกกูรักของกูนะโว้ย" (รัฐพล)

เตรียมนักรบให้พร้อม

เมื่อทำการส่งสารท้ารบแล้ว นักเรียนอาชีวศึกษาก็มีจะการเตรียมตัว เตรียมคนให้พร้อม หรือมักใช้ศัพท์ว่า เตรียมนักรบให้พร้อม ที่จะออกสู่สงครามเพื่อปกป้องสถานศึกษาในแต่ละครั้ง ด้วยการพูดกระตุ้นให้รู้สึกถึงสิ่งที่ฝ่ายตรงข้ามได้ทำ เพื่อให้ทุกคนเกิดความฮึกเหิม มีการเตรียมอาวุธต่างๆ เช่น ปืนไทยประดิษฐ์ เช่น ปืนปากกา มีดดายหญ้า และไม้ เป็นต้น โดยอาวุธเหล่านี้ เป็นสิ่งที่หาได้ไม่ยาก ทั้งทางอินเตอร์เนท และจากคนรู้จัก รวมทั้งสามารถประดิษฐ์เองได้ด้วย

"มาหาพรรคคพวกพี่ จะออกรบก็ต้องมีนักรบ ก็เตรียมอาวุธ พวกปืน มีด ไม้ ปืนนี่หาไม่ยากพี่ หาง่ายเหมือนซื้อข้าวกินเลย ก็เรียกรวมทั้งเพื่อน ทั้งรุ่นน้อง ไปให้เยอะสุดอ่ะพี่" (รัฐวัฒน์)

"ไม่ต้องฝึกอะไรพี่ แค่ต้องเตรียมมันให้พร้อมที่สุด บิ้วมัน ให้ฮึกเหิม พร้อมไปสู้พี่ พร้อมลงสนามรบ...."(เอกราช)

"ไปหาเพื่อน กับพี่ๆ ครับ ก็ไปเล่าให้ฟังว่ามันมาด่าวิดลัยเรา ใครจะไปลุยบ้าง ให้เตรียมตัวกัน อาวุธอย่าให้ขาด...มีดก็ซื้ออันร้อย สองร้อยเองพี่" (เอกอรุณ)

มีการเตรียมสนามรบ

ในการทะเลาะวิวาทนั้น สถานที่เป็นอีกสิ่งที่มีความสำคัญ นักเรียนอาชีวศึกษาจึงได้มีการเตรียมสถานที่ หรือ ที่เรียกกันว่า สนามรบ ก่อนที่จะทำการทะเลาะวิวาทกับสถานศึกษาอื่น จะมีการเลือกสถานที่ ที่ปลอดคน ไกลจากแหล่งชุมชน เช่น ตึกร้าง เป็นต้น

"เราก็หาทำเล ตึกร้างๆ อ่ะพี่ แถววิดลัยมี ไปดูไว้ เตรียมพวกมีดไปซ่อนไว้ พอมันมาก็ซัดกับแม่งมันได้เลย" (รัฐวัฒน์)

"แถวที่ไกลๆ คนพี่ ยิ่งไกลวิดลัย ยิ่งดี ก็ขับมอไซค์ไปหาไว้" (เอกราช)

สำรวจทางหนี

นอกจากจะมีการเตรียมคน เตรียมสถานที่ ให้พร้อมก่อนทำการทะเลาะวิวาทแล้ว ก็จะมีการสำรวจเส้นทางเพื่อเตรียมการหนี หากพลาดพลั้งฝ่ายตรงข้าม หรือเมื่อตำรวจมาเจอ โดยจะไปกันเป็นกลุ่ม สำรวจว่า ถนนเส้นไหนที่สามารถทะลุถึงกัน เส้นไหนที่เป็นทางตัน และทำแผนที่ไว้แจกจ่ายให้กับสมาชิกทุกคน

"ดูหมดพี่ เส้นไหน วิ่งไปไหน ซอยไหนทะลุกัน ไปทางไหนทางตัน เตรียมไว้ บางทีพ่อ (ตำรวจ)มา จะได้หนีทันพี่" (รัฐวัฒน์)

"ก็ขับมอไซค์ไปกับเพื่อนๆ ครับ ดูเลย ถ้าออกทางนี้ จะไปเส้นไหนได้ ถนนมันเยอะมากพี่ ซอยก็เยอะ ถ้าเราไม่เตรียมทางหนีไว้ เดี๋ยวโดนซิว ซวยเลย" (เอกราช)

หมดสิ้นอิสรภาพ

อยู่ในพื้นที่จำกัด

เมื่อเกิดเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทแล้ว ผลที่เกิดขึ้นกับบางกรณีคือ ถูกตำรวจจับได้ หากเป็นเหตุการณ์ที่มีความรุนแรง ทั้งบาดเจ็บสาหัส ไปจนถึงเสียชีวิต ก็จะทำให้นักเรียนอาชีวศึกษาที่ร่วมในเหตุการณ์ต้องถูกจับ บางรายได้รับโทษ ต้องเข้าไปอยู่ในสถานพินิจ ที่มีการจำกัดพื้นที่ในการใช้ชีวิตในแต่ละวัน

"แต่คดีตอนโดนปี 1 แต่มาตัดสินตอนจะขึ้นปี 3 ผมก้ต้องเข้าไปอยู่ในนั้น.... สถานพินิจครับ 5 เดือน ก็ไม่ได้เรียนไปเกือบปี" (รัฐนนท์)

"อยู่ในสถานพินิจครับพี่ มันก็มีพื้นที่แค่นั้น ที่นอน ลานกิจกรรม ผมเบื่อพี่ มันไปไหนไม่ได้อิสระเหมือนเคย" (เอกราช)

ถูกปิดกั้นเสรีภาพ

นอกจากถูกจำกัดพื้นที่ในการดำเนินชีวิตแต่ละวันแล้วนั้น ก็ยังถูกปิดกั้นเสรีภาพทางความคิด การใช้ชีวิตที่เป็นไปตามปกติทั่วไป ก็ไม่สามารถทำได้ เช่น การดูหนัง การสังสรรค์กับเพื่อน

"ไปไหนก็ไม่ได้พี่ ไม่ได้เจอใคร เจอกันแต่ไอ้คนข้างใน เชี่ยๆ ทั้งนั้นพี่ ไปดูหนังก็ไม่ได้ กินเหล้าก็ไม่ได้ .." (รัฐนนท์).

บาดเจ็บทางกาย

อวัยวะภายนอกได้รับความเสียหาย

หลังจากเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทแล้ว นักเรียนอาชีวศึกษาทั้ง 2 ฝ่าย มีการใช้อาวุธที่นักเรียนอาชีวศึกษาหาได้ง่าย เช่น มีดดายหญ้า ปืนไทยประดิษฐ์ ไม้ ก้อนหิน โดยผลที่เกิดขึ้นทำให้ได้รับบาดเจ็บทางกาย ที่อวัยวะภายนอก เช่น ศีรษะ ขา แขน แผ่นหลัง ทำให้บางรายต้องหยุดพักรักษาตัวเป็นเวลานาน

"ผมเหรอพี่ เยอะสุดก็ขาหัก พักไปเป็นเดือนพี่ ทำไรก็ไม่ได้ ต้องเข้าเฝือก พี่ เวลาไปเรียนก็พ่อบ้าง เพื่อนบ้างมาพาไป ผมเรียนภาคค่ำไงพี่ พ่อเค้าก็กลัวไม่ปลอดภัย ก็เราเพิ่งโดนมา." (เอกบดินทร์)

"แขนหักครับ เข้าเฝือกยาวเลย มันใช้มีดฟันนะพี่ มีดมันยาวเป็นวา" (รัฐนนท์)

"ผมต่อยมัน แต่มันมีมีดพี่ มัดชักมาจากกางเกงอย่างยาว ฟันโดนหลังผมเนี่ย กลางหลังเลย ก็เย็บหลายอยู่ มีรอยแผลป็นอยู่พี่...ดูมั้ย" (รัฐวัฒน์)

อวัยวะใช้งานได้...ไม่เหมือนเดิม

จากเหตุการณ์ทะเลาะวิวาท ในบางเหตุการณ์ผลที่เกิดขึ้น ก็ไม่เพียงแค่อวัยวะเสียหายเท่านั้น แต่ยังทำให้อวัยวะบางส่วนใช้งานได้ ไม่เหมือนเดิม ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินชีวิตในระยะยาวเป็นอย่างยิ่ง เช่น ไม่สามารถใช้มือได้เหมือนเดิม เนื่องจากถูกทำร้ายด้วยมีดอย่างรุนแรง

"มือครับ โดนเส้นเอ็น มีดฟันผม กำมือไม่ได้เหมือนเดิม ดีนะเป็นข้างซ้าย ทำกายภาพหลายเดือนเลยพี่ กว่าจะขยับได้" (เอกราช)

มีร่องรอยของเหตุการณ์ฝังอยู่ในร่างกาย

จากเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทที่เกิดขึ้นนั้น นอกจากผลที่เกิดขึ้นทันทีแล้ว ยังมีผลที่ติดอยู่กับร่างกาย เปรียบเสมือนร่องรอยให้คอยจดจำถึงเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทในแต่ละครั้งเป็นอย่างดี บางรายรู้สึกว่าเป็นร่องรอยที่ทำให้ภาคภูมิใจ บางรายรู้สึกว่า เป็นสิ่งไว้คอยเตือนใจ เช่น มีกระสุนฝังอยู่บนแผ่นหลัง มีกระสุนฝังอยู่บริเวณเข่า เป็นต้น

"ตัวผมเนี่ยพี่ มีกระสุนฝังอยู่ 90 นัดนะ พี่อยากเห็นป่าว ผมเปิดให้ดูได้นะ มันยิงไงพี่ เราก็เตรียมไปนะ แลกกันพี่ เป็นลูกปราย หมอบอกก็คอยไปตรวจ แต่ผมไม่ไปหรอกพี่ ไม่ได้เป็นไรมาก เท่ดีมีกระสุนในตัวเกือบ 100 นัด..." (รัฐพันธ์)

"ผมมีอยู่ที่เข่าพี่ กระสุนฝังอยู่ 2 นัด จับเล่นได้ หมอบอกไม่ต้องเอาออกหรอก มันไม่โดนอะไร พี่มาจับสิ เนี่ยผมให้จับได้ พอจับมันก็ช่วยให้นึกถึงเหตุการณ์นะพี่ คอยเตือนสติเรา" (เอกบดินทร์)

บาดเจ็บทางใจ

เจ็บปวดที่ถูกตีตรา

ผลที่เกิดขึ้นจากการทะเลาะวิวาทนั้น ไม่ได้มีเพียงผลที่เกิดกับร่างกายเท่านั้น แต่ยังมีผลที่เกิดขึ้นกับจิตใจของนักเรียนอาชีวศึกษาที่ร่วมในเหตุการณ์ ทั้งฐานะผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ ก็มักมีบาดแผลทางใจ ที่สร้างความเจ็บปวดให้ในการดำเนินชีวิตหลังเกิดเหตุการณ์ทะเลาะวิวาท โดยเฉพาะการถูกตีตราจากบุคคลทั่วไปว่า เป็นพวกอันธพาล เป็นนักเลง และเป็นคนคุก โดยไม่มีการสอบถามถึงสาเหตุของการกระทำ แต่ตัดสินและแสดงออกถึงความรังเกียจ และไม่อยากใกล้ชิดทั้งทางคำพูด และการกระทำ

"เราออกมาจากสถานพินิจได้ คนแถวบ้านก็จะแบบ รังเกียจเราพี่ บอกไอ้นักเลง ไอ้ขี้คุก ผมก็เจ็บนะ เค้าไม่มาฟังว่าผมทำเพื่อวิดลัย" (รัฐนนท์)

"พวกแม่ค้าเนี่ยพี่ เราผ่านไป มันก็พูดกันดังๆ อย่าไปใกล้ เดี๋ยวมันฟันเอา ผมนี่แบบ เจ็บลึกๆ นะพี่ อยากไปบอกเจ้ๆนะ ว่าไม่ได้ทำคนทั่วไปโว้ยย กูทำไอ้พวกมาด่าวิดลัยกู" (เอกราช)

"บางคนก็บอก ไอ้เด็กช่างพวกนี้ ดีแต่ตีกันไปวันวัน ผมไม่เข้าใจเลย มันไม่ได้รู้จักพวกผม จะมาด่าผมแบบนี้ได้ไง มาถามสิ ว่าทำไมพวกผมทำ ผมก็เจ็บเป็นนะพี่" (เอกบดินทร์)

เสียใจที่ทำให้ครอบครัวลำบาก

ผลที่เกิดขึ้นหลังการทะเลาะวิวาทนั้น มีผลที่เกิดโดยตรงกับนักเรียนอาชีวศึกษาเอง และผลที่เกิดกับครอบครัว ทั้งนี้ผลที่เกิดกับครอบครัวนี้มีหลายประการ เช่น การต้องหยุดงานเพื่อมาดูแล เพื่อไปสถานีตำรวจและขึ้นศาลเพื่อพิจารณาคดี ในหลายครั้ง โดยผลที่เกิดกับครอบครัวนี้ ก็ทำให้นักเรียนอาชีวศึกษา รู้สึกเสียใจที่ทำให้ครอบครัวต้องมาลำบากอีกด้วย

"พอทำไปแล้ว เห็นพ่อแม่ต้องมาเสียการเสียงาน ผมก็เสียใจครับพี่ คือเรื่องมันเกิดที่ผม แต่พ่อแม่ต้องมาเดือดร้อนด้วย" (เอกบดินทร์)

"แม่ก็พูดนะพี่ ว่าดูสิแม่ต้องหยุดทำงาน เดี๋ยวต้องเตรียมไปโรงพักอีก ไปขึ้นศาลอีก ก็บอกผมว่า อย่าไปยุ่งอีกได้มั้ย ตอนนั้นผมก็ฉุกคิดนะ พอเกิดเรื่องผมก็เหมือนเป็นต้นเหตุทำให้แม่เสียใจ แม่ผมต้องเหนื่อยขึ้น" (รัฐพันธ์)

หวาดกลัวหลังจากเหตุการณ์

หลังจากเหตุการณ์ได้เกิดขึ้น ผู้ได้รับผลกระทบนอกจากจะเป็นนักเรียนอาชีวศึกษาที่เป็นผู้กระทำ และถูกกระทำแล้ว ผู้ที่อยู่ร่วมในเหตุการณ์นั้นๆ โดยไม่ทราบเรื่องราว ก็ยังคงรู้สึกหวาดกลัว มีอาการหวาดผวา เมื่อได้ยินเสียงดัง หรือมีการผวาขณะนอนหลับ เนื่องจากการทะเลาะวิวาทในหลายๆ ครั้งเป็นการทะเลาะวิวาทที่รุนแรง

"มันมากันเป็นฝูงเลยพี่ หนูนั่งตัวสั่นเป็นลูกนกเลย แต่แฟนหนูบอกไม่ต้องกลัว วันนั้นเราอยู่บนสองแถวพี่ มีเพื่อนๆ แฟนอีก 4-5 คน เค้าก็ลงไป แต่หนูไม่ได้ลง แล้วก็มันไปบอกให้สองแถวหยุด อย่าออกรถ มันก็เข้ามารุมพี่ มีทั้งมีด ทั้งไม้ หนูเห็นปืนด้วย แต่มันไม่ได้ยิงใส่คน มันยิงขึ้นฟ้า หนูกลัวมาก ได้ยินเสียงอะไรดังๆ นี่สะดุ้งตลอด บางทีน้องสาวก็บอก ว่านอนละเมอ ผวาๆ" (รัฐกานต์)

3) วิธีการแก้ปัญหา

วิธีการแก้ปัญหา คือ การปฏิบัติภายหลังจากการทะเลาะวิวาทเกิดขึ้น เพื่อช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลที่เกิดขึ้น พบการแก้ปัญหาใน 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การแก้ปัญหาไปตามผลที่เกิดขึ้น นั่นคือ เมื่อเกิดผลกับทางร่างกาย ก็จะมีการรักษาตามอาการที่บาดเจ็บ การทะเลาะวิวาทเป็นการทำผิดกฎของสถานศึกษา ก็ลงโทษด้วยการทำทัณฑ์บน และการเข้าค่ายเพื่อปรับทัศนคติ และลักษณะการแก้ปัญหาแบบที่ 2) การเรียนรู้จากอดีตสู่การแก้ปัญหาด้วยการป้องกัน กล่าวคือ เป็นการหาวิธีการป้องกัน ที่มาจากผลที่เกิดขึ้น นั่นคือ การทะเลาะวิวาทเกิดเพราะอยู่ต่างสถานศึกษา โดยดูจากสัญลักษณ์ต่างๆ เช่น การแต่งกาย หัวเข็มขัด รองเท้า วิธีการคือ เปลี่ยนตัวเองให้เป็นคนทั่วไป ด้วยการปิดบังสัญลักษณ์ต่างๆ ที่แสดงตนว่าเรียนที่ใดก่อนออกจากสถานศึกษา การเดินทางไปกลับคนเดียว จะเป็นเป้าให้ถูกโจมตีได้ง่าย ก็เลือกที่จะเดินทางไปกลับเป็นกลุ่ม รวมไปถึงเปลี่ยนวิธีการเดินทาง ไม่ว่าจะเป็น เปลี่ยนเส้นทาง เปลี่ยนพาหนะ เป็นต้น โดยในแต่ละลักษณะวิธีการแก้ปัญหา มีรายละเอียด ดังนี้

การแก้ปัญหาไปตามผลที่เกิดขึ้น

รักษาตามอาการที่บาดเจ็บ

จากที่กล่าวไปข้างต้นจะเห็นได้ว่า ผลที่เกิดขึ้นจากการทะเลาะวิวาทนั้น ส่วนใหญ่ที่เห็นได้ชัดคือ จะเกิดกับร่างกาย ไม่ว่าจะเป็นอวัยวะภายนอกได้รับความเสียหาย อวัยวะใช้งานไม่ได้เหมือนเดิม ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ เมื่อเกิดขึ้นแล้วการแก้ปัญหา ก็คงทำได้เพียงรักษาไปตามอาการที่บาดเจ็บเท่านั้น

"ขาหักก็เข้าเฝือกพี่ นอนอยู่รพ.นานเลย โคตรเบื่อ" (เอกบดินทร์)

"ผมแขนหัก ก็เข้าเฝือก นอนพักที่รพ. ไม่นานครับ แต่ต้องไปไปมาโรงบาล" (รัฐนนท์)

"ก็เย็บแผล ล้างแผล ปกติพี่ ไม่ได้นอนหรอกโรงบงโรงบาล" (รัฐวัฒน์)

"อยู่ไอซียูเลยพี่ ก็ผ่าตัดเอากระสุนออก แล้วก็เย็บแผลกลางหลัง นอนโรงบาลเป็นเดือนครับพี่" (เอกราช)

ทำทัณฑ์บน

การทะเลาะวิวาทเป็นการทำผิดกฎของสถานศึกษา เมื่อมีการทะเลาะวิวาทเกิดขึ้น ทางสถานศึกษาก็แก้ปัญหาด้วยการลงโทษนักเรียนผู้เข้าร่วมเหตุการณ์ ด้วยวิธีการทำทัณฑ์บน กล่าวคือ เป็นการเขียนบันทึกเพื่อให้รับทราบว่ามีการกระทำผิดเกิดขึ้นแล้ว หากกระทำซ้ำก็ต้องได้รับโทษที่มากขึ้นไปอีก เช่น พักการเรียน ไล่ออก เป็นต้น

"เค้าก็เรียกไปทำทัณฑ์บนไงพี่ แต่ก็ไม่ทำจริงหรอก เค้าก็ขู่ไป แต่ก็ไม่เคยเห็นใครต้องออกนะพี่" (เอกบดินทร์)

"อาจารย์เค้าก็บอก ถ้าทำอีก โดนไล่ออก เค้าก็ร่ายยาวเลย แค่ทำทัณฑ์บนผมก็ไม่กลัวหรอกพี่ เค้าไม่เอาผมออกอยู่แล้ว"(รัฐนนท์)

เข้าค่ายปรับทัศนคติ

ในการแก้ปัญหาการทะเลาะวิวาทนั้น มีบางกรณีที่ตำรวจเข้ามาช่วยไกล่เกลี่ยและร่วมกับทหาร ด้วยการส่งไปเข้าค่ายทหาร เป็นเวลา 1 เดือน เพื่อปรับทัศนคติ ด้วยการสร้างแนวคิดให้เกิดความสามัคคีกันขึ้น ฝึกการอยู่ร่วมกัน ระหว่างสถานศึกษา แต่การแก้ปัญหาด้วยวิธีนี้

นักเรียนอาชีวศึกษาก็ได้สะท้อนว่าเป็นการแก้ปัญหาที่ไม่ยั่งยืน หลังจากออกมาจากค่าย ก็มีการปะทะกันอีกนั่นเอง เนื่องจากกิจกรรมในค่าย เป็นกิจกรรมที่นักเรียนอาชีวศึกษาไม่ได้ทำในชีวิตประจำวัน เป็นลักษณะของการสร้างสถานการณ์ขึ้นมาทำให้เมื่อออกมาจากค่าย การทะเลาะวิวาทก็ยังคงอยู่

"ไปค่ายพี่ สอนให้รักกัน อย่าตีกัน ผมก็ไป แต่ผมว่ามันเฟคพี่ มันไม่ได้รักกันจริงๆ มันอยู่กันแค่ไม่กี่วัน ผมไม่ชอบหรอก มันก็มีเขม่นกันนะพี่ ครูฝึกเค้าก็ไม่รู้หรอก พออกมาเจอกัน ก็ตีกันอีกพี่" (รัฐกันต์)

"ก็ค่ายอ่ะพี่ มีโน่นนี่ให้ทำ กับคนอื่นที่เราไม่รู้จัก แต่มันไม่กี่ครั้งไงพี่ มันก็ลืมกันไปหมด" (รัฐนนท์)

"เค้าก็บอกเรา ว่า เป็นเด็กอาชีวเนี่ยช่วยสร้างชาติได้นะ ให้ดูวีดีโอว่า อยากรักสถาบัน ก็ต้องทำอะไรดีดี แบบนั้นอ่ะพี่" (เอกบดินทร์)

ขอปล่อยตัวชั่วคราว

หลังจากที่เกิดเหตุการทะเลาะวิวาท และมีบางกรณีที่ตำรวจเข้าระงับเหตุการณ์และจับผู้กระทำผิดได้แล้ว ในบางกรณี ก็จะมีการขอยื่นปล่อยตัวชั่วคราว โดยทางสถานศึกษาเป็นผู้ดำเนินการช่วยเหลือ รับรอง เพื่อให้นักเรียนอาชีวศึกษา ได้ออกมาเรียนต่อ เพื่ออนาคตต่อไป

"รองเค้าช่วยผมครับ เค้าก็ทำเรื่องรับรอง ยืนยันให้ ผมก็ได้ปล่อยมา ผมอยู่ในนั้น 5 เดือนพี่ แล้วได้ออกมา" (รัฐนนท์)

การเรียนรู้จากอดีตสู่การแก้ปัญหาด้วยการป้องกัน

เปลี่ยนตัวเองให้เป็นคนทั่วไป

การแก้ปัญหาการทะเลาะวิวาทที่เกิดขึ้นของนักเรียนอาชีวศึกษานั้นมีลักษณะที่เกิดจากการเรียนรู้จากอดีตนำมาสู่การแก้ปัญหาด้วยการป้องกัน นั่นคือ จากการทะเลาะเนื่องจาก อยู่สถานศึกษาต่างกัน โดยดูจากเครื่องแต่งกายเป็นหลัก ดังนั้น นักเรียนอาชีวศึกษาจึงได้ทำการเปลี่ยนตัวเองให้เป็นคนทั่วไป ด้วยการเตรียมชุดมาเปลี่ยนก่อนออกจากสถานศึกษา โดยชุดนั้นเป็นชุดปกติที่ไม่ใช่เครื่องแบบของนักเรียนอาชีวศึกษานั่นเอง

"ต้องเตรียมชุดมาครับ ชุดนอกเลย หมดทั้งตัวเลยพี่ รองเท้าด้วย อย่างน้อยมันก็ไม่รู้ว่าเราเรียนที่ไหน ถ้ามันมาเชค เราก็ปฏิเสธไปได้ครับ" (รัฐธารา)

ปิดบังสัญลักษณ์ที่แสดงตัวตน

การแก้ปัญหาการทะเลาะวิวาทที่เกิดขึ้น ด้วยการเรียนรู้จากอดีตนำมาสู่การแก้ปัญหาด้วยการป้องกันนั้น ยังมีวิธีการปิดบังสัญลักษณ์ต่างๆ ที่จะแสดงตัวตนว่าเป็นนักเรียนอาชีวศึกษาของสถานศึกษาใด เช่น หัวเข็มขัด รองเท้า พวงกุญแจ เพราะเมื่อมีสัญลักษณ์เหล่านี้อยู่ก็จะทำให้ถูกเพ่งเล็งจากนักเรียนอาชีวศึกษาต่างสถานศึกษาโดยง่าย วิธีการที่นักเรียนอาชีวศึกษาทำก่อนที่จะออกจากสถานศึกษา ด้วยการถอดหัวเข็มขัด เก็บพวงกุญแจ หรือเปลี่ยนรองเท้าเพื่อป้องกันตนเองก่อนจะเกิดเหตุขึ้นนั่นเอง

"เก็บพวกพวงกุญแจ เปลี่ยนรองเท้าพี่ ถ้ามีมันก็เป็นเป้าสายตามัน มันเห็นมันพุ่งมาเชคเลย" (รัฐพล)

"เก็บเข็มขัด รองเท้าครับ มันรู้เลยว่าเรียนที่ไหน ยินเฉยๆ มันก็เข้ามาเชคพี่ บางทีไม่เชคด้วย ซัดเลย" (เอกอรุณ)

เปลี่ยนวิธีการเดินทาง ไป กลับ

จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่จะเกิดเมื่อนักเรียนอาชีวศึกษา การเดินทางไปกลับคนเดียว ทำให้เป็นเป้าให้ถูกโจมตีได้ง่าย วิธีการแก้ปัญหาคือ เลือกที่จะเดินทางไปกลับเป็นกลุ่ม กับเพื่อนและรุ่นพี่ที่กลับทางเดียวกัน มีบ้านอยู่ในเส้นทางเดียวกัน รวมไปถึงเปลี่ยนวิธีการเดินทาง ไม่ว่าจะเป็น เปลี่ยนเส้นทางจากทางตรงที่ไปถึงได้เลย ก็เปลี่ยนไปเส้นทางอื่นเพื่อลดความเสี่ยงที่จะเจอกับนักเรียนอาชีวศึกษาต่างสถานศึกษา เปลี่ยนพาหนะ เช่น จากเดิมขึ้นรถโดยสารสาธารณะ ก็ให้ผู้ปกครองมาส่ง เป็นต้น

"เค้าก็เรียกรวมตัวกันพี่ ใครอยู่คณะเดียวกัน ก็มารอๆ กัน แล้วก็กลับพร้อมกัน มีมอไซค์ ก็แบ่งๆ กันซ้อน ก็ต้องดูว่าสายคณะไหนมันเกิดเรื่อง ก็จะช่วยกันระวังเป็นพิเศษ ผมยังเคยขับรถไปกับเพื่อนส่งน้องอีกสายเลย เรื่องมันแรงไงพี่" (รัฐธารา)

"กลับพร้อมเพื่อนหลายๆ คันพี่ ขับไปคันเดียวนี่เสี่ยงมาก" (รัฐนาวา)

โดดเรียน

ในบางกรณี นักเรียนอาชีวศึกษาเลือกที่จะ โดดเรียน เพื่อจะกลับบ้านก่อนเวลาเลิกเรียน เนื่องจากไม่ต้องการกลับบ้านในเวลาปกติ หลีกเลี่ยงการที่จะต้องเจอกับนักเรียนอาชีวศึกษาที่อยู่ต่างสถานศึกษา

"ถ้ามันมีเรื่อง บางทีผมก็โดดพี่ กลัวไง มันเพิ่งมีเรื่องกันมา ก็กลับก่อนที่พวกมันจะกลับ….ไปกับเพื่อน กับรุ่นพี่ ที่กลับทางเดียวกันครับ" (เอกพล)

ทั้งนี้จากวิธีการแก้ปัญหาที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่า แม้จะทราบว่าสาเหตุของปัญหาการทะเลาะวิวาทในรูปแบบภักดีต่อสถานศึกษานี้ จะมาจาก ความรักในสถานศึกษา ต้องการปกป้องสถานศึกษาของตน รวมไปถึง ความแตกต่างในสิ่งที่เคารพ ทำให้คิดว่าเป็นการลบหลู่ แต่เมื่อดูจากวิธีการแก้ปัญหาแล้ว ก็เป็นที่น่าสังเกตว่า ยังไม่มีการแก้ปัญหาที่สาเหตุ ที่จะช่วยอธิบายสิ่งที่ถูกต้องในความแตกต่าง หรือเปิดให้มีการทำความเข้าใจระหว่างสถานศึกษาเกิดขึ้น

2.3 รูปแบบท้าทายในศักดิ์ศรี

รูปแบบต่อมา ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์การทะเลาะวิวาท ผ่านการสะท้อนจากประสบการณ์ของผู้ร่วมวิจัยส่วนใหญ่พบว่าเป็นรูปแบบที่สาเหตุของการแสดงพฤติกรรมการทะเลาะวิวาทนั้นมาจากการที่นักเรียนอาชีวศึกษาถูกท้าทายในศักดิ์ศรีกล่าวคือ การที่มีสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการแสดงออก ด้วยคำพูดหรือการกระทำ ที่มากระทบทำให้ความรู้สึกมีคุณค่าในตัวเอง การได้รับความนับถือ ที่เพื่อนมนุษย์ควรมีให้กัน อย่างไม่เหมาะสมกับความเป็นมนุษย์ ก็เป็นเหตุให้เกิดการทะเลาะวิวาทกันได้ ทั้งที่ไม่เคยรู้จักกันมาก่อน ผลที่เกิดขึ้นได้แก่ เกิดการทะเลาะวิวาทระหว่างนักเรียนอาชีวศึกษาที่อยู่ต่างสถานศึกษา แบบไม่มีการนัดหมาย การต้องหมดสิ้นอิสรภาพเมื่อถูกจับได้ขณะร่วมเหตุการณ์ทะเลาะวิวาท มีการบาดเจ็บทางกาย และทางใจ ในส่วนของวิธีการแก้ปัญหาที่ผ่านมา พบการแก้ปัญหาไปตามผลที่เกิดขึ้น และ มีการใช้วิธีเรียนรู้การแก้ไขจากอดีตสู่การป้องกัน โดยผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอรายละเอียดของรูปแบบการทะเลาะวิวาท แบบท้าทายในศักดิ์ศรีตามสาเหตุ ผลที่เกิดขึ้น และวิธีการแก้ปัญหา ดังนี้

1) สาเหตุของการทะเลาะวิวาท

การทะเลาะวิวาทที่เกิดขึ้นในรูปแบบภักดีในสถานศึกษา มักมีสาเหตุมาจากการรู้สึกว่า ศักดิ์ศรีเป็นสิ่งสำคัญ กล่าวคือ มีที่รู้สึกว่า การมีคุณค่าในตัวเอง การได้รับความนับถือที่เพื่อนมนุษย์ควรมีให้กันอย่างเหมาะสมกับความเป็นมนุษย์ นั่นคือ หากมีใครมาแสดงออก ด้วยการกระทำ หรือคำพูดที่แสดงถึงการดูถูกตัวตน การมองว่าไม่มีคุณค่า จากบุคคลต่างๆ โดยเฉพาะนักเรียนอาชีวศึกษาต่างสถานศึกษากัน ก็เป็นเหตุที่นำไปสู่การทะเลาะวิวาท มีรายละเอียด ดังนี้

ได้รับการดูถูกตัวตน

สาเหตุของการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา มีบางกรณีที่มาจากการที่บุคคลได้รับการแสดงออก ด้วยการกระทำ หรือคำพูดที่แสดงถึงการดูถูกตัวตน เช่น การด่าด้วยถ้อยคำหยาบคาย การพูดเปรียบเปรยที่เป็นการเหยียดหยาม การมองแบบไม่ให้เกียรติ โดยเฉพาะการกระทำนั้น มาจากนักเรียนอาชีวศึกษาที่อยู่ต่างสถานศึกษากัน

"มันมาด่านะพี่ ก็หลายทางพี่ ด่าว่าไอ้แหนมดอสั้น อย่างเนี่ยพี่ จะไปยอมมันได้ไง ก็ต้องเจอกันหน่อย"(เอกลักษณ์)

"บางทีมันด่าเวลาเรานั่งรถผ่านพี่ มันบอกช่างหัวค_ย มันเห็นผมใส่ชุดวิดลัยไงพี่ มันเรียกเด็กช่าง ผมนี่ปรี๊ดเลย ชวนเพื่อนไปจัดการมันตรงนั้นเลย..." (รัฐนนท์)

"เจอกันข้างนอกนะพี่ มันก็มาเชคใช่ป่ะ แล้วมันก็มองเราหัวจดเท้าเลยพี่ ใครจะไปยอม มันหยามกันนะพี่ ก็ทำไง คว้าไรได้ ซัดใส่แม่งเลย" (รัฐวิน)

"พี่เคยได้ยินป่ะครับ เราป็นนักรบไม่ใช่นักเลง มันเจ๋งมะพี่คำนี้ เป็นนักรบก็ต้องไปรบไงพี ไม่งั้นจะเรียกว่าตัวเองป็นเด็กช่างได้ไง….ยิ่งมันด่าเรานะ ยิ่งยอมไม่ได้" (เอกบดินทร์)

ถูกมองว่าไม่มีคุณค่า

การทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา ในบางกรณี ก็มาจากการที่ถูกมองจากบุคคลอื่นๆ ว่า ไม่มีค่า นั่นคือ ปฏิกิริยาที่ผู้อื่นแสดงต่อนักเรียนอาชีวศึกษา อย่างไม่เหมาะสม ทำให้นักเรียนอาชีวศึกษา รู้สึกถึงความไม่มีคุณค่าของตนเอง คิดว่าไม่สามารถทำสิ่งใดได้ดี นอกจากการทะเลาะวิวาท ก็เป็นอีกสาเหตุที่ทำให้เกิดการทะเลาะวิวาทขึ้นได้

"ถ้าพวกผมไม่ตีกันนะพี่ คนก็ไม่รู้จักเราสิ มันก็ไม่กลัวเราไงพี่ คนข้างนอกมันก็เห็นเราเป็นเด็กเกเรคนนึง แต่พอเราตีกันนะ มันกลัวเรานะพี่ เราเดินไปเนี่ย หลบ หงอหมด.." (เอกอรุณ)

"เด็กช่างอย่างพวกผม ทำได้ก็ตีกันเนี่ยแหละพี่ อย่าไปหวังทำอย่างอื่น มันไม่มีราคาอะไรเลยอยู่ในสายเลือดพี่ พอได้ร่วมรบ มันเหมือนชีวิตสมบูรณ์ล่ะ" (รัฐพันธ์)

2) ผลที่เกิดขึ้น

จากสาเหตุต่าง ๆ ที่กล่าวไปข้างต้นแล้วนั้น จะเห็นได้ว่า การถูกท้าทายในศักดิ์ศรี เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้การทะเลาะวิวาทระหว่างนักเรียนอาชีวศึกษาเกิดขึ้น และจากสาเหตุของการทะเลาะวิวาทเหล่านี้ ทำให้มีผลที่เกิดขึ้นตามมาไม่ว่าจะเป็น การทะเลาะวิวาทระหว่างนักเรียนอาชีวศึกษาต่างสถานศึกษา แบบไม่มีการนัดหมาย การได้รับผลกระทบต่อตัวเองตั้งแต่ การหมดสิ้นอิสรภาพ การบาดเจ็บทางร่างกาย จิตใจ และผลกระทบต่อคนรอบข้าง โดยผลที่เกิดขึ้นนั้นมีรายละเอียด ดังนี้

เกิดการทะเลาะวิวาทแบบไม่ได้นัดหมาย

ใช้กำลังทันทีที่พบกัน

จากการกระทำของนักเรียนอาชีวศึกษาต่างสถานศึกษา หรือบุคคลทั่วไปที่ได้แสดงถึงการดูถูกตัวตน และการถูกมองว่าไม่มีคุณค่า บางกรณีนักเรียนอาชีวศึกษา เลือกวิธีการใช้กำลังเข้าทะเลาะวิวาทกับทันทีที่เจอเหตุการณ์ ไม่ว่าสถานที่นั้นจะเป็นที่ใดก็ตาม เช่น ป้ายรถเมล์ บนถนน บนรถโดยสารประจำทาง

"พอมันด่าเราใช่มั้ยพี่ เราจะยอมได้ไง ก็ซัดตู้ม กันตรงนั้นเลยพี่ มะรุมมะตุ้ม ไม่มียอมพี่" (รัฐวัฒน์)

"ผมพกมีดกันอยู่แล้วพี่ ใส่กางเกงเนี่ยแหละ วันนั้นได้ยินมันด่าลอยมาเลย ปรี๊ดเลย ค_ยเป็นพี่ยอมมั้ย ก็จัดเลยสิ ผมมี 5 คน มันก็ประมาณ 7-8 คน ผมไม่กลัวหรอก ผมมีมีดดายหญ้าเลยพี่ เพื่อนผมมีปืนปากกา มันพกไว้" (เอกราช)

สอบถามให้แน่ใจก่อนใช้กำลังทันที

ในระหว่างการเดินทางไปกลับจากบ้านไปสถานศึกษา เมื่อมีการท้าทายศักดิ์ศรีเกิดขึ้นระหว่างทาง จากคำพูด ก่อนที่จะเกิดเหตุทะเลาะวิวาท ก็จะมีการเข้าไป "เชค" ซึ่งเป็นศัพท์เฉพาะของนักเรียนอาชีวศึกษา หมายถึงการเข้าไปสอบถามผู้อื่นว่าเรียนอยู่ในสถานศึกษาใด หากพบว่าเรียนอยู่ในต่างสถานศึกษากัน ก็จะเข้าไปใช้กำลัง เป็นเหตุให้เกิดการทะเลาะวิวาทขึ้น

"เชคก่อนพี่ บางทีเสียงมาจากทางนั้น เราก็ตะโกนไป เป็นเหี้ยไร อยากโดนใช่มั้ย ถ้ามันไม่หยุด ด่าต่อมาอีก ก็ลุยเลยพี่ พวกนี้แม่งอยากมีเรื่อง" (รัฐวิน)

หมดสิ้นอิสรภาพ

อยู่ในพื้นที่จำกัด

เมื่อเกิดเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทแล้ว ผลที่เกิดขึ้นกับบางกรณีคือ ถูกตำรวจจับได้ และต้องไปรับการสอบสวนที่สถานีตำรวจ ในขณะที่ถูกสอบสวน หรือระหว่างรอการสอบสวนก็จะถูกจำกัดพื้นที่ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งเป็นผลทำให้เกิดความอึดอัด และไม่พอใจกับสภาพนี้เกิดขึ้น

"ก็โดนจับไงพี่ อยู่ในสน.นั่นแหละ ประจำ พ่อก็มาประกันตัว มันก็อึดอัดพี่ มันห้องแคบๆ ร้อนๆ" (เอกอรุณ)

"ห้องสี่เหลี่ยมแคบๆ พี่เคยดูหนังมั้ย อย่างนั้นแหละ แต่บางทีคนมันก็เยอะพี่ แค่คืนเดียวผมก็เบื่อแล้วพี่ อึดอัด ร้อน ทำไรก็ไม่ได้ เดินไปหาน้ำเย็นกินยังไม่ได้เลย" (รัฐนาวา)

ถูกปิดกั้นเสรีภาพ

นอกจากถูกจำกัดพื้นที่ในช่วงที่รอการสอบสวนแล้ว ก็ยังไม่สามารถพูดหรือทำการอันใด อันนอกเหนือจากที่ตำรวจอนุญาตได้ เช่น การติดต่อกับบุคคลอื่นๆ การใช้โทรศัพท์ การแสดงความคิดเห็น

"ผมพูดไรไป ตำรวจก็ไม่เชื่อผมนะพี่ ไม่ให้ผมทำไรเลย โทรศัพท์ก็ไม่ได้ พูดกับใครก็ไม่ได้" (เอกอรุณ)

"เค้าไม่ให้ผมพูดเลย ไม่ให้ผมไปไหน ไม่ให้โทรหาใคร ให้นั่งอยู่เฉยๆ" (รัฐนาวา)

บาดเจ็บทางกาย

อวัยวะภายนอกได้รับความเสียหายเล็กน้อย

หลังจากเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทที่นักเรียนอาชีวศึกษาที่เกิดจากการท้าทายศักดิ์ศรี มีผลทำให้ทั้งสองฝ่ายผู้ได้รับบาดเจ็บทางกายในระดับเล็กน้อย ได้แก่ การฟกช้ำ ปากแตก เป็นการบาดเจ็บที่ไม่ต้องเข้ารับการรักษาตัวในโรงพยาบาล

"ปากแตก ช้ำบ้าง ปกติพี่ ไม่ได้เป็นไรมาก มันด่าผมก็เข้าไปต่อยมัน ไม่ได้เตรียมอะไรไปไงพี่" (เอกรักษ์)

อวัยวะได้รับความเสียหาย..ในระดับปานกลาง

จากเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทที่เกิดขึ้นนั้น มีผลทำให้นักเรียนอาชีวศึกษาทั้งสองฝ่าย ได้รับบาดเจ็บในระดับปานกลาง นั่นคือ มีอวัยเสียหาย เลือดออก และต้องเข้ารับการรักษาพยาบาล แต่ไม่ต้องพักรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาล เช่น หัวแตก ปากแตก ได้รับบาดเจ็บที่แขนจนต้องเย็บแผล

"มีดฟันตรงแขนเนี่ยพี่ เย็บไม่กี่เข็ม ชิวๆ พี่" (รัฐวิน)

"ตรงหัวเนี่ยครับ หัวแตก ปากแตก แก้มช้ำ หางตาด้วย มันต่อยมาพี่ หลบไม่ทัน หมัดหนักชิบ...." (เอกอรุณ)

อวัยวะได้รับความเสียหาย..ในระดับรุนแรง

จากเหตุการณ์ทะเลาะวิวาท ในบางเหตุการณ์ผลที่เกิดขึ้น มีผลทำให้นักเรียนอาชีวศึกษาทั้งสองฝ่าย ได้รับความเสียหายในระดับรุนแรง ที่ต้องเข้ารับการผ่าตัด และพักรักษาตัวที่โรงพยาบาล เป็นความเสียหายที่เกิดจากการใช้อาวุธ เช่น การถูกยิง แขนหัก เป็นต้น

"ผมแขนหักพี่ กระสุนฝังในตรงแถวเข่าอีก 2 นัดครับ จับได้พี่เนี่ย มันเลื่อนได้ ก็เหมือนไว้เตือนตัวเองพี่ ว่าเราเคยมีเรื่อง ผ่านชีวิตช่วงนั้นมา" (เอกบดินทร์)

บาดเจ็บทางใจ

เสียใจที่ทำให้ครอบครัวลำบาก

ผลที่เกิดขึ้นหลังการทะเลาะวิวาทนั้น มีผลที่เกิดโดยตรงกับนักเรียนอาชีวศึกษาเอง และผลที่เกิดกับครอบครัว ทั้งนี้ผลที่เกิดกับครอบครัวนี้มีหลายประการ เช่น การต้องหยุดงานเพื่อมาดูแล เพื่อไปสถานีตำรวจในหลายครั้ง ในบางกรณีครอบครัวก็ถูกคู่กรณีข่มขู่ร่วมด้วย โดยผลที่เกิดกับครอบครัวนี้ ก็ทำให้นักเรียนอาชีวศึกษา รู้สึกเสียใจที่ทำให้ครอบครัวต้องมาลำบากอีกด้วย

"ก็ต้องซ่อมบ้าน ปิดร้าน ขายผลไม้พี่ แม่ก็ต้องปิดร้านมาเฝ้าผม น้องผมก็ไปโรงเรียน ต้องเอาเงินเก็บมารักษาผม มาซ่อมบ้าน" (เอกรักษ์)

"ผมก็เสียใจนะพี่ มันก็ขู่พ่อกับแม่เลยว่าให้ระวังตัวให้ดี…..มากันเป็น 10 พี่ มันมาเยอะ บางทีเราอยู่คนเดียวก็ไม่ไหว ต้องให้พ่อแม่หลบ มันไม่เกี่ยวกับพ่อแม่ผมเลย ไอ้พวกนี้มันไม่แยกพี่" (เอกราช)

"พ่อก็ต้องปิดร้านพี่ ขายของไง ผมอยู่โรงพยาบาล ก็ต้องมาเฝ้า ไม่งั้นก็ไม่มีใคร มาเฝ้า ไปทำเรื่อง ไปสน.อีก สงสารเค้าพี่" (รัฐวัฒน์)

เสียใจที่ทำให้ครอบครัวตรอมใจ

ผลที่เกิดขึ้นหลังการทะเลาะวิวาทนั้น ในบางกรณีมีผลเกิดกับสภาพจิตใจของคนในครอบครัวของนักเรียนอาชีวศึกษาที่เข้าร่วมเหตุการณ์ บางครอบครัวถึงกับเจ็บป่วย เสียใจ ร้องไห้ จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

"ยายผมเค้าเคยขอไว้ แต่ผมไม่เชื่อเค้า เจ็บเลย เค้าก็ร้องไห้ตลอด น้องมาบอก ผมก็เศร้านะพี่ ผมรักยาย แต่มันมาด่ากันผมก็ยอมไม่ได้จริงๆ ผมคงต้องระวังตัวให้มากถ้าจะสู้กับใครพี่" (เอกลักษณ์)

"ยายผมก็ล้มไปเลยพอรู้ข่าว ผมก็ทำไรไม่ได้ ก็เศร้านะพี่" (รัฐพล)

"แม่ก็ไม่สบายตามผมพี่ เค้าเสียใจ ว่าผมไม่ได้ไปทำอะไรให้ใคร ทำไมต้องมาเจ็บแบบนี้" (รัฐนาวา)

3) วิธีการแก้ปัญหา

วิธีการแก้ปัญหา คือ การปฏิบัติภายหลังจากการทะเลาะวิวาทเกิดขึ้น เพื่อช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลที่เกิดขึ้น พบการแก้ปัญหาที่เป็นไปแบบแก้ตามผลที่เกิดขึ้น นั่นคือ เมื่อเกิดผลกับทางร่างกาย ก็จะมีการรักษาตามอาการที่บาดเจ็บ การทำงานพิเศษเพื่อลดความรู้สึกผิดต่อครอบครัว การคิดถึงครอบครัวก่อนที่จะทำอะไรก็ตาม มีรายละเอียด ดังนี้

การแก้ปัญหาไปตามผลที่เกิดขึ้น

รักษาตามอาการที่บาดเจ็บ

จากที่กล่าวไปข้างต้นจะเห็นได้ว่า ผลที่เกิดขึ้นจากการทะเลาะวิวาทนั้นส่วนใหญ่ที่เห็นได้ชัดคือ จะเกิดกับร่างกาย ไม่ว่าจะเป็นอวัยวะภายนอกได้รับความเสียหาย อวัยวะใช้งานไม่ได้เหมือนเดิม ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ เมื่อเกิดขึ้นแล้วการแก้ปัญหา ก็คงทำได้เพียงรักษาไปตามอาการที่บาดเจ็บเท่านั้น

"เข้าโรงบาลพี่ เข้าเฝือก ก็นอนโรงพยาบาล ก็ไปหาหมอครับ" (รัฐวิน)

"ทำแผลปกติพี่ ก็หัว ปาก ไม่มีไรมาก" (เอกอรุณ)

"เย็บสิพี่ โดนฟันนะ แขนเนี่ย แต่ก็ชิวๆ พี่ไม่ได้โดนไรมาก" (เอกบดินทร์)

ทำกิจกรรมเพื่อลดความรู้สึกผิดต่อครอบครัว

หลังจากเกิดเหตุการณ์ทะเลาะวิวาท นักเรียนอาชีวศึกษาบางส่วนเกิดความรู้สึกผิดต่อครอบครัว จึงได้หากิจกรรมเพื่อลดความรู้สึกผิดที่มีต่อครอบครัว ในระหว่างที่ตนเองต้องเข้ารับการรักษาพยาบาล เช่น การทำงานพิเศษ

"ผมก็ไปทำงานพิเศษพี่ ทำที่ไปรษณีย์เนี่ย ตอนกลางคืน จัดพวก EMS พัสดุ ได้เงินมาก็ไปให้ที่บ้าน ...เค้าใช้รักษาผมไปเยอะไงพี่" (เอกลักษณ์)

"ทำงานพิเศษพี่ ร้านแอร์ เค้าก็ให้ไปล้างแอร์พี่ ก็ทำวันหยุด ก็ดีได้เงินให้แม่ด้วย" (รัฐนาวา)

พยายามคิดถึงครอบครัวก่อนทำสิ่งไม่ดี

"ผมนึกถึงหน้าเค้าลอยมาเลยพี่ ก็ถ้าเห็นอะไรที่ทำให้อารมณ์ขึ้น ผมก็ทำเป็นไม่เห็นไป บางทีเห็นที่มันพ่นตามตึก เมื่อก่อนผมก็ไปดูเลย มันมีโค้ดลับอะไรบ้าง ตอนนี้ก็ปล่อยผ่านพี่" (รัฐพล)

ทั้งนี้จากวิธีการแก้ปัญหาที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่า แม้จะทราบว่าสาเหตุของปัญหาการทะเลาะวิวาทในรูปแบบท้าทายศักดิ์ศรีนี้ จะมาจาก การยึดถือว่าศักดิ์ศรีเป็นสิ่งสำคัญ มีการถูกดูถูก และมองว่าไม่มีคุณค่า แต่เมื่อดูจากวิธีการแก้ปัญหาแล้ว ก็เป็นที่น่าสังเกตว่า ยังไม่มีการแก้ปัญหาที่สาเหตุที่สำคัญ ที่ทำให้นักเรียนอาชีวศึกษาได้เห็นคุณค่าในตนเอง รวมทั้งให้บุคคลภายนอกได้เห็นคุณค่าของนักเรียนอาชีวศึกษาอย่างเหมาะสมอีกด้วย

2.4 รูปแบบอวดดีในโลกออนไลน์

รูปแบบต่อมา ที่เกี่ยวข้องกับการเกิดสถานการณ์การทะเลาะวิวาท ผ่านการสะท้อนจากประสบการณ์ของผู้ร่วมวิจัยส่วนใหญ่พบว่าเหตุผลที่ทำส่วนใหญ่มาจาก การอวดดีในโลกออนไลน์ กล่าวคือ แสดงให้เห็นว่าสถานศึกษาของตนมีดี มีพรรคพวกมาก ในโลกออนไลน์ เช่น Facebook โดยการโพสต์ข้อความเพื่อแสดงให้เห็นว่ามีอำนาจมากกว่า ความต้องการพื้นที่ทางสังคม และการทำลายสัญลักษณ์ของสถานศึกษาอื่น ลงใน Facebook เพื่อให้สถานศึกษาอื่นเกรงกลัว เป็นการทำเฉพาะในโลกออนไลน์เท่านั้น แต่จากสาเหตุเหล่านี้ ก็ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการทะเลาะวิวาททั้งในโลกออนไลน์ และในโลกแห่งความจริงตามมาผลที่เกิดขึ้นได้แก่ เกิดการทะเลาะวิวาทบนโลกออนไลน์ การทะเลาะในโลกความจริงระหว่างนักเรียนอาชีวศึกษาที่อยู่ต่างสถานศึกษา แบบไม่มีการนัดหมาย และแบบมีการนัดหมาย การต้องหมดสิ้นอิสรภาพเมื่อถูกจับได้ขณะร่วมเหตุการณ์ทะเลาะวิวาท มีการบาดเจ็บทางกาย และทางใจ ในส่วนของวิธีการแก้ปัญหาที่ผ่านมา พบการแก้ปัญหาไปตามผลที่เกิดขึ้น และ มีการใช้วิธีเรียนรู้การแก้ไขจากอดีตสู่การป้องกัน โดยผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอรายละเอียดของรูปแบบการทะเลาะวิวาท แบบอวดดีในโลกออนไลน์ ตามสาเหตุ ผลที่เกิดขึ้น และวิธีการแก้ปัญหา ดังนี้

1) สาเหตุของการทะเลาะวิวาท

การทะเลาะวิวาทที่เกิดขึ้นในรูปแบบอวดดีในโลกออนไลน์ มักมีสาเหตุมาจากการอวดดีในโลกออนไลน์ กล่าวคือ เป็นการกระทำในโลกออนไลน์ที่แสดงให้นักเรียนอาชีวศึกษารู้สึกถึงการมีอำนาจที่มากกว่า มีพื้นที่ทางสังคมในสถานศึกษาของตนไม่ว่าจะเป็น พื้นที่ในโลกเสมือนจริง หรือโลกแห่งความเป็นจริง และการระบายอารมณ์ผ่านตัวอักษรและรูปภาพ มีรายละเอียดดังนี้

การแสดงให้เห็นความมีอำนาจ

สาเหตุของการทะเลาะวิวาทที่เกิดขึ้นเพราะการกระทำบนโลกออนไลน์ที่นักเรียนอาชีวศึกษาบางแห่งได้กระทำ นั้น เป็นเพราะต้องการแสดงให้บุคคลอื่นๆ เห็นว่าสถานศึกษาของตนมีอำนาจ และพรรคพวกมากกว่าสถานศึกษาอื่นๆ ผ่านทางโลกออนไลน์ เนื่องจากในโลกความเป็นจริงอาจจะไม่สามารถทำแบบนี้ได้ และโดยส่วนมาก ผู้ที่ทำจะไม่แสดงตนว่าเป็นใครจะเปิดเผยเพียงชื่อสถานศึกษาเท่านั้น

"ก็โพสต์รูปและมีแบบบอกว่า หรือจะเอา.... ใครแน่วะ... แล้วก็ tag พวกเรามา บางทีมันtag ชื่อวิทลัยมาพี่ พอเราเข้าไปดูมันก็เห็นไง เราก็รู้ว่ามันไม่ใช่พวกเราก็โกรธสิพี่……แล้วก็ไปด่ากันในเฟสแหละพี่ พวกนี้มันก็กล้าแค่ในนั้นแหละพี่" (เอกลักษณ์)

"มันโชว์เก๋าพี่ พวกนี้มันเกรียน มันคิดว่า โพสต์ไปก็ไม่มีใครรู้ว่าใคร มันใช้รูปปลอมไงพี่ ...บางมีมันโพสต์รูปตีนมันเหยียบหัวเข็มขัดเรา...ผมไม่รู้ว่าใคร แต่พอเจอพวกมันที่ไหนนะ ผมแม่งเข้าไปเชคหมด" (รัฐพันธ์)

"ผมเนี่ยแหละพี่เคยโพสต์ ก็แค่อยากโชว์นะ ว่าพวกกูเยอะนะโว้ย" (เอกรักษ์)

ต้องการพื้นที่ทางสังคม

สาเหตุของการทะเลาะวิวาท ในบางกรณีเกิดจากความต้องการบริเวณให้กับตนเอง เพื่อให้คนอื่นๆมาชื่นชม และให้การยกย่อง ไม่ว่าจะเป็นบนโลกออนไลน์ ที่เปรียบเป็นโลกเสมือนจริง หรือ โลกแห่งความเป็นจริง ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใดก็ตาม โดยวิธีการเหล่านั้น สามารถทำให้เกิดการทะเลาะวิวาทระหว่างนักเรียนอาชีวศึกษาขึ้นได้เช่นกัน เช่น การโพสต์รูปสัญลักษณ์ของสถานศึกษาอื่นในลักษณะที่ไม่ให้ความเคารพ การแต่งภาพแสดงถึงการไม่เคารพสัญลักษณ์ของสถานศึกษาอื่น

"แบบให้คนมา Like เยอะๆพี่ ก็รูปป้ายมันเลย แล้วแต่งคำให้ตลกๆ อ่ะพี่ แต่ที่นี้มันบานปลาย มันมีรุ่นเก๋ามาร่วมด้วย มันเลยมาจัดเลย ผมก็เจ็บ มันซ้อมไม่ยั้งเลยที่ 7-11 แถวบ้านเลยพี่….(เอกรักษ์)

"ก็ในเฟสเราอ่ะพี่ อยากให้คนมา Like เยอะๆ เรื่องพวกนี้แหละพี่ โพสต์หัวเข็มขัดของเด็กที่อื่นไงพี่ มันเป็นสัญลักษณ์ ว่าเราเจ๋งกว่าคนอื่นแล้วนะโว้ย Like เพียบบบ…" (รัฐพล)

"เอา Like ไปอวดสาวไงพี่ ยิ่งเยอะยิ่งเจ๋ง แล้วทำไงอ่ะ รูปผมก็มีไม่กี่ like เลยลองดูเลย เอารูปสัญลักษณ์ของที่อื่น และทำรูปแบบ เป้าปืนน่ะพี่ คน Like ตรึม…." (รัฐนันท์)

การระบายอารมณ์ผ่านตัวอักษรและรูปภาพ

อีกหนึ่งสาเหตุของการทะเลาะวิวาท ที่เกิดขึ้นบนโลกออนไลน์ คือ การโพสต์ข้อความในทางเสียหาย ถึงสถานศึกษาต่างๆ และ โพสต์รูปภาพที่เป็นสัญลักษณ์ของสถานศึกษาพร้อมข้อความที่ทำให้เสียหาย และโพสต์โดยไม่เปิดเผยตัวตน ซึ่งการกระทำต่างๆ บนโลกออนไลน์นี้นอกจากทำให้เกิดการทะเลาะบนโลกออนไลน์แล้ว ยังเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการทะเลาะบนโลกแห่งความเป็นจริงได้อีกด้วย

"ที่หนูเจอ เป็นข้อความค่ะ ด่าวิทลัยหนู ว่าแหนมบาง ดอบ้าง บางทีมันก็ใช้ชื่อปลอมพี่ เรากดเข้าไปดูก็ไม่รู้หรอกว่าใคร แต่ด่าพวกเราเนี่ย ชัวร์…." (รัฐธีรา)

"ผมเคยเห็นพี่ มันเอารูปหัวเข็มขัดเรานี่แหละ มาเหยียบไว้เลย แล้วโพสต์ด่า คำหยาบพี่ อย่ารู้เลย ด่าไปถึงโคตรพี่ พวกนี้แม่งเถื่อน..ไม่รู้ตัวหรอกพีว่าเป็นใคร แต่รู้ว่าแม่งพวกนี้เรียนที่ไหน...." (เอกราช)

"บางทีมันโพสต์ด่า แบบเป็นสัญลักษณ์พี่ ของแต่ละที่ ใน Facebook ค่ะ เราเห็นก็รู้ว่ามันหมายถึงใคร" (รัฐธีรา)

2) ผลที่เกิดขึ้น

จากสาเหตุต่าง ๆ ที่กล่าวไปข้างต้นแล้วนั้น จะเห็นได้ว่า การอวดดีในโลกออนไลน์ ถึงแม้จะเป็นการกระทำที่เกิดบนโลกออนไลน์ ที่เปรียบเสมือนโลกเสมือนจริงนั้น ก็เป็นสาเหตุสิ่งสำคัญที่ทำให้การทะเลาะวิวาทระหว่างนักเรียนอาชีวศึกษาเกิดขึ้น โดยผลที่เกิดขึ้นตามมาไม่ว่าจะเป็น การทะเลาะบนโลกออนไลน์ การทะเลาะวิวาทระหว่างนักเรียนอาชีวศึกษาต่างสถานศึกษา แบบไม่มีการนัดหมาย และแบบมีการนัดหมาย การได้รับผลกระทบต่อตัวเองตั้งแต่การบาดเจ็บทางร่างกาย จิตใจ และผลกระทบต่อคนรอบข้าง โดยผลที่เกิดขึ้นนั้น มีรายละเอียด ดังนี้

ทะเลาะบนโลกออนไลน์

โพสต์เดียว แต่ขยายไปในวงกว้าง

ผลที่เกิดขึ้นคือ การทะเลาะวิวาทบนโลกออนไลน์ ด้วยการแชร์และใส่ข้อความที่แสดงถึงความไม่พอใจ ความเกลียดชัง ลงไป ทำให้ข้อความถูกส่งต่อไปอย่างรวดเร็ว

"เราแชร์กันนะพี่ สมัยนี้มันเร็วนะ แล้วเราส่งต่อได้อีก มันก็กระจายวงกว้างเลยทีนี้...ด่ากันในนั้นแหละ ท้ากันอีก" (เอกอรุณ)

"พวกพี่รุ่นเก่าๆ มาเห็น มันก็เป็นเรื่องงพี่ มาด่าเราก่อนเลย ไปยอมได้ไง ให้ไปจัดการเอาออกไปให้ได้" (รัฐนันท์)

โต้ตอบไปมาด้วยตัวอักษร

ผลที่เกิดขึ้นจากการอวดดีบนโลกออนไลน์นั้น คือ การทะเลาะวิวาทบนโลกออนไลน์ ด้วยการตอบโต้ผ่านตัวอักษรด้วยถ้อยคำรุนแรง บางกรณีเป็นคำหยาบคาย มั้งนี้การกระทำต่างๆ นี้ ในบางกรณีก็ทำโดยการไม่เปิดเผยตัวตนว่าเป็นใคร โดยการใช้ชื่อและรูปที่ไม่ใช่ตนเอง

"ด่ากลับสิพี่ บางทีก็สร้างใหม่เลย ไปด่ามัน มันก็ไม่รู้หรอกว่าเราเป็นใคร แต่เราได้ด่า ก็มันด่าเราก่อน แล้วพิมพ์เนี่ย เราก็พิมพ์ได้ไม่อั้นอยู่แล้ว" (เอกลักษณ์)

"เอารูปมันแหละพี่ มาทำบ้าง ตัดต่อใส่ข้อความลงไป ไปโพสต์ในเม้นมันแหละพี่ เกลียดนัก แม่งไอ้พวกนี้" (รัฐพันธ์)

"ด่าที่เฟสตัวเองแล้ว tag มันไปเลยพี่ เพื่อนก็เข้ามาพิมพ์ๆ กันหลายข้อความเลย ยาวเลยทีนี้" (รัฐนันท์)

เกิดการทะเลาะวิวาทแบบไม่ได้นัดหมาย

ใช้กำลังทันทีที่พบกัน

การทะเลาะวิวาทที่มีสาเหตุมาจากการอวดดีบนโลกออนไลน์นั้น ในกรณีที่มีการทะเลาะวิวาทในโลกแห่งความเป็นจริง เป็นเพราะการสืบค้นเพื่อหาตัวจริง หรือ การหาว่ากำลังศึกษาอยู่ที่ใด เมื่อเจอตัวต้นเรื่อง หรือนักเรียนอาชีวศึกษาที่อยู่ในสถานศึกษาเดียวกับคนโพสต์ ก็จะเข้าไปใช้กำลังทันที ในทุกสถานที่ที่เจอ

"บางทีเราก็สืบไงพี่ ว่ามันเป็นใครที่โพสต์แบบนี้ แค่มันเรียนที่ไหนก็พอ..ได้เจอพวกแม่งที่ไหน ผมเข้าไปต่อยแม่งเลย กล้ายังไงมาทำแบบนี้" (รัฐพันธ์)

"ไปเจอมันจำหน้าได้ มันก็มาซัดเลย แล้วก็ฝากไปหาไอ้คนโพสต์อย่าซ่าให้มาก…ผมก็เจ็บไงพี่ ก็ช้ำ ปากแตกนิดหน่อย" (รัฐพล)

มันเลยมาจัดเลย ผมก็เจ็บ มันซ้อมไม่ยั้งเลยที่ 7-11 แถวบ้านเลยพี่….เพื่อนก็ช่วยนะพี่ แต่ตอนมันมาเยี่ยมมันก็ด่า ว่าไปหาเรื่อง ทำให้เดือนร้อนกันเยอะเลย ” (เอกรักษ์)

เกิดการทะเลาะวิวาทแบบมีการนัดหมาย

ส่งสารท้ารบ

การทะเลาะวิวาทที่มีสาเหตุมาจากการอวดดีบนโลกออนไลน์นั้น ในกรณีที่มีการทะเลาะวิวาทในโลกแห่งความเป็นจริง เป็นเพราะการสืบค้นเพื่อหาตัวจริง หรือ การหาว่ากำลังศึกษาอยู่ที่ใด ใด ทำให้มีการนัดหมายกันก่อนจะทำการทะเลาะวิวาท เริ่มจากการส่งสารท้ารบเพราะเปรียบกับตนเองเป็นนักรบ ไม่ใช่นักเลงที่จะต่อสู้แบบไม่มีศักดิ์ศรี นั่นคือ การส่งข้อความไปบอกเพื่อให้รู้ตัว ผ่านทาง หน้า Facebook ทาง inbox หรือเป็นโค้ดลับ เพื่อท้าให้มาทำการจัดการเรื่องที่ได้กระทำไป ด้วยการเผชิญหน้ากันตามที่นัดหมาย

“ก็โพสต์ท้ามันเลยพี่ บอกเวลา สถานที่ แล้วก็ซ่อนอาจารย์ไว้ ไม่ให้รู้พี่ ไม่งั้นโดนพี่” (รัฐพันธ์)

“ส่ง inbox ไปพี่ ว่ามาเจอกันเลย อย่าทำเป็นหมาลอบกัด” (เอกราช)

“โพสต์หน้า wall มันเลยพี่ ให้มันเห็นกันไป นัดวันเวลาเลย” (รัฐพล)

“มันก็มีเป็นโค้ดลับพี่ แต่ผมบอกพี่ไม่ได้นะ แต่มีเป็นโค้ด แบบนี้คือท้าเลย ต้องมา อาวุธครบมือแน่” (เอกรักษ์)

เตรียมนักรบให้พร้อม

เมื่อทำการส่งสารท้ารบแล้ว นักเรียนอาชีวศึกษาก็มีจะการเตรียมตัวเตรียมคนให้พร้อม หรือมักใช้ศัพท์ว่า เตรียมนักรบให้พร้อม ที่จะออกสู่สงครามเพื่อปกป้องสถานศึกษาในแต่ละครั้ง ด้วยการเรียกรวม และบังคับให้มีการเตรียมพร้อม มีการเตรียมอาวุธต่างๆ เช่น ปืนไทยประดิษฐ์ เช่น ปืนปากกา มีดดายหญ้า และไม้ เป็นต้น โดยอาวุธเหล่านี้ เป็นสิ่งที่หาได้ไม่ยาก ทั้งทางอินเตอร์เนท และจากคนรู้จัก รวมทั้งสามารถประดิษฐ์เองได้ด้วย

“เรียกรวมเลยพี่ มาหมดทุกปี บังคับเลย ต้องไป ต้องเตรียมตัวกันให้พร้อม” (เอกราช)

“ก็หาอาวุธกันพี่ จะไปรบก็ต้องมีอาวุธ ไม่มีไม่ได้ หาไม่ยากหรอกพี่ ปืนนี่หาง่ายจะตายห่าพี่ มีดก็ถูกๆ ซื้อได้ในตลาดเลย” (เอกลักษณ์)

"รวมพลพี่ ต้องได้หลายสิบ ต้องมีรถ มีอาวุธ ปืนปากกาก็ยังดี มันทำง่ายพี่ เตรียมพร้อมเลย" (รัฐพล)

มีการเตรียมสนามรบ

ในการทะเลาะวิวาทนั้น สถานที่เป็นอีกสิ่งที่มีความสำคัญ นักเรียนอาชีวศึกษาจึงได้มีการเตรียมสถานที่ หรือ ที่เรียกกันว่า สนามรบ ก่อนที่จะทำการทะเลาะวิวาทกับสถานศึกษาอื่น จะมีการเลือกสถานที่ ที่ปลอดคน ไกลจากแหล่งชุมชน เช่น ตึกร้าง เป็นต้น

"เราก็หาทำเล ตึกร้างๆ อ่ะพี่ แถววิดลัยมี ไปดูไว้ เตรียมพวกมีดไปซ่อนไว้ พอมันมาก็ซัดกับแม่งมันได้เลย" (รัฐวัฒน์)

"ตึกร้างเยอะแยะพี ไปที่นั่นแหละ แต่เราไปดูไว้ก่อน ให้พร้อม" (เอกราช)

"เราต้องเตรียมพี่ มันมาก็เสร็จเรา เราท้ามันไง เราก็ต้องเตรียมให้พร้อม" (เอกราช)

สำรวจทางหนี

นอกจากจะมีการเตรียมคน เตรียมสถานที่ ให้พร้อมก่อนทำการทะเลาะวิวาทแล้ว ก็จะมีการสำรวจเส้นทางเพื่อเตรียมการหนี หากพลาดพลั้งฝ่ายตรงข้าม หรือเมื่อตำรวจมาเจอ โดยจะไปกันเป็นกลุ่ม สำรวจว่า ถนนเส้นไหนที่สามารถทะลุถึงกัน เส้นไหนที่เป็นทางตัน และทำแผนที่ไว้แจกจ่ายให้กับสมาชิกทุกคน

"ดูหมดพี่ เส้นไหน วิ่งไปไหน ซอยไหนทะลุกัน ไปทางไหนทางตัน เตรียมไว้ บางทีพ่อ (ตำรวจ)มา จะได้หนีทันพี่" (รัฐวัฒน์)

"ผมดูไว้หมดพี่ เส้นไหนไปทางไหนได้บ้าง มันเปลี่ยว เราจะหนียังไง ถ้าตำรวจมาดักเราจะหนียังไงได้บ้าง ผมเล่าไม่ได้นะพี่ บอกได้แค่นี้จริงๆ" (เอกลักษณ์)

บาดเจ็บทางกาย

อวัยวะได้รับความเสียหาย..ในระดับปานกลาง

จากเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทที่เกิดขึ้นนั้น มีผลทำให้นักเรียนอาชีวศึกษาทั้งสองฝ่าย ได้รับบาดเจ็บในระดับปานกลาง นั่นคือ มีอวัยวะเสียหาย เลือดออก และต้องเข้ารับการรักษาพยาบาล แต่ไม่ต้องพักรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาล เช่น ศีรษะแตก ได้รับบาดเจ็บที่แขนจนต้องเย็บแผล

"มือเลยพี่ มันเหยียบมือผม ขยี้ๆด้วย แล้วเอามีดมาจะฟัน ดีนะเพื่อนผมวิ่งเข้ามาช่วยทัน ไม่งั้นมือผมขาดไปแล้ว" (รัฐพล)

"หัวแตกพี่ เย็บหลายเข็ม เลือดนี่เต็มมือผมไปหมด" (เอกอรุณ)

อวัยวะได้รับความเสียหาย..ในระดับรุนแรง

จากเหตุการณ์ทะเลาะวิวาท ในบางเหตุการณ์ผลที่เกิดขึ้น มีผลทำให้นักเรียนอาชีวศึกษาทั้งสองฝ่าย ได้รับความเสียหายในระดับรุนแรง ที่ต้องเข้ารับการผ่าตัด และพักรักษาตัวที่โรงพยาบาล

"เอาตรงไหนล่ะพี่ ทั้งตัวช้ำ หนักสุดก็ยิงไปเฉี่ยวปอด ซี่โครงหักก็ระดับนอนไอซียูเลยพี่" (เอกรักษ์)

บาดเจ็บทางใจ

เสียใจที่ทำให้ครอบครัวลำบากทางกาย

ผลที่เกิดขึ้นหลังการทะเลาะวิวาทนั้น มีผลที่เกิดโดยตรงกับนักเรียนอาชีวศึกษาเอง และผลที่เกิดกับครอบครัว ทั้งนี้ผลที่เกิดกับครอบครัวนี้มีหลายประการ เช่น การต้องยืมเงิน การต้องทำงานเพิ่ม โดยผลที่เกิดกับครอบครัวนี้ ก็ทำให้นักเรียนอาชีวศึกษา รู้สึกเสียใจที่ทำให้ครอบครัวต้องมาลำบากอีกด้วย

"นอนไอซียูน่ะพี่ เค้าก็ต้องไปยืมเงินคนอื่น เงินมันไม่มี พ่อผมเค้าก็ขับแท็กซี่ แม่ไม่มีแล้วพี่ มีน้องอีกคน พ่อก็ต้องไปยืมเฮียมา" (รัฐพันธ์)

"น้องผมเค้าก็มาเล่าให้ฟังพี่ ว่าแม่ต้องไปรับจ้างเพิ่ม เค้าเย็บผ้าโรงงานไงพี่ ก็ต้องทำโอ ผมก็เสียใจนะ แต่มันก็เลี่ยงไม่ได้จริงๆ" (เอกรักษ์)

เสียใจที่ทำให้คนในครอบครัวเจ็บป่วย

ผลที่เกิดขึ้นหลังการทะเลาะวิวาทนั้น ในบางกรณีมีผลเกิดกับสภาพจิตใจของคนในครอบครัวของนักเรียนอาชีวศึกษาที่เข้าร่วมเหตุการณ์ บางครอบครัวถึงกับเจ็บป่วยเพราะตกใจจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

"ตาชอคไปเลยพี่ เค้ากลัวผมตาย ผมก็บอกผมหลานตาไม่เป็นไรหรอกกลายเป็นผมต้องไปเฝ้าตาแทน" (เอกรักษ์)

3) วิธีการแก้ปัญหา

วิธีการแก้ปัญหา คือ การปฏิบัติภายหลังจากการทะเลาะวิวาทเกิดขึ้น เพื่อช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลที่เกิดขึ้น พบการแก้ปัญหาใน 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การแก้ปัญหาไปตามผลที่เกิดขึ้น นั่นคือ ป้องกันไม่ให้มีการเผยแพร่ข้อความต่อไป เมื่อเกิดผลกับทางร่างกาย ก็จะมีการรักษาตามอาการที่บาดเจ็บ และลักษณะการแก้ปัญหาแบบที่ 2) การเรียนรู้จากอดีตสู่การแก้ปัญหาด้วยการป้องกัน กล่าวคือ เป็นการหาวิธีการป้องกัน ที่มาจากผลที่เกิดขึ้น นั่นคือ การไม่เปิดรับข่าวสารทางออนไลน์ โดยในแต่ละลักษณะวิธีการแก้ปัญหา มีรายละเอียด ดังนี้

การแก้ปัญหาไปตามผลที่เกิดขึ้น

ป้องกันข้อความไม่ให้เผยแพร่ต่อ

ภายหลังจากการทะเลาะบนโลกออกไลน์เกิดขึ้น วิธีกีแก้ปัญหาตามผลที่เกิดขึ้น ที่ทำได้รวดเร็วบนโลกออนไลน์ โดยเฉพาะใน Facebook คือการลบโพสต์ และ ช่วยกันรายงานไปทางระบบว่า ข้อความนั้นเป็นข้อความที่ไม่ปลอดภัย (Spam) เพื่อให้ระบบลบข้อมูลออกไปจากระบบโดยอัตโนมัติ

“เราก็ Report มันเลย ก็ช่วยๆ กันกับเพื่อน…” (เอกอรุณ)

“ช่วยกันกดว่ามันเป็น Spam พี่ มันจะได้หายไป ก็ทำได้แค่นี้ แต่มันก็มีมาอีก ก็ต้องคอยกดกันไป” (รัฐธีรา)

“ลบเลยพี่ ไม่อยากเห็น เห็นแล้วอารมณ์ขึ้น ก็เอามันออกไปเลย เชี่ยๆ พวกเนี่ย” (รัฐวัฒน์)

รักษาตามอาการที่บาดเจ็บ

จากที่กล่าวไปข้างต้นจะเห็นได้ว่า ผลที่เกิดขึ้นจากการทะเลาะวิวาทนั้นส่วนใหญ่ที่เห็นได้ชัดคือ จะเกิดกับร่างกาย ไม่ว่าจะเป็นอวัยวะภายนอกได้รับความเสียหายในระดับปานกลาง และระดับรุนแรงซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ เมื่อเกิดขึ้นแล้วการแก้ปัญหา ก็คงทำได้เพียงรักษาไปตามอาการที่บาดเจ็บเท่านั้น

“แทบจะได้ร่างใหม่เลยพี ทั้งหัก ทั้งตัว ทั้งข้างใน โอ๊ย อะไรเต็มตัวไปหมด อยู่โรงพยาบาลยาว” (เอกรักษ์)

“ก็เอกซเรย์มือครับพี่ ก็กระดูกแตก ใส่เฝือกไว้ นานเหมือนกัน กว่าจะหาย” (รัฐพล)

เรียนรู้จากอดีตสู่การแก้ไขด้วยการป้องกัน

ไม่เปิดรับข่าวสารออนไลน์

จากการทะเลาะวิวาทที่เกิดขึ้นทั้งในโลกออนไลน์ และในโลกแห่งความเป็นจริง โดยมาจากการโพสต์อวดดีในโลกออนไลน์ โดยผู้ใช้ชื่อปลอมใน Facebook ทางนักเรียนอาชีวศึกษาบางราย ก็เลือกที่จะไม่เปิดรับข่าวสารจากโลกออนไลน์ ด้วยการปิด Facebook และ ตั้ง Facebook ให้เป็นส่วนตัว มีเพียงเฉพาะเพื่อนเท่านั้นที่สามารถโพสต์ หรือแสดงโพสต์ต่างๆ ให้เห็นได้

"ปิดเฟสไปเลยพี่ ไม่อยากไปยุ่งกับพวกแม่งล่ะ อยากโพสต์อะไรก็ช่างแม่งมัน" (รัฐธีรา)

"ก็ทำเป็นส่วนตัวไงพี่ ใครไม่ใช่เพื่อน ก็ไม่ต้องรับ ใครมันไม่ใช่ตัวจริง ก็ไม่รับพี่ พวกนี้มันชอบปลอมมา เราก็ไม่ต้องรับมัน" (เอกรักษ์)

ทั้งนี้จากวิธีการแก้ปัญหาที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่า แม้จะทราบว่าสาเหตุของปัญหาการทะเลาะวิวาทในรูปแบบอวดดีในโลกออนไลน์นี้ จะมาจาก ความต้องการแสดงอำนาจ ความต้องการพื้นที่ทางสังคม และการระบายอารมณ์ผ่านตัวอักษรและรูปภาพ แต่เมื่อดูจากวิธีการแก้ปัญหาแล้ว ก็เป็นที่น่าสังเกตว่า ยังไม่มีการแก้ปัญหาที่สาเหตุ เนื่องมาจากเหตุผลหลักคือ ยังไม่มีการมองไปถึงสาเหตุที่สำคัญ ทำให้แก้ที่ปลายเหตุเท่านั้น

2.5 รูปแบบ เพื่อนไปไหนไปตามกัน

รูปแบบต่อมา ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์การทะเลาะวิวาท ผ่านการสะท้อนจากประสบการณ์ของผู้ร่วมวิจัยส่วนใหญ่พบว่าเหตุผลที่ทำส่วนใหญ่มาจากอิทธิพลจากเพื่อน กล่าวคือ เพื่อนเป็นกลุ่มบุคคลที่สำคัญต่อการตัดสินใจที่จะเลือกกระทำการสิ่งต่างๆ โดยดูได้จากนักเรียนอาชีวศึกษา กลัวเพื่อนไม่ยอมรับ อยากเป็นฮีโร่ของเพื่อน ต้องการเป็นส่วนหนึ่งในกลุ่มเพื่อน และเพื่อนคือคนสำคัญ โดยผลที่เกิดขึ้นจากการทะเลาะวิวาทที่เนื่องมาจาก อิทธิพลของเพื่อน ได้แก่ เกิดการทะเลาะวิวาทระหว่างนักเรียนอาชีวศึกษาที่อยู่ต่างสถานศึกษา แบบมีการนัดหมาย การต้องหมดสิ้นอิสรภาพเมื่อถูกจับได้ขณะร่วมเหตุการณ์ทะเลาะวิวาท มีการบาดเจ็บทางกาย และทางใจ ในส่วนของวิธีการแก้ปัญหาที่ผ่านมา พบการแก้ปัญหาไปตามผลที่เกิดขึ้น และมีการใช้วิธีเรียนรู้การแก้ไขจากอดีตสู่การป้องกัน โดยผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอรายละเอียดของรูปแบบการทะเลาะวิวาท เพื่อนไปไหนไปตามกัน ตามสาเหตุ ผลที่เกิดขึ้น และวิธีการแก้ปัญหา ดังนี้

1) สาเหตุของการทะเลาะวิวาท

การทะเลาะวิวาทที่เกิดขึ้นในรูปแบบเพื่อนไปไหนไปตามกัน มักมีสาเหตุมาอิทธิพลจากเพื่อน กล่าวคือ เพื่อนเป็นกลุ่มบุคคลที่สำคัญต่อการตัดสินใจที่จะเลือกกระทำการสิ่งต่าง ๆ โดยดูได้จากนักเรียนอาชีวศึกษา กลัวเพื่อนไม่ยอมรับ อยากเป็นฮีโร่ของเพื่อน ต้องการเป็นส่วนหนึ่งในกลุ่มเพื่อน และเพื่อนคือคนสำคัญ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

กลัวเพื่อนไม่ยอมรับ

สาเหตุที่ทำให้เกิดการทะเลาะวิวาท ที่มาจากการทำการใดๆ ลงไปเนื่องจากเพื่อนเป็นบุคคลสำคัญ นักเรียนอาชีวศึกษาส่วนใหญ่ เมื่อเข้ามาเรียนแล้วก็มีความกลัวว่าเพื่อนจะไม่ยอมรับ แล้วจะต้องอยู่ด้วยตัวคนเดียว ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำได้ยากในการเรียนอาชีวศึกษา

"มันจะเหมือนเป็นส่วนเกินเลยพี่ มันแบบ บอกไม่ถูกหวะ รู้สึกไม่ดีพี่ เหมือนไม่ได้มีตัวตนในกลุ่ม ยังไงก็ต้องไปกับมัน จะตี จะฟัน เจ็บนิดเจ็บหน่อย แต่เพื่อนเห็นเรามีตัวตนก็โอเคแล้วพี่" (เอกรินทร์)

"มันพูดกันเลยพี่ ถ้าไม่ไป มึงก็เหมือนไม่ใช่รุ่นกู มึงไปไหนก็ไปเลย ผมก็กลัวไม่มีรุ่น ก็ต้องไปพี่ ใครจะไม่อยากได้รุ่น" (รัฐธารา)

อยากเป็นฮีโร่ของเพื่อน

สาเหตุที่ทำให้เกิดการทะเลาะวิวาท ในบางรายเกิดจากความต้องการให้เพื่อนประทับใจ คล้ายกับผู้ที่คอยช่วยเหลือเพื่อนๆ ไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้นเพื่อนก็จะนึกถึงอยู่เสมอ

"ผมเป็นมาตั้งแต่ม.ต้นแล้วพี่ เพื่อนมีอะไร ก็มาชวนผม ให้ผมเป็นหัวหน้า พอเข้ามาแบบนี้ ก็เข้าทางเลย ผมไปจัดให้มันได้หมดพี่ ใครตีกัน ขวนไปวันไหน ผมไปหมด....เพื่อนก็ยกให้ผมเจ๋งสุดไงพี่ เหมือนเป็นซุปเปอร์แมนของพวกมันเลย ผมก็ยืดเลย" (เอกภพ)

"มันสุดยอดจริงๆ นะพี่ เวลามีอะไรแล้วเพื่อนมันนึกถึงเรา เหมือนผมเป็นที่หนึ่งนะพี่" (รัฐกันต์)

ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม

อีกหนึ่งสาเหตุที่ทำให้เกิดการทะเลาะวิวาทระหว่างนักเรียนอาชีวศึกษาขึ้น คือ ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ไม่ว่ากลุ่มเพื่อนจะทำอะไร ก็จะปฏิบัติตามทุกอย่าง ไม่ว่าสิ่งนั้นจะถูก หรือ ผิดก็ตาม

"เป็นเด็กช่างไงพี่ มันก็ต้องตีกันอยู่แล้ว ใครๆ ก็คิดแบบนี้พี่ ก่อนมาเรียนผมก็คิด พอเข้ามาจริงๆ มันก็ต้องตามกัน ไม่งั้นก็อยู่ไม่ได้พี่ เค้าไม่ยอมให้อยู่ด้วย" (เอกพล)

"สำคัญนะพี่ เพื่อนเนี่ยแหละ ตัวดีเลย ถ้าไม่มีมัน ก็ไม่มีคนช่วยเรานะพี่ เรื่องเรียนไม่เท่าไหร่ เรื่องตีกันเนี่ย ตัวคนเดียวนี่ซวยเลย มันทำไรเราก็เลยต้องทำไปกับมันพี่" (รัฐกานต์)

เพื่อนคือคนสำคัญ

สาเหตุที่ทำให้เกิดการทะเลาะวิวาท ระหว่างนักเรียนอาชีวศึกษา เพราะการเห็นว่า เพื่อนคือคนสำคัญ เพื่อนจะทำผิด หรือถูกทำร้าย ก็ต้องหาทางช่วยเพื่อนให้ปลอดภัยจากสิ่งต่างๆ ไม่ว่าการกระทำนั้นจะถูก หรือ ผิด

"ก็เพื่อนผมนะพี่ มันมีเรื่องมา เราไม่ช่วย ก็หมาสิพี่" (รัฐนาวา)

"ผมก็ไม่รู้หรอกเรื่องมันเป็นไง แต่เพื่อนผมเจ็บ ใครทำแม่งผมก็ไปทำมันกลับสิพี่ เพื่อนต้องติดคุกนะพี่ แม่งไม่มีทางยอมกันหรอก" (รัฐนนท์)

"เพื่อนมาบอกกำลังจะมีเรื่อง เราจะเฉยได้ป่ะล่ะ เป็นพี่พี่จะยอม? ผมคนนึงไม่ยอม เพื่อนผม ผมก็ต้องช่วยอยู่แล้ว" (รัฐกันต์)

2) ผลที่เกิดขึ้น

จากสาเหตุต่างๆ ที่กล่าวไปข้างต้นแล้วนั้น จะเห็นได้ว่า อิทธิพลจากเพื่อนเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้การทะเลาะวิวาทระหว่างนักเรียนอาชีวศึกษาเกิดขึ้น และจากสาเหตุของการทะเลาะวิวาทเหล่านี้ ทำให้มีผลที่เกิดขึ้นตามมาไม่ว่าจะเป็น การทะเลาะวิวาทระหว่างนักเรียนอาชีวศึกษาต่างสถานศึกษา แบบมีการนัดหมาย การได้รับผลกระทบต่อตัวเองตั้งแต่ การหมดสิ้นอิสรภาพ การบาดเจ็บทางร่างกาย จิตใจ และผลกระทบต่อคนรอบข้าง โดยผลที่เกิดขึ้นนั้น มีรายละเอียดดังนี้

เกิดการทะเลาะวิวาทแบบมีการนัดหมาย

เตรียมนักรบให้พร้อม

เมื่อทำการส่งสารท้ารบแล้ว นักเรียนอาชีวศึกษาก็มีจะการเตรียมตัว เตรียมคนให้พร้อม หรือมักใช้ศัพท์ว่า เตรียมนักรบให้พร้อม ที่จะออกสู่สงครามเพื่อปกป้องสถานศึกษาในแต่ละครั้ง ด้วยการเตรียมอาวุธต่างๆ เช่น ปืนไทยประดิษฐ์ เช่น ปืนปากกา มีดดายหญ้า และไม้ เป็นต้น โดยอาวุธเหล่านี้ เป็นสิ่งที่หาได้ไม่ยาก ทั้งทางอินเตอร์เนท และจากคนรู้จัก รวมทั้งสามารถประดิษฐ์เองได้ด้วย

"เพื่อนมาชวนพี่ มันมาบอก ไปด้วยกัน มีเหตุมันก็หาปืน หามีด หาอาวุธมาให้พี่" (เอกรินทร์)

"มันนัดกันไว้พี่ ผมก็ไปตามเพื่อนมัน มันก็มีปืนให้ (รัฐกันต์)

"ผมก็ไปตามๆ มันก็เห็นมันเตรียมอาวุธกันพี่ มีดเอย ปืนเอย บางคนมันทำระเบิดถุงได้ มันก็ทำนะพี่" (รัฐพันธ์)

มีการเตรียมสนามรบ

ในการทะเลาะวิวาทนั้น สถานที่เป็นอีกสิ่งที่มีความสำคัญ นักเรียนอาชีวศึกษาจึงได้มีการเตรียมสถานที่ หรือ ที่เรียกกันว่า สนามรบ ก่อนที่จะทำการทะเลาะวิวาทกับสถานศึกษาอื่น จะมีการเลือกสถานที่ ที่ปลอดคน ไกลจากแหล่งชุมชน เช่น ตึกร้าง เป็นต้น

"ก็ต้องนัดไว้ก่อนพี่ ก็จะนัดกันว่าเอาพวกปืนเนี่ยไปซ่อนไว้ไหนก่อน" (เอกอรุณ)

"บางทีเราก็เช่าห้องไว้พี่ ข้างๆ วิดลัยแหละ จะได้เอาอาวุธที่เตรียมไปซ่อนไว้ก่อน บางทีก็ตามตึกร้างพี่ ล่อให้พวกมันมาที่นั่นแหละ" (รัฐพันธ์)

สำรวจทางหนี

นอกจากจะมีการเตรียมคน เตรียมสถานที่ ให้พร้อมก่อนทำการทะเลาะวิวาทแล้ว ก็จะมีการสำรวจเส้นทางเพื่อเตรียมการหนี หากพลาดพลั้งฝ่ายตรงข้าม หรือเมื่อตำรวจมาเจอ โดยจะไปกันเป็นกลุ่ม สำรวจว่า ถนนเส้นไหนที่สามารถทะลุถึงกัน เส้นไหนที่เป็นทางตัน และทำแผนที่ไว้แจกจ่ายให้กับสมาชิกทุกคน

"แล้วถ้ามันมาทางนี้ เราจะหนีไปทางไหนได้บ้าง ที่จะไม่เจอพวกมันดัก แล้วก็ไม่เจอตำรวจซิว ก็จะเตรียมกันไว้" (เอกอรุณ)

ตอนเตรียมมันก็จะบอกว่า ให้ไปซอยไหน ถ้าวิ่งไปทางนี้ให้หลบไปซอยไหน" (รัฐกันต์)

หมดสิ้นอิสรภาพ

อยู่ในพื้นที่จำกัด

เมื่อเกิดเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทแล้ว ผลที่เกิดขึ้นกับบางกรณีคือ ถูกตำรวจจับได้ หากเป็นเหตุการณ์ที่มีความรุนแรง ทั้งบาดเจ็บสาหัส ไปจนถึงเสียชีวิต ก็จะทำให้นักเรียนอาชีวศึกษาที่ร่วมในเหตุการณ์ต้องถูกจับ บางรายได้รับโทษ ต้องเข้าไปอยู่ในสถานพินิจ ที่มีการจำกัดพื้นที่ในการใช้ชีวิตในแต่ละวัน

"ก็อยู่ในห้องรวมพี่ นอนก็รวมหลายสิบคน ผมไม่ชอบเท่าไหร่ ดีนะผมออกมาได้เร็ว ไม่งั้นคงได้มีเรื่องข้างในอีก" (รัฐนนท์)

"มันแคบมากพี่ ผมอึดอัด ผมอยากออกไปตลอดเวลา" (เอกราช)

ถูกปิดกั้นเสรีภาพ

นอกจากถูกจำกัดพื้นที่ในการดำเนินชีวิตแต่ละวันแล้วนั้น ก็ยังถูกปิดกั้นเสรีภาพทางความคิด การใช้ชีวิตที่เป็นไปตามปกติทั่วไป ก็ไม่สามารถทำได้ เช่น การดูหนัง การสังสรรค์กับเพื่อน

"ก็มีอยู่แค่นั้นพี่ เดินจากตึกนอน ไปกินข้าว ไปทำกิจกรรมตามตาราง แล้วก็กินข้าว แล้วก็นอน" (รัฐนนท์)

"ทำไรก็ไม่ได้พี่ เล่นเน็ทก็ไม่ได้ โทรศัพท์หาใครก็ไม่ได้ อยู่ได้แค่ในนั้น เป็นอีกโลกนึง มีทั้งโหด มันส์ ฮา เลยพี่ครบ...." (รัฐนนท์)

"ไม่ชอบหรอกพี่ อยากจะออกมาทุกวัน มันทำไรไม่ได้ มันไม่มีอิสระ ต้องทำตามตารางที่เค้ามี ไปเที่ยวก็ไม่ได้" (เอกราช)

บาดเจ็บทางกาย

อวัยวะภายนอกได้รับความเสียหาย

หลังจากเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทแล้ว นักเรียนอาชีวศึกษาทั้ง 2 ฝ่าย มีการใช้อาวุธที่นักเรียนอาชีวศึกษาหาได้ง่าย เช่น มีดดายหญ้า ปืนไทยประดิษฐ์ ไม้ ก้อนหิน โดยผลที่เกิดขึ้นทำให้ได้รับบาดเจ็บทางกาย ที่อวัยวะภายนอก เช่น ศีรษะ ขา แขน แผ่นหลัง ทำให้บางรายต้องหยุดพักรักษาตัวเป็นเวลานาน

"เจ็บพี่ เนี่ยปากแตก...แขนเกือบหัก โดนตีที่หัวเนี่ยพี่ ....." (เอกอรุณ)

"แขนหักสิพี่ ระดับนี้ เจ็บเล็กๆ ไม่อยู่แล้ว เนี่ยมีรอยเย็บตรงนี้ด้วย (ชี้ที่มือ) แล้วก็ตรงนี้พี่ (ชี้ตรงน่อง)" (เอกอรุณ)

"หน้าช้ำไปหลายวันเลยพี่ ทั้งหมัด ทั้งเท้า เชี่ย คิดแล้วยังขึ้นอยู่เลยพี่" (รัฐนนท์)

อวัยวะใช้งานได้...ไม่เหมือนเดิม

จากเหตุการณ์ทะเลาะวิวาท ในบางเหตุการณ์ผลที่เกิดขึ้น ก็ไม่เพียงแค่อวัยวะเสียหายเท่านั้น แต่ยังทำให้อวัยวะบางส่วนใช้งานได้ ไม่เหมือนเดิม ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินชีวิตในระยะยาวเป็นอย่างยิ่ง

"มันเป็นตรงเข่าพี่ มันตรงข้อพอดี ต้องผ่าตัด แต่เดินไม่ถนัดเหมือนเมื่อก่อน วิ่งไม่ได้ มันเจ็บพี่" (เอกรินทร์)

บาดเจ็บทางใจ

เจ็บปวดที่ถูกตีตรา

ผลที่เกิดขึ้นจากการทะเลาะวิวาทนั้น ไม่ได้มีเพียงผลที่เกิดกับร่างกายเท่านั้น แต่ยังมีผลที่เกิดขึ้นกับจิตใจของนักเรียนอาชีวศึกษาที่ร่วมในเหตุการณ์ ทั้งฐานะผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ ก็มักมีบาดแผลทางใจ ที่สร้างความเจ็บปวดให้ในการดำเนินชีวิตหลังเกิดเหตุการณ์ทะเลาะวิวาท โดยเฉพาะการถูกตีตราจากอาจารย์ ว่าเป็นเด็กไม่ดี โดยไม่มีการสอบถามถึงสาเหตุของการกระทำ แต่ตัดสินและแสดงออกถึงความรังเกียจ และไม่อยากใกล้ชิดทั้งทางคำพูด และการกระทำ

“ ก็ทำทัณฑ์บนไว้ครับ คือมันก็ไม่มีอะไรมากนะพี่ แต่คือเค้าเห็นเรา เค้าก็จะไอ้นี่เด็กไม่ดี บางทีพูดเหน็บพวกผมอีกเค้าก็ให้ไปห้องปกครองพี่ แล้วก็เขียนบันทึกว่าจะไม่ทำอีก แล้วหลังจากนั้นก็ถูกมองเลย สายตาไม่เป็นมิตรสักคน” (รัฐพันธ์)

เสียใจที่ทำให้ครอบครัวลำบาก

ผลที่เกิดขึ้นหลังการทะเลาะวิวาทนั้น มีผลที่เกิดโดยตรงกับนักเรียนอาชีวศึกษาเอง และผลที่เกิดกับครอบครัว ทั้งนี้ผลที่เกิดกับครอบครัวนี้มีหลายประการ เช่น การต้องหยุดงานเพื่อมาดูแล ยืมเงินมาใช้ในการรักษาพยาบาล โดยผลที่เกิดกับครอบครัวนี้ ก็ทำให้นักเรียนอาชีวศึกษา รู้สึกเสียใจที่ทำให้ครอบครัวต้องมาลำบากอีกด้วย

“ พ่อต้องพาผมไปทำกายภาพไงพี่ เค้าก็ไปทำงานไม่ได้ เป็นรปภ.พี่ ก็ต้องไปอยู่แทน ผมก็สงสาร เค้าแก่แล้ว” (เอกรินทร์)

“ผมเข้าๆ ออกๆ รพ.หลายรอบเลยพี่ แม่ก็ต้องไปยืมเงินคนโน้นคนนี่ผมก็ไม่รู้ทำไง จะลาออกแม่ก็ไม่ยอม ถ้าอยู่ก็ต้องเป็นแบบนี้” (เอกราช)

“แม่ผมต้องนั่งรถมาจากต่างจังหวัดเลยพี่ ผมมาอยู่กับน้าไง พอเจ็บ ก็ต้องเป็นแม่ที่มาเฝ้า ใครจะอยากมาเฝ้าเด็กเกเรอย่างผม” (รัฐพันธ์)

ชอคจากเหตุการณ์

หลังจากเหตุการณ์ได้เกิดขึ้น ผู้ได้รับผลกระทบนอกจากจะเป็นนักเรียนอาชีวศึกษาที่เป็นผู้กระทำ และถูกกระทำแล้ว ผู้ที่อยู่ร่วมในเหตุการณ์นั้นๆ โดยไม่ทราบเรื่องราวก็ยังคงรู้สึกหวาดกลัว มีอาการหวาดผวา เมื่อได้ยินเสียงดัง หรือมีการผวาขณะนอนหลับ เนื่องจากการทะเลาะวิวาทในหลายๆ ครั้งเป็นการทะเลาะวิวาทที่รุนแรง

“ผมเห็นกับตาเลย ตอนมันโดนรุม มีไม้หน้าสาม มีก้อนหิน มีปืนด้วยพี่ ปืนปากกาเนี่ยแหละ เลือดเต็มตาผมเลย ผมนี่ขาสั่นเลย ไม่กล้าขยับ หลบอยู่หลังเสามันน่ากลัว มันชอค มันบอกไม่ถูกพี่...” (รัฐนาวา)

“ทุกวันนี้ได้ยินเสียงฟ้าร้องดังๆ ก็สะดุ้งนะพี่ มันคิดไปถึงเสียงปืนวันนั้นเลย” (รัฐกานต์)

“ถ้าผ่านไปแถวนั้นก็ แหยงๆนะพี่ มันนึกถึงเลือด นึกถึงเราโดนรุม เพื่อนเราโดนรุม เสียงปืน นี่มันก็น่ากลัวอยู่พี่” (เอกรักษ์)

3) วิธีการแก้ปัญหา

วิธีการแก้ปัญหา คือ การปฏิบัติภายหลังจากการทะเลาะวิวาทเกิดขึ้น เพื่อช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลที่เกิดขึ้น พบการแก้ปัญหาไปตามผลที่เกิดขึ้น นั่นคือ เมื่อเกิดผลกับทางร่างกาย ก็จะมีการรักษาตามอาการที่บาดเจ็บ มีรายละเอียด ดังนี้

การแก้ปัญหาไปตามผลที่เกิดขึ้น

รักษาตามอาการที่บาดเจ็บ

จากที่กล่าวไปข้างต้นจะเห็นได้ว่า ผลที่เกิดขึ้นจากการทะเลาะวิวาทนั้นส่วนใหญ่ที่เห็นได้ชัดคือ จะเกิดกับร่างกาย ไม่ว่าจะเป็นอวัยวะภายนอกได้รับความเสียหาย อวัยวะใช้งานไม่ได้เหมือนเดิม ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ เมื่อเกิดขึ้นแล้วการแก้ปัญหา ก็คงทำได้เพียงรักษาไปตามอาการที่บาดเจ็บเท่านั้น

"ก็รักษาตัวพี่ ใส่เฝือกที่คอเนี่ย 3 เดือน ก็นอนอยู่เฉยๆ ไม่ได้ทำไร แม่ก็มาดูสลับกับพ่อ ก็เข้าใจเค้าต้องทำงาน…ไม่เข็ดหรอกพี่ ยังไงถ้าเพื่อนไป เราก็ต้องไป ไม่งั้นก็อยู่ไม่ได้" (เอกราช)

"เชคใหญ่เลยพี่ โดนมาช้ำทั้งตัว อยู่โรงพยาบาลเป็นวันเลย เย็บทั้งหัว ทั้งคิ้วพี่" (รัฐนนท์)

ทำให้ใจสงบ

หลังจากเกิดเหตุการณ์ทะเลาะวิวาท นักเรียนอาชีวศึกษาบางราย ก็แก้ปัญหาด้วยการหากิจกรรมที่ช่วยทำให้ใจสงบ เช่น การนั่งสมาธิ การบวชเรียน การฟังธรรมะ เป็นต้น

"ผมนั่งสมาธิพี่ ผมกลัว พ่อเลยให้นั่งสมาธิ เค้าก็มานั่งเป็นเพื่อน บอกว่าจะได้ไม่ฟุ้งซ่าน… ตอนปิดเทอมนี้ก็จะให้ไปบวชด้วย…… ถ้ามีอีกเหรอ ผมก็ต้องไปนะพี่ เพื่อนมันไปกัน แต่ก็เลือกถ้ามันเตรียมมีด เตรียมปืนไปเต็ม ผมไม่ไป ผมกลัว (รัฐนาวา)

"ยายให้ฟังธรรมะพี่ เค้าเห็นผมผวา ก็มาคุย ก็ให้ฟังธรรม จิตใจจะได้สงบ แตมันก็ได้ไม่นานหรอกพี่ มันไม่ใช่ตัวเรา" (เอกรินทร์)

จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่า การทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษานั้น เกิดขึ้นทั้งภายใน และระหว่างสถานศึกษา โดยมีสาเหตุมาจาก อิทธิพลจากรุ่นพี่ ความรักในสถานศึกษา การถูกท้าทายในศักดิ์ศรี การอวดดีในโลกออนไลน์ และอิทธิพลจากเพื่อน ซึ่งใน 5 สาเหตุนี้ เกิดขึ้นในสถานศึกษาของรัฐและเอกชน แต่พบแตกต่างกัน กล่าวคือ สาเหตุที่พบมากในสถานศึกษาของรัฐ ได้แก่ อิทธิพลจากรุ่นพี่ ความจงรักภักดีในสถานศึกษา และการอวดดีในโลกออนไลน์ ในขณะที่สาเหตุที่พบมากในสถานศึกษาเอกชน ได้แก่ การท้าทายในศักดิ์ศรี และอิทธิพลจากเพื่อน

ผลที่เกิดขึ้นพบ ความรุนแรงที่เกิดกับร่างกาย และจิตใจ โดยความรุนแรงที่เกิดกับร่างกาย มีตั้งแต่ ความรุนแรงระดับน้อย คือ ฟกช้ำตามร่างกาย ไม่ต้องเข้าพักรักษาตัวที่โรงพยาบาล ความรุนแรงระดับปานกลาง คือ มีบาดแผล อวัยวะได้รับความเสียหาย อวัยวะไม่สามารถกลับมาใช้ได้เหมือนเดิม และต้องเข้ารับการรักษาตัวในโรงพยาบาล ความรุนแรงระดับมาก คือ เสียชีวิต

ในขณะที่การแก้ปัญหาที่ของการทะเลาะวิวาททั้ง 5 รูปแบบที่ผ่านมานั้น พบว่าเป็นการแก้ปัญหาไปตามผลที่เกิดขึ้น จากบุคคลรอบข้าง และสถานศึกษา แสดงให้เห็นว่า เป็นการแก้ปัญหาที่ยังไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อค้นหาวิธีการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น จากสาเหตุ โดยวิธีการนั้น เป็นวิธีการที่มาจากข้อเสนอแนะของผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะตัวนักเรียนอาชีวศึกษาเอง โดยพบผลของการศึกษา ดังต่อไปนี้

3. การสร้างและสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาท

ในส่วนนี้ เป็นนำเสนอการสร้างและสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาท โดยการพัฒนาในระดับภายในสถานศึกษา และระหว่างสถานศึกษาของนักเรียนอาชีวศึกษา โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอเป็น 2 หัวข้อ ดังนี้

3.1 การสร้างรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา

3.2 การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา

มีรายละเอียดของแต่ละหัวข้อ ดังต่อไปนี้

3.1 การสร้างรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา

ในการสร้างรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม(Participatory Action Research: PAR) ตามแนวคิดของ โอเลอรี่ (วรรณดี สุทธินรากร. 2556; อ้างอิงจาก O'Leary. 2004) ที่ได้ให้ความสำคัญกับความรู้ที่ก่อรูปขึ้นท่ามกลางการเรียนรู้ตลอดวงจรของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ที่เป็นเสมือนการสร้างการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อนำสู่การเปลี่ยนแปลง โดยมีผู้เกี่ยวข้องร่วมทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ดังนี้ 1) ผู้วิจัย 2) กลุ่มนักวิจัยร่วม 3) กลุ่มผู้ร่วมวิจัย 3) กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ทั้งนี้ก่อนเริ่มวงรอบของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้นำข้อมูลรูปแบบการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา มานำเสนอให้กับกลุ่มนักวิจัยร่วม และกลุ่มผู้เข้าร่วมวิจัยได้รับทราบข้อมูล เพื่อให้รับรู้ และเข้าใจในสถานการณ์ สาเหตุ พฤติกรรม ผลที่เกิดขึ้น และวิธีการแก้ไขที่ผ่านมา และเกิดขึ้นจริงในสถานศึกษา ให้เข้าใจตรงกัน

วงรอบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้ มีทั้งหมด 3 วงรอบ ดังต่อไปนี้

3.1.1 วงรอบที่ 1 การพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนภายในสถานศึกษาในการป้องกันการ

ทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา

เป็นการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาท ระหว่างตัวแทนจากสถานศึกษาภาครัฐ และภาคเอกชน โดยเริ่มจากการวางแผนอนาคตร่วมกัน การปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนภายใน การสังเกตและ การสะท้อนผลการปฏิบัติ มีรายละเอียดแต่ละขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นวางแผน (Plan1) การวางแผนอนาคตร่วมกัน

ในขั้นนี้เป็นการร่วมกันวางแผนภาพอนาคตร่วมกัน ระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ใน 2 พื้นที่ ได้แก่ สถานศึกษาอาชีวศึกษาในสังกัดภาครัฐ และ สถานศึกษาอาชีวศึกษาในสังกัดภาคเอกชน โดยผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการทะเลาะวิวาททั้ง 5 รูปแบบ ซึ่งเป็นผลที่ได้จากการวิจัยระยะก่อนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการวางแผนอนาคตร่วมกันที่เกี่ยวกับกิจกรรมการสร้างเครือข่ายกลุ่มเยาวชนภายในสถานศึกษาในการป้องกันการทะเลาะวิวาท โดยใช้เทคนิคการแสวงหาอนาคตร่วมกัน(Future Search Conference: FSC) มีผู้เข้าร่วมได้แก่ ผู้วิจัย นักวิจัยร่วม (Local Researcher) และผู้ร่วมวิจัย (Participants) โดยผลจากการวางแผนอนาคตร่วมกันแบ่งออกเป็น 3 ส่วนได้แก่ 1) การวิเคราะห์อดีต 2) การทำความเข้าใจปัจจุบัน 3) การสร้างจินตนาการถึงอนาคต มีผลการศึกษา ดังนี้

1.1) การวิเคราะห์อดีต

ผู้วิจัยได้ให้ผู้เข้าร่วมทุกคน ร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ที่เกี่ยวกับประเด็นการเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในด้านสังคมที่เกี่ยวข้องกับการทะเลาะวิวาทในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา โดยพบว่าว่า มีสถานศึกษาอาชีวศึกษาบางแห่งที่ถูกสั่งปิด อันเนื่องมาจากเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทที่มีความรุนแรง ที่มีผลกระทบไปยังประชาชนทั่วไป แต่ใน 5 ปีที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่า ปัญหาการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษามีแนวโน้มลดลงมาโดยตลอดที่เห็นได้ชัดคือในปีพ.ศ. 2558 ที่มีการทะเลาะวิวาทลดน้อยลง จากที่เคยมีเป็นจำนวนมากในปี 2551 ทั้งนี้ผู้ร่วมวิจัยได้ให้ข้อมูลว่า การนำเสนอจากสื่อ เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ผู้ปกครอง ไม่อยากให้บุตรหลานมาเรียนที่อาชีวศึกษา เพราะเกรงว่าจะมีอันตรายถึงแก่ชีวิต ทำให้นักเรียนอาชีวศึกษามีจำนวนลดน้อยลง และมีมาตรการในการพยายามแก้ไขปัญหาจากรัฐบาลมากยิ่งขึ้น

> *"พ่อกับแม่เค้าไม่อยากให้มาเรียน เค้าบอกว่ามันรุนแรง ไปเรียน ม.4 ดีกว่า" (รฐ 1)*

> *"จริง ๆ มาตรการจากรัฐบาลนี่มีมานานนะ มีมาเยอะ แต่คนปฏิบัติมันไม่จริงใจกันไง เปลี่ยนผู้บริหาร ก็เปลี่ยนใหม่อีกแล้ว แต่มันรุนแรง มันไปถูกคนนอก มันเลยดูจริงจังขึ้นมา"* (ครฐ2)

> *"มันก็ลดลงมากนะ จากเมื่อ 10 ปีก่อนได้ เด็กมันน้อยลงมาก ไปดูสิ วันนึงมีคนมาเท่าไหร่ ที่เห็นเข้าแถวนั่น บางวันยังกับตึกร้าง" (คอช1)*

1.2) การทำความเข้าใจปัจจุบัน

ในส่วนนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการทะเลาะวิวาททั้ง 5 รูปแบบ ซึ่งเป็นผลที่ได้จากการวิจัยระยะก่อนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการวิเคราะห์อดีตให้กับผู้เข้าร่วมทุกคนได้รับทราบ และให้สมาชิกแต่ละกลุ่มได้ทบทวนสิ่งที่ได้ปฏิบัติ หรือได้อยู่ในสถานการณ์ ของตนเองทั้งในอดีตและปัจจุบันที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทและการป้องกันการทะเลาะวิวาท เพื่อให้แต่ละคนรับรู้เข้าใจถึงสภาวะ ความสามารถ และให้เกิดกำลังใจเมื่อคิดถึงความภาคภูมิใจนั้น โดยจากการทำกิจกรรมพบว่า สิ่งที่มีอิทธิพลต่อเหตุการณ์ป้องกันการทะเลาะวิวาทนั้น ได้แก่ คนใกล้ชิด (รุ่นพี่ เพื่อน และพ่อแม่) รองลงมาคือ สถานศึกษา (การลงโทษที่จริงจังจากสถาบัน การเอาใจใส่จากอาจารย์ และการมีเครือข่ายกับสถานศึกษาอื่น) ลำดับสุดท้าย คือ นโยบายจากรัฐ

นอกจากนี้จากการได้ทบทวนถึงสิ่งที่ได้ปฏิบัติ และอยู่ในสถานการณ์ ก็ทำให้พบว่า นักเรียนอาชีวศึกษาส่วนใหญ่ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการเข้าร่วมการทะเลาะวิวาท ในบทบาทของผู้กระทำ ผู้ถูกกระทำ ในลักษณะเดียวกับรูปแบบการทะเลาะวิวาทที่เกิดขึ้น 5 รูปแบบที่เป็นผลมาจากขั้นก่อนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยผู้เข้าร่วมวิจัย กลุ่มนักเรียนได้สะท้อนเพิ่มเติมว่า สิ่งที่รู้สึกมากที่สุดในขณะที่ทำคือ รู้สึกภูมิใจที่ได้ปกป้องศักดิ์ศรีของสถานศึกษาที่ตนเรียนอยู่ ไว้ได้ และได้ร่วมรบกับเพื่อนๆ (จะเรียกตัวเองว่านักรบ ไม่เรียกนักเลง) แต่หลังจากนั้นความรู้สึกที่ตามมา คือ เสียใจที่ร่วมในเหตุการณ์ที่มีคนบาดเจ็บ บางเหตุการณ์ถึงเสียชีวิต และไม่สามารถย้อนกลับไปแก้ไขได้

นักรบไม่ใช่นักเลง

นักเรียนอาชีวศึกษาส่วนใหญ่ ที่มีประสบการณ์ในการทะเลาะวิวาท เชื่อว่า การทะเลาะวิวาทนั้นคือ การลงสนามเพื่อต่อสู้ศักดิ์ศรีของสถานศึกษา เปรียบตัวเองเหมือนทหาร ที่มีหน้าที่ป้องกันประเทศ จึงเรียกตัวเองว่านักเรบ ไม่ใช่นักเลงอย่างที่บุคคลภายนอกมองเข้าไป

"พวกผมเป็นนักรบนะพี่ เราป้องกันวิดลัยเรา ก็เรียกไปรบครับ เหมือนป้องกันประเทศชาติ พอพูดคำนี้ แล้วเราก็ฮึกเหิม" (รฐ3)

"จริงครับ บางคนเราชอบเรียกพวกเรานักเลง แต่นักเลงมันพวกทำเค้าอย่างเดียว ไม่มีต้นสายปลายเหตุ แต่พวกผมทำเพื่อวิดลัยนะครับ เรามีศักดิ์ศรี มันก็เป็นนักรบไงครับ" (อช1)

"เคยอยู่ในเหตุการณ์เลย เห็นรุ่นพี่เค้าเลือดอาบ สุดท้ายเค้าก็...ตาย เราก็เสียใจนะ ที่ไปช่วยไรเค้าไม่ได้" (รฐ5)

ทั้งนี้ในส่วนของกลุ่มอาจารย์ ก็ได้สนับสนุนเพิ่มเติมว่า นักเรียนอาชีวศึกษาส่วนใหญ่ จะผ่านเหตุการณ์ทะเลาะวิวาท แล้วแต่ว่าจะเป็นเหตุการณ์เล็ก หรือเหตุการณ์ใหญ่ โดยกลุ่มอาจารยนั้น ได้มีบทบาทในการส่งคนเข้าไปช่วยระงับเหตุ เป็นผู้ดำเนินการในการทำเรื่องช่วยนักเรียนที่ต้องขึ้นศาล เป็นผู้ร่วมคิดมาตรการสำหรับการป้องกัน และแก้ไขการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาขีวศึกษา ส่วนหนึ่งก็รู้สึกภาคภูมิใจว่า หลังจากที่ได้เข้าไปช่วยแล้ว นักเรียนได้ให้ความไว้วางใจ เมื่อมีเหตุการณ์ก็จะส่งข่าว เตรียมช่วยระงับเหตุได้ทัน แต่ก็รู้สึกเสียใจที่มาตรการต่างๆ ที่เสนอไป ยังไม่ได้ถูกนำไปใช้อย่างเต็มที่

ยอมรับเพราะไว้ใจ

บทบาทที่สำคัญของกลุ่มอาจารย์ คือ การหาทางป้องกันการทะเลาะวิวาทที่จะเกิดขึ้น สิ่งที่ทำให้กลุ่มอาจารย์ สามารถรู้เหตุการณ์ได้ก่อนล่วงหน้าคือ การที่นักเรียนมาแจ้งข่าวส่งข่าวก่อนที่เหตุการณ์จะเกิดขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะได้มา เมื่อนักเรียนเกิดความไว้วางใจเกิดขึ้น หลังจากที่ได้รับการช่วยเหลือในบางสถานการณ์จากอาจารย์แล้วนั่นเอง

"รองเหรอ ก็ได้ไปช่วยหลายคน มีคนนึงที่เราจำได้แม่นเลย อยากให้หนูได้เจอมากเลย เค้าขึ้นศาลนะ แต่รองก็เดินเรื่องจนได้ปล่อยตัวมาเรียนต่อ" (ครฐ1)

"ตอนนั้นมันรุนแรงมาก รองก็มีสายไง เด็กๆ เค้าก็ไว้ใจเรียกเราว่า แม่นะ ทีนี้ พอมันจะดีกัน รองรู้เลย ก็ไปบอกตำรวจ ให้เค้าไปแถวๆนั้น มันก็หายกันไป ตำรวจเค้ายังทึ่งเลย ว่ารองรู้ได้ยังไง" (ครฐ1)

1.3) การสร้างจินตนาการถึงอนาคต

ในส่วนนี้ผู้วิจัยได้ให้ผู้เข้าร่วมทุกกลุ่ม ร่วมกันสร้างกิจกรรมที่คิดว่าสามารถนำมาช่วยในการป้องกันการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา ทั้งภายในสถานศึกษา และระหว่างสถานศึกษา พบข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมการวิจัยทุกกลุ่ม ที่ทุกคนเห็นตรงกันว่าเป็นไปได้จริง อยู่หลายกิจกรรม โดยที่เห็นตรงกันมากที่สุดตามลำดับ ได้แก่ กิจกรรมกีฬา กิจกรรมสร้างเครือข่ายด้วยการนำเสนอความรู้ กิจกรรมเพื่อเด็กด้อยโอกาส กิจกรรมสร้างความรัก กิจกรรมเดินรณรงค์สร้างความสามัคคี และนำเสนอโทษของการทะเลาะวาท และกิจกรรมทำบุญ 9 วัดร่วมกัน

เมื่อได้พูดถึงรายละเอียดของแต่ละกิจกรรมที่จะเป็นไปได้นั้น กลุ่มผู้เข้าร่วมวิจัย ได้ร่วมกันตกลงถึงกิจกรรมที่จะทำร่วมกันเพื่อป้องกันการทะเลาะวิวาทนั้น ได้ระบุถึงปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้แก่ ไม่มีผู้ประสานงาน กลัวผู้บริหารไม่อนุญาต และงบประมาณในการดำเนินการ โดยผู้ร่วมวิจัยกลุ่มอาจารย์ก็ได้ให้ความคิดเห็นว่า จะนำเรื่องเสนอผู้บริหาร เพื่อแก้ไขปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้นต่าง ๆ นี้ ร่วมกับผู้วิจัยอีกด้วย

"อยากทำครับ แต่ไม่รู้ผอ.จะให้ทำรึเปล่า บางทีเราก็ยังเด็กไม่รู้เค้าจะฟังมั้ย" (อช2)

"ถ้าอาจารย์ทำ ผมก็เต็มที่อยู่แล้ว ผมไปได้หมด ผมว่าทำแบบนี้ มันน่าจะแก้ได้บ้างนะ อยากทำแล้วพี่" (รฐ2)

ทั้งนี้กลุ่มผู้เข้าร่วมวิจัยได้ข้อสรุปสำหรับกิจกรรมที่จะจัดขึ้น โดยได้เชื่อมโยงกับการป้องกันการทะเลาะวิวาทในรูปแบบต่างๆ ที่ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากสถานการณ์จริง ข้อตกลงสุดท้ายจากการวางแผนอนาคตร่วมกัน จึงได้กิจกรรมดังนี้*การสร้างเครือข่ายกลุ่มเยาวชนภายในสถานศึกษา*คาดว่าจะช่วยป้องกันการทะเลาะวิวาทในรูปแบบทำตามรุ่นพี่ รูปแบบเพื่อนไปไหนไปตามกัน เนื่องจากในกิจกรรมจะเป็นการทำงานร่วมกันในทุกรุ่น การทำกิจกรรมร่วมกันก็น่าจะช่วยเปิดโอกาสให้ร่วมแสดงความคิดเห็น ทำประโยชน์ร่วมกัน มีการยอมรับกันหลังจากที่ได้ทำงานร่วมกัน*การสร้างเครือข่ายกลุ่มเยาวชนระหว่างสถานศึกษา* คาดว่าจะช่วยป้องกันการทะเลาะวิวาทในรูปแบบภักดีในสถานศึกษา ท้าทายในศักดิ์ศรี และอวดดีในโลกออนไลน์ เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ได้ทำประโยชน์ร่วมกันกับเยาวชนต่างสถานศึกษา น่าจะทำให้เกิดความรู้สึกร่วมในการเป็น “เรา” ที่หมายถึงอาชีวศึกษา โดยไม่แบ่งแยกกันตามสถานที่เรียนได้

> *“ผมคิดว่า ถ้าเรารวมกันข้างในได้ ความกลัวพวกรุ่นพี่ มันอาจจะค่อยๆ หายไป แบบได้ทำอะไรด้วยกัน มากกว่าไอ้เรื่องรับน้องอ่ะพี่ เพราะปกติมันไม่ค่อยมีกิจกรรมอะไรให้ทำ” (รฐ19)*

> *“ทุกวันนี้ที่ทะเลาะกัน ก็มาจากที่เด็กไม่รู้จักกัน ฟังต่อๆกันมาว่าถ้าเจอให้จัดการเลย ไม่เช่นนั้น ไม่รอดแน่ ดังนั้นถ้าเด็กได้รู้จักกัน มีกิจกรรมอะไรร่วมกันก็น่าจะช่วยป้องกันตรงนี้ได้”* (คอช1)

> *“ผมอยากให้เริ่มจากในวิดลัยก่อนครับ เพราะบางครั้งเราไม่รู้จักกัน ไม่กล้าพูดกัน พอมีปัญหามันก็ซัดกันเลย แต่ถ้าในวิดลัยได้มีอะไรทำร่วมกัน อย่างกีฬา ก็ให้ทำด้วยกัน สลายแผนกไปเลยน่าจะดี”* (รฐ8)

> *“ผมว่าจริงๆ ในวิดลัยก็รู้จักกันนะ ที่ทะเลาะก็กับที่อื่นมากกว่า เพราะไม่รู้จักกัน ถ้าได้ทำอะไรร่วมกัน คงทำให้ช่วยป้องกันตรงนี้ได้”*(อช2)

โดยกลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้มีข้อตกลงร่วมกันว่า ต้องการที่จะทำกิจกรรมเพื่อสร้างเครือข่ายกลุ่มเยาวชนภายในสถานศึกษา ในลำดับแรก ผู้วิจัยจึงได้นำข้อตกลงร่วมกันของกลุ่มผู้ร่วมวิจัย มาทำการสร้างกิจกรรมตามที่กลุ่มผู้ร่วมวิจัยต้องการ เพื่อให้กลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ปฏิบัติร่วมกันในหัวข้อ 2) ขั้นปฏิบัติกิจกรรม (Action1) ตามแผนที่วางไว้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2) ขั้นปฏิบัติกิจกรรม (Action1) ตามแผนที่วางไว้และการสังเกต (Observe)

ผู้วิจัยได้นำผลที่ได้จากขั้นการวางแผน (Plan1) ทั้งหมด มารวบรวม และจัดทำเป็นกิจกรรมให้กับกลุ่มเยาวชนของสถานศึกษาทั้ง 2 แห่ง กิจกรรมนี้เป็นส่วนหนึ่งของขั้นการปฏิบัติ (Action1)โดยเป็นกิจกรรมที่จัดภายในของแต่ละสถานศึกษา ทั้งนี้ผู้วิจัย และนักวิจัยร่วม (Local Researcher) ได้ทำการประสานกับตัวแทนผู้บริหารของสถานศึกษา เพื่อหาแนวทางที่จะทำให้จัดกิจกรรมขึ้นมาได้โดยให้เกิดผลกระทบจากที่กลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้เสนอปัญหาไว้เบื้องต้นแล้ว

ผู้วิจัยได้สร้างกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้ร่วมวิจัยในระดับบุคล และระดับกลุ่ม โดยในระดับบุคคลนั้น มีกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรู้ให้กับกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาท ส่วนในระดับกลุ่ม เป็นกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะในการทำงานร่วมกันของกลุ่มเยาวชน

โดยทุกกิจกรรมนั้น ได้จัดขึ้นภายในสถานศึกษาทั้ง 2 แห่งเริ่มจากกิจกรรมระดับบุคคล ได้แก่ กิจกรรมการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการทะเลาะวิวาท และการทำงานร่วมกันโดยรายละเอียดของแต่ละกิจกรรม มีดังต่อไปนี้

2.1) การจัดกิจกรรมระดับบุคคล (การพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการทะเลาะวิวาท และการทำงานร่วมกัน)

วัตถุประสงค์ : 1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับวิธีการป้องกันการทะเลาะวิวาท
2. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการทำงานร่วมกัน

เวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรม 65 นาที

ตาราง 16 ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม กิจกรรมการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการทะเลาะวิวาท และการทำงานร่วมกัน

วัตถุประสงค์	กิจกรรม	ระยะเวลา	อุปกรณ์
1.เพื่อให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับวิธีการป้องกันการทะเลาะวิวาท	1. ผู้วิจัยให้นักเรียนทำใบงาน (ก่อนเรียน)	10 นาที	ใบงาน (ก่อนเรียน)
	1. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มละ 3 คน โดยในแต่ละกลุ่มจะคละชั้นปี และสาขา 2.ให้ทุกกลุ่มร่วมกันระดมสมองถึงวิธีการป้องกันการทะเลาะวิวาท และนำเสนอ	15 นาที	- กระดาษ - ปากกาสี

ตาราง 16 (ต่อ)

วัตถุประสงค์	กิจกรรม	ระยะเวลา	อุปกรณ์
	3.ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปวิธีการทั้งหมด พร้อมช่วยกันบอกความเป็นไปได้ของแต่ละวิธี 4.ผู้วิจัยสรุปความหมายของการป้องกันการทะเลาะวิวาท วิธีการป้องกันการทะเลาะวิวาท โดยเชื่อมโยงความรู้ที่เตรียมมา กับสิ่งที่นักเรียนตอบ	30 นาที	- กระดาษ - ปากกาสี - ใบความรู้
	5. ผู้วิจัยให้นักเรียนทำใบงาน (หลังทำกิจกรรม)	20 นาที	- ใบงาน (หลังทำกิจกรรม))
2. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการทำงานร่วมกัน	1. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มละ 3 คน โดยในแต่ละกลุ่มจะคละชั้นปี และสาขา 2.ให้ทุกกลุ่มร่วมกันระดมสมองถึงคำสำคัญของการทำงานร่วมกัน โดยถ้ากลุ่มไหนคิดได้ให้ขึ้นมาเขียนคำนั้นบนกระดาน พอหมดเวลา กลุ่มไหนได้คะแนนมากที่สุด จะได้รับรางวัล	20 นาที	กระดาน ปากกา ของรางวัล
	3.ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปคำทั้งหมดที่เขียน ว่าเกี่ยวข้องกับการทำงานร่วมกันอย่างไร 4.ผู้วิจัยสรุปความหมายของการการทำงานร่วมกัน โดยเชื่อมโยงความรู้ที่เตรียมมา กับสิ่งที่นักเรียนตอบ	30 นาที	ใบความรู้
	5. ผู้วิจัยให้นักเรียนทำใบงาน	20 นาที	ใบงาน

2.1.1) ผลของการทำกิจกรรมระดับบุคคล

ภายหลังจากที่กลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษาทั้ง 2 แห่งได้ทำกิจกรรมพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการทะเลาะวิวาท และการทำงานร่วมกันแล้วนั้น ผลจากการทำกิจกรรมของสถานศึกษาทั้ง 2 แห่งพบว่า กลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษาที่เข้าร่วมสามารถตอบคำถามในการทำใบงานที่เกี่ยวกับความรู้ในการป้องกันการทะเลาะวิวาท และการทำงานร่วมกัน ได้เพิ่มมากขึ้น สะท้อนถึงการมีความรู้ในเรื่องการป้องกันการทะเลาะวิวาท และการทำงานร่วมกัน ดังนี้

การพัฒนาความรู้ที่เกี่ยวกับการป้องกันการทะเลาะวิวาท ผลจากใบงานพบว่ามีหลายประเด็นที่นักเรียนอาชีวศึกษา ได้ตอบมา และสะท้อนว่ามีความรู้มากขึ้น *ในประเด็นแรก คือ ความหมาย* โดยก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า นักเรียนอาชีวศึกษามีการให้ความหมายของการป้องกันการทะเลาะวิวาทไว้ ว่า การทำให้ไม่มีเรื่องทะเลาะกันระหว่างบุคคล โดยอธิบายการทะเลาะว่าหมายถึงการตีกัน และการมีคู่กรณี แต่ภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า นักเรียนอาชีวศึกษา ให้ความหมายของการป้องกันได้หลายมิติมากขึ้น นั่นคือ การป้องกันการทะเลาะวิวาทหมายถึง การทำให้ไม่มีเรื่องทะเลาะกันระหว่างบุคคล กลุ่ม โดยเป็นการกระทำตั้งแต่ก่อนจะเกิดปัญหา โดยทำกับกลุ่มที่เพิ่งมาเข้าเรียนและยังไม่ได้รับทราบค่านิยมต่างๆ และยังสามารถทำได้กับกลุ่มที่มีความเสี่ยง เช่นกลุ่มที่เคยเข้าร่วมเหตุการณ์มาแล้ว แต่เป็นเหตุการณ์ที่ไม่รุนแรง

กันไว้ดีกว่าแก้

นักเรียนอาชีวศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ ได้สะท้อนความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับการป้องกันการทะเลาะวิวาท หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมแล้ว ว่า การป้องกันการทะเลาะวิวาทนั้น สามารถทำได้กับกลุ่มที่ไม่เคยมีประวัติเลยและกลุ่มเสี่ยง แต่โดยส่วนใหญ่กล่าวไปในทางเดียวกันว่า สนับสนุนการป้องกันการทะเลาะวิวาท มากกว่าการแก้ไขกับกลุ่มที่มีประสบการณ์การทะเลาะวิวาทมาแล้ว

> *"การป้องกันการทะเลาะวิวาท ก็มีหลายแบบครับ แบบป้องกันกับกลุ่มที่ไม่เคยมีประวัติเลย แบบป้องกันกับกลุ่มเสี่ยง แล้วก็แบบป้องกันไม่ให้เกิดซ้ำ กับพวกที่เคยทะเลาะแล้ว ผมคิดว่าแบบที่ทำกับกลุ่มไม่มีประวัติเลยเนี่ยง่ายที่สุดแล้ว"* (รฐ10)

ปลูกฝังตั้งแต่เริ่มเข้ามา

หลังการเข้าร่วมกิจกรรมแล้ว นักเรียนอาชีวศึกษา ได้ให้ความเห็นที่สะท้อนถึงความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการทะเลาะวิวาท ว่าควรปลูกฝังกับนักเรียนที่เพิ่งเข้าเรียนใหม่ เนื่องจาก ยังไม่ได้รับข้อมูลอะไร การป้อนข้อมูลอะไรเข้าไปในช่วงนี้ ก็จะเชื่อทั้งหมดทันที

"คงต้องทำกับเด็กใหม่ครับ พวกที่ยังซิงๆ เลย คงได้ผล ถ้าทำกับพวกที่มันมีอุดมการณ์แล้ว คงยาก" (รฐ6)

"เด็กใหม่ เลยพี่ ต้องรีบทำเลย เพราะถ้าปล่อยไปเข้าระบบนะ ก็เป็นเหมือนเดิม แต่พวกละอ่อนเนี่ย บอกอะไรก็เชื่อพี่" (อช5)

ประเด็นที่สองได้แก่ วิธีการ โดยก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า นักเรียนอาชีวศึกษาส่วนใหญ่ตอบว่า ไม่สามารถทำได้ เพราะเป็นสิ่งที่ไม่รู้ว่าจะเกิดขึ้นเมื่อไหร่ แต่ก็มีบางส่วนที่ได้ตอบว่า วิธีการป้องกันการทะเลาะวิวาทที่ตนเองทราบได้แก่ การสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกัน เช่น ปฐมนิเทศร่วมกันทุกสถานศึกษาก่อนเปิดภาคเรียน การรวมทุกสถานศึกษาเป็นชื่อเดียวกัน รวมทั้งการจัดกิจกรรมพิเศษด้วยการให้ทำประโยชน์ร่วมกัน เช่น การทำบุญ การจัดโครงการบริจาคมีด (ที่เป็นอาวุธสำหรับการทะเลาะวิวาท) และการขอความร่วมมือจากสถานศึกษา ในเรื่องการแต่งกาย ที่ไม่ต้องมีเครื่องแบบประจำสถานศึกษา และขอความร่วมมือจากตำรวจ ในการดูแลเรื่องการเดินทางไป-กลับ แต่ภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า ส่วนใหญ่จากที่เคยตอบว่า ไม่มีทางทำได้ก็เปลี่ยนเป็นให้ร่วมกันสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ด้วยการสร้างเครือข่ายทั้งภายใน และระหว่างสถานศึกษา จัดกิจกรรมให้ทำร่วมกันระหว่างโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยผู้เข้าร่วมมีทั้งกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มคนดีด้วย รวมทั้งมีการจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับโทษของการทะเลาะวิวาท โดยการให้ไปชมสถานที่จริง เช่น เรือนจำ โรงพยาบาล หรือนำเสนอด้วยภาพวีดีโอเป็นต้น

รวมกันเป็นกลุ่ม

หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมแล้ว นักเรียนอาชีวศึกษา ได้ให้ข้อมูลที่สะท้อนให้เห็น วิธีการในการป้องกันการทะเลาะวิวาทที่สามารถทำได้ คือ การรวมกลุ่มกันทำความดี ซึ่งจะทำให้เกิดความสามัคคี และการทำงานร่วมกัน สามารถช่วยป้องกันการทะเลาะวิวาทได้

"ตอนแรกก็อย่างที่บอก ทำไม่ได้หรอกพี่ ป้องกันไรเนี่ย มันหยั่งรากลึก ตั้งแต่รุ่นพ่อโน่น แต่พอฟังแล้ว ก็ถ้าเรารวมกัน เรามีกลุ่มที่ทำเรื่องดีดี ก็คงดีพี่ มันได้ไม่มีเวลาไปคิดอย่างอื่น" (รฐ18)

"การทำงานร่วมกัน ก็ต้องช่วยเหลือกันครับ มีปัญหาก็ช่วยกันแก้ไข ถ้าได้ร่วมกันทำงานได้ ก็จะรักสามัคคีกัน ตีกันอะไรพวกนี้ ก็คงเกิดยากครับ" (อช5)

ในส่วนผลจากการทำกิจกรรมการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการทำงานร่วมกันของกลุ่มนักเรียนจากสถานศึกษาทั้ง 2 แห่งพบว่า กลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษาที่เข้าร่วมสามารถตอบคำถามในการทำใบงานที่เกี่ยวกับความรู้ในการทำงานร่วมกัน ได้เพิ่มมากขึ้น สะท้อนถึงการมีความรู้ในเรื่อง

การทำงานร่วมกันมากขึ้น *ในประเด็นแรก ความหมาย* โดยก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า นักเรียนอาชีวศึกษามีการให้ความหมายของการทำงานร่วมกันไว้ ว่าเป็นการร่วมกันทำงานตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป และมีบางส่วนที่ไม่สามารถให้ความหมายของการทำงานร่วมกันได้ แต่ภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่านักเรียนอาชีวศึกษาสามารถให้ความหมายของการทำงานร่วมกัน ได้เพิ่มมากขึ้น ว่าหมายถึง การทำงานด้วยกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ทุกคนมีหน้าที่ชัดเจน มีการวางแผน มีความรับผิดชอบร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น สร้างพลังและการช่วยเหลือกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่มีร่วมกัน

วางแผนก่อนลงมือทำ

หลังเข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนอาชีวศึกษา ได้ให้ข้อมูลที่สะท้อนถึงการทราบว่า การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มมีความหมายอย่างไร โดยต้องเริ่มจาก การวางแผน เพื่อเป็นเหมือนเข็มทิศในการเดินทางต่อไป และทุกคนในกลุ่มรับทราบตรงกัน

"การทำงานร่วมกันก็ต้องวางแผนก่อนครับ เพราะมีกันหลายคน จะได้เดินไปพร้อมๆกันครับ" (รฐ)

"ทุกคนมีหน้าที่แล้ว ก็ต้องมาวางกัน ว่าใครจะทำอะไรตรงไหนบ้าง ต้องคิดร่วมกันทั้งหมดครับ เพราะมีหลายคน" (อช)

ทำตามหน้าที่

หลังการเข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนอาชีวศึกษา ได้ให้ข้อมูลที่สะท้อนถึงการเข้าใจว่า การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม นั้นต้องมีการทำตามหน้าที่ ให้เหมาะกับสิ่งที่ตนถนัด เพื่อแสดงความรับผิดชอบและช่วยเหลือกันในกลุ่ม

"ก็หน้าที่ใคร ก็ต้องรับผิดชอบครับ ไม่งั้นก็แย่ ทำงานกลุ่มไม่ได้ มีหลายคนก็ต้องรู้จักทำตามหน้าที่" (รฐ)

"ทำตามหน้าที่ก็สำคัญครับ บางทีเราพูดไม่เก่ง เราก็เลือกเป็นเบื้องหลังไป ก็รู้ว่าต้องทำหน้าที่เราให้ดี" (อช)

ประเด็นที่สอง ได้แก่ องค์ประกอบที่สำคัญของการทำงานร่วมกัน ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม พบคำตอบจากนักเรียนอาชีวศึกษาว่า การทำงานร่วมกัน มีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ สมาชิกในกลุ่ม การช่วยเหลือกัน แต่ภายหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า นักเรียนอาชีวศึกษา ตอบได้มากขึ้น ดังนี้ ในส่วนของสมาชิกในกลุ่ม ต้องการกำหนดบทบาทของสมาชิกในกลุ่ม เช่น ผู้ประสานงาน ผู้ดำเนินการ หัวหน้า โดยคุณลักษณะที่ทุกคนในกลุ่มพึงมี ได้แก่ การสื่อสารที่ดี การให้เกียรติ การยอมรับความคิดเห็น การช่วยเหลือกัน การมีส่วนร่วมของทุกคน

กำหนดบทบาทให้พร้อม

หลังจากนักเรียนอาชีวศึกษาได้เข้าร่วมกิจกรรมแล้ว ได้ให้ข้อมูลที่สะท้อนถึงการทำงานร่วมกัน ว่าองค์ประกอบที่สำคัญคือ การที่ต้องกำหนดบทบาทให้ชัดเจนตามความถนัดของบุคคล เพราะเป็นการทำงานร่วมกัน มีคนหลายแบบหลายประเภทมาอยู่ด้วยกันในกลุ่ม

"การทำงานร่วมกัน ต้องรู้ว่าใครทำไร ไม่งั้นก็มั่วไปหมดครับ ใครถนัดอะไรก็ต้องทำอันนั้น"(รฐ)

"ก็แบ่งหน้าที่ให้ชัดพี่ ใครจะทำอะไร ก็จะได้ทำให้ถูก ไม่ก้าวก่ายกัน" (อช)

ยอมรับฟังความคิดเห็น

หลังจากนักเรียนอาชีวศึกษาได้เข้าร่วมกิจกรรมแล้ว ได้ให้ข้อมูลที่สะท้อนถึงการทำงานร่วมกัน ว่าองค์ประกอบที่สำคัญคือ การยอมรับฟังความคิดเห็น เนื่องจากการทำงานเป็นกลุ่ม ต้องมีหลายคน การยอมรับฟังกันและกัน

" ใครพูดอะไรก็ต้องฟังกัน เค้าเรียกรับฟังความคิดเห็นคนอื่นไงพี่" (รฐ)

"ก็คงต้องฟังทุกคน แล้วมาคุยกันในกลุ่มว่า จะเลือกอันไหน ทำเป็นกลุ่มมันก็ต้องมีหลายคน" (อช)

ทำงานเป็น Step

หลังจากนักเรียนอาชีวศึกษาได้เข้าร่วมกิจกรรมแล้ว ได้ให้ข้อมูลที่สะท้อนถึงการทำงานร่วมกัน ว่าองค์ประกอบที่สำคัญคือ การทำงานเป็นขั้นตอน นอกจากการวางแผนจะสำคัญแล้ว การทำงานเป็นขั้นตอนก็สำคัญอีกประการหนึ่งด้วย

"ต้องมีแผน ว่าทำไรก่อน ทำไรทีหลัง ถ้าปัญหามาจะทำยังไง" (รฐ)

"ทำเป็นกลุ่มด้วยกันหลายคน ก็ต้องเตรียมการ ทำอะไรบ้าง ทำยังไง ใครทำ จะได้เข้าใจตรงกันทุกคน" (อช)

เก็บความขัดแย้ง

หลังจากนักเรียนอาชีวศึกษาได้เข้าร่วมกิจกรรมแล้ว ได้ให้ข้อมูลที่สะท้อนถึงการทำงานร่วมกัน ว่าองค์ประกอบที่สำคัญคือ การจัดการความขัดแย้งที่เคยขึ้น เช่น การพูดคุยกันถึงปัญหาที่เกิดขึ้นโดยตรง การร่วมกันหาสาเหตุ และร่วมกันหาทางแก้ไขปัญหา

> *"ถ้าไม่พอใจกันขึ้นมา ก็ต้องคุยกัน จะคุยตรงๆ หรือให้คนอื่นคุยก็ได้ แต่ต้องเคลียร์กันให้รู้เรื่อง ไม่เก็บไว้ ไม่เถียงกันพร่ำเพรื่อ"* (รฐ)

> *"ถ้ามีเรื่องขึ้นมา ก็ต้องดูว่ามาจากอะไร ใครทำ ถ้าคุยกันไม่รู้เรื่อง ก็ต้องหาคนมาจัดการให้ ไม่ให้มันขัดแย้งกัน ไม่งั้นกลุ่มก็เดินไปไม่ได้"* (อช)

แบ่งปันความช่วยเหลือ

หลังจากนักเรียนอาชีวศึกษาได้เข้าร่วมกิจกรรมแล้ว ได้ให้ข้อมูลที่สะท้อนถึงการทำงานร่วมกัน ว่าองค์ประกอบที่สำคัญคือ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ที่สามารถทำได้ตลอดเวลาในการทำงานร่วมกัน

> *"ถึงจะมีหน้าที่แล้ว แต่สุดท้ายก็ต้องช่วยกัน ทั้งหมดอยู่ดี เราคงอยู่เฉยๆ ไม่ได้หรอก" (รฐ)*

เอื้อเฟื้ออย่างให้เกียรติ

หลังจากนักเรียนอาชีวศึกษาได้เข้าร่วมกิจกรรมแล้ว ได้ให้ข้อมูลที่สะท้อนถึงการทำงานร่วมกัน ว่าองค์ประกอบที่สำคัญคือ การให้เกียรติซึ่งกันและกัน ในทุกเรื่องที่กลุ่มตัดสินใจแล้ว เช่น การให้เกียรติการทำงานของกันและกัน ไม่ไปก้าวก่ายความคิด หรือไปทำโดยที่ไม่ได้รับอนุญาต

> *"ต้องเคารพการตัดสินใจกันครับ ให้เกียรติกัน เรามอบหน้าที่ให้แล้ว ก็ต้องเคารพเค้า" (อช)*

ละเอียดในการสื่อสาร

หลังจากนักเรียนอาชีวศึกษาได้เข้าร่วมกิจกรรมแล้ว ได้ให้ข้อมูลที่สะท้อนถึงการทำงานร่วมกัน ว่าองค์ประกอบที่สำคัญคือ การสื่อสาร ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญ เนื่องจากบางครั้ง การพูดให้เข้าใจตรงกัน เป็นเรื่องอย่าง จึงต้องใส่ใจ และให้ความสำคัญกับการสื่อสารระหว่างกันเป็นอย่างมาก

" ต้องพูดเป็นครับ พูดให้คนอื่นรู้เรื่อง ว่าเราอยากบอกไรเค้า ไม่งั้นก็ทำงานกันไม่ได้" (รฐ)

2.2) การจัดกิจกรรมระดับกลุ่ม

หลังจากที่ผู้วิจัยได้นำผลที่ได้จากขั้นการวางแผน (Plan1) ทั้งหมด มารวบรวม และจัดทำเป็นกิจกรรมให้กับกลุ่มเยาวชนของสถานศึกษาทั้ง 2 แห่ง โดยได้จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้ร่วมวิจัยในระดับบุคลไปแล้วนั้น ขั้นต่อมาผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้ร่วมวิจัยในระดับกลุ่ม ด้วยกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะในการทำงานร่วมกันของกลุ่มเยาวชน

เนื่องจากบริบท และการสนับสนุนจากผู้บริหารของสถานศึกษาทั้ง 2 แห่งมีความแตกต่างกัน ทำให้ผู้วิจัยจัดกิจกรรมให้กับสถานศึกษาทั้ง 2 แห่งแตกต่างกัน นั่นคือ ในสถานศึกษาภาครัฐ ได้จัดกิจกรรมให้ผู้ร่วมวิจัยมีทักษะในการทำงานร่วมกัน ผ่านกิจกรรมกีฬา ที่สถานศึกษาได้จัดขึ้น โดยผู้วิจัยได้ประสานขอความร่วมมือจากผู้บริหารในการจัดกิจกรรมครั้งนี้ร่วมกันด้วย ส่วนสถานศึกษาภาคเอกชน ได้จัดกิจกรรมให้ผู้รวมวิจัยมีทักษะในการทำงานร่วมกัน ผ่านกิจกรรมการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสาขาต่าง ๆ ของตน โดยรายละเอียดของกิจกรรม และผลการจัดกิจกรรมมีดังต่อไปนี้

2.2.1) การจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะในการทำงานร่วมกัน (สถานศึกษาภาครัฐ)

ในการจัดกิจกรรมครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ กิจกรรม ระยะเวลา และอุปกรณ์ดังต่อไปนี้

ตาราง 17 รายละเอียดการจัดกิจกรรมการพัฒนาทักษะในการทำงานร่วมกัน (สถานศึกษาภาครัฐ)

วัตถุประสงค์	กิจกรรม	ระยะเวลา	อุปกรณ์
เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกทักษะที่เกี่ยวข้องกับการทำงานร่วมกัน	- จัดกิจกรรมกีฬาสีภายในสถานศึกษา - แบ่งเป็นสี โดยในแต่ละสี มีนักเรียนของแต่ละแผนกรวมกัน ชั้นปีละ 5 คน รวม 30คน) - ให้นักเรียนวางแผนในการจัดกิจกรรมโดยมีการเลือกประธานสี เป็นผู้รับผิดชอบการทำกิจกรรมของสี - ให้นักเรียนแต่ละสี ทำงานเป็นฝ่าย เช่น ฝ่ายกีฬา ฝ่ายกองเชียร์ฝ่ายรักษาความปลอดภัย - ประสานงานกับอาจารย์ฝ่ายพัฒนานักศึกษา ในเรื่องกรรมการ และสถานที่ในการจัดกิจกรรม - ผู้วิจัยและครูร่วมกันสังเกตและประเมินการทำกิจกรรมของนักเรียนตั้งแต่ช่วงวางแผน และวันจัดกิจกรรม	2 สัปดาห์	- ปากกา - กระดาษ - อุปกรณ์กีฬา

2.1.1.1) ผลของกิจกรรมระดับกลุ่ม (สถานศึกษาภาครัฐ)

ภายหลังจากที่กลุ่มนักเรียนในสถานศึกษาภาครัฐแห่งหนึ่ง ได้ทำกิจกรรมการพัฒนาทักษะที่เกี่ยวกับการทำงานร่วมกันแล้วนั้น ผู้วิจัยและนักวิจัยร่วมได้เป็นผู้สังเกต ตามกรอบของการสังเกต เพื่อประเมินผลกิจกรรม ตั้งแต่ก่อนจัดกิจกรรม และระหว่างการจัดกิจกรรม รวมทั้งได้มีการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมกิจกรรมด้วย ผลจากการทำกิจกรรมในแต่ละด้านพบว่า

ด้านบริบทที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้ทำการสังเกตบริบทแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรม พบว่าในส่วนของการวางแผนการทำงานของแต่ละฝ่ายจะมีการทำงานที่แตกต่างกันไปตามบริบทของสถานที่และเวลา นั่นคือ *ฝ่ายกีฬา* ทำการวางแผนคัดเลือกนักกีฬา ตามความถนัดที่สนามกีฬาโดยมีนักเรียนปวช.ปี 3 ของแต่ละสีเป็นผู้คัดเลือกในช่วงแรกของการทำกิจกรรม สนามกีฬาจะยังไม่ได้รับการดูแลที่ดี แต่พอผ่านไป 2-3 วัน ทางสถานศึกษาก็ได้ทำการปรับปรุงให้ เวลาในการคัดเลือกจะเป็นช่วงประมาณบ่าย 2 ถึง 4 โมงเย็น *ฝ่ายกองเชียร์* ทำการวางแผนคัดเลือกผู้นำเชียร์ (Leader) และเพลงที่จะต้องใช้ มีนักเรียนปวช.ปี 3 ของแต่ละสีเป็นผู้คัดเลือก สถานที่มักจะใช้ลานบริเวณหน้าเสาธง และหน้าอาคารของแต่ละสาขาวิชา เวลาในการคัดเลือกเป็นช่วงพักกลางวัน และหลังบ่าย 2 จนถึง 5 โมงเย็น *ฝ่ายรักษาความปลอดภัย* ทำการวางแผนในการรักษาความปลอดภัยตามจุดต่าง ๆ ที่คิดว่าเป็นจุดเสี่ยงที่จะเกิดเหตุการณ์กระทบกระทั่งกันได้ สถานที่ในการประชุม ได้แก่ ที่นั่งด้านข้างเสาธง ที่นั่งใต้ร่มไม้ ที่นั่งประจำของแต่ละสาขาวิชา

ด้านพฤติกรรมผู้วิจัยและนักวิจัยร่วมทำการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนทุกฝ่ายตั้งแต่การวางแผนการทำกิจกรรม จนถึงการทำกิจกรรม โดยแต่ละนักเรียนแต่ละฝ่าย มีพฤติกรรมที่สังเกตได้ ดังนี้

ฝ่ายกีฬา นักเรียนที่ทำงานฝ่ายนี้ มีความกระตือรือร้นตั้งแต่ช่วงคัดเลือกนักกีฬา ให้กำลังใจซึ่งกันและกันในช่วงการแข่งขัน และเห็นความมีน้ำใจให้แก่กันอย่างชัดเจน หัวหน้าฝ่ายมีการสื่อสารเพื่อให้สมาชิกในสีทุกคนรู้สึกว่าเป็นสีเดียวกัน

รวมเป็นกลุ่มเดียวกัน

หลังจากนักเรียนอาชีวศึกษาได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับต่างรุ่นต่างสาขาแล้ว พฤติกรรมของสมาชิกภายในกลุ่มที่มารวมเป็นกลุ่มเดียวกัน ที่สังเกตได้ชัดคือ การรวมกันเป็นกลุ่มเดียวกัน เป็นสีเดียวกัน ช่วยให้การทำงานร่วมกันเกิดประสิทธิภาพได้เป็นอย่างดี

"เฮ้ย ! อยู่สีเดียวกันแล้ว อย่าคิดว่าเป็นเด็กไฟ เด็กก่อสร้าง เด็กคอมนะ เป็นสีเท่านั้น ต้องทำเต็มที่นะเว้ย !" (รฐ)

" พวกมึงก็เพื่อนกัน พี่กัน น้องกัน น้องกู เนี่ย ตอนนี้ให้คิดว่าเป็นเรานะเว้ย อย่าไปคิดว่า กูมาจากไฟ กูมาจากช่างอุต ไม่ได้เว้ย ต้องคิดว่า เป็นเรา" (รฐ)

"เอาดีดีนะพวกมึง เราต้องตั้งใจนะเว้ย ฝ่ายเราสำคัญ สาวๆ เค้ามาเชียร์ ต้องเต็มที่นะโว้ย มึงไม่ใช่ก่อสร้าง ไม่ใช่ไฟฟ้า ไม่ใช่ช่างยนต์แล้วนะ มึงสีฟ้า จำไว้" (รฐ)

ฝ่ายกองเชียร์ นักเรียนที่ทำงานฝ่ายนี้ จะมีพฤติกรรมที่อ่อนน้อมตั้งใจ และมีความเป็นระบบ แต่ก็ยืดหยุ่นมากกว่าฝ่ายอื่นๆ พฤติกรรมการทำงานจะเป็นไปในลักษณะร่วมมือ และรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ทุกคนในฝ่ายจะได้รับมอบหมายจากหัวหน้าฝ่ายให้ไปหาเพลงที่คิดว่าจะนำมาใช้ในการแข่งขัน คิดท่าทาง และร่วมกันนำเสนอ ในการนำเสนอ ก็จะมีการแสดงความคิดเห็นว่าเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วยเพราะเหตุใด และสุดท้ายหัวหน้าฝ่ายจะเป็นผู้สรุปและกล่าวชื่นชมทุกคนที่ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

กำหนดบทบาทให้พร้อม

หลังจากนักเรียนอาชีวศึกษาได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับต่างรุ่น ต่างสาขาแล้ว สังเกตเห็นพฤติกรรมของการทำงานร่วมกันที่สำคัญคือ มีการกำหนดบทบาท เพื่อให้พร้อมกับการทำงาน หลังจากแบ่งหน้าที่แล้ว การแบ่งว่า แต่ละหน้าที่มีบทบาทอย่างไร เป็นสิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งในการทำงานร่วมกันนั่นเอง

"หนูรับหน้าที่หาเพลงค่ะ ว่าเพลงไหนที่มาเต้นแล้วจะร้องได้พร้อมกัน หนูก็หามา แล้วเอามาให้ทุกๆ คนช่วยกันเลือก" (รฐ)

"หนูต้องหาชุด คิดท่าเต้น แล้วก็หาไม้คฑาด้วยค่ะ ก็ชวนน้องที่อยู่ภาคบัญชีไปด้วยกัน ช่วยๆ กันค่ะ" (รฐ)

แบ่งปันความช่วยเหลือ

หลังจากนักเรียนอาชีวศึกษาได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับต่างรุ่น ต่างสาขาแล้วพบว่า มีพฤติกรรมการช่วยเหลือซึ่งกันและกันของสมาชิกภายในกลุ่มทุกคน

"หนูเป็นดรัมเมเยอร์ค่ะ แล้วก็หลีดด้วย พี่ๆ เค้าก็สอนดี มีให้หนูเดินให้ดูก่อน หนูเดินเก้ๆกังๆ ไม้หล่นลงมาฟาดหัว ก็ไม่ดุ เข้ามาสอนอย่างดีเลย" (รฐ)

"หนูเต้นไม่ได้ค่ะ ท่ามันยาก แต่พี่เค้าก็ใจดี ไม่ดุ ค่อยๆ สอน แล้วก็พาไปส่งบ้านด้วยค่ะ เพราะซ้อมจนเลิกเย็นทุกวัน"

ฝ่ายรักษาความปลอดภัย นักเรียนที่ทำงานฝ่ายนี้ พฤติกรรมในการกิจกรรม จะโดดเด่นในเรื่องของการตัดสินใจ การมีความมั่นใจ แต่ก็แฝงไว้ซึ่งความให้เกียรติซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ในขณะประชุมกลุ่มเพื่อวางแผนในการรักษาความปลอดภัยนั้น ก็จะมีการเสนอความคิดเห็นของตน ว่าจุดไหนที่เป็นจุดเสี่ยง จุดไหนที่ควรเฝ้าระวัง และมีการสรุปอย่างรวดเร็ว การประชุมจะใช้เวลาเพียงไม่นาน และเมื่อมาเจอกันอีกครั้ง ก็จะมีข้อเสนอที่น่าสนใจมาเสมอ

กำหนดบทบาทให้พร้อม

หลังจากนักเรียนอาชีวศึกษาได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับต่างรุ่น ต่างสาขาแล้ว พบพฤติกรรมการกำหนดบทบาท เพื่อให้พร้อมกับการทำงาน หลังจากแบ่งหน้าที่แล้ว การแบ่งว่า แต่ละหน้าที่มีบทบาทอย่างไร เป็นสิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งในการทำงานร่วมกันนั่นเอง ซึ่งในฝ่ายรักษาความปลอดภัยนี้ ก็พบข้อมูลเช่นเดียวกับฝ่ายกองเชียร์ ว่าต้องมีการกำหนดบทบาทให้ชัดเจน และพร้อมปฏิบัติ

"เรากำหนดไว้เลยครับ ใครดูแลส่วนไหน พี่ๆ ก็เป็นคนสั่งได้เลย เพราะเค้ารู้ว่าจุดไหนเสี่ยง จุดไหนคนจะเข้ามาได้" (รฐ)

ยอมรับฟังความคิดเห็น

หลังจากนักเรียนอาชีวศึกษาได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับต่างรุ่น ต่างสาขาแล้ว พบพฤติกรรมการยอมรับฟังความคิดเห็น ของสมาชิกทุกคน เพื่อให้การทำงานร่วมกันเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

"มันมีช่องอยู่หลายจุดนะครับ ประตูโดเรมอนข้างหลัง มอไซค์วิ่งได้เลย เราก็ต้องไปปิดตรงนั้น พวกคอมมันรู้ เราก็ให้ดูแลตรงนั้นไปเลย" (รฐ)

"ใครมาจากจุดไหน ก็จะบอกมาว่า มันเสี่ยง มันมีคนสูบบุหรี่ มีเอาเหล้ามา รถเข้ามาได้ ก็ต้องระวัง ก็ต้องเชื่อกัน" (รฐ)

ทำงานเป็น STEP

หลังจากนักเรียนอาชีวศึกษาได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับต่างรุ่น ต่างสาขาแล้ว พบพฤติกรรมการทำงานเป็นขั้นตอน ที่ต้องชัดเจน เพราะเป็นฝ่ายที่ต้องดูแลความปลอดภัยของการจัดกิจกรรมในครั้งนี้

"ก็คุยกันครับ ว่าเราจะทำยังไงกันบ้าง เพราะวันที่เราจะจัด มันจะมีคนเยอะ ก็เริ่มจากแบ่งงาน แล้วเดินสำรวจ แล้วมาคุยกัน ว่าจุดไหนเสี่ยง จุดไหนต้องระวัง จะวางคนไว้ตรงไหนบ้าง" (รฐ)

ด้านความสัมพันธ์ ผู้วิจัยและนักวิจัยร่วมได้ทำการสังเกตความสัมพันธ์ของของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม ทั้งในขณะทำกิจกรรม และหลังทำกิจกรรมของทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นช่วงการวางแผนเตรียมงาน แบ่งงานพบว่า ในช่วงแรกของการทำกิจกรรมนั้น ความสัมพันธ์อาจจะเป็นไปตามบทบาท เช่น หัวหน้าฝ่ายก็จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในการเตรียมงาน ในการเป็นผู้นำขณะวางแผนงาน สมาชิกในกลุ่มจะทำตาม แต่เมื่อเวลาผ่านไป ทุกคนในกลุ่มก็จะมีความสัมพันธ์ที่ดีมากขึ้น กล้าที่จะเสนอความคิดเห็น กล้าที่จะแย้งแต่ก็ยอมรับความคิดเห็นของกันและกัน โดยความสัมพันธ์

ฝ่ายกีฬา จะเห็นความสัมพันธ์ในการทำงานเป็นแบบเคารพคนที่เก่งกว่า โดยทุกคนจะให้ความเคารพกับคนที่มีความสามารถในด้านการกีฬาในทุกประเภท หากเสนอแนะอะไร ทุกคนก็จะเห็นด้วย และยอมรับ ทั้งนี้ในขณะแข่งขัน ก็จะเห็นความสัมพันธ์แบบเพื่อนเกิดขึ้นอย่างชัดเจน นั่นคือ จะคอยให้กำลังใจ ตะโกนเชียร์ และเตรียมพร้อมกับกระเป๋าพยาบาล หากเพื่อนที่เป็นตัวแทนการแข่งขันได้รับบาดเจ็บ

เคารพคนที่เก่งกว่า

หลังจากนักเรียนอาชีวศึกษาได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับต่างรุ่น ต่างสาขาแล้ว พบว่า ความสัมพันธ์ที่เห็นได้ชัด คือ การที่ทุกคนเคารพคนที่เก่ง และมีความสามารถโดยเฉพาะเรื่องกีฬา ที่เสนอความคิดเห็นสิ่งใด ทุกคนก็จะยอมรับและปฏิบัติตาม

> *"แกเก่งมากพี่ เล่นได้ทั้งฟุตบอล วอลเล่ย์ เปตอง ยังเก่งเลย ทุกคนเลยฟังแกหมดเลย ว่าต้องซ้อม ต้องทำอะไรบ้าง" (รฐ)*

เพื่อนกันฉันเชียร์เธอ

หลังจากนักเรียนอาชีวศึกษาได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับต่างรุ่น ต่างสาขาแล้ว พบว่า ความสัมพันธ์ที่เห็นได้ชัด คือ การเชียร์ตัวแทนในสีเดียวกัน เพราะคิดว่าทุกคนคือเพื่อน ถึงแม้จะมาจากต่างสาขา หรือ ต่างรุ่นกันก็ตาม

> *"ไปเชียร์หมดแหละพี่ พอเรารู้ว่าเป็นสีเรา เดินไปเจอแข่งอยู่ เราก็ตะโกนเชียร์เลย มันสนุกดีนะพี่ เชียร์กันมันมาก"* (รฐ)

ฝ่ายกองเชียร์ จะเห็นความสัมพันธ์ในลักษณะพี่น้องคือ มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมกันหาเพลง ท่าทาง และช่วยกันฝึก ช่วยกันคิดมากกว่าที่จะมีผู้นำอย่างจริงจัง ในขณะแข่งขัน ก็จะเห็นทุกคนในฝ่ายนี้เชียร์เพื่อนด้วยความจริงจัง

ความสัมพันธ์ฉันท์น้องพี่

หลังจากนักเรียนอาชีวศึกษาได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับต่างรุ่น ต่างสาขาแล้ว พบว่า ความสัมพันธ์ที่เห็นได้ชัดจากนักเรียนอาชีวศึกษา ที่ทำหน้าที่ในฝ่ายกองเชียร์ คือ ความสัมพันธ์แบบพี่น้อง ที่ร่วมกันคิด เชื่อฟังสิ่งที่พี่แนะนำ และร่วมกันเชียร์อย่างจริงจัง

> *"หนูว่าฝ่ายหนู ช่วยกันแบบพี่น้องกันค่ะพี่ พี่เค้าก็หาเพลงมา หาท่ามาให้ฝึก สอนเหมือนหนูเป็นน้องเลย"* (รฐ)

> *"ก็ไปยืมชุด หาท่า หาเพลง มาสอนน้องๆ ค่ะ เราก็ช่วยๆ กัน เค้าก็เหมือนน้องเราแล้ว เราก็ต้องเต็มที่ ไม่เกี่ยวกับว่าสาขาไหนแล้ว สีเดียวกัน ก็น้องเราแล้ว"* (รฐ)

ฝ่ายรักษาความปลอดภัย เป็นฝ่ายที่จะเห็นความสัมพันธ์ในลักษณะของการเป็นผู้นำ ผู้ตามอย่างชัดเจน นักเรียนปวช.ปี 3 จะเป็นผู้ที่นักเรียนชั้นปีอื่นให้ความเคารพและเชื่อฟังเป็นอย่างยิ่ง ถึงแม้จะมีความเห็นที่แตกต่าง แต่สุดท้ายแล้ว เมื่อปี 3 ตัดสินใจอย่างไร คนอื่นๆ ในฝ่ายนี้ก็จะยอมรับการตัดสินใจนั้น

ด้านการมีส่วนร่วมผู้วิจัยและนักวิจัยร่วมด้ทำการสังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนทุกฝ่าย ขณะวางแผนเตรียมงาน แบ่งงาน และวันจัดกิจกรรม พบว่า ทุกคนมีบทบาทที่ชัดเจนในการทำ ทำให้ทุกคนมีส่วนร่วมในทุกๆ ขั้นตอน

ฝ่ายกีฬา การมีส่วนร่วมของฝ่ายนี้มีความชัดเจน ในบทบาทหน้าที่ของทุกคน ในทุก ๆ ช่วง ตั้งแต่วางแผนเตรียมงาน มีการเลือกหัวหน้าฝ่าย เลือกผู้ทำหน้าที่เบิกอุปกรณ์การซ้อม ส่วนในวันจัดกิจกรรม ก็มีสมาชิกที่ทำหน้าที่ดูแลตารางการแข่งขัน พานักกีฬาไปแข่ง ประสานกับฝ่ายกองเชียร์ให้มาช่วยให้กำลังใจด้วย

ทำตามหน้าที่

หลังจากนักเรียนอาชีวศึกษาได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับต่างรุ่น ต่างสาขาแล้ว พบว่า การมีส่วนร่วมของทุกคน คือ ทำตามหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ

"ก่อนวันงานก็ช่วยกันเตรียม ใครจะช่วยซ้อม ใครจะพากองเชียร์มา บางทีแข่งพร้อมกันหลายสนาม ก็แบ่งๆ กันไปเชียร์ " (รฐ)

"วันงานก็ช่วยกันครับ ไปดู ไปเชียร์ ไปแข่ง" (รฐ)

ฝ่ายกองเชียร์ การมีส่วนร่วมของฝ่ายนี้มีความชัดเจน ในบทบาทหน้าที่ เช่นเดียวกับฝ่ายกีฬา นั่นคือ มีหัวหน้าฝ่ายเป็นนักเรียนชั้นปวช.ปี 3 ที่มีประสบการณ์ในการเป็นผู้นำเชียร์ (Leader) จะเป็นแกนนำหลักในการคัดเลือกเพลงที่ทุกคนในฝ่ายร่วมกันนำมาเสนอ และเป็นผู้ทำหน้าที่ฝึกซ้อมให้กับตัวแทนที่เป็น ผู้นำเชียร์ (Leader) ส่วนคนอื่นๆ ในฝ่ายนี้ในขณะที่มีการแข่งขันก็จะแบ่งกันไปเชียร์ และให้กำลังใจในสนามกีฬาต่าง ๆ

ทำตามหน้าที่

หลังจากนักเรียนอาชีวศึกษาได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับต่างรุ่น ต่างสาขาแล้ว พบว่า การมีส่วนร่วมของทุกคน คือ ทำตามหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ

" หนูเป็นหัวหน้าใช่มั้ยพี่ หนูก็ต้องทำหน้าที่ แบ่งงาน เป็นคนหลักเวลามีเสียงเท่ากัน แบบเลือกเพลงไหนมาแข่งดี ทุกคนก็ช่วยกันเลือกมา" (รฐ)

" วันงานก็แบ่งกันค่ะ ใครจะไปเชียร์บาส เชียร์บอล มันแข่งพร้อมกัน ก็ต้องแบ่งกันไว้เลย" (รฐ)

ฝ่ายรักษาความปลอดภัย การมีส่วนร่วมของฝ่ายนี้มีความชัดเจนในบทบาทหน้าที่เช่นเดียวกับฝ่ายกีฬา และฝ่ายกองเชียร์เช่นกัน นั่นคือ มีหัวหน้าฝ่ายเป็นนักเรียนชั้นปวช.ปี 3 ที่ทุกคนในฝ่ายให้ความเคารพ และเชื่อฟัง เป็นผู้ที่แบ่งหน้าที่ให้กับทุกคนในฝ่าย ให้ประจำที่จุดต่าง ๆ ตามที่ได้วางแผนกันไว้ สมาชิกในฝ่ายรับผิดชอบในจุดที่ตัวเองได้รับมอบหมายเป็นอย่างดี

ทำตามหน้าที่

หลังจากนักเรียนอาชีวศึกษาได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับต่างรุ่น ต่างสาขาแล้ว พบว่า การมีส่วนร่วมของทุกคน คือ ทำตามหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ

"เราแบ่งกันตั้งแต่เริ่มประชุมแรก ๆ ก็จะรู้ใครเป็นใคร รุ่นพี่เราก็เคารพ เค้าให้ทำอะไร ผมก็ทำเต็มที่" (รฐ)

"พี่ให้ผมทำไร ผมก็ทำครับ ผมได้ทำเป็นคนหาจุดร่วมกับเพื่อนอีกสาขา ก็ดีครับ ได้รู้จักกัน ทำงานด้วยกันสนุกดีครับ" (รฐ)

2.2.2) กิจกรรมพัฒนาทักษะในการทำงานร่วมกัน (สถานศึกษาเอกชน)

ในการจัดกิจกรรมครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ กิจกรรม ระยะเวลา และอุปกรณ์ ดังต่อไปนี้

ตาราง 18 กิจกรรมพัฒนาทักษะที่เกี่ยวกับการทำงานร่วมกัน (สำหรับสถานศึกษาภาคเอกชน)

วัตถุประสงค์	กิจกรรม	ระยะเวลา	อุปกรณ์
เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกทักษะที่เกี่ยวข้องกับการทำงานร่วมกัน	- จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เผยแพร่ความรู้เกี่ยวสาขาที่ศึกษาอยู่ - แบ่งเป็นกลุ่ม โดยในแต่ละกลุ่ม มีนักเรียนของแต่ละรุ่นรวมกัน ชั้นปีละ 3 คน รวม 15 คน - ให้นักเรียนวางแผนในการจัดกิจกรรมโดยมีการเลือกหัวหน้ากลุ่ม และแบ่งหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการทำกิจกรรมเป็นฝ่ายเช่น ฝ่ายหาความรู้ ฝ่ายเตรียมอุปกรณ์ฝ่ายสาธิต - ประสานงานกับอาจารย์ฝ่ายพัฒนานักศึกษา ในเรื่องกรรมการ และสถานที่ในการจัดกิจกรรม - ผู้วิจัยและครูร่วมกันสังเกตและประเมินการทำกิจกรรมของนักเรียนตั้งแต่ช่วงวางแผน และวันจัดกิจกรรม	2 สัปดาห์	ปากกา กระดาษ ฟิวเจอร์บอร์ด อุปกรณ์ของแต่ละสาขา

2.2.2.1) ผลการจัดกิจกรรมระดับกลุ่ม (สถานศึกษาภาคเอกชน)

ภายหลังจากที่กลุ่มนักเรียนในสถานศึกษาเอกชนแห่งหนึ่ง ได้ทำกิจกรรมการพัฒนาทักษะในการทำงานร่วมกันแล้วนั้น ผู้วิจัยและนักวิจัยร่วม ได้ทำการสังเกตการทำกิจกรรมตามกรอบของการสังเกต และสัมภาษณ์ผู้ร่วมกิจกรรมตั้งแต่ก่อนการทำกิจกรรม และระหว่างการทำกิจกรรม โดยผลจากการทำกิจกรรมในแต่ละด้านพบว่า

ด้านบริบทที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยและนักวิจัยร่วมได้ทำการสังเกตบริบทแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรม พบว่าในส่วนของการวางแผนการทำงานของแต่ละฝ่ายจะมีการทำงานที่แตกต่างกันไปตามบริบทของสถานที่และเวลา นั่นคือ *ฝ่ายหาความรู้* โดยมีนักเรียนปวช.ปี 3 ของแต่ละกลุ่ม เป็นผู้ได้รับมอบหมายในช่วงแรก จะทำการรวมกลุ่มกันบริเวณที่นั่งด้านหน้าแผนกช่างยนต์ และบริเวณที่นั่งริมน้ำด้านข้างห้องอาจารย์ฝ่ายพัฒนาศักยภาพนิสิต เวลาในการรวมกลุ่มกันจะเป็นช่วงตั้งแต่ 3 โมงเย็นเป็นต้นไป *ฝ่ายเตรียมอุปกรณ์* ผู้ที่ได้รับมอบหมายเป็นนักเรียนปวช.ปี 1 จะทำการรวมกลุ่มกันในช่วงพักกลางวัน และหลังบ่าย 2 จนถึง 5 โมงเย็น บริเวณที่นั่งริมน้ำด้านข้างห้องอาจารย์ฝ่ายพัฒนาศักยภาพนิสิต *ฝ่ายสาธิต* ทำการฝึกซ้อมการประยุกต์ใช้อุปกรณ์ในสาขาของตน และนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสาขา พบว่ามักจะรวมตัวกันในแผนก มีบางวันก็จะมารวมกันที่นั่งใต้ร่มไม้ และบริเวณริมน้ำด้านข้างห้องอาจารย์ฝ่ายพัฒนาศักยภาพนิสิต

ด้านพฤติกรรมผู้วิจัยและนักวิจัยร่วมทำการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนทุกฝ่ายตั้งแต่การวางแผนการทำกิจกรรม จนถึงการทำกิจกรรม โดยแต่ละนักเรียนแต่ละฝ่าย มีพฤติกรรมที่สังเกตได้ ดังนี้

ฝ่ายหาความรู้ นักเรียนที่ทำงานฝ่ายนี้ มีความกระตือรือร้น และแลกเปลี่ยนความรู้ที่หามาได้ให้แก่เพื่อนในกลุ่มเป็นอย่างดี ตั้งแต่การร่วมกันคิดว่า จะหาความรู้ในเรื่องอะไร การนำเสนอความรู้จะทำอย่างไร และให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ในระหว่างการจัดกิจกรรมก็จะช่วยกันในการให้ความรู้กับผู้ที่มาเข้ามารับชมด้วย หัวหน้าฝ่ายมีการสื่อสารเพื่อให้ทุกคนทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี

วางแผนก่อนลงมือทำ

หลังจากนักเรียนอาชีวศึกษาได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับต่างรุ่น ต่างสาขาแล้ว พบพฤติกรรมการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มนั้น เริ่มจาก การวางแผนก่อนลงมือทำในหลายๆ เรื่อง เพื่อเป็นเหมือนเข็มทิศในการเดินทางต่อไป และทุกคนในกลุ่มรับทราบตรงกัน

“ได้วางแผนครับ ผมเป็นพี่แล้ว น้องก็รอฟังว่าจะทำยังไงดี เริ่มตรงไหน” (อช)

กำหนดบทบาทให้พร้อม

หลังจากนักเรียนอาชีวศึกษาได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับต่างรุ่น ต่างสาขาแล้ว พบพฤติกรรมการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มที่มีการกำหนดบทบาท ในแต่ละหน้าที่อย่างชัดเจน

"ก็ดูว่าใครทำอะไรได้ เริ่มจากให้สมัครใจ แล้วก็มาเตรียมกัน แบ่งกันว่าใครจะทำอะไร" (อช)

รอบคอบแก้ปัญหาร่วมกัน

หลังจากนักเรียนอาชีวศึกษาได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับต่างรุ่น ต่างสาขาแล้ว พบพฤติกรรมการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ในเรื่องการแก้ปัญหาร่วมกัน อย่างรอบคอบ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่พบระหว่างเตรียมงาน หรือปัญหาที่พบขณะจัดกิจกรรมเอง

"ปกติผมก็รับมาจากอาจารย์อีกที แต่ครั้งนี้ได้คิดได้แก้ปัญหาด้วย มันมานอกเหนือจากที่เราคิดไว้ ก็แก้หน้างานครับ หลายเหตุการณ์ก็แก้ต่างกันไป ก็ดีครับ ได้ฝึกทำครับ" (อช)

ฝ่ายเตรียมอุปกรณ์ นักเรียนที่ทำงานฝ่ายนี้ มีพฤติกรรมการทำงานที่ร่วมมือกัน และรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ทุกคนในฝ่ายจะได้รับมอบหมายจากหัวหน้าฝ่ายให้ไปหาอุปกรณ์ที่จะช่วยสนับสนุนให้กับฝ่ายหาความรู้ในการนำเสนอ เช่น กระดานฟิวเจอร์บอร์ด กระดาษกาว เป็นต้น และอุปกรณ์สำหรับฝ่ายสาธิต เช่น กระติกน้ำร้อน หม้อหุงข้าวยี่ห้อต่าง ๆ อุปกรณ์สำหรับการซ่อม เช่น คีม ไขควง เป็นต้น รวมทั้งอุปกรณ์ในการรับลงทะเบียนผู้ที่จะนำของมาซ่อมด้วย โดยผู้ที่อยู่ในฝ่ายนี้ จะมีผู้ที่ต้องไปประสานกับฝ่ายอื่น เพื่อนำมาแจ้งให้กับในฝ่ายทราบอีกด้วย

ยอมรับฟังความคิดเห็น

หลังจากนักเรียนอาชีวศึกษาได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับต่างรุ่น ต่างสาขาแล้ว พบพฤติกรรมการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ที่สำคัญคือ การยอมรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน

"ใครเสนออะไรมา ก็รับฟังกัน อย่างเลือกอุปกรณ์ก็แล้วแต่ว่า มันมีอุปกรณ์ไรบ้าง แล้วมาคุยกันว่าซ่อมเป็นมั้ย" (อช)

"ก็แล้วแต่เลย ว่าใครถนัดอะไร ให้เสนอมาก็ทำตามนั้นไป" (อช)

วางแผนก่อนลงมือทำ

หลังจากนักเรียนอาชีวศึกษาได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับต่างรุ่น ต่างสาขาแล้ว พบพฤติกรรมการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มนั้น เริ่มจาก การวางแผนก่อนลงมือทำในหลายๆ เรื่อง เพื่อเป็นเหมือนเข็มทิศในการเดินทางต่อไป และทุกคนในกลุ่มรับทราบตรงกัน

"ถ้าไม่วางแผนก็จะวุ่นวาย เพราะคนคงมาเยอะ" (อช)

"วางแผนเราก็ได้รู้ว่า เราจะทำยังไง ต้องเตรียมอะไรบ้าง" (อช)

กำหนดบทบาทให้พร้อม

หลังจากนักเรียนอาชีวศึกษาได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับต่างรุ่น ต่างสาขาแล้ว พบพฤติกรรมการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มของสมาชิกฝ่ายเตรียมอุปกรณ์นั้น จะเห็นว่ามีการกำหนดบทบาท ในแต่ละหน้าที่อย่างชัดเจน เพื่อการเตรียมพร้อมรับในทุกสถานการณ์

"ต้องแบ่งไว้เลย ใครทำไรบ้าง ถ้าเกิดปัญหาจะทำยังไง"(อช)

"แบ่งไว้ ใครจะประสานกับกลุ่มไหน เพราะวันงานมันจะยุ่ง ถ้าไม่เตรียมให้พร้อม" (อช)

*ฝ่ายสาธิต*นักเรียนที่ทำงานฝ่ายนี้ มีพฤติกรรมที่โดดเด่นในเรื่องของการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และการมีความมั่นใจ กล่าวคือ ในช่วงเตรียมการก่อนทำกิจกรรม ก็จะต้องฝึกซ้อมการซ่อมกับอุปกรณ์ต่างๆ บางครั้งอุปกรณ์ที่เพื่อนหามาให้ ก็เป็นครั้งแรกที่ได้ซ่อมอุปกรณ์นี้ ก็ต้องมีการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และมีความมั่นใจในการซ่อมด้วย แต่หากมีข้อสงสัย หรือเมื่อทดลองซ่อมแล้วไม่ได้ผล ผู้ที่เข้ามาช่วยเหลือ ก็จะเป็นหัวหน้ากลุ่ม ที่มีประสบการณ์ในการซ่อมมากกว่าคนอื่นๆ และเป็นผู้ที่กลุ่มให้การยอมรับ เข้ามาช่วยแนะนำ และทำให้ดูอีกด้วย

มีการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

หลังจากนักเรียนอาชีวศึกษาได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับต่างรุ่น ต่างสาขาแล้ว พบพฤติกรรมการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มของสมาชิกฝ่ายสาธิตนั้น จะเห็นว่ามีการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าร่วมกันของสมาชิกทุกคน โดยใช้ความถนัดของตัวเองเข้ามาช่วย

"พอวันงาน บางอันมันไม่เคยเจอ ผมก็ซ่อมไม่ได้ ลองตั้งนาน ก็ต้องไปถามพี่ครับ เพราะเค้าเก่งกว่าเรา เค้าก็เข้ามาช่วย" (อช)

"จริงๆ เราเตรียมซ้อมมาบ้างจากที่บ้านครับ แต่พอถึงตอนสาธิต มันเกิดแฮงค์ เราก็งงๆ แต่เพื่อนก็เข้ามาช่วย แล้วพี่ก็เข้ามาครับ ก็รอดตัวไป" (อช)

กำหนดบทบาทให้พร้อม

หลังจากนักเรียนอาชีวศึกษาได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับต่างรุ่น ต่างสาขาแล้ว พบพฤติกรรมการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มของสมาชิกฝ่ายสาธิตนั้น จะเห็นว่ามีการกำหนดบทบาท ในแต่ละหน้าที่อย่างชัดเจน เพื่อการเตรียมพร้อมรับในทุกสถานการณ์

"ก็คุยกันว่าจะทำอะไรบ้าง มีสาธิต มีให้ความรู้ แล้วก็ต้องมีลงทะเบียนด้วย" (อช)

ด้านความสัมพันธ์ ผู้วิจัยและนักวิจัยร่วมได้ทำการสังเกตความสัมพันธ์ของของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม ทั้งในขณะทำกิจกรรม และหลังทำกิจกรรมของทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นช่วงการวางแผนเตรียมงาน แบ่งงานพบว่า ทุกคนในฝ่ายจะมีความสนิทสนมกันมาก่อนทำกิจกรรม การวางแผนกิจกรรม การดำเนินกิจกรรมจึงเป็นไปแบบที่ทุกคนกล้าที่จะนำเสนอความคิดของตนเอง แต่ในบางครั้งก็กล้าที่จะแย้งแต่ก็ยอมรับความคิดเห็นของกันและกัน โดยเฉพาะความเห็นของรุ่นพี่ที่จะถือว่าเป็นความเห็นสุดท้ายที่ทุกคนให้การยอมรับ

ฝ่ายหาความรู้ ในการช่วยกันคิดว่า จะต้องนำความรู้ในเรื่องอะไรมานำเสนอเป็นจุดเด่น เพราะความรู้ที่ค้นหากันมามีเป็นจำนวนมาก หากไม่สามารถสรุปได้ ก็จะทำการถามไปยังฝ่ายอื่น ๆ ด้วย และให้รุ่นพี่ที่เป็นหัวหน้าฝ่ายช่วยทำการสรุปผลอีกครั้ง ความสัมพันธ์ในฝ่ายนี้จึงเป็นไปแบบร่วมมือกัน และแบบพี่น้องอย่างชัดเจน

รอบคอบแก้ปัญหาร่วมกัน

หลังจากนักเรียนอาชีวศึกษาได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับต่างรุ่น ต่างสาขาแล้ว พบพฤติกรรมการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มของสมาชิกฝ่ายหาความรู้ ในเรื่องการแก้ปัญหาร่วมกัน อย่างรอบคอบ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่พบระหว่างเตรียมงาน หรือปัญหาที่พบขณะจัดกิจกรรมเอง

"ความรู้มันเยอะมากพี่ ซ่อมโน้น ซ่อมนี่ เห็นอะไรก็อยากเอามาโชว์ ปัญหาก็เกิดล่ะ ไม่ได้จัดซักที เพราะเลือกไม่ได้ ดีนะมีพี่เค้ามาช่วยครับ" (อช)

ความสัมพันธ์ฉันท์น้องพี่

หลังจากนักเรียนอาชีวศึกษาได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับต่างรุ่น ต่างสาขาแล้ว พบว่า ความสัมพันธ์ที่เห็นได้ชัดจากนักเรียนอาชีวศึกษา ที่ทำหน้าที่ในฝ่ายหาความรู้ คือ ความสัมพันธ์แบบพี่น้อง ที่ร่วมกันคิด เชื่อฟังสิ่งที่พี่แนะนำ และร่วมกันเชียร์อย่างจริงจัง

"ปกติเราไม่ค่อยได้มารวมกัน แต่มารวมกันแล้วก็ดีครับ เรียนที่เดียวกัน ก็เป็นพี่ร้องกัน ช่วยกันทุกอย่าง" (อช)

ฝ่ายเตรียมอุปกรณ์ จะเห็นความสัมพันธ์ในลักษณะพี่น้องคือ มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างดี ทั้งในส่วนเตรียมอุปกรณ์ของแต่ละแผนก อุปกรณ์ในการลงทะเบียน และอุปกรณ์ที่จะใช้ในการนำเสนอความรู้

ทำงานตามหน้าที่

หลังจากนักเรียนอาชีวศึกษาได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับต่างรุ่น ต่างสาขาแล้ว พบว่า การมีส่วนร่วมของทุกคน คือ ทำตามหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ

"ก็แบ่งกันครับ ใครจะประสานกับฝ่ายลงทะเบียน ใครจะประสานกับฝ่ายความรู้ ฝ่ายสาธิตเพราะต้องซื้อของ เตรียมของ เยอะเหมือนกันครับ " (อช)

"ผมเป็นคนประสานฝ่ายสาธิตครับ ก็เตรียมของเยอะอยู่พี่ มันจะเอากระติกน้ำร้อน มันจะเอาหม้อหุงข้าว ก็ต้องไปหามา แบบพังๆด้วยนะพี่" (อช)

*ฝ่ายสาธิต*จะเห็นความสัมพันธ์ในการทำงานเป็นแบบเคารพคนที่เก่งกว่า โดยทุกคนจะให้ความเคารพกับคนที่มีความสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ ตั้งแต่ช่วงของการฝึกซ้อม และช่วงการปฏิบัติจริง

เคารพคนที่เก่งกว่า

หลังจากนักเรียนอาชีวศึกษาได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับต่างรุ่น ต่างสาขาแล้ว พบว่า ความสัมพันธ์ที่เห็นได้ชัด คือ การที่ทุกคนเคารพคนที่เก่ง และมีความสามารถโดยเฉพาะเรื่องกีฬา ที่เสนอความคิดเห็นสิ่งใด ทุกคนก็จะยอมรับและปฏิบัติตาม

"ผมยอมเลยพี่ คนนี้มันเด็กกว่าผมนะ แต่แม่งมันแก้ได้ทุกอย่างจริงๆ ติดตรงไหนก็คอยช่วยบอก มันเก่งไงพี่ ก็ต้องยอม" (อช)

"พี่เค้าเก่งครับ ตอบได้ทุกอย่างตอนเราถาม" (อช)

ด้านการมีส่วนร่วมผู้วิจัยและนักวิจัยร่วมได้ทำการสังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนทุกฝ่าย ขณะวางแผนเตรียมงาน แบ่งงาน และวันจัดกิจกรรม พบว่า ทุกคนมีบทบาทที่ชัดเจนในการทำ ทำให้ทุกคนมีส่วนร่วมในทุกๆ ขั้นตอน

ฝ่ายให้ความรู้ การมีส่วนร่วมของฝ่ายนี้มีความชัดเจน ในบทบาทหน้าที่ของทุกคน ในทุก ๆ ช่วง ตั้งแต่วางแผนเตรียมงาน มีการเลือกหัวหน้าฝ่าย เลือกผู้ทำหน้าที่ประสานงานกับฝ่ายอื่น ๆ เพื่อให้การทำงานของฝ่ายตัวเอง เป็นไปอย่างมีคุณภาพ ส่วนในวันจัดกิจกรรม สมาชิกในกลุ่มก็จะสลับกันให้ความรู้ และคอยช่วยกันตอบคำถามด้วย

*ฝ่ายเตรียมอุปกรณ์*การมีส่วนร่วมของฝ่ายนี้มีความชัดเจน ในบทบาทหน้าที่ เช่นเดียวกับฝ่ายหาความรู้ นั่นคือ มีการแบ่งให้สมาชิกในกลุ่มประสานกับฝ่ายต่าง ๆ ทั้งฝ่ายหาความรู้ และฝ่ายสาธิตการซ่อม เพื่อจะได้เตรียมอุปกรณ์ให้ตรงตามความต้องการของทุกฝ่าย และเมื่อทราบแล้วว่าแต่ละฝ่ายต้องการอะไร ก็จะแบ่งกันไปเตรียมตามสิ่งที่จะสามารถเตรียมได้

ฝ่ายสาธิต การมีส่วนร่วมของฝ่ายนี้มีความชัดเจน ในบทบาทหน้าที่เช่นกัน นั่นคือแต่ละแผนกจะร่วมนำผลงานของตนมานำเสนอให้กับผู้ที่สนใจ เช่น แผนกไฟฟ้าทุกคนร่วมกันแลกเปลี่ยนวิธีการซ่อมอุปกรณ์ไฟฟ้าชนิด และยี่ห้อต่าง ๆ ที่ได้เตรียมไว้ เมื่อถึงเวลาจัดกิจกรรม หากเจออุปกรณ์ที่ไม่เคยเจอมาก่อน ก็จะทำการถามจากรุ่นพี่ที่เป็นหัวหน้าฝ่าย

ทั้งนี้ภายหลังขั้นปฏิบัติกิจกรรมแล้ว ผู้วิจัยได้ให้นักเรียนอาชีวศึกษา ได้สะท้อนผลการปฏิบัติกิจกรรม ดังรายละเอียดในหัวข้อ 3) ขั้นสะท้อนผลปฏิบัติ (Reflect1) ดังต่อไปนี้

3) ขั้นการสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflect1)

ผู้วิจัยได้ให้กลุ่มผู้ร่วมวิจัยที่เข้าร่วมกิจกรรม ร่วมกันสะท้อนผลการปฏิบัติของทั้ง 2 กิจกรรม โดยใช้เทคนิคการทบทวนผลหลังการปฏิบัติงาน (After action review: AAR) เพื่อให้ได้ความคิดเห็น สำหรับการวางแผนเพื่อปรับปรุงกิจกรรมต่อไป ผ่านการทบทวนสิ่งที่ได้ทำ ความรู้สึกในขณะที่ทำ และข้อเสนอแนะการพัฒนากิจกรรม ในการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนภายในสถานศึกษา มีดังนี้

3.1) ผลลัพธ์ที่ได้จากการทำกิจกรรม

3.1.1) ด้านความรู้ กลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลลัพธ์ที่ได้จากการทำกิจกรรมในด้านความรู้ ได้แก่ ได้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องการป้องกันการทะเลาะวิวาทในระดับต่างๆ ได้ความรู้เรื่องการกิจกรรมที่จะจัดเพื่อป้องกันการทะเลาะวิวาท ได้รู้ว่าวิธีการป้องกันการทะเลาะวิวาทมีได้หลายแบบ ได้ความรู้ในเรื่องการทำงานร่วมกันว่ามีความสำคัญหากต้องทำงานร่วมกับคนอื่นมากกว่า 1 คน ต้องรู้จัก การสื่อสารที่ดี การให้เกียรติ การยอมรับความคิดเห็น การช่วยเหลือกัน การมีส่วนร่วมของทุกคน รวมทั้งได้ความรู้ที่สำคัญเกี่ยวกับแผนกต่างๆ ในสถานศึกษาด้วย

กันไว้ดีกว่าแก้

นักเรียนอาชีวศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ ได้ร่วมกันทบทวนผลหลังจากการปฏิบัติกิจกรรม แล้วสะท้อนถึงความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับการป้องกันการทะเลาะวิวาทว่า การป้องกันการทะเลาะวิวาทนั้น สามารถทำได้กับกลุ่มที่ไม่เคยมีประวัติเลยและกลุ่มเสี่ยง แต่โดยส่วนใหญ่กล่าวไปในทางเดียวกันว่า สนับสนุนการป้องกันการทะเลาะวิวาท มากกว่าการแก้ไขกับกลุ่มที่มีประสบการณ์การทะเลาะวิวาทมาแล้ว

> *"ผมได้รู้เพิ่มเยอะเลยครับ รู้ว่า ทำได้หลายแบบ หลายกลุ่ม กลุ่มเสี่ยงนี่ก็ยากหน่อย กลุ่มที่ไม่เคยเกี่ยวข้องเลยนี่ง่าย ก็ทำกับกลุ่มนี้แหละครับ"* (รฐ)

> *"สิ่งสำคัญคือ ความรู้ที่ได้ครับ เพราะก่อนหน้านี้ไม่รู้เลยว่า การป้องกันการทะเลาะวิวาทมีหลายแบบ แล้วก็ทำได้จริงด้วย พอได้รู้ ก็มีไอเดียเลย ว่าก็ไปป้องกันกับพวกที่ยังไม่เคยทะเลาะ ก็น่าจะได้ผลดี ส่วนพวกไอ้พวกที่มันเก๋าแล้ว ก็คงยากหน่อย แต่เดี๋ยวมันก็จบแล้ว ก็ถ้าน้องๆ มีตรงนี้ก็ดีครับ"* (อช)

ปลูกฝังตั้งแต่เริ่มเข้ามา

นักเรียนอาชีวศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ ได้ร่วมกันทบทวนผลหลังจากการปฏิบัติกิจกรรม แล้วสะท้อนถึงความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับการป้องกันการทะเลาะวิวาทว่า การป้องกันการทะเลาะวิวาทนั้น ควรปลูกฝังกับนักเรียนที่เพิ่งเข้าเรียนใหม่ เนื่องจาก ยังไม่ได้รับข้อมูลอะไร การป้อนข้อมูลอะไรเข้าไปในช่วงนี้ ก็จะเชื่อทั้งหมดทันที

"ได้รู้เพิ่มนะพี่ ว่าถ้าอยากป้องกันเนี่ย ควรทำกับกลุ่มเด็กๆ ไอ้พวกปี 1 ปี 2 เนี่ย มันกำลังแรง ก็ทำกับมันเลย จับมาทำประโยชน์ให้หมด จะได้อยู่ถูกที่ถูกทาง" (รฐ)

"ทำกับพวกที่เข้ามาใหม่เนี่ยแหละ ดีสุดพี่ ที่ได้ความรู้มา เค้าบอกทำกับกลุ่มที่เพิ่งเข้ามาเลย จะง่าย ถ้าไปทำกลุ่มที่มันอยู่นานแล้ว มันเน่าไปหมด ป้องกันก็คงยาก" (อช)

กำหนดบทบาทให้พร้อม

นักเรียนอาชีวศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ ได้ร่วมกันทบทวนผลหลังจากการปฏิบัติกิจกรรม แล้วสะท้อนถึงความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับการทำงานร่วมกัน ว่าต้องมีการกำหนดบทบาทให้ชัดเจน ตามความถนัดของบุคคล เพราะเป็นการทำงานร่วมกัน มีคนหลายแบบหลายประเภทมาอยู่ด้วยกันในกลุ่ม

"การทำงานร่วมกัน ต้องรู้ว่าใครทำไร ไม่งั้นก็มั่วไปหมดครับ ใครถนัดอะไรก็ต้องทำอันนั้น"(รฐ)

"จากที่ฟังพี่เค้ามา แล้วก็ได้ลงมือจริง เห็นเลยว่าต้องกำหนดหน้าที่ให้ชัดเลย เพราะคนเยอะ เวลาจริงจะวุ่น ถ้ารู้หน้าที่ ก็ไม่ต้องวุ่นมาก" (อช)

ยอมรับฟังความคิดเห็น

นักเรียนอาชีวศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ ได้ร่วมกันทบทวนผลหลังจากการปฏิบัติกิจกรรม แล้วสะท้อนถึงความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับการทำงานร่วมกันว่าต้องมีการยอมรับฟังความคิดเห็น เนื่องจากการทำงานเป็นกลุ่ม ต้องมีหลายคน การยอมรับฟังกันและกัน

" สำคัญมากเลยพี่ ประสบการณ์ตรงของผมเลย ทำงานร่วมกันเนี่ย ต้องรับฟังความคิดเห็นของทุกคนในกลุ่มเลย เพราะบางทีเค้ารู้ในเรื่องที่เราไม่รู้อ่ะพี่" (รฐ)

"ฟังความเห็นคนอื่นเนี่ยสำคัญ ถ้าไม่ฟังกัน เอาแต่ตัวเองเป็นใหญ่ งานกลุ่มก็คงไม่เดินหรอก" (อช)

ทำงานเป็น Step

นักเรียนอาชีวศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ ได้ร่วมกันทบทวนผลหลังจากการปฏิบัติกิจกรรม แล้วสะท้อนถึงความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับการทำงานร่วมกันว่าต้องมีการทำงานเป็นขั้นตอน นอกจากการวางแผนจะสำคัญแล้ว การทำงานเป็นขั้นตอนก็สำคัญอีกประการหนึ่งด้วย

"จากประสบการณ์ผมเลยนะ ที่เพิ่งทำไปนั่นแหละ ต้องทำตามแผนเลย ถ้าไม่วางแผนนะ ล่ม ล้มหมด" (รฐ)

"ผมว่า การวางแผนสำคัญมาก ถ้าเรามีแผน ก็ไม่ต้องกลัวความรุงรังที่มันจะเกิดตามมา" (อช)

เก็บความขัดแย้ง

นักเรียนอาชีวศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ ได้ร่วมกันทบทวนผลหลังจากการปฏิบัติกิจกรรม แล้วสะท้อนถึงความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับการทำงานร่วมกันว่าต้องมีการจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้น เช่น การพูดคุยกันถึงปัญหาที่เกิดขึ้นโดยตรง การร่วมกันหาสาเหตุและร่วมกันหาทางแก้ไขปัญหา

"ถ้าไม่พอใจกันขึ้นมา ก็ต้องคุยกัน จะคุยตรง ๆ หรือให้คนอื่นคุยก็ได้ แต่ต้องเคลียร์กันให้รู้เรื่อง ไม่เก็บไว้ ไม่เถียงกันพร่ำเพรื่อ" (รฐ)

"ถ้ามีเรื่องขึ้นมา ก็ต้องดูว่ามาจากอะไร ใครทำ ถ้าคุยกันไม่รู้เรื่อง ก็ต้องหาคนมาจัดการให้ ไม่ให้มันขัดแย้งกัน ไม่งั้นกลุ่มก็เดินไปไม่ได้" (อช)

แบ่งปันความช่วยเหลือ

นักเรียนอาชีวศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ ได้ร่วมกันทบทวนผลหลังจากการปฏิบัติกิจกรรม แล้วสะท้อนถึงความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับการทำงานร่วมกันว่าต้องมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ที่สามารถทำได้ตลอดเวลาในการทำงานร่วมกัน

"ถึงจะมีหน้าที่แล้ว แต่สุดท้ายก็ต้องช่วยกัน ทั้งหมดอยู่ดี เราคงอยู่เฉยๆไม่ได้หรอก" (รฐ)

3.1.2) ด้านความรู้สึก กลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ให้ความเห็นว่า ผลลัพธ์ที่ได้จากการทำกิจกรรมในด้านความรู้สึก พบว่านักเรียนอาชีวศึกษา มีความรู้สึกที่ดีต่อการป้องกันการทะเลาะวิวาท หลังจากที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ เนื่องจากการได้รับการยอมรับจากนักเรียนอาชีวศึกษาต่างชั้นปี และต่างสาขาสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียนอาชีวศึกษาต่างชั้นปี ต่างสาขา และการได้รับการยอมรับจากเพื่อน

ได้รับการยอมรับจากผู้อื่น

นักเรียนอาชีวศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ ได้ร่วมกันทบทวนผลหลังจากการปฏิบัติกิจกรรม แล้วสะท้อนถึงความรู้สึกในด้านบวก ว่า รู้สึกดี และชอบ เพราะเมื่อเข้าร่วมกิจกรรมแล้ว ได้รับการยอมรับในหลายเรื่อง จากผู้อื่นที่ต่างรุ่น ต่างสาขากัน

"รู้สึกดีมากค่ะพี่ พอได้ทำงานด้วยกัน มันก็ได้เรียนรู้กัน เวลาเราเสนออะไร เพื่อนรับฟัง เราก็ดีใจ" (รฐ)

"เราพูดไรไป เค้ารับฟังเรา ก็เหมือนยอมรับเรา เมื่อก่อน เราแทบจะไม่มีตัวตน ก็ชอบกิจกรรมมากพี่" (อช)

มีสัมพันธภาพที่ดีเกิดขึ้น

นักเรียนอาชีวศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ ได้ร่วมกันทบทวนผลหลังจากการปฏิบัติกิจกรรม แล้วสะท้อนถึงความรู้สึกในด้านบวก ว่ามีความรู้สึกกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น เพราะมีสัมพันธภาพที่ดีเกิดขึ้น กับสมาชิกในกลุ่มของตัวเอง ทั้งต่างรุ่น ต่างสาขา

"ได้รู้จักรุ่นพี่ กล้าคุยกับเค้ามากขึ้น ไม่กลัวแล้วครับ เมื่อก่อนแค่ได้ยินว่ารุ่นพี่ ก็ไม่กล้าแล้ว คนไหนก็กลัว

แต่พอมาทำกิจกรรม ก็กล้ามากขึ้น กับคนที่เราได้ทำกิจกรรมด้วย" (รฐ)

"ก็ดีนะครับได้เพื่อนต่างสาขาครับ เมื่อก่อนไม่คุยกันหรอก ต่างคนต่างอยู่ แต่พอมาทำกิจกรรม มาร่วมด้วยกัน เจอกันก็ทักกันพี่ ไม่ใช่หาเรื่องนะ ทักทายปกตินี่แหละ" (อช)

3.1.3) ด้านทักษะ กลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ให้ความคิดเห็นว่า ผลลัพธ์ที่ได้จากการทำกิจกรรมในด้านทักษะ ได้แก่ มีความกล้าแสดงออก และกล้าแสดงความคิดเห็นมีทักษะในการโต้แย้ง มีทักษะการเป็นผู้นำ และผู้ตาม ทักษะการสื่อสาร ทักษะการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

ทักษะการสื่อสาร

นักเรียนอาชีวศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ ได้ร่วมกันทบทวนผลหลังจากการปฏิบัติกิจกรรม แล้วสะท้อนถึงสิ่งที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม ในเรื่องของทักษะการสื่อสาร เพราะต้องมีการสื่อสารกับต่างรุ่น ต่างสาขา และต้องทำหลายครั้ง จึงได้สะท้อนว่า มีทักษะการสื่อสารเพิ่มขึ้น

"ผมพูดรู้เรื่องขึ้นนะครับ พูดให้คนอื่นรู้ว่าผมจะทำอะไร อยากทำอะไร เมื่อก่อนก็แค่พูดกับเพื่อนด้วยกัน ตอนนี้ก็ต้องพูดกับแผนกอื่น รุ่นอื่น ตอนแรกๆ ก็ทำไม่ได้ครับ แต่พอทำบ่อยๆ เพราะต้องอธิบายก็เลยทำได้ดีขึ้นครับ" (รฐ)

ฝึกพูดให้คนอื่นเข้าใจเราเนี่ย สำคัญครับ มันช่วยทุกอย่างได้ เพราะถ้าเราพูดไม่รู้เรื่อง คนอื่นๆ ก็คงไม่เข้าใจเรา แต่ถ้าให้ฝึกพูดในห้องก็คงเบื่อครับ มันต้องแบบจัดกิจกรรมแบบนี้แหละครับ ผมว่าดี มันสถานการณ์จริงไงพี่" (รฐ)

ทักษะการโต้แย้ง

นักเรียนอาชีวศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ ได้ร่วมกันทบทวนผลหลังจากการปฏิบัติกิจกรรม แล้วสะท้อนถึงสิ่งที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม ในเรื่องของทักษะการโต้แย้งกับสมาชิกในกลุ่มที่มาจากต่างรุ่น ต่างสาขา เช่น การใช้วิธีการฟัง การใช้เหตุผลในการโต้แย้ง

"เราก็เรียนรู้ว่า เราควรหยุดฟัง หยุดคิด ถ้าเราไม่พอใจอะไร หรือไม่รู้ต้นเหตุจริงๆ แล้วค่อยพูดเหตุผลออกไป ก็ดีครับ ฟังกันมากขึ้น" (รฐ)

ทักษะการเป็นผู้นำ

นักเรียนอาชีวศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ ได้ร่วมกันทบทวนผลหลังจากการปฏิบัติกิจกรรม แล้วสะท้อนถึงสิ่งที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม ในเรื่องของทักษะการเป็นผู้นำ ที่ชัดเจน

"ผมเป็นพี่แล้ว น้องก็รอฟังว่าจะทำยังไงดี เริ่มตรงไหน ปกติผมก็รับมาจากอาจารย์มาส่งต่ออีกที ครั้งนี้น้องให้เป็นหัวหน้าเลย ก็ต้องคิดเยอะขึ้นครับ" (รฐ)

"แบ่งหน้าที่ครับ ผมก็ดูตามความเหมาะสม รู้อยู่แล้ว ใครถนัดซ่อม ถนัดพูด" (อช)

ทักษะการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

นักเรียนอาชีวศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ ได้ร่วมกันทบทวนผลหลังจากการปฏิบัติกิจกรรม แล้วสะท้อนถึงสิ่งที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม ในเรื่องของทักษะการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ที่เกิดขึ้นกับการจัดกิจกรรมของทุกฝ่าย

"ครั้งนี้ได้คิด ได้แก้ปัญหาด้วย มันมานอกเหนือจากที่เราคิดไว้ ก็แก้หน้างานครับ หลายเหตุการณ์ก็แก้ต่างกันไป ก็ดีครับ ได้ฝึกทำครับ" (อช)

3.2) ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงกิจกรรม

กลุ่มผู้ร่วมวิจัยส่วนใหญ่ ได้ร่วมกันให้ข้อเสนอแนะ ผ่านคำถามที่ว่า "หากจะต้องทำกิจกรรมอีกครั้ง จะทำอย่างไร โดยพบว่า สิ่งที่นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น เป็นสิ่งที่สามารถนำไปปรับปรุง และพัฒนาการจัดกิจกรรม ได้ ดังต่อไปนี้

3.2.1) ลักษณะของกิจกรรม

กลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ให้ความคิดเห็นว่า ชอบให้ทำกิจกรรมในรูปแบบเดิม เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ทำให้ได้คิดร่วมกับผู้อื่น และเป็นกิจกรรมที่ได้ความรู้จริงมากกว่าการฟังบรรยายแบบปกติ เพราะได้ร่วมทำกิจกรรม และเห็นความเชื่อมโยงของสิ่งที่เราคิดกับสิ่งที่เป็นความรู้จริงๆ และทำให้เห็นภาพเป้าหมายในการพัฒนาเครือข่ายครั้งนี้ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

"ชอบแบบนี้ครับ ไม่ต้องไปนั่งเซงๆ ฟังพูดอย่างเดียว แต่ได้ลงมือทำจริงๆ เห็นภาพจริง" (รฐ)

"ดีครับพี่ มันได้เพื่อนจริงๆ แล้วก็กล้าพูดกับพี่ๆ กับเพื่อนสาขาอื่นมากขึ้นด้วย มันไม่เฟค เหมือนที่ไปเข้าค่าย จัดแบบนี้ดีกว่า" (อช)

3.2.2) ขั้นตอนการทำกิจกรรม

กลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ให้ความคิดเห็นว่า เมื่อได้ทำกิจกรรมที่รับผิดชอบในส่วนของตนเองนั้น จะกล้านำเสนอความคิดเห็นให้มากขึ้นกว่าเดิม และเชิญชวนเพื่อนให้มาร่วมกิจกรรมมากกว่านี้ เพราะเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ และอยากให้เริ่มกิจกรรมในการพัฒนาเครือข่ายระหว่างสถานศึกษาเลย เนื่องจากอยากลองทำงานร่วมกับเพื่อนต่างสถานศึกษา

"อยากให้ลองจัดกับวิดลัยอื่นดูบ้างครับ ในวิดลัยตอนนี้ เจอเพื่อนต่างแผนกก็มีทักทาย มีถามกันบ้างว่าเป็นไง จากที่ไม่เคยทักกันมาก่อน" (รฐ)

"ทำได้จริงครับ ทำแล้วจะรู้จักกัน กล้าพูด กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่ต้องกลัวรุ่นพี่ แล้วก็จะไม่ต้องทำตามแบบที่ไม่อยากทำ แต่ต้องทำให้ต่อเนื่องทุกปี รุ่นต่อรุ่นกันไป ทำแทนรับน้องก็คงดีครับ" (อช)

ภายหลังจากที่ผู้เข้าร่วมการวิจัยได้ร่วมสะท้อนผลการปฏิบัติกิจกรรมในขั้นการสะท้อนผล (Reflect 1) แล้วนั้น ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุงกิจกรรม ไปใช้ในการวางแผนกิจกรรมการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนระหว่างสถานศึกษาในวงรอบที่ 2 มีรายละเอียดในหัวข้อ 3.1.2 ต่อไปนี้

3.1.2 วงรอบที่ 2: การพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนระหว่างสถานศึกษาในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา

1) ขั้นวางแผน (Plan2) การพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนระหว่างสถานศึกษา

หลังจากที่ได้ทำกิจกรรมการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนภายใน ของแต่ละสถานศึกษาแล้วนั้น ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากขั้นการสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflect 1) มาใช้ในการวางแผนเพื่อปรับปรุงกิจกรรม ร่วมกับกลุ่มผู้ร่วมวิจัยทั้ง 2 แห่ง อันประกอบด้วย กลุ่มอาจารย์สถานศึกษาละ 2 คน

กลุ่มนักเรียนปวช.สถานศึกษาของรัฐ จำนวน 30 คนสถานศึกษาของเอกชน จำนวน 15 คน โดยผู้วิจัยได้นำเสนอผลการปฏิบัติกิจกรรม โดยเฉพาะสิ่งที่อยากทำ หากต้องทำอีกครั้ง ให้กับกลุ่มผู้ร่วมวิจัยทั้ง 2 แห่งได้รับทราบ ทั้ง 2 แห่งได้ร่วมกันระดมความคิดเห็น เพื่อนำมาวางแผน (Plan2) ในการปรับปรุงกิจกรรมการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนทั้งภายใน และระหว่างสถานศึกษาให้เกิดขึ้นมา โดยมีผลของการระดมความคิดเห็น ดังนี้

1.1) กิจกรรม

กลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้เสนอกิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์ ตามความถนัดของแต่ละสาขา โดยเป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนอาชีวศึกษาทั้ง 2 แห่งได้ไปบำเพ็ญประโยชน์ร่วมกัน

1.2) วัตถุประสงค์

1.2.1) เพื่อให้นักเรียนอาชีวศึกษาได้ฝึกทักษะของการทำงานร่วมกัน

1.2.2) เพื่อให้นักเรียนอาชีวศึกษาได้มีเครือข่ายระหว่างสถานศึกษา

1.3) ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ร่วมกันคิดขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม มีรายละเอียดดังนี้

1.3.1) กลุ่มนักเรียนของแต่ละสถานศึกษา รวมทีมกันตามสาขาวิชาที่เรียนมา ได้เป็น 3 ทีม ได้แก่ ทีมไฟฟ้า ทีมอิเล็กทรอนิกส์ และทีมช่างยนต์

1.3.2) ในแต่ละกลุ่มจะมีตัวแทนจากสถานศึกษาภาครัฐ และสถานศึกษาภาคเอกชน รวมกันอยู่ โดยแต่ละสถานศึกษาจะทำการรวบรวมความรู้ และสิ่งที่ต้องการนำเสนอในการจัดนิทรรศการ มาเสนอให้กับอีกสถานศึกษาได้รับทราบ

1.3.3) ก่อนมารวมกลุ่มระหว่างสถานศึกษา กลุ่มภายในจะทำการวางแผนเตรียมอุปกรณ์ที่สามารถนำไปจัดกิจกรรมได้ และมีการเลือกหัวหน้าชุด ที่จะทำการประสานงานกับอีกสถานศึกษา เพื่อให้การเตรียมงาน และเตรียมอุปกรณ์เป็นไปอย่างครบถ้วน

1.3.4) รวมกลุ่มกันระหว่างสถานศึกษา เพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ นำเสนอสิ่งที่แต่ละสถานศึกษาได้เตรียมมา และหาข้อสรุปในการไปจัดกิจกรรม

1.3.5) แบ่งหน้าที่ให้กับสมาชิกทุกคน ในการออกไปทำกิจกรรม โดยมีหน้าที่ต่าง ดังนี้ ฝ่ายรับอุปกรณ์ซ่อม ฝ่ายซ่อม ฝ่ายสาธิตการซ่อม

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการบูรณาการร่วมกับโครงการบริการวิชาการแก่ชุมชน ของสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ให้กลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ไปจัดกิจกรรมบริการซ่อมแซมสิ่งของ ซึ่งเป็นหนึ่งในกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะของโครงการดังกล่าว โดยการปฏิบัตินั้นจะเกิดในหัวข้อ 2) ขั้นปฏิบัติกิจกรรม (Action2) ตามแผนที่วางไว้ และการสังเกต (Observe) มีรายละเอียดที่จะนำเสนอต่อไปนี้

2) ขั้นปฏิบัติกิจกรรม (Action 2) ตามแผนที่วางไว้ และการสังเกต (Observe)

ขั้นการปฏิบัติกิจกรรม (Action2) ตามแผนที่วางไว้ และการสังเกต เป็นการปฏิบัติกิจกรรมที่จัดทั้งภายในของแต่ละสถานศึกษา และจัดร่วมกันระหว่างสถานศึกษา โดยกลุ่มผู้ร่วมวิจัย โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนได้นำความรู้จากขั้นการปฏิบัติ (Action1) มาใช้ วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมในขั้นปฏิบัติ (Action2) เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกทักษะของการทำงานร่วมกัน และเพื่อให้นักเรียนได้มีเครือข่ายระหว่างสถานศึกษา ผ่านการจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ที่เป็นส่วนหนึ่งของโครงการบริการวิชาการแก่ชุมชน ของสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้วยการจัดกิจกรรมให้บริการการซ่อมแซมสิ่งของเครื่องใช้ภายในบ้านให้กับประชาชนผู้สนใจ โดยผู้วิจัยทำหน้าที่ในการสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมของกลุ่มนักเรียนตั้งแต่ก่อน และระหว่างการจัดกิจกรรม

2.1) จัดกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายเยาวชนระหว่างสถานศึกษา

โดยกิจกรรมที่จัดนั้น เป็นกิจกรรมระหว่างกลุ่ม มี การพัฒนาทักษะในการทำงานร่วมกัน ได้แก่ การปฏิบัติกิจกรรมบริการซ่อมอุปกรณ์ไฟฟ้าและเครื่องยนต์ มีขั้นตอนในการปฏิบัติ ดังนี้

2.1.1) กลุ่มนักเรียนของแต่ละสถานศึกษา รวมทีมกันตามสาขาวิชาที่เรียนมา ได้เป็น 3 ทีม ได้แก่ ทีมไฟฟ้า ทีมอิเล็กทรอนิกส์ และทีมช่างยนต์

2.1.2) ในแต่ละกลุ่มจะมีตัวแทนจากสถานศึกษาภาครัฐ และสถานศึกษาภาคเอกชน รวมกันอยู่ โดยแต่ละสถานศึกษาจะทำการรวบรวมความรู้ และสิ่งที่ต้องการนำเสนอในการจัดนิทรรศการ มาเสนอให้กับอีกสถานศึกษาได้รับทราบ

2.1.3) ก่อนมารวมกลุ่มระหว่างสถานศึกษา กลุ่มภายในจะทำการวางแผนเตรียมอุปกรณ์ที่สามารถนำไปจัดกิจกรรมได้ และมีการเลือกหัวหน้าชุด ที่จะทำการประสานงานกับอีกสถานศึกษา เพื่อให้การเตรียมงาน และเตรียมอุปกรณ์เป็นไปอย่างครบถ้วน

2.1.4) รวมกลุ่มกันระหว่างสถานศึกษา เพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ นำเสนอสิ่งที่แต่ละสถานศึกษาได้เตรียมมา และหาข้อสรุปในการไปจัดกิจกรรม

2.1.5) แบ่งหน้าที่ให้กับสมาชิกทุกคน ในการออกไปทำกิจกรรม โดยมีหน้าที่ต่าง ดังนี้ ฝ่ายรับอุปกรณ์ซ่อม ฝ่ายซ่อม ฝ่ายสาธิตการซ่อม

2.2) ผลการสังเกต (Observe) เพื่อประเมินการทำกิจกรรม

ภายหลังจากที่ผู้ร่วมวิจัย ทั้ง 2 แห่งได้ทำกิจกรรมการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทผู้วิจัยและนักวิจัยร่วมได้เข้าไปสังเกตตามกรอบการสังเกต รวมทั้งมีการสัมภาษณ์ผู้ร่วมกิจกรรมในแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านบริบทที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยและนักวิจัยร่วมได้ทำการสังเกตบริบทแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรม พบว่าในส่วนของการวางแผนการทำงาน ทีมภายในสถานศึกษาทั้งสองแห่ง จะแตกต่างกันตรงที่ ทีมภายในสถานศึกษาภาครัฐ จะร่วมกันรวบรวมความรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันบริเวณที่นั่งหลังองค์พ่อ ในช่วงที่มีเวลาว่างตรงกัน โดยส่วนใหญ่จะเป็นช่วงเวลาตั้งแต่ 14.00 น. เป็นต้นไป ส่วนทีมภายในสถานศึกษาภาคเอกชน จะร่วมกันรวบรวมความรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันบริเวณศาลาริมน้ำข้างๆ ห้องพักอาจารย์ฝ่ายพัฒนาศักยภาพนิสิต ในช่วงเวลาที่ว่างตรงกัน โดยส่วนใหญ่จะแบ่งเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงพักรับประทานอาหารกลางวัน และช่วงเวลาตั้งแต่ 16.00 น. เป็นต้นไป ส่วนในช่วงของการทำกิจกรรม กลุ่มนักเรียนจากสถานศึกษาทั้ง 2 แห่งนั้น ในช่วงแรกของการทำกิจกรรม จะยืนรวมกันเป็นกลุ่ม อยู่เฉพาะกับเพื่อนที่มาจากสถานศึกษาของตนเอง แต่เมื่อมีผู้เข้ามารับบริการ นักเรียนทั้งสองกลุ่ม ก็จะเข้าประจำที่ ที่ได้รับมอบหมายทันที

ด้านพฤติกรรมผู้วิจัยและนักวิจัยร่วมทำการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มนักเรียนจากทั้งสองสถานศึกษา พบว่า ในส่วนของการวางแผนการทำงาน ทีมภายในสถานศึกษา จะมีพฤติกรรมกระตือรือร้น กล้าที่จะแสดงความคิดเห็น รวมทั้งมีรอยยิ้มขณะที่ได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เมื่อมีคนใดคนหนึ่งเงียบ ก็จะมีนักเรียนที่ได้รับมอบหมายให้เป็นหัวหน้าทำหน้าที่กระตุ้น และสร้างเสียงหัวเราะ และพยายามให้ทุกคนได้มีส่วนร่วม

ยอมรับฟังความคิดเห็น

หลังจากนักเรียนอาชีวศึกษาได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับต่างรุ่น ต่างสาขา และต่างสถานศึกษาแล้ว พบพฤติกรรมการยอมรับฟังความคิดเห็น ของสมาชิกทุกคน เพื่อให้การทำงานร่วมกันเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

> *"ผมฟังคนอื่นมากขึ้นนะ เพราะสิ่งที่คนอื่นพูด บางทีมันแก้ปัญหาได้มากกว่าที่ผมคิด ผมก็เปิดมากขึ้น ฟังทุกคนเลย" (รฐ)*

> *"ถ้าเป็นเมื่อก่อน ก็คงไม่ฟัง อ่านหนังสืออย่างเดียวแล้วเชื่อหนังสือ แต่ตอนนี้เห็นแล้วว่า บางทีหนังสือก็ตอบไม่ได้ทั้งหมด ก็จะถามความเห็นทุกคน เพราะบางคนมีประสบการณ์มากกว่าเรา" (อช)*

ทำงานเป็น Step

หลังจากนักเรียนอาชีวศึกษาได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับต่างรุ่น ต่างสาขา และต่างสถานศึกษาแล้ว พบพฤติกรรมการทำงานเป็นขั้นตอน ที่ต้องชัดเจน เพราะเป็นฝ่ายที่ต้องดูแลความปลอดภัยของการจัดกิจกรรมในครั้งนี้

"ก็วางแผนด้วยกัน เพราะทำกับคนหลายคน หลายกลุ่ม มาดูกันว่า ใครจะทำตรงไหน ดูยังไง" (รฐ)

"ตอนวางแผนนี่ก็สนุก เพราะต้องจินตนาการว่า มันจะมีอะไรบ้าง เพราะเราต้องเตรียมไปทุกอย่าง กันพลาด" (อช)

ด้านความสัมพันธ์ผู้วิจัยและนักวิจัยร่วมได้ทำการสังเกตความสัมพันธ์ของของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม ทั้งในขณะทำกิจกรรม และหลังทำกิจกรรมของทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นช่วงการวางแผนเตรียมงาน แบ่งงานพบว่า ในช่วงแรกของการทำกิจกรรมนั้น ความสัมพันธ์อาจจะเป็นไปตามบทบาทชัดเจน นั่นคือ หัวหน้าทีมของแต่ละสถานศึกษา จะเป็นผู้รับผิดชอบในการเตรียมงาน ในการเป็นผู้นำขณะวางแผนงาน สมาชิกในกลุ่มจะทำตาม แต่เมื่อเวลาผ่านไป ทุกคนในกลุ่มก็จะมีความสัมพันธ์ที่ดีมากขึ้น กล้าที่จะเสนอความคิดเห็น กล้าที่จะแย้งแต่ก็ยอมรับความคิดเห็นของกันและกัน ในวันจัดกิจกรรม หัวหน้าทีมก็แต่ละฝ่าย โดยสิ่งที่สังเกตเห็นในการทำแต่ละบทบาทนั้น จะเห็นความสัมพันธ์ของทุกคนเป็นไปแบบเพื่อน พี่น้อง มีการพูดเล่น ชวนกันคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ทั้งสมาชิกของกลุ่มภายใน และสมาชิกระหว่างสถานศึกษา

ความสัมพันธ์ฉันท์น้องพี่

หลังจากนักเรียนอาชีวศึกษาได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับต่างรุ่นต่างสาขาแล้ว พบว่า ความสัมพันธ์ที่เห็นได้ชัดจากนักเรียนอาชีวศึกษา ที่ทำงานร่วมกันระหว่าง 2 สถานศึกษา คือ ความสัมพันธ์แบบพี่น้อง ที่ร่วมกันคิด เชื่อฟังสิ่งที่พี่แนะนำ

"ก็ชวนเค้าคุย อยากรู้ว่าเรียนวิธีซ่อมเหมือนกันมั้ย เพราะเรียนกันคนละที่ ก็คิดว่าเค้าเป็นพี่น้องเราไปแล้ว พอได้ลงซ่อมด้วยกัน มันก็สนิทกันแล้วพี่" (รฐ)

" ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเราดีมาก เป็นพี่เป็นน้องกัน เราก็ฟังกัน แรกๆ ก็มีที่ไม่ยอมกัน แต่พอฟังกันมากขึ้น ก็รับกันได้มากขึ้น ความเห็นดีดีมีเยอะ ก็เรียนรู้กันไป" (รฐ)

ด้านการมีส่วนร่วมผู้วิจัยและนักวิจัยร่วมได้ทำการสังเกตการในการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนในทุกช่วง ตั้งแต่วางแผนเตรียมงานของทีมภายในสถานศึกษาและร่วมกันระหว่างสถานศึกษา การแบ่งงาน และวันจัดกิจกรรม พบว่า ทุกคนมีบทบาทที่ชัดเจนในการทำ โดยมีการแบ่งหน้าที่ให้กับสมาชิก ในการจัดเตรียมสถานที่ จัดเตรียมอุปกรณ์ และแบ่งบทบาทตั้งแต่การลงทะเบียนรับอุปกรณ์ การตรวจสอบเบื้องต้น การส่งต่อการซ่อม กลุ่มที่ซ่อม กลุ่มส่งของคืนให้กับผู้มารับบริการ และกลุ่มที่ให้ความรู้ โดยมีอาจารย์ของทั้งสองสถานศึกษา เป็นผู้คอยให้คำปรึกษา

ทำตามหน้าที่

หลังจากนักเรียนอาชีวศึกษาได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับต่างรุ่นต่างสาขาแล้ว พบว่า การมีส่วนร่วมของทุกคน คือ ทำตามหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ

"เตรียมอย่างดี ใครทำอะไร ใครรับลงทะเบียน ใครเตรียมเอกสาร ใครเตรียมอุปกรณ์ กลุ่มไหนจะซ่อม กลุ่มไหนจะคอยรับ ซ่อมอะไรได้ ก็มาคุยกัน ก็แบ่งกลุ่มกันไป" (รฐ)

"ก็มาแบ่งกัน ว่าใครซ่อมไรได้บ้าง ซ่อมไฟ ซ่อมรถ พวกเครื่องใช้ไฟฟ้า ก็คนเยอะหน่อย" (อช)

ทั้งนี้ภายหลังขั้นปฏิบัติ (Action 2) และสังเกต (Observe) แล้ว ผู้วิจัยได้ให้นักเรียนอาชีวศึกษา ได้สะท้อนผลการปฏิบัติกิจกรรม ดังรายละเอียดในหัวข้อ 3) ขั้นสะท้อนผลปฏิบัติ (Reflect1) ดังต่อไปนี้

3) ขั้นการสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflect 2)

ผู้วิจัยได้ให้กลุ่มผู้ร่วมวิจัย ร่วมกันสะท้อนผลการปฏิบัติของกิจกรรม โดยใช้เทคนิคการทบทวนผลหลังการปฏิบัติงาน (After action review: AAR) เพื่อให้ได้ความคิดเห็นสำหรับการวางแผนเพื่อปรับปรุงกิจกรรมต่อไป ผ่านการทบทวนสิ่งที่ได้ทำ ความรู้สึกในขณะที่ทำและข้อเสนอแนะการพัฒนากิจกรรมการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนระหว่างสถานศึกษา มีดังนี้

3.1) ผลลัพธ์ที่ได้จากการทำกิจกรรม

3.1.1) ด้านความรู้ กลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลลัพธ์ที่ได้จากการทำกิจกรรมในด้านความรู้ ได้แก่ ได้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องการซ่อมแซมอุปกรณ์ต่างๆ ที่ไม่เคยเจอ เช่น โทรทัศน์สมัยสงครามโลก จักรยานสมัยโบราณ

ความรู้ในการซ่อมสิ่งของ

"ดีครับ ได้รู้จักพี่ๆ ได้แลกเปลี่ยนความคิดกัน ได้รู้จักอะไหล่บางตัวที่ไม่รู้ด้วยครับ ก็ได้ทั้งความรู้" (รฐ)

ได้ความรู้ในเรื่องการทำงานร่วมกันว่ามีความสำคัญหากต้องทำงานร่วมกับคนอื่นมากกว่า 1 คน ต้องรู้จัก การสื่อสารที่ดี การให้เกียรติ การยอมรับความคิดเห็น การช่วยเหลือกัน การมีส่วนร่วมของทุกคน

ความรู้ในการทำงานร่วมกัน

นักเรียนอาชีวศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ ได้ร่วมกันทบทวนผลหลังจากการปฏิบัติกิจกรรม แล้วสะท้อนถึงความรู้ที่ได้เกี่ยวกับเรื่องการทำงานร่วมกัน

"หนูได้เห็นพี่เค้าทำ ว่าต้องพูดยังไง ต้องฟังยังไง เค้าไม่เถียงเลยค่ะ แต่เค้าทำให้ดู หนูเลยรู้ว่า ที่เคยได้ยินว่า รับฟังความคิดเห็น มันเป็นแบบนี้ "(อช)

"ก็ต้องมีการสื่อสารกัน พูดให้รู้เรื่องอ่ะพี่ แล้วก็ยอมรับกัน ถึงจะมาจากคนละที่ คนละรุ่น ก็ต้องยอมรับ" (รฐ)

3.1.2) ด้านความรู้สึก กลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ให้ความเห็นว่า ส่วนใหญ่จะรู้สึกดี ทำให้เห็นว่าว่าตัวเองก็สามารถทำประโยชน์ให้กับคนอื่นๆ ได้ รู้สึกว่าตัวเองมีคุณค่า และดีใจที่ได้นำเสนอภาพลักษณ์ในด้านที่ดีของนักเรียนอาชีวศึกษาไปสู่คนทั่วๆ ไปด้วย เกิดการได้รับการยอมรับจากสังคมมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสถานศึกษา

เห็นคุณค่าในตนเอง

นักเรียนอาชีวศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ ได้ร่วมกันทบทวนผลหลังจากการปฏิบัติกิจกรรม แล้วสะท้อนถึงความรู้สึกในด้านบวก ว่ารู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองมากขึ้นกว่าเดิม รู้ว่าสามารถทำอะไรเพื่อคนอื่นได้ ทำให้เกิดความรู้สึกดี และปลื้ม ทั้งในขณะทำกิจกรรมและหลังจากการทำกิจกรรม

"ผมเพิ่งรู้พี่ ว่าผมก็ช่วยเค้าได้ มันดีต่อใจ แบบบอกไม่ถูกเลยพี่ อยากมาทำเรื่อยๆ ยิ่งเค้าบอกว่า เราไม่ได้ซ่อมแค่ของ แต่ซ่อมหัวใจ ผมนี่น้ำตาซึมเลย" (รฐ)

"ดีมากเลยครับพี่ ผมดีใจที่ผมซ่อมวิทยุให้ป้าเค้าได้ เค้าดีใจมาก ผมเห็นเค้าน้ำตาคลอเลย เค้าบอกผมไม่ได้แค่ซ่อมวิทยุ แต่ซ่อมหัวใจให้เค้าเลย ผมล่ะปลื้มมากเลยครับ" (รฐ)

"ปลื้มค่ะพี่ ได้ซ่อมทีวีสมัยสงครามด้วย ที่มันไม่มีอะไหล่แล้วอ่ะค่ะ แต่ลุงแกยกมา เราก็ซ่อม ช่วยกันกับเพื่อนอีกที่ ก็เปิดได้ ถึงมันจะเป็นขาวดำ แต่ลุงเค้ามาจับมือขอบคุณเรา หนูใจพองเลยพี่ เฮ้ยเราก็ทำได้นะ แค่เป็นนักเรียนแต่ก็ทำได้นะ ใจพองมากพี่" (อช)

เกิดสัมพันธภาพที่ดี

นักเรียนอาชีวศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ ได้ร่วมกันทบทวนผลหลังจากการปฏิบัติกิจกรรม แล้วสะท้อนถึงความรู้สึกในด้านบวก ว่ามีความรู้สึกกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น เพราะมีสัมพันธภาพที่ดีเกิดขึ้น กับสมาชิกในกลุ่มของตัวเอง ทั้งต่างรุ่น ต่างสาขา

"ผมไม่คิดเลยว่า แค่ผมมาซ่อมของในกิจกรรมครั้งนี้ ผมจะได้เพื่อนต่างที่ ได้ช่วยเหลือกัน ผมชอบมากนะ (อช)

"ปกติรองก็รู้จักกับอาจารย์ที่อื่นๆ อยู่แล้ว พอเด็กได้มาทำกิจกรรมร่วมกันก็ดีมากเลยหนู เด็กๆ เค้าจะได้รู้จักกัน อาจารย์เค้าก็ดี ให้คำปรึกษาไม่แบ่งเด็กเค้าเด็กเรา" (อรฐ)

ทำให้สังคมเห็นภาพลักษณ์ที่ดีของอาชีวศึกษา

นักเรียนอาชีวศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ ได้ร่วมกันทบทวนผลหลังจากการปฏิบัติกิจกรรม แล้วสะท้อนถึงความรู้สึกในด้านบวก ว่ามีความรู้สึกดี ที่ได้ทำให้สังคมเห็นภาพลักษณ์ที่ดีของอาชีวศึกษา

ที่ได้ทำให้คนเห็นว่า เด็กอาชีวก็มีดี ภาพลักษณ์ดีดี อยากทำไปเรื่อย ๆเลยพี่" (รฐ)

รู้สึกดีที่เกิดเครือข่าย ระหว่างสถานศึกษา

นักเรียนอาชีวศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ ได้ร่วมกันทบทวนผลหลังจากการปฏิบัติกิจกรรม แล้วสะท้อนถึงความรู้สึกในด้านบวก ว่ามีความรู้สึกดี เพราะได้เครือข่ายระหว่างสถานศึกษา

"หนูไม่เคยไปกับวิดลัยอื่น พอได้มา ก็ดีค่ะ ได้รู้จักคนเยอะ ได้มีคอนเนคชั่นค่ะพี่" (รฐ)

3.1.3) ด้านทักษะ กลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ให้ความคิดเห็นว่า ผลลัพธ์ที่ได้จากการทำกิจกรรมในด้านทักษะ ได้แก่ ทักษะในการวางแผน ตั้งแต่เริ่มรับอุปกรณ์ที่นำมาซ่อม ผู้รับผิดชอบในการซ่อม รวมทั้งการคืนอุปกรณ์ในการซ่อม ที่ต้องมีการวางแผนที่ดี ไม่เช่นนั้นอาจเกิดความล่าช้าและความสับสนได้ ทักษะการสื่อสารกับผู้อื่น ตั้งแต่เพื่อน รุ่นน้อง รุ่นพี่ รวมไปถึงประชาชนทั่วไป ให้เข้าใจในสิ่งที่อยากสื่อสาร เช่น การอธิบายเรื่องการซ่อม อะไหล่ การดูแลรักษา สุดท้ายคือ ทักษะในการซ้อมอุปกรณ์ต่างๆ เช่น โทรทัศน์ เครื่องเสียง จักรยาน เตารีด วิทยุ

ทักษะการสื่อสาร

นักเรียนอาชีวศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ ได้ร่วมกันทบทวนผลหลังจากการปฏิบัติกิจกรรม แล้วสะท้อนถึงสิ่งที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม ในเรื่องของทักษะการสื่อสาร เพราะต้องมีการสื่อสารกับต่างรุ่น ต่างสาขา และต้องทำหลายครั้ง จึงได้สะท้อนว่า มีทักษะการสื่อสารเพิ่มขึ้น

"ได้ฝึกพูดมากๆเลยพี่ ต้องอธิบายตั้งแต่เริ่มรับของเลย ว่าต้องบอกนะว่าอะไรเสียตรงไหน ถ้าซ่อมไม่ได้ก็ต้องไปบอกอาจารย์ เค้าก็มาดูให้ ต้องอธิบายอีก พอซ่อมเสร็จ ก็ต้องอธิบายให้ป้าๆ ฟังอีกว่า อะไรมันเสีย แล้วเราซ่อมอะไรให้แล้วต้องดูแลยังไง พอเค้ายิ้ม ขอบคุณผมนี่ใจพองเลย (ยิ้มกว้าง)" (รฐ)

"ดี ได้ฝึกการพูดด้วยค่ะ ว่าจะพูดกับคนอื่นๆยังไงให้รู้เรื่อง" (อช)

ทักษะการวางแผน

นักเรียนอาชีวศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ ได้ร่วมกันทบทวนผลหลังจากการปฏิบัติกิจกรรม แล้วสะท้อนถึงสิ่งที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม ในเรื่องของทักษะการวางแผน ในการทำกิจกรรมต่างๆ หลายครั้ง จึงได้สะท้อนว่า มีทักษะการวางแผนพิ่มขึ้น

> *"ต้องเตรียมการไปอย่างดีเลยครับพี่ วางแผนกันเลย เพราะต้องเตรียมของไปเยอะ แล้วเรากะจำนวนคนไม่ได้ เราก็ได้รู้ว่า การวางแผนควรทำยังไง ให้เป็นขั้นเป็นตอน"* (รฐ)

> "เราก็เตรียมวางแผนกันว่า จะจัดโต๊ะรูปแบบไหน รับลงทะเบียนยังไง แล้วก็ต้องเตรียมอะไรไปบ้าง เพราะไปไกล ถ้าอุปกรณ์ไม่พอก็ไม่ดี ก็ต้องมาวางแผนร่วมกันกับอาจารย์ครับ" (อช)

3.2) ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงกิจกรรม

กลุ่มผู้ร่วมวิจัยส่วนใหญ่ ได้ร่วมกันให้ข้อเสนอแนะ ผ่านคำถามที่ว่า "หากจะต้องทำกิจกรรมอีกครั้ง จะทำอย่างไร" โดยพบว่า สิ่งที่กลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้แสดงความคิดเห็น เป็นสิ่งที่สามารถนำไปปรับปรุง และพัฒนาการจัดกิจกรรม ได้ ดังต่อไปนี้

3.2.1) ลักษณะของกิจกรรม

ชอบให้ทำกิจกรรมในรูปแบบเดิม เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ทำให้ได้คิด และฝึกปฏิบัติจริง และได้ทำงานร่วมกับบุคคลหลาย ๆ กลุ่ม และเห็นความเชื่อมโยงของสิ่งที่เราได้ตั้งแต่กิจกรรมการพัฒนาความรู้ และฝึกทักษะในตอนแรกที่สถานศึกษาของตัวเอง กับสิ่งที่ได้ปฏิบัติจริง ทำให้เห็นภาพการพัฒนาเครือข่ายครั้งนี้ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น สิ่งที่จะเตรียมเพิ่มเติมหากต้องทำครั้งต่อไปคือ อุปกรณ์ในการซ่อม และอะไหล่สำหรับอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมทั้งการประสานงานกับสมาชิกคนอื่นๆ ผ่านทางออนไลน์ให้มากกว่าเดิม

> *"อยู่ไกลกันนะพี่ ผมว่าติดต่อกันทางไลน์ก็ดีพี่ สะดวก แล้วก็กลับไปอ่านได้ด้วยว่าคุยอะไร เร็วด้วย จะได้เตรียมของ ปรึกษาอะไรกันได้ง่ายขึ้น"* (รฐ)

> *"เวลาเจอกันยากครับ อยู่ไกลกัน บางมีอยากเตรียมงาน อยากทำความเข้าใจร่วมกัน ก็ลำบาก ผมว่าถ้ามีไลน์กลุ่มเนี่ย ก็น่าจะดี" (อช)*

3.2.2) ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

กลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ให้ความคิดเห็นว่า จะค้นหาข้อมูล เพื่อวางแผนในการนำสิ่งของมาสาธิตการซ่อม และอุปกรณ์อะไหล่มาเพิ่มเติม นอกจากนี้ยังต้องการให้มีการสร้างกลุ่ม Line ในการวางแผนกิจกรรมร่วมกันทั้งกับกลุ่มเยาวชนในสถานศึกษา และกลุ่มเยาวชนระหว่างสถานศึกษา เพื่อให้มีการติดต่อประสานงานที่ง่ายขึ้น อยากทำกิจกรรมในสถานที่อื่น รวมทั้งเพิ่มกิจกรรมการให้ความรู้เข้ามาด้วย

"จะให้ดีอาจต้องสร้าง Line เพราะเวลาจะคุยกันต้องนัดกันมันยาก มันไกลกัน ถ้ามี Line ก็ดีพี่ ส่งข้อความไปทิ้งไว้ ใครว่างก็มาตอบได้" (รฐ)

"จัดแบบนี้ก็ดีแล้วครับ แต่ตอนเตรียมงาน หรือเกิดปัญหา มันต้องถามกันหลายคน เตรียมกันข้ามวิดลัย ถ้าได้มีกรุ๊ปไลน์ ก็ได้คุยกันสะดวกขึ้น" (อช)

ภายหลังจากที่ผู้เข้าร่วมการวิจัยได้ร่วมสะท้อนผลการปฏิบัติกิจกรรมในขั้นการสะท้อนผล (Reflect 2) แล้วนั้น ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุงกิจกรรม ไปใช้ในการวางแผนกิจกรรมการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนระหว่างสถานศึกษาในวงจรที่ 3 มีรายละเอียดดังหัวข้อ 3.1.3 ต่อไปนี้

3.1.3 วงรอบที่ 3: การพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนระหว่างสถานศึกษาในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา

1) ขั้นวางแผน (Plan 3) การพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนระหว่างสถานศึกษา

หลังจากที่ได้ทำกิจกรรมการพัฒนาทักษะของการทำงานร่วมกันภายใน และทีมระหว่างสถานศึกษาแล้วนั้น ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากขั้นการสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflect 2) มาใช้ในการวางแผนเพื่อปรับปรุงกิจกรรม ร่วมกับกลุ่มผู้ร่วมวิจัยทั้ง 2 แห่ง อันประกอบด้วย กลุ่มอาจารย์สถานศึกษาละ 2 คน กลุ่มนักเรียนปวช.สถานศึกษาของรัฐ จำนวน 30 คนสถานศึกษาของเอกชน จำนวน 15คน โดยผู้วิจัยได้นำเสนอผลการปฏิบัติกิจกรรม โดยเฉพาะสิ่งที่อยากทำ หากต้องทำอีกครั้ง ให้กับกลุ่มผู้ร่วมวิจัยทั้ง 2 แห่งได้รับทราบ ทั้ง 2 แห่งได้ร่วมกันระดมความคิดเห็นเพื่อนำมาวางแผน (Plan3) ในการปรับปรุงกิจกรรมการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนทั้งภายใน และระหว่างสถานศึกษาให้เกิดขึ้นมา โดยมีผลของการระดมความคิดเห็น ดังต่อไปนี้

1.1) กิจกรรม

กลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้เสนอกิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์ ตามความถนัดของแต่ละสาขา โดยเป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนอาชีวศึกษาทั้ง 2 แห่งได้ไปบำเพ็ญประโยชน์ร่วมกัน มีการบริการซ่อมสิ่งของ และเครื่องยนต์ และให้ความรู้เกี่ยวกับการซ่อมสิ่งของต่างๆ

1.2) วัตถุประสงค์

1.2.1) เพื่อให้นักเรียนอาชีวศึกษาได้ฝึกทักษะของการทำงานร่วมกัน

1.2.2) เพื่อให้นักเรียนอาชีวศึกษาได้มีเครือข่ายระหว่างสถานศึกษา

1.3) ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ร่วมกันคิดขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม มีรายละเอียด ดังนี้

1.3.1) จัดนักเรียนจากสถานศึกษาทั้ง 2 แห่งเป็นกลุ่มตามความสมัครใจ

1.3.2) จัดตั้งกลุ่ม Line โดยใช้ชื่อ R-Cheewa, R-Relationship

1.3.3) ให้แต่ละกลุ่มวางแผนการทำงานในการจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์

1.3.4) แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับกลุ่มอาจารย์

1.3.5) เตรียมอุปกรณ์ สิ่งของ และเอกสารที่จะนำไปแจกในวันจัดกิจกรรม

1.3.6) จัดกิจกรรมตามที่วางแผนไว้

1.3.7) สรุปผลการจัดกิจกรรม

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการบูรณาการร่วมกับโครงการบริการวิชาการแก่ชุมชน ของสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ให้กลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ไปจัดกิจกรรมให้บริการซ่อมแซมสิ่งของ และความรู้เกี่ยวกับการซ่อมแซม และรักษาอุปกรณ์ไฟฟ้า ซึ่งเป็นหนึ่งในกิจกรรมการพัฒนาความรู้และทักษะของโครงการดังกล่าว โดยการปฏิบัตินั้นจะเกิดในหัวข้อ 2) ขั้นปฏิบัติกิจกรรม (Action2) ตามแผนที่วางไว้ และการสังเกต มีรายละเอียดที่จะนำเสนอต่อไปนี้

2) ขั้นปฏิบัติกิจกรรม (Action 3) ตามแผนที่วางไว้ และการสังเกต (Observe)

ขั้นการปฏิบัติกิจกรรม (Action3) ตามแผนที่วางไว้ และการสังเกต (Observe) เป็นการปฏิบัติกิจกรรมที่จัดทั้งภายในของแต่ละสถานศึกษา และจัดร่วมกันระหว่างสถานศึกษา วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมในขั้นปฏิบัติ (Action 3) เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกทักษะของการทำงานร่วมกัน และเพื่อให้นักเรียนได้มีเครือข่ายระหว่างสถานศึกษา ผ่านการจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ที่เป็นส่วนหนึ่งของโครงการบริการวิชาการแก่ชุมชน ของสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ด้วยการจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ด้วยการซ่อมสิ่งของ และให้ความรู้เกี่ยวกับการซ่อมแซมและบำรุงรักษาสิ่งของเครื่องใช้ภายในบ้านให้กับประชาชนผู้สนใจ โดยผู้วิจัยและนักวิจัยร่วมทำหน้าที่ในการสังเกตเพื่อประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมของกลุ่มผู้ร่วมวิจัยตั้งแต่ก่อน และระหว่างการจัดกิจกรรม

2.1) จัดกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายเยาวชนระหว่างสถานศึกษา

โดยกิจกรรมที่จัดนั้น เป็นกิจกรรมระหว่างกลุ่ม มี การพัฒนาทักษะในการทำงาน ร่วมกัน ได้แก่ การปฏิบัติกิจกรรมบริการซ่อมอุปกรณ์ไฟฟ้าและเครื่องยนต์ มีขั้นตอนในการปฏิบัติ ดังนี้

2.1.1) จัดนักเรียนจากสถานศึกษาทั้ง 2 แห่งเป็นกลุ่มตามความสมัครใจ

2.1.2) จัดตั้งกลุ่ม Line โดยใช้ชื่อ R-Cheewa, R-Relationship

2.1.3) ให้แต่ละกลุ่มวางแผนการทำงานในการจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์

2.1.4) แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับกลุ่มอาจารย์

2.1.5) เตรียมอุปกรณ์ สิ่งของ และเอกสารที่จะนำไปแจกในวันจัดกิจกรรม

2.1.6) จัดกิจกรรมตามที่วางแผนไว้

2.1.7) สรุปผลการจัดกิจกรรม

2.2) ผลการสังเกต (Observe) เพื่อประเมินผลการทำกิจกรรม

ภายหลังจากที่กลุ่มผู้ร่วมวิจัยทั้ง 2 แห่งได้ทำกิจกรรมการพัฒนาพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทผู้วิจัยและนักวิจัยร่วมได้เข้าไปสังเกตตามกรอบการสังเกต และสัมภาษณ์ผู้ร่วมวิจัย พบผล ดังนี้

ด้านบริบทที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยและนักวิจัยร่วมได้ทำการสังเกตบริบทแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรม พบว่าในส่วนของการวางแผนการทำงาน ภายในสถานศึกษาทั้งสองแห่ง จะแตกต่างกันตรงที่ กลุ่มภายในสถานศึกษาภาครัฐ จะร่วมกันรวบรวมความรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันบริเวณที่นั่งหลังองค์พ่อ ในช่วงที่มีเวลาว่างตรงกัน โดยส่วนใหญ่จะเป็นช่วงเวลาตั้งแต่ 14.00 น. เป็นต้นไป ส่วนกลุ่มภายในสถานศึกษาภาคเอกชน จะร่วมกันรวบรวมความรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันบริเวณศาลาริมน้ำข้างๆ ห้องพักอาจารย์ฝ่ายพัฒนาศักยภาพนิสิต ในช่วงเวลาที่ว่างตรงกัน โดยส่วนใหญ่จะแบ่งเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงพักรับประทานอาหารกลางวัน และช่วงเวลาตั้งแต่ 16.00 น. เป็นต้นไป ทั้งนี้ในส่วนของการเตรียมงาน นอกจากแต่ละที่จะเตรียมงานในสถานที่ของตนเองแล้ว ก็ยังมีการนัดหมายกันผ่านทางออนไลน์ ด้วยโปรแกรม Line อีกด้วย ส่วนในช่วงของการทำกิจกรรม กลุ่มนักเรียนจากสถานศึกษาทั้ง 2 แห่งนั้น ยืนอยู่ร่วมกันตั้งแต่เริ่มจนจบกิจกรรม

ด้านพฤติกรรมผู้วิจัยและนักวิจัยร่วมทำการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มนักเรียนจากทั้งสองสถานศึกษา พบว่า ในส่วนของการวางแผนการทำงาน ทีมภายในสถานศึกษาจะมีพฤติกรรมกระตือรือร้น กล้าที่จะแสดงความคิดเห็น รวมทั้งมีรอยยิ้มขณะที่ได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เมื่อมีคนใดคนหนึ่งเงียบ ก็จะมีนักเรียนที่ได้รับมอบหมายให้เป็นหัวหน้าทำหน้าที่กระตุ้น และสร้างเสียงหัวเราะ และพยายามให้ทุกคนได้มีส่วนร่วม ส่วนในขณะจัดกิจกรรม ทุกคนมีพฤติกรรมความตั้งใจในการให้ความรู้ ตอบข้อซักถาม อย่างกระตือรือร้น มีแววตาที่มีความสุข และมีการหยอกล้อ สร้างเสียงหัวเราะเป็นระยะๆ

ยอมรับฟังความคิดเห็น

หลังจากนักเรียนอาชีวศึกษาได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับต่างรุ่น ต่างสาขาแล้ว พบพฤติกรรมการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ที่สำคัญคือ การยอมรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน

"เราก็ฟังทุกคน คิดว่าความเห็นของทุกคนสำคัญหมด ในไลน์นี่ทุกคนแย่งกันตอบมากเลย ก็ต้องค่อยๆ อ่านก่อนจะสรุปอะไร" (รฐ)

แบ่งปันความช่วยเหลือ

หลังจากนักเรียนอาชีวศึกษาได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับต่างรุ่นต่างสาขาแล้วพบว่า มีพฤติกรรมการช่วยเหลือซึ่งกันและกันของสมาชิกภายในกลุ่มทุกคน ต่อเนื่องไปจนถึงการใช้ชีวิตประจำวัน

"บางทีก็มีนะ น้องไลน์มาส่วนตัว ไม่เข้าในกลุ่ม ถามเรื่องการบ้านบ้าง เรื่องของที่พังบ้าง เราก็ช่วยไปเท่าที่ช่วยได้" (รฐ)

ด้านความสัมพันธ์ผู้วิจัยและนักวิจัยร่วมได้ทำการสังเกตความสัมพันธ์ของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม ทั้งในขณะทำกิจกรรม และหลังทำกิจกรรมของทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นช่วงการวางแผนเตรียมงาน แบ่งงานพบว่า ในครั้งนี้ เป็นการทำกิจกรรมร่วมกันครั้งที่ 2 ของนักเรียนทั้ง 2 แห่ง จะสังเกตเห็นความสัมพันธ์ที่มีความสนิทสนมกันมากขึ้น มีความกล้าที่จะเสนอความคิดเห็น กล้าที่จะแย้งแต่ก็ยอมรับความคิดเห็นของกันและกัน มีการส่งสติ๊กเกอร์ไลน์ให้กันมากกว่า แค่ถามตอบในเรื่องของความรู้ แต่มีถามในเรื่องทั่วๆ ไปของกันและกันเพิ่มมากขึ้น ในวันจัดกิจกรรม สิ่งที่สังเกตเห็นในการทำแต่ละบทบาทนั้น จะเห็นความสัมพันธ์ของทุกคนเป็นไปแบบเพื่อน พี่น้อง มีการพูดเล่น ชวนกันคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ทั้งสมาชิกของกลุ่มภายใน และสมาชิกระหว่างสถานศึกษา

ความสัมพันธ์ฉันท์น้องพี่

หลังจากนักเรียนอาชีวศึกษาได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับต่างรุ่นต่างสาขาแล้ว พบว่า ความสัมพันธ์ที่เห็นได้ชัดจากนักเรียนอาชีวศึกษา คือ ความสัมพันธ์แบบพี่น้องที่ร่วมกันคิด เชื่อฟังสิ่งที่พี่แนะนำ

"พอเราคุยกันมากขึ้น ก็กล้ามากขึ้นครับ เวลาคุยงานกัน ผมก็กล้าพูด กล้าแย้งคนอื่นบ้าง" (รฐ)

"ผมคิดว่า การที่เราได้คุยกันมากขึ้น ทำให้ผมกล้าบอกความรู้สึก ว่าผมคิดยังไง การเตรียมงานครั้งนี้เลยสนุกสำหรับผมมาก" (อช)

แบ่งปันความช่วยเหลือ

หลังจากนักเรียนอาชีวศึกษาได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับต่างรุ่น ต่างสาขาแล้วพบว่า มีพฤติกรรมการช่วยเหลือซึ่งกันและกันของสมาชิกภายในกลุ่มทุกคน

"พอถึงวันงาน ทุกคนช่วยกันหมดเลย ไม่แบ่งเลยว่าใครมาจากไหน มันเหมือนกลุ่มเดียวกันไปแล้ว" (รฐ)

"ผมก็ไปช่วยน้องเค้านะ เห็นเค้าดูมึนๆ อยู่ก็เข้าไปเลย ไม่ได้รอให้เค้าเรียก ก็รู้สึกว่าเป็นน้อง เป็นกลุ่มเดียวกัน" (อช)

ด้านการมีส่วนร่วมผู้วิจัยและนักวิจัยร่วมได้ทำการสังเกตการในการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนในทุกช่วง ตั้งแต่วางแผนเตรียมงานของทีมภายในสถานศึกษาและร่วมกันระหว่างสถานศึกษา การแบ่งงาน และวันจัดกิจกรรม พบว่า ทุกคนมีบทบาทที่ชัดเจนในการทำ โดยมีการแบ่งหน้าที่ให้กับสมาชิก ในการจัดเตรียมสถานที่ จัดเตรียมอุปกรณ์ และแบ่งบทบาท กลุ่มที่ให้ความรู้ กลุ่มที่ตอบคำถาม กลุ่มที่เตรียมอุปกรณ์ในการสาธิต โดยมีอาจารย์ของทั้งสองสถานศึกษา เป็นผู้คอยให้คำปรึกษา

ทั้งนี้ภายหลังขั้นปฏิบัติ (Action 3) และสังเกต (Observe) แล้ว ผู้วิจัยได้ให้กลุ่มผู้ร่วมวิจัย ได้สะท้อนผลการปฏิบัติกิจกรรม ดังรายละเอียดในหัวข้อ 3) ขั้นสะท้อนผลปฏิบัติ (Reflect1)

3) ขั้นการสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflect 3)

ผู้วิจัยและนักวิจัยร่วมได้ให้กลุ่มผู้ร่วมวิจัยที่เข้าร่วมกิจกรรม ร่วมกันสะท้อนผลการปฏิบัติของกิจกรรม โดยใช้เทคนิคการทบทวนผลหลังการปฏิบัติงาน (After action review: AAR) เพื่อให้ได้ความคิดเห็น สำหรับการวางแผนเพื่อปรับปรุงกิจกรรมต่อไป ผ่านการทบทวนสิ่งที่ได้ทำ ความรู้สึกในขณะที่ทำ และข้อเสนอแนะการพัฒนากิจกรรมการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนระหว่างสถานศึกษา มีดังนี้

3.1) ผลลัพธ์ที่ได้จากการทำกิจกรรม

3.1.1) ด้านความรู้ กลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ให้ความคิดเห็นว่า ผลลัพธ์ที่ได้จากการทำกิจกรรมในด้านความรู้ ได้แก่ ได้ความรู้เรื่องกิจกรรมการทำงานร่วมกัน และได้ความรู้เกี่ยวกับการซ่อมแซมอุปกรณ์ต่างๆ

"ผมรู้เลยพี่ ว่าถ้ามันเสียอีก จะซ่อมตรงไหน บางชิ้นไม่เคยเจอเลย ได้มาเจอที่นี่ ก็แอบไปดูตอนเค้าซ่อม ก็รู้เลยว่าทำไง" (รฐ)

"ทำเองก็รู้สิพี่ อันไหนทำไง บางอันไม่เคยรู้เลยนะ แบบในหนังสือมันก็บอกอย่างนึง พอเรามาซ่อมจริงๆ มันต้องดัดแปลง แล้วหลายคนช่วยกัน เราก็ได้รู้อะไรเพิ่มเยอะเลย" (อช)

3.1.2) ด้านความรู้สึก กลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ให้ความเห็นว่า ผลลัพธ์ที่ได้จากการทำกิจกรรมในด้านความรู้สึกนั้น ส่วนใหญ่จะรู้สึกดี ทำให้เห็นว่าว่าตัวเองก็สามารถทำประโยชน์ให้กับคนอื่นๆ ได้รู้สึกว่าตัวเองมีคุณค่า และดีใจที่ได้นำเสนอภาพลักษณ์ในด้านที่ดีของนักเรียนอาชีวศึกษาไปสู่คนทั่วๆ ไปด้วย และที่มากที่สุดคือ รู้สึกภาคภูมิใจและประทับใจที่ได้ทำให้คนอื่นมีรอยยิ้มกลับไป หลังจากที่ซ่อมสิ่งของได้แล้ว และได้รับคำขอบคุณอย่างจริงใจ

รู้สึกดีที่มีกลุ่ม

นักเรียนอาชีวศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ ได้ร่วมกันทบทวนผลหลังจากการปฏิบัติกิจกรรม แล้วสะท้อนถึงความรู้สึกในด้านบวก ว่ามีความรู้สึกดีใจที่ได้มีกลุ่มเพื่อน ที่สามารถพูดคุย ติดต่อสื่อสาร ปรึกษากันได้ทุกเรื่อง

"ดีใจครับที่ได้มาทำงานร่วมงานกันอีกครั้ง คราวนี้ก็เหมือน เพื่อน พี่น้องก็มีความเป็น "เรา" มากขึ้นครับ" (รฐ)

"มี Group line ก็คุยกันมากขึ้นครับ ส่งติ๊กเกอร์ ส่งรูป ตอนเราทำงานก็เอาไปโพสต์ในเฟสบุคเรา ก็มีคนมากด Like มาสนใจ อยากมาร่วมด้วย ก็ได้เพื่อนเพิ่มอีก ได้กลุ่มเพื่อนทางไลน์เพิ่มด้วยครับ ถ้าต่อไปมีแบบนี้ ผมว่า ตีกันก็คงไม่มีแล้วล่ะครับ เพราะเป็นเพื่อนพี่น้องกัน ไม่ตีกันพี่" (อช)

เห็นคุณค่าในตนเอง

นักเรียนอาชีวศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ ได้ร่วมกันทบทวนผลหลังจากการปฏิบัติกิจกรรม แล้วสะท้อนถึงความรู้สึกในด้านบวก ว่ามีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง กล้าทำในสิ่งที่ไม่คิดว่าจะทำได้ รู้สึกปลื้มมาก

"รู้สึกว่าตัวเองมีคุณค่าค่ะ ได้มาที่มหาลัย ได้เดินเข้ามาแบบไม่อาย มีคนมาถามสิ่งที่หนูรู้ หนูตอบได้ หนูปลื้มมากพี่" (รฐ)

สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้เด็กอาชีว

นักเรียนอาชีวศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ ได้ร่วมกันทบทวนผลหลังจากการปฏิบัติกิจกรรม แล้วสะท้อนถึงความรู้สึกในด้านบวก ว่ามีความรู้สึกดีที่ได้ช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับเด็กอาชีว

"ผมว่านอกจากตัวผมจะได้นะพี่ ผมคิดว่าผมทำให้วิดลัยได้ อาชีวก็ได้ด้วย เป็นภาพลักษณ์ดีดี ผมอยากให้ได้ออกสื่อด้วย คนจะได้รู้ว่า อาชีวดีดีก็มี" (อช)

มีสัมพันธภาพที่ดี

นักเรียนอาชีวศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ ได้ร่วมกันทบทวนผลหลังจากการปฏิบัติกิจกรรม แล้วสะท้อนถึงความรู้สึกในด้านบวก ว่ามีความรู้สึกดี ที่ได้มีเพื่อนมากขึ้น มีสัมพันธภาพที่ดีกับสมาชิกภายในกลุ่ม ทั้งในสถานศึกษา และต่างสถานศึกษา

"ก็ดีมากนะ ชอบมากเลย ถ้ามีเวลามากกว่านี้ก็คงจะได้สร้างสัมพันธ์กันเพิ่มขึ้น เด็กก็ได้รู้จักกันมากขึ้น จะขยายไปกลุ่มอื่นๆ ได้อีก" (ครฐ)

"ครั้งนี้หนูได้คุยกับพี่อีกที่เยอะขึ้นค่ะ กล้ามากขึ้น เพราะพี่เค้าชอบส่งสติ๊กเกอร์ให้ในไลน์ เราเลยกล้าคุยมากขึ้น แล้วเค้าก็เก่งด้วยค่ะ ถามอะไรก็ตอบได้หมดเลย" (อช)

รู้สึกดีที่มีพื้นที่ทางสังคม

นักเรียนอาชีวศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ ได้ร่วมกันทบทวนผลหลังจากการปฏิบัติกิจกรรม แล้วสะท้อนถึงความรู้สึกในด้านบวก ว่ามีความรู้สึกบวก ว่ารู้สึกดี ที่ได้พื้นที่ทางสังคมทั้งแบบปกติ และแบบออนไลน์ ทำให้ได้แสดงความคิดเห็น และมีพื้นที่ในการได้โชว์สิ่งดีดีที่ร่วมกันทำมากขึ้น

"ดีมากเลยครับ ผมมีอะไรก็โพสต์ในไทม์ไลน์ ส่งไปในกรุ๊ปไลน์ คนก็สนใจ เค้าก็ชอบกัน ผมก็ดี มีที่ให้คุย ให้แชร์" (รฐ)

"เดี๋ยวนี้มีไรก็ไปคุยในไลน์ เหมือนเพื่อนกันไปหมดแล้ว ไม่มีต่างที่กัน บางทีก็ไปถามการบ้าน พี่ๆ เพื่อนๆ เค้าก็ตอบให้ ผมก็มีที่ให้คุย ให้เล่น" (อช)

3.1.3) ด้านทักษะ กลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ให้ความคิดเห็นว่า ผลลัพธ์ที่ได้จากการทำกิจกรรมในด้านทักษะ ได้แก่ ทักษะในการสื่อสารกับผู้อื่น ทั้งกลุ่มเพื่อน รุ่นพี่ รุ่นน้อง อาจารย์ และผู้มารับบริการ ทักษะในการทำงานร่วมกันผู้อื่น เช่น การฟัง การให้เกียรติกัน การมีความรับผิดชอบ และทำตามบทบาทที่ได้รับมอบหมาย ทักษะในการนำเสนอ ในการเลือกข้อมูลมาให้ความรู้กับผู้ที่มาร่วมกิจกรรมในทุกระดับ ตั้งแต่แม่บ้าน ประชาชนทั่วไป นิสิตนักศึกษา พนักงานของมหาวิทยาลัย เป็นต้น ทักษะในการซ่อมแซมสิ่งของ เช่น อุปกรณ์ไฟฟ้า

ทักษะการสื่อสาร

นักเรียนอาชีวศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ ได้ร่วมกันทบทวนผลหลังจากการปฏิบัติกิจกรรม แล้วสะท้อนถึงสิ่งที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม ในเรื่องของทักษะการสื่อสาร เพราะต้องมีการสื่อสารกับต่างรุ่น ต่างสาขา และต้องทำหลายครั้ง จึงได้สะท้อนว่า มีทักษะการสื่อสารเพิ่มขึ้น

"พอมีไลน์ก็ดีพี่ คุยกันง่าย ไวขึ้น สนิทกันร็วด้วย บางทีไม่กล้าพูด ผมก็พิมพ์ ส่งติ๊กเกอร์บ้าง มันดีตรงที่ไม่ต้องมารวมกัน แต่ก็คุยได้ได้ง่ายพี่"(อช)

"เกิดสิพี่ เครือข่ายเนี่ย อย่างน้อยก็มีกลุ่มที่รู้จักกัน ถามกัน มีน้องมันไปเปิดร้านซ่อมพัดลมเลยนะพี่ พอมันทำไม่ได้ มันก็ไลน์มาถามผมว่าซ่อมยังไง ผมว่าดีนะพี่ ได้มีกลุ่มที่มีคนหลายที่ หลายรุ่น ก็ช่วยกัน ถ้ามีแบบนี้ไอ้ตีกันไรนี่ ผมว่ามันก็คงลดลงพี่ พวกที่มันตีมันก็ค่อยๆ จบไป ต่อไปก็ไม่มีแล้วพี่" (รฐ)

ทักษะการวางแผน

นักเรียนอาชีวศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ ได้ร่วมกันทบทวนผลหลังจากการปฏิบัติกิจกรรม แล้วสะท้อนถึงสิ่งที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม ในเรื่องของทักษะการวางแผนในการทำกิจกรรม แบบไม่เป็นทางการ ผ่านทางออนไลน์ มากขึ้น ทำให้กิจกรรมดำเนินไปอย่างรวดเร็ว

"ได้ฝึกการวางแผนมากขึ้น โดยเฉพาะแบบไม่เป็นทางการ เพราะเราคุยกันในไลน์ ไม่ต้องมานั่งในห้องประชุม ทำให้ทำงานได้เร็วขึ้น" (รฐ)

"รู้ว่า อะไรต้องทำก่อน ทำหลัง ทำตามแผนควรวาง step ยังไง แล้วก็การคุยกันในไลน์ ทำให้คุยได้ง่ายขึ้น ได้เร็วขึ้น ตอนกลางคืนก็คุยได้ด้วย" (อช)

3.2) ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงกิจกรรม

กลุ่มผู้ร่วมวิจัยส่วนใหญ่ ได้ร่วมกันให้ข้อเสนอแนะ ผ่านคำถามที่ว่า "หากจะต้องทำกิจกรรมอีกครั้ง จะทำอย่างไร" โดยพบว่า สิ่งที่กลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้แสดงความคิดเห็น เป็นสิ่งที่สามารถนำไปปรับปรุง และพัฒนาการจัดกิจกรรม ได้ ดังต่อไปนี้

3.2.1) ลักษณะของกิจกรรม

กลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ให้ความคิดเห็นว่า ชอบให้ทำกิจกรรมในรูปแบบนี้ที่ได้ทำงานร่วมกัน และได้แสดงความสามารถ นำความรู้ที่มีไปทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ทำให้ได้คิดร่วมกับผู้อื่น และเป็นกิจกรรมที่ได้ความรู้จริงมากกว่าการฟังบรรยายแบบปกติ เพราะได้ร่วมทำกิจกรรม และเห็นความเชื่อมโยงของสิ่งที่เราคิดกับสิ่งที่เป็นความรู้จริง ๆ และทำให้เห็นแนวทางในการพัฒนาเครือข่าย และแนวทางในการป้องกันการทะเลาะวิวาทมากขึ้น ครั้งนี้ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

"ดีครับ ได้ไปช่วยทำประโยชน์ ได้ฝึกฝีมือด้วย ยิ่งมีไลน์กลุ่มมา มันก็คุยกันง่ายขึ้น สนิทกันกว่าเดิมดี" (รฐ)

"ทำให้มีกลุ่มเพิ่ม ชอบมากเลยครับ จัดแบบนี้บ่อย ๆ ผมก็มีเพื่อนเพิ่มขึ้นอีกเยอะเลย" (อช)

3.2.2) ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

กลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้เสนอความคิดเห็นว่า จะวางแผนประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้เพื่อนมาร่วมกันมากขึ้น เพื่อจะได้มาทำกิจกรรมดีดีร่วมกัน และได้ทำงานร่วมกับโรงเรียนอื่น โดยเฉพาะกลุ่มที่มีเรื่องทะเลาะวิวาท และกลุ่มเสี่ยง จะเริ่มตั้ง เพจ Facebook เพื่อจะได้แชร์ให้เพื่อนๆ ในสถานศึกษาได้เห็นภาพตั้งแต่เริ่มวางแผนกิจกรรม การทำกิจกรรมไปด้วยกัน และอาจมีการวางแผน Live ใน Facebook ขณะที่ทำกิจกรรมด้วยในส่วนของกลุ่ม Line จะคุยและแชร์กันในเรื่องอื่นๆ นอกเหนือจากเรื่องการเตรียมงาน เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันมากยิ่งขึ้น

> *"ผมว่า ต่อไปจะ Live ใน FB ด้วยพี่ คนคงสนใจเยอะเลย คนอื่นๆ ที่ไม่ได้มาเค้าคงอยากมา ครั้งหน้าจะประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น เอารูปไปโชว์เลย เปิดรับสมัครด้วย ผมว่าช่วยได้แน่ ตีกันไรเนี่ย ต่อไปไม่มีใครสนใจแล้ว อยากมาทำแบบนี้มากกว่า"* (รฐ)

ภายหลังจากที่ผู้เข้าร่วมการวิจัยได้ร่วมสะท้อนผลการปฏิบัติกิจกรรมในขั้นการสะท้อนผล (Reflect 3) แล้วนั้น ผู้วิจัยจะถือว่าเป็นการสิ้นสุดกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยสิ่งที่ได้จากการสะท้อนผลนั้น เป็นเกณฑ์ในการวัดความสำเร็จของการสร้างรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชน ที่จะบอกได้ว่าการพัฒนาเครือข่ายที่ร่วมกันพัฒนาขึ้นมานั้นประสบความสำเร็จหรือไม่ อย่างไร โดยดูผลจากการทำกิจกรรม ในด้านความรู้ ความรู้สึก และทักษะที่เกิดขึ้น ดังภาพประกอบ 3 และตาราง 19 ต่อไปนี้

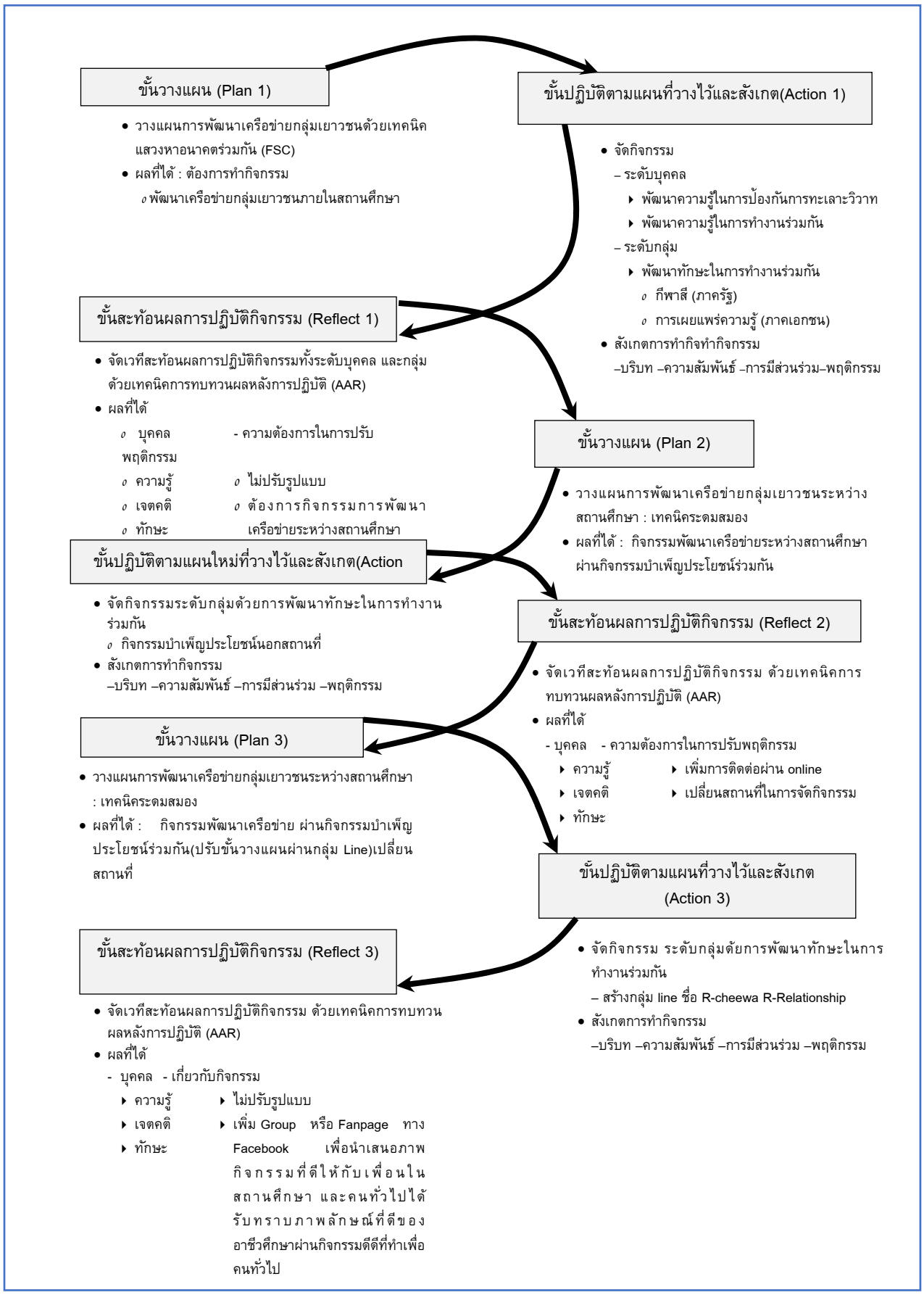

ภาพประกอบ 3 วงจรการสร้างรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาท

ตาราง 19 ผลการทำกิจกรรมในการสร้างรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	กิจกรรม	ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนอาชีวศึกษา
1.เพื่อให้นักเรียนอาชีวศึกษามีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการทะเลาะวิวาท	1. ทำใบงานก่อนเรียน 2. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มละ 3 คน โดยในแต่ละกลุ่มจะคละชั้นปี และสาขา 3. ให้ทุกกลุ่มร่วมกันระดมสมองถึงวิธีการป้องกันการทะเลาะวิวาท และนำเสนอ 4. ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปวิธีการทั้งหมด พร้อมช่วยกันบอกความเป็นไปได้ของแต่ละวิธี 5. ผู้วิจัยสรุปความหมายของการป้องกันการทะเลาะวิวาท วิธีการป้องกันการทะเลาะวิวาท โดยเชื่อมโยงความรู้ที่เตรียมมา กับสิ่งที่นักเรียนตอบ 6. ผู้วิจัยให้นักเรียนทำใบงาน	- นักเรียนมีความรู้ในเรื่องวิธีการป้องกันการทะเลาะวิวาท - นักเรียนมีความกล้าแสดงออกในการนำเสนอความคิดของตนเอง
2.เพื่อให้นักเรียนอาชีวศึกษามีความรู้เกี่ยวกับการทำงานร่วมกัน	1. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มละ 3 คน โดยในแต่ละกลุ่มจะคละชั้นปี และสาขา 2. ให้ทุกกลุ่มร่วมกันระดมสมองถึงคำสำคัญของการทำงานร่วมกัน โดยถ้ากลุ่มไหนคิดได้ให้ขึ้นมาเขียนคำนั้นบนกระดาน พอหมดเวลา กลุ่มไหนได้คะแนนมากที่สุด จะได้รับรางวัล 3. ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปคำทั้งหมดที่เขียน ว่าเกี่ยวข้องกับการทำงานร่วมกันอย่างไร 4. ผู้วิจัยสรุปความหมายของการการทำงานร่วมกัน โดยเชื่อมโยงความรู้ที่เตรียมมา กับสิ่งที่นักเรียนตอบ 5. ผู้วิจัยให้นักเรียนทำใบงาน	- นักเรียนมีความรู้ในเรื่องการทำงานร่วมกัน - นักเรียนมีความกล้าแสดงออกในการนำเสนอความคิดของตนเอง

ตาราง 19 (ต่อ)

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	กิจกรรม	ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนอาชีวศึกษา
3.เพื่อสร้างกลุ่มระหว่างนักเรียนอาชีวศึกษาต่างชั้นปีและต่างสาขาวิชา ในการป้องกันการทะเลาะวิวาท	สถานศึกษาภาครัฐ 1. จัดกิจกรรมกีฬาสีภายในสถานศึกษา 2. แบ่งเป็นสี โดยในแต่ละสี มีนักเรียนของแต่ละแผนกรวมกัน ชั้นปีละ 5 คน รวม 30คน) 3. ให้นักเรียนวางแผนในการจัดกิจกรรมโดยมีการเลือกประธานสี เป็นผู้รับผิดชอบการทำกิจกรรมของสี 4. ให้นักเรียนแต่ละสี ทำงานเป็นฝ่าย เช่น ฝ่ายกีฬา ฝ่ายกองเชียร์ฝ่ายรักษาความปลอดภัย 5. ประสานงานกับอาจารย์ฝ่ายพัฒนานักศึกษา ในเรื่องกรรมการ และสถานที่ในการจัดกิจกรรม ผู้วิจัยและครูร่วมกันสังเกตและประเมินการทำกิจกรรมของนักเรียนตั้งแต่ช่วงวางแผน และวันจัดกิจกรรม	- มีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียนอาชีวศึกษาต่างชั้นปีต่างสาขา - ได้รับการยอมรับจากเพื่อน - ได้รับการยอมรับจากนักเรียนอาชีวศึกษาต่างชั้นปี และต่างสาขา - มีความกล้าแสดงออกและกล้าแสดงความคิดเห็น - มีทักษะในการโต้แย้ง - มีทักษะการเป็นผู้นำและผู้ตาม
	สถานศึกษาเอกชน 1. จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เผยแพร่ความรู้เกี่ยวสาขาที่ศึกษาอยู่ 2. แบ่งเป็นกลุ่ม โดยในแต่ละกลุ่ม มีนักเรียนของแต่ละรุ่นรวมกัน ชั้นปีละ 3คนรวม 15 คน 3. ให้นักเรียนวางแผนในการจัดกิจกรรมโดยมีการเลือกหัวหน้ากลุ่ม และแบ่งหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการทำกิจกรรมเป็นฝ่ายเช่น ฝ่ายหาความรู้ ฝ่ายเตรียมอุปกรณ์ฝ่ายสาธิต 4. ประสานงานกับอาจารย์ฝ่ายพัฒนานักศึกษา ในเรื่องกรรมการ และสถานที่ในการจัดกิจกรรม ผู้วิจัยและครูร่วมกันสังเกตและประเมินการทำกิจกรรมของนักเรียนตั้งแต่ช่วงวางแผน และวันจัดกิจกรรม	

ตาราง 19 (ต่อ)

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	กิจกรรม	ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนอาชีวศึกษา
4.เพื่อสร้างเครือข่ายระหว่างโรงเรียนในการป้องกันการทะเลาะวิวาท	1. กลุ่มนักเรียนของแต่ละสถานศึกษา รวมทีมกันตามสาขาวิชาที่เรียนมา ได้เป็น 3 ทีม ได้แก่ ทีมไฟฟ้า ทีมอิเล็กทรอนิกส์ และทีมช่างยนต์ 2. ในแต่ละกลุ่มจะมีตัวแทนจากสถานศึกษาภาครัฐ และสถานศึกษาภาคเอกชน รวมกันอยู่ โดยแต่ละสถานศึกษาจะทำการรวบรวมความรู้ และสิ่งที่ต้องการนำเสนอในการจัดนิทรรศการ มาเสนอให้กับอีกสถานศึกษาได้รับทราบ 3. ก่อนมารวมกลุ่มระหว่างสถานศึกษา กลุ่มภายในจะทำการวางแผน เตรียมอุปกรณ์ที่สามารถนำไปจัดกิจกรรมได้ และมีการเลือกหัวหน้าชุด ที่จะทำการประสานงานกับอีกสถานศึกษา เพื่อให้การเตรียมงาน และเตรียมอุปกรณ์เป็นไปอย่างครบถ้วน 4. รวมกลุ่มกันระหว่างสถานศึกษา เพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ นำเสนอสิ่งที่แต่ละสถานศึกษาได้เตรียมมา และหาข้อสรุปในการไปจัดกิจกรรม 5. แบ่งหน้าที่ให้กับสมาชิกทุกคน ในการออกไปทำกิจกรรม โดยมีหน้าที่ต่าง ดังนี้ ฝ่ายรับอุปกรณ์ซ่อม ฝ่ายซ่อม ฝ่ายสาธิตการซ่อม	- มีเครือข่ายระหว่างสถานศึกษา - มีความรู้ในเรื่องการซ่อมสิ่งของ - เห็นคุณค่าในตนเอง - เกิดการได้รับการยอมรับจากสังคม - มีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสถานศึกษา - ทักษะการวางแผน - ทักษะการจัดการความขัดแย้ง - ทักษะการสื่อสาร

ตาราง 19 (ต่อ)

วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	กิจกรรม	ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนอาชีวศึกษา
5.เพื่อสร้างเครือข่ายทางสังคมในการป้องกันการทะเลาะวิวาท	1. จัดนักเรียนจากสถานศึกษาทั้ง 2 แห่งเป็นกลุ่มตามความสมัครใจ 2. จัดตั้งกลุ่ม Line โดยใช้ชื่อ R-Cheewa, R-Relationship 3. ให้แต่ละกลุ่มวางแผนการทำงานในการจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ 4. แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับกลุ่มอาจารย์ 5. เตรียมอุปกรณ์ สิ่งของ และเอกสารที่จะนำไปแจกในวันจัดกิจกรรม 6. จัดกิจกรรมตามที่วางแผนไว้ 7. สรุปผลการจัดกิจกรรม	- เกิดเครือข่ายทางสังคม - มีเครือข่ายระหว่างสถานศึกษา - มีความรู้ในเรื่องการซ่อมสิ่งของ - เห็นคุณค่าในตนเอง - เกิดการได้รับการยอมรับจากสังคม - มีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสถานศึกษา - ทักษะการวางแผน - ทักษะการจัดการความขัดแย้ง - ทักษะการสื่อสาร

3.1.4 โครงสร้างและบทบาทของสมาชิกในเครือข่ายที่เกิดขึ้น

จากผลการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พบว่า มีเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา เกิดขึ้นในลักษณะของเครือข่ายตามแนวนอน กล่าวคือ เป็นเครือข่ายที่ความสัมพันธ์ภายในสถานศึกษา และระหว่างสถานศึกษาโดยภายในเครือข่ายมีความเท่าเทียมกัน ลักษณะการแลกเปลี่ยนเป็นไปโดยช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การติดต่อภายในเครือข่าย เป็นการติดต่อระหว่างบุคคล ที่ไม่มีระดับอำนาจที่มากกว่า แต่เป็นไปในลักษณะเพื่อนที่มีความเท่าเทียมกัน

มีการแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจนในเครือข่าย ตั้งแต่ ฝ่ายวางแผน ฝ่ายประสานงาน ฝ่ายจัดกิจกรรม โดยแต่ละฝ่ายมีสมาชิก และบทบาท ดังต่อไปนี้

1) เครือข่ายภายในสถานศึกษา

แบ่งเป็น สถานศึกษาของรัฐ และ สถานศึกษาของเอกชน

1.1) สถานศึกษาของรัฐ (30 คน)

ตาราง 20 ฝ่ายต่างๆ และบทบาทของสมาชิก เครือข่ายภายในสถานศึกษาของรัฐ

ฝ่าย	บทบาทที่สมาชิกต้องทำ	จำนวนสมาชิก
วางแผน	- รวบรวมความต้องการ และสอบถามความคิดเห็นจากสมาชิก - เตรียมการวางแผนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรม - เช่น รูปแบบการจัดกิจกรรม สถานที่ จำนวนผู้ลงพื้นที่	10 คน
ประสานงาน	- ประสานงานกับอาจารย์ ในการเสนอกิจกรรมที่ต้องการจัด เช่น จัดกิจกรรมให้ความรู้ในการป้องกันการทะเลาะวิวาท กับนักเรียนใหม่ จัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการสื่อสารร่วมกัน จัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ - ประสานกับฝ่ายวางแผน เพื่อนำข้อสรุปของฝ่ายนักเรียน เข้าร่วมประชุมกับอาจารย์ - นำข้อสรุปในการจัดกิจกรรมจากอาจารย์ มาแจ้งกับสมาชิก - เมื่อเจอ หรือ ทราบข่าวเกี่ยวกับการทะเลาะวิวาท ก็จะนำข้อมูลไปแจ้งกับอาจารย์ และ สมาชิก เพื่อหาแนวทางในการป้องกันการทะเลาะวิวาทที่จะเกิดขึ้น	15 คน
การเงิน	- ดูแลเรื่องงบประมาณในการจัดกิจกรรม ร่วมกับอาจารย์	5 คน
สมาชิก	- เป็นผู้เข้าร่วมในการจัดกิจกรรม	30 คน

1.2) สถานศึกษาของเอกชน (15 คน)

ตาราง 21 ฝ่ายต่างๆ และบทบาทของสมาชิก เครือข่ายภายในสถานศึกษาของเอกชน

ฝ่าย	บทบาทที่สมาชิกต้องทำ	จำนวนสมาชิก
วางแผน	- รวบรวมความต้องการ และสอบถามความคิดเห็นจากสมาชิก - เตรียมการวางแผนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรม - เช่น รูปแบบการจัดกิจกรรม สถานที่ จำนวนผู้ลงพื้นที่	5 คน
ประสานงาน	- ประสานงานกับอาจารย์ ในการเสนอกิจกรรมที่ต้องการจัด เช่น จัดกิจกรรมให้ความรู้ในการป้องกันการทะเลาะวิวาท กับนักเรียนใหม่ จัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการสื่อสารร่วมกัน จัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ - ประสานกับฝ่ายวางแผน เพื่อนำข้อสรุปของฝ่ายนักเรียน เข้าร่วมประชุมกับอาจารย์ - นำข้อสรุปในการจัดกิจกรรมจากอาจารย์ มาแจ้งกับสมาชิก - เมื่อเจอ หรือ ทราบข่าวเกี่ยวกับการทะเลาะวิวาท ก็จะนำข้อมูลไปแจ้งกับอาจารย์ และ สมาชิก เพื่อหาแนวทางในการป้องกันการทะเลาะวิวาทที่จะเกิดขึ้น	5 คน
การเงิน	- ดูแลเรื่องงบประมาณในการจัดกิจกรรม ร่วมกับอาจารย์	5 คน
สมาชิก	- เป็นผู้เข้าร่วมในการจัดกิจกรรม	15 คน

2) เครือข่ายระหว่างสถานศึกษา

เป็นเครือข่ายที่เกิดขึ้น โดยมีสมาชิกเป็นนักเรียนอาชีวศึกษาที่มาจากสถานศึกษาที่ต่างกัน แต่มารวมกันเป็นเครือข่าย เพื่อวัตถุประสงค์ในการป้องกันการทะเลาะวิวาท มีลักษณะเป็นเครือข่ายแนวนอน คือ สมาชิกทุกคนในเครือข่ายมีความเท่าเทียมกัน แต่มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ของแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 22 ฝ่ายต่างๆ และบทบาทของสมาชิก เครือข่ายระหว่างสถานศึกษา

ฝ่าย	บทบาทที่สมาชิกต้องทำ	จำนวนสมาชิก	
		รัฐ	เอกชน
วางแผน	- รวบรวมความต้องการ และสอบถามความคิดเห็นจากสมาชิก - เตรียมการวางแผนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรม - เช่น รูปแบบการจัดกิจกรรม สถานที่ จำนวนผู้ลงพื้นที่	10 คน	5 คน
ประสานงาน	- ประสานงานกับอาจารย์ ในการเสนอกิจกรรมที่ต้องการจัด เช่น จัดกิจกรรมให้ความรู้ในการป้องกันการทะเลาะวิวาทกับนักเรียนใหม่ จัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการสื่อสารร่วมกัน จัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ - ประสานกับฝ่ายวางแผน เพื่อนำข้อสรุปของฝ่ายนักเรียนเข้าร่วมประชุมกับอาจารย์ - นำข้อสรุปในการจัดกิจกรรมจากอาจารย์ มาแจ้งกับสมาชิก - เมื่อเจอ หรือ ทราบข่าวเกี่ยวกับการทะเลาะวิวาท ก็จะนำข้อมูลไปแจ้งกับอาจารย์ และ สมาชิก เพื่อหาแนวทางในการป้องกันการทะเลาะวิวาทที่จะเกิดขึ้น - เรียกรวมสมาชิกให้มีกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ทั้งแบบที่เป็นทางการ และ ไม่เป็นทางการ	10 คน	5 คน
การเงิน	- ดูแลเรื่องงบประมาณ	5 คน	5 คน
สมาชิก	- เป็นผู้เข้าร่วมในการจัดกิจกรรม	30 คน	15 คน

เมื่อประมวลรวมผลทั้งหมดผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์รูปแบบของการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา มีรายละเอียดในหัวข้อ 3.2 ดังนี้

3.2 การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา

จากการการทำกิจกรรมผ่านขั้นตอนต่าง ๆ ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมทั้ง 3 วงจรที่ผ่านมานั้น เป็นวงจรที่ทำให้เห็นการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชน ทั้งในระดับภายในสถานศึกษา และระหว่างสถานศึกษาของนักเรียนอาชีวศึกษา โดยผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการทำกิจกรรมแสดงให้เห็นว่า การพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในครั้งนี้ นำไปสู่การป้องกันการทะเลาะวิวาท

สำหรับนักเรียนอาชีวศึกษาที่เข้าร่วมในครั้งนี้ได้เป็นอย่างดี โดยผลจากการที่ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทปรากฏว่ามี 3 รูปแบบ โดยในแต่ละรูปแบบ ประกอบด้วย ลักษณะของกิจกรรม ขั้นตอน และเงื่อนไขความสำเร็จ มีรายละเอียดนี้

3.2.1 รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทแบบริเริ่มสร้างเครือข่าย

เป็นรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทภายในสถานศึกษา เน้นกิจกรรมการพัฒนาความรู้ และพัฒนาทักษะที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทะเลาะวิวาท ที่ตัวแทนนักเรียนอาชีวศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและตัวแทนอาจารย์ ได้มีส่วนร่วมกับผู้วิจัยในการปฏิบัติการวางแผน ปฏิบัติ สังเกต และสะท้อนผล ตามหลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

1) ลักษณะของกิจกรรม

เป็นกิจกรรมที่เน้นการพัฒนาความรู้ และการพัฒนาทักษะภายในสถานศึกษา โดยเป็นกิจกรรมกลุ่ม และการได้ลงมือปฏิบัติจริง

2) ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ประกอบด้วย ขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

2.1) ขั้นการเตรียมการ เป็นการสำรวจ และวิเคราะห์ นักเรียนอาชีวศึกษาในด้านประสบการณ์เดิม เกี่ยวกับการป้องกันการทะเลาะวิวาท ทั้งในส่วนของวิธีการ และการแก้ปัญหาการทะเลาะวิวาทที่ผ่านมา รวมทั้งประสานงานกับผู้บริหารในการจัดกิจกรรมที่ได้มาจากข้อเสนอของนักเรียนอาชีวศึกษา

2.2) ขั้นการปฏิบัติกิจกรรม เป็นขั้นตอนที่ตัวแทนนักเรียนอาชีวศึกษาได้ทำกิจกรรมที่ทำนี้ เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผ่านกิจกรรมกลุ่ม เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนอาชีวศึกษา ได้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็น ระหว่างชั้นปี และระหว่างสาขา โดยมีเป้าหมายของกิจกรรมที่สำคัญ ดังนี้

2.2.1) เป้าหมายเพื่อการพัฒนาความรู้

ในส่วนนี้ เป็นการทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทะเลาะวิวาท และความรู้ที่สำคัญของการรวมเป็นกลุ่มเดียวกัน นั่นคือ ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานร่วมกัน ผ่านการทำกิจกรรมแบบกลุ่ม

2.2.2) เป้าหมายเพื่อการพัฒนาทักษะ

เป็นการฝึกทักษะที่สำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนอาชีวศึกษามีความเป็นกลุ่มเดียวกัน ระหว่างสาขา และระหว่างชั้นปี ได้แก่ ทักษะที่เกี่ยวกับการทำงานร่วมกัน ประกอบด้วย ทักษะการโต้แย้ง ทักษะการกล้าแสดงออก ทักษะการพูดในที่สาธารณะ ทักษะการเป็นผู้นำและผู้ตาม

2.2.3) เป้าหมายเพื่อการพัฒนาเจตคติ

เป็นการทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาเจคตติที่ดีในการป้องกันการทะเลาะวิวาท ด้วยทำกิจกรรมให้ได้สัมผัสกับการมีสัมพันธภาพที่ดีในระหว่างสาขา และระหว่างชั้นปี ลดความกลัวรุ่นพี่ เพิ่มความกล้าแสดงออก การได้เป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี

2.3) ขั้นการติดตามสะท้อนผล เป็นขั้นตอนการติดตามที่มุ่งผลสำเร็จ คือ นักเรียนอาชีวศึกษาที่เป็นกลุ่มผู้ร่วมวิจัยในครั้งนี้ มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปอย่างไร โดยผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ ภายหลังจากที่กิจกรรมสิ้นสุดลง เป็นเวลา 2 เดือน โดยผลจากการสัมภาษณ์ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบว่า เป้าหมายของการจัดกิจกรรมที่เน้นการพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทะเลาะวิวาท และการทำงานร่วมกันนั้น ได้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

"ผมได้รู้จักรุ่นพี่มากขึ้นครับ กล้าพูดกับเค้ามากขึ้น แบบมีอะไรก็คุยกัน ไม่ต้องเก็บไว้ เพราะเราทำอะไรด้วยกันมาหลายอย่าง ตั้งแต่พี่กลับไป ผมก็มีไปบำเพ็ญประโยชน์ร่วมกันอีก ก็ร่วมกันตั้งแต่วางแผน ให้ความรู้น้องๆ ผมก็เอากิจกรรมพี่มาใช้ด้วยนะ" (รฐ1)

"ผมเหรอพี่ รู้เลยว่า ป้องกันเนี่ย ทำได้หลายกลุ่ม ผมเอาไปใช้กับกลุ่มที่มันไม่เสี่ยงนะพี่ พวกน้องที่มันไม่เคยทะเลาะ ผมก็ชวนมันมาทำเนี่ย ไปซ่อมโน่นนี่ ก็ดีนะพี่ มันก็มีไรทำ ไม่ต้องไปมัวสนใจแต่เรื่องทะเลาะ" (รฐ3)

"ผมก็ได้ใช้นะพี่ อย่างมีกิจกรรมจัดการขยะเนี่ย จารย์เค้าก็ให้มาคิดด้วยกัน ผมก็กล้าพูดกับพี่ๆ เค้ามากขึ้น แล้วก็ให้น้องๆ มันได้พูดด้วย ก็ผมจำเอา จากตอนที่ทำกิจกรรมกับพี่ แล้วมันดี" (รฐ5)

3) เงื่อนไขที่ทำให้เกิดผลสำเร็จ

การวิเคราะห์เงื่อนไขที่ส่งเสริมให้การดำเนินกิจกรรมตามรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชน แบบริเริ่มสร้างเครือข่ายนี้ ต้องอาศัยเงื่อนไขที่มีคุณลักษณะ หรือบทบาทดังนี้

3.1) กลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา

- มีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการทะลาะวิวาท
- มีความเต็มใจเข้าร่วมในการทำกิจกรรม
- มีความต้องการที่จะช่วยลด และป้องกันการทะเลาะวิวาท

- มีการเปิดใจให้กับนักเรียนอาชีวศึกษาต่างชั้นปี ไม่ยึดติดกับความเป็นรุ่นพี่
- มีความกล้าแสดงออก
- มีทักษะต่างๆ เช่น การสื่อสาร การวางแผน เป็นต้น

3.2) ผู้บริหารและกลุ่มอาจารย์

- มีการเปิดใจ รับฟังความคิดเห็นของนักเรียน
- ยินยอมให้ดำเนินกิจกรรมตามข้อเสนอแนะของนักเรียน
- มีความต้องการในการป้องกันการทะเลาะวิวาทระหว่างนักเรียนอาชีวศึกษา

3.3) กิจกรรม

- ต้องเน้นกิจกรรมที่ได้ลงมือปฏิบัติ ลดกิจกรรมบรรยาย หรือให้นั่งอยู่เฉยๆ
- เน้นกิจกรรมที่ได้ทำงานร่วมกัน มีการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน
- เป็นกิจกรมที่มุ่งเน้นให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมหลังการจัดกิจกรรมนั้น

กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่า รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาท แบบริเริ่มสร้างเครือข่ายนี้ มีลักษณะของกิจกรรม เป็นกิจกรรมกลุ่ม ที่เน้นการได้ลงมือปฏิบัติ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมทั้งการได้ฝึกทักษะต่างๆ ผ่านประสบการณ์จริง โดยมีขั้นตอนที่สำคัญ 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการเตรียมการ ขั้นการปฏิบัติกิจกรรม และขั้นการสะท้อนผล ในส่วนของเงื่อนไขความสำเร็จที่ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์มานั้น พบว่า ประกอบด้วยกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา กลุ่มอาจารย์และผู้บริหาร และกิจกรรมนั่นเอง

โดยผลลัพธ์ที่เกิดจากรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายแบบริเริ่มสร้างเครือข่ายนี้ ผู้วิจัยคาดว่า สามารถช่วยป้องกันการทะเลาะวิวาทในรูปแบบทำตามรุ่นพี่ และรูปแบบเพื่อนไปไหนไปตามกัน ที่มีสาเหตุมาจาก อิทธิพลจากรุ่นพี่ และ อิทธิพลจากเพื่อนได้ เนื่องจากผลของการพัฒนาเครือข่ายในรูปแบบนี้ ทำให้ความกลัวที่มีต่อรุ่นพี่ลดน้อยลง มีความกล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็น รวมทั้งมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียนอาชีวศึกษา ระหว่างชั้นปี ภายในและระหว่างสาขาได้

3.2.2 รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาท แบบทลายกำแพงกั้น

เป็นรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายที่เน้น การฝึกทักษะที่สำคัญในการป้องกันการทะเลาะวิวาท ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการวางแผน ทักษะการโต้แย้ง ทักษะการนำเสนอ และการได้เห็นคุณค่าในตนเองผ่านกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ที่เป็นตัวเชื่อมในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายกลุ่มเยาวชนที่อยู่ระหว่างสถานศึกษามีตัวแทนนักเรียนอาชีวศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและตัวแทนอาจารย์ ได้มีส่วนร่วมกับผู้วิจัยในการปฏิบัติการวางแผน ปฏิบัติ สังเกต และสะท้อนผล ตามหลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

1) ลักษณะของกิจกรรม

เป็นกิจกรรมที่เน้น การฝึกทักษะที่สำคัญในการป้องกันการทะเลาะวิวาท ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการวางแผน ทักษะการโต้แย้ง ทักษะการนำเสนอ และการได้เห็นคุณค่าในตนเองผ่านกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์

2) ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ประกอบด้วย ขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

2.1) ขั้นการเตรียมการ เป็นการสำรวจ และวิเคราะห์ นักเรียนอาชีวศึกษาในด้านความเห็น เกี่ยวกับกิจกรรมที่ต้องการทำร่วมกันระหว่างสถานศึกษา รวมทั้งเป็นขั้นการประสานงานกับผู้บริหาร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการขออนุญาตจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์นอกสถานที่ ที่ได้มาจากข้อเสนอของนักเรียนอาชีวศึกษาทั้งสองแห่ง

2.2) ขั้นการปฏิบัติกิจกรรม เป็นขั้นตอนที่ตัวแทนนักเรียนอาชีวศึกษา ได้ทำกิจกรรมที่ทำนี้ เน้นการลงมือปฏิบัติ และการได้สร้างสัมพันธภาพที่ดี โดยเป้าหมายของกิจกรรมมีดังนี้

2.2.1) เป้าหมายเพื่อการพัฒนาทักษะ

เป็นการฝึกทักษะที่สำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนอาชีวศึกษาระหว่างสถานศึกษาได้มีทักษะสำคัญในการป้องกันการทะเลาะวิวาท โดยเริ่มจากความรู้สึกเป็นกลุ่มเดียวกัน ไม่ยึดติดในความเป็นสถานศึกษาของตนเอง ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการวางแผน ทักษะการโต้แย้ง ทักษะการนำเสนอ

2.2.2) เป้าหมายเพื่อการพัฒนาเจตคติที่ดี

เป็นการทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาเจคตติที่ดีในการป้องกันการทะเลาะวิวาท ด้วยกิจกรรม ที่ให้ได้สัมผัสกับการมีสัมพันธภาพที่ดีในสถานศึกษา และระหว่างสถานศึกษา รวมทั้งการเกิดความเห็นคุณค่าในตนเอง ไม่ได้เป็นผู้ที่น่ากลัวสำหรับคนในสังคมอีกต่อไป

2.3) ขั้นการติดตามสะท้อนผล เป็นขั้นตอนการติดตามที่มุ่งผลสำเร็จ คือ นักเรียนอาชีวศึกษาที่เป็นกลุ่มผู้ร่วมวิจัยในครั้งนี้ มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปอย่างไร โดยผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ ภายหลังจากที่กิจกรรมสิ้นสุดลง เป็นเวลา 2 เดือน โดยผลจากการสัมภาษณ์ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบว่า เป้าหมายของการจัดกิจกรรมที่เน้นการพัฒนาทักษะ และเจตคติที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทะเลาะวิวาท และการทำงานร่วมกันนั้น ได้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

"ได้รู้เลยครับว่า อีกโรงเรียนเขาเป็นไง เปลี่ยนความคิดที่ได้รับมาจากรุ่นพี่ๆ รุ่นก่อนๆ เพราะเราได้มาสัมผัสกันจริงๆ ครับพี่" (รฐ5)

"ผมก็ปลื้มมากเลยพี่ ป้าๆ เค้ามาชม เค้าบอกผมเก่ง ซ่อมให้เค้าได้หมดเลย ผมยังจำได้ติดตา ติดหูเลยพี่ บอกว่าให้เราไปอีก เราเป็นเด็กอาชีวที่ดี ให้รักษาความดีต่อไปครับ" (รฐ9)

"ผมพูดรู้เรื่องขึ้นนะ เพราะรู้แล้วว่า ต้องพูดให้คนรู้เรื่อง ไม่ใช่ผมรู้เรื่องคนเดียว" (อช 5)

"ผมไปมาอีก 2 รอบพี่ ไปหลายที่เลย ในชุมชนก็ไป แถวสนามบินผมก็ไปกันมา คนก็ชมนะ บอกบางทีไปร้านซ่อมมันก็ซ่อมไม่ได้ แต่เราไปถึงในชุมชนเค้าเลย เค้าก็ชอบ ปลื้มมากพี่" (อช4)

"เดี๋ยวนี้ไม่ค่อยเถียงพี่ รู้ว่าถ้าเถียงแล้วจะอารมณ์ขึ้น จากที่ไปทำกิจกรรมกับพี่มา ผมนิ่ง แล้วก็ทำให้มันเห็นก็เลยรู้ว่า ไม่ต้องไปเถียงมันหรอก ให้มันเห็นฝีมือ มันก็ยอมรับเราไปเอง (รฐ 7)

3) เงื่อนไขที่ทำให้เกิดผลสำเร็จ

การวิเคราะห์เงื่อนไขที่ส่งเสริมให้การดำเนินกิจกรรมตามรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชน แบบทลายกำแพงกั้นนี้ ต้องอาศัยเงื่อนไขที่มีคุณลักษณะ หรือบทบาท ดังนี้

3.1) กลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา

- มีความเต็มใจเข้าร่วมในการทำกิจกรรม

- มีความต้องการที่จะช่วยลดการทะเลาะวิวาท
- ได้รับการยอมรับจากคนในกลุ่ม
- มีทักษะในการสื่อสาร
- มีทักษะในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

3.2) ผู้บริหารและกลุ่มอาจารย์

- มีการเปิดใจ รับฟังความคิดเห็นของนักเรียน
- ยินยอมให้ดำเนินกิจกรรมตามข้อเสนอแนะของนักเรียน
- มีความต้องการในการป้องกันการทะเลาะวิวาทระหว่างนักเรียนอาชีวศึกษา

3.3) กิจกรรม

- ต้องเน้นกิจกรรมที่ได้ลงมือปฏิบัติ ได้เข้าไปในชุมชน ทั้งชุมชนในเมือง และชุมชนชนบท
- เป็นกิจกรรมที่ให้ได้แสดงความคิดเห็น
- มีการทบทวนผลการทำงานของตนเอง ผ่านรูปถ่าย ผ่านภาพประกอบ
- เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมหลังการจัดกิจกรรมนั้น

กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่า รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาท แบบทลายกำแพงกั้นนี้ มีลักษณะของกิจกรรม เน้น การฝึกทักษะที่สำคัญในการป้องกันการทะเลาะวิวาท ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการวางแผน ทักษะการโต้แย้ง ทักษะการนำเสนอ และการได้เห็นคุณค่าในตนเองผ่านกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ โดยมีขั้นตอนที่สำคัญ 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการเตรียมการ ขั้นการปฏิบัติกิจกรรม และขั้นการสะท้อนผล ในส่วนของเงื่อนไขความสำเร็จที่ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์มานั้น พบว่า ประกอบด้วย กลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา กลุ่มอาจารย์และผู้บริหาร และกิจกรรมนั่นเอง

โดยผลลัพธ์ที่เกิดจากรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายแบบทลายกำแพงกั้นนี้ ผู้วิจัยคาดว่าสามารถช่วยป้องกันการทะเลาะวิวาทในรูปแบบภักดีในสถานศึกษา ที่มีสาเหตุมาจาก ความรักในสถาบันของตนเอง การปกป้องสถานศึกษาของตนเอง การที่คิดว่าความแตกต่างคือการถูกลบหลู่ และความเชื่อในสิ่งที่รุ่นพี่ปลูกฝังได้ เนื่องจากผลของการพัฒนาเครือข่ายในรูปแบบทลายกำแพงกั้นนี้ ทำให้มีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียนอาชีวศึกษา ระหว่างสถานศึกษา การได้สัมผัสความเป็นไป ผ่านประสบการณ์จริงของตนเองนั่นเอง และช่วยป้องกันการทะเลาะวิวาทในรูปแบบท้าทายในศักดิ์ศรี ที่มีสาเหตุ ได้รับการดูถูกตัวตน ถูกมองว่าไม่มีคุณค่า และการกีดกันจากสังคมได้ เนื่องจากผลของการพัฒนาเครือข่ายในรูปแบบทลายกำแพงกั้นนี้ จะช่วย ได้รับการยอมรับจากสังคม การเห็นคุณค่าในตนเอง มีทักษะการสื่อสาร การนำเสนอ และการโต้แย้งที่ดีเพิ่มมากขึ้นนั่นเอง

3.2.3 รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาท แบบสานสัมพันธ์ร่วมกันพัฒนา

เป็นรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายที่เน้น การพัฒนาความสัมพันธ์ผ่านเครือข่ายสังคม ในระบบออนไลน์ มีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันระหว่างสถานศึกษา โดยเพิ่มการติดต่อผ่านเครือข่ายออนไลน์ ได้แก่ กลุ่มไลน์ (Group Line) เพื่อการติดต่อประสานงานที่รวดเร็วยิ่งขึ้น และเป็นการสานสัมพันธ์กันในแบบที่ไม่เป็นทางการมีตัวแทนนักเรียนอาชีวศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและตัวแทนอาจารย์ ได้มีส่วนร่วมกับผู้วิจัยในการปฏิบัติการวางแผน ปฏิบัติ สังเกต และสะท้อนผล ตามหลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

1) ลักษณะของกิจกรรม

เป็นกิจกรรมที่เน้น การพัฒนาความสัมพันธ์ผ่านเครือข่ายสังคม ในระบบออนไลน์ มีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันระหว่างสถานศึกษา โดยเพิ่มการติดต่อผ่านเครือข่ายออนไลน์ ได้แก่ กลุ่มไลน์ (Group Line) เพื่อการติดต่อประสานงานที่รวดเร็วยิ่งขึ้น และการมีพื้นที่ทางสังคมที่มากขึ้น รวมทั้งการได้เห็นคุณค่าในตนเองผ่านกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์

2) ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ประกอบด้วย ขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

2.1) ขั้นการเตรียมการ เป็นการสำรวจ และวิเคราะห์ นักเรียนอาชีวศึกษาในด้านความเห็น เกี่ยวกับช่องทางการติดต่อ เนื่องจากการต้องการจัดกิจกรรมที่ต่อเนื่อง แต่สถานศึกษาทั้ง 2 แห่ง อยู่ไกลกัน ทำให้การประสานงานมีความลำบาก จึงเกิดความต้องการช่องทางในการติดต่อสื่อสารที่รวดเร็ว ได้แก่ กลุ่มไลน์ (Line) ที่ถือเป็นเครือข่ายทางสังคมออนไลน์ อีกช่องทางหนึ่งด้วย และในขั้นนี้ยังต้องมีการประสานงานกับผู้บริหาร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการขออนุญาตจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์นอกสถานที่อย่างต่อเนื่อง ที่ได้มาจากข้อเสนอของนักเรียนอาชีวศึกษาทั้งสองแห่ง

2.2) ขั้นการปฏิบัติกิจกรรม เป็นขั้นตอนที่ตัวแทนนักเรียนอาชีวศึกษา ได้ทำกิจกรรมต่างๆ ที่เน้นการลงมือปฏิบัติ และการได้สร้างสัมพันธภาพที่ดีอย่างต่อเนื่อง เน้นการสื่อสารผ่านเครือข่ายทางสังคมออนไลน์ โดยเป้าหมายของกิจกรรมมีดังนี้

2.2.1) เป้าหมายเพื่อการพัฒนาทักษะ

เป็นการฝึกทักษะที่สำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนอาชีวศึกษาระหว่างสถานศึกษาได้มีทักษะสำคัญในการป้องกันการทะเลาะวิวาท โดยเริ่มจากความรู้สึกเป็นกลุ่มเดียวกัน ไม่ยึดติดในความเป็นสถานศึกษาของตนเองเน้นการสื่อสารผ่านทางเครือข่ายสังคมออนไลน์

2.2.2) เป้าหมายเพื่อการพัฒนาเจตคติที่ดี

เป็นการทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาเจคตติที่ดีในการป้องกันการทะเลาะวิวาท ด้วยกิจกรรม ผ่านเครือข่ายทางสังคมออนไลน์ ที่ให้มีพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การได้รับความสนใจ การแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทะเลาะวิวาท รวมทั้งการเกิดความเห็นคุณค่าในตนเอง ผ่านการทำกิจกรรมในรูปแบบนี้

2.3) ขั้นการติดตามสะท้อนผล เป็นขั้นตอนการติดตามที่มุ่งผลสำเร็จ คือ นักเรียนอาชีวศึกษาที่เป็นกลุ่มผู้ร่วมวิจัยในครั้งนี้ มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปอย่างไร โดยผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ ภายหลังจากที่กิจกรรมสิ้นสุดลง เป็นเวลา 2 เดือน โดยผลจากการสัมภาษณ์ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบว่า เป้าหมายของการจัดกิจกรรมที่เน้นการพัฒนาทักษะ และเจตคติที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทะเลาะวิวาท ผ่านเครือข่ายทางสังคมออนไลน์นั้น ได้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

"เป็นกลุ่ม Line ครับ ผมว่าดีครับพี่ มีอะไรก็ส่งข่าวบอกกัน ในไลน์ได้เลยครับ" (รฐ1)

"ผมก็ชอบมากครับ เพราะว่าเวลาผมซ่อมอะไรไม่ได้ ผมก็ส่งไปหาพี่ๆ เค้าในกรุ๊ป เค้าก็ช่วยผมได้เลย ไม่ต้องรอนาน" (รฐ 2)

"ผมได้มีเรื่องไปโพสต์นะพี่ ก็โพสต์ในไทม์ไลน์แหละ คนก็มาเม้น มาอะไรกัน ผมว่าดีนะ ถ้ากลุ่มมันขยายได้ คงดีมากอ่ะพี่" (อช 5)

"ส่วนใหญ่ผมจะส่งเรื่องซ่อมโน้น ซ่อมนี้ ทริกเล็กๆ ไรพวกนี้พี่ พอเค้าเอาไปใช้ แล้วเค้ามาขอบคุณ ผมนี่ปลื้มเลย" (อช4)

3) เงื่อนไขที่ทำให้เกิดผลสำเร็จ

เงื่อนไขที่ส่งเสริมให้การดำเนินกิจกรรมตามรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชน แบบสานสัมพันธ์ร่วมกันพัฒนานี้ ต้องอาศัยเงื่อนไขที่มีคุณลักษณะ หรือบทบาท ดังนี้

3.1) กลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา

- มีความเต็มใจเข้าร่วมในการทำกิจกรรม
- มีความต้องการที่จะช่วยลดและป้องกันการทะเลาะวิวาท
- เป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากคนในกลุ่ม
- มีทักษะต่างๆ เช่น ทักษะการสื่อสาร ทักษะการวางแผน
- มีความยินยอมที่จะเข้าร่วมเครือข่ายทางสังคมออนไลน์

3.2) ผู้บริหารและกลุ่มอาจารย์

- มีการเปิดใจ รับฟังความคิดเห็นของนักเรียน
- ยินยอมให้ดำเนินกิจกรรมตามข้อเสนอแนะของนักเรียน

- มีความต้องการในการป้องกันการทะเลาะวิวาทระหว่างนักเรียนอาชีวศึกษา

3.3) กิจกรรม

- เป็นกิจกรรมที่ได้มาจากข้อเสนอของนักเรียนอาชีวศึกษา
- เป็นกิจกรรมที่ได้ลงมือปฏิบัติจริง
- เป็นเครือข่ายทางสังคมผ่านออนไลน์ที่มีความต่อเนื่อง และเป็นแบบไม่เป็นทางการ

กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่า รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาท แบบสานสัมพันธ์ร่วมกันพัฒนานี้ มีลักษณะของกิจกรรม เน้น การพัฒนาความสัมพันธ์ผ่านเครือข่ายสังคม ในระบบออนไลน์ มีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันระหว่างสถานศึกษา โดยเพิ่มการติดต่อผ่านเครือข่ายออนไลน์ ได้แก่ กลุ่มไลน์ (Group Line) เพื่อการติดต่อประสานงานที่รวดเร็วยิ่งขึ้น และการมีพื้นที่ทางสังคมที่มากขึ้น รวมทั้งการได้เห็นคุณค่าในตนเองผ่านกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์

โดยมีขั้นตอนที่สำคัญ 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการเตรียมการ ขั้นการปฏิบัติกิจกรรม และขั้นการสะท้อนผล ในส่วนของเงื่อนไขความสำเร็จที่ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์มานั้น พบว่า ประกอบด้วยกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา กลุ่มอาจารย์และผู้บริหาร และกิจกรรมนั่นเอง

โดยผลลัพธ์ที่เกิดจากรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายแบบสานสัมพันธ์ร่วมกันพัฒนานี้ ผู้วิจัยคาดว่า สามารถช่วยป้องกันการทะเลาะวิวาทในรูปแบบอวดดีในโลกออนไลน์ ที่มีสาเหตุมาจาก ความต้องการพื้นที่ทางสังคม การแสดงให้เห็นว่ามีอำนาจผ่านทางโลกออนไลน์ และการระบายอารมณ์ผ่านตัวอักษรและรูปภาพทางโลกออนไลน์ เนื่องจากผลของการพัฒนาเครือข่ายในรูปแบบสานสัมพันธ์ร่วมกันพัฒนานี้ ทำให้เกิดเครือข่ายทางสังคมออนไลน์ ผู้เข้าร่วมมีพื้นที่ทางสังคมในโลกออนไลน์เพิ่มขึ้น รวมทั้งมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียนอาชีวศึกษา ระหว่างสถานศึกษา เพิ่มขึ้นด้วยนั่นเอง

4. การสร้างคู่มือการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา

ในการสร้างคู่มือการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษานี้ ผู้วิจัยได้ทำการยกร่างคู่มือโดยนำข้อมูลมาจากการสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาเครือข่าย แล้วได้ให้กลุ่มผู้ร่วมวิจัยให้ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ โดยมีการนำเสนอใน 2 ประเด็น ได้แก่

4.1 ขั้นตอนการสร้างคู่มือการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา

4.2 คู่มือการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา

โดยแต่ละประเด็น มีรายละเอียด ดังนี้

4.1 ขั้นตอนการสร้างคู่มือการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา

ผู้วิจัย และกลุ่มผู้ร่วมวิจัย ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับขั้นตอนที่สำคัญในการสร้างคู่มือการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาท 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นการกำหนดวัตถุประสงค์ 2) ขั้นการเลือกกิจกรรมที่เหมาะสม 3) ขั้นกำหนดขอบเขต 4) ขั้นเลือกคำจำกัดความ 5) ขั้นระบุหน้าที่ความรับผิดชอบ 6) ขั้นตอนการปฏิบัติ โดยมีรายละเอียด 7) ขั้นการเลือกรูปแบบของคู่มือ แต่ละขั้นตอนมีรายละเอียด ดังนี้

4.1.1 การกำหนดวัตถุประสงค์

ในการสร้างคู่มือ เพื่อการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนนั้น อย่างแรกที่ต้องมีคือการกำหนดวัตถุประสงค์ร่วมกัน โดยผลจากการสนทนากลุ่มพบว่า การกำหนดวัตถุประสงค์นั้นอาจเป็นไปได้ใน 2 ลักษณะ คือ เริ่มมาจากความคิดเห็นของนักเรียน และเริ่มมาจากกลุ่มผู้บริหารและอาจารย์ของสถานศึกษา แต่วัตถุประสงค์ที่จะทำให้นักเรียนอาชีวศึกษาตั้งใจในการปฏิบัติมากที่สุด คือ วัตถุประสงค์ที่มาจากความคิดของนักเรียนอาชีวศึกษานั่นเอง

"ผมคิดว่า ถ้าจะทำอะไร ควรเริ่มจากคนที่จะทำครับ เพราะเราจะได้ตั้งใจทำ ทำด้วยความสมัครใจครับ" (อช1)

"คู่มือเป็นสิ่งสำคัญ เป็นสิ่งที่จะเป็นแผนที่ให้เราร่วมกันเดินไปได้ เราก็ต้องรู้ว่าเราจะเดินไปไหน ดังนั้นสิ่งสำคัญก็คือ วัตถุประสงค์ ผมคิดว่าก็ทำได้ 2 แบบ ให้นักเรียนคิดเอง กับครูคิดให้ก็ต้องแล้วแต่เด็กๆ เพราะเค้าเป็นผู้ขับเคลื่อนทีสำคัญ" (ครฐ1)

โดยในการเขียนวัตถุประสงค์ที่สำคัญ ควรเป็นวัตถุประสงค์ที่สามารถแสดงให้เห็นถึงแนวทางในการปฏิบัติได้อย่างชัดเจน และเข้าใจง่าย ควรใช้คำที่แสดงถึงการดำเนินงาน โดยผู้ร่วมการสนทนากลุ่ม ได้เสนอวัตถุประสงค์ในการสร้างคู่มือเพื่อการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทไว้ดังนี้

1) เพื่อให้สามารถระบุขั้นตอนในการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทได้

2) เพื่อให้สามารถอธิบายวิธีการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในแต่ละขั้นตอนได้อย่างชัดเจน

4.1.2 ขั้นการเลือกกิจกรรมที่เหมาะสม

ในการสร้างคู่มือเพื่อการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนนั้น มีการเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมในการพัฒนาเครือข่ายร่วมกัน โดยเลือกจากกิจกรรมที่ได้ร่วมกันในขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ที่ทำแล้วกลุ่มผู้เข้าร่วมการวิจัยเห็นว่า มีประโยชน์ต่อการพัฒนาเครือข่ายได้เป็นอย่างดี ได้แก่ กิจกรรมพัฒนาทักษะที่เกี่ยวกับการทำงานร่วมกันภายในสถานศึกษา กิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์ด้วยการให้บริการแก่สังคม เป็น 2 กิจกรรมที่สำคัญในการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา โดยทุกกิจกรรมต้องเป็นกิจกรรมที่ทำมาจากความจริงใจ ของผู้เข้าร่วม และได้รับความมือจากสถานศึกษา

"ผมชอบกิจกรรมที่ไปช่วยซ่อมของครับ เพราะได้อะไรหลายอย่างมาก ได้ทั้งปฏิบัติจริง ได้ทั้งแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนคนอื่น ๆ โดยเฉพาะเพื่อนที่เรียนมาจากคนที่ บางทีเค้าก็เจอของยากๆ มา เค้าก็มาแนะนำผม บางทีผมก็ได้แนะนำให้เค้าครับ" (อช2)

"หนูคิดว่า การออกไปช่วยซ่อมของ ทั้งเครื่องใช้ไฟฟ้า รถจักรยาน ที่หนูได้ซ่อม เนี่ยดีค่ะ ทำให้เราหัวใจพอง เพราะคนที่เค้ามาซ่อม เค้าดีใจ เราได้ร่วมกันคิดกับเพื่อน เราก็ดีใจไปด้วยกัน บางทีเพิ่งมาเจอกันครั้งแรก แต่ได้ทำสิ่งดีดีร่วมกันก็ทำให้เราได้เพื่อนเพิ่มนะคะ" (รฐ3)

"รองคิดว่า ควรเริ่มจากทีมภายในก่อน กิจกรรมที่เราทำกันมาก็ดีนะ ที่ให้ความรู้เค้าก่อน แล้วให้ได้ฝึกปฏิบัติจริง เพราะเมื่อก่อน เราก็ให้จัดไปเลย ไม่ได้บอกว่าทำไปเพื่ออะไร พอมาทำแบบนี้ เด็กๆ เค้าก็ได้รู้ว่า ไม่ได้แค่สนุกอย่างเดียว แล้วเค้าก็ตั้งใจกันเต็มที่" (ครฐ2)

"ผมว่า การพัฒนาเครือข่าย ต้องมีความจริงใจต่อกัน สำคัญมากนะครับ ผมทำเรื่องเกี่ยวกับเด็กๆ ตรงนี้มาเกินกว่า 10 ปี ผมว่ากิจกรรมที่ให้เด็กได้ทำด้วยกัน โดยเฉพาะการได้นำความรู้ไปใช้จริง ให้เค้าได้รับคำชื่นชม ได้เผยแพร่สิ่งดีดีของอาชีวศึกษา เค้าจะได้มีเครือข่าย ได้ร่วมมือกัน ก็ดีนะ ต่อไปการตีกันมันจะได้ลดน้อยลง" (คอช1)

4.1.3 ขั้นกำหนดขอบเขต

ในการสร้างคู่มือเพื่อการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนนั้น ควรมีการกำหนดขอบเขตในคู่มือให้มีความชัดเจน โดยการกำหนดขอบเขตนี้ เพื่อชี้แจงให้ผู้ที่จะนำไปใช้ได้ทราบถึงขอบเขตของกระบวนการในคู่มือว่าครอบคลุมตั้งแต่ขั้นตอนใด ถึงขั้นตอนใด หน่วยงานใด กับใคร ที่ใด และเมื่อใด โดยผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มได้ให้ความคิดเห็นไว้ว่า ขอบเขตในคู่มือการพัฒนาเครือข่ายครั้งนี้ ควรระบุตั้งแต่ขั้นการวางแผน การดำเนินการ และการทบทวนผล รวมไปถึงการจัดกิจกรรมที่ต่อเนื่องด้วย โดยระบุว่าพื้นที่ของการพัฒนาเครือข่าย เป็นของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ. 2559

"ถ้าจะกำหนด ก็คงต้องบอกครับว่า เป็นวิทยาลัยในกรุงเทพ ปีนี้ เพราะถ้าปีต่อๆ ไปอาจจะมีวิธีการใหม่ ๆ กิจกรรมใหม่ๆ เกิดขึ้นก็ได้ แต่ที่สำคัญ คงต้องบอกว่าเราเริ่มกันยังไง ผมนี่เข้ามาตั้งแต่ขั้นวางแผน ร่วมทำกิจกรรม ผมชอบตอนที่พี่ให้มาเล่านะว่าผมทำอะไรไป แล้วรู้สึกอะไร ผมว่าผมได้อะไรมาก" (รฐ2)

4.1.4 ขั้นเลือกคำจำกัดความ

ในการสร้างคู่มือเพื่อการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนนั้น ควรมีการระบุคำจำกัดความเพื่อเป็นการชี้แจงให้ผู้ที่จะนำคู่มือไปใช้ ได้ทราบถึงคำที่สำคัญ เป็นคำย่อ คำเฉพาะต่าง ๆ เพื่อให้เป็นที่เข้าใจตรงกัน โดยในคู่มือนี้ คำที่สำคัญได้แก่ 1) การพัฒนาเครือข่าย 2) สถานศึกษาอาชีวศึกษา 3) การบรีฟ 4) การเชค

"รองคิดว่า ส่วนนี้แหละหนู ที่สำคัญ เพราะบางคำพวกเรารู้ เราเข้าใจ แต่คนอื่นเค้าไม่รู้ เอาไปใช้ก็ใช้ไม่ถูก ผิดไปหมด เช่นคำว่า พัฒนาเนี่ย พัฒนาเครือข่ายมันก็ต้องบอกว่าเป็นไง หมายถึงอะไร หรืออย่างคำทั่วไปที่คิดว่ารู้ ก็อาจต้องระบุนะ เช่น อาชีวศึกษา เนี่ยคือ วิทลัยแบบไหน เพราะมันมีหลายแบบนะหนู" (ครฐ1)

"บางคำก็สำคัญครับ เช่น บรีฟ เชค พวกนี้ บางคนก็ไม่รู้ ถ้าจะทำก็ใส่ไปให้หมดเลยครับ" (คอช1)

4.1.5 ขั้นระบุหน้าที่ความรับผิดชอบ

ในการสร้างคู่มือเพื่อการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนนั้น ควรมีการระบุหน้าที่ความรับผิดชอบ เพื่อเป็นการชี้แจงให้ผู้ที่จะนำไปใช้ทราบว่า มีใครบ้างที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในครั้งนี้ ซึ่งจากผลของการสนทนากลุ่มพบว่า ผู้ที่มีส่วนสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์ และนักเรียนอาชีวศึกษา โดยแต่ละกลุ่ม ก็มีหน้าที่แตกต่างกันไป ทั้งการสนับสนุนงบประมาณ การเป็นผู้ปฏิบัติ การเป็นผู้ให้คำปรึกษาและให้กำลังใจ

4.1.6 ขั้นตอนการปฏิบัติ

ในการสร้างคู่มือเพื่อการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนนั้น ควรมีการระบุขั้นตอนการปฏิบัติตั้งแต่เริ่มสร้างข้อตกลงร่วมกัน การวางแผนกิจกรรมร่วมกัน การดำเนินการ การทบทวนผลการดำเนินการ การจัดกิจกรรมต่อเนื่อง ว่าแต่ละขั้นตอนควรปฏิบัติอย่างไร เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

4.1.7 รูปแบบของคู่มือ

ในการสร้างคู่มือเพื่อการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนนั้นควรทำรูปเล่มที่มีขนาดกะทัดรัด (A5) มีการอธิบายรายละเอียดด้วยภาพประกอบ ไม่ควรมีตัวหนังสือมากเกินไป เพราะจะทำให้ความน่าสนใจที่จะนำไปใช้ลดน้อยลง นอกจากนี้อาจมีการนำเสนอด้วยแผนผัง หรือตารางเพื่อช่วยให้เข้าใจได้ง่ายอีกด้วย

จากการประมวลผลการสนทนากลุ่มในประเด็น “ขั้นตอนการสร้างคู่มือเพื่อการพัฒนาเครือข่ายควรเป็นอย่างไร” ข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปความคิดเห็นในแต่ละขั้นตอน ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 23 สรุปขั้นตอนการสร้างคู่มือการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาท

ขั้นตอน	ความคิดเห็น
ขั้นการกำหนดวัตถุประสงค์	<u>ที่มาของความคิดเห็น</u> 1. กลุ่มนักเรียน 2. กลุ่มผู้บริหาร อาจารย์ <u>ลักษณะวัตถุประสงค์</u> - มีแนวทางในการปฏิบัติชัดเจน เข้าใจง่าย - มีการอธิบายการดำเนินงาน <u>วัตถุประสงค์ที่กลุ่มร่วมกันคิด</u> - เพื่อให้สามารถระบุขั้นตอนในการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทได้ - เพื่อให้สามารถอธิบายวิธีการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในแต่ละขั้นตอนได้อย่างชัดเจน
ขั้นการเลือกกิจกรรมที่เหมาะสม	- กิจกรรมพัฒนาทักษะที่เกี่ยวกับการทำงานร่วมกันภายในสถานศึกษา - กิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์ด้วยการให้บริการแก่สังคม (ระหว่างสถานศึกษา)
ขั้นกำหนดขอบเขต	ควรระบุตั้งแต่ - การวางแผน - การดำเนินการ - การทบทวนผล - การจัดกิจกรรมที่ต่อเนื่องด้วย - ระบุว่าพื้นที่ของการพัฒนาเครือข่ายเป็นของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานคร - ระบุปีที่จัดทำว่าเป็น พ.ศ. 2559

ตาราง 23 (ต่อ)

ขั้นตอน	ความคิดเห็น
4) ขั้นเลือกคำจำกัดความ	เพื่อเป็นการชี้แจงให้ผู้ที่จะนำคู่มือไปใช้ ได้ทราบถึงคำที่สำคัญ เป็นคำย่อ คำเฉพาะต่าง ๆ เพื่อให้เป็นที่เข้าใจตรงกัน โดยในคู่มือนี้ คำที่สำคัญได้แก่ - การพัฒนาเครือข่าย - สถานศึกษาอาชีวศึกษา - กลุ่มเยาวชน
5) ขั้นระบุหน้าที่ความรับผิดชอบ	เพื่อเป็นการชี้แจงให้ผู้ที่จะนำไปใช้ทราบว่ามีใครบ้างที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในครั้งนี้ ควรระบุหน้าที่ของผู้ที่มีส่วนสำคัญ - ผู้บริหารโรงเรียน - อาจารย์ - นักเรียนอาชีวศึกษา โดยแต่ละกลุ่ม ก็มีหน้าที่แตกต่างกันไป ได้แก่ - สนับสนุนงบประมาณ - การเป็นผู้ปฏิบัติ - การเป็นผู้ให้คำปรึกษาและให้กำลังใจ
6) ขั้นตอนการปฏิบัติ	การระบุขั้นตอนการปฏิบัติว่าแต่ละขั้นตอนควรปฏิบัติอย่างไร เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด มีดังนี้ - เริ่มสร้างข้อตกลงร่วมกัน - การวางแผนกิจกรรมร่วมกัน - การดำเนินการ - การทบทวนผลการดำเนินการ - การจัดกิจกรรมต่อเนื่อง
7) รูปแบบของคู่มือ	- ขนาดกะทัดรัด พกพาได้ อาจจะทำขนาด A5 - มีรูปภาพ แผนผัง ตารางประกอบ เพื่อการง่ายต่อการนำไปใช้ - มีตัวอักษรไม่เยอะมาก

4.2 คู่มือการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากขั้นตอนการสร้างคู่มือการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา มาจัดทำเป็นคู่มือการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา โดยคู่มือในครั้งนี้ เป็นแนวปฏิบัติที่ดีในการดำเนินการพัฒนาเครือข่าย ที่พัฒนามาจากกลุ่มผู้ร่วมวิจัย และนักวิจัยร่วม ได้แก่ กลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา และกลุ่มอาจารย์ และผ่านการให้ข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่เน้นว่า คู่มือควรง่ายต่อการนำไปใช้ และไม่ซับซ้อน ในคู่มือประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ได้แก่

4.2.1 ชื่อคู่มือ

4.2.2 วัตถุประสงค์

4.2.3 ขอบเขต

4.2.4 คำจำกัดความ

4.2.5 กิจกรรมที่เหมาะสม

4.2.6 ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมและผู้รับผิดชอบ

ในแต่ละส่วนมีรายละเอียด ดังนี้

4.2.1 ชื่อคู่มือ ในครั้งนี้ มีชื่อว่า *"คู่มือการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา"* เป็นชื่อที่มีความชัดเจนถึงความสำคัญ และการนำไปใช้ได้อย่างชัดเจน

4.2.2 วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้ที่สนใจหรือบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการสร้างเครือข่ายแกนนำเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการได้อย่างเป็นระบบ

4.2.3 ขอบเขต

เป็นการระบุว่าคู่มือในครั้งนี้ประกอบด้วยส่วนใด และเหมาะสำหรับผู้ใดในการนำไปใช้ มีรายละเอียดดังนี้

คู่มือการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษานี้ ประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ กิจกรรมที่เหมาะสม ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม และผู้รับผิดชอบ โดยเหมาะสำหรับผู้ที่สนใจหรือบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการสร้างเครือข่ายแกนนำเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาท โดยเฉพาะนักเรียนอาชีวศึกษา

4.2.4 คำจำกัดความ

คำจำกัดความที่สำคัญในคู่มือการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา มีดังต่อไปนี้

1) การพัฒนาเครือข่าย หมายถึง การทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ตัวแทนผู้บริหาร อาจารย์สถานศึกษา และกิจกรรมที่จะดำเนินการเพื่อให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ นักเรียน กลุ่มผู้บริหาร อาจารย์ โดยกิจกรรมนั้นดำเนินการอย่างมีขั้นตอน ตั้งแต่เริ่มตั้งวัตถุประสงค์ สร้างกิจกรรม กำหนดขอบเขต และมีขั้นตอนการปฏิบัติอย่างชัดเจน รวมทั้งมีการมอบหมายความรับผิดชอบระหว่างสมาชิก วางแนวทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน และยังมีการสร้างความยั่งยืนให้กับความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนแต่ละสถานศึกษา

2) สถานศึกษาอาชีวศึกษา หมายถึง หน่วยงานตามกฎหมายที่มีหน้าที่หรือวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาที่เปิดสอนวิชาการสานอาชีพ ทั้งภาครัฐและเอกชน อยู่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

3) กลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา หมายถึง กลุ่มที่มีสมาชิกตั้งแต่ 2 คนขึ้น โดยสมาชิกเป็นผู้ที่มีความสมัครใจ มีประสบการณ์ในการทำกิจกรรมตามเป้าหมายนั้นๆ และได้รับการยอมรับจากนักเรียนในสถานศึกษา เพื่อเป็นตัวแทนในการทำกิจกรรมที่มีเป้าหมายในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษาเหมือนกัน สมาชิกทุกคนมีการวางแผนการทำงานร่วมกัน มีการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน

4.2.5 กิจกรรมที่เหมาะสม

กิจกรรมที่เหมาะสมในการทำให้เกิดการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา มีดังนี้

1) กิจกรรมสร้างเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทภายในสถานศึกษา

1.1) กิจกรรมการพัฒนาความรู้

1.2) กิจกรรมการพัฒนาทักษะการทำงานเกี่ยวกับกลุ่มเยาวชน

2) กิจกรรมสร้างเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทระหว่างสถานศึกษา ได้แก่ กิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์ด้วยการบริการซ่อม และให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแล ซ่อม และบำรุงรักษาสิ่งของ อุปกรณ์ไฟฟ้าภายในบ้าน และเครื่องยนต์

4.2.6 ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมและผู้รับผิดชอบ

ในส่วนนี้จะแสดงขั้นตอนการดำเนินการและผู้รับผิดชอบในการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาท 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นเตรียมการและแสวงหาผู้ร่วมพัฒนา 2) ขั้นการสร้างข้อตกลง และวางแผนกิจกรรมร่วมกัน 3) ขั้นการดำเนินการ โดยแต่ละขั้นมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ขั้นเตรียมการและแสวงหาผู้ร่วมพัฒนา

เป็นการสร้างให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ตัวแทนกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา ตัวแทนกลุ่มอาจารย์ และกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา ในการแสวงหาเครือข่ายที่มีความเข้าใจ เหมาะสม สอดคล้อง นำไปสู่ความสัมพันธ์ความร่วมมือที่ดี และสามารถประสานผลประโยชน์ให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการสร้างเครือข่ายในครั้งนี้ โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแต่ละส่วน มีการปฏิบัติดังนี้

ตาราง 24 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และการปฏิบัติในการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชน ในขั้นตอนการปฏิบัติ

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	การปฏิบัติ
ตัวแทนกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา	- ประชุมร่วมกับอาจารย์และตัวแทนนักเรียนเพื่อรับฟังข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการสร้างเครือข่ายระหว่างสถานศึกษา - แต่งตั้งคณะทำงานด้านเครือข่าย ประกอบไปด้วย ผู้บริหาร อาจารย์ และตัวแทนนักเรียน เพื่อกำหนดเป้าหมาย ตลอดจนแนวทางการสนับสนุนจากส่วนต่างๆ โดยคำนึงถึงความต้องการ และโอกาสในการเข้าถึงกิจกรรมของนักเรียนอาชีวศึกษา โดยมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้ o ทำความเข้าใจถึงประโยชน์ที่จะได้รับในการมีเครือข่าย o สำรวจว่าสถานศึกษาใดที่จะมาร่วมในเครือข่าย ที่สามารถเข้าร่วม แลกเปลี่ยน ร่วมกันทำกิจกรรมตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ o ประสานงานขอความร่วมมือจากอาจารย์ นักเรียน เพื่อการค้นหาสถานศึกษาเครือข่าย o ประสานหาองค์กรที่จะสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาเครือข่าย
ตัวแทนกลุ่มอาจารย์	- ประชุมร่วมกับตัวแทนผู้บริหาร และตัวแทนนักเรียนเพื่อรับฟังข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการสร้างเครือข่ายระหว่างสถานศึกษาจากผู้บริหารสถานศึกษา - หากได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการฯ มีแนวทางในการปฏิบัติดังนี้ - ร่วมกำหนดเป้าหมาย และโอกาสในการเข้าถึงกิจกรรมของนักเรียนอาชีวศึกษา o ความเข้าใจถึงประโยชน์ที่จะได้รับในการมีเครือข่ายและอธิบายให้นักเรียนอาชีวศึกษาเข้าใจ o ประสานงานกับสถานศึกษาเครือข่าย ในการเชิญชวนมาเข้าร่วม แลกเปลี่ยน ร่วมกันทำกิจกรรมตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

ตาราง 24 (ต่อ)

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	การปฏิบัติ
กลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา	- ประชุมร่วมกับตัวแทนผู้บริหาร และตัวแทนอาจารย์เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการสร้างเครือข่ายระหว่างสถานศึกษาจากผู้บริหารสถานศึกษา - หากได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการฯ ก็ร่วมเสนอรายชื่อ สถานศึกษาที่จะมาเป็นเครือข่ายกับทางอาจารย์

2) ขั้นการสร้างข้อตกลง และวางแผนกิจกรรมร่วมกัน

ในขั้นนี้ เมื่อตัวแทนกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา ตัวแทนกลุ่มอาจารย์ และกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา ได้สถานศึกษาที่จะมาร่วมเป็นเครือข่ายระหว่างกันแล้ว ก็จะตกลงเป็นการเบื้องต้นที่จะร่วมเป็นเครือข่าย เพื่อให้เกิดแนวทางการดำเนินงาน จัดกิจกรรม สร้างข้อตกลงและร่วมวางแผน เพื่อให้เกิดแนวทางความร่วมมือที่ชัดเจน โดยผู้เกี่ยวข้อง มีการปฏิบัติ ดังนี้

ตาราง 25 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และการปฏิบัติในการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชน ในขั้นการสร้างข้อตกลง และวางแผนกิจกรรมร่วมกัน

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	การปฏิบัติ
ตัวแทนกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา	- มีการสร้างข้อตกลงระหว่างสถานศึกษา - มีการประสานเบื้องต้นกับผู้บริหารสถานศึกษา - ให้การสนับสนุนเรื่องเวลา สถานที่ งบประมาณ
ตัวแทนกลุ่มอาจารย์	- เข้าร่วมในการสร้างข้อตกลง - เข้าร่วมในการวางแผนกิจกรรม
กลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา	- ร่วมเสนอกิจกรรม - ร่วมวางแผนในการดำเนินกิจกรรม

3) ขั้นการดำเนินการ

ในขั้นนี้เป็นขั้นตอนสำคัญ ในการนำแผนงานที่เตรียมไว้มาปฏิบัติเพื่อพัฒนาเครือข่ายตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง อันได้แก่ ตัวแทนกลุ่มผู้บริหาร ตัวแทนกลุ่มอาจารย์ กลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา มีการดำเนินการที่สำคัญแบ่งได้ตามรูปแบบการพัฒนาเครือข่าย 3 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายแบบริเริ่มสร้างเครือข่าย รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายแบบทลายกำแพงกั้น และรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายแบบสานสัมพันธ์ร่วมกันพัฒนา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1) การดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายแบบริเริ่มสร้างเครือข่าย

ตาราง 26 ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมและผู้รับผิดชอบ: รูปแบบริเริ่มสร้างเครือข่าย

ขั้นที่	กิจกรรม	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
1	วางแผนกิจกรรม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน	ตัวแทนนักเรียนอาชีวศึกษา ตัวแทนอาจารย์
2.	เลือกกิจกรรมที่จะทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย การป้องกันการทะเลาะวิวาท กิจกรรมที่ได้คือ กิจกรรมพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนภายใน และระหว่างสถานศึกษา	ตัวแทนนักเรียนอาชีวศึกษา ตัวแทนอาจารย์
3.	เริ่มกิจกรรมการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนภายในสถานศึกษา ได้แก่ กิจกรรมการพัฒนาความรู้ในการป้องกันการทะเลาะวิวาท และการทำงานร่วมกัน และกิจกรรมพัฒนาการทำงานร่วมกัน	ตัวแทนนักเรียนอาชีวศึกษา ตัวแทนอาจารย์
4.	สะท้อนผลหลังการทำกิจกรรมร่วมกัน	ตัวแทนนักเรียนอาชีวศึกษา ตัวแทนอาจารย์

โดยผู้วิจัยคาดว่า รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายแบบริเริ่มสร้างเครือข่ายนี้ สามารถช่วยป้องกันการทะเลาะวิวาทในรูปแบบทำตามรุ่นพี่ และรูปแบบเพื่อนไปไหนไปตามกัน ที่มีสาเหตุมาจากอิทธิพลจากรุ่นพี่ และอิทธิพลจากเพื่อนได้ เนื่องจากผลของการพัฒนาเครือข่ายในรูปแบบนี้ทำให้ความกลัวที่มีต่อรุ่นพี่ลดน้อยลง มีความกล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็น รวมทั้งมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียนอาชีวศึกษา ระหว่างชั้นปี ภายในและระหว่างสาขาได้

3.2) การดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายแบบทลายกำแพงกั้น

ตาราง 27 ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมและผู้รับผิดชอบ: รูปแบบทลายกำแพงกั้น

No.	ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
1	วางแผนกิจกรรม เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย การมีเครือข่ายระหว่างสถานศึกษา	ตัวแทนนักเรียนอาชีวศึกษา ตัวแทนอาจารย์
2.	เลือกกิจกรรมที่จะทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย กิจกรรมที่ได้คือ กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ร่วมกัน ด้วยการซ่อมแซมสิ่งของ และอุปกรณ์ไฟฟ้าภายในบ้าน รวทั้งเครื่องยนต์ต่าง ๆ ด้วย	ตัวแทนนักเรียนอาชีวศึกษา ตัวแทนอาจารย์
3.	ค้นหาสถานที่ที่จะไปบำเพ็ญประโยชน์ร่วมกัน ดำเนินการติดต่อประสานงานกับเจ้าของพื้นที่ ชี้แจงรายละเอียดการทำกิจกรรม	ตัวแทนนักเรียนอาชีวศึกษา ตัวแทนอาจารย์
4.	แบ่งบทบาทหน้าที่ให้สมาชิก ดังนี้ 1. หัวหน้าชุด เป็นตัวแทนในการประสานงานของสถานศึกษาทั้ง 2 แห่ง 2. ฝ่ายหาความรู้ 3. ฝ่ายหาอุปกรณ์ 4. ฝ่ายซ่อมแซม	ตัวแทนนักเรียนอาชีวศึกษา
5.	ดำเนินการจัดกิจกรรม	ตัวแทนนักเรียนอาชีวศึกษา ตัวแทนอาจารย์
6.	สะท้อนผลหลังการทำกิจกรรมร่วมกัน	ตัวแทนนักเรียนอาชีวศึกษา ตัวแทนอาจารย์

โดยผู้วิจัยคาดว่า รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายแบบทลายกำแพงกั้นนี้ สามารถช่วยป้องกันการทะเลาะวิวาทในรูปแบบภักดีในสถานศึกษา ที่มีสาเหตุมาจาก ความรักในสถาบันของตนเอง การปกป้องสถานศึกษาของตนเอง การที่คิดว่าความแตกต่างคือการถูกลบหลู่ และความเชื่อในสิ่งที่รุ่นพี่ปลูกฝังได้ เนื่องจากผลของการพัฒนาเครือข่ายในรูปแบบทลายกำแพงกั้นนี้ ทำให้มีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียนอาชีวศึกษา ระหว่างสถานศึกษา การได้สัมผัสความเป็นไป ผ่านประสบการณ์จริงของตนเองนั่นเอง และช่วยป้องกันการทะเลาะวิวาทในรูปแบบท้าทายในศักดิ์ศรี ที่มีสาเหตุ ได้รับการดูถูกตัวตน ถูกมองว่าไม่มีคุณค่า และการกีดกันจากสังคมได้ เนื่องจากผลของการพัฒนาเครือข่ายในรูปแบบทลายกำแพงกั้นนี้ จะช่วย ได้รับการยอมรับจากสังคม การเห็นคุณค่าในตนเอง มีทักษะการสื่อสารการนำเสนอ และการโต้แย้งที่ดีเพิ่มมากขึ้นนั่นเอง

3.3) การดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายแบบสานสัมพันธ์ร่วมกันพัฒนา

ตาราง 28 ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมและผู้รับผิดชอบ: รูปแบบสานสัมพันธ์ร่วมกันพัฒนา

	ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
1	สร้างกลุ่ม Line โดยตั้งชื่อที่สื่อถึงการสานสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกัน เช่น R-cheewa R-relationship, V-Vocational Network เป็นต้น	ตัวแทนนักเรียนอาชีวศึกษา ตัวแทนอาจารย์
2.	วางแผนกิจกรรม เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย การมีเครือข่ายระหว่างสถานศึกษา	ตัวแทนนักเรียนอาชีวศึกษา ตัวแทนอาจารย์
3.	เลือกกิจกรรมที่จะทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย กิจกรรมที่ได้คือ กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ร่วมกัน ด้วยการซ่อมแซมและให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแล ซ่อม บำรุงรักษาสิ่งของอุปกรณ์ไฟฟ้าภายในบ้าน รวมทั้งเครื่องยนต์ต่าง ๆ ด้วย	ตัวแทนนักเรียนอาชีวศึกษา ตัวแทนอาจารย์
4.	ค้นหาสถานที่ที่จะไปบำเพ็ญประโยชน์ร่วมกัน ดำเนินการติดต่อประสานงานกับเจ้าของพื้นที่ ชี้แจงรายละเอียดการทำกิจกรรม	ตัวแทนนักเรียนอาชีวศึกษา ตัวแทนอาจารย์
5.	แบ่งบทบาทหน้าที่ให้สมาชิก ดังนี้ 1. หัวหน้าชุด เป็นตัวแทนในการประสานงานของสถานศึกษาทั้ง 2 แห่ง 2. ฝ่ายหาความรู้ 3. ฝ่ายหาอุปกรณ์ 4. ฝ่ายซ่อมแซม	ตัวแทนนักเรียนอาชีวศึกษา
6.	ดำเนินการจัดกิจกรรม	ตัวแทนนักเรียนอาชีวศึกษา ตัวแทนอาจารย์
7.	สะท้อนผลหลังการทำกิจกรรมร่วมกัน	ตัวแทนนักเรียนอาชีวศึกษา ตัวแทนอาจารย์

โดยผู้วิจัยคาดว่า รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายแบบสานสัมพันธ์ร่วมกันพัฒนาสามารถช่วยป้องกันการทะเลาะวิวาทในรูปแบบอวดดีในโลกออนไลน์ ที่มีสาเหตุมาจาก ความต้องการพื้นที่ทางสังคม การแสดงให้เห็นว่ามีอำนาจผ่านทางโลกออนไลน์ และการระบายอารมณ์ผ่านตัวอักษรและรูปภาพทางโลกออนไลน์ เนื่องจากผลของการพัฒนาเครือข่ายในรูปแบบสานสัมพันธ์ร่วมกันพัฒนานี้ ทำให้เกิดเครือข่ายทางสังคมออนไลน์ ผู้เข้าร่วมมีพื้นที่ทางสังคมในโลกออนไลน์เพิ่มขึ้น รวมทั้งมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียนอาชีวศึกษา ระหว่างสถานศึกษา เพิ่มขึ้นด้วยนั่นเอง

4) การทบทวนผลการดำเนินการ

เป็นขั้นตอนที่นำผลการปฏิบัติ มาใช้ในการทบทวนร่วมกัน เพื่อปรับปรุงและพัฒนาเครือข่ายให้เกิดต่อไป โดยกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง อันได้แก่ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มอาจารย์ กลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา แต่ละกลุ่มมีการปฏิบัติ ดังนี้

ตาราง 29 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และการปฏิบัติในการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชน ในขั้นทบทวนผลการดำเนินการ

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	การปฏิบัติ
ตัวแทนกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา	- ทบทวนแผนการดำเนินงานและข้อตกลงร่วมกันเพื่อพิจารณา ปรับปรุง พัฒนา หรือดำเนินการตามที่เห็นสมควรร่วมกัน กับตัวแทนกลุ่มผู้อาจารย์ กลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา เพื่อให้เกิดกิจกรรมต่อเนื่องในสถานศึกษา และกับสถานศึกษาเครือข่าย - ให้การสนับสนุนเรื่องสถานที่ งบประมาณ
ตัวแทนกลุ่มอาจารย์	- ร่วมกันทบทวนผลการดำเนินการกับกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา ว่ามีผลอย่างไรในการทำกิจกรรม ผลที่เกิดขึ้นต่อเนื่องจากการดำเนินงาน - ทบทวนแผนการดำเนินงานและข้อตกลงร่วมกันเพื่อพิจารณา ปรับปรุง พัฒนา หรือดำเนินการตามที่เห็นสมควรร่วมกัน กับกลุ่มผู้บริหาร กลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา เพื่อให้เกิดกิจกรรมต่อเนื่องในสถานศึกษา และกับสถานศึกษาเครือข่าย
กลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา	- ร่วมกันทบทวนผลการดำเนินการกับกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา ว่ามีผลอย่างไรในการทำกิจกรรม ผลที่เกิดขึ้นต่อเนื่องจากการดำเนินงาน - ทบทวนแผนการดำเนินงานและข้อตกลงร่วมกันเพื่อพิจารณา ปรับปรุง พัฒนา หรือดำเนินการตามที่เห็นสมควรร่วมกัน กับกลุ่มผู้บริหาร กลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา เพื่อให้เกิดกิจกรรมต่อเนื่องในสถานศึกษา และกับสถานศึกษาเครือข่าย

ทั้งนี้เพื่อให้ง่ายสำหรับผู้สนใจที่จะนำคู่มือไปใช้ ในแต่ละส่วนของคู่มืออาจจัดทำในลักษณะของการ Checklist เพื่อความสะดวก รวดเร็ว ในการนำไปใช้อีกด้วย

คู่มือการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาท ในนักเรียนอาชีวศึกษา

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้ที่สนใจหรือบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการสร้างเครือข่ายแกนนำเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการได้อย่างเป็นระบบ

ขอบเขต

คู่มือการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษานี้ ประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ กิจกรรมที่เหมาะสม ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม และผู้รับผิดชอบ โดยเหมาะสำหรับผู้ที่สนใจหรือบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการสร้างเครือข่ายแกนนำเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาท โดยเฉพาะนักเรียนอาชีวศึกษา

คำชี้แจง

ในการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษาแต่ละครั้งนั้น ท่านสามารถตรวจสอบตามรายการ พร้อมกับทำเครื่องหมายในช่อง ☑ ว่ามีการทำสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นครบหรือไม่ หากทำครบแล้วก็มีโอการในการพัฒนาเครือข่ายขึ้นได้ แต่ทั้งนี้ก็อาจขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละสถานศึกษาด้วย

คำจำกัดความ

1) การพัฒนาเครือข่าย หมายถึง การทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ผู้บริหาร อาจารย์สถานศึกษา และกิจกรรมที่จะดำเนินการเพื่อให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ นักเรียน กลุ่มผู้บริหาร อาจารย์ โดยกิจกรรมนั้นดำเนินการอย่างมีขั้นตอน ตั้งแต่เริ่มตั้งวัตถุประสงค์ สร้างกิจกรรม กำหนดขอบเขต และมีขั้นตอนการปฏิบัติอย่างชัดเจน รวมทั้งมีการมอบหมายความรับผิดชอบระหว่างสมาชิก วางแนวทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน และยังมีการสร้างความยั่งยืนให้กับความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนแต่ละสถานศึกษา

2) สถานศึกษาอาชีวศึกษา หมายถึง หน่วยงานตามกฎหมายที่มีหน้าที่หรือวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาที่เปิดสอนวิชาการสานอาชีพ ทั้งภาครัฐและเอกชน อยู่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

3) กลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา หมายถึง กลุ่มที่มีสมาชิกตั้งแต่ 2 คนขึ้น โดยสมาชิกเป็นผู้ที่มีความสมัครใจ มีประสบการณ์ในการทำกิจกรรมตามเป้าหมายนั้นๆ และได้รับการยอมรับจากนักเรียนในสถานศึกษา เพื่อเป็นตัวแทนในการทำกิจกรรมที่มีเป้าหมายในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษาเหมือนกัน สมาชิกทุกคนมีการวางแผนการทำงานร่วมกัน มีการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน

กิจกรรมที่เหมาะสม

กิจกรรมที่เหมาะสมในการทำให้เกิดการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา มีดังนี้

☐1) กิจกรรมสร้างเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทภายในสถานศึกษา

☐1.1) กิจกรรมการพัฒนาความรู้

☐1.2) กิจกรรมการพัฒนาทักษะการทำงานเกี่ยวกับกลุ่มเยาวชน

☐2) กิจกรรมสร้างเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทระหว่างสถานศึกษา เช่นกิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์ด้วยการบริการซ่อม และให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลซ่อม และบำรุงรักษาสิ่งของ อุปกรณ์ไฟฟ้าภายในบ้าน และเครื่องยนต์

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมและผู้รับผิดชอบ

ในส่วนนี้จะแสดงขั้นตอนการดำเนินการและผู้รับผิดชอบในการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาท 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นเตรียมการและแสวงหาผู้ร่วมพัฒนา 2) ขั้นการสร้างข้อตกลง และวางแผนกิจกรรมร่วมกัน 3) ขั้นการดำเนินการ โดยแต่ละขั้น มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

☐1) ขั้นเตรียมการและแสวงหาผู้ร่วมพัฒนา

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และการปฏิบัติในการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชน ในขั้นตอนการปฏิบัติ

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	การปฏิบัติ
☐ตัวแทนผู้บริหารสถานศึกษา	☐ ประชุมร่วมกับอาจารย์ และตัวแทนนักเรียนเพื่อรับฟังข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการสร้างเครือข่ายระหว่างสถานศึกษา ☐ แต่งตั้งคณะทำงานด้านเครือข่าย ประกอบไปด้วย ผู้บริหาร อาจารย์ และตัวแทนนักเรียน เพื่อกำหนดเป้าหมาย ตลอดจนแนวทางการสนับสนุนจากส่วนต่างๆ โดยคำนึงถึงความต้องการ และโอกาสในการเข้าถึงกิจกรรมของนักเรียนอาชีวศึกษา โดยมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้ ☐ ทำความเข้าใจถึงประโยชน์ที่จะได้รับในการมีเครือข่าย ☐ สำรวจว่าสถานศึกษาใดที่จะมาร่วมในเครือข่าย ที่สามารถเข้าร่วม แลกเปลี่ยน ร่วมกันทำกิจกรรมตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ☐ ประสานงานขอความร่วมมือจากอาจารย์ นักเรียน เพื่อการค้นหาสถานศึกษาเครือข่าย ☐ ประสานหาองค์กรที่จะสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาเครือข่าย

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	การปฏิบัติ
☐ ตัวแทนกลุ่มอาจารย์	☐ ประชุมร่วมกับตัวแทนผู้บริหาร และตัวแทนนักเรียน เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการสร้างเครือข่ายระหว่างสถานศึกษาจากผู้บริหารสถานศึกษา ☐ หากได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการฯ มีแนวทางในการปฏิบัติดังนี้ ☐ ร่วมกำหนดเป้าหมาย และโอกาสในการเข้าถึงกิจกรรมของนักเรียนอาชีวศึกษา ☐ความเข้าใจถึงประโยชน์ที่จะได้รับในการมีเครือข่าย และอธิบายให้นักเรียนอาชีวศึกษาเข้าใจ ☐ประสานงานกับสถานศึกษาเครือข่าย ในการเชิญชวนมาเข้าร่วม แลกเปลี่ยน ร่วมกันทำกิจกรรมตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้
☐ กลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา	☐ ประชุมร่วมกับตัวแทนผู้บริหาร และตัวแทนอาจารย์เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการสร้างเครือข่ายระหว่างสถานศึกษาจากผู้บริหารสถานศึกษา ☐ หากได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการฯ ก็ร่วม ☐เสนอรายชื่อ สถานศึกษาที่จะมาเป็นเครือข่ายกับทางอาจารย์

☐2) ขั้นการสร้างข้อตกลง และวางแผนกิจกรรมร่วมกัน

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และการปฏิบัติในการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชน ในขั้นการสร้างข้อตกลง และวางแผนกิจกรรมร่วมกัน

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	การปฏิบัติ
☐ ตัวแทนกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา	☐ มีการสร้างข้อตกลงระหว่างสถานศึกษา ☐ มีการประสานเบื้องต้นกับผู้บริหารสถานศึกษาอื่น ☐ ให้การสนับสนุนเรื่องเวลา สถานที่ งบประมาณ
☐ ตัวแทนกลุ่มอาจารย์	☐ เข้าร่วมในการสร้างข้อตกลง ☐ เข้าร่วมในการวางแผนกิจกรรม
☐ กลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา	☐ ร่วมเสนอกิจกรรม ☐ ร่วมวางแผนในการดำเนินกิจกรรม

☐3) ขั้นการดำเนินการ

☐3.1) การดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายแบบริเริ่มสร้างเครือข่าย ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมและผู้รับผิดชอบ: รูปแบบริเริ่มสร้างเครือข่าย

ขั้นที่	กิจกรรม	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
1	☐ วางแผนกิจกรรม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน	☐ ตัวแทนนักเรียนอาชีวศึกษา ☐ตัวแทนอาจารย์
2.	☐ เลือกกิจกรรมที่จะทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย การป้องกันการทะเลาะวิวาท กิจกรรมที่ได้คือ กิจกรรมพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนภายใน และระหว่างสถานศึกษา	☐ตัวแทนนักเรียนอาชีวศึกษา ☐ตัวแทนอาจารย์
3.	☐ เริ่มกิจกรรมการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนภายในสถานศึกษา ได้แก่ กิจกรรมการพัฒนาความรู้ในการป้องกันการทะเลาะวิวาท และการทำงานร่วมกัน และกิจกรรมพัฒนาการทำงานร่วมกัน	☐ตัวแทนนักเรียนอาชีวศึกษา ☐ตัวแทนอาจารย์
4.	☐ สะท้อนผลหลังการทำกิจกรรมร่วมกัน	☐ตัวแทนนักเรียนอาชีวศึกษา ☐ตัวแทนอาจารย์

รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายแบบริเริ่มสร้างเครือข่ายนี้ สามารถช่วยป้องกันการทะเลาะวิวาทในรูปแบบทำตามรุ่นพี่ และรูปแบบเพื่อนไปไหนไปตามกัน ที่มีสาเหตุมาจาก อิทธิพลจากรุ่นพี่ และอิทธิพลจากเพื่อนได้ เนื่องจากผลของการพัฒนาเครือข่ายในรูปแบบนี้ ทำให้ความกลัวที่มีต่อรุ่นพี่ลดน้อยลง มีความกล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็น รวมทั้งมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียนอาชีวศึกษา ระหว่างชั้นปี ภายในและระหว่างสาขาได้

☐ 3.2) การดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายแบบทลายกำแพงกั้น ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมและผู้รับผิดชอบ: รูปแบบทลายกำแพงกั้น

No.	ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
1	☐วางแผนกิจกรรม เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย การมีเครือข่าย ระหว่างสถานศึกษา	☐ตัวแทนนักเรียนอาชีวศึกษา ☐ตัวแทนอาจารย์
2.	☐เลือกกิจกรรมที่จะทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย กิจกรรมที่ได้คือ กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ร่วมกัน ด้วยการซ่อมแซมสิ่งของ และอุปกรณ์ไฟฟ้าภายในบ้าน รวทั้งเครื่องยนต์ต่าง ๆ ด้วย	☐ตัวแทนนักเรียนอาชีวศึกษา ☐ตัวแทนอาจารย์

No.	ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
3.	☐ค้นหาสถานที่ที่จะไปบำเพ็ญประโยชน์ร่วมกัน ดำเนินการติดต่อประสานงานกับเจ้าของพื้นที่ ชี้แจงรายละเอียดการทำกิจกรรม	☐ตัวแทนนักเรียนอาชีวศึกษา ☐ตัวแทนอาจารย์
4.	แบ่งบทบาทหน้าที่ให้สมาชิก ดังนี้ ☐1. หัวหน้าชุด เป็นตัวแทนในการประสานงานของสถานศึกษาทั้ง 2 แห่ง ☐2. ฝ่ายหาความรู้ ☐3. ฝ่ายหาอุปกรณ์ ☐4. ฝ่ายซ่อมแซม	☐ตัวแทนนักเรียนอาชีวศึกษา
5.	☐ดำเนินการจัดกิจกรรม	☐ตัวแทนนักเรียนอาชีวศึกษา ☐ตัวแทนอาจารย์
6.	☐สะท้อนผลหลังการทำกิจกรรมร่วมกัน	☐ตัวแทนนักเรียนอาชีวศึกษา ☐ตัวแทนอาจารย์

รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายแบบทลายกำแพงกั้นนี้ สามารถช่วยป้องกันการทะเลาะวิวาทในรูปแบบภักดีในสถานศึกษา ที่มีสาเหตุมาจาก ความรักในสถาบันของตนเอง การปกป้องสถานศึกษาของตนเอง การที่คิดว่าความแตกต่างคือการถูกลบหลู่ และความเชื่อในสิ่งที่รุ่นพี่ปลูกฝังได้ เนื่องจากผลของการพัฒนาเครือข่ายในรูปแบบทลายกำแพงกั้นนี้ ทำให้มีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียนอาชีวศึกษา ระหว่างสถานศึกษา การได้สัมผัสความเป็นไป ผ่านประสบการณ์จริงของตนเองนั่นเอง และช่วยป้องกันการทะเลาะวิวาทในรูปแบบท้าทายในศักดิ์ศรี ที่มีสาเหตุ ได้รับการดูถูกตัวตน ถูกมองว่าไม่มีคุณค่า และการกีดกันจากสังคมได้ เนื่องจากผลของการพัฒนาเครือข่ายในรูปแบบทลายกำแพงกั้นนี้ จะช่วย ได้รับการยอมรับจากสังคม การเห็นคุณค่าในตนเอง มีทักษะการสื่อสาร การนำเสนอ และการโต้แย้งที่ดีเพิ่มมากขึ้นนั่นเอง

☐3.3) การดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายแบบสานสัมพันธ์ร่วมกันพัฒนา

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมและผู้รับผิดชอบ: รูปแบบสานสัมพันธ์ร่วมกันพัฒนา

No.	ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
1	☐สร้างกลุ่ม Line โดยตั้งชื่อที่สื่อถึงการสานสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกัน เช่น R-cheewa R-relationship, V-Vocational Network เป็นต้น	☐ตัวแทนนักเรียนอาชีวศึกษา ☐ตัวแทนอาจารย์
2.	☐วางแผนกิจกรรม เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย การมีเครือข่าย ระหว่างสถานศึกษา	☐ตัวแทนนักเรียนอาชีวศึกษา ☐ตัวแทนอาจารย์
3.	☐เลือกกิจกรรมที่จะทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย กิจกรรมที่ได้คือ กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ร่วมกัน ด้วยการซ่อมแซมและให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแล ซ่อม บำรุงรักษาสิ่งของอุปกรณ์ไฟฟ้าภายในบ้าน รวมทั้งเครื่องยนต์ต่าง ๆ ด้วย	☐ตัวแทนนักเรียนอาชีวศึกษา ☐ตัวแทนอาจารย์
4.	☐ค้นหาสถานที่ที่จะไปบำเพ็ญประโยชน์ร่วมกัน ดำเนินการติดต่อประสานงานกับเจ้าของพื้นที่ ชี้แจงรายละเอียดการทำกิจกรรม	☐ตัวแทนนักเรียนอาชีวศึกษา ☐ตัวแทนอาจารย์
5.	แบ่งบทบาทหน้าที่ให้สมาชิก ดังนี้ ☐1. หัวหน้าชุด เป็นตัวแทนในการประสานงานของสถานศึกษาทั้ง 2 แห่ง ☐ 2. ฝ่ายหาความรู้ ☐ 3. ฝ่ายหาอุปกรณ์ ☐ 4. ฝ่ายซ่อมแซม	☐ตัวแทนนักเรียนอาชีวศึกษา
6.	☐ดำเนินการจัดกิจกรรม	☐ตัวแทนนักเรียนอาชีวศึกษา ☐ตัวแทนอาจารย์
7.	☐สะท้อนผลหลังการทำกิจกรรมร่วมกัน	☐ตัวแทนนักเรียนอาชีวศึกษา ☐ตัวแทนอาจารย์

รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายแบบสานสัมพันธ์ร่วมกันพัฒนา สามารถช่วยป้องกันการทะเลาะวิวาทในรูปแบบอวดดีในโลกออนไลน์ ที่มีสาเหตุมาจาก ความต้องการพื้นที่ทางสังคม การแสดงให้เห็นว่ามีอำนาจผ่านทางโลกออนไลน์ และการระบายอารมณ์ผ่านตัวอักษรและรูปภาพทางโลกออนไลน์ เนื่องจากผลของการพัฒนาเครือข่ายในรูปแบบสานสัมพันธ์ร่วมกันพัฒนานี้ ทำให้เกิดเครือข่ายทางสังคมออนไลน์ ผู้เข้าร่วมมีพื้นที่ทางสังคมในโลกออนไลน์เพิ่มขึ้น รวมทั้งมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียนอาชีวศึกษา ระหว่างสถานศึกษา เพิ่มขึ้นด้วยนั่นเอง

☐4) การทบทวนผลการดำเนินการ

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และการปฏิบัติในการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชน ในขั้นทบทวนผลการดำเนินการ

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	การปฏิบัติ
☐ตัวแทนกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา	☐ทบทวนแผนการดำเนินงานและข้อตกลงร่วมกันเพื่อพิจารณาปรับปรุง พัฒนา หรือดำเนินการตามที่เห็นสมควรร่วมกัน กับกลุ่มผู้อาจารย์ กลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา เพื่อให้เกิดกิจกรรมต่อเนื่องในสถานศึกษา และกับสถานศึกษาเครือข่าย ☐ให้การสนับสนุนเรื่องสถานที่ งบประมาณ
☐ตัวแทนกลุ่มอาจารย์	☐ร่วมกันทบทวนผลการดำเนินการกับกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา ว่ามีผลอย่างไรในการทำกิจกรรม ผลที่เกิดขึ้นต่อเนื่องจากการดำเนินงาน ☐ทบทวนแผนการดำเนินงานและข้อตกลงร่วมกันเพื่อพิจารณาปรับปรุง พัฒนา หรือดำเนินการตามที่เห็นสมควรร่วมกัน กับกลุ่มผู้บริหาร กลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา เพื่อให้เกิดกิจกรรมต่อเนื่องในสถานศึกษา และกับสถานศึกษาเครือข่าย
☐กลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา	☐ร่วมกันทบทวนผลการดำเนินการกับตัววแทนอาจารย์ ว่ามีผลอย่างไรในการทำกิจกรรม ผลที่เกิดขึ้นต่อเนื่องจากการดำเนินงาน ☐ทบทวนแผนการดำเนินงานและข้อตกลงร่วมกันเพื่อพิจารณาปรับปรุง พัฒนา หรือดำเนินการตามที่เห็นสมควรร่วมกัน กับตัวแนกลุ่มผู้บริหาร ตัวแทนกลุ่มอาจารย์ เพื่อให้เกิดกิจกรรมต่อเนื่องในสถานศึกษา และกับสถานศึกษาเครือข่าย

บทที่ 5
สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา” ในครั้งนี้มีความมุ่งหมายในการวิจัย คือ 1)เพื่อทำความเข้าใจรูปแบบของปัญหาการทะเลาะวิวาท ในนักเรียนอาชีวศึกษา 2)เพื่อสร้างและสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาท ทั้งในระดับภายในสถานศึกษา และระหว่างสถานศึกษาของนักเรียนอาชีวศึกษาและ 3)เพื่อสร้างคู่มือการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนภายใน และระหว่างสถานศึกษา ในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา

ผู้ร่วมวิจัย (Participants) ในการทำความเข้าใจรูปแบบของปัญหาการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา

ผู้ร่วมวิจัย (Participants) เป็นกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษาที่ผ่านเหตุการณ์การทะเลาะวิวาททั้งในสถานศึกษาและระหว่างสถานศึกษา จำนวน 20 คนที่มีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

1. เป็นนักเรียนอาชีวศึกษาของสถานศึกษาภาครัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครและสถานศึกษาภาคเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร
2. เป็นผู้เข้าร่วมในเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทในสถานศึกษาและระหว่างสถานศึกษาในระหว่างที่กำลังศึกษาอยู่
3. เป็นผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ทะเลาะวิวาท ตั้งแต่ ฟกช้ำ ถลอก บาดเจ็บและพิการ

ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย ในการสร้างและสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษาและ การสร้างคู่มือการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนภายใน และระหว่างสถานศึกษา ในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา

ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยในส่วนนี้มี3กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มนักวิจัยร่วม (Local Researcher) ได้แก่ กลุ่มอาจารย์จากสถานศึกษา จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ รวม 2 คน มีคุณสมบัติ เป็นผู้มีประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา และมีแนวคิดที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น และยินดีที่จะเข้าร่วมในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้ตั้งแต่ต้นจนจบโครงการ
2. กลุ่มผู้ร่วมวิจัย (Participants) ได้แก่ ตัวแทนนักเรียนอาชีวศึกษา และตัวแทนอาจารย์ มีคุณสมบัติ ดังนี้

2.1 กลุ่มตัวแทนนักเรียน (กลุ่มเยาวชน) ได้แก่นักเรียนอาชีวศึกษาที่มีความสมัครใจในการร่วมพัฒนาเครือข่ายในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษาจากสถานศึกษาของรัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครจำนวน 30 คน และจากสถานศึกษาของเอกชนแห่งหนึ่ง จำนวน 15 คน รวม 45 คนโดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้

1) มีบทบาทเป็นหัวหน้าชุดในการทำกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา เช่น กิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมการแข่งขันต่างๆ และได้รับการยอมรับจากนักเรียนอาชีวศึกษา ว่าเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ และสามารถให้คำปรึกษากับเพื่อนได้

2) ยินดีเข้าร่วมในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้ตลอดตั้งแต่ต้นจนจบโครงการ

2.2 กลุ่มตัวแทนอาจารย์ ได้แก่ อาจารย์ที่มีความสมัครใจในการร่วมพัฒนาเครือข่ายในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา จากสถานศึกษาของรัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร จำนวน 2 คน และจากสถานศึกษาของเอกชนแห่งหนึ่ง จำนวน 2 คน มีคุณสมบัติที่สำคัญ ได้แก่ เป็นอาจารย์ฝ่ายปกครอง หรือ ฝ่ายพัฒนาศักยภาพนักเรียนอาชีวศึกษา มีประสบการณ์การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา และยินดีเข้าร่วมการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้ตลอดตั้งแต่ต้นจนจบโครงการ

3. กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stake holder) ได้แก่ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มนักเรียนทั่วไปที่สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมที่กลุ่มผู้ร่วมวิจัยจัดขึ้น

ผู้วิจัยได้รับการอนุมัติจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ตามหนังสือรับรองเลขที่ SWUEC/E-068/2559 ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และการอนุเคราะห์ให้เก็บข้อมูลจากสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาครัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร และ สถานศึกษาอาชีวศึกษาภาคเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร โดยการวิจัยนี้เก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2558 ถึง เดือนมิถุนายน 2559

ในบทนี้ ผู้วิจัยขอเสนอการสรุปและอภิปรายผลการวิจัย ข้อจำกัด และข้อเสนอแนะจากงานวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. สรุปและอภิปรายผลรูปแบบการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา
2. สรุปและอภิปรายผลการสร้างและสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา
3. ข้อจำกัด
4. ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

โดยในแต่ละประเด็น มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. สรุปและอภิปรายผลรูปแบบการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา

จากการทำความเข้าใจรูปแบบของการทะเลาะวิวาท ในนักเรียนอาชีวศึกษา ตามมุมมองของนักเรียนอาชีวศึกษา ที่มีประสบการณ์ในการเข้าร่วมการทะเลาะวิวาท และเป็นผู้ได้รับผลกระทบนั้น พบรูปแบบของการทะเลาะวิวาท 5 รูปแบบโดยรูปแบบการทะเลาะวิวาท ในแต่ละรูปแบบนี้มาจากสาเหตุ เป็นหลัก ได้แก่

1.1 รูปแบบทำตามรุ่นพี่ เป็นรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์การทะเลาะวิวาท ผ่านการสะท้อนจากประสบการณ์ของผู้ร่วมวิจัยส่วนใหญ่พบว่าสาเหตุของการทะเลาะวิวาทมาจากการทะเลาะวิวาทที่เกิดขึ้นในรูปแบบทำตามรุ่นพี่นี้ มักมีสาเหตุมาจาก อิทธิพลของรุ่นพี่ ที่มีพลังอำนาจต่อการกระทำของนักเรียนอาชีวศึกษาเป็นอย่างมาก ผ่านกิจกรรมการรับน้อง ที่จัดขึ้นในทุกปี หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมรับน้องแล้ว เหตุการณ์ทะเลาะวิวาทระหว่างสถานศึกษามักจะเกิดขึ้นตามมา ส่วนหนึ่งเป็นเพราะ การทำตามคำสั่งรุ่นพี่ กลัวรุ่นพี่ไม่ยอมรับ การเชื่อในประสบการณ์เดิมของรุ่นพี่ รวมทั้งไม่กล้าโต้แย้งกับรุ่นพี่ด้วย เหล่านี้ล้วนเป็นสาเหตุที่ทำให้เห็นว่า อิทธิพลจากรุ่นพี่เป็นสิ่งสำคัญในการทำให้เกิดการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษานั่นเอง ผลที่เกิดขึ้นได้แก่ เกิดการทะเลาะวิวาทระหว่างนักเรียนอาชีวศึกษาที่อยู่ต่างสถานศึกษา แบบไม่มีการนัดหมาย นักเรียนอาชีวศึกษาที่เข้าร่วมมีการบาดเจ็บทางกาย และทางใจ รวมทั้งทำให้พ่อแม่เสียใจอีกด้วย ในส่วนของวิธีการแก้ปัญหาที่ผ่านมา พบการแก้ปัญหาใน 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การแก้ปัญหาไปตามผลที่เกิดขึ้น นั่นคือ เมื่อเกิดผลกับทางร่างกาย ก็จะมีการรักษาตามอาการที่บาดเจ็บ การทะเลาะวิวาทเป็นการทำผิดกฎของสถานศึกษา ก็ลงโทษด้วยการทำทัณฑ์บน และการเข้าค่ายเพื่อปรับทัศนคติ และลักษณะการแก้ปัญหาแบบที่ 2) การเรียนรู้จากอดีตสู่การแก้ปัญหาด้วยการป้องกัน กล่าวคือ เป็นการหาวิธีการป้องกัน ที่มาจากผลที่เกิดขึ้น นั่นคือ การทะเลาะวิวาทเกิดเพราะอยู่ต่างสถานศึกษา โดยดูจากสัญลักษณ์ต่างๆ เช่น การแต่งกาย หัวเข็มขัด รองเท้า วิธีการคือ เปลี่ยนตัวเองให้เป็นคนทั่วไป ด้วยการปิดบังสัญลักษณ์ต่างๆ ที่แสดงตนว่าเรียนที่ใดก่อนออกจากสถานศึกษา การเดินทางไปกลับคนเดียว จะเป็นเป้าให้ถูกโจมตีได้ง่าย ก็เลือกที่จะเดินทางไปกลับเป็นกลุ่ม รวมไปถึงเปลี่ยนวิธีการเดินทาง ไม่ว่าจะเป็น เปลี่ยนเส้นทาง เปลี่ยนพาหนะ เป็นต้น

1.2 รูปแบบภักดีในสถานศึกษา เป็นรูปแบบที่สาเหตุของการแสดงพฤติกรรมการทะเลาะวิวาทนั้น มาจากการที่นักเรียนอาชีวศึกษามีความภักดีในสถานศึกษา กล่าวคือ มีความรู้สึกผูกใจรักด้วยความเคารพนับถือ เลื่อมใส และรู้คุณเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะองค์พ่อ (รูปปั้นพระวิษณุ) ที่เปรียบเป็นตัวแทนของสถานศึกษา นอกจากนี้ความภักดีในสถานศึกษาหมายรวมถึง การได้รับการปลูกฝังค่านิยมการเคารพรักสถานศึกษาจากรุ่นพี่ผ่านกิจกรรมการรับน้อง จึงทำให้เกิดความรู้สึกไม่พอใจขึ้น เมื่อมีผู้อื่นมาแสดงการลบหลู่ อันแสดงถึงการไม่เคารพ และดูหมิ่นสถานศึกษาของตน หรือทำในสิ่งที่แตกต่างไปจากสถานศึกษาของตน ก็สามารถทะเลาะวิวาทกันได้ ทั้งที่ไม่เคยรู้จักกันมาก่อน เช่น การที่มีองค์พ่อที่มีลักษณะต่างกัน ก็เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดพฤติกรรมการทะเลาะวิวาทขึ้นได้ ผลที่เกิดขึ้นพบการทะเลาะวิวาทระหว่างนักเรียนอาชีวศึกษาต่างสถานศึกษา แบบไม่มีการ

นัดหมาย และแบบมีการนัดหมาย การได้รับผลกระทบต่อตัวเองตั้งแต่ การหมดสิ้นอิสรภาพ การบาดเจ็บทางร่างกาย จิตใจ และผลกระทบต่อคนรอบข้างส่วนการแก้ปัญหานั้น พบการแก้ปัญหาใน 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การแก้ปัญหาไปตามผลที่เกิดขึ้น นั่นคือ เมื่อเกิดผลกับทางร่างกาย ก็จะมีการรักษาตามอาการที่บาดเจ็บ การทะเลาะวิวาทเป็นการทำผิดกฎของสถานศึกษา ก็ลงโทษด้วยการทำทัณฑ์บน และการเข้าค่ายเพื่อปรับทัศนคติ และลักษณะการแก้ปัญหาแบบที่ 2) การเรียนรู้จากอดีตสู่การแก้ปัญหาด้วยการป้องกัน กล่าวคือ เป็นการหาวิธีการป้องกัน ที่มาจากผลที่เกิดขึ้น นั่นคือ การทะเลาะวิวาทเกิดเพราะอยู่ต่างสถานศึกษา โดยดูจากสัญลักษณ์ต่างๆ เช่น การแต่งกาย หัวเข็มขัด รองเท้า วิธีการคือ เปลี่ยนตัวเองให้เป็นคนทั่วไป ด้วยการปิดบังสัญลักษณ์ต่างๆ ที่แสดงตนว่าเรียนที่ใดก่อนออกจากสถานศึกษา การเดินทางไปกลับคนเดียว จะเป็นเป้าให้ถูกโจมตีได้ง่าย ก็เลือกที่จะเดินทางไปกลับเป็นกลุ่ม รวมไปถึงเปลี่ยนวิธีการเดินทาง ไม่ว่าจะเป็น เปลี่ยนเส้นทาง เปลี่ยนพาหนะ

1.3 รูปแบบท้าทายในศักดิ์ศรี เป็นรูปแบบที่สาเหตุของการแสดงพฤติกรรมการทะเลาะวิวาทนั้น มาจากการที่นักเรียนอาชีวศึกษาถูกท้าทายในศักดิ์ศรีกล่าวคือ การที่มีสิ่งต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการแสดงออก ด้วยคำพูดหรือการกระทำ ที่มากระทบทำให้ความรู้สึกมีคุณค่าในตัวเอง การได้รับความนับถือ ที่เพื่อนมนุษย์ควรมีให้กัน อย่างไม่เหมาะสมกับผลที่เกิดขึ้น พบการทะเลาะวิวาทระหว่างนักเรียนอาชีวศึกษาต่างสถานศึกษา แบบไม่มีการนัดหมาย การได้รับผลกระทบต่อตัวเองตั้งแต่ การหมดสิ้นอิสรภาพ การบาดเจ็บทางร่างกาย จิตใจ และผลกระทบต่อคนรอบข้างการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ การปฏิบัติภายหลังจากการทะเลาะวิวาทเกิดขึ้น เพื่อช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลที่เกิดขึ้น พบการแก้ปัญหาที่เป็นไปแบบแก้ตามผลที่เกิดขึ้น นั่นคือ เมื่อเกิดผลกับทางร่างกาย ก็จะมีการรักษาตามอาการที่บาดเจ็บ การทำงานพิเศษเพื่อลดความรู้สึกผิดต่อครอบครัว การคิดถึงครอบครัวก่อนที่จะทำอะไรก็ตาม

1.4 รูปแบบอวดดีในโลกออนไลน์ เป็นรูปแบบที่สาเหตุที่ทำส่วนใหญ่มาจาก เหตุผลที่ทำส่วนใหญ่มาจาก การอวดดีในโลกออนไลน์ กล่าวคือ แสดงให้เห็นว่าสถานศึกษาของตนมีดี มีพรรคพวกมาก ในโลกออนไลน์ เช่น Facebook โดยการโพสต์ข้อความเพื่อแสดงให้เห็นว่ามีอำนาจมากกว่าความต้องการพื้นที่ทางสังคม และการทำลายสัญลักษณ์ของสถานศึกษาอื่น ลงใน Facebook เพื่อให้สถานศึกษาอื่นเกรงกลัว เป็นการทำเฉพาะในโลกออนไลน์เท่านั้น แต่จากสาเหตุเหล่านี้ ก็ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการทะเลาะวิวาททั้งในโลกออนไลน์ และในโลกแห่งความจริงตามมาผลที่เกิดขึ้นได้แก่ เกิดการทะเลาะวิวาทบนโลกออนไลน์ การทะเลาะในโลกความจริงระหว่างนักเรียนอาชีวศึกษาที่อยู่ต่างสถานศึกษา แบบไม่มีการนัดหมาย และแบบมีการนัดหมาย การต้องหมดสิ้นอิสรภาพเมื่อถูกจับได้ขณะร่วมเหตุการณ์ทะเลาะวิวาท มีการบาดเจ็บทางกาย และทางใจ ในส่วนของวิธีการแก้ปัญหาที่ผ่านมา พบการแก้ปัญหาใน 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การแก้ปัญหาไปตามผลที่เกิดขึ้น นั่นคือ ป้องกันไม่ให้มีการเผยแพร่ข้อความต่อไป เมื่อเกิดผลกับทางร่างกาย ก็จะมีการรักษาตามอาการที่บาดเจ็บ และลักษณะการแก้ปัญหาแบบที่ 2) การเรียนรู้จากอดีตสู่การแก้ปัญหาด้วยการป้องกัน กล่าวคือ เป็นการหาวิธีการป้องกัน ที่มาจากผลที่เกิดขึ้น นั่นคือ การไม่เปิดรับข่าวสารทางออนไลน์

1.5 รูปแบบเพื่อนไปไหนไปตามกัน เป็นรูปแบบที่สาเหตุที่ทำส่วนใหญ่มาจาก อิทธิพลจากเพื่อน กล่าวคือ เพื่อนเป็นกลุ่มบุคคลที่สำคัญต่อการตัดสินใจที่จะเลือกกระทำการสิ่งต่าง ๆ โดยดูได้จากนักเรียนอาชีวศึกษา กลัวเพื่อนไม่ยอมรับ อยากเป็นฮีโร่ของเพื่อน ต้องการเป็นส่วนหนึ่งในกลุ่มเพื่อน และเพื่อนคือคนสำคัญ โดยผลที่เกิดขึ้นจากการทะเลาะวิวาทที่เนื่องมาจาก อิทธิพลของเพื่อน ได้แก่ เกิดการทะเลาะวิวาทระหว่างนักเรียนอาชีวศึกษาที่อยู่ต่างสถานศึกษา แบบมีการนัดหมาย การต้องหมดสิ้นอิสรภาพเมื่อถูกจับได้ขณะร่วมเหตุการณ์ทะเลาะวิวาท มีการบาดเจ็บทางกายและทางใจ ในส่วนของวิธีการแก้ปัญหาที่ผ่านมา พบการแก้ปัญหาไปตามผลที่เกิดขึ้น และมีการใช้วิธีเรียนรู้การแก้ไขจากอดีตสู่การป้องกัน

ตาราง 30 รูปแบบการทะเลาะวิวาท แยกตามสาเหตุ พฤติกรรม ผลที่เกิดขึ้น และวิธีการแก้ปัญหา

รูปแบบการทะเลาะวิวาท	สาเหตุของการทะเลาะวิวาท	ผลที่เกิดขึ้นจากการทะเลาะวิวาท	วิธีการแก้ปัญหา
รูปแบบทำตามรุ่นพี่	- กลัวถูกรุ่นพี่ทำร้าย - กลัวการไม่ยอมรับจากรุ่นพี่ - เชื่อมั่นในประสบการณ์เดิมของรุ่นพี่	- ใช้กำลังทำร้ายนักเรียนจากสถานศึกษาอื่นทันทีที่พบกัน - สอบถามให้แน่ใจว่าเป็นสถานศึกษาคู่อริก่อนใช้กำลัง - อวัยวะภายนอกได้รับความเสียหาย - อวัยวะใช้งานได้ไม่เหมือนเดิม - มีความหวาดกลัวหลังเกิดเหตุการณ์ - ภาพของเหตุการณ์ยังติดในความทรงจำ - เสียใจที่ทำให้พ่อกับแม่ต้องลำบากและเสียใจ	- แก้ไปตามผลที่เกิดขึ้น - รักษาตามอาการบาดเจ็บ - ทำทัณฑ์บน - เข้าค่ายปรับทัศนคติ - เปลี่ยนตัวเองให้เป็นคนทั่วไป - ปิดบังสัญลักษณ์ที่แสดงตัวตน - เดินทางไปกลับเป็นกลุ่ม - เปลี่ยนวิธีการเดินทางไปกลับ
แบบภักดีในสถานศึกษา	- ต้องการปกป้องสถานศึกษา - คิดว่าความแตกต่างคือการลบหลู่ - ถูกปลูกฝังจากรุ่นพี่	- ใช้กำลังทำร้ายนักเรียนจากสถานศึกษาอื่นทันทีที่พบกัน - สอบถามให้แน่ใจว่าเป็นสถานศึกษาคู่อริก่อนใช้กำลัง - เกิดการทะเลาะวิวาทแบบมีการนัดหมาย - หมดสิ้นอิสรภาพ - อวัยวะภายนอกได้รับความเสียหาย - อวัยวะใช้งานได้ไม่เหมือนเดิม - มีร่องรอยของเหตุการณ์ฝังอยู่ในร่างกาย - เจ็บปวดที่ถูกตีตรา - มีความหวาดกลัวหลังเกิดเหตุการณ์ - เสียใจที่ทำให้พ่อกับแม่ต้องลำบากและเสียใจ	- รักษาตามอาการบาดเจ็บ - ทำทัณฑ์บน - ขอปล่อยชั่วคราว - เข้าค่ายปรับทัศนคติ - เปลี่ยนตัวเองให้เป็นคนทั่วไป - ปิดบังสัญลักษณ์ที่แสดงตัวตน - เดินทางไปกลับเป็นกลุ่ม - เปลี่ยนวิธีการเดินทางไปกลับ - โดดเรียน

ตาราง 30 (ต่อ)

รูปแบบการทะเลาะวิวาท	สาเหตุของการทะเลาะวิวาท	ผลที่เกิดขึ้นจากการทะเลาะวิวาท	วิธีการแก้ปัญหา
รูปแบบท้าทายในศักดิ์ศรี	- ได้รับการดูถูกตัวตน - ถูกมองว่าไม่มีคุณค่า - ถูกกีดกันจากสังคม	- ใช้กำลังทำร้ายนักเรียนจากสถานศึกษาอื่นทันทีที่พบกัน - สอบถามให้แน่ใจว่าเป็นสถานศึกษาคู่อริก่อนใช้กำลัง - หมดสิ้นอิสรภาพ - อวัยวะภายนอกได้รับความเสียหาย - เสียใจที่ทำให้พ่อกับแม่ต้องลำบากและตรอมใจ	- รักษาตามอาการบาดเจ็บ - ทำกิจกรรมเพื่อลดความรู้สึกผิดต่อครอบครัว - คิดถึงครอบครัวก่อนทำสิ่งไม่ดี
รูปแบบอวดดีในโลกออนไลน์	- แสดงให้เห็นว่ามีอำนาจ - ต้องการพื้นที่ทางสังคม - ระบายอารมณ์ผ่านตัวอักษรและรูปภาพ	- มีการโต้ตอบไปมาด้วยตัวอักษรผ่านทางออนไลน์ - ใช้กำลังทำร้ายนักเรียนจากสถานศึกษาอื่นทันทีที่พบกัน - สอบถามให้แน่ใจว่าเป็นสถานศึกษาคู่อริก่อนใช้กำลัง - เกิดการทะเลาะวิวาทแบบมีการนัดหมาย - อวัยวะภายนอกได้รับความเสียหาย - อวัยวะใช้งานได้ไม่เหมือนเดิม - เสียใจที่ทำให้พ่อกับแม่ต้องลำบากและเสียใจ	- ป้องกันข้อความไม่ให้เผยแพร่ต่อ - รักษาตามอาการบาดเจ็บ - ไม่เปิดรับข่าวสารออนไลน์

ตาราง 30 (ต่อ)

รูปแบบการทะเลาะวิวาท	สาเหตุของการทะเลาะวิวาท	ผลที่เกิดขึ้นจากการทะเลาะวิวาท	วิธีการแก้ปัญหา
รูปแบบเพื่อนไปไหนไปตามกัน	- กลัวเพื่อนไม่ยอมรับ - อยากเป็นฮีโร่ของเพื่อน - อยากเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม - เพื่อนคือคนสำคัญในชีวิต	- เกิดการทะเลาะวิวาทแบบมีการนัดหมาย - หมดสิ้นอิสรภาพ - อวัยวะภายนอกได้รับความเสียหาย - อวัยวะใช้งานได้ไม่เหมือนเดิม - เจ็บปวดที่ถูกตีตรา - เสียใจที่ทำให้พ่อกับแม่ต้องลำบากและเสียใจ - ชอคจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น	- รักษาตามอาการบาดเจ็บ - ทำใจให้สงบ

จากผลการศึกษา จะเห็นได้ว่าการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษาที่เกิดขึ้นนั้น ส่วนใหญ่เป็นการรวมตัวกันเป็นกลุ่มของนักเรียนอาชีวศึกษา โดยนักเรียนกลุ่มนี้มีลักษณะของการตอบโต้ปรากฏการณ์ทางสังคม โดยไปรวมตัวกัน และสร้างวัฒนธรรมขึ้นมาใหม่ซึ่งมีลักษณะตรงข้ามกับวัฒนธรรมหลักของสังคม (ปกรณ์ มณีปกรณ์. ม.ป.ป.; อ้างอิงจาก Cohen. 1955) ทำให้นักเรียนอาชีวศึกษาเหล่านั้น มีค่านิยมรักพวกพ้อง ค่านิยมการใช้กำลังรุนแรง ซึ่งวัฒนธรรมรองนี้เองเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการทะเลาะวิวาทต่าง ๆ ในนักเรียนอาชีวศึกษาขึ้นมา และลักษณะการทำร้ายกันนี้ จะพบบ่อย ๆ ว่า บุคคลที่ทำร้ายกันนั้นไม่เคยรู้จักกันมาก่อน แต่มีการทะเลาะวิวาทกันเกิดขึ้นเนื่องจาก ค่านิยมของกลุ่มตนเอง ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะขัดกับค่านิยมของคนทั่วไปในสังคม จึงแสดงออกมาในการทะเลาะวิวาท ที่แสดงออกว่ารักพวกพ้องในทางที่ผิด การแสดงออกซึ่งอำนาจหรือความแข็งแรง สอดคล้องกับ งานวิจัยของ ร.ต.อ.สุชินทร์ ปรีดาสุริยชัย (2543) ที่ศึกษาอิทธิพลของค่านิยมและความเชื่อที่มีผลต่อการส่งเสริมการทะเลาะวิวาท และกระบวนการปลูกฝังค่านิยมและทัศนคติในระบบการดูแลน้องใหม่ที่มีผลต่อการส่งเสริมการทะเลาะวิวาท โดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า การได้รับการปลูกฝังค่านิยม ความเชื่อ ทัศนคติมีผลส่งเสริมการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา และงานวิจัยของอุษารัศม์ นิติยารมย์ (2548) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องการยกพวกวิวาททำร้ายร่างกายกันและพกพาอาวุธ พบว่า สาเหตุที่สำคัญในการทะเลาะวิวาทได้แก่ เมื่อมองหน้ากันแล้วหมั่นไส้ และต้องการอวดเพื่อนฝูงว่าตัวเองเก่ง

ในส่วนของพฤติกรรมการทะเลาะวิวาทที่เกิดขึ้นของนักเรียนอาชีวศึกษานั้น เกิดจากการที่นักเรียนได้เรียนรู้พฤติกรรม และมีความเห็นด้วยกับพฤติกรรมนั้น ทั้งที่รู้ว่า เป็นพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้อง ละเมิดกฎของโรงเรียน และกฎหมาย แต่ก็เกิดการเรียนรู้พฤติกรรมจากการคบหาสมาคมกับบุคคลใกล้ชิดภายในโรงเรียน ก็คือ รุ่นพี่ และกลุ่มเพื่อน ที่มีการกระทำดังกล่าว และมีการปลูกฝังจากรุ่นพี่ให้น้องมองเห็นว่า นักเรียนจากสถานศึกษาอื่น เป็นศัตรูที่จะมาทำร้าย โดยมีการอธิบายเล่าเรื่องราว ชักจูงให้รุ่นน้องคล้อยตาม และมีความเห็นไปในทางเดียวกับ ดังที่ซัทเทอร์แลนด์ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรรม และทัศนคติเกิดจากการค้าค้าสมาคมกับบุคคลที่ใกล้ชิด โดยเฉพาะบุคคลใกล้ชิดที่เป็นอาชญากร (Edwin Sutherland. 1947) นอกจากนี้ จากผลการศึกษานักเรียนอาชีวศึกษากลุ่มที่มีพฤติกรรมการทะเลาะวิวาทนั้น พบว่า ผ่านการปลูกฝังค่านิยมว่า สถานศึกษาอื่น ๆ เป็นฝั่งตรงข้าม และพร้อมจะทำร้ายกันทุกเมื่อ หากไม่ป้องกันตัว ก็จะเกิดอันตรายกับชีวิตของตนเอง โดยค่านิยมและเรื่องราวต่าง ๆ นี้จะได้รับจากรุ่นพี่ในช่วงแรกของการเข้าศึกษา ติดต่อกันเป็นระยะเวลานาน มีการยกตัวอย่างสถานการณ์ทั้งที่เกิดขึ้นจริง ข่าว และประสบการณ์ที่รุ่นพี่ได้รับจริง ซึ่งกระบวนการเรียนรู้เหล่านี้จะเกิดผลแตกต่างกันตามความถี่ ระยะเวลา การให้เหตุผล ความเข้มข้น โดย ซัทเทอร์แลนด์เชื่อว่า ความเข้มข้น น่าจะมีอิทธิพลมากที่สุด ในการเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรรมนี้ หากบุคคลได้มีการเรียนรู้ถึงการยอมรับความเห็นกับพฤติกรรมละเมิดกฎหมายมากกว่ายอมรับพฤติกรรมที่ไม่ละเมิดกฎหมาย ในลักษณะที่บ่อยครั้ง เป็นเวลาค่อนข้างนาน บุคคลก็จะมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมนั้นเกิดขึ้นได้ (Edwin Sutherland. 1947) สอดคล้องกับบทความของ ณัฏฐาภรณ์ โสกัณฑัต (2557) ที่ได้ศึกษาปัจจัยทางด้านจิตวิทยา ครอบครัวและ

ชุมชน การคบเพื่อนและปัจจัยค่านิยมการใช้ความรุนแรงในสถาบัน ก็ได้พบว่ามีความสัมพันธ์กับระดับพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของนักเรียนอาชีวศึกษา ผลการวิจัยยังพบอีกว่า ปัจจัยที่สัมพันธ์และสามารถพยากรณ์ระดับพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงได้แก่ ปัจจัยด้านจิตวิทยา และปัจจัยด้านการคบเพื่อนที่กระทำผิด และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ร.ต.อ.สุชินทร์ ปรีดาสุริยชัย (2543) ที่ศึกษาอิทธิพลของค่านิยมและความเชื่อที่มีผลต่อการส่งเสริมการทะเลาะวิวาท และกระบวนการปลูกฝังค่านิยม และทัศนคติในระบบการดูแลน้องใหม่ที่มีผลต่อการส่งเสริมการทะเลาะวิวาท โดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า การได้รับการปลูกฝังค่านิยม ความเชื่อ ทัศนคติมีผลส่งเสริมการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา และงานวิจัยของ จิรพัฒน์ พรหมสิทธิการ (2543) ศึกษากับกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา ก่อเหตุทะเลาะวิวาท ผลการศึกษาพบว่า บรรยากาศในโรงเรียนและความประพฤติของเพื่อนที่มีความสัมพันธ์กับความรุนแรงในการทะเลาะวิวาท

จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่า การทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษานั้น เกิดขึ้นทั้งภายใน และระหว่างสถานศึกษา โดยมีสาเหตุมาจาก อิทธิพลจากรุ่นพี่ ความรักในสถานศึกษา การถูกท้าทายในศักดิ์ศรี การอวดดีในโลกออนไลน์ และอิทธิพลจากเพื่อน ซึ่งใน 5 สาเหตุนี้ เกิดขึ้นในสถานศึกษาของรัฐและเอกชน แต่พบแตกต่างกัน กล่าวคือ สาเหตุที่พบมากในสถานศึกษาของรัฐได้แก่ อิทธิพลจากรุ่นพี่ ความจงรักภักดีในสถานศึกษา และการอวดดีในโลกออนไลน์ ในขณะที่สาเหตุที่พบแก้ปัญหามากในสถานศึกษาเอกชน ได้แก่ การท้าทายในศักดิ์ศรี และอิทธิพลจากเพื่อน

ในขณะที่การแก้ปัญหาที่ของการทะเลาะวิวาททั้ง 5 รูปแบบที่ผ่านมานั้น พบว่าเป็นการแก้ปัญหาไปตามผลที่เกิดขึ้น จากบุคคลรอบข้าง และสถานศึกษา แสดงให้เห็นว่า เป็นการแก้ปัญหาที่ยังไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อค้นหาวิธีการแก้ปัญหาจากสาเหตุ ที่มาจากข้อเสนอแนะของผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะตัวนักเรียนอาชีวศึกษาเอง โดยพบผลของการศึกษา ดังต่อไปนี้

2. สรุปและอภิปรายผลการสร้างและสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา

รูปแบบในการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาท 3 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบริเริ่มสร้างเครือข่าย รูปแบบทลายกำแพงกั้น และรูปแบบสานสัมพันธ์เพื่อร่วมกันพัฒนาโดยในแต่ละรูปแบบจะนำเสนอลักษณะกิจกรรม ขั้นตอนการดำเนินการ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และผลลัพธ์ มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

2.1 รูปแบบการพัฒนาเครือข่าย แบบริเริ่มสร้างเครือข่าย

รูปแบบของการพัฒนาเครือข่าย รูปแบบที่ 1 ได้แก่ รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายแบบริเริ่มสร้างเครือข่าย เป็นรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาท ภายในสถานศึกษา เน้นกิจกรรมการพัฒนาความรู้ และพัฒนาทักษะที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทะเลาะวิวาท ที่ตัวแทนนักเรียนอาชีวศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและตัวแทนอาจารย์ ได้มีส่วนร่วมกับผู้วิจัย

ในการปฏิบัติการวางแผน ปฏิบัติ สังเกต และสะท้อนผล ตามหลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมีลักษณะของกิจกรรม เป็นกิจกรรมกลุ่ม ที่เน้นการได้ลงมือปฏิบัติ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมทั้งการได้ฝึกทักษะต่างๆ ผ่านประสบการณ์จริง โดยมีขั้นตอนที่สำคัญ 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการเตรียมการ ขั้นการปฏิบัติกิจกรรม และขั้นการสะท้อนผล ในส่วนของเงื่อนไขความสำเร็จที่ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์มานั้น พบว่า ประกอบด้วย กลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา กลุ่มอาจารย์และผู้บริหาร และกิจกรรมนั่นเอง

โดยผลลัพธ์ที่เกิดจากรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายแบบริเริ่มสร้างเครือข่ายนี้ ผู้วิจัยคาดว่าสามารถช่วยป้องกันการทะเลาะวิวาทในรูปแบบทำตามรุ่นพี่ และรูปแบบเพื่อนไปไหนไปตามกัน ที่มีสาเหตุมาจาก อิทธิพลจากรุ่นพี่ และ อิทธิพลจากเพื่อนได้ เนื่องจากผลของการพัฒนาเครือข่ายในรูปแบบนี้ ทำให้ความกลัวที่มีต่อรุ่นพี่ลดน้อยลง มีความกล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็น รวมทั้งมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียนอาชีวศึกษา ระหว่างชั้นปี ภายในและระหว่างสาขาได้

ในรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายแบบริเริ่มสร้างเครือข่ายนี้ สอดคล้องกับผลจากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับ “ความร่วมมือ” ว่าเป็นพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของบุคคล กลุ่มบุคคล และอาจมีความหมายครอบคลุมไปถึงความร่วมมือขององค์กร ซึ่งประกอบด้วยการออกแบบและการจัดลำดับความสำคัญของเป้าหมาย เพื่อนำมาทำแผนปฏิบัติการตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมทั้งมีการประเมินศักยภาพผลการปฏิบัติงานเพื่อนำผลมาใช้ในการปรับปรุงงาน สมาชิกทุกคนต้องมีจิตสำนึกด้านความรับผิดชอบที่จะแสวงหาวิธีการ เพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานของตน และแสวงหาวิธีการที่จะพัฒนาความสัมพันธ์ในการทำงานของตน (Cramer. 1998) ส่วน Lucas (1998) ให้ความหมายความร่วมมือ ในการทำงานขององค์กร ว่าเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างบุคคลที่เกิดขึ้นเนื่องจากความต้องการของบุคคล หรือความต้องการขององค์กรในการร่วมกันรับผิดชอบงาน มีการร่วมมือกันของบุคคล มีการสร้างเครือข่ายการทำงาน มีกลุ่มร่วมมือ สมาชิกมีการวิเคราะห์วิจารณ์ตนเอง และรู้สึกว่าตนได้รับความไว้วางใจจากผู้อื่น โดยมาร์ติน (Martin. 1999) เสนอว่า ความร่วมมือในการทำงานไม่ใช่กระบวนการทำงาน แต่เป็นการสร้างความสัมพันธ์ของบุคคล ในการทำงานร่วมกันของบุคคล โดยเครือข่ายที่เกิดขึ้นในครั้งนี้นั้น เป็นเครือข่ายที่เกิดขึ้น โดยสถานการณ์เป็นตัวกำหนด ได้แก่ เครือข่ายที่เกิดจากสถานการณ์และประเด็นปัญหาที่เกี่ยวกับการทะเลาะวิวาทที่ทุกฝ่ายเห็นว่า จำเป็นต้องใช้ความเป็นเครือข่ายในการแก้ปัญหา และสร้างพลังในการเรียนรู้หรือต่อรอง เพื่อให้เกิดการพัฒนากิจกรรมใด กิจกรรมหนึ่ง (สุทิพย์ อาภากโร. 2547) ทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยที่มีการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนภายในโรงเรียนด้วยการสร้างโปรแกรมกระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาความเข้าใจ และการเข้าถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสร้างเครือข่ายชุมชน พบว่านักเรียนมีความเข้าใจ และมีเครือข่ายของเยาวชนในโรงเรียนได้ดีกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เข้ารับการทดลอง (พรรณวดี พันธุวงษา พิณประดิษฐ์. 2553) สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชราพร เชยสุวรรณ (2553) และ ศิราณี และคณะ (2554) ที่พบผลการศึกษาว่า มีการพัฒนารูปแบบเครือข่าย และแกนนำนักศึกษาพยาบาลภายในวิทยาลัย โดยมีการเสริมสร้างภาวะผู้นำในแกนนำนักศึกษาในโรงเรียนประกอบด้วยการทำงานเป็นทีม การคิดและแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

รวมทั้งสอดคล้องกับรูปแบบชีวนิเวศวิทยาของบรอนเฟนเบนเนอร์ (Bronfenbenner. 2005) กับองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ 1) *ด้านความต้องการ*เป็นศักยภาพของบุคคล ที่สะท้อนว่า นักเรียนอาชีวศึกษานั้นต้องการมีปฏิสัมพันธ์กับบริบทแวดล้อม นั่นคือ เพื่อน รุ่นพี่ สถานการณ์การทะเลาะวิวาท กิจกรรมการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม 2) *ด้านทรัพยากรภายใน* เป็นแหล่งสนับสนุนภายในของบุคคล ที่สะท้อนว่า นักเรียนเหล่านี้จะคงไว้ซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์กับบริบทแวดล้อม เช่น ประสบการณ์การทำงานร่วมกันเป็นทีม ความรู้เกี่ยวกับการทำงานร่วมกันเป็นทีม ทักษะในการทำงานร่วมกันเป็นทีม ด้านการแสดงออก เป็นพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมา และสะท้อนว่านักเรียนอาชีวศึกษาเหล่านี้สร้างและคงไว้ซึ่งปฏิสัมพันธ์กับบริบทแวดล้อม ได้แก่ พฤติกรรมการตั้งใจ การวางแผนกิจกรรม การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การสื่อสารกับสมาชิกที่ทำงานร่วมกัน *บริบทแวดล้อม* คือสิ่งที่อยู่ล้อมรอบบุคคล ที่มีความซับซ้อน คือ ระบบเล็ก (micro-system) เป็นสิ่งแวดล้อม สถานที่ที่อยู่ใกล้ชิดกับบุคคลที่สุด และมีปฏิสัมพันธ์โดยตรง กับ บุคคลนั้น กล่าวคือในการสร้างเครือข่ายกลุ่มเยาวชนภายใน บุคคลในที่นี้ได้แก่ นักเรียนอาชีวศึกษา ระบบเล็กที่อยู่ล้อมรอบ ก็ได้แก่ สาขาวิชาของตนเอง อันได้แก่เพื่อน อาจารย์ ที่อยู่ใกล้ชิดและมีปฏิสัมพันธ์โดยตรง ส่วนการสร้างเครือข่ายกลุ่มเยาวชนระหว่างสถานศึกษา ก็จะเป็นกลุ่มสถานศึกษาเดียวกันนั่นเอง และระบบกลาง (meso-system) เป็นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมในระบบเล็กด้วยกันเอง นั่นคือ ในการสร้างเครือข่ายกลุ่มเยาวชนภายในการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่าง เพื่อน รุ่นพี่ รุ่นน้อง ในแผนก หรือสาขาของตนเอง *กระบวนการ (Process)*เป็นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นศูนย์กลางของระบบกับบริบทแวดล้อมรอบตัวของพวกเขา ซึ่งกระบวนการเหล่านี้จะเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา และมีอิทธิพลต่อการพัฒนา/ปรับตัวของบุคคลในอนาคต โดยการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลใกล้ชิดโดยตรง ดังกระบวนการใกล้ชิดของเพื่อน รุ่นพี่ ที่ได้ทำงานอยู่ใกล้ชิดกัน ทั้งในเรื่องการทำกิจกรรม การเรียน การติดต่อสื่อสาร ทั้งนี้กลุ่มเยาวชนภายในแต่ละคน จะมีความรู้และทักษะต่าง ๆได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการทะเลาะวิวาท ความรู้เกี่ยวกับการทำงานร่วมกันเป็นทีมทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะในการสื่อสารทักษะในการให้เกียรติซึ่งกันและกัน ทักษะในการแลกเปลี่ยนความรู้ สอดคล้องกับ (พิชัย ผลพันธิน. 2550) ที่ได้นำชุดฝึกอบรม สำหรับการแก้ไขปัญหาการก่อเหตุทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษาประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนกองทัพบก อุปถัมภ์ช่างกลขส.ทบ. ที่เน้นการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรม ด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ การรับรู้เกี่ยวกับสังคมและด้านความสัมพันธ์กับโรงเรียน และ (แสวงทวีคูณ. 2538) ได้ทำการฝึกเพื่อเสริมสร้างจิตลักษณะ 2 ด้าน คือ 1) ฝึกสนับสนุน คือ สร้างความมั่นคงให้แก่ทัศนคติเดิมที่ดี ไม่นิยมการทะเลาะวิวาท และสร้างภูมิคุ้มกัน คือ ฝึกเตรียมตัวรับสถานการณ์การปลุกปั่นโจมตีให้เกิดการเปลี่ยนทัศนคติ 2) ฝึกลักษณะมุ่งอนาคต และควบคุมตน ผลการศึกษาพบว่า การฝึกทัศนคติได้ผลกับกลุ่มที่มีความพร้อมสูงมากกว่ากลุ่มที่มีความพร้อมต่ำ การฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนทั้งสองกลุ่มให้ผลไม่แตกต่างกัน และการฝึกทั้งสองด้านให้ผลดีในทั้งสองกลุ่มไม่ต่างกัน

2.2 รูปแบบการพัฒนาเครือข่าย แบบทลายกำแพงกั้น

รูปแบบของการพัฒนาเครือข่าย รูปแบบที่ 2 ได้แก่ รูปแบบการพัฒนาเครือข่าย แบบทลายกำแพงกั้น เป็นรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายที่เน้น การฝึกทักษะที่สำคัญในการป้องกันการทะเลาะวิวาท ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการวางแผน ทักษะการโต้แย้ง ทักษะการนำเสนอ และการได้เห็นคุณค่าในตนเองผ่านกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ที่เป็นตัวเชื่อมในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายกลุ่มเยาวชนที่อยู่ระหว่างสถานศึกษามีตัวแทนนักเรียนอาชีวศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและตัวแทนอาจารย์ ได้มีส่วนร่วมกับผู้วิจัยในการปฏิบัติการวางแผน ปฏิบัติ สังเกต และสะท้อนผล ตามหลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

มีลักษณะของกิจกรรม เน้น การฝึกทักษะที่สำคัญในการป้องกันการทะเลาะวิวาท ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการวางแผน ทักษะการโต้แย้ง ทักษะการนำเสนอ และการได้เห็นคุณค่าในตนเองผ่านกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ โดยมีขั้นตอนที่สำคัญ 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการเตรียมการ ขั้นการปฏิบัติกิจกรรม และขั้นการสะท้อนผล ในส่วนของเงื่อนไขความสำเร็จที่ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์มานั้น พบว่า ประกอบด้วย กลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา กลุ่มอาจารย์และผู้บริหาร และกิจกรรมนั่นเอง

โดยผลลัพธ์ที่เกิดจากรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายแบบทลายกำแพงกั้นนี้ ผู้วิจัยคาดว่าสามารถช่วยป้องกันการทะเลาะวิวาทในรูปแบบภักดีในสถานศึกษา ที่มีสาเหตุมาจาก ความรักในสถาบันของตนเอง การปกป้องสถานศึกษาของตนเอง การที่คิดว่าความแตกต่างคือการถูกลบหลู่ และความเชื่อในสิ่งที่รุ่นพี่ปลูกฝังได้ เนื่องจากผลของการพัฒนาเครือข่ายในรูปแบบทลายกำแพงกั้นนี้ ทำให้มีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียนอาชีวศึกษา ระหว่างสถานศึกษา การได้สัมผัสความเป็นไปผ่านประสบการณ์จริงของตนเองนั่นเอง และช่วยป้องกันการทะเลาะวิวาทในรูปแบบท้าทายในศักดิ์ศรีที่มีสาเหตุ ได้รับการดูถูกตัวตน ถูกมองว่าไม่มีคุณค่า และการกีดกันจากสังคมได้ เนื่องจากผลของการพัฒนาเครือข่ายในรูปแบบทลายกำแพงกั้นนี้ จะช่วย ได้รับการยอมรับจากสังคม การเห็นคุณค่าในตนเอง มีทักษะการสื่อสาร การนำเสนอ และการโต้แย้งที่ดีเพิ่มมากขึ้นนั่นเอง

ในรูปแบบการพัฒนาเครือข่าย แบบทลายกำแพงกั้นนี้ เมื่อพิจารณาจากลักษณะของสมาชิก กิจกรรม การดำเนินงานแล้วนั้น พบว่าสอดคล้องกับ นฤมล นิราทร (2543) ได้กล่าวไว้ว่า การจำแนกเครือข่ายนั้นทำได้หลายมิติ เป็นไปในลักษณะของเครือข่ายตามแนวนอน ที่เป็นเครือข่ายที่ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรต่าง ๆ ภายในเครือข่ายมีความเท่าเทียมกัน ลักษณะการแลกเปลี่ยนเป็นไปโดยช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การติดต่อภายในเครือข่าย เป็นการติดต่อระหว่างบุคคล หรือองค์กร

สอดคล้องกับผลจากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับ “ความร่วมมือ” ว่าเป็นพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของบุคคล กลุ่มบุคคล และอาจมีความหมายครอบคลุมไปถึงความร่วมมือขององค์กร ซึ่งประกอบด้วยการออกแบบและการจัดลำดับความสำคัญของเป้าหมาย เพื่อนำมาทำแผนปฏิบัติการตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมทั้งมีการประเมินศักยภาพผลการปฏิบัติงานเพื่อนำผลมาใช้ในการปรับปรุงงาน สมาชิกทุกคนต้องมีจิตสำนึกด้านความรับผิดชอบที่จะแสวงหาวิธีการ เพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานของตน และแสวงหาวิธีการที่จะพัฒนาความสัมพันธ์ในการทำงานของตน (Cramer. 1998)

ส่วน Lucas (1998) ให้ความหมายความร่วมมือ ในการทำงานขององค์กร ว่าเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างบุคคลที่เกิดขึ้นเนื่องจากความต้องการของบุคคล หรือความต้องการขององค์กรในการร่วมกันรับผิดชอบงาน มีการร่วมมือกันของบุคคล มีการสร้างเครือข่ายการทำงานมีกลุ่มร่วมมือ สมาชิกมีการวิเคราะห์วิจารณ์ตนเอง และรู้สึกว่าตนได้รับความไว้วางใจจากผู้อื่น โดยมาร์ติน (Martin. 1999) เสนอว่า ความร่วมมือในการทำงานไม่ใช่กระบวนการทำงาน แต่เป็นการสร้างความสัมพันธ์ของบุคคล ในการทำงานร่วมกันของบุคคล โดยเครือข่ายที่เกิดขึ้นในครั้งนี้นั้น เป็นเครือข่ายที่เกิดขึ้นโดยสถานการณ์เป็นตัวกำหนด ได้แก่ เครือข่ายที่เกิดจากสถานการณ์และประเด็นปัญหาที่เกี่ยวกับการทะเลาะวิวาทที่ทุกฝ่ายเห็นว่า จำเป็นต้องใช้ความเป็นเครือข่ายในการแก้ปัญหา และสร้างพลังในการเรียนรู้หรือต่อรอง เพื่อให้เกิดการพัฒนากิจกรรมใด กิจกรรมหนึ่ง (สุทิพย์ อาภากโร. 2547)

รวมทั้งสอดคล้องกับรูปแบบชีวนิเวศวิทยาของบรอนเฟนเบนเนอร์ (Bronfenbenner. 2005) กับองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ 1) *ด้านความต้องการ*เป็นศักยภาพของบุคคล ที่สะท้อนว่านักเรียนอาชีวศึกษานั้นต้องการมีปฏิสัมพันธ์กับบริบทแวดล้อม นั่นคือ เพื่อน รุ่นพี่ สถานการณ์การทะเลาะวิวาท กิจกรรมการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม 2) *ด้านทรัพยากรภายใน* เป็นแหล่งสนับสนุนภายในของบุคคล ที่สะท้อนว่า นักเรียนเหล่านี้จะคงไว้ซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์กับบริบทแวดล้อม เช่น ประสบการณ์การทำงานร่วมกันเป็นทีม ความรู้เกี่ยวกับการทำงานร่วมกันเป็นทีม ทักษะในการทำงานร่วมกันเป็นทีม ด้านการแสดงออก เป็นพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมา และสะท้อนว่านักเรียนอาชีวศึกษาเหล่านี้ สร้างและคงไว้ซึ่งปฏิสัมพันธ์กับบริบทแวดล้อม ได้แก่ พฤติกรรมการตั้งใจ การวางแผนกิจกรรม การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การสื่อสารกับสมาชิกที่ทำงานร่วมกัน 3*) ด้านประชากร* เป็นลักษณะทางประชากรของบุคคล ที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาหรือ การปรับตัวเช่น เมื่ออายุมากขึ้นการเรียนในระดับที่สูงขึ้นก็จะคำนึงถึงการออกไปทำงานข้างนอก ภาพลักษณ์ที่คนนอกมองมา ทำให้อยากนำเสนอสิ่งดีดีไปสู่ประชาชนทั่วไป 4) *บริบทแวดล้อม* คือสิ่งที่อยู่ล้อมรอบบุคคล ที่มีความซับซ้อน คือ ระบบเล็ก (micro-system) เป็นสิ่งแวดล้อม สถานที่ที่อยู่ใกล้ชิดกับ บุคคลที่สุด และมีปฏิสัมพันธ์โดยตรง กับบุคคลนั้น กล่าวคือในการสร้างเครือข่ายกลุ่มเยาวชนภายใน บุคคลในที่นี้ได้แก่ นักเรียนอาชีวศึกษา ระบบเล็กที่อยู่ล้อมรอบ ก็ได้แก่ สาขาวิชาของตนเอง อันได้แก่เพื่อน อาจารย์ ที่อยู่ใกล้ชิดและมีปฏิสัมพันธ์โดยตรง ส่วนการสร้างเครือข่ายกลุ่มเยาวชนระหว่างสถานศึกษา ก็จะเป็นกลุ่มสถานศึกษาเดียวกันนั่นเอง และระบบกลาง (meso-system) เป็นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมในระบบเล็กด้วยกันเอง นั่นคือ ในการสร้างเครือข่ายกลุ่มเยาวชนภายในการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน รุ่นพี่ รุ่นน้อง ในแผนก หรือสาขาของตนเอง *กระบวนการ (Process)* เป็นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นศูนย์กลางของระบบกับบริบทแวดล้อมรอบตัวของพวกเขา ซึ่งกระบวนการเหล่านี้จะเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา และมีอิทธิพลต่อการพัฒนา/ปรับตัวของบุคคลในอนาคต โดยการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลใกล้ชิดโดยตรง ดังกระบวนการใกล้ชิดของเพื่อน รุ่นพี่ ที่ได้ทำงานอยู่ใกล้ชิดกันทั้งในเรื่องการทำกิจกรรม การเรียน การติดต่อสื่อสาร ทั้งนี้กลุ่มเยาวชนภายในแต่ละคน จะมีความรู้และทักษะต่าง ๆได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการทะเลาะวิวาท ความรู้เกี่ยวกับการทำงานร่วมกันเป็นทีมทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะในการสื่อสารทักษะในการให้เกียรติ ซึ่งกัน

และกัน ทักษะในการแลกเปลี่ยนความรู้ สอดคล้องกับ (พิชัย ผลพันธิน. 2550) ที่ได้นำชุดฝึกอบรมสำหรับการแก้ไขปัญหาการก่อเหตุทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนกองทัพบก อุปถัมภ์ช่างกลขส.ทบ. ที่เน้นการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรม ด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ การรับรู้เกี่ยวกับสังคมและด้านความสัมพันธ์กับโรงเรียน

2.3 รูปแบบการพัฒนาเครือข่าย แบบสานสัมพันธ์ร่วมกันพัฒนา

รูปแบบของการพัฒนาเครือข่าย รูปแบบที่ 3ได้แก่ รูปแบบการพัฒนาเครือข่าย แบบสานสัมพันธ์ร่วมกันพัฒนาเน้น การพัฒนาความสัมพันธ์ผ่านเครือข่ายสังคม ในระบบออนไลน์ มีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันระหว่างสถานศึกษา โดยเพิ่มการติดต่อผ่านเครือข่ายออนไลน์ ได้แก่ กลุ่มไลน์ (Group Line) เพื่อการติดต่อประสานงานที่รวดเร็วยิ่งขึ้น และเป็นการสานสัมพันธ์กันในแบบที่ไม่เป็นทางการมีตัวแทนนักเรียนอาชีวศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและตัวแทนอาจารย์ ได้มีส่วนร่วมกับผู้วิจัยในการปฏิบัติการวางแผน ปฏิบัติ สังเกต และสะท้อนผล ตามหลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

มีลักษณะของกิจกรรม เน้น การพัฒนาความสัมพันธ์ผ่านเครือข่ายสังคม ในระบบออนไลน์ มีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันระหว่างสถานศึกษา โดยเพิ่มการติดต่อผ่านเครือข่ายออนไลน์ ได้แก่ กลุ่มไลน์ (Group Line) เพื่อการติดต่อประสานงานที่รวดเร็วยิ่งขึ้น และการมีพื้นที่ทางสังคมที่มากขึ้น รวมทั้งการได้เห็นคุณค่าในตนเองผ่านกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์

โดยมีขั้นตอนที่สำคัญ 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการเตรียมการ ขั้นการปฏิบัติกิจกรรม และขั้นการสะท้อนผล ในส่วนของเงื่อนไขความสำเร็จที่ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์มานั้น พบว่า ประกอบด้วยกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา กลุ่มอาจารย์และผู้บริหาร และกิจกรรมนั่นเอง

โดยผลลัพธ์ที่เกิดจากรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายแบบสานสัมพันธ์ร่วมกันพัฒนานี้ ผู้วิจัยคาดว่า สามารถช่วยป้องกันการทะเลาะวิวาทในรูปแบบอวดดีในโลกออนไลน์ ที่มีสาเหตุมาจากความต้องการพื้นที่ทางสังคม การแสดงให้เห็นว่ามีอำนาจผ่านทางโลกออนไลน์ และการระบายอารมณ์ผ่านตัวอักษรและรูปภาพทางโลกออนไลน์ เนื่องจากผลของการพัฒนาเครือข่ายในรูปแบบสานสัมพันธ์ร่วมกันพัฒนานี้ ทำให้เกิดเครือข่ายทางสังคมออนไลน์ ผู้เข้าร่วมมีพื้นที่ทางสังคมในโลกออนไลน์เพิ่มขึ้น รวมทั้งมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียนอาชีวศึกษา ระหว่างสถานศึกษา เพิ่มขึ้นด้วยนั่นเอง

สอดคล้องกับผลจากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับ “ความร่วมมือ” ว่าเป็นพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของบุคคล กลุ่มบุคคล และอาจมีความหมายครอบคลุมไปถึงความร่วมมือขององค์กร ซึ่งประกอบด้วยการออกแบบและการจัดลำดับความสำคัญของเป้าหมาย เพื่อนำมาทำแผนปฏิบัติการตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมทั้งมีการประเมินศักยภาพผลการปฏิบัติงานเพื่อนำผลมาใช้ในการปรับปรุงงาน สมาชิกทุกคนต้องมีจิตสำนึกด้านความรับผิดชอบที่จะแสวงหาวิธีการ เพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานของตน และแสวงหาวิธีการที่จะพัฒนาความสัมพันธ์ในการทำงานของตน (Cramer. 1998) ส่วน Lucas (1998) ให้ความหมายความร่วมมือ ในการทำงานขององค์กร ว่าเป็นการทำงาน

ร่วมกันระหว่างบุคคลที่เกิดขึ้นเนื่องจากความต้องการของบุคคล หรือความต้องการขององค์กรในการร่วมกันรับผิดชอบงาน มีการร่วมมือกันของบุคคล มีการสร้างเครือข่ายการทำงาน มีกลุ่มร่วมมือสมาชิกมีการวิเคราะห์วิจารณ์ตนเอง และรู้สึกว่าตนได้รับความไว้วางใจจากผู้อื่น โดยมาร์ติน (Martin. 1999) เสนอว่า ความร่วมมือในการทำงานไม่ใช่กระบวนการทำงาน แต่เป็นการสร้างความสัมพันธ์ของบุคคล ในการทำงานร่วมกันของบุคคล โดยเครือข่ายที่เกิดขึ้นในครั้งนี้นั้น เป็นเครือข่ายที่เกิดขึ้น โดยสถานการณ์เป็นตัวกำหนด ได้แก่ เครือข่ายที่เกิดจากสถานการณ์และประเด็นปัญหาที่เกี่ยวกับการทะเลาะวิวาทที่ทุกฝ่ายเห็นว่า จำเป็นต้องใช้ความเป็นเครือข่ายในการแก้ปัญหาและสร้างพลังในการเรียนรู้หรือต่อรอง เพื่อให้เกิดการพัฒนากิจกรรมใด กิจกรรมหนึ่ง (สุทิพย์ อาภากโร. 2547)

รวมทั้งสอดคล้องกับรูปแบบชีวนิเวศวิทยาของบรอนเฟนเบนเนอร์ (Bronfenbenner. 2005) กับองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ 1) *ด้านความต้องการ*เป็นศักยภาพของบุคคล ที่สะท้อนว่า นักเรียนอาชีวศึกษานั้นต้องการมีปฏิสัมพันธ์กับบริบทแวดล้อม นั่นคือ เพื่อน รุ่นพี่ สถานการณ์การทะเลาะวิวาท กิจกรรมการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม 2) *ด้านทรัพยากรภายใน* เป็นแหล่งสนับสนุนภายในของบุคคล ที่สะท้อนว่า นักเรียนเหล่านี้จะคงไว้ซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์กับบริบทแวดล้อม เช่น ประสบการณ์การทำงานร่วมกันเป็นทีม ความรู้เกี่ยวกับการทำงานร่วมกันเป็นทีม ทักษะในการทำงานร่วมกันเป็นทีม ด้านการแสดงออก เป็นพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมา และสะท้อนว่านักเรียนอาชีวศึกษาเหล่านี้สร้างและคงไว้ซึ่งปฏิสัมพันธ์กับบริบทแวดล้อม ได้แก่พฤติกรรมการตั้งใจ การวางแผนกิจกรรม การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การสื่อสารกับสมาชิกที่ทำงานร่วมกัน3*) ด้านประชากร* เป็นลักษณะทางประชากรของบุคคล ที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาหรือ การปรับตัวเช่น เมื่ออายุมากขึ้น การเรียนในระดับที่สูงขึ้นก็จะคำนึงถึงการออกไปทำงานข้างนอก ภาพลักษณ์ที่คนนอกมองมา ทำให้อยากนำเสนอสิ่งดีดีไปสู่ประชาชนทั่วไป 4) *บริบทแวดล้อม* คือสิ่งที่อยู่ล้อมรอบบุคคล ที่มีความซับซ้อน คือ ระบบเล็ก (micro-system) เป็นสิ่งแวดล้อม สถานที่ที่อยู่ใกล้ชิดกับ บุคคลที่สุด และมีปฏิสัมพันธ์โดยตรง กับบุคคลนั้น กล่าวคือในการสร้างเครือข่ายกลุ่มเยาวชนภายใน บุคคลในที่นี้ได้แก่ นักเรียนอาชีวศึกษาระบบเล็กที่อยู่ล้อมรอบ ก็ได้แก่ สาขาวิชาของตนเอง อันได้แก่เพื่อน อาจารย์ ที่อยู่ใกล้ชิดและมีปฏิสัมพันธ์โดยตรง ส่วนการสร้างเครือข่ายกลุ่มเยาวชนระหว่างสถานศึกษา ก็จะเป็นกลุ่มสถานศึกษาเดียวกันนั่นเอง และระบบกลาง (meso-system) เป็นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมในระบบเล็กด้วยกันเอง นั่นคือ ในการสร้างเครือข่ายกลุ่มเยาวชนภายในการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่าง เพื่อน รุ่นพี่ รุ่นน้อง ในแผนก หรือสาขาของตนเอง *กระบวนการ (Process)* เป็นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นศูนย์กลางของระบบกับบริบทแวดล้อมรอบตัวของพวกเขา ซึ่งกระบวนการเหล่านี้จะเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา และมีอิทธิพลต่อการพัฒนา/ปรับตัวของบุคคลในอนาคต โดยการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลใกล้ชิดโดยตรง ดังกระบวนการใกล้ชิดของเพื่อน รุ่นพี่ ที่ได้ทำงานอยู่ใกล้ชิดกัน ทั้งในเรื่องการทำกิจกรรม การเรียน การติดต่อสื่อสาร ทั้งนี้กลุ่มเยาวชนภายในแต่ละคน จะมีความรู้และทักษะต่าง ๆ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการทะเลาะวิวาท ความรู้เกี่ยวกับการทำงานร่วมกันเป็นทีมทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะในการสื่อสารทักษะในการให้เกียรติซึ่งกันและกัน ทักษะในการ

แลกเปลี่ยนความรู้ สอดคล้องกับ (พิชัย ผลพันธิน. 2550) ที่ได้นำชุดฝึกอบรม สำหรับการแก้ไขปัญหาการก่อเหตุทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนกองทัพบก อุปถัมภ์ช่างกลขส.ทบ. ที่เน้นการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรม ด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ การรับรู้เกี่ยวกับสังคมและด้านความสัมพันธ์กับโรงเรียน

ในการพัฒนาเครือข่ายทั้ง 3 รูปแบบนี้ มีขั้นตอนในการสร้างเครือข่ายที่ให้สมาชิกที่ได้เข้าร่วม ได้เข้าใจเป้าหมาย สร้างการยอมรับระหว่างกัน เนื่องจากมาจากต่างสถานศึกษา รวมทั้งได้ทำกิจกรรมร่วมกัน โดยเป็นกิจกรรมที่ง่าย และนักเรียนอาชีวศึกษาได้เลือกกิจกรรมเอง สอดคล้องกับ ขนิฏฐา กาญจนรังสีนนท์ (2543) ที่ได้เสนอแนวทางการพัฒนาเครือข่ายเพื่อความยั่งยืน ไว้ว่า สมาชิกที่เข้าร่วม ต้องเข้าใจเป้าหมายในการรวมตัวกันว่าจะก่อให้เกิดความสำเร็จในภาพรวมสร้างการยอมรับในความแตกต่างระหว่างสมาชิกยอมรับในรูปแบบและวัฒนธรรมองค์กรของสมาชิกมีกิจกรรมสม่ำเสมอและมากพอที่จะทำให้สมาชิกได้ทำงานร่วมกัน เป็นกิจกรรมที่ต้องแน่ใจว่าทำได้และกระจายงานได้ทั่วถึงควรเลือกกิจกรรมที่ง่ายและมีแนวโน้มประสบผลสำเร็จอย่าทำกิจกรรมที่ยากโดยเฉพาะครั้งแรกๆ เพราะถ้าทำไม่สำเร็จอาจทำให้เครือข่ายที่เริ่มก่อตัวเกิดการแตกสลายได้ จัดให้มีและกระตุ้นให้มีการสื่อสารระหว่างกันอย่างทั่วถึง และสม่ำเสมอสนับสนุนสมาชิกทุกกลุ่ม และทุกด้านที่ต้องการความช่วยเหลือเน้นการช่วยเหลือกลุ่มสมาชิกที่ยังอ่อนแอให้สามารถช่วยตนเองได้สร้างความสัมพันธ์ของบุคลากรในเครือข่ายสนับสนุนให้สมาชิกได้พัฒนางานอย่างเต็มกำลังตามศักยภาพและความชำนาญที่มีอยู่ โดยร่วมกันตั้งเป้าหมายในการพัฒนางานให้กับสมาชิกแต่ละกลุ่มส่งผลให้สมาชิกแต่ละกลุ่มมีความสามารถพิเศษเฉพาะด้าน เป็นพื้นฐานในการสร้างความหลากหลายและเข้มแข็งให้กับเครือข่าย สร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างบุคลากรทุกระดับของสมาชิกในเครือข่ายในลักษณะความสัมพันธ์ฉันท์เพื่อนจัดกิจกรรมให้สมาชิกใหม่ของเครือข่ายเพื่อเชื่อมต่อคนรุ่นเก่ากับคนรุ่นใหม่ในการสืบทอดความเป็นเครือข่ายต่อไปจัดให้มีเวทีระหว่างคนทำงานเพื่อพัฒนาหรือแก้ปัญหาในการทำงานด้านต่างๆอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งการให้กำลังใจซึ่งกันและกันจัดให้มีช่องทางการทำงานร่วมกันการสื่อสารที่ง่ายต่อการเข้าถึงที่ทันสมัยและเป็นปัจจุบัน

ทั้งนี้ ตามแนวคิดของจอร์จ เฮอร์เบิร์ท มีด (George Herbetr Mead) ได้กล่าวถึงเรื่องของจิต (Mind) ตัวตน (Self) และสังคม (Society) ว่าเป็นสิ่งที่เกิดจากกระบวนการทางสังคม เป็นการกระทำพฤติกรรมของมนุษย์ที่ส่งผลต่อบุคคลอื่น ๆ มีการให้ความหมายกับตนเองได้จากการพัฒนาปฏิสัมพันธ์ซึ่งเป็นกระบวนการทางสังคมที่เกิดขึ้นโดยผ่านการสื่อสาร (Turner Jonathan H. 2001) ในทัศนะของมีดเห็นว่า จิต (Mind) ของมนุษย์เป็นกระบวนการทางสังคมโดยใช้สัญลักษณ์ในการสื่อความหมาย ซึ่งสัญลักษณ์เดียวกันอาจมีความหมายหลายอย่าง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม และสัญลักษณ์นั้นอาจแสดงออกมาในรูปของลักษณะทางร่างกาย หรือภาษา เป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์ต่างจากสัตว์อื่น ๆ ภาษาเป็นผลผลิตทางสังคมที่ทำให้จิตดำรงอยู่ การที่กลุ่มเยาวชน จะร่วมกันพัฒนาเครือข่าย เพื่อป้องกันการทะเลาะวิวาท เป็นการแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการเข้าไปสวมบทบาทจากกระบวนการปฏิสัมพันธ์ ในส่วนของตัวตน (Self) มีด เห็นว่าตัวตนเป็นกระบวนการของความสำนึกเกี่ยวกับ 4 ประเด็น ได้แก่ 1) ความสามารถในการตอบสนองต่อตนเองดังเช่นบุคคลอื่นตอบโต้

2) ความสามารถในการตอบสนองต่อตนเองโดยรวม หรือการตอบสนองของคนทั่วไป 3) ความสามารถที่ตนเองมีส่วนร่วมในการสนทนากับบุคคลอื่น และ 4) ความสามารถในการตอบสนองต่อการตระหนักในสิ่งที่กำลังพูดและใช้การกระทำนั้นตัดสินในการทำสิ่งต่อไป รวมทั้ง มีดยังได้กล่าวถึงการพัฒนาตัวตนผ่านกระบวนการทางสังคมเดียวกันเป็นการมองตนเองสะท้อนจากมุมมองที่ปรากฏในสายตาของคนอื่น และนำมาสู่การให้ความหมายแก่ตนเอง ตัวตนจึงเกิดจากการมีปฏิสังสรรค์ เป็นผลผลิตทางสังคมตามทัศนะของมีด เป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจบทบาทที่สำคัญของตนเองในการทำความเข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์ เขาได้นำเสนอตัวตนเกี่ยวกับตนเองใน 2 ประการ คือ “Me” ที่เป็นการมองตนเองจากมุมมองของผู้อื่น และ “I” เป็นตัวตนที่ตอบสนองความคิดเหล่านั้น พฤติกรรมเป็นผลมาจากการปฏิสังสรรค์ภายใน ซึ่ง I ตอบสนองต่อ Me และกลับมาตอบสนองต่อ I แล้วบุคคลแสดงออกไปซึ่งการที่กลุ่มเยาวชนได้มีการปฏิสังสรรค์กับบุคคลอื่นในสังคมทำให้เกิดการมองตนเองจากมุมมองของบุคคลอื่น (Me) ทั้งก่อนการเข้ามาเป็นเครือข่ายกลุ่มเยาวชน และขณะที่ได้รับเลือกจากกลุ่มให้เป็นตัวแทนในการพัฒนาเครือข่ายแล้ว เกิดการตีความและให้ความหมายกับตนเอง (I) และให้ความหมายกับการเป็นกลุ่มผู้ริเริ่มในการพัฒนาเครือข่ายนั้น จะรวมทั้งเงื่อนไขของการเป็นกลุ่มผู้ริเริ่มในการพัฒนาเครือข่ายด้วย ส่วนในประเด็น สังคม (Society) มีดเห็นว่า สังคมเป็นสิ่งที่มีขอบเขตที่กว้าง และมองว่าเป็นแบบแผนของการปฏิสัมพันธ์ และสังคมเป็นสิ่งที่มาก่อนปัจเจกบุคคล กระบวนการทางจิตเป็นสิ่งที่เกิดจากสังคม การที่กลุ่มเยาวชนสมัครใจ และได้รับคัดเลือกให้เป็นตัวแทน จนมาสวมบทบาทเป็นผู้ริเริ่มในการพัฒนาครือข่ายกลุ่มเยาวชนนั้น แบบแผนทางสังคมอาจมีส่วนเกี่ยวข้อง เนื่องจากสังคมมองว่าการเป็นเครือข่ายกลุ่มเยาวชนเป็นสิ่งที่ดี เป็นพฤติกรรมที่ควรส่งเสริมให้มีในสังคมและได้รับการยกย่อง เป็นแบบแผนของการประพฤติปฏิบัติที่ดี รวมทั้งยังสามารถทำประโยชน์ให้กับสถานศึกษา และกลุ่มของตนเองได้อีกด้วย (Turner Jonathan H. 2001)

ตาราง 31 แสดงความเชื่อมโยงระหว่างรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกับการป้องกันการทะเลาะวิวาท

รูปแบบการพัฒนาเครือข่าย	ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น	ผลจากการนำไปใช้	การป้องกันรูปแบบการทะเลาะวิวาท
รูปแบบริเริ่มสร้างเครือข่าย	- มีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียนอาชีวศึกษาต่างชั้นปีต่างสาขา - ได้รับการยอมรับจากเพื่อน - ได้รับการยอมรับจากนักเรียนอาชีวศึกษาต่างชั้นปี และต่างสาขา - มีความกล้าแสดงออกและกล้าแสดงความคิดเห็น - มีทักษะในการโต้แย้ง - มีทักษะการเป็นผู้นำและผู้ตาม	- ไม่พบการทะเลาะวิวาทที่เกิดจากนักเรียนกลุ่มที่เข้าร่วมโครงการ - กลุ่มนักเรียนต่างชั้นปี และต่างสาขาภายในสถานศึกษา ได้มีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมร่วมกัน - มีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างชั้นปี และระหว่างสาขา - นักเรียนรุ่นน้อง มีความรู้สึกกลัวรุ่นพี่ ลดน้อยลง กล้าพูดมากขึ้น	1.รูปแบบการทำตามรุ่นพี่ 2.รูปแบบเพื่อนไปไหนไปตามกัน
รูปแบบทลายกำแพงกั้น	- มีเครือข่ายระหว่างสถานศึกษา - มีความรู้ในเรื่องการซ่อมสิ่งของ - เห็นคุณค่าในตนเอง - ได้รับการยอมรับจากสังคม - มีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสถานศึกษา - ทักษะการวางแผน - ทักษะการจัดการความขัดแย้ง - ทักษะการนำเสนอ - ทักษะการสื่อสาร	- เกิดความร่วมมือระหว่างรุ่นพี่รุ่นน้องในการประกอบอาชีพตามทักษะที่ได้เรียนรู้ - อาจารย์จากต่างสถานศึกษาได้มาร่วมกันแลกเปลี่ยนวิธีการจัดกิจกรรมให้นักเรียน - ไม่พบการทะเลาะวิวาทระหว่างสถานศึกษา 2 แห่งนี้	1.รูปแบบภักดีในสถานศึกษา 2.รูปแบบท้าทายในศักดิ์ศรี

ตาราง 31 (ต่อ)

รูปแบบการพัฒนาเครือข่าย	ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น	ผลจากการนำไปใช้	การป้องกันรูปแบบการทะเลาะวิวาท
		- ไม่พบการทะเลาะวิวาทที่เกิดจากนักเรียนที่มาจากสถานศึกษา 2 แห่งนี้เป็นผู้เริ่มต้น - ประชาชนทั่วไปยอมรับนักเรียนอาชีวศึกษามากขึ้น	
รูปแบบสานสัมพันธ์ร่วมกันพัฒนาผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์	- เกิดเครือข่ายทางสังคมออนไลน์ - มีพื้นที่ทางสังคม ผ่านเครือข่ายออนไลน์ - มีเครือข่ายระหว่างสถานศึกษา - มีความรู้ในเรื่องการซ่อมสิ่งของ - เห็นคุณค่าในตนเอง - เกิดการได้รับการยอมรับจากสังคม - มีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสถานศึกษา - ทักษะการวางแผน - ทักษะการจัดการความขัดแย้ง - ทักษะการนำเสนอ - ทักษะการสื่อสาร	- เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ในเรื่องการซ่อมสิ่งของผ่านกลุ่ม Line - มีการให้ความช่วยเหลือกันผ่านกลุ่ม Line - มีการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการป้องกันการทะเลาะวิวาทผ่านกลุ่ม Line	1.รูปแบบอวดดีในโลกออนไลน์

โดยหลังจากที่ได้ทำความเข้าใจรูปแบบการทะเลาะวิวาท และใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการสร้างและสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา ก็นำมาสู่การพัฒนาคู่มือ ที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา ที่มีประกอบด้วย ชื่อคู่มือ วัตถุประสงค์ ขอบเขต คำจำกัดความ กิจกรรมที่เหมาะสม ขั้นตอนในการดำเนินการและผู้รับผิดชอบ สอดคล้องกับ ลักษณะของคู่มือที่ดี ที่ต้องมีส่วนประกอบของคู่มือที่น่าสนใจตามลักษณะของคู่มือที่ดี (คีรีบูน จงวุฒิเวศย์; และมาเรียม นิลพันธุ์. 2542) ได้แก่ วัตถุประสงค์ (Objectives) เป็นการชี้แจงให้ผู้อ่านทราบถึงวัตถุประสงค์ในการจัดทำเอกสารเรื่องนี้ขึ้นมา 2) ขอบเขต (Scope) เป็นการชี้แจงให้ผู้อ่านทราบถึงขอบเขตของกระบวนการในคู่มือว่า ครอบคลุมตั้งแต่ขั้นตอนใด ถึงขั้นตอนใด หน่วยงานใด กับใคร ที่ใด และเมื่อใด 3) คำจำกัดความ (Definition) เป็นการชี้แจงให้ผู้อ่านทราบถึงคำศัพท์ หรือคำเฉพาะ อาจเป็นภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คำย่อ ที่กล่าวถึงภายในคู่มือ 4) หน้าที่ความรับผิดชอบ (Responsibilities) เป็นการชี้แจงให้ผู้อ่านทราบว่ามีใครบ้าง ที่เกี่ยวข้องกับคู่มือนั้น 5) ขั้นตอนการปฏิบัติ (Procedure) เป็นการอธิบายขั้นตอนการทำงานอย่างละเอียด ว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร เมื่อใด โดยสามารจัดทำได้ในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ การใช้ข้อความอธิบาย การใช้ตาราง การใช้แผนภูมิ และการใช้ Flow Chart 6) เอกสารอ้างอิง (Reference) เป็นการชี้แจงให้ผู้อ่านทราบถึงเอกสารอื่นใดที่ต้องใช้ประกอบกัน หรือคู่กัน หรืออ้างอิงถึงกัน เพื่อให้การปฏิบัติงานนั้นสมบูรณ์ 7) แบบฟอร์มที่ใช้ (Form) เป็นการชี้แจงให้ผู้อ่านทราบถึงแบบฟอร์มต่างๆ ที่ต้องใช้ในการบันทึกข้อมูลของผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานของกระบวนการนั้นๆ 8) เอกสารบันทึก (Record) เป็นการชี้แจงให้ผู้อ่านทราบว่าบันทึกใดบ้างที่ต้องจัดเก็บ เพื่อเป็นข้อมูลหรือหลักฐานของการปฏิบัติงานนั้น พร้อมทั้งระบุถึงผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บ สถานที่ ระยะเวลา และวิธีการจัดเก็บ

3. ข้อจำกัด

ในการวิจัยครั้งนี้ มีข้อจำกัดที่สำคัญ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เนื่องจาก การเข้าถึงกิจกรรมในบางช่วง ที่มีข่าวเกี่ยวกับการทะเลาะวิวาทที่มีความรุนแรงของนักเรียนอาชีวศึกษา ทำให้ผู้วิจัยไม่สามารถเข้าร่วมสังเกตกิจกรรมได้ เนื่องจากมีความอ่อนไหวในเชิงข้อมูล สุ่มเสี่ยงต่อการเกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด เช่น การยั่วยุจากฝ่ายต่างๆ ผ่านทางสื่อออนไลน์ต่างๆ ทำให้ข้อมูลบางช่วงอาจมีความไม่สมบูรณ์ของข้อมูลเกิดขึ้น

4. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผู้วิจัยขอเสนอแนะจากงานวิจัยใน 3 ส่วนคือ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

4.1.1 จากผลการศึกษา ในส่วนของการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาสามามรถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฐมนิเทศนักเรียนอาชีวศึกษาที่เข้าใหม่ และมีนโยบายในการสร้างกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ร่วมกันระหว่างสถานศึกษา

4.1.2 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สามารถสนับสนุนให้สถานศึกษาอาชีวศึกษา นำคู่มือการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา ไปใช้ในการให้แต่ละสถานศึกษามีการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนทั้งภายใน และระหว่างสถานศึกษาให้เกิดขึ้นได้

4.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ

4.2.1 จากผลการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องรูปแบบของการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษานั้นมีมาจากหลายสาเหตุ เช่น การทำตามรุ่นพี่ การถูกท้าทายในศักดิ์ศรี การภักดีในสถานศึกษา การทำตามเพื่อน การอวดดีในโลกออนไลน์ ดังนั้นเมื่อผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจ ก็จะได้หาทางป้องกันสาเหตุเหล่านั้น เช่น สาเหตุมาจาการปลูกฝังของรุ่นพี่ ก็ให้ดำเนินการจัดกิจกรรมปฐมนิเทศ ให้รุ่นน้องมีความตระหนักในการใช้วิจารณญาณการรับข้อมูลข่าวสาร ระหว่างเรียนก็มีการจัดกิจกรรมที่ช่วยกระตุ้น และย้ำเตือนการใช้วิจารณญาณนี้ เพื่อไม่ให้มาเป็นชนวนในการเกิดการทะเลาะวิวาทได้

4.2.2 จากผลการศึกษาในส่วนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พบว่ามีกิจกรรมที่นักเรียนได้ร่วมกันนำเสนอ แต่หลังจากการจัดลำดับความเป็นไปได้ ณ ขณะนั้นแล้ว ทำให้ไม่ได้นำบางกิจกรรมมาจัดกิจกรรมในการวิจัยครั้งนี้ ดังนั้นในโอกาสต่อไป ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น กลุ่มอาจารย์ กลุ่มเครือข่ายของนักเรียนอาชีวศึกษา สามารถนำกิจกรรมเหล่านั้นไปดำเนินการ เช่น กิจกรรมการบริการสังคมกับผู้ด้อยโอกาส กิจกรรมการรณรงค์ถึงโทษของการทะเลาะวิวาท กิจกรรมการทำบุญ 9 วัด เป็นต้น

4.2.3 จากผลการศึกษาในส่วนของการวิจัยเชิงปฏิบัติแบบมีส่วนร่วม มีปัจจัยเงื่อนไขที่มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนในแต่ละวงจร ประกอบด้วย ตัวแทนกลุ่มผู้บริหารและอาจารย์ ที่ให้การสนับสนุนทั้งในเรื่องของการทำกิจกรรม การประสานงานระหว่างสถานศึกษา การยอมรับฟังความคิดเห็น ความจริงใจต่อการค้นหาแนวทางในการสร้างเครือข่าย และความจริงใจต่อสถานศึกษาที่เป็นเครือข่ายกัน กลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา ที่ต้องมีการตั้งเป้าหมายร่วมกันในการทำงาน ได้เสนอความคิดเห็นของตนเองอย่างเต็มที่ มีการเรียนรู้ความสำคัญของการทำงานร่วมกัน มีการยอมรับในความสามารถระหว่างกัน มีการได้ปฏิบัติจริง จนเกิดการเห็นคุณค่าในตนเอง ดังนั้น ตัวแทนผู้บริหารและอาจารย์ ควรให้การสนับสนุน เปิดโอกาส และรับฟังความคิดเห็นจากกลุ่มนักเรียนในการทำกิจกรรม ส่วนในกลุ่มนักเรียนอาชีวศึกษา ก็ควรมองเห็นคุณค่าในสิ่งที่ตัวเองเรียน และปฏิบัติทำงานร่วมกันอย่างตั้งใจ

4.2.4 จากการสะท้อนของนักเรียนอาชีวศึกษา หลังการทำกิจกรรมในทุกวงจรของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พบว่ามีความรู้สึกดีที่ได้เสนอความคิดเห็น อาจารย์รับฟังความคิดเห็น และได้ร่วมวางแผนในการทำกิจกรรม ดังนั้น สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมภายในสถานศึกษา โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมตั้งแต่การวางแผน การตั้งเป้าหมาย และการจัดกิจกรรม โดยสนับสนุนทางด้านงบประมาณ และสถานที่

4.2.5 จากผลการศึกษาในส่วนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จะเห็นได้ว่าการพัฒนาเครือข่าย มีหลายรูปแบบ ดังนั้นสถานศึกษาอาจจะพัฒนาเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งของกลุ่มเยาวาวชนภายในสถานศึกษา และกลุ่มเยาวชนระหว่างสถานศึกษา

4.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

4.3.1 ในการวิจัยครั้งต่อไป อาจมีการขยายจำนวนสถานศึกษาในการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนระหว่างสถานศึกษาให้เกิดขึ้น โดยอาจพัฒนาเครือข่ายสถานศึกษาที่อยู่ในพื้นที่บริเวณใกล้เคียงกัน หรือ สถานศึกษาที่มีคู่กรณีทะเลาะวิวาทกัน

4.3.2 ในการวิจัยครั้งต่อไป อาจมีการทดลองใช้คู่มือ ติดตามประเมินผล เพื่อการปรับปรุงพัฒนาคู่มือให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กนกอร สมปราชญ์; และคนอื่นๆ. (2548). *ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา มหาวิทยาลัยและชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา.* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

กษิรา เทียนส่องใจ. (2550). *การวิเคราะห์อภัยทานเพื่อจัดการความขัดแย้งในสังคมไทยปัจจุบัน.* ปริญญานิพนธ์ พธ.ม. (พระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

กาญจนา แก้วเทพ. (2538). *การทำงานแนววัฒนธรรมชุมชนโดยถือมนุษย์เป็นศูย์กลาง.* กรุงเทพฯ: สภาคาทอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา.

----------. (2538). *เครื่องมือการทำงานแนววัฒนธรรมชุมชน.* กรุงเพทฯ: มาย พับลิชชิ่ง.

----------. (2545). *สื่อสารมวลชน ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ศาลาแดง.

กัญญา กำศิริพิมาน. (2545). *การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางอาชีวศึกษาระหว่างสถานประกอบการและองค์กรทางการศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่.* เชียงใหม่: ภาควิชาอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). *การจัดการเครือข่าย : กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา.* กรุงเทพฯ: ซัคเซส มีเดีย.

ขนิฏฐา กาญจนรังษีนนท์. (2542). *การสร้างเครือข่ายเพื่อการพัฒนา.* กรุงเทพฯ: กลุ่มงานวิจัยและพัฒนากรมพัฒนาชุมชน.

คณะกรรมาธิการการศึกษา สภาผู้แทนราษฎร. (2557). *เอกสารประกอบการพิจารณาเรื่อง ปัญหาการทะเลาะวิวาทของนักเรียน นักศึกษาชุดที่ ๒๔.* กรุงเทพฯ: สภาฯ.

คีรีบูน จงวุฒิเวศย์; และมาเรียม นิลพันธ์. (2542). *รายงานการวิจัยการศึกษาและจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานอาสาสมัคร ท้องถิ่นในการดูแลรักษามรดกทางศิลปวัฒนธรรม.* นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จิรพัฒน์ พรหมสิทธิการ. (2543). *ปัจจัยที่มีผลต่อการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา : ศึกษากรณีเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล.*วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (รัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

จิรัฏฐ์ ศุภการ. (2545). *การอธิบายตัวตนในชุมชนเสมือนจริง.* วิทยานิพนธ์ นศ.ม. กรุงเทพฯ: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลักษณ์ สมภารวงค์; และ สุปานี สนธิรัตน. (2553, มกราคม-เมษายน). เชาว์อารมณ์ รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา กับการจัดการความขัดแย้งของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคดอนเมือง. *วารสารสวนปรุง*. 26(1): 5-16.

ชัยวัฒน์ ถิระพันธุ์; และ ปาริชาต สถาปิตานนท์. (2547). *การประชุมอย่างสร้างสรรค์: ศิลปะแห่งการสร้างพลังเพื่อการเปลี่ยนแปลง*.พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ:สถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม

ชาย โพธิสิตา. (2550). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

ฐาศุกร์ จันประเสริฐ. (2553). *โครงสร้างทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงที่เด็กและเยาวชนถูกกระทำในโรงเรียน :กรณีศึกษา โรงเรียนแห่งหนึ่งในเขตภาคกลาง*. ปริญญานิพนธ์ วท.ด. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ณัฏฐาภรณ์ โสกัณฑัต.(2557, กันยายน-ธันวาคม). พฤติกรรมการใช้ความรุนแรง กรณีศึกษาการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร.*วารสารกระบวนการยุติธรรม*.7(3):99-119

ณัฐนันท์ พิทักษา .(2548). *สาเหตุการกระทำผิดในคดีอุกฉกรรจ์ของเด็กและเยาวชน :ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายในเขต กทม.* วิทยานิพนธ์ ศศ.ม (การบริหารงานยุติธรรม). กรุงเทพฯ: คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

ณัฐวุฒิ รอดสการ. (2553). *ปัจจัยที่เป็นเหตุของการทะเลาะวิวาทของนักเรียน โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย ปทุมธานี*. สารนิพนธ์ ศษ.ม. (การจัดการการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. ถ่ายเอกสาร.

ทิวา วงศ์ธนาภา. (2539). *เงื่อนไขทางสังคมที่มีผลต่อปรากฏการณ์การก่อเหตุทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวะ: ศึกษากรณีโรงเรียนอาชีวะแห่งหนึ่ง ในเขตกรุงเทพมหานคร.* วิทยาพนธ์ สค.ม. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ธนพัฒน์ อัยวรรณ์. (2549). *สาเหตุและระดับความรุนแรงของการทะเลาะวิวาทของนักเรียนโรงเรียนเอกชนอาชีวศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร.* วิทยานิพนธ์ ค.อ.ม. (หลักสูตรและการสอนอาชีวศึกษา). กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. ถ่ายเอกสาร.

ธนา ประมุขกุล. (2544, กรกฎาคม-กันยายน). เครือข่ายวิจัย.*วารสารส่งเสริมสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อม*. 24(3).

ธิติมา เก่งถนอมศักดิ์. (2546). *สาเหตุการทะเลาะวิวาทของนักเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร.* วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (รัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

นฤมล นิราทร. (2543). *การสร้างเครือข่ายการทำงาน: ข้อควรพิจารณาบางประการ.* กรุงเทพฯ: คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นวลศิริ เปาโรหิตย์. (2544). *จิตวิทยาสังคมเบื้องต้น.* พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

บุญยวีร์ลุมาดกมลพันธ์. (2549). *แนวทางการสร้างเครือข่ายด้านสวัสดิการสังคมในระดับจังหวัด ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสมุทรสงคราม.* วิทยานิพนธ์ สส.ม. (บริหารนโยบายสวัสดิการสังคม). กรุงเทพฯ: คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

ปกรณ์ มณีปกรณ์. (2555). *ทฤษฎีอาชญาวิทยา (Criminological theory)*. กรุงเทพฯ: เวิลด์เทรดประเทศไทย.

ปาน กิมปี. (2540). *การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียนเพื่อการพึ่งตนเองของชุมชน.* วิทยานิพนธ์ ค.ด. (พัฒนาศึกษา). กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ปาริชาติ วลัยเสถียร; และคนอื่นๆ. (2543). *กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย

ปาริชาติ สถาปิตานนท์; และ ชัยวัฒน์ ถิระพันธุ์. (2546). *สื่อสารกับสังคมเครือข่าย.* กรุงเทพฯ: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.

ประเวศ วะสี. (2541). ชุมชนเข้มแข็งทุนทางสังคมไทย. ใน *หนังสือชุดชุมชนเข้มแข็ง ลำดับที่ 1.* กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนเพื่อสังคมและธนาคารออมสิน.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2542). *การจัดการและการบริหารการอาชีวศึกษา.*กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.

ปรียาพรวงศ์อนุตรโรจน์. (2544). *จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล.* กรุงเทพฯ: พิมพ์ดีด.

ผ่องพรรณ แววิเศษ. (2534). *ลักษณะจิตสังคมเพื่อการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น.* วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

พระมหาสุทิตย์ อาภากโร. (2547). *เครือข่าย ธรรมชาติ ความรู้และการจัดการ.* กรุงเทพฯ: สำนักงานเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข.

พรรณวดี พันธุวงษา. (2553). *การพัฒนาความเข้าใจและการเข้าถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการสร้างเครือข่ายเยาวชนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโดยใช้กระบวนการกลุ่ม.* วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (จิตวิทยาการศึกษาและการให้คำปรึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.

พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์; และคนอื่นๆ. (2551). *เครือข่ายการวิจัยการศึกษา ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม).* กรุงเทพฯ: สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).

พิชัย ผลพันธิน. (2550). *การพัฒนาชุดฝึกอบรมการแก้ไขปัญหาและป้องกันการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา: กรณีศึกษานักเรียนอาชีวศึกษาประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม โรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ ช่างกล ขส.ทบ.* วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.

พิสิฐ เทพไกรวัล. (2554). *การพัฒนารูปแบบเครือข่ายเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก.* วิทยานิพนธ์ ปร.ด. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.

พิชญา สมทรง. (2550). *องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทะเลาะวิวาทของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนขนอมวิทยาพิทยา อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช.* วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

พิมพร ศะริจันทร์. (2545). *ศึกษานิเทศก์ 7 การประชุมเชิงปฏิบัติการรเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ครั้งที่ 3.*

เพ็ชรี รูปะวิเชตร์. (2550). *การพัฒนาศักยภาพกำลังคน ในสถาบันอาชีวศึกษา และสถานประกอบการ* เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เพิ่มพูน แพนศรี. (2551). *การสำรวจทัศนคติของนักเรียนนักศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการทะเลาะวิวาท.* ปริญญานิพนธ์ บธ.ม. (บริหารธุรกิจ). ปทุมธานี: บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ (ในพระบรมราชูปถัมภ์). ถ่ายเอกสาร.

พรนพ พุกกะพันธ์. (2544). *ภาวะผู้นำและการจูงใจ.* กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักท์.

พระมหาสุทิตย์อาภากโร (อบอุ่น). (2547, ตุลาคม). *เครือข่าย: ธรรมชาติความรู้และการจัดการ.* กรุงเทพฯ.

การศึกษาสาเหตุและแนวทางการแก้ไขปัญหาการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชน. (2549). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

มณฑิรา จารุเพ็ง. (2549). *ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่นในระดับอุดมศึกษา.* วิทยานิพนธ์ ปร.ด. (จิตวิทยาให้คำปรึกษา). กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.

ยุพเรศ วังยายฉิม. (2540) *การพัฒนาคู่มือศึกษาธรรมชาติประจำเส้นทางเดินป่าในอุทยานแห่งชาติเขา-ใหญ่.* วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (สิ่งแวดล้อมศึกษา). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2539). *ความหมายของอาชญากรรมพจนานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525.*หน้า 939. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองการพิมพ์.

รัฐธารา(นามสมมติ). นักเรียนอาชีวศึกษา. สถานศึกษาอาชีวศึกษาแห่งหนึ่ง. (27 เมษายน 2559). สัมภาษณ์.

รัฐพันธ์(นามสมมติ). นักเรียนอาชีวศึกษา. สถานศึกษาอาชีวศึกษาแห่งหนึ่ง. (2 มีนาคม 2559, 16 มิถุนายน 2559). สัมภาษณ์.

รัฐพล (นามสมมติ). นักเรียนอาชีวศึกษา. สถานศึกษาอาชีวศึกษาแห่งหนึ่ง. (18 มกราคม 2559, 2-3,12 มีนาคม 2559, 27 เมษายน 2559, 16 มิถุนายน 2559). สัมภาษณ์.

รุจิราพร หงส์ทอง. (2550). *การจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการเฝ้าระวังและเตือนเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทของนักเรียนระดับอาชีวศึกษา เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร.* วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารและพัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

วรรณดี สุทธินรากร. (2556). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการ การวิจัยเพื่อเสรีภาพและการสรรค์สร้าง.* กรุงเทพฯ: สยามปริทัศน์.

วรรณดี สุทธินรากร. (2557). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและกระบวนการทางสำนึก.* กรุงเทพฯ: สยามปริทัศน์.

วรัญญา วชิโรดม. (2549). *รูปแบบความผูกพันและการแก้ปัญหาความขัดแย้งของนักศึกษาอาชีวศึกษา.* วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

วัชราพร เชยสุวรรณ. (2553, กรกฎาคม.-ธันวาคม). การพัฒนาเครือข่ายและรูปแบบการพัฒนาแกนนำนักศึกษาพยาบาลผู้นำการสร้างเสริมสุขภาพของวิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ. *วารสารพยาบาลทหารบก.* 11(2).

วินิจ เกตุขำ; และ คมเพชร ฉัตรศุภกุล. (2522). *กระบวนการกลุ่ม.* กรุงเทพฯ: โอเดียน สโตร์.

วิสิทธิ์ คลังสิน. (2539). *การศึกษาสาเหตุการทะเลาะวิวาทของนักเรียน/นักศึกษาอาชีวศึกษาประเภทช่างอุตสาหกรรมในเขตกรุงเทพมหานคร.* วิทยานิพนธ์ค.อ.ม. (การบริหารอาชีวศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. ถ่ายเอกสาร.

ศิราณี อิ่มน้ำขาว; และคนอื่นๆ. (2556). การพัฒนารูปแบบแกนนำและเครือข่ายแกนนำสร้างเสริมสุขภาพ: วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้าจันทบุรี.* 24(2): 74-85.

สร้อยตระกูล (ติยวานนท์) อรรถมานะ. (2550). *พฤติกรรมองค์การ ทฤษฎีและการประยุกต์.* พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สมชัย จิรโรจน์วัฒน์. (2553). *แนวคิดและหลักการจัดตั้งเครือข่าย.* สืบค้นเมื่อ 3 สิงหาคม 2558, จาก http:dpc3.moph.go.th

สกุณา ยวงทอง. (2542). *การพัฒนาคู่มือการศึกษาธรรมชาติประจำเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติในหมู่บ้านแสลงพันธ์ นครปฐม.* วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (สิ่งแวดล้อมศึกษา). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

สธญภู่คง; และอ้อมเดือน สดมณี. (2549). การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ. *การวิจัยเชิงคุณภาพเบื้องต้น.* หน้า60-88. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สหัทยาวิเศษ. (2547). การจัดการลุ่มน้ำโดยชุมชน. *โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.).* กรุงเทพฯ.

สัญญาสัญญาวิวัฒน์. (2539). *ทฤษฎีและกลยุทธการพัฒนาสังคม.* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2543). ทฤษฎีสังคมวิทยา : เนื้อหาและแนวทางการใช้ประโยชน์เบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สิริอร วิชชาวุธ. (2544). *จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การเบื้องต้น.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุชินทร์ ปรีดาสุริยชัย. (2543). *การปลูกฝังค่านิยม ความเชื่อ และทัศนคติที่มีผลต่อการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา.* วิทยานิพนธ์ สค.ม. (อาชญาวิทยาและงานยุติธรรม). กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

สุชีรา มะหิเมือง; และคนอื่นๆ. (2554). รูปแบบเครือข่ายวิจัยเพื่อพัฒนาทักษะการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูประจำการ. *รายงานการวิจัย.* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

สุพัฒนา ร่วมโพธิ์รี. (2546*). "ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อการแสดงออกที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งระหว่างเพื่อน ของนักศึกษาระดับปวช. แผนกพาณิชยการวิทยาลัยเทคนิคจันทบุรี".* ปริญญานิพนธ์ ศษ.ม.(การแนะแนว). นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.

สุเทพพงศ์ศรีวัฒน์. (2544). *พฤติกรรมองค์การ.*คณะครุศาสตร์สถาบันราชภัฏเชียงราย.

สุพัตรา สุภาพ. (2540). *สังคมวิทยา.* พิมพ์ครั้งที่ 19. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

สุภาพันธ์ รื่นสำราญ. (2525). *การศึกษาปัญหานักเรียนก่อเหตุทะเลาะวิวาทในเขตกรุงเทพมหานคร.* วิทยานิพนธ์ สส.ม. กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

สุภาวดี มั่นจร. (2547). *การศึกษาทัศนคติของเด็กวัยรุ่นต่อพฤติกรรมที่เป็นปัญหาและบทบาทของสถาบันทางสังคมในการแก้ไขพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของวัยรุ่น.* วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

แสวง ทวีคูณ. (2538). *การฝึกเพื่อเสริมสร้างจิตลักษณะในการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทในนักเรียน อาชีวศึกษา.* วิทยานิพนธ์ วท.ม. (พฤติกรรมศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

เสนห์ เสถียรพงษ์. (2540). *การก่อเหตุทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกายของนักเรียนอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล.* วิทยานิพนธ์ สส.ม. กรุงเทพฯ: คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

สุณีย์ กัลยะจิตร. (2556). *ปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน: แนวทางการป้องกันและการแก้ไข.* กรุงเทพฯ: สินทวี พริ้นติ้ง.

เสริมศักดิ์วิศาลาภรณ์. (2540). *ความขัดแย้งการบริหารเพื่อความสร้างสรรค์.* พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: เลิฟแอนด์ลิฟเพรส.

เสรี พงศ์พิศ. (2548). *เครือข่าย: ยุทธวิธีเพื่อประชาคมเข้มแข็ง ชุมชนเข้มแข็ง.* กรุงเทพฯ: สถาบัน-ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน.

เสรี พงศ์พิศ. (2548). *เครือข่าย: ยุทธวิธีพอประชาคมเข้มแข็ง ชุมชนเข้มแข็ง.* กรุงเทพฯ: โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต. สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน.

เสรี ภัทรพิศาล. (2546). *อิทธิพลของสื่อมวลชลที่มีต่อพฤติกรรมการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา: ศึกษากรณีเฉพาะการทะเลาะวิวาทของนักเรียนในสถาบันประเภทวิทยาลัยเทคนิคสังกัดกรมอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร 1-2.* วิทยานิพนธ์ สส.ม. กรุงเทพฯ: คณะสังคม-สงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์; และคนอื่นๆ. (2545). *รายงานการวิจัยเรื่องรูปแบบเครือข่ายการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.* สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู

เอก (นามสมมติ). อาจารย์. สถานศึกษาอาชีวศึกษาแห่งหนึ่ง. (18 มกราคม 2559). สัมภาษณ์.

เอกราช(นามสมมติ). นักเรียนอาชีวศึกษา. สถานศึกษาอาชีวศึกษาแห่งหนึ่ง. (2-3 มีนาคม 2559). สัมภาษณ์.

เอกรินทร์ (นามสมมติ). นักเรียนอาชีวศึกษา. สถานศึกษาอาชีวศึกษาแห่งหนึ่ง. (18 มกราคม 2559, 3,12 มีนาคม2559, 27 เมษายน 2559). สัมภาษณ์.

เอกลักษณ์(นามสมมติ). นักเรียนอาชีวศึกษา. สถานศึกษาอาชีวศึกษาแห่งหนึ่ง. (2 มีนาคม 2559, 16 มิถุนายน 2559). สัมภาษณ์.

อัฒณี สุมะนานนท์. (2553). *ผลของโปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาการจัดการความขัดแย้งของนักเรียนวัยรุ่น โรงเรียนเบญจวรรณศึกษา จังหวัดกรุงเทพมหานคร*. ปริญญานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว). กรุงเทพฯ: สาขาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

อภิญญา เฟื่องฟูสกุล. (2546). *อัตลักษณ์: การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมวิทยา สำนักงานคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ

อาทิตยา โลห์พัฒนานนท์. (2545). *การสร้างคู่มือการให้คำปรึกษาทางโภชนาการสำหรับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในชุมชนเขตเมือง.* วิทยานิพนธ์ วท.ม. (สาธารณสุขศาสตร์). กรุงเทพฯ: คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

อาภรณ์ ภู่วิทยพันธุ์. (2551). *กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพฯ: เอช อาร์ เซ็นเตอร์

อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2549). *ความรุนแรงในวัยรุ่นไทย: รายงานการทบทวนองค์ความรู้และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.* กรุงเทพฯ: กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.

อุษารัศม์ นิติยารมย์. (2548). *กระทรวงศึกษาธิการกับการจัดการแก้ไขปัญหาการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา.* วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (รัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.

อรปรียา วสุมหันต์. (2554). *พุทธวิธีจัดการความขัดแย้งในทัศนะของพระไพศาล วิสาโล*. วิทยานิพนธ์ พธ.ม. (พระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

Akers, Ronald L. (1994). A Social Learning Theory of Crime. *In Criminological Theories: Introduction and Evaluation.* 1st ed. Los Angeles: Roxbury Publishing.

Ashmore, Richard D.; Deaux, Kay.; & McLaughlin-Volpe, Tracy. (2004). An Organizing Framework for Collective Identity: Articulation and Significance of Multidimensionality. *Psychological Bulletin*. 130(1): 80-114. http://dx.doi.org/10.1037/0033-2909.130.1.80

Bandura, Albert. (1977). Self-efficacy: Toward a Unifying Theory of Behavioral Change. *Psychological Review.* 84(2): 191-215. http://dx.doi.org/10.1037//0033-295x.84.2.191

Blumer, Herbert. (1969). *Symbolic internation :Perspection and Method.* New York: Phentice Hall.

Burke, Adam. (1999). *Communications &Development : a practical guide*. London: Social Development Division Department for International Development.

Bronfenbenner, Urie. (2005). Making human beings human: Bioecological perspectives on human development. Thousand Oaks, Califonia: Sage.

Chetley, Andrew. (2000). Networking and communicating research. *asksource*. Retrieved 11 September 2015, from http://www.asksource.info/pdf/37804_networkingcommunicatingresearch_2001.pdf

Cohen, Albert K. (1965). The Sociology of the Deviant Act : Anomie theory and Beyond.*American Sociological Rewiew*. Vol 30 (February).

Cramer, Sharon F. (1998).Collaboration: A success strategy for special educators. *Needham Heights*, MA: Allyn & Bacon

Crowther, David E.A. (1996). Corporate performance operates in three dimensions. *Managerial Auditing Journal*. 11(8): 4-13. http://dx.doi.org/10.1108/02686909610131639

Dewey, John. (1931). George Herbert Mead. *The Journal Of Philosophy*. 28(12): 309. http://dx.doi.org/10.2307/2016147

Du Gay, Pual.; & Hall, Stuart. (1996). *Questions of cultural identity.* 1st ed. Los Angeles: Sage.

Freud, Sigmund. (1965). *A psycho-analytic dialogue; the letters of Sigmund Freud and Karl Abraham, 1907-1926.* New York: Basic Books. BF173 .F85 A435 1965X

Graham, Jackie.; & Wright, Jannet A. (1999). What does interprofessional collaboration mean to professionals working with pupils physical disapilities?.*British Journal of special Education*. 22(1).

Hall, Stuart.; Evans, Jessica.; & Nixon, Sean. (1979). *Representation*. 1st ed. London: SAGE Publications Ltd.

Hindelang, Michael J. (1973). Causes of Delinquency: A Partial Replication and Extension. *Social Problems.* 20, 471 – 487.

Hirschi, Travis. (1969). *Causes of delinquency*. Berkeley: University of California Press

Lewthwaite, Brian. (2011). *University of Manitoba Centre for Research in Youth, Science Teaching and Learning*.

Lincoln, Yvonna S.; & Guba, Egon G. (1985). *Naturalistic inquiry.* 1st ed. Beverly Hills: Sage Publications.

Littlejohn, Stephen W.; & Foss, Karen A. (2008). *Theories of human communication*. Belmont, CA: Thomson/Wadsworth.

Lucas, Robert Jr. (1988). On the Mechanics of Economic Development. *Journal Of Monetary Economics.* 22, 3-42.

Martin, Elaine. (1999). *Changing Acedemic Work: Developing the Learning University*. Buckingham: SRHE/Open University Press

McDonald,Lynn.; et al. (1997). Families and Schools Together (FAST). *Families in Society* 78: 40-155.

Maxwell Joseph A. (1996). *Qualitative Research Design.* Newbury Park, CA; Sage Publications.

Mesa public school. (2003). *Individual Collaboration Rubic*. Retrieved 15 September 2015, from http://www.mpsaz.org/webquest/jones/collaboration_rubic.html

Mitchell, James Clyde. (1968). *Networks in Urban Situation.* Manchester: Manchester University Press.

Reza, Avid.; Mercy, James.; & Krug, Etienne. (2001).The Epidemiology of Violent Deaths in the World. Injury. *Prevention.* 7(2): 104–111

Schrag, Clarence. (1971). *Crime and justice: American style. Washington.* DC: Government Printng Office.

Starkey, Paul. (1997). *Networking for Development.* IFRTD (The International Forum for Rural Transport and Development)

Sutherland, Edwin H.;&Cressey, Donald ray. (1947). *Principles of criminology.* 4th ed. Chicago: Lippincott.

Tudge, Jonathan.; et al. (2009). Uses and Misuses of Bronfenbrenner's Bioecological Theory of Human Development. *Journal Of Family Theory & Review*. 1(4): 198-210. http://dx.doi.org/10.1111/j.1756-2589.2009.00026.x

Turner, Jonathan H. (2001). *Handbook of sociological theory.* 1st ed. New York: Kluwer Academic/Plenum Publishers.

UNESCAP. (2003). *Conflict Negotiation Skills for Youth.* Bangkok, Thailand: United Nations Publication.

Welch, Marshall.; & Tulbert, Beth. (2000). Practitioners' Perspectives of Collaboration: A Social Validation and Factor Analysis. *Journal Of Educational And Psychological Consultation*. *11*(3): 357-378. http://dx.doi.org/10.1207/s1532768xjepc113&4_05

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

กรอบในการสังเกตและ
แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก

กรอบการสังเกต

แนวทางการสังเกตบริบท และความสัมพันธ์ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เข้าใจถึงบริบทของสถานศึกษาของนักเรียนอาชีวศึกษา
2. เพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับสร้างเครือข่ายในกิจกรรมต่าง ๆ

วิธีการ

1. ทำการเดินสำรวจเพื่อสังเกตบริบทต่าง ๆ ทั้งบริบทด้านสถานที่ บุคคล ที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษา
2. สังเกตความสัมพันธ์ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับ และทำการบันทึก

กรอบการสังเกต

1) บริบทที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยทำการสังเกตบริบทแวดล้อมภายในสถานศึกษา ทั้งบริบทของเวลา สถานที่ และสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำกิจกรรมของนักเรียนอาชีวศึกษา

2) พฤติกรรมผู้วิจัยทำการสังเกตพฤติกรรมบุคคลในการทำกิจกรรม

3) ความสัมพันธ์ ผู้วิจัยทำการสังเกตความสัมพันธ์ของบุคลในสถานศึกษา ว่าสัมพันธ์กันอย่างไรในการทำกิจกรรม

4) การมีส่วนร่วมผู้วิจัยได้ทำการสังเกตการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่างๆ ในสถานศึกษาของนักเรียนอาชีวศึกษา

การสัมภาษณ์เชิงลึก

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทำความเข้าใจเงื่อนไขของสถานการณ์ปัญหาการทะเลาะวิวาท ในนักเรียนอาชีวศึกษา
2. เพื่อค้นหา รูปแบบ ของสถานการณ์ปัญหาการทะเลาะวิวาท ในนักเรียนอาชีวศึกษา

วัตถุประสงค์	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	แนวคำถามหลัก	แนวคำถามย่อย (Probe)
1. เพื่อทำความเข้าใจเงื่อนไขของสถานการณ์ปัญหาการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา	นักเรียนอาชีวศึกษาที่มีส่วนร่วมในเหตุการณ์ทะเลาะวิวาท	1.1. ท่านคิดว่าสถานการณ์การทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษาเป็นอย่างไร 1.2. ท่านคิดว่ามีสาเหตุใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับการทะเลาะวิวาท	1.1.1.สถานการณ์ทะเลาะวิวาทเกิดขึ้นที่ไหน เกิดขึ้นอย่างไร เกิดขึ้นเวลาอะไร ใครมีส่วนร่วมบ้าง พร้อมทั้งบรรยายถึงพฤติกรรม อารมณ์ และความรู้สึกในระหว่างที่เกิดการทะเลาะวิวาทในครั้งนั้น 1.1.2 จุดเริ่มต้นของการทะเลาะวิวาทเป็นอย่างไร (ใครเป็นผู้ก่อเหตุ มีใครเกี่ยวข้องบ้าง แต่ละคนมีความเกี่ยวข้องอย่างไร)

วัตถุประสงค์	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	แนวคำถามหลัก	แนวคำถามย่อย (Probe)
2. เพื่อค้นหา <u>รูปแบบ</u> ของสถานการณ์ปัญหาการทะเลาะวิวาท ในนักเรียน	นักเรียนอาชีวศึกษาที่มีส่วนร่วมในเหตุการณ์ทะเลาะวิวาท	2.1 เหตุการณ์ทะเลาะวิวาทที่ท่านเข้าร่วมมีลักษณะอย่างไรบ้าง 2.2 ในขณะที่มีเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทเกิดขึ้น ท่านทำอะไรบ้าง 2.3 เหตุการณ์ทะเลาะวิวาทที่เกิดขึ้น มีผลเป็นอย่างไร	2.1.1 การทะเลาะวิวาทที่เกิดขึ้นเป็นแบบไหน(ทางวาจา ทางร่างกาย มีการใช้อาวุธ ไม่ใช้อาวุธ ฯลฯ)

หมายเหตุ แนวคำถามสามารถยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์

คู่มือการจัดกิจกรรมวางแผนอนาคตร่วมกัน

(Future Search Conference: FSC)

วัตถุประสงค์

1.เพื่อทำความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับสถานการณ์การทะเลาะวิวาทในอดีต และปัจจุบันที่มีความเชื่อมโยงกัน ซึ่งจะมีผลกระทบต่อการป้องกันการทะเลาะวิวาทในอนาคตได้

2. เพื่อเสนอภาพรวมของสถานการณ์ปัจจุบัน

3. เพื่อลงมติ และสร้างสัญญาในการทำให้เกิดกิจกรรมในการป้องกันการทะเลาะวิวาทในอนาคตร่วมกัน

4. เพื่อรวบรวมแนวคิด ความเข้าใจ ข้อมูลพื้นฐาน แผนปฏิบัติการ ที่จะใช้ใน การสร้างอนาคต เกี่ยวกับเรื่อง การป้องกันการทะเลาะวิวาทร่วมกัน

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1.การวิเคราะห์เหตุการณ์ในอดีต

2.การวิเคราะห์และสังเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบัน

3.การสร้างจินตนาการถึงอนาคตที่พึงปรารถนา

ประกอบด้วย 13 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นที่	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	กลุ่มที่ทำกิจกรรม
1.	จัดทำ Timeline	วิเคราะห์เหตุการณ์ในอดีต	กลุ่มผสม 1-3
2.	ทำความเข้าใจอดีต	วิเคราะห์เหตุการณ์ในอดีต	กลุ่มผสม 1-3
3.	สะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์ในอดีต	วิเคราะห์เหตุการณ์ในอดีต	รวมกันทั้งห้อง
4.	สร้างแผนที่ความคิด	ทำความเข้าใจปัจจุบัน	กลุ่มเฉพาะ
5.	มุมมองของผู้เกี่ยวข้อง	ทำความเข้าใจปัจจุบัน	กลุ่มเฉพาะ
6.	ความภูมิใจ – ความเสียใจ	ทำความเข้าใจปัจจุบัน	รวมกันทั้งห้อง
7.	การสังเคราะห์	วิเคราะห์และสังเคราะห์เหตุการณ์ปัจจุบัน	กลุ่มเฉพาะ
8.	การสร้างกิจกรรมร่วมกัน	สร้างจินตนาการถึงอนาคต	กลุ่มเฉพาะ
9.	การนำเสนอกิจกรรม	สร้างจินตนาการถึงอนาคต	กลุ่มผสม

ขั้นที่	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	กลุ่มที่ทำกิจกรรม
10.	ความคิดเห็นร่วมและความคิดเห็นที่เป็นไปได้	สร้างจินตนาการถึงอนาคต	กลุ่มผสม
11	แผนปฏิบัติการส่วนบุคคล	สร้างจินตนาการถึงอนาคต	รายบุคคล
12.	แผนปฏิบัติการกลุ่มสนใจ	สร้างจินตนาการถึงอนาคต	กลุ่มสนใจ
13.	แผนปฏิบัติการกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง	สร้างจินตนาการถึงอนาคต	กลุ่มเฉพาะ

ขั้นตอนที่ 1 การจัดทำ Timeline

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ทุกคนได้สะท้อนข้อมูลหรือประสบการณ์ในอดีตที่ตนเองมีอยู่

ผู้เข้าร่วม กลุ่มผสม 1 ถึง กลุ่มผสม 3

อุปกรณ์ กระดาษฟลิบชาร์ท /โพสท์อิท / ปากกา

วิธีการ

1. ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนั่งเป็นกลุ่ม 3 กลุ่มตามที่จัดไว้
2. ให้สมาชิกในกลุ่มเขียนสิ่งที่ได้ทบทวนร่วมกันในช่วงเวลา 10 ปีที่ผ่านมา ในประเด็นต่อไปนี้

2.1 การเปลี่ยนแปลงของสถาบันอาชีวศึกษาในด้านสังคม ที่เกี่ยวข้องกับการสถานการณ์การทะเลาะวิวาท และการป้องกันการทะเลาะวิวาท

2.2 เหตุการณ์ในประเทศที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอาชีวศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับการสถานการณ์การทะเลาะวิวาท และการป้องกันการทะเลาะวิวาท

2.3 ความร่วมมือของทุกคนที่เกี่ยวข้องกับการสถานการณ์การทะเลาะวิวาท และการป้องกันการทะเลาะวิวาท

ตัวอย่างตารางแสดงเส้นแบ่งเวลา

หัวข้อ	**2540**	**2550**	**2555**	**2559**
2.1				
2.2				
2.3				

ขั้นตอนที่ 2 และ 3 ทำความเข้าใจอดีตและสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์ทะเลาะวิวาท และการป้องกันการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ทุกคนได้นำข้อมูลจากเส้นแบ่งเวลา (Timeline) มาวิเคราะห์ หาความสัมพันธ์เชื่อมโยง และตอบคำถาม ที่แต่ละกลุ่มได้รับมอบหมาย

ผู้เข้าร่วม กลุ่มผสม 1 ถึง กลุ่มผสม 3

อุปกรณ์ กระดาษฟลิบชาร์ท / โพสท์อิท / ปากกา

วิธีการ

ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา ให้กลุ่มผสมร่วมกันคิดว่าประเด็นต่อไปนี้เป็นอย่างไรบ้าง

2.1 การเปลี่ยนแปลงของสถาบันอาชีวศึกษาในด้านสังคม ที่เกี่ยวข้องกับการทะเลาะวิวาท เป็นอย่างไรบ้าง และมีผลต่อเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทในปัจจุบันอย่างไร

2.2 เหตุการณ์ในประเทศที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอาชีวศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับการทะเลาะวิวาท มีอะไรบ้าง และมีผลต่อแต่ละคนอย่างไร

2.3 ความร่วมมือของทุกคนที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ทะเลาะวิวาท เป็นอย่างไรบ้าง มีผลต่อเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทในปัจจุบันอย่างไร

เหตุการณ์	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	ผลที่เกิดกับผู้เข้าร่วม	ผลต่อเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทในปัจจุบัน

ขั้นตอนที่ 4 และ 5 **การสร้างแผนที่ความคิดและมุมมองของผู้เกี่ยวข้อง**

วัตถุประสงค์ เพื่อสร้างภาพรวม ทิศทาง แนวโน้มและปัจจัยที่มีอิทธิผลต่อเหตุการณ์ป้องกันการทะเลาะวิวาท

ผู้เข้าร่วม กลุ่มเฉพาะ 1 ถึง กลุ่มเฉพาะ 3

อุปกรณ์ กระดาษฟลิบชาร์ท / โพสท์อิท / ปากกา

วิธีการ

1. ให้แต่ละกลุ่มร่วมกันเสนอข้อคิดเห็นว่า ปัจจัยใดที่มีอิทธิพลต่อเหตุการณ์ป้องกันการทะเลาะวิวาท ให้เสนอคนละ 1 หัวข้อ (วิทยากรเขียนภาพเป็น mindmap)
2. หลังจากนั้นให้ผู้เข้าร่วมทุกคน ให้คะแนนข้อความที่เห็นด้วยมากที่สุด
3. วิทยากร รวบรวมคะแนนและสรุปเป็นหมวดหมู่
4. ให้แต่ละกลุ่ม จัดลำดับความสำคัญร่วมกันอีกครั้ง

Mind map

การสรุป

กลุ่ม	ปัจจัยที่มีอิทธิพล	การเรียงลำดับ

ขั้นที่ 6 **ความภูมิใจ และเสียใจ**

วัตถุประสงค์ เปิดโอกาสให้สมาชิกแต่ละกลุ่มทบทวนผลงานที่ผ่านมาของตนเองทั้งในอดีตและปัจจุบัน ทำให้แต่ละคนรับรู้เข้าใจถึงสภาวะ ความสามารถและขีดจำกัดซึ่งกัน และเกิดกำลังใจเมื่อคิดถึงความภาคภูมิใจ

ผู้เข้าร่วม กลุ่มเฉพาะ 1 ถึง กลุ่มเฉพาะ 3

อุปกรณ์ กระดาษฟลิบชาร์ท / โพสท์อิท / ปากกา

วิธีการ :

สมาชิกในกลุ่มเฉพาะ ร่วมกันระดมความคิดเห็น บทบาทหน้าที่ในอดีต และปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทะเลาะวิวาท และแลกเปลี่ยนกันในที่ประชุม

สถานการณ์	บทบาท	ความภาคภูมิใจ	ความเสียใจ

ขั้น 7 กิจกรรม การสังเคราะห์

วัตถุประสงค์ เพื่อให้สมาชิกได้สะท้อนความรู้สึกเมื่อได้รับรู้ขีดจำกัดและความเสียใจของกลุ่มเป็นการเปิดใจและยอมรับซึ่งกันและกัน เพื่อเตรียมทุกคนเข้าสู่อนาคตร่วมกัน และเกิดกำลังใจ

ผู้เข้าร่วม กลุ่มเฉพาะ 1 ถึง กลุ่มเฉพาะ 3

อุปกรณ์ กระดาษฟลิบชาร์ท / โพสท์อิท / ปากกา

วิธีการ

วิทยากรเปิดโอกาสให้สมาชิกแต่ละคนได้แสดงความรู้สึกหลังจากที่ได้รับรู้ความภูมิใจและเสียใจของกลุ่ม

สถานการณ์	บทบาท	ความภาคภูมิใจ	ความเสียใจ

ขั้นที่ 8 และขั้นที่ 9 กิจกรรม การสร้างกิจกรรมร่วมกันและนำเสนอ

วัตถุประสงค์ เพื่อให้สมาชิกร่วมกันจินตนาการถึงอนาคต ที่พึงปรารถนาในหัวข้อหลักของการประชุม โดยนำข้อมูลที่ได้เรียนรู้จากอดีตและปัจจุบันมาจินตนาการสร้างภาพอนาคต หรือ อนาคตในอุดมคติ

ผู้เข้าร่วม กลุ่มเฉพาะ 1 ถึง กลุ่มเฉพาะ 3

อุปกรณ์ กระดาษฟลิบชาร์ท / โพสท์อิท / ปากกา

วิธีการ

1.ให้ผู้เข้าร่วมประชุม ร่วมกันจินตนาการถึงอนาคตที่พึงปรารถนา โดยการระดมสมอง โดยให้วาดภาพในจินตนาการ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทะเลาะวิวาท แล้วนำภาพของแต่ละคนรวมกัน เป็นภาพของกลุ่ม จากนั้นให้นำเสนอให้ทั้งห้องฟัง ในประเด็น ดังต่อไปนี้

1.มีความเฉพาะเจาะจง ชัดเจน และรูปธรรมพูดถึงความสำเร็จ

2. กล่าวถึงเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นได้อย่างไร นับแต่ปัจจุบันจนถึงอนาคต

3.ครอบคลุมการใช้กระบวนการ วิธีการ เทคโนโลยีใหม่

4. ครอบคลุมสิ่งที่สมาชิกกลุ่มเห็นว่าอาจเกิดขึ้นได้จริง

2. แต่ละกลุ่มฟัง และบันทึกข้อมูลตามประเด็นที่กำหนด เพื่อนำไปเป็นฐานในกิจกรรมต่อไป

ตารางบันทึกข้อมูล

ภาพที่คิด	ความเฉพาะเจาะจงต่อเรื่อง	เหตุผลที่เกิดการประชุม	กระบวนการวิธีการที่ใช้	ความเป็นไปได้

ขั้นที่ 10 กิจกรรม ความคิดเห็นร่วม

วัตถุประสงค์ เพื่อแลกเปลี่ยนและค้นหาแนวความคิดในอนาคตที่พึงปรารถนา

ผู้เข้าร่วม กลุ่มผสม 1-3

อุปกรณ์ กระดาษฟลิบชาร์ท / โพสท์อิท /ปากกา

วิธีการ

1. วิทยากรนำข้อมูลที่ได้จากกิจกรรม 10 มานำเสนอให้แต่ละกลุ่ม ได้แสดงความคิดเห็นว่า ในแต่ละประเด็น มีข้อมูลใดบ้าง ที่สมาชิกทั้งกลุ่มเห็นด้วย (ความคิดเห็นร่วม) และความคิดเห็นใดที่สมาชิกในกลุ่มเพียงบางคนเท่านั้นที่เห็นด้วย (ความคิดเห็นที่เป็นไปได้)

2. นำความคิดเห็นร่วม และความคิดเห็นที่เป็นไปได้ ของทุกกลุ่ม เขียนไว้บนฟลิบชาร์ท และให้ทุกคนร่วมเรียงลำดับความสำคัญของความคิดเห็นทั้งหมด

ขั้นที่ 11 และขั้นที่ 12 กิจกรรม การสร้างแผนปฏิบัติการส่วนบุคคลและแผนปฏิบัติการกลุ่มสนใจ

วัตถุประสงค์ เพื่อสร้างแผนการดำเนินกิจกรรมที่ช่วยป้องกันการทะเลาะวิวาท เป็นรายบุคคล และกำหนดขั้นตอนของการทำกิจกรรมการป้องกันการทะเลาะวิวาท

ผู้เข้าร่วม กลุ่มบุคคล 1-3

อุปกรณ์ กระดาษฟลิบชาร์ท / โพสท์อิท /ปากกา

วิธีการ

1. ให้สมาชิกทุกคน เลือกความคิดเห็นร่วม และความคิดเห็นที่เป็นไปได้ ที่ผ่านการเรียงลำดับจากทั้งห้องแล้ว เลือกประเด็นที่ตนสนใจ และให้ความสำคัญเพียงประเด็นเดียว เพื่อตอบคำถามที่ว่า “ท่านและวิทยาลัยของท่านจะมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนั้นอย่างไร”

2. รวมกลุ่มกับคนที่สนใจประเด็นเดียวกัน และร่วมกันคิดหา รายละเอียดของกิจกรรม ขั้นตอน พร้อมทั้งระบุปัญหาและอุปสรรคข้อจำกัดที่มีอยู่ แล้วนำเสนอในที่ประชุม

สภาพปัจจุบัน	**แนวทางการปรับปรุง**	**กิจกรรม ขั้นตอน**	**ปัญหา อุปสรรค / ข้อจำกัด**

ขั้นที่ 13 กิจกรรม การสร้างแผนปฏิบัติการกลุ่มเฉพาะ

วัตถุประสงค์ เพื่อสร้างแผนการดำเนินกิจกรรมที่ช่วยป้องกันการทะเลาะวิวาท เป็นรายบุคคล และกำหนดขั้นตอนของการทำกิจกรรมการป้องกันการทะเลาะวิวาท

ผู้เข้าร่วม กลุ่มเฉพาะ 1-3

อุปกรณ์ กระดาษฟลิบชาร์ท / โพสท์อิท /ปากกา

วิธีการ

1. นำข้อมูลที่ได้จากกิจกรรมที่ 12 ให้แต่ละกลุ่ม ร่วมกันค้นหาและวางแผนที่จะนำไปสู่กิจกรรมการป้องกันการทะเลาะวิวาท ในอนาคตได้ โดยให้แต่ละกลุ่มเลือกเรื่องที่สนใจละคิดว่าเป็นไปได้ กลุ่มละ 1 เรื่อง

2. นำเสนอต่อที่ประชุม

ประเด็นที่เลือก	**ปัญหา / อุปสรรค / ข้อจำกัด**	**กิจกรรม**	**ปัจจัยสนับสนุน**

ใบงานกิจกรรมพัฒนาความรู้ในการป้องกันการทะเลาะวิวาท

ให้ท่านเขียน หรือวาดภาพที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทะเลาะวิวาท พร้อมทั้งอธิบายภาพวาดนั้น (10 นาที)

ใบงานกิจกรรมพัฒนาความรู้ในการทำงานร่วมกัน

ให้ท่านเขียน หรือวาดภาพที่เกี่ยวข้องกับการการทำงานร่วมกัน พร้อมทั้งอธิบายภาพวาดนั้น (10 นาที)

ประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่ม
เพื่อสร้างคู่มือการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนในการป้องกัน
การทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา

วัตถุประสงค์	ตัวอย่างแนวคำถามหลัก	/คำถามซัก(Probe)
เพื่อค้นหาองค์ประกอบในคู่มือการพัฒนาเครือข่าย	- ท่านคิดว่าในคู่มือการพัฒนาเครือข่ายควรมีข้อมูลอะไรบ้าง	- วัตถุประสงค์ควรเป็นอย่างไร - ควรมีกิจกรรมอะไรบ้าง - คำจำกัดความที่จำเป็นควรมีคำว่าอะไรบ้าง - ระบุหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง - ขั้นตอนการปฏิบัติ - รูปแบบของการพัฒนาเครือข่าย
เพื่อค้นหารูปแบบของคู่มือการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชน	- ท่านคิดว่า คู่มือการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มเยาวชนแบบใด ที่จะมีผู้สนใจอ่าน และนำไปใช้ประโยชน์ได้ง่ายที่สุด	- ขนาดของเล่มคู่มือ - การนำเสนอข้อความต่าง ๆ - จำนวนหน้า

ภาคผนวก ข

ตัวอย่างการลงรหัสข้อมูล

ตารางแสดงการลงรหัสจากการเก็บข้อมูลระยะ 1 สัมภาษณ์เชิงลึก นักเรียนอาชีวศึกษา

สาเหตุของการทะเลาะวิวาทในแต่ละรูปแบบ		
Category	Code	Quotation
รูปแบบทำตามรุ่นพี่		
อิทธิพลจาก รุ่นพี่	ทำตามคำสั่งรุ่นพี่	*"ถ้าเราไม่ทำ อย่างพี่เค้าบอก เค้าก็จะบรีฟ มันแรงพี่ บางคนซ้ำใน บางคนเข้าโรงพยาบาล กลัวโดนบรีฟ"* (เอกรินทร์)
		"บรีฟมันแรงนะพี่ เจ็บหนักกันมาหลายคน มันสั่งให้ไปตี ก็ต้องไป ถ้าไม่ไป โดนยิ่งเละ" (รัฐพล)
		"บรีฟหนักนะพี่ ถ้าเรา ไม่เชื่อเค้า เค้าบรีฟทีนี่ ซ้ำไปหลายวันเลยพี่ ...ตอนใหม่ๆ เราก็รู้นะพี่ ว่ามันไม่ดี แต่ก็ต้องทำ กลัวบรีฟมากกว่า" (รัฐวัฒน์)
		"ผมไม่รู้จริงๆ พี่ทำไมต้องทำ... ผมเคยเดินออกไปถามรุ่นพี่หน้าห้อง ทำไมต้องพวกผมต้องทำ พี่มันก็ด่า แล้วก็บรีฟพวกผมเลย บอกมึงกล้าดีกันจริงๆ...กลัวพี่ เราก็ซ้ำไปหมด"(รัฐนาวา)
	กลัวการไม่ยอมรับ	*"ก็กลัวไม่ได้รุ่นครับ ถ้าเราไม่ทำตาม เค้าก็ไม่ให้รุ่นเรา บอกอะไรก็ต้องทำครับ"* (เอกรินทร์)
		"เราเข้ามา เราก็อยากให้พี่ๆ รับเรานะ ไม่งั้นจะมีรุ่นได้ไง เค้าก็ไม่ให้" (เอกอรุณ)
		"เค้าบอกให้ไปจัด เราก็ต้องไปพี่ ถ้าไม่ไปเค้าไม่ให้รุ่น ก็แย่" (รัฐนาวา)
	เชื่อในประสบการณ์เดิมของรุ่นพี่	*"พี่เค้าบอกแบบนั้น เราก็ต้องทำพี่ เค้าบอก เรียนคนละที่กัน ก็ถือว่าเป็นศัตรูกันแล้ว" (เอกรักษ์)*
		"รุ่นพี่บอก เจอมันที่ไหน ก็จัดเลย ผมก็เชื่อนะพี่ รุ่นพี่ผมเค้าบอก เค้าเจอมาก่อนเรา ไงพี่เราไม่ทำมัน มันก็มาทำเรา" (รัฐนนท์)
		"รุ่นพี่บอกครับ ถ้าไม่ทำเราเจ็บแน่ พี่เค้าบอกถ้าใช่ก็เล่นเลย เค้าโดนมาแล้ว เค้าก็เตือนเราไงพี่" (รัฐนาวา)
		"เรียนคนละที่ ก็ตีกันได้แล้วพี่ ไม่ต้องรู้จักหรอก พี่เค้าบอกมาไง" (รัฐวัฒน์)
		"เรื่องทะเลาะกันเนี่ย พี่เค้าบอกมาพี่ มันมีมานานแล้ว เราก็ต้องทำไป ไม่งั้นเราก็โดนพี่" (เอกรินทร์)

Category	Code	Quotation
	ไม่กล้าโต้แย้งเพราะกลัวรุ่นพี่ทำร้าย	*“เค้าสั่งก็ต้องทำตามพี่ พี่แม่งบอก วันนี้ต้องไปลุยนะ ผมจะเถียงว่าไม่อยากไป ก็ไม่ได้ มันก็บรีฟผมดิพี่” (เอกรักษ์)*
		“ผมเคยเถียงนะพี่ ตอนเข้าไปใหม่ ๆ บอกบ้านผมคนละทาง ผมไปไม่ได้ มันต่อยผมเลย...ผมกลัวมากเลยพี่ ไม่กล้าเถียงอีกเลย” (รัฐกันต์)
		“เคยนะพี่ เดินไปคุยกับพวกพี่แม่งเลย ไปกับเพื่อนอีกคน วันนั้นมันจะให้พวกผม ไปตีกับพวกไอ้ทุย ผมก็ไม่อยากไป มันเพิ่งยิงกันมาพี่ ผมเจ็บอยู่ พี่มันเตะผมเลย ตรงนั้นแหละพี่ แล้วก็ด่าพวกผมซ้ำ…ผมไม่กล้าอีกเลยพี่ มันให้ไปตีกับใคร ก็ต้องไป” (รัฐนาวา)
		“ใครจะกล้า พวกพี่แม่งน่ากลัว ไม่รู้พี่จริงไม่จริง บางคนมันไม่ได้เรียนนะพี่ แต่มันบอกมันเป็นรุ่นพี่ ....มันบอกวันนี้ต้องไปล่ะ เราก็ต้องไป ถามไรมันก็แม่ง บรีฟอย่างเดียวเลย” (เอกราช)
		“มันเป็นวัฒนธรรมกันมาพี่...ผมก็ไม่รู้ พี่มันบอก ถ้าไม่ทำนะ มันบรีฟผมกลัวพี่ มันให้ทำไรก็ต้องทำ ส่วนใหญ่ก็พวกทุยนะพี่....(เอกภพ)”
		“ไม่กล้าหรอกพี่ ถึงเราจะรู้จัก บอกเป็นเพื่อนกัน แต่ถ้าเราไปเถียงเค้านะ....(ทำท่าเอานิ้วปาดคอ)” (รัฐนันท์)
		"เป็นลำดับรุ่นนะพี่ พวกสายช่างเค้าสอนกันมา พี่บอกยังไงก็ต้องทำ ไม่ทำก็เจ็บ ตู้ม ตู้ม ต้องเชื่อพี่...”. (รัฐพันธ์)
รูปแบบภักดีในสถานศึกษา		
ความรักในสถานศึกษา (การหลอมรวมทุกสิ่งของสถานศึกษา มาเป็นตันตนของตัวเอง ผ่านกระบวนการทางสังคม ประสบการณ์ หรือความทรงจำ ให้เกิดความรัก หวงแหน และปกป้อง ในทุกสถานการณ์)	ต้องการปกป้องสถานศึกษา	*“มันเป็นความรู้สึกนะพี่ เรารักของเรา ใครมาว่าเนี่ย ยิ่งมาพ่นที่ป้ายเราเลยเนี่ยพี่ โกรธเลย มาก ขึ้นทันทีเลย แม่งเล่นกับใครไม่เล่น...” (รัฐนนท์)*
		“ปี 1 ปี 2 เลยพี่ มันกำลังห้าว ผมว่านะ ผมก็เป็นตอนนั้น ไม่ยอมหรอก ใครจะมาทำวิดลัยผม เจอมันที่ไหน จัดได้ ผมก็จัดพี่” (เอกรินทร์)
		“ตอนผมมาเรียน ผมก็เห็นไงพี่ ตามตึกเก่า ๆ มันพ่นด่าวิทยาลัยผม คำหยาบพี่ เห็นกันหลายคน ก็เลยไม่ยอม….รู้สิพี่ ผมก็รู้ว่ามันเป็นใคร” (เอกราช)
		“มันมาพ่นไงพี่ พ่นที่ป้ายเลย คำหยาบทั้งนั้น หยามกันมากพี่ ใครจะไปยอม เราก็ต้องไปลุยให้มันรู้” (รัฐพล)
	ความแตกต่างคือ การลบหลู่	*“ก็แค่องค์พ่อคนละท่า มันก็เหมือนคนละพวกแล้วพี่ ก็อยู่ร่วมกันไม่ได้หรอกพี่ .....เหมือนว่ามันคิดลบหลู่กันพี่ มันต้องเคารพเหมือนกันสิ ” (รัฐนนท์)*

Category	Code	Quotation
		"พี่เห็นองค์พ่อมั้ย เนี่ยพวกผมเคารพ ทุกคนที่เรียนช่างต้องเคารพเหมือนเป็นศูนย์รวมเลย เคารพยิ่งกว่าอาจารย์อีกพี่ ถ้าองค์ทำท่าพ่อคนละท่า อย่างที่นี่ยืน อีกที่ท่านนั่ง ก็ทำให้ตีกันแล้วพี่ บางคนมันเข้ามาเห็นเนี่ย มันก็จ้องจะเล่นเราล่ะ มันรู้สึกเป็นคนอื่น" (รัฐพล)
		"องค์พ่อเนี่ยพี่ เหมือนรวมใจพวกเราไว้ พอไปเจอที่อื่น ท่าทางไม่เหมือนที่เรา มันก็รู้สึก เฮ้ยย !! แม่ง ทำไมวะ นับถือไม่เหมือนกันล่ะวะ แสดงว่าไม่ใช่พวกเราล่ะ เจอที่ไหน ซัดแม่งเลย" (รัฐวัฒน์)
		"ผมไม่รู้นะพี่ สำหรับผมเนี่ย เวลาท้อ มองไปที่ท่านก็ฮึกเหิมแล้วพี่ ..รักมากจริงๆ พอขับรถไป บางทีไปเห็นของที่อื่น ก็อ้าว ทำไมไม่ยืนเหมือนของเรา ทำไมนั่ง ไม่เข้าใจจริงๆ.....มันไม่ใช่พวกเดียวกับเราแน่ๆ ล่ะ....เนี่ยพี่แค่นี้ก็ตีกันได้แล้วจริงๆ " (รัฐกันต์)
รูปแบบท้าทายในศักดิ์ศรี		
ศักดิ์ศรีเป็นสิ่งสำคัญ (ความมีคุณค่าในตัวตน การได้รับความยกย่องนับถือ การมีชื่อเสียง ที่เพื่อนมนุษย์มีให้กันให้สมกับฐานะ และความเป็นมนุษย์)	ได้รับการดูถูกตัวตน	"มันมาด่านะพี่ ก็หลายทางพี่ ด่าว่าไอ้แหนมดอสั้น อย่างเนี่ยพี่จะไปยอมมันได้ไง ก็ต้องเจอกันหน่อย" (เอกลักษณ์)
		"บางทีมันด่าเวลาเรานั่งรถผ่านพี่ มันบอกช่างหัวค_ย มันเห็นผมใส่ชุดวิดลัยไงพี่ มันเรียกเด็กช่าง ผมนี่ปรี๊ดเลย ชวนเพื่อนไปจัดการมันตรงนั้นเลย..." (รัฐนนท์)
		"มันมาเชคพี่ ถามว่าเราเรียนไหน เราไม่บอก มันก็ด่าลอยๆ ช่างแหนม แม่งเหี้ย ผมขึ้นมากพี่ วันนั้นไปกัน 4-5 คน ก็เลยลงไปเลย ไม่กลัวมันหรอกพี่ มาหยามกัน" (เอกราช)
		"เจอกันข้างนอกนะพี่ มันก็มาเชคใช่ป่ะ แล้วมันก็มองเราหัวจดเท้าเลยพี่ ใครจะไปยอม มันหยามกันนะพี่ ก็ทำไง คว้าไรได้ ซัดใส่แม่งเลย" (รัฐวิน)
		"เราเป็นนักรบนะพี่ ไม่ใช่นักเลง มันมาว่าเรา เราจะยอมได้ไง มีเลือดนักสู้ในตัวพี่ พลุ่งพล่านเลย....." (รัฐพันธ์)
		"พี่เคยได้ยินป่ะครับ เราเป็นนักรบไม่ใช่นักเลง มันเจ๋งมะพี่คำนี้ เป็นนักรบก็ต้องไปรบไงพี ไม่งั้นจะเรียกว่าตัวเองเป็นเด็กช่างได้ไง.... ยิ่งมันด่าเรานะ ยิ่งยอมไม่ได้" (เอกบดินทร์)

Category	Code	Quotation
	ถูกมองว่าไม่มีคุณค่า	*"ถ้าพวกผมไม่ตีกันนะพี่ คนก็ไม่รู้จักเราสิ มันก็ไม่กลัวเราไงพี่ คนข้างนอกมันก็เห็นเราเป็นเด็กเกเรคนนึง แต่พอเราตีกันนะ มันกลัวเรานะพี่ เราเดินไปเนี่ย หลบ หงอหมด.." (เอกอรุณ)*
		"เดินไปก็ได้ยินแล้วพี่ เด็กช่างมันจะทำไรกัน นอกจากตีกัน แล้วได้ออกทีวีด้วยนะพี่ คนก็รู้จักเรา รุ่นพี่ผมได้ออกทีวีด้วยนะ โคตรเจ๋งอ่ะพี่...." (เอกรักษ์)
		ไม่รู้สิพี่ ไม่รู้ว่าทำอะไรมันจะภูมิใจ คนก็ชอบพูดกันว่า เด็กอาชีวแม่ก็ตีกันเป็นอย่างเดียว มันก็เลย เออ ไปตีกับเค้าเนี่ยแหละ ภูมิใจสุดล่ะ มันดูมีค่าขึ้นมาเลย เดินในวิดลัยเนี่ยยืดได้ (รัฐวัฒน์)
		เด็กช่างอย่างพวกผม ทำได้ก็ตีกันเนี่ยแหละพี่ อย่าไปหวังทำอย่างอื่น มันไม่มีราคาอะไรเลยอยู่ในสายเลือดพี่ พอได้ร่วมรบ มันเหมือนชีวิตสมบูรณ์ล่ะ (รัฐพันธ์)
		ก่อนเข้ามาที่นี่ ผมได้ยินนะ พี่ข้างบ้านเค้าบอก วันนี้จะไปรบ ผมก็แม่ง พี่เท่ว่ะ พอเข้ามาเอง รู้เลย เราต้องเป็นนักรบบ้าง มันดูมีค่ากับผมมากนะพี่" (รัฐนาวา)
รูปแบบอวดดีในโลกออนไลน์		
การอวดดีในโลกออนไลน์ (การกระทำบนโลกออนไลน์ที่แสดงให้นักเรียนในสถานศึกษาอื่นๆ เห็นว่าสถานศึกษาของตนมีพลังมากกว่า มีพรรคพวกมากกว่า และมีอำนาจมากกว่า)	การแสดงให้เห็นความมีอำนาจ	*"ก็โพสต์รูปและมีแบบบอกว่า หรือจะเอา.... ใครแน่วะ... แล้วก็ tag พวกเรามา บางทีมัน tag ชื่อวิทลัยมาพี่ พอเราเข้าไปดูมันก็เห็นไง เราก็รู้ว่ามันไม่ใช่พวกเรา ก็โกรธสิพี่.....แล้วก็ไปด่ากันในเฟสแหละพี่ พวกนี้มันก็กล้าแค่ในนั้นแหละพี่" (เอกลักษณ์)*
		มันโชว์เก๋าพี่ พวกนี้มันเกรียน มันคิดว่า โพสต์ไปก็ไม่มีใครรู้ว่าใครมันใช้รูปปลอมไงพี่ ...บางมีมันโพสต์รูปตีนมันเหยียบหัวเข็มขัดเรา...ผมไม่รู้ว่าใคร แต่พอเจอพวกมันที่ไหนนะ ผมแม่งเข้าไปเชคหมด" (รัฐพันธ์)
		"ผมเนี่ยแหละพี่เคยโพสต์ ก็แค่อยากโชว์นะ ว่าพวกกูเยอะนะโว้ย" (เอกรักษ์)
	ต้องการพื้นที่ทางสังคม	*แบบให้คนมา Like เยอะๆพี่ ก็รูปป้ายมันเลย แล้วแต่งคำให้ตลกๆ อ่ะพี่ แต่ที่นี้มันบานปลาย มันมีรุ่นเก๋ามาร่วมด้วย มันเลยมาจัดเลย ผมก็เจ็บ มันซ้อมไม่ยั้งเลยที่ 7-11 แถวบ้านเลยพี่....*(เอกรักษ์)
		ก็ในเฟสเราอ่ะพี่ อยากให้คนมา Like เยอะๆ เรื่องพวกนี้แหละพี่ โพสต์หัวเข็มขัดของเด็กที่อื่นไงพี่ มันเป็นสัญลักษณ์ ว่าเราเจ๋งกว่าคนอื่นแล้วนะโว้ย Like เพียบบบ...(รัฐพล)

Category	Code	Quotation
		เอา Like ไปอวดสาวไงพี่ ยิ่งเยอะยิ่งเจ๋ง แล้วทำไงอ่ะ รูปผมก็มีไม่กี่ like เลยลองดูเลย เอารูปสัญลักษณ์ของที่อื่น และทำรูปแบบ เป้าปืนน่ะพี่ คน Like ตรึม….(รัฐนันท์)
	การระบายอารมณ์ผ่านตัวอักษร และรูปภาพ	*"ที่หนูเจอ เป็นข้อความค่ะ ด่าวิทลัยหนู ว่าแหนมบาง ดอบ้าง บางทีมันก็ใช้ชื่อปลอมพี่ เรากดเข้าไปดูก็ไม่รู้หรอกว่าใคร แต่ด่าพวกเราเนี่ย ซัวร์….(รัฐธีรา)*
		ผมเคยเห็นพี่ มันเอารูปหัวเข็มขัดเรานี่แหละ มาเหยียบไว้เลย แล้วโพสต์ด่า คำหยาบพี่ อย่ารู้เลย ด่าไปถึงโคตรพี่ พวกนี้แม่งเถื่อน.. ไม่รู้ตัวหรอกพีว่าเป็นใคร แต่รู้ว่าแม่งพวกนี้เรียนที่ไหน....(เอกราช)
		บางทีมันโพสต์ด่า แบบเป็นสัญลักษณ์พี่ ของแต่ละที่ ใน Facebook ค่ะ เราเห็นก็รู้ว่ามันหมายถึงใคร" (รัฐธีรา)
รูปแบบเพื่อนไปไหนไปตามกัน		
อิทธิพลจากเพื่อน	ทำเพราะกลัวเพื่อนไม่ยอมรับ	*ถ้าไม่ไปตีกับมันนะพี่ มันไม่ให้อยู่ด้วยเลย มันเมยเฉย มีงานกลุ่มมันก็ไม่ให้เข้าพี่ (เอกรักษ์)*
		มันพูดกันเลยพี่ ถ้าไม่ไป มึงก็เหมือนไม่ใช่รุ่นกู มึงไปไหนก็ไปเลย ผมก็กลัวไม่มีรุ่น ก็ต้องไปพี่ ใครจะไม่อยากได้รุ่น" (รัฐธารา)
		มันจะเหมือนเป็นส่วนเกินเลยพี่ มันแบบ บอกไม่ถูกหวะ รู้สึกไม่ดีพี่ เหมือนไม่ได้มีตัวตนในกลุ่ม ยังไงก็ต้องไปกับมัน จะตี จะฟัน เจ็บนิดเจ็บหน่อย แต่เพื่อนเห็นเรามีตัวตนก็โอเคแล้วพี่..(เอกรินทร์)
	ทำเพราะอยากเป็นฮีโร่ของเพื่อน	*มันเจ๋งนะพี่ เราปกป้องเพื่อนได้ เวลามีอะไร เพื่อนมันก็ยอมเราหมด (เอกราช)*
		ผมเป็นมาตั้งแต่ม.ต้นแล้วพี่ เพื่อนมีอะไร ก็มาชวนผม ให้ผมเป็นหัวหน้า พอเข้ามาแบบนี้ ก็เข้าทางเลย ผมไปจัดให้มันได้หมดพี่ ใครตีกัน ขวนไปวันไหน ผมไปหมด....เพื่อนก็ยกให้ผมเจ๋งสุดไงพี่ เหมือนเป็นซุปเปอร์แมนของพวกมันเลย ผมก็ยืดเลย..(เอกภพ)
		มันสุดยอดจริงๆ นะพี่ เวลามีอะไรแล้วเพื่อนมันนึกถึงเรา เหมือนผมเป็นที่หนึ่งนะพี่ (รัฐกันต์)
	อยากเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม	*เป็นเด็กช่างไงพี่ มันก็ต้องตีกันอยู่แล้ว ใครๆ ก็คิดแบบนี้พี่ ก่อนมาเรียนผมก็คิด พอเข้ามาจริงๆ มันก็ต้องตามกัน ไม่งั้นก็อยู่ไม่ได้พี่ เค้าไม่ยอมให้อยู่ด้วย.(เอกพล)*
		ไปกับเพื่อนครับพี่ เพื่อนไปไหน เราก็ไปด้วย..ถ้าไม่ไป ก็อยู่ไม่ได้ เพื่อนไปกันหมด ลองผมไม่ไป นี่ผม หมาหัวเน่าเลยนะพี่.. (เอกรักษ์)

Category	Code	Quotation
		ถ้าไม่ไปก็อยู่ไม่ได้พี่ ถ้าไม่ไปกับเพื่อน ผมก็อยู่ไม่ได้พี่ เรียนคนเดียว ไม่มีกลุ่มอยู่ ไหนจะเดินทางไปกลับ ก็กลัวอีก" (รัฐพันธ์)
		สำคัญนะพี่ เพื่อนเนี่ยแหละ ตัวดีเลย ถ้าไม่มีมัน ก็ไม่มีคนช่วยเรานะพี่ เรื่องเรียนไม่เท่าไหร่ เรื่องตีกันเนี่ย ตัวคนเดียวนี่ซวยเลย มันทำไรเราก็เลยต้องทำไปกับมันพี่" (รัฐกานต์)
		มันนัดไว้พี่ ผมก็ไปตามเพื่อนมัน มันก็มีปืนให้ ....ไม่ไปผมก็ไม่รู้อยู่กะใครพี่ เข้ามาก็เจอมันเลย มันมีพวกเยอะ ผมอยู่กับมันก็สบาย.... (รัฐนาวา)
	เพื่อนคือคนสำคัญ	*ก็เพื่อนผมนะพี่ มันมีเรื่องมา เราไม่ช่วย ก็หมาสิพี่" (รัฐนาวา)*
		ผมก็ไม่รู้หรอกเรื่องมันเป็นไง แต่เพื่อนผมเจ็บ ใครทำแม่งผมก็ไปทำมันกลับสิพี่" (รัฐนนท์)
		เพื่อนต้องติดคุกนะพี่ แม่งไม่มีทางยอมกันหรอก" (เอกภพ)
		เพื่อนผมเจ็บ มันต้องเจ็บกว่าพี่" (รัฐธารา)
		เพื่อนมาบอกกำลังจะมีเรื่อง เราจะเฉยได่ป่ะลาะ เป็นพี่พี่จะยอม? ผมคนนึงไม่ยอม เพื่อนผม ผมก็ต้องช่วยอยู่แล้ว" (รัฐกันต์)

ตารางแสดงการลงรหัสจากการเก็บข้อมูลระยะ 1 สัมภาษณ์เชิงลึก นักเรียนอาชีวศึกษา

ผลที่เกิดขึ้นในแต่ละรูปแบบของการทะเลาะวิวาท

Category	(Code)	*Quotation*
รูปแบบทำตามรุ่นพี่		
เกิดการทะเลาะวิวาทระหว่างนักเรียนต่างสถาบัน แบบไม่มีการนัดหมาย	ใช้กำลังทันทีที่พบกัน	*จำกันได้พี่ มันต้องผ่านทางเดียวกัน ที่ป้ายรถเมล์ ถ้าเจอนะ เราก็ต่อยแม่งเลย...(เอกรินทร์)*
		เจอตรงทางรถไฟพี่ แถววัด มันมาคนเดียว ผมไป 2 ก็ดักเลย ทุบแม่ง วิดลัยนี้คู่เราเลย ผมจำได้พี่บอกไว้..(รัฐพล)
		ขับรถสวนกัน ก็ขับไล่มันเลยพี่ ขับไปทันมัน ก็ถีบเลย แล้วลงไปกระทืบ แล้วก็ขับหนีมา แค่นี้ก็สะใจแล้วพี่..(รัฐวัฒน์)
	สอบถามให้แน่ใจก่อนใช้กำลังทันที	*เชคไงพี่ ก็เข้าไปถาม เรียนที่นี่ใช่มั้ย แบบเชคให้แน่ใจ ไม่ให้ผิดที่ ถ้าใช่ก็ซัดป๊าบ ป๊าบ" (เอกรินทร์)*
		บนสองแถวไงพี่ ก็ขึ้นไปประกบ แล้วก็เชคมันเลย ใช่ก็ตบหัว ต่อยแม่ง พี่เค้าบอกมางี้ เราก็ทำพี่" (เอกอรุณ)
		เจอที่ป้ายรถเมล์พี่ ก็มันใส่ชุดนอก แต่เราไม่คุ้นหน้าว่าเรียนที่เดียวกับเรา ก็เชคมันเลย ต่อยแม่ง มาทำหลบ" (รัฐนนท์)
		ถ้าเห็นมันมาคนเดียว เราก็เข้าไปเชคพี่ พวกนี้มันชอบใส่ชุดนอก แต่เราจำได้ไงพี่ เราก็ขับไปจอดหน้ามันเลย ไปกัน 3-4 คัน มีพี่ด้วย พี่ก็เชค แล้วกระทืบมันเลย พวกผมก็ซ้ำพี่" (รัฐนาวา)
บาดเจ็บทางกาย	อวัยวะภายนอกได้รับความเสียหาย	*ผมโดนมาทุกแบบนะพี่ เส้นเอ็นขาดยังเคยเลย เนี่ยตอนนี้ยังขยับไม่ค่อยได้ ผมโดนตอนปี 2 ....พี่ผมโดนมาหมดนะ ตั้งแต่ต่อย มีด ปืน เมื่อก่อนนะ...." (รัฐนนท์)*
		"นี่ไงพี่ (ชี้ที่แก้ม) รอยที่ผมโดยยิงถากไป ตรงนี้ (ชี้ที่ศีรษะ) ที่ถูกตีมาครับ ไม้เนี่ยแหละพี่ โป๊กมาเลย เลือดมาเต็ม (หัวเราะ) ก็นอนโรงพยาบาลครับ นานเหมือนกันพี่...." (เอกภพ)
		เนี่ยพี่ (ชี้บริเวณหน้าผาก) มีรอยแผลเป็น ก็โดนตีหัวแตก เย็บ 18 เข็มครับ แล้วก็ตรงนี้ (ชี้ที่แขนใกล้ๆศอก) โดนมีดฟันพี่ มีดดายหญ้ายาวๆ มันฟันมา ผมเอาแขนรับ เย็บอีก 10กว่าเข็ม ก็เป็นแผลเป็น ตอนแรกๆ ก็เจ็บพี่ นี่ผ่านมาเป็นปีแล้ว" (รัฐวัฒน์)
		ผมก็ขาหักพี่ ใส่เฝือกเป็นเดือนๆ ไปกายภาพอีก เซงซิบ....(รัฐนนท์)

Category	(Code)	*Quotation*
	อวัยวะใช้งานได้ไม่เหมือนเดิม	*ขาหักครับ ก็ต้องใส่เหล็กดามไว้ วิ่งเร็วๆ ก็ไม่ได้เหมือนเดิม เดินไม่ค่อยถนัดครับ มันรุมผม กระทืบๆ แล้วก็เหยียบซ้ำ ไม้ฟาด เลยเป็นหนักพี่" (รัฐพล)*
บาดเจ็บทางใจ	หวาดกลัวหลังเหตุการณ์	*"หนูกลัวนะคะพี่ ไม่กล้ากลับทางนั้นเลย มันมาขู่ไม่ให้เรากลับ ไม่งั้นมันจะเอาตายเลย" (รัฐพร)*
		ไม่กล้าไปทางนั้นพี่ กลัว เดี๋ยวไปเจอพวกมันอีก กลัวค่ะพี่" (รัฐกานต์)
	ภาพเหตุการณ์ยังติดในความทรงจำ	*ก็กลัวพี่ มันแรง ทั้งมีด ทั้งไม้ ฟาดกันไม่ยั้ง ผมก็สะดุ้งๆ เวลาเห็นใครหยิบมีดมา มันฝังใจพี่" (รัฐวัฒน์)*
		ติดตามากพี่ เพื่อนหนูโดนฟันแขน หนูเห็นกับตาเลย เลือดนี่พุ่งเลย หนูต้องแกล้งนอนนิ่งๆ ไม่กล้าขยับเลย ทุกวันนี้เห็นมีด แล้วสะดุ้งต้องปิดตาทุกครั้งเลยพี่(รัฐกานต์)
		ก็จำได้พี่ ที่เรายกแขนไปกันมีด คือมันตั้งใจจะฟันเรา หลับตามันก็ยังนึกถึงตลอด ก็มีผวาๆบ้างครับ มันเสียวๆ (เอกรักษ์)
	เสียใจที่ทำให้พ่อแม่ต้องลำบากกาย	*พอทำไปแล้ว เห็นพ่อแม่ต้องมาเสียการเสียงาน ผมก็เสียใจครับพี่ คือเรื่องมันเกิดที่ผม แต่พ่อแม่ต้องมาเดือดร้อนด้วย" (เอกอรุณ)*
		"พ่อกับแม่ก็ให้กำลังใจพี่ เค้าก็มาส่งนะตอนเกิดเรื่องใหม่ ๆ ที่เราขาหัก เพื่อนก็มันก็คงอยากช่วยอ่ะพี่ แต่มันจะช่วยยังไง ก็ไม่ได้อยู่ดี ก็ครอบครัวเนี่ยแหละที่ช่วยผมตลอด ....มีแต่แม่ที่ต้องหยุดขายของตั้งแต่มาเฝ้า ผมอยู่ข้างในแกก็มาบ่อย ผมก็เสียใจนะ" (เอกบดินทร์)
		"ตอนอยู่โรงพยาบาล ก็มีแค่แม่อ่ะพี่ มาเฝ้าผม มาดูแล เค้าก็ต้องปิดร้าน ไม่มีเงินไปอีกหลายวัน...ผมก็เสียใจนะพี่ แต่ทำไงได้(รัฐพันธ์)
		พ่อกับแม่ครับ ผลัดกันมา เค้าขายของพี่ ก็ถ้ามา 2 คนก็ต้องปิดร้าน ก็ขาดรายได้... เค้าก็ต้องมานอนพื้นแข็งๆเนี่ยพี่ ผมก็สงสารเค้านะ (รัฐวัฒน์)
		เสียใจนะพี่ ผมทำตามรุ่นพี่ แต่พอเกิดเรื่อง คนลำบากคือพ่อแม่ผม... แต่ผมก็เถียงมันไม่ได้ไงพี่ มันก็บรีฟอีก ก็ต้องรับสภาพไป..(รัฐนาวา)
	ทำให้พ่อแม่ต้องเสียใจ	*เห็นเค้านอนร้องไห้ นอนไม่หลับ ตอนมาเฝ้า..ผมก็เสียใจนะพี่ แต่ทำไงได้ มันเกิดไปแล้วอ่ะพี่ เค้าบอก เค้าเลี้ยงผมมาดีดี ทำไมต้องไปทำแบบนี้ เจ็บขนาดนี้มันคุ้มมั้ย....(รัฐนนท์)*
		ได้ยินแม่คุยกับยายว่าทำไมถึงเป็นแบบนี้ได้ เค้าก็ร้องไห้กัน 2 คน ยายเค้าเลี้ยงผมมานะพี่ ผมก็เสียใจนะ ไม่ได้อยากเป็นแบบนี้...(เอกภพ)

Category	(Code)	*Quotation*
รูปแบบภักดีในสถานศึกษา		
เกิดการทะเลาะวิวาทแบบไม่ได้นัดหมาย	ใช้กำลังทันทีที่พบกัน	*“เรารู้ว่ามันเรียนที่องค์พ่อไม่เหมือนเราใช่ป่ะพี่...จำชุดมันได้ ก็เข้าไปอยแม่งเลย มีดก็มีพี่ ถ้ามันมาหลายคนก็ดึงออกมาขู่ ผมก็เก็บไว้ตรงกางเกงไงพี่ ดึงมาใช้ได้เลย..” (รัฐวัฒน์)*
		“เจอที่ไหน ก็ซัดแม่งเลยพี่ มันนับถือไม่เหมือนเรา เราจะเอาไว้ทำไม เหมือนคนละพวกกัน ไม่เคารพเหมือนเราอ่ะพี่ ผมซัดหมด พวกนี้” (รัฐพล)
		มันลงชื่อไว้พี่ มันมีสัญลักษณ์ เราก็รู้ว่าใคร พอเจอก็จัดมันเลย ทั้งด่าต่อย เตะแม่งมาหมดอ่ะพี่ มันแค้น มาด่าวิทลัยผม “ (เอกราช)
		รู้พี่ มันรู้กัน เจอที่ป้ายรถเมล์นะ ผมบิดเลย มันวิ่งหนี ผมบิดรถตามเลย มันมาพ่นด่าขนาดนั้น ใครไปยอมอ่ะพี่ เกลียดแม่ง ก็ซัดเลย” (รัฐนนท์)
		บางทีเจอบนสองแถวพี่ จำเสื้อมันได้ ว่ามันเรียนที่เดียวกับไอ้พวกมาพ่น ผมก็จัดเลย ตู๊ม ! เปรี้ยง ! (เอกอรุณ)
		เวลากลับบ้านพี่ ขับมอไซค์สวนกันเนี่ยแหลไ ล่ตามเลย เพื่อนที่ซ้อนมันก็ถีบไงพี่ มันบิดหนี เราก็บิดตาม ถีบให้มันล้ม ไอ้พวกเรียนที่เดียวกันมันก็ต้องรับผิดชอบ มาพ่อด่าวิดลัยผม (เอกบดินทร์)
	สอบถามให้แน่ใจก่อนใช้กำลังทันที	*“เห็นมันตรงป้ายรถเมล์พี่ ทางมาวิดลับเนี่ยแหละ ผมเห็นพวงกุญแจมัน แต่มันใส่ชุดนอกนะ ผมก็เข้าไปเชค มันบอกไม่ใช่ ผมก็ด่า แม่ง ....อย่ามาหลอกกู กูรู้ แล้วก็ต่อยมันเลยพี่ เพื่อนมันจะเข้ามาช่วย แต่มันสู้ผมไม่ได้ ผมตัวใหญ่ มีมีดด้วย ผมพกตลอด” (เอกราช)*
		ก็นั่งรถไปพี่ มันก็เดินขึ้นรถมา ไม่เห็นเราหรอก เรานั่งข้างหลัง แต่เราเห็นมัน พอรถออก เราก็เดินไปเชคมันเลย มึงเด็ก_ใช่มั้ย แล้วกระทืบมันเลย คนบนรถก็ไม่กล้าหรอกพี่ เค้ากลัวกัน พอจอดป้ายผมก็ลงเลย เพื่อนๆ ผมก็ลงกันหมด” (รัฐพล)
		ป้ายรถเมล์พี่ มันต้องมายืนรอกันอยู่แล้ว มันเดินมาเราก็ไปเชคเลย มันบอกไม่ใช่ แต่เราเห็นเสื้อมันไง ข้างหลังมันมีปักไว้ ผมก็ซัดเลย แม่งมึงโกหกทำไม แล้วกระทืบมันเลย ให้มันไปบอกคนทำด้วย ว่าอย่ามาทำอีก พ่นคำหยาบใส่ตึกด่ากันเนี่ย มันรับไม่ได้ ไม่งั้นโดนหมดแน่” (รัฐนนท์)

Category	(Code)	*Quotation*
		ตรงแถว ๆ รถไฟพี่ ไปกับเพื่อน ๆ ช่วงนี้แหละ บ่าย ๆ เนี่ย เจอมันมากัน 3-4 คน ผมก็ยืนนิ่ง ๆ แล้วนะ มันก็เข้ามาเสียงดัง เชคผม ผมก็ไม่รู้ทำไง ก็นิ่งไว้ นิ่งแล้วมันก็ด่า มึงมันแหนมกูรู้ แล้วต่อยผมด้วย บอกให้ผมไปลบออกที่พ่นไว้ตามตึก ผมบอกไม่รู้ ไม่ได้ทำ มันบอกมึงมันก็พวกแหนม...(รัฐพันธ์)
เกิดการทะเลาะวิวาทแบบมีการนัดหมาย	ส่งสารท้ารบ	*มันลงชื่อไว้พี่ แบบตั้งใจแหละพี่ เราก็ไม่ยอมไง ส่งสายไปบอกมันเลย ให้มาเจอกันที่ไหนก็ว่าไป ถ้าตกลงให้มาเลย ไม่มาถือว่าหมา.. (รัฐวัฒน์)*
		ก็ไปพ่นต่อมันเลยพี่ บอกทำแบบนี้มึงมาเจอกันเลยดีกว่า" (เอกราช)
		ส่งสายไปพี่ มันมีสายกันอยู่ ถ้ามึงทำขนาดนี้ มึงมาเจอกันเลย พวกกูรักของกูนะโว้ย (รัฐพล)
	เตรียมนักรบให้พร้อม	*"มาหาพรรคพวกพี่ จะออกรบก็ต้องมีนักรบ ก็เตรียมอาวุธ พวกปืน มีด ไม้ ปืนนี่หาไม่ยากพี่ หาง่ายเหมือนซื้อข้าวกินเลย ก็เรียกรวมทั้งเพื่อน ทั้งรุ่นน้อง ไปให้เยอะสุดอ่ะพี่" (รัฐวัฒน์)*
		"ไม่ต้องฝึกอะไรพี่ แค่ต้องเตรียมมันให้พร้อมที่สุด บิ้วมัน ให้ฮึกเหิมพร้อมไปสู้พี่ พร้อมลงสนามรบ...." (เอกราช)
		"ไปหาเพื่อน กับพี่ ๆ ครับ ก็ไปเล่าให้ฟังว่ามันมาด่าวิดลัยเรา ใครจะไปลุยบ้าง ให้เตรียมตัวกัน อาวุธอย่าให้ขาด...มีดก็ซื้ออันร้อย สองร้อยเองพี่" (เอกอรุณ)
	มีการเตรียมสนามรบ	*เราก็หาทำเล ตึกร้าง ๆ อ่ะพี่ แถววิดลัยมี ไปดูไว้ เตรียมพวกมีดไปซ่อนไว้ พอมันมาก็ซัดกับแม่งมันได้เลย" (รัฐวัฒน์)*
		ตึกร้างเยอะแยะพี่ ไปที่นั่นแหละ แต่เราไปดูไว้ก่อน ให้พร้อม (เอกราช)
		แถวที่ไกล ๆ คนพี่ ยิ่งไกลวิดลัย ยิ่งดี ก็ขับมอไซค์ไปหาไว้ (เอกราช)
		เราต้องเตรียมพี่ มันมาก็เสร็จเรา เราท้ามันไง เราก็ต้องเตรียมให้พร้อม (รัฐพล)
	สำรวจทางหนี	*ดูหมดพี่ เส้นไหน วิ่งไปไหน ซอยไหนทะลุกัน ไปทางไหนทางตันเตรียมไว้ บางทีพ่อ (ตำรวจ)มา จะได้หนีทันพี่" (รัฐวัฒน์)*
		ก็ขับมอไซค์ไปกับเพื่อน ๆ ครับ ดูเลย ถ้าออกทางนี้ จะไปเส้นไหนได้ ถนนมันเยอะมากพี่ ซอยก็เยอะ ถ้าเราไม่เตรียมทางหนีไว้ เดี๋ยวโดนซิว ซวยเลย (เอกราช)

Category	(Code)	*Quotation*
		ผมดูไว้หมดพี่ เส้นไหนไปทางไหนได้บ้าง มันเปลี่ยว เราจะหนียังไง ถ้าตำรวจมาดักเราจะหนียังไงได้บ้าง ผมเล่าไม่ได้นะพี่ บอกได้แค่นี้ จริงๆ (รัฐพันธ์)
หมดสิ้นอิสรภาพ	อยู่ในพื้นที่จำกัด	*แต่คดีตอนโดนปี 1 แต่มาตัดสินตอนจะขึ้นปี 3 ผมก็ต้องเข้าไปอยู่ในนั้น....สถานพินิจครับ 5 เดือน ก็ไม่ได้เรียนไปเกือบปี (รัฐนนท์)*
		อยู่ในสถานพินิจครับพี่ มันก็มีพื้นที่แค่นั้น ที่นอน ลานกิจกรรม ผมเบื่อพี่ มันไปไหนไม่ได้อิสระเหมือนเคย (เอกราช)
	ถูกปิดกั้นเสรีภาพ	*ไปไหนก็ไม่ได้พี่ ไม่ได้เจอใคร เจอกันแต่ไอ้คนข้างใน เซี่ยๆ ทั้งนั้นพี่ ไปดูหนังก็ไม่ได้ กินเหล้าก็ไม่ได้ ..(รัฐนนท์)*
บาดเจ็บทางกาย	อวัยวะภายนอกได้รับความเสียหาย	*"ผมเหรอพี่ เยอะสุดก็ขาหัก พักไปเป็นเดือนพี่ ทำไรก็ไม่ได้ ต้องเข้าเฝือก พี่ เวลาไปเรียนก็พ่อบ้าง เพื่อนบ้างมาพาไป ผมเรียนภาคค่ำไงพี่ พ่อเค้าก็กลัวไม่ปลอดภัย ก็เราเพิ่งโดนมา." (เอกบดินทร์)*
		แขนหักครับ เข้าเฝือกยาวเลย มันใช้มีดฟันนะพี่ มีดมันยาวเป็นวา (รัฐนนท์)
		ผมโดนยิงที่ไหล่พี่ ก็เจ็บนิดหน่อย ได้เย็บ (เอกอรุณ)
		โดนนี่เลย ทีท้องครับ แล้วก็ใกล้ๆ ปอด คิดว่าตัวเองไม่รอดแล้ว อยู่ไอซียูหลายวันเลย เจ็บดิพี่ เนี่ยคิดแล้วยังเจ็บอยู่เลย (เอกพล)
		ผมต่อยมัน แต่มันมีมีดพี่ มัดชักมาจากกางเกงอย่างยาว ฟันโดนหลังผมเนี่ย กลางหลังเลย ก็เย็บหลายอยู่ มีรอยแผลป็นอยู่พี่...ดูมั้ย (รัฐวัฒน์)
	อวัยวะใช้งานไม่ได้เหมือนเดิม	*เข่าผมเนี่ยพี่ มันกระทืบมา แล้วขยี้ซ้ำ ผมเจ็บแทบตาย ต้องไปตรวจไปทำกายภาพ (เอกบดินทร์)*
		มือครับ โดนเส้นเอ็น มีดฟันผม กำมือไม่ได้เหมือนเดิม ดีนะเป็นข้างซ้าย ทำกายภาพหลายเดือนเลยพี่ กว่าจะขยับได้ (เอกราช)
	มีร่องรอยของเหตุการณ์ฝังอยู่ในร่างกาย	*"ตัวผมเนี่ยพี่ มีกระสุนฝังอยู่ 90 นัดนะ พี่อยากเห็นป่าว ผมเปิดให้ดูได้นะ มันยิงไงพี่ เราก็เตรียมไปนะ แลกกันพี่ เป็นลูกปราย หมอบอกก็คอยไปตรวจ แต่ผมไม่ไปหรอกพี่ ไม่ได้เป็นไรมาก เท่ดีมีกระสุนในตัวเกือบ 100 นัด..." (รัฐพันธ์)*
		ผมมีอยู่ที่เข่าพี่ กระสุนฝังอยู่ 2 นัด จับเล่นได้ หมอบอกไม่ต้องเอาออกหรอก มันไม่โดนอะไร พี่มาจับสิ เนี่ยผมให้จับได้ พอจับมันก็ช่วยให้นึกถึงเหตุการณ์นะพี่ คอยเตือนสติเรา (เอกบดินทร์)

Category	(Code)	*Quotation*
		ผมมีแผลเป็นครับ ที่หลังเลย มีดฟันมากลางหลังผมเลย เวลาส่องกระจก ผมก็นึกถึงตลอด (รัฐวัฒน์)
บาดเจ็บทางใจ	เจ็บปวดที่ถูกตีตรา	*เราออกมาจากสถานพินิจได้ คนแถวบ้านก็จะแบบ รังเกียจเราพี่ บอกไอ้นักเลง ไอ้ขี้คุก ผมก็เจ็บนะ เค้าไม่มาฟังว่าผมทำเพื่อวิดลัย (รัฐนนท์)*
		พวกแม่ค้าเนี่ยพี่ เราผ่านไป มันก็พูดกันดังๆ อย่าไปใกล้ เดี๋ยวมันฟันเอา ผมนี่แบบ เจ็บลึกๆ นะพี่ อยากไปบอกเจ้ๆนะ ว่าไม่ได้ทำคนทั่วไปโว้ยย กูทำไอ้พวกมาด่าวิดลัยกู (เอกราช)
		บางคนก็บอก ไอ้เด็กช่างพวกนี้ ดีแต่ตีกันไปวันวัน ผมไม่เข้าใจเลย มันไม่ได้รู้จักพวกผม จะมาด่าผมแบบนี้ได้ไง มาถามสิ ว่าทำไมพวกผมทำ ผมก็เจ็บเป็นนะพี่ (เอกบดินทร์)
		เดินๆ ไปได้ยินบอก มึงมันจะทำอะไรได้นอกจากหาเรื่องคนอื่น ผมนี่ปรี๊ดเลย ไม่อยากเดินไปข้างนอกเลย คนมันไม่รู้เรื่องไงพี่ แม่งมันก็ดีแต่พูดกันไป (รัฐนันท์)
		ทีวิดลัยก็มีทำทัณฑ์บนนะพี่ เค้าก็เหมือนเหยียดๆ เรา ทั้งที่เราทำไปเพราะรักวิดลัยแท้ๆเลย (รัฐพันธ์)
	เสียใจที่ทำให้ครอบครัวลำบาก	*"พอทำไปแล้ว เห็นพ่อแม่ต้องมาเสียการเสียงาน ผมก็เสียใจครับพี่ คือเรื่องมันเกิดที่ผม แต่พ่อแม่ต้องมาเดือดร้อนด้วย" (เอกบดินทร์)*
		"พ่อกับแม่ก็ให้กำลังใจพี่ เค้าก็มาส่งนะตอนเกิดเรื่องใหม่ ๆ ที่เราขาหัก เพื่อนก็มันก็คงอยากช่วยอ่ะพี่ แต่มันจะช่วยยังไง ก็ไม่ได้อยู่ดี ก็ครอบครัวเนี่ยแหละที่ช่วยผมตลอด ….." (เอกบดินทร์)
		"ตอนนั้นผมก็คิดนะพี่ เราอยู่โรงพยาบาลนาน ก็เหงาเหมือนกัน ไม่มีใครมาหา แม่ก็มาตอนเย็น สลับกับน้องสาว พออยู่คนเดียวมันก็ได้คิดว่า ทำไมต้องมาเกิดเรื่องกับเรา วิทลัยก็ไม่เห็นช่วยไรได้มาก ผมจะไปรักมันทำไม ก็มีแค่แม่อ่ะพี่ มาเฝ้าผม มาดูแล" (เอกราช)
		แม่ก็พูดนะพี่ ว่าดูสิแม่ต้องหยุดทำงาน เดี๋ยวต้องเตรียมไปโรงพักอีก ไปขึ้นศาลอีก ก็บอกผมว่า อย่าไปยุ่งอีกได้มั้ย ตอนนั้นผมก็ฉุกคิดนะ พอเกิดเรื่องผมก็เหมือนเป็นต้นเหตุทำให้แม่เสียใจ แม่ผมต้องเหนื่อยขึ้น" (รัฐพันธ์)
	หวาดกลัว	*"หนูกลัวนะคะพี่ ไม่กล้ากลับทางนั้นเลย มันมาขู่ไม่ให้เรากลับ ไม่งั้นมันจะเอาตายเลย มันรู้ว่าเราเรียนที่ไหน แถวนั้นมันผ่านไม่กี่ที่ มันก็รู้ว่าเรามาเรียนที่นี่ " (รัฐพร)*

Category	(Code)	*Quotation*
		มันมากันเป็นฝูงเลยพี่ หนูนั่งตัวสั่นเป็นลูกนกเลย แต่แฟนหนูบอกไม่ต้องกลัว วันนั้นเราอยู่บนสองแถวพี่ มีเพื่อนๆ แฟนอีก 4-5 คน เค้าก็ลงไป แต่หนูไม่ได้ลง แล้วก็มันไปบอกให้สองแถวหยุด อย่าออกรถ มันก็เข้ามารุมพี่ มีทั้งมีด ทั้งไม้ หนูเห็นปืนด้วย แต่มันไม่ได้ยิงใส่คน มันยิงขึ้นฟ้า หนูกลัวมาก ได้ยินเสียงอะไรดังๆ นี่สะดุ้งตลอด บางทีน้องสาวก็บอก ว่านอนละเมอ ผวาๆ (รัฐกานต์)
รูปแบบท้าทายศักดิ์ศรี		
เกิดการทะเลาะวิวาทแบบไม่ได้นัดหมาย	ใช้กำลังทันทีที่พบกัน	*พอมันด่าเราใช่มั้ยพี่ เราจะยอมได้ไง ก็ซัดตู้ม กันตรงนั้นเลยพี่ มะรุมมะตุ้ม ไม่มียอมพี่ (รัฐวัฒน์)*
		ผมพกมีดกันอยู่แล้วพี่ ใส่กางเกงเนี่ยแหละ วันนั้นได้ยินมันด่าลอยมาเลย ปรี๊ดเลย ค_ยเป็นพี่ยอมมั้ย ก็จัดเลยสิ ผมมี 5 คน มันก็ประมาณ 7-8 คน ผมไม่กลัวหรอก ผมมีมีดดายหญ้าเลยพี่ เพื่อนผมมีปืนปากกา มันพกไว้ (เอกราช)
		ซัดมันเลย ตุ๊บตั๊บ วันนั้นไปกับรุ่นพี่ด้วย ลุยเละ ให้มันรู้กันไป มาด่ากันได้ไง ลูกผู้ชายพี่ ฆ่าได้หยามไม่ได้ (เอกอรุณ)
		มันหยามพี่ มันเกินไป ถ้าจะด่าแบบนี้ มาลุยกันเลยดีกว่า วันนั้นก็เข้าโรงพยาบาลกันไป (รัฐนนท์)
	สอบถามให้แน่ใจก่อนใช้กำลังทันที	*เซคก่อนพี่ บางทีเสียงมาจากทางนั้น เราก็ตะโกนไป เป็นเหี้ยไรอยากโดนใช่มั้ย ถ้ามันไม่หยุด ด่าต่อมาอีก ก็ลุยเลยพี่ พวกนี้แม่งอยากมีเรื่อง (รัฐวิน)*
หมดสิ้นอิสรภาพ	อยู่ในพื้นที่จำกัด	*ก็โดนจับไงพี่ อยู่ในสน.นั่นแหละ ประจำ พ่อก็มาประกันตัว มันก็อึดอัดพี่ มันห้องแคบๆ ร้อนๆ (เอกอรุณ)*
		ห้องสี่เหลี่ยมแคบๆ พี่เคยดูหนังมั้ย อย่างนั้นแหละ แต่บางทีคนมันก็เยอะพี่ แค่คืนเดียวผมก็เบื่อแล้วพี่ อึดอัด ร้อน ทำไรก็ไม่ได้ เดินไปหาน้ำเย็นกินยังไม่ไดเลย (รัฐนาวา)
	ถูกปิดกั้นเสรีภาพ	*ผมพูดไรไป ตำรวจก็ไม่เชื่อผมนะพี่ ไม่ให้ผมทำไรเลย โทรศัพท์ก็ไม่ได้ พูดกับใครก็ไม่ได้ (เอกอรุณ)*
		พูดไรไม่ได้เลย เซงมากพี่ (รัฐกานต์)
		เค้าไม่ให้ผมพูดเลย ไม่ให้ผมไปไหน ไม่ให้โทรหาใคร ให้นั่งอยู่เฉยๆ (รัฐนาวา)

Category	(Code)	*Quotation*
บาดเจ็บทางกาย	อวัยวะภายนอกเสียหายเล็กน้อย	*ปากแตก ช้ำบ้าง ปกติพี่ ไม่ได้เป็นไรมาก (เอกรักษ์)*
	มีอวัยวะที่ได้รับความเสียหายในระดับปานกลาง	*มีดฟันตรงแขนเนี่ยพี่ เย็บไม่กี่เข็ม ชิว ๆ พี่ (รัฐวิน)*
		ตรงหัวเนี่ยครับ หัวแตก ปากแตก แก้มช้ำ หางตาด้วย มันต่อยมาพี่ หลบไม่ทัน หมัดหนักซิบ....(เอกอรุณ)
	มีอวัยวะที่ได้รับความเสียหายระดับรุนแรง	*"ผมแขนหักพี่ กระสุนฝังในตรงแถวเข่าอีก 2 นัดครับ จับได้พี่เนี่ย มันเลื่อนได้ ก็เหมือนไว้เตือนตัวเองพี่ ว่าเราเคยมีเรื่อง ผ่านชีวิตช่วงนั้นมา" (เอกบดินทร์)*
บาดเจ็บทางใจ	เสียใจที่ทำให้ครอบครัวลำบาก	*"ก็ต้องซ่อมบ้าน ปิดร้าน ขายผลไม้พี่ แม่ก็ต้องปิดร้านมาเฝ้าผม น้องผมก็ไปโรงเรียน ต้องเอาเงินเก็บมารักษาผม มาซ่อมบ้าน" (เอกรักษ์)*
		ผมก็เสียใจนะพี่ มันก็ขู่พ่อกับแม่เลยว่าให้ระวังตัวให้ดี.....มากันเป็น 10 พี่ มันมาเยอะ บางทีเราอยู่คนเดียวก็ไม่ไหว ต้องให้พ่อแม่หลบ มันไม่เกี่ยวกับพ่อแม่ผมเลย ไอ้พวกนี้มันไม่แยกพี่ (เอกราช)
		พ่อก็ต้องปิดร้านพี่ ขายของไง ผมอยู่โรงพยาบาล ก็ต้องมาเฝ้า ไม่งั้นก็ไม่มีใคร มาเฝ้า ไปทำเรื่อง ไปสน.อีก สงสารเค้าพี่ (รัฐวัฒน์)
	เสียใจที่ทำให้ครอบครัวตรอมใจ	*แม่ก็ไม่สบายตามผมพี่ เค้าเสียใจ ว่าผมไม่ได้ไปทำอะไรให้ใคร ทำไมต้องมาเจ็บแบบนี้ (รัฐนาวา)*
		ยายผมเค้าเคยขอไว้ แต่ผมไม่เชื่อเค้า เจ็บเลย เค้าก็ร้องไห้ตลอด น้องมาบอก ผมก็เศร้านะพี่ ผมรักยาย แต่มันมาด่ากันผมก็ยอม ไม่ได้จริง ๆ ผมคงต้องระวังตัวให้มากถ้าจะสู้กับใครพี่ (เอกลักษณ์)
		ยายผมก็ล้มไปเลยพอรู้ข่าว ผมก็ทำไรไม่ได้ ก็เศร้านะพี่ (รัฐพล)
รูปแบบอวดดีในโลกออนไลน์		
ทะเลาะบนโลกออนไลน์	โพสต์เดียว แต่ขยายไปในวงกว้าง	*มันอ่านย้อนได้พี่ มันโพสต์เสร็จ หลายวันผ่านไป มันอ่านซ้ำ ๆ มันก็ยิ่งแค้นนะ...ก็ด่ามันตอบไป ไปเรียกเพื่อนมาช่วยกัน (รัฐพล)*
		เราแชร์กันนะพี่ สมัยนี้มันเร็วนะ แล้วเราส่งต่อได้อีก มันก็กระจายวงกว้างเลยทีนี้...ด่ากันในนั้นแหละ ท้ากันอีก (เอกอรุณ)

Category	(Code)	*Quotation*
		พวกพี่รุ่นเก่าๆ มาเห็น มันก็เป็นเรื่องงพี่ มาด่าเราก่อนเลย ไปยอมได้ไง ให้ไปจัดการเอาออกไปให้ได้ (รัฐนันท์)
	โต้ตอบไปมาด้วยตัวอักษร	*ด่ากลับสิพี่ บางทีก็สร้างใหม่เลย ไปด่ามัน มันก็ไม่รู้หรอกว่าเราเป็นใคร แต่เราได้ด่า ก็มันด่าเราก่อน แล้วพิมพ์เนี่ย เราก็พิมพ์ได้ไม่อั้นอยู่แล้ว (เอกลักษณ์)*
		เอารูปมันแหละพี่ มาทำบ้าง รูปโพรไฟล์มันนั่นแหละ เกลียดนัก แม่งไอ้พวกนี้ (รัฐพันธ์)
		ด่าที่เฟสตัวเองแล้ว tag มันไปเลยพี่ เพื่อนก็เข้ามาพิมพ์ๆ กันหลายข้อความเลย ยาวเลยทีนี้ (รัฐนันท์)
เกิดการทะเลาะวิวาทแบบไม่ได้นัดหมาย	ใช้กำลังทันทีที่พบกัน	*มันเลยมาจัดเลย ผมก็เจ็บ มันซ้อมไม่ยั้งเลยที่ 7-11 แถวบ้านเลยพี่….เพื่อนก็ช่วยนะพี่ แต่ตอนมันมาเยี่ยมมันก็ด่า ว่าไปหาเรื่อง ทำให้เดือนร้อนกันเยอะเลย " (เอกรักษ์)*
		ไปเจอมันจำหน้าได้ มันก็มาซัดเลย แล้วก็ฝากไปหาไอ้คนโพสต์อย่าซ่าให้มาก…ผมก็เจ็บไงพี่ ก็ช้ำ ปากแตกนิดหน่อย" (รัฐพล)
		บางทีเราก็สืบไงพี่ ว่ามันเป็นใครที่โพสต์แบบนี้ รู้แค่มันเรียนที่ไหนก็พอ..ได้เจอพวกแม่งที่ไหน ผมเข้าไปต่อยแม่งเลย กล้ายังไงมาทำแบบนี้ (รัฐพันธ์)
เกิดการทะเลาะวิวาทแบบมีการนัดหมาย	ส่งสารท้ารบ	*ก็โพสต์ท้ามันเลยพี่ บอกเวลา สถานที่ แล้วก็ซ่อนอาจารย์ไว้ ไม่ให้รู้พี่ ไม่งั้นโดนพี่ (รัฐพันธ์)*
		ส่ง inbox ไปพี่ ว่ามาเจอกันเลย อย่าทำเป็นหมาลอบกัด (เอกราช)
		โพสต์หน้า wall มันเลยพี่ ให้มันเห็นกันไป นัดวันเวลาเลย (รัฐพล)
		ทางข้อความพี่ นัดเงียบๆ เดี๋ยวไก่ตื้นหมด (รัฐนันท์)
		มันก็มีเป็นโค้ดลับพี่ แต่ผมบอกพี่ไม่ได้นะ แต่มีเป็นโค้ด แบบนี้คือท้าเลย ต้องมา อาวุธครบมือแน่ (เอกรักษ์)
	เตรียมนักรบให้พร้อม	*หาคนไว้เลยพี่ บอกมันเลย อาวุธต้องครบมือ รถต้องพร้อม(เอกอรุณ)*
		เรียกรวมเลยพี่ มาหมดทุกปี บังคับเลย ต้องไป ต้องเตรียมตัวกันให้พร้อม (เอกราช)

Category	(Code)	*Quotation*
		ก็หาอาวุธกันพี่ จะไปรบก็ต้องมีอาวุธ ไม่มีไม่ได้ หาไม่ยากหรอกพี่ ปืนนี่หาง่ายจะตายห่าพี่ มีดก็ถูกๆ ซื้อได้ในตลาดเลย (เอกลักษณ์)
		รวมพลพี่ ต้องได้หลายสิบ ต้องมีรถ มีอาวุธ ปืนปากกาก็ยังดี มันทำง่ายพี่ เตรียมพร้อมเลย (รัฐพล)
	มีการเตรียมสนามรบ	*เราก็หาทำเล ตึกร้างๆ อ่ะพี่ แถววิดลัยมี ไปดูไว้ เตรียมพวกมีดไปซ่อนไว้ พอมันมาก็ซัดกับแม่งมันได้เลย (รัฐวัฒน์)*
		ตึกร้างเยอะแยะพี ไปที่นั่นแหละ แต่เราไปดูไว้ก่อน ให้พร้อม (เอกราช)
		เราต้องเตรียมพี่ มันมาก็เสร็จเรา เราท้ามันไง เราก็ต้องเตรียมให้พร้อม (เอกราช)
	สำรวจทางหนี	*ดูหมดพี่ เส้นไหน วิ่งไปไหน ซอยไหนทะลุกัน ไปทางไหนทางตัน เตรียมไว้ บางทีพ่อ (ตำรวจ)มา จะได้หนีทันพี่ (รัฐวัฒน์)*
		ก็ขับมอไซค์ไปกับเพื่อนๆ ครับ ดูเลย ถ้าออกทางนี้ จะไปเส้นไหนได้ ถนนมันเยอะมากพี่ ซอยก็เยอะ ถ้าเราไม่เตรียมทางหนีไว้ เดี๋ยวโดนซิว ซวยเลย (เอกราช)
		ผมดูไว้หมดพี่ เส้นไหนไปทางไหนได้บ้าง มันเปลี่ยว เราจะหนียังไง ถ้าตำรวจมาดักเราจะหนียังไงได้บ้าง ผมเล่าไม่ได้นะพี่ บอกได้แค่นี้ จริงๆ (เอกลักษณ์)
บาดเจ็บทางกาย	อวัยวะภายนอกได้รับความเสียหายระดับปานกลาง	*มือเลยพี่ มันเหยียบมือผม ขยี้ๆด้วย แล้วเอามีดมาจะฟัน ดีนะเพื่อนผมวิ่งเข้ามาช่วยทัน ไม่งั้นมือผมขาดไปแล้ว (รัฐพล)*
		หัวแตกพี่ เย็บหลายเข็ม เลือดนี่เต็มมือผมไปหมด (เอกอรุณ)
		ไม้ฟาดตามมาอีก ผมเอาแขนรับ ก็ได้เย็บนิดหน่อยพี่ อ่อ หัวแตกด้วย ไม่เท่าไหร่พี่ ยังไม่ตาย (รัฐนันท์)
	อวัยวะภายนอกได้รับความเสียหายระดับรุนแรง	*เอาตรงไหนล่ะพี่ ทั้งตัวช้ำ หนักสุดก็ยิงไปเฉี่ยวปอด ซี่โครงหัก ก็ระดับนอนไอซียูเลยพี่ (เอกรักษ์)*
บาดเจ็บทางใจ	เสียใจที่ทำให้พ่อแม่ต้องลำบากกาย	*นอนไอซียูน่ะพี่ เค้าก็ต้องไปยืมเงินคนอื่น เงินมันไม่มี พ่อผมเค้าก็ขับแท๊กซี่ แม่ไม่มีแล้วพี่ มีน้องอีกคน พ่อก็ต้องไปยืมเฮียมา (รัฐพันธ์)*
		น้องผมเค้าก็มาเล่าให้ฟังพี่ ว่าแม่ต้องไปรับจ้างเพิ่ม เค้าเย็บผ้าโรงงานไงพี่ ก็ต้องทำโอ ผมก็เสียใจนะ แต่มันก็เลี่ยงไม่ได้จริงๆ (เอกรักษ์)

Category	(Code)	*Quotation*
	ทำให้คนครอบครัวเจ็บป่วย	*ตาชอคไปเลยพี่ เค้ากลัวผมตาย ผมก็บอกผมหลานตาไม่เป็นไรหรอก กลายเป็นผมต้องไปเฝ้าตาแทน(เอกรักษ์)*
รูปแบบเพื่อนไปไหนไปตามกัน		
ทะเลาะโดยมีการนัดหมาย	เตรียมนักรบให้พร้อม	*เพื่อนมาชวนพี่ มันมาบอก ไปด้วยกัน มีเหตุมันก็หาปืน หามีด หาอาวุธมาให้พี่ (เอกรินทร์)*
		"มันนัดกันไว้พี่ ผมก็ไปตามเพื่อนมัน มันก็มีปืนให้ (รัฐกันต์)
		ผมก็ไปตาม ๆ มันก็เห็นมันเตรียมอาวุธกันพี่ มีดเอย ปืนเอย บางคนมันทำระเบิดถุงได้ มันก็ทำนะพี่ (รัฐพันธ์)
	มีการเตรียมสนามรบ	*"ก็ต้องนัดไว้ก่อนพี่ ก็จะนัดกันว่าเอาพวกปืนเนี่ยไปซ่อนไว้ไหนก่อน" (เอกอรุณ)*
		บางทีเราก็เช่าห้องไว้พี่ ข้าง ๆ วิดลัยแหละ จะได้เอาอาวุธที่เตรียมไปซ่อนไว้ก่อน บางทีก็ตามตึกร้างพี่ ล่อให้พวกมันมาที่นั่นแหละ (รัฐพันธ์)
	สำรวจทางหนี	*"แล้วถ้ามันมาทางนี้ เราจะหนีไปทางไหนได้บ้าง ที่จะไม่เจอพวกมันดัก แล้วก็ไม่เจอตำรวจซิว ก็จะเตรียมกันไว้" (เอกอรุณ)*
		ตอนเตรียมมันก็จะบอกว่า ให้ไปซอยไหน ถ้าวิ่งไปทางนี้ให้หลบไปซอยไหน" (รัฐกันต์)
หมดสิ้นอิสรภาพ	อยู่ในพื้นที่จำกัด	*ก็อยู่ในห้องรวมพี่ นอนก็รวมหลายสิบคน ผมไม่ชอบเท่าไหร่ ดีนะผมออกมาได้เร็ว ไม่งั้นคงได้มีเรื่องข้างในอีก(รัฐนนท์)*
		มันแคบมากพี่ ผมอึดอัด ผมอยากออกไปตลอดเวลา (เอกราช)
	ถูกปิดกั้นเสรีภาพ	*ก็มีอยู่แค่นั้นพี่ เดินจากตึกนอน ไปกินข้าว ไปทำกิจกรรมตามตาราง แล้วก็กินข้าว แล้วก็นอน (รัฐนนท์)*
		ทำไรก็ไม่ได้พี่ เล่นเน็ทก็ไม่ได้ โทรศัพท์หาใครก็ไม่ได้ อยู่ได้แค่ในนั้น เป็นอีกโลกนึง มีทั้งโหด มันส์ ฮา เลยพี่ครบ....(รัฐนนท์)
		ไม่ชอบหรอกพี่ อยากจะออกมาทุกวัน มันทำไรไม่ได้ มันไม่มีอิสระ ต้องทำตามตารางที่เค้ามี ไปเที่ยวก็ไม่ได้ (เอกราช)
บาดเจ็บทางกาย	อวัยวะภายนอกได้รับความเสียหาย	*"เจ็บพี่ เนี่ยปากแตก...แขนเกือบหัก โดนตีที่หัวเนี่ยพี่...(เอกอรุณ)*
		หัวแตกพี่ หางคิ้วนี่อีก หลังอีก ไม่รู้เท้าใครเป็นเท้าใคร
		แขนหักสิพี่ ระดับนี้ เจ็บเล็ก ๆ ไม่อยู่แล้ว เนี่ยมีรอยเย็บตรงนี้ด้วย (ชี้ที่มือ) แล้วก็ตรงนี้พี่ (ชี้ตรงน่อง) ....(เอกรินทร์)

Category	(Code)	*Quotation*
		เจ็บหลังพี่ โดนมันรุมกระทืบ ต้องคว่ำลง ไม่งั้นเดี๋ยวตับแตกพี่..(รัฐธารา)
		หน้าช้ำไปหลายวันเลยพี่ ทั้งหมัด ทั้งเท้า เชี่ย คิดแล้วยังขึ้นอยู่เลยพี่ (รัฐนนท์)
	อวัยวะใช้งานไม่ได้เหมือนเดิม	*มันเป็นตรงเข่าพี่ มันตรงข้อพอดี ต้องผ่าตัด แต่เดินไม่ถนัดเหมือนเมื่อก่อน วิ่งไม่ได้ มันเจ็บพี่ (เอกรินทร์)*
บาดเจ็บทางใจ	เจ็บปวดที่ถูกตีตรา	*อาจารย์ ก็ทำทัณฑ์บนไว้ครับ คือมันก็ไม่มีอะไรมากนะพี่ แต่คือเค้าเห็นเรา เค้าก็จะไอ้นี่เด็กไม่ดี บางทีพูดเหน็บพวกผมอีก (รัฐพันธ์))*
		เค้าก็ให้ไปห้องปกครองพี่ แล้วก็เขียนบันทึกว่าจะไม่ทำอีก แล้วหลังจากนั้นก็ถูกมองเลย สายตาไม่เป็นมิตรสักคน (รัฐนาวา)
	เสียใจที่ทำให้ครอบครัวลำบาก	*พ่อต้องพาผมไปทำกายภาพไงพี่ เค้าก็ไปทำงานไม่ได้ เป็นรปภ.พี่ก็ต้องไปอยู่กลางคืนแทน ผมก็สงสาร เค้าแก่แล้ว (เอกรินทร์)*
		ผมเข้าๆ ออกๆ รพ.หลายรอบเลยพี่ แม่ก็ต้องไปยืมเงินคนโน้นคนนี่ ผมก็ไม่รู้ทำไง จะลาออกแม่ก็ไม่ยอม ถ้าอยู่ก็ต้องเป็นแบบนี้ (เอกภพ)
		แม่ผมต้องนั่งรถมาจากต่างจังหวัดเลยพี ผมมาอยู่กับน้าไง พอเจ็บก็ต้องเป็นแม่ที่มาเฝ้า ใครจะอยากมาเฝ้าเด็กเกเรอย่างผม (รัฐพันธ์)
	ชอคจากเหตุการณ์	*ผมเห็นกับตาเลย ตอนมันโดนรุม มีไม้หน้าสาม มีก้อนหิน มีปืนด้วยพี่ ปืนปากกาเนี่ยแหละ เลือดเต็มตาผมเลย ผมนี่ขาสั่นเลย ไม่กล้าขยับ หลบอยู่หลังเสา มันน่ากลัว มันชอค มันบอกไม่ถูกพี่…” (รัฐนาวา)*
		ทุกวันนี้ได้ยินเสียงฟ้าร้องดังๆ ก็สะดุ้งนะพี่ มันคิดไปถึงเสียงปืนวันนั้นเลย (รัฐกานต์)
		ถ้าผ่านไปแถวนั้นก็ แหยงๆนะพี่ มันนึกถึงเลือด นึกถึงเราโดนรุม เพื่อนเราโดนรุม เสียงปืน นี่มันก็น่ากลัวอยู่พี่ (เอกรักษ์)

ตารางแสดงการลงรหัสจากการเก็บข้อมูลระยะ 1 สัมภาษณ์เชิงลึก นักเรียนอาชีวศึกษา

วิธีการแก้ปัญหา

Category	Code	Quotation
รูปแบบทำตามรุ่นพี่		
แก้ไปตามผลที่เกิดขึ้น	รักษาตามอาการบาดเจ็บ	*ไปทำที่โรงพยาบาลครับ ผมเส้นเอ็น ก็ทำแผล เย็บแผลไป (รัฐนนท์)*
		สนิทกับพยาบาลเลยพี่ เข้ามันทุกห้อง ฉุกเฉิน เอกซเรย์ ผ่าตัด อยู่ยาวเลย เค้าก็ทำแผลให้ผมจนเบื่อเลย (เอกภพ)
		ก็เย็บที่หัวพี่ แล้วก็ที่แขน ก็ทำแผลปกติพี่ (รัฐวัฒน์)
		ใส่เฝือก ทำกายภาพ ไปบ่อยเหมือนบ้านเลยพี่ (รัฐนนท์)
	ทำทัณฑ์บน	*"เค้าก็เรียกไปทำทัณฑ์บนไงพี่ แต่ก็ไม่ทำจริงหรอก เค้าก็ขู่ไป แต่ก็ไม่เคยเห็นใครต้องออกนะพี่ (เอกรินทร์)*
		อาจารย์เค้าก็บอก ถ้าทำอีก โดนไล่ออก เค้าก็ร่ายยาวเลย แค่ทำทัณฑ์บน ผมก็ไม่กลัวหรอกพี่ เค้าไม่เอาผมออกอยู่แล้ว (รัฐนนท์)
	เข้าค่ายปรับทัศนคติ	*"เค้าก็บอกเรา ว่า เป็นเด็กอาชีวเนี่ยช่วยสร้างชาติได้นะ ให้ดูวีดีโออะไรไป ถ้าสามัคคีไม่ตีกัน มันทำอาชีพอะไรได้บ้าง แต่ไม่ได้ให้ทำไงพี่ แค่ให้นั่งดู" (เอกอรุณ)*
		แล้วก็มีส่งไปค่ายพี่ ค่ายทหาร โหดเลย ตอนอยู่ในนั้นมันก็ดีพี่ มันเหนื่อย มันก็ไม่มีเวลาทะเลาะกัน เขม่นกัน มันก็รู้จักกัน ลำบากด้วยกันพี่ ก็ดีครับ แต่มีแค่ไม่กี่ครั้ง มันก็ลืมกันไปล่ะ" (รัฐวัฒน์)
เรียนรู้จากอดีตสู่การแก้ปัญหาด้วยการป้องกัน	เปลี่ยนตัวเองให้เป็นคนทั่วไป	*"เราก็เตรียมมาพี่ ใส่ในรถมอไซค์เนี่ยแหละ ชุดวิดลัย พอมาถึงเราก็เปลี่ยน ก่อนกลับเราก็เปลี่ยนเป็นชุดนอกเหมือนเดิม ไม่งั้นมันก็เสี่ยงพี่...มันก็เหมือนกับที่รุ่นพี่บอก เราไม่ยุ่ง แต่มันก็มาทำเรา" (เอกพล)*
		"ต้องเตรียมชุดมาครับ ชุดนอกเลย หมดทั้งตัวเลยพี่ รองเท้าด้วย อย่างน้อยมันก็ไม่รู้ว่าเราเรียนที่ไหน ถ้ามันมาเชค เราก็ปฏิเสธไปได้ครับ" (รัฐธารา)
	ปิดบังสัญลักษณ์ที่แสดงตัวตน	*"เก็บพวกพวงกุญแจ เปลี่ยนรองเท้าพี่ ถ้ามีมันก็เป็นเป้าสายตามัน มันเห็นมันพุ่งเข้ามาเชคเลย" (เอกรักษ์)*
		"เก็บเข็มขัด รองเท้าครับ มันรู้เลยว่าเรียนที่ไหน ยินเฉยๆ มันก็เข้ามาเชคพี่ บางทีไม่เชคด้วย ซัดเลย" (รัฐนนท์)

Category	Code	Quotation
	เดินทางไปกลับเป็นกลุ่ม	*“เวลากลับบ้านก็รอคณะ สายคณะมีเยอะก็ปลอดภัย ไม่กลับเองคอยฟังข่าวจากพี่ ๆในสายคณะเราเนี่ยพี่ ถ้าเค้าบอกเสี่ยงก็รอกลับพร้อมกัน ไปเป็นกลุ่มก็อุ่นใจพี่” (รัฐพันธ์)*
		ก็รอสายคณะพี่ สายผมมันเสี่ยงมาก เค้าก็จะรอกัน ไปด้วยกันเยอะ ๆ มันก็ไม่กล้าพี่....ถ้าเจอมันก็ไม่ต้องกลัวด้วย เพราะคนเราเยอะพี่ (รัฐนนท์)
		กลับพร้อมเพื่อนหลาย ๆ คันพี่ ขับไปคันเดียวนี่เสี่ยงมาก (รัฐนาวา)
	เปลี่ยนวิธีการเดินทางไป กลับ	*ก็ไปทางอื่นพี่ อ้อมนิดหน่อย แต่ปลอดภัยกว่า (รัฐพันธ์)*
		ไปอีกทางค่ะพี่ วนอ้อมโลกก็ยอม มันกลัว(รัฐนนท์)
		จากเดิมขึ้นสองแถว ก็ให้พี่มาส่งค่ะ กลัวไม่กล้ามาสองแถวแล้ว ไม่งั้นก็ขึ้นรถแมล์ มันใหญ่ ๆ คนเยอะกว่า (รัฐนาวา)
รูปแบบภักดีในสถานศึกษา		
แก้ไปตามผลที่เกิดขึ้น	รักษาตามอาการบาดเจ็บ	*ขาหักก็เข้าเฝือกพี่ นอนอยู่รพ.นานเลย โคตรเบื่อ (เอกบดินทร์)*
		ผมแขนหัก ก็เข้าเฝือก นอนพักที่รพ. ไม่นานครับ แต่ต้องไปไปมาโรงบาล.(รัฐนนท์)
		ก็เย็บแผล ล้างแผล ปกติพี่ ไม่ได้นอนหรอกโรงบงโรงบาล(รัฐวัฒน์)
		อยู่ไอซียูเลยพี่ ก็ผ่าตัดเอากระสุนออก แล้วก็เย็บแผลกลางหลัง นอนโรงบาล เป็นเดือนครับพี่ (เอกราช)
		ต้องไปทำกายภาพครับ มันเดินไม่ถนัดเหมือนเดิม (รัฐพันธ์)
	ทำทัณฑ์บน	*“เค้าก็เรียกไปทำทัณฑ์บนไงพี่ แต่ก็ไม่ทำจริงหรอก เค้าก็ขู่ไป แต่ก็ไม่เคยเห็นใครต้องออกนะพี่ (เอกบดินทร์)*
		ก็บอก ถ้าทำอีก โดนไล่ออก เค้าก็ร่ายยาวเลย แค่ทำทัณฑ์บน ผมก็ไม่กลัวหรอกพี่ เค้าไม่เอาผมออกอยู่แล้ว (รัฐนนท์)
	ขอปล่อยตัวชั่วคราว	รองเค้าช่วยผมครับ เค้าก็ทำเรื่องรับรอง ยืนยันให้ ผมก็ได้ปล่อยมา ผมอยู่ในนั้น 5 เดือนพี่ แล้วได้ออกมา (รัฐนนท์)
	เข้าค่ายปรับทัศนคติ	*“ไปค่ายพี่ สอนให้รักกัน อย่าตีกัน ผมก็ไป แต่ผมว่ามันเฟคพี่ มันไม่ได้รักกันจริง ๆ มันอยู่กันแค่ไม่กี่วัน ผมไม่ชอบหรอก มันก็มีเขม่นกันนะพี่ ครูฝึกเค้าก็ไม่รู้หรอก พออกมาเจอกัน ก็ตีกันอีกพี่”* *(รัฐกันต์)*

Category	Code	Quotation
		เค้าก็บอกเรา ว่า เป็นเด็กอาชีวเนี่ยช่วยสร้างชาติได้นะ ให้ดูวีดีโอว่าอยากรักสถาบัน ก็ต้องทำอะไรดีดี แบบนั้นอ่ะพี่ (เอกบดินทร์)
		แล้วก็มีส่งไปค่ายพี่ ค่ายทหาร โหดเลย ตอนอยู่ในนั้นมันก็ดีพี่ มันเหนื่อย มันก็ไม่มีเวลาทะเลาะกัน เขม่นกัน มันก็รู้จักกัน ลำบากด้วยกันพี่ ก็ดีครับ แต่มีแค่ไม่กี่ครั้ง มันก็ลืมกันไปล่ะ" (เอกพล)
		ก็ค่ายอ่ะพี่ มีโน่นนี่ให้ทำ กับคนอื่นที่เราไม่รู้จัก แต่มันไม่กี่ครั้งไงพี่ มันก็ลืมกันไปหมด (รัฐนนท์)
เรียนรู้จากอดีตสู่การแก้ไขด้วยการป้องกัน	เปลี่ยนตัวเองให้เป็นคนทั่วไป	*"เราก็เตรียมมาพี่ ใส่ในรถมอไซค์เนี่ยแหละ ชุดวิดลัย พอมาถึงเราก็เปลี่ยน ก่อนกลับเราก็เปลี่ยนเป็นชุดนอกเหมือนเดิม ไม่งั้นมันก็เสี่ยงพี่...มันก็เหมือนกับที่รุ่นพี่บอก เราไม่ยุ่ง แต่มันก็มาทำเรา" (เอกพล)*
		"ต้องเตรียมชุดมาครับ ชุดนอกเลย หมดทั้งตัวเลยพี่ รองเท้าด้วย อย่างน้อยมันก็ไม่รู้ว่าเราเรียนที่ไหน ถ้ามันมาเชค เราก็ปฏิเสธไปได้ครับ" (รัฐธารา)
	ปิดบังสัญลักษณ์ที่แสดงตัวตน	*"เก็บพวกพวงกุญแจ เปลี่ยนรองเท้าพี่ ถ้ามีมันก็เป็นเป้าสายตามัน มันเห็นมันพุ่งมาเชคเลย" (รัฐพล)*
		"เก็บเข็มขัด รองเท้าครับ มันรู้เลยว่าเรียนที่ไหน ยินเฉยๆ มันก็เข้ามาเชคพี่ บางทีไม่เชคด้วย ซัดเลย" (เอกอรุณ)
	เดินทางไปกลับเป็นกลุ่ม	*"เค้าก็เรียกรวมตัวกันพี่ ใครอยู่คณะเดียวกัน ก็มารอๆ กัน แล้วก็กลับพร้อมกัน มีมอไซค์ ก็แบ่งๆ กันซ้อน ก็ต้องดูว่าสายคณะไหนมันเกิดเรื่อง ก็จะช่วยกันระวังเป็นพิเศษ ผมยังเคยขับรถไปกับเพื่อนส่งน้องอีกสายเลย เรื่องมันแรงไงพี่ " (รัฐธารา)*
		กลับพร้อมเพื่อนหลายๆ คันพี่ ขับไปคันเดียวนี่เสี่ยงมาก (รัฐนาวา)
	เปลี่ยนวิธีการเดินทางไป กลับ	*ก็ไปทางอื่นพี่ อ้อมนิดหน่อย แต่ปลอดภัยกว่า (เอกอรุณ)*
		ไปอีกทางค่ะพี่ วนอ้อมโลกก็ยอม มันกลัว (รัฐนันท์)
		จากเดิมขึ้นสองแถว ก็ให้พี่มาส่งค่ะ กลัวไม่กล้ามาสองแถวแล้ว ไม่งั้นก็ขึ้นรถแมล์ มันใหญ่ๆ คนเยอะกว่า (รัฐพร)
	โดดเรียน	*"ถ้ามันมีเรื่อง บางทีผมก็โดดพี่ กลัวไง มันเพิ่งมีเรื่องกันมา ก็กลับก่อนที่พวกมันจะกลับ....ไปกับเพื่อน กับรุ่นพี่ ที่กลับทางเดียวกันครับ" (เอกพล)*

Category	Code	Quotation
รูปแบบท้าทายในศักดิ์ศรี		
แก้ไปตามผลที่เกิดขึ้น	รักษาตามอาการบาดเจ็บ	เข้าโรงบาลพี่ เข้าเฝือก ก็นอนโรงพยาล ก็ไปหาหมอครับ (รัฐวิน)
		ทำแผลปกติพี่ ก็หัว ปาก ไม่มีไรมาก (เอกอรุณ)
		เย็บสิพ่ โดนฟันนะ แขนเนี่ย แต่ก็ชิวๆ พี่ไม่ได้โดนไรมาก (เอกบดินทร์)
	ทำกิจกรรมเพื่อลดความรู้สึกผิดต่อครอบครัว	*ผมก็ไปทำงานพิเศษพี่ ทำที่ไปรษณีย์เนี่ย ตอนกลางคืน จัดพวก EMS พัสดุ ได้เงินมาก็ไปให้ที่บ้าน ...เค้าใช้รักษาผมไปเยอะไงพี่ (เอกลักษณ์)*
		ทำงานพิเศษพี่ ร้านแอร์ เค้าก็ให้ไปล้างแอร์พี่ ก็ทำวันหยุด ก็ดีได้เงินให้แม่ด้วย (รัฐนาวา)
		"ก็พยายามนึกถึงพ่อแม่ให้มากพี่ ว่าถ้าเราเจ็บอีกเค้าก็ต้องเสียเงินอีก….ก็ไม่เก็บมาเป็นอารมณ์ ปล่อยผ่านไปพี่" (เอกบดินทร์)
	คิดถึงครอบครัวก่อนทำสิ่งไม่ดี	*ผมนึกถึงหน้าเค้าลอยมาเลยพี่ ก็ถ้าเห็นอะไรที่ทำให้อารมณ์ขึ้น ผมก็ทำเป็นไม่เห็นไป บางทีเห็นที่มันพ่นตามตึก เมื่อก่อนผมก็ไปดูเลยมันมีโค้ดลับอะไรบ้าง ตอนนี้ก็ปล่อยผ่านพี่ (รัฐพล)*
รูปแบบอวดดีในโลกออนไลน์		
แก้ไปตามผลที่เกิดขึ้น	ป้องกันข้อความไม่ให้เผยแพร่ต่อ	*เราก็ Report มันเลย ก็ช่วยๆ กันกับเพื่อน…(เอกอรุณ)*
		ช่วยกันกดว่ามันเป็น Spam พี่ มันจะได้หายไป ก็ทำได้แค่นี้ แต่มันก็มีมาอีก ก็ต้องคอยกดกันไป (รัฐธีรา)
		ลบเลยพี่ ไม่อยากเห็น เห็นแล้วอารมณ์ขึ้น ก็เอามันออกไปเลยเชี่ยๆ พวกเนี่ย (รัฐวัฒน์)
	รักษาตามอาการบาดเจ็บ	แทบจะได้ร่างใหม่เลยพี่ ทั้งหัก ทั้งตัว ทั้งข้างใน โอ๊ย อะไรเต็มตัวไปหมด อยู่โรงพยาบาลยาว (เอกรักษ์)
		ก็เอกซเรย์มือครับพี่ ก็กระดูกแตก ใส่เฝือกไว้ นานเหมือนกัน กว่าจะหาย (รัฐพล)
		เย็บสิพี่ หัวแตกเลย หลายเข็ม(เอกอรุณ)
เรียนรู้จากอดีตสู่การแก้ไขด้วยการป้องกัน	ไม่เปิดรับข่าวสารออนไลน์	*ปิดเฟสไปเลยพี่ ไม่อยากไปยุ่งกับพวกแม่งล่ะ อยากโพสต์อะไรก็ช่างแม่งมัน (รัฐธีรา)*
		ก็ทำเป็นส่วนตัวไงพี่ ใครไม่ใช่เพื่อน ก็ไม่ต้องรับ ใครมันไม่ใช่ตัวจริง ก็ไม่รับพี่ พวกนี้มันชอบปลอมมา เราก็ไม่ต้องรับมัน (เอกรักษ์)

Category	Code	Quotation
รูปแบบเพื่อนไปไหนไปตามกัน		
แก้ไปตามผลที่เกิดขึ้น	รักษาตามอาการบาดเจ็บ	*"ก็รักษาตัวพี่ ใส่เฝือกที่คอเนี่ย 3 เดือน ก็นอนอยู่เฉยๆ ไม่ได้ทำไร แม่ก็มาดูสลับกับพ่อ ก็เข้าใจเค้าต้องทำงาน…ไม่เข็ดหรอกพี่ ยังไง ถ้าเพื่อนไป เราก็ต้องไป ไม่งั้นก็อยู่ไม่ได้ " (เอกราช)*
		ก็เข้าโรงบาล เอกซเรย์ทำไรไป….. (เอกอรุณ)
		เชคใหญ่เลยพี่ โดนมาช่ำทั้งตัว อยู่โรงพยาบาลเป็นวันเลย เย็บทั้งหัว ทั้งคิ้วพี่ (รัฐนนท์)
		ก็นอนพักอยู่หลายวันพี่ ไม่ได้ไปโรงบาลหรอก มันเปลือง เราไม่มีเลือดออตรงไหน รู้แล้วไงพี่ว่าต้องทำไง คว่ำไว้ๆ (รัฐนาวา)
		ก็อยู่บ้านพี่ หน้ามันช้ำ ไม่ได้ไปไหน อายคนเค้าพี่ (รัฐพันธ์)
		ก็ทำกายภาพ แต่ก็เดินไม่ถนัดเหมือนเดิม เซงตรงนี้แหละพี่ (รัฐพล)
	ทำให้ใจสงบ	*"ผมนั่งสมาธิพี่ ผมกลัว พ่อเลยให้นั่งสมาธิ เค้าก็มานั่งเป็นเพื่อน บอกว่าจะได้ไม่ฟุ้งซ่าน… ตอนปิดเทอมนี้ก็จะให้ไปบวชด้วย…… ถ้ามีอีกเหรอ ผมก็ต้องไปนะพี่ เพื่อนมันไปกัน แต่ก็เลือกถ้ามันเตรียมมีด เตรียมปืนไปเต็ม ผมไม่ไป ผมกลัว (รัฐนาวา)*
		ยายให้ฟังธรรมะพี่ เค้าเห็นผมผวา ก็มาคุย ก็ให้ฟังธรรม จิตใจจะได้สงบ แตมันก็ได้ไม่นานหรอกพี่ มันไม่ใช่ตัวเรา เอกรินทร์)

ขั้นวางแผน (Plan): การวางแผนอนาคตร่วมกัน ด้วยเทคนิคการแสวงหาอนาคต (FSC) ผลการสรุป Timeline ที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของสถาบันอาชีวศึกษาในด้านสังคม ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์การทะเลาะวิวาท

หัวข้อ	พ.ศ.2540	พ.ศ.2550	พ.ศ.2555	พ.ศ.2559
การเปลี่ยนแปลงของสถาบันอาชีวศึกษาทางด้านสังคมที่เกี่ยวข้องกับ สถานการณ์การทะเลาะวิวาท และการป้องกันการทะเลาะวิวาท	มีสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่ถูกปิด	มีสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่ต้องย้ายสถานที่	มีการรวมตัวกันของสถานศึกษาอาชีวศึกษา	มีนักเรียนอาชีวศึกษาลดน้อยลง
เหตุการณ์ในประเทศที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์การทะเลาะวิวาท และการป้องกันการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา	มีคนมาเรียนอาชีวศึกษาเพิ่มมากขึ้น	มีมาตรการการลงโทษนักเรียนอาชีวศึกษา ที่รุนแรง	มีนโยบายในการป้องกันการทะเลาะวิวาท	มีนโยบายจากคสช.
ความร่วมมือของทุกคนที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์การทะเลาะวิวาท และการป้องกันการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา	นักเรียนจัดการกันเองเมื่อเกิดเรื่อง	มีความร่วมมือกันระหว่างนักเรียนต่างแผนก ต่างสถานศึกษา	มีการให้ผู้กระทำผิดไปเข้าค่ายทหาร	อาจารย์ให้ความสนใจกับเหตุการณ์มากขึ้น

ผลการทำความเข้าใจอดีต และสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์ในอดีต

No.	เหตุการณ์	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	ผลที่เกิดกับผู้เข้าร่วม	ผลต่อเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทในปัจจุบัน
1	เมื่อ 20 ปีที่แล้ว สถานศึกษาอาชีวศึกษาศึกษา ชื่อดัง มีนักเรียนที่สนใจอยากมาเรียน เป็นจำนวนมาก และเมื่อมีเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทเกิดขึ้นทั้งภายในภายนอก นักเรียนก็จะจัดการกันเอง	นักเรียนอาชีวศึกษา	พ่อกับแม่ไม่อยากให้มาเรียนเนื่องจาก มีการนำเสนอข่าวที่อันตรายเกี่ยวกับอาชีวศึกษา	การทะเลาะวิวาทระหว่างสถาบันมีน้อยลง เนื่องจากนักเรียนอาชีวศึกษามีจำนวนลดน้อยลง นักเรียนอาชีวศึกษาถูกตีตราจากคนภายนอกว่าเป็นเด็กเกเร เด็กไม่ดี
2.	เมื่อปี 2550 มีสถานศึกษาอาชีวศึกษาบางแห่งย้ายสถานที่ตั้ง และบางแห่งต้องปิดตัวลง เนื่องจากมีเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทเป็นจำนวนมาก และรุนแรง มีมาตรการการลงโทษที่ชัดเจน การจัดการหลังจากนั้น มีความร่วมมือกันของนักเรียนต่างแผนกต่างสถาบันมากขึ้น	- นักเรียนอาชีวศึกษา - รัฐบาล - สถานศึกษา	พ่อกับแม่ไม่อยากให้มาเรียนอาชีวศึกษา อยากให้ไปเรียนสายสามัญมากกว่า	การทะเลาะวิวาทระหว่างสถาบันมีจำนวนลดน้อยลง
3	ปี 2559 นักเรียนอาชีวศึกษาลดน้อยลง เนื่องจากข่าวที่ผ่านๆ มาเกี่ยวกับเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทระหว่างสถาบันมีความรุนแรงมากขึ้น รัฐบาลและคสช. มีนโยบายในการแก้ปัญหา ทำให้อาจารย์ของแต่ละสถาบันมีความสนใจในเรื่องนี้มากขึ้น	- คสช - รัฐบาล - อาจารย์	อาจารย์แต่ละสถาบันมีความเข้มงวดมากขึ้น พ่อกับแม่ไม่อยากให้มาเรียนอาชีวศึกษาเพราะดูรุนแรง	การทะเลาะวิวาทมีน้อยลงเพราะนักเรียนมีน้อยลง

ผลของการสร้างความคิด ะการแสดงความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเหตุการณ์ป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา

แหล่ง	ปัจจัยที่มีอิทธิพล	การเรียงลำดับความสำคัญ
นโยบายจากรัฐ	มาตรการการลงโทษ ความจริงจังในการลงโทษ	3
คนรอบข้าง	พ่อแม่ เพื่อน รุ่นพี่	1
สถานศึกษา	การลงโทษจากสถาบัน การเอาใจใส่จากอาจารย์ การมีเครือข่ายกับสถานศึกษาอื่น	2

ผลของการระดมความคิดเห็นถึงบทบาทหน้าที่ในอดีต และปัจจุบัน ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ทะเลาะวิวาท และการป้องกันการทะเลาะวิวาทของแต่ละกลุ่ม (กลุ่มนักเรียน)

สถานการณ์	**บทบาท**	**ความภาคภูมิใจ**	**ความเสียใจ**
เพื่อนถูกตบในโรงอาหาร	เข้าไปช่วยเพื่อน	ได้ช่วยเพื่อนตบคนที่มาหาเรื่อง	คู่กรณีต้องเข้ารพ.
ถูกขู่ระหว่างกลับบ้าน	ถูกคู่กรณีข่มขู่	ไม่ตอบโต้ เฉยๆ	ไม่ได้บอกให้อาจารย์ทราบ ทำให้เกิดเหตุซ้ำๆ
ถูกฟันระหว่างกลับบ้าน	ถูกคู่กรณีมาหาเรื่องในขณะที่ยืนรอรถ	ไม่มี	ถูกทำร้าย
ถูกยิงระหว่างกลับบ้าน	ถูกคู่กรณีเข้ามาเชค และถูกยิงระหว่างรอรถกลับบ้าน	ได้ปกป้องศักดิ์ศรีของสถานศึกษาของตน	ถูกทำร้าย ทั้งที่ไม่รู้จักกัน

ผลของการระดมความคิดเห็นถึงบทบาทหน้าที่ในอดีต และปัจจุบัน ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ทะเลาะวิวาท และการป้องกันการทะเลาะวิวาทของกลุ่มผู้บริหารและอาจารย์

สถานการณ์	บทบาท	ความภาคภูมิใจ	ความเสียใจ
ไปช่วยในเรื่องการปล่อยชั่วคราวให้กับนักเรียน	เป็นผู้ดำเนินการในการทำเรื่องจากโรงเรียน เพื่อช่วยเรื่องปล่อยชั่วคราวให้กับนักเรียนที่ถูกจับ	- นักเรียนได้กลับมาเรียน - นักเรียนให้ความไว้วางใจ -	ไม่มี
ช่วยนักเรียนในระหว่างการถูกคู่กรณีจากที่อื่นรุมทำร้าย	ส่งคนเข้าไปช่วยระงับเหตุ	- ช่วยให้นักเรียนไม่ถูกทำร้ายจนอาการหนัก - นักเรียนส่วนใหญ่ปลอดภัย	- คู่กรณีของนักเรียนต้องไปสถานีตำรวจ
ได้ร่วมนำเสนอมาตรการป้องกัน แก้ไขการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษาให้กับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	เป็นผู้ร่วมคิดมาตรการสำหรับหลายฝ่าย	- เป็นมาตรการที่ได้นำไปปฏิบัติทั่วประเทศ	- ยังไม่ได้รับความร่วมมือ และนักเรียนบางส่วนยังไม่เห็นด้วยกับมาตรการดังกล่าว
นักเรียนมาเล่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ให้ฟัง	เป็นผู้รับฟัง	- นักเรียนให้ความไว้วางใจ - ได้รู้สถานการณ์และให้คำแนะนำกับนักเรียน - ได้ช่วยป้องกันไม่ให้นักเรียนถูกทำร้าย	- ไม่สามารถทำให้ความขัดแย้งหายไปได้ ป้องกันได้ครั้งเดียว

ผลของการระดมความคิดเห็นของกลุ่มเฉพาะ ในประเด็น ความเฉพาะเจาะจง ชัดเจน และความเป็นรูปธรรมเมื่อพูดถึงความสำเร็จในการป้องกันการทะเลาะวิวาท เหตุผลที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง วิธีการที่ใช้ และความเป็นไปได้

ภาพที่คิด	**ความเฉพาะเจาะจงต่อเรื่อง**	**เหตุผลที่เกิดการเปลี่ยนแปลง**	**กระบวนการ วิธีการที่ใช้**	**ความเป็นไปได้**
สร้างให้คนในสถานศึกษารักกัน	ให้มีความรู้สึกที่ดีต่อกัน	ได้เห็นหน้ากัน มีรอยยิ้มให้กัน ก็จะรู้สึกดีต่อกัน	จัดโครงการ ยิ้มไหว้ทักทายหน้าโรงเรียนทุกวัน	เป็นได้ไปจริง
จัดกิจกรรมเดินรณรงค์ให้เห็นโทษของการทะเลาะวิวาท และเห็นผลดีของความสามัคคีกัน	ให้รู้ว่า ถ้าสามัคคีกันจะมีข้อดีอะไรบ้าง	ได้รู้ ได้เห็นถึงโทษและประโยชน์ ก็จะทำให้คิดได้	ทำป้ายไวนิล ป้ายผ้าโปสเตอร์ เดินรณรงค์ไปทุกแผนก	เป็นไปได้จริง
จัดกิจกรรมเพื่อสังคม เช่น อาสาอาชีวะ หรือไปทำบุญบ้านเด็กกำพร้า	ให้ได้เห็นว่า เด็กอาชีวก็มีคุณค่าทำประโยชน์ให้คนอื่น ๆ ได้ จะเกิดความร่วมมือกัน และรักในความเป็นอาชีวศึกษามากขึ้น	ได้ทำประโยชน์ให้ผู้อื่น ได้เห็นคนอื่นยิ้ม มีความสุขเพราะเรา ก็จะทำให้รักและเห็นคุณค่าในความเป็นอาชีวศึกษา	ไปทำกิจกรรมบริการอาสาอาชีว ไปทำบุญบ้านเด็กกำพร้า	เป็นไปได้จริง
จัดกิจกรรมพาไปทำบุญ 9 วัด	ได้เข้าวัด ทำบุญร่วมกัน	มีกิจกรรมร่วมกัน เข้าวัดฟังธรรม จิตใจจะสงบขึ้น	ไปทำบุญ 9 วัดพร้อมๆ กัน มีการบรรยายผลดี และมีกิจกรรมตอบปัญหา ระหว่างเดินทาง	เป็นไปได้จริง
สร้างเครือข่ายด้วยการทำกิจกรรม นำเสนอความรู้	ได้แลกเปลี่ยนความรู้ เกิดความร่วมมือ ความสามัคคีกัน	ได้ทำงานร่วมกัน เกิดความสามัคคี	จัดบูทให้แต่ละแผนกของนำเสนอข้อมูลของแผนกตัวเอง	เป็นไปได้จริง
จัดกีฬาระหว่างแผนก	เห็นชัดว่าจะเกิดความร่วมมือกัน	สมาชิกที่อยู่ต่างแผนก ได้ทำงานร่วมกัน รู้จักกันจะได้ไม่ทะเลาะกัน	จัดให้มีการแข่งกีฬา	เป็นไปได้จริง

ผลของการนำเสนอ และระดมความคิดเห็นการเรียงลำดับความสำคัญของกิจกรรมที่คิดทั้งหมด เพื่อนำไปสู่การวางแผนปฏิบัติการจริง

กิจกรรมที่คิด	ความคิดเห็นกลุ่ม 1	ความคิดเห็นกลุ่ม 2	ความคิดเห็นกลุ่ม 3	เรียงลำดับ
สร้างให้คนในสถานศึกษารักกัน	ความคิดเห็นร่วม	ความคิดเห็นที่เป็นไปได้	ความคิดเห็นที่เป็นไปได้	4
จัดกิจกรรมเดินรณรงค์ให้เห็นโทษของการทะเลาะวิวาท และเห็นผลดีของความสามัคคีกัน	ความคิดเห็นร่วม	ความคิดเห็นที่เป็นไปได้	ความคิดเห็นร่วม	5
จัดกิจกรรมเพื่อสังคม เช่น อาสาอาชีวะ หรือไปทำบุญบ้านเด็กกำพร้า	ความคิดเห็นที่เป็นไปได้	ความคิดเห็นที่เป็นไปได้	ความคิดเห็นที่เป็นไปได้	3
จัดกิจกรรมพาไปทำบุญ 9 วัด	ความคิดเห็นร่วม	ความคิดเห็นที่เป็นไปได้	ความคิดเห็นที่เป็นไปได้	6
สร้างเครือข่ายด้วยการทำกิจกรรม นำเสนอความรู้	ความคิดเห็นร่วม	ความคิดเห็นร่วม	ความคิดเห็นร่วม	2
จัดกีฬาระหว่างแผนก	ความคิดเห็นร่วม	ความคิดเห็นร่วม	ความคิดเห็นร่วม	1

ผลในการระดมความคิดเห็น รายละเอียดของกิจกรรม ขั้นตอน พร้อมทั้งระบุปัญหาและอุปสรรค ข้อจำกัดที่มีอยู่ ในการพัฒนาเครือข่าย โดยการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันการทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา

สภาพปัจจุบัน	**แนวทางการปรับปรุง**	**กิจกรรม ขั้นตอน**	**ปัญหา อุปสรรค / ข้อจำกัด**
ไม่มีการร่วมมือกันของแต่แผนก ต่างคนต่างอยู่	จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้มาร่วมกัน	1.มีตัวแทนของแต่ละแผนกมาประชุมกัน 2.คิดกิจกรรมร่วมกัน 3.จัดกิจกรรม	ไม่มีคนประสานงาน อาจารย์ไม่ให้ความสำคัญ
ไม่มีความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา	จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้มาทำร่วมกัน	1.สร้างทีมภายในของสถานศึกษา 2..คิดกิจกรรมร่วมกัน 3.จัดกิจกรรมร่วมกัน 4.แสดงความชื่นชมนักเรียนที่เป็นตัวแทน	ผู้บริหารบางสถานศึกษาไม่ให้ความสำคัญ

ผลจากกิจกรรมการสร้างแผนปฏิบัติการจะนำไปสู่กิจกรรมการป้องกันการทะเลาะวิวาท

กิจกรรมที่เลือก	ความคิดเห็นในการเชื่อมโยงกับรูปแบบการทะเลาะวิวาท	ปัญหา / อุปสรรค / ข้อจำกัด	กิจกรรม	ปัจจัยสนับสนุน
กลุ่ม 1 สร้างเครือข่ายทีมภายใน	สามารถป้องกันการทะเลาะวิวาทในรูปแบบ - ทำตามรุ่นพี่ - อวดดีในโลกออนไลน์ - เพื่อนไปไหนไปตามกัน	ไม่มีคนประสานงาน	-ตั้งกลุ่มของสถานศึกษา เพื่อประสานกันระหว่างแผนกต่างๆ -ให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องป้องกันการทะเลาะวิวาท -ให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องการทำงานร่วมกัน -หาสถานที่ -จัดให้มีการประชุมร่วมกัน -จัดกิจกรรมการแข่งกีฬา -จัดกิจกรรมให้ความรู้	- ประสานอาจารย์ - ติดต่อรุ่นพี่ - ติดต่อเพื่อนที่มาจากแผนกเดียวกัน
กลุ่ม 2 สร้างเครือข่ายระหว่างสถานศึกษา	สามารถป้องกันการทะเลาะวิวาทในรูปแบบ - ภักดีในสถานศึกษา - ท้าทายในศักดิ์ศรี - อวดดีในโลกออนไลน์ - เพื่อนไปไหนไปตามกัน	ไม่มีตัวแทนในการประสานงาน อาจารย์บางท่านไม่เห็นด้วย	เปิดรับสมัครตัวแทน ประชุมกลุ่มของสถานศึกษา เพื่อหาข้อดีและนำไปเสนออาจารย์ ประสานกันระหว่างสถานศึกษา จัดกิจกรรมร่วมกัน เช่น กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ มีการสรุปกิจกรรมร่วมกัน	อาจารย์ สถานศึกษา เงินทุน

ผลของการทำกิจกรรมพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการทะเลาะวิวาท และการทำงานร่วมกัน

ประเด็น	ก่อนการทำกิจกรรม	หลังการทำกิจกรรม
การป้องกันการทะเลาะวิวาท		
ความหมาย	- การทำให้ไม่ทะเลาะกัน - ไม่มีเรื่องตีกัน - ไม่มีคู่กรณี	- การทำให้ไม่มีเหตุการณ์กระทบกระทั่งกันระหว่างบุคคลเกิดขึ้น
วิธีการ	- รวมเป็นโรงเรียนเดียวกันทั้งหมด - ปฐมนิเทศรวมกันทุกโรงเรียนก่อนเปิดเทอม - ไม่มีทางทำได้ - ให้ไปทำบุญด้วยกัน - ให้ใส่ชุดนอกมาเรียนได้ - จัดโครงการบริจาคมีด - ขอความร่วมมือกับตำรวจในการดูแลเรื่องการเดินทางมาโรงเรียน	- สร้างเครือข่ายทั้งภายในและระหว่างโรงเรียน - การที่รู้จักควบคุมอารมณ์เมื่อเกิดการยั่วยุระหว่างจากคนอื่น - จัดกิจกรรมให้ความรู้ถึงโทษของการทะเลาะวิวาท - นโยบายจากรัฐบาลที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง - จัดกิจกรรมให้ทำร่วมกันระหว่างโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ช่วงเวลาในการทำกิจกรรมมีทั้ง ก่อนเปิดเทอม ระหว่างเปิดเทอม - ผู้เข้าร่วมกิจกรรม อาจจะเป็นกลุ่มคนดี กลุ่มเสี่ยง หรือ ผู้สมัครใจ
การทำงานร่วมกัน		
ความหมาย	- ทำงานร่วมกัน - ทุกคนช่วยกัน - ไม่รู้ - ทำงานตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป	- ทำงานด้วยกันหลายๆ คน แต่ละคนมีหน้าที่รับผิดชอบที่ชัดเจน - มีการยอมรับความผิดร่วมกันในการทำงาน - การทำงานร่วมกันหลายๆ คนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่มีร่วมกัน
องค์ประกอบ (คำสำคัญ)	- สมาชิกในกลุ่ม - ช่วยเหลือกัน - รับฟังความคิดเห็น - เล่าประสบการณ์	- การกำหนดบทบาทหน้าที่ - หัวหน้ากลุ่ม - ผู้ประสานงาน - การเข้าใจในบุคคลอื่นและ

ประเด็น	ก่อนการทำกิจกรรม	หลังการทำกิจกรรม
	- ร่วมแรงร่วมใจ - ร่วมกันแก้ปัญหา	เข้าใจตนเอง - มีการสื่อสารที่ดี - การเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วม - การให้เกียรติและการยอมรับซึ่งกันและกัน - ร่วมแรงร่วมใจ - ร่วมกันแก้ปัญหาจากประสบการณ์ - รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น - การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ผลการสะท้อนผลหลังการปฏิบัติวงจร 1

ชื่อกิจกรรม	สิ่งที่ได้ปฏิบัติในกิจกรรม	ผลลัพธ์ที่ได้จากการทำกิจกรรม	ความรู้สึก	หากจะต้องทำอีกครั้ง
กิจกรรมการพัฒนาความรู้ในการป้องกันการทะเลาะวิวาท	- ได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการป้องกันการทะเลาะวิวาท - ได้เป็นผู้นำเสนอหน้าห้องให้เพื่อนๆ ฟัง - เป็นคนเขียนสรุปของกลุ่ม - ได้ทำใบงาน - ได้คิดวิเคราะห์ร่วมกับเพื่อน - ได้ทำงานร่วมกับเพื่อน รุ่นพี่ รุ่นน้อง และอาจารย์ - ได้แสดงความคิดเห็นร่วมกับอาจารย์ - ได้นำเสนอความเห็นในบางเรื่องกับอาจารย์ - ได้ทำให้อาจารย์ยอมรับในความคิดเห็น - ได้คุยกับคนที่ไม่เคยคุยด้วยมาก่อน - ได้เพื่อนเพิ่มขึ้น	- ได้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องการป้องกันการทะเลาะวิวาทในระดับต่างๆ - ได้ความรู้เรื่องการกิจกรรมที่จะจัดเพื่อป้องกันการทะเลาะวิวาท - ได้สนิทกับรุ่นพี่ กับเพื่อนต่างสาขา - ได้รู้ว่าวิธีการป้องกันการทะเลาะวิวาทมีได้หลายแบบ - ได้ความกล้า ในการแสดงความคิดเห็นและอาจารย์ยอมรับ	- ดีใจที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมนี้ - ดีใจที่ได้ทำให้อาจารย์รู้ว่าเราก็มีดี - ดีใจที่อาจารย์ยอมรับฟังความคิดเห็น - ดีใจที่ได้ร่วมคิดกิจกรรมดีดี - สนุกที่ได้ทำกิจกรรม - รู้สึกมั่นใจว่าอาจารย์ยอมรับในสิ่งที่เรานำเสนอ	- อยากทำกิจกรรมที่ได้นำความรู้ไปใช้ประโยชน์จริง - ทำแบบเดิมเพราะชอบ ได้คิดร่วมกับคนอื่น - อยากให้มีคนเข้าร่วมมากกว่านี้เพราะเป็นกิจกรรมที่ดี - จะกล้านำเสนอมากกว่าเดิมเพราะสนิทกันแล้ว
กิจกรรมการพัฒนาความรู้ในการทำงานร่วมกัน	- ได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งสำคัญที่ต้องมีในการทำงานร่วมกัน - ได้พูดกับรุ่นพี่มากขึ้น - ได้ฟังความเห็นของรุ่นน้องมากขึ้น	- ได้ความรู้ในเรื่องการทำงานร่วมกัน - ได้รู้ว่าองค์ประกอบ ที่สำคัญของการทำงานร่วมกันมีอะไรบ้าง - ได้รู้ว่าการทำงานร่วมกันคืออะไร มีความสำคัญอย่างไร	- รู้สึกดีที่ได้ทำงานร่วมกับหลายๆ สาขา - รู้สึกดีที่ได้ทำงานร่วมกับอาจารย์ - ดีใจที่ได้แสดงความคิดเห็นให้กับอาจารย์ได้รู้	- อยากเสนอความคิดเห็นให้มากกว่าเดิม - จะกล้าพูด กล้าเสนอให้อาจารย์ฟัง - อยากให้เพื่อนๆ ได้

ชื่อกิจกรรม	สิ่งที่ได้ปฏิบัติในกิจกรรม	ผลลัพธ์ที่ได้จากการทำกิจกรรม	ความรู้สึก	หากจะต้องทำอีกครั้ง
	- ได้ฟังความคิดเห็นของนักเรียนมากยิ่งขึ้น	- ได้รู้ว่าทำอย่างไรจึงจะทำงานได้ ดี	- ตื่นเต้นที่ได้เป็นคนพูดหน้าห้อง - กังวลว่าจะเสนอสิ่งที่อาจารย์ไม่ชอบ	มาร่วมเพิ่มมากขึ้น - จะตั้งใจฟังไม่นั่งเล่น - จะตั้งใจคิดมากกว่าเดิม
กิจกรรมการพัฒนาทักษะที่เกี่ยวกับการทำงานร่วมกัน	- ได้คิดวางแผนการทำงาน - ได้ทำหน้าที่เป็นผู้นำกลุ่ม - ได้เสนอความคิดเห็นในการทำงาน - ได้ลงมือทำงานร่วมกันจริงๆ - ได้แก้ปัญหาเฉพาะหน้า - ได้ร่วมมือร่วมใจกับทีมเดียวกัน - ได้เชียร์เพื่อน - ได้ฝึกความอดทนในการซ้อม - ได้รับฟังความเห็นของคนอื่นๆ - ได้มีหน้าที่ในการทำงานที่ชัดเจน	- ได้มิตรภาพพี่น้องเพื่อน - ได้ลงมือทำงานอย่างจริงจัง - ได้ฝึกการยอมรับความเห็นของผู้อื่น - ได้ฝึกการตัดสินใจ - ได้ทีม - ได้ฝึกทักษะการสื่อสาร - ได้เห็นความสามารถของรุ่นพี่ รุ่นน้อง - ได้วิธีการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าแบบต่างๆ - ได้เรียนรู้ว่า การทำงานร่วมกันต้องทุกคนต้องช่วยกัน - ได้รู้จักคนมากขึ้น	- มีความสุขที่ชนะ - เสียใจที่ทีมแพ้ - ดีใจที่ได้รับคำชื่นชมจากอาจารย์ - ดีใจที่มีคนรับฟังความคิดเห็น - สนุกที่ได้มาแข่งกีฬา - สนุกที่ได้ทำงานร่วมกับเพื่อนหลายสาขา - ปลื้มใจที่ได้เป็นหัวหน้า - รู้สึกดีที่ได้ทำงานกับเพื่อน ๆ รุ่นพี่และรุ่นน้อง - รู้สึกชอบที่ได้มีหน้าที่ในการทำงานที่ชัดเจน - รู้สึกชอบเพื่อนๆ ในกลุ่มมากเพราะทุกคนช่วยกัน เป็นอย่างดี	- อยากลองทำกิจกรรมอื่นที่ได้ทำงาน - อยากช่วยงานเพื่อนให้มากกว่านี้ - อยากมีเวลาวางแผนให้มากกว่าเดิม - อยากฟังความเห็นเพื่อน รุ่นพี่ให้มากกว่าเดิม - อยากลองทำกิจกรรมอื่นอีก - จะตั้งใจแข่งให้มากกว่านี้ - จะยอมรับฟังความคิดเห็นคนอื่นมากกว่าเดิม

ผลการทบทวนหลังการปฏิบัติกิจกรรม วงจร 2

ชื่อกิจกรรม	สิ่งที่ได้ปฏิบัติในกิจกรรม	ผลลัพธ์ที่ได้จากการทำกิจกรรม	ความรู้สึก	หากต้องทำใหม่ จะทำอะไร
การจัดกิจกรรมการบริการสังคม ตามความถนัดของแต่ละสาขาร่วมกับ การจัดกิจกรรมเผยแพร่ความรู้ของแต่ละสาขา ภายในสถานศึกษาและระหว่างสถานศึกษา	- ได้วางแผนการจัดกิจกรรม - ได้เสนอความคิดเห็น - ได้แลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนต่างสถานศึกษา - ซ่อมแซมสิ่งของให้กับชาวบ้าน - ค้นหาข้อมูล - เป็นผู้นำในการทำงาน - ฝึกการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า - ได้ลงมือปฏิบัติจริงจากสิ่งที่ได้เรียนมา - ได้ทำงานกับเพื่อนต่างสถานศึกษา - ได้ทำงานกับรุ่นพี่ - ได้ฝึกการซ่อมแบบใหม่ๆ ที่ไม่เคยเรียน - ได้แลกเปลี่ยนความรู้ในเรื่องการซ่อมกับเพื่อนต่างสถานศึกษา	- ได้เรียนรู้ว่าการทำงานร่วมกันต้องมีการแบ่งหน้าที่ต่างๆ - ได้ฝึกความรับผิดชอบ - ได้นำสิ่งที่ได้เรียนรู้ในกิจกรรมแรก จากที่พี่มาให้ทำเรื่องทำงานมาใช้จริงๆ - ได้เรียนรู้ว่าความไว้วางใจเป็นสิ่งสำคัญ - ได้เรียนรู้ว่า ความรู้เพิ่มขึ้นหลังจากได้ปฏิบัติจริงๆ - ได้เพื่อนใหม่ - ได้เห็นว่าเราก็มีคุณค่า - ได้ทำให้คนนอกรู้ว่าเด็กอาชีวก็ทำสิ่งดีดีได้ - ได้นำเสนอภาพลักษณ์ที่ดีของอาชีวไปสู่คนอื่น - ได้ภาคภูมิใจที่เราซ่อมของให้ชาวบ้านได้ จากที่ชาวบ้านบอกว่าไปซ่อมที่ไหนก็ไม่ได้	- ดีใจที่ซ่อมของได้ - ปลื้มใจที่ชาวบ้านมาขอบคุณในสิ่งที่ทำให้ - สนุกที่ได้ซ่อมแซมสิ่งของต่างๆ มากกว่าในห้องเรียน - เหนื่อย เพราะว่าคนมาเยอะ - สนุกที่ได้ทำงานร่วมกับเพื่อนต่างที่ - สนุกที่ได้ออกนอกสถานที่ - รู้สึกว่าตัวเองมีคุณค่า ทำสิ่งดีดีได้ - ประทับใจที่ได้ทำงานร่วมกับพี่ๆ กับอาจารย์ - ประทับใจที่ได้เห็นรอยยิ้มของป้าคนนึง ที่บอกว่าซ่อมหัวใจให้ป้าได้เลย	- อยากเปลี่ยนสถานที่ในการทำกิจกรรมไปที่อื่น - อยากเป็นกลุ่มที่ให้ความรู้ - อยากเป็นกลุ่มที่ซ่อม - จะค้นหาข้อมูลและนำสิ่งของมาซ่อมสาธิตเพิ่ม - จะเตรียมอุปกรณ์ และอะไหล่มาเพิ่ม ป้าจะได้ไม่ต้องออกไปซื้อ เพราะร้อนมาก - อยากเพิ่มจำนวนวันในการทำ - อยากให้มีเพื่อนๆ คนอื่นในโรงเรียนได้มาทำด้วย - อยากให้มีการสร้างกลุ่ม Line ในการติดต่อประสานงานให้ง่ายขึ้น

ผลการทบทวนหลังการปฏิบัติกิจกรรม วงจร 3

ชื่อกิจกรรม	สิ่งที่ได้ปฏิบัติในกิจกรรม	ผลลัพธ์ที่ได้จากการทำกิจกรรม	ความรู้สึก	หากต้องทำใหม่จะทำอะไร
การจัดกิจกรรมการบริการสังคม ตามความถนัดของแต่ละสาขาร่วมกัน	- ได้วางแผนการจัดกิจกรรม - ได้เสนอความคิดเห็น - ได้แลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนต่างสถานศึกษา - ซ่อมแซมสิ่งของให้กับชาวบ้าน - ค้นหาข้อมูล - เป็นผู้นำในการทำงาน - ฝึกการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า - ได้ลงมือปฏิบัติจริงจากสิ่งที่ได้เรียนมา - ได้ทำงานกับเพื่อนต่างสถานศึกษา - ได้ทำงานกับรุ่นพี่ - ได้ฝึกการซ่อมแบบใหม่ๆ ที่ไม่เคยเรียน - ได้แลกเปลี่ยนความรู้ในเรื่องการซ่อมกับเพื่อนต่างสถานศึกษา	- ได้เรียนรู้ว่าการทำงานร่วมกันต้องมีการแบ่งหน้าที่ต่างๆ - ได้ฝึกความรับผิดชอบ - ได้นำสิ่งที่ได้เรียนรู้ในกิจกรรมแรก จากที่พี่มาให้ทำเรื่องทำงานมาใช้จริงๆ - ได้เรียนรู้ว่าความไว้วางใจเป็นสิ่งสำคัญ - ได้เรียนรู้ว่า ความรู้เพิ่มขึ้นหลังจากได้ปฏิบัติจริงๆ - ได้เพื่อนใหม่ - ได้เห็นว่าเราก็มีคุณค่า - ได้ทำให้คนนอกรู้ว่าเด็กอาชีวก็ทำสิ่งดีดีได้ - ได้นำเสนอภาพลักษณ์ที่ดีของอาชีวไปสู่คนอื่น - ได้ภาคภูมิใจที่เราซ่อมของให้ชาวบ้านได้ จากที่ชาวบ้านบอกว่าไปซ่อมที่ไหนก็ไม่ได้	- ปลื้มใจที่ได้ทำให้คนอื่นเห็นว่าเด็กอาชีวก็ทำดีได้ - ประทับใจที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมาชื่นชม ปรบมือให้ - สนุกที่ได้ทำงานร่วมกับคนอื่นๆ ทั้งรุ่นพี่ รุ่นน้อง แล้วก็เพื่อนต่างสถานศึกษา - ดีใจที่อาจารย์ชม - ดีใจที่ตอบคำถามของคนมาถามได้ - ดีใจที่พูดแล้วมีคนฟัง - ดีใจที่ได้เพื่อนใหม่	- อยากให้เพื่อนกลุ่มที่ทะเลาะกันได้มาร่วมทำกิจกรรมด้วย - อยากให้เพื่อนๆ คนอื่นๆ ได้เห็นว่ามาทำอะไร - อยากให้ครูท่านที่เคยว่าเราได้มาเห็นว่าเราทำสิ่งดีดี - อยากไปประชาสัมพันธ์ให้กับเพื่อนๆ น้องๆ ในสถานศึกษาให้มาสมัครมาทำกิจกรรมนี้กันเยอะๆ กว่าเดิม - จะตั้งเพจ Facebook เพื่อจะได้แชร์ให้เพื่อนๆ ในโรงเรียนได้เห็นภาพได้ด้วย - ในกลุ่ม Line จะคุยเรื่องอื่นๆ เพิ่มเติม เพื่อให้รู้จักกันมากขึ้น และเพื่อพัฒนาความสัมพันธ์

ชื่อกิจกรรม	สิ่งที่ได้ปฏิบัติในกิจกรรม	ผลลัพธ์ที่ได้จากการทำกิจกรรม	ความรู้สึก	หากต้องทำใหม่จะทำอะไร
				ให้ต่อเนื่อง เครือข่ายจะได้คงอยู่ต่อไป - สร้าง Group และ Fanpage ใน Facebook เพื่อนำนำเสนอรูป และความรู้ต่าง ๆ ที่ได้ให้กับคนอื่นๆ ในสถานศึกษาได้รับทราบ

สรุปรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายภายในสถานศึกษา

ผลลัพธ์	บุคคล	กิจกรรม	กระบวนการ
1. เกิดเครือข่ายภายในสถานศึกษา 2. มีการทำงานร่วมกันระหว่างรุ่น ด้วยความเท่าเทียมกัน 3.ได้เห็นคุณค่าในตนเองว่าสามารถทำประโยชน์ให้คนทั่วไปได้ 4.บุคคลทั่วไป ได้รับทราบภาพลักษณ์ที่ดีของนักเรียนอาชีวศึกษา 5. ได้ฝึกทักษะการสื่อสาร 6.ได้ฝึกทักษะการนำเสนอ 7.ได้ฝึกทักษะการทำงานร่วมกันกับคนหลายระดับ 5. ช่วยป้องกันการทะเลาะวิวาทในรูปแบบ - ทำตามรุ่นพี่ - ท้าทายในศักดิ์ศรี - เพื่อนไปไหนไปตามกัน	นักเรียนอาชีวศึกษา ผู้บริหาร และอาจารย์ หน่วยงานภายนอก	การบำเพ็ญประโยชน์ การบริการสังคม	1.อาจารย์และนักเรียนร่วมกันค้นหาพื้นที่กลุ่มเป้าหมายในการทำกิจกรรม 2.อาจารย์และนักเรียนร่วมกันเสนอรูปแบบกิจกรรม 3.นักเรียนส่วนใหญ่เลือกกิจกรรมที่จะทำร่วมกัน 4.นักเรียนวางแผน แบ่งหน้าที่ในการทำงาน 5.อาจารย์ประสานงานกับหน่วยงานภายนอกในเรื่องการประชาสัมพันธ์การทำกิจกรรม 6.อาจารย์และนักเรียนออกไปทำกิจกรรมบริการสังคม กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ร่วมกันภายนอกสถานที่ 7.มีการให้รางวัล ชมเชยผู้ที่ไปทำกิจกรรมในฐานะผู้สร้างชื่อเสียงให้โรงเรียน หน้าเสาธงหรือให้รางวัลอื่นๆ เช่น ยกเว้นค่าเทอม เป็นต้น 8. มีการสะท้อนผลหลังการจัดกิจกรรมทุกครั้งและวางแผนในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป

รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายระหว่างสถานศึกษา

ผลลัพธ์	บุคคล	กิจกรรม	กระบวนการ
1. เกิดเครือข่ายภายในและระหว่างสถานศึกษา 2. ได้เห็นคุณค่าในตนเอง ว่าสามารถทำประโยชน์ให้คนทั่วไปได้ 3.บุคคลทั่วไป ได้รับทราบภาพลักษณ์ที่ดีของนักเรียนอาชีวศึกษา 4. ได้ฝึกทักษะการสื่อสาร 5. ได้ฝึกทักษะการนำเสนอข้อมูล 6. ได้ฝึกทักษะการทำงานร่วมกันกับแต่ละรุ่น 5. ช่วยป้องกันการทะเลาะวิวาทในรูปแบบ - ทำตามรุ่นพี่ - ภักดีในสถานศึกษา - ท้าทายในศักดิ์ศรี - เพื่อนไปไหนไปตามกัน	นักเรียนอาชีวศึกษา ผู้บริหาร และอาจารย์ ของสถานศึกษา ตั้งแต่ 1 แห่งขึ้นไป	- การจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ - การจัดกิจกรรมบริการสังคม	1.มีการรวมกลุ่มระหว่างสถานศึกษาขึ้น เพื่อเป้าหมายในการบำเพ็ญประโยชน์ และจัดกิจกรรมบริการสังคมร่วมกัน 2.ตัวแทนของสถานศึกษา ทั้งนักเรียน อาจารย์ร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการวางแผนกิจกรรม 3.ตัวแทนของสถานศึกษา ร่วมกันค้นหาสถานที่ ในการจัดกิจกรรม 4.มีการจัดกิจกรรมตามข้อสรุปของที่ประชุม โดยทุกคนมีบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน 5.มีการสอบถามความคิดเห็นของผู้ที่มารับบริการ และนำมาสะท้อนร่วมกันภายหลังการปฏิบัติงาน 6.มีการสะท้อนผลหลังการจัดกิจกรรมทุกครั้ง 7.มีการจัดประชุมร่วมกัน อย่างต่อเนื่อง ทั้งแบบที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ
1. เกิดเครือข่ายภายในและระหว่างสถานศึกษา 2. ได้เห็นคุณค่าในตนเอง ว่าสามารถทำประโยชน์ให้คนทั่วไปได้ 3.บุคคลทั่วไป ได้รับทราบภาพลักษณ์ที่ดีของนักเรียนอาชีวศึกษา 4. ได้ฝึกการเลือกนำเสนอสิ่งที่สร้างสรรค์บนโลกออนไลน์	นักเรียน ปวช.ปีที่ 1 นักเรียน ปวช.ปีที่ 3 ของสถานศึกษา ตั้งแต่ 1 แห่งขึ้นไป	- การจัดตั้งกลุ่ม Line - การจัดทำ Group Facebook	1.มีการรวมกลุ่มระหว่างสถานศึกษาขึ้น เพื่อเป้าหมายบางประการ เช่น ป้องกันการทะเลาะวิวาท เพื่อการสร้างทีม 2.พัฒนากิจกรรมเพื่อทำให้เป้าหมายสำเร็จร่วมกัน 3.ตั้งหัวหน้าของแต่ละสถานศึกษา เรียกว่า หัวหน้าชุดคอยดูแลแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ในขณะจัดกิจกรรรม 4.ในระหว่างการเตรียมงาน มีการจัดตั้งกลุ่ม Line และ Group facebook เพื่อการติดต่อสื่อสารกันอย่างสะดวก 5. Group Facebook ที่ตั้งขึ้นมา ให้เป็น Group แบบปิด มีเฉพาะสมาชิกเท่านั้นที่สามารถเข้าไปแสดงความคิดเห็น โพสต์รูปภาพต่างๆ และมองเห็นได้ 6.มีการแลกเปลี่ยนข้อเสนอแนะต่างๆ ผ่านทาระบบออนไลน์

ผลลัพธ์	บุคคล	กิจกรรม	กระบวนการ
5. ได้ฝึกทักษะการสื่อสาร 6. ได้ฝึกทักษะการนำเสนอข้อมูล 7. ได้ฝึกทักษะการทำงานร่วมกันกับแต่ละรุ่น และต่างสถานศึกษา 8. ช่วยป้องกันการทะเลาะวิวาทในรูปแบบ - อวดดีในโลกออนไลน์			7. มีการสื่อสารผ่านระบบออนไลน์ทั้งในแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการอย่างต่อเนื่อง

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	ณภัทรรัตน์ ไชยอัครกัลป์
วันเดือนปีเกิด	8 ตุลาคม 2527
สถานที่เกิด	โรงพยาบาลตาคลี จังหวัดนครสวรรค์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	199 หมู่ 4 ต.ชนแดน อ.ชนแดน จ.เพชรบูรณ์

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.2550	ปริญญาตรี วิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาชีววิทยา จาก คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ.2553	ปริญญาโท สังคมวิทยามหาบัณฑิต สาขาอาชญาวิทยาและงานยุติธรรม จาก คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พ.ศ. 2559	ปริญญาเอก วิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ จาก สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ